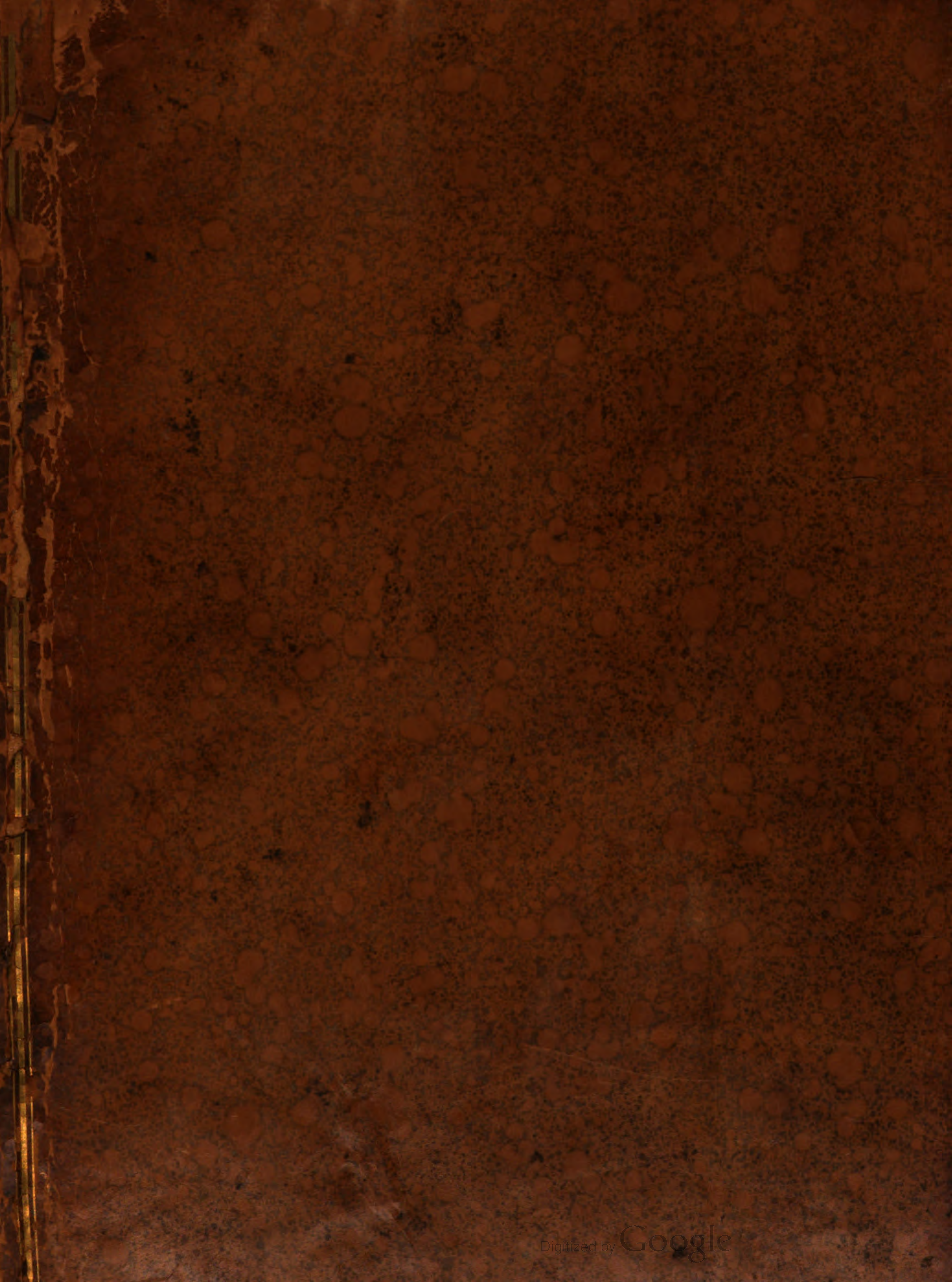
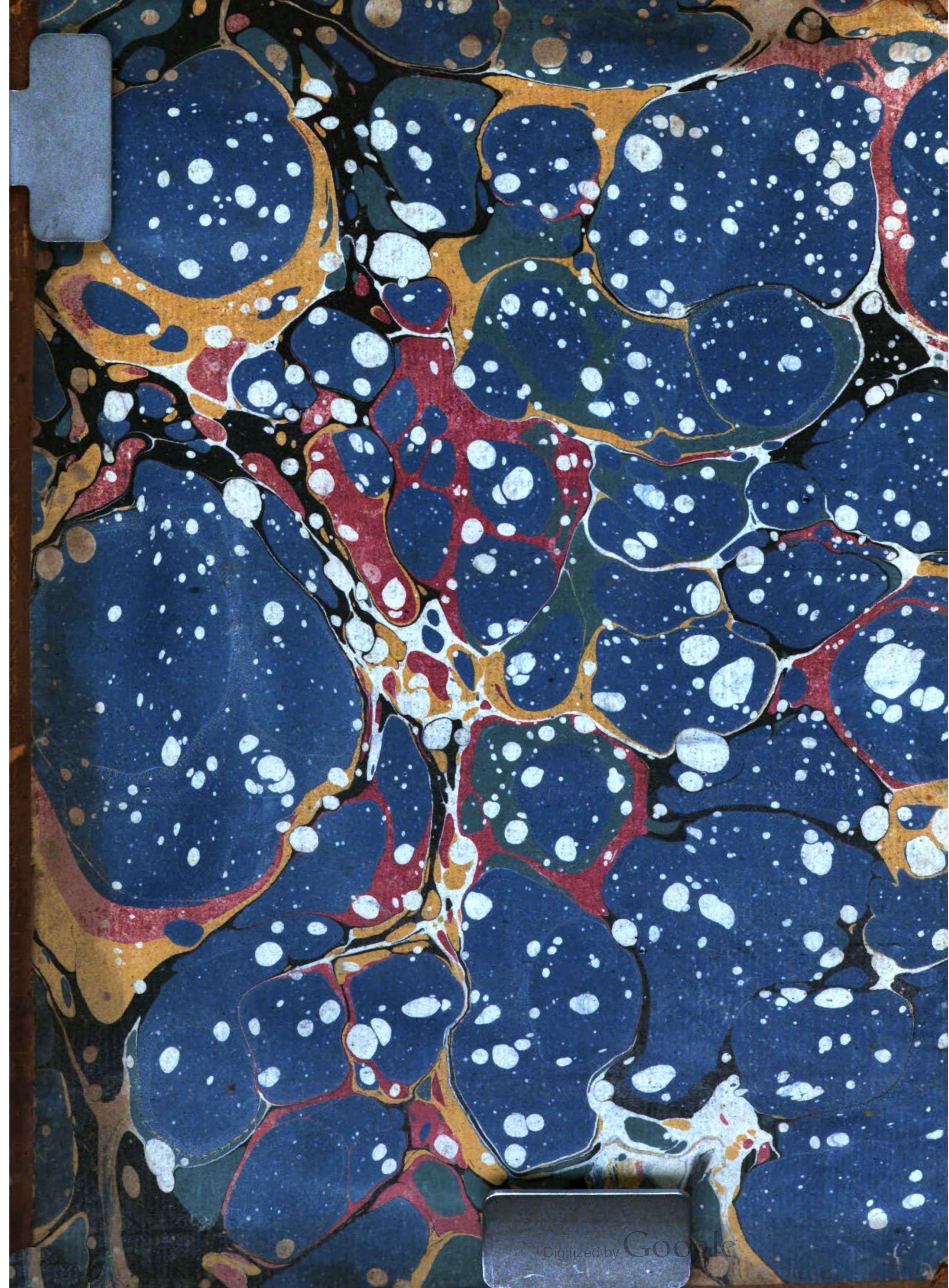

ANNALES TYPOGRAPHICI AB ANNO M.D.XXXVI. AD ANNUM M.D.LVII. CONTINUATI: CUM APPENDICE.

Operâ

MICH. MAITTAIRE A.M.

TOMI TERTII PARS PRIOR.

HAGÆ-COMITUM,
Apud { FRATRES VAILLANT, ET NICOLAUM PREVOST.
M.D.CCXXV.

HONORATISSIMO VIRO DOMINO EDUARDO HARLEIO COMITI OXONIÆ ET MORTIMERI &c.

S. D.

MICHAEL MAITTAIRE.

NIhil unquam, VIR HONORATISSIME, ardentiùs exoptavi, quàm ut commodam meæ erga te observantiæ publico quodam pignore signan-

dæ occasionem aliquando nanciscerer. Quoties enim mecum recolo, quamdiu est, ex quo me tuâ benevolentiâ dignatus sis; quàm placido vultu semper exceperis, imò invitaveris aliquoties cunctantem; quos familiariter habueris de re literariâ sermones; quâ singulari humanitate bibliothecæ tuæ, cùm liberet, adeundæ copiam ultro feceris: quâ frequenter liberalitate mea excitaveris studia; tantorum beneficiorum multitudine obruitur animus: pudétque me ad gratias aliquatenus persolvendas tardiorem accessisse. Novi equidem posse nihil à me proficisci, quod & non infra tuam longè cadat dignitatem, & reconditos pectoris arcani, quibus te veneror, sensus disertè satìs exprimat: me tamen minimè morabitur mearum virium imbecillitas, quominus palàm testatum relinquam, mihi saltem officio perfungendi voluntatem nequaquam defuisse.

Hoc igitur, quantulumcunque sit, opus patere tuo, VIR NOBILISSIME, nomini consecrari: perexiguum sanè, si spectaveris authorem; non ita, si argumentum; quod tuo patrocinio non omnino indignum putaverim, cùm literariis hujusmodi exercitiis intelligam te impensè delectari; cujus suscipiendi tu ipse mihi fuisti hortator, & suscepti adjutor; quódque absque locupletissimis tuæ bibliothecæ subsidiis procedere non potuerat. Cui alii magis conveniat institutum de re literariâ tractatum offerri,

quàm

quàm viro, qui, quicquid uſpiam rarum reperitur, in illud ingens Muſarum ærarium magnis ſumptibus copioſè congeſſit: non, ut theſauris ſolus iſtis cumulatis fruatur, ſed ut ex illo penu, Nili inſtar, exundante univerſam, quaqua extenditur, literariam fœcundet cùm præſentium tum futurorum temporum rempublicam. Profectò ſi vel nulla alia cauſa meum tibi obſtrinxiſſet obſequium, hæc una mihi perſuaſiſſet; ut Annales meos tuo nomine illuſtrarem, eoque pacto famam, quam aliunde conſequi non valent, iis conciliarem: quippe cùm ſciant omnes rem literariam tuique mentionem quaſi cognatione quâdam & neceſſitudine mutuâ conjungi; nemo non indignaretur, ſi in commentariolis hiſce ad literas pertinentibus HARLEIUM prætermiſiſſem; & quæ tam arcto vinculo ſibi invicem cohærent, diſſociâſſem.

At præter hæc tua, quæ literati mirantur, ornamenta, multa alia ſunt, VIR PRÆSTANTISSIME, quæ boni omnes in te ſuſpiciunt & diligunt; quæ & intra conſuetos brevioris epiſtolæ limites non contineantur, & totos artis oratoriæ nervos exerceant & fatigent. Quis enim vel adultâ eloquentiâ potens dignè ſcripſerit HARLEIUM omnia civilia & domeſtica vitæ munia, prout ratio ſingulorum poſtulat, obeuntem? pietate & juſtitiâ, integritate & ſuavitate morum, inconcuſſâ virtute fideque incorruptâ, ſummâ animi per iniquas temporum viciſſitudines in-

victi constantiâ spectatum; artium istarum, quibus degeneres homunculi sortis instabilis sequaces turpiter utuntur, expertem; eâ denique modestiâ ornatum, ut laudem verâm declinare magis laboret, quàm plerique falsam venari. Non is sum, qui fœdissimo adulandi studio ductus à veritate vel latum unguem discedam, & id unquam proferam, cujus mens mihi conscia non fuerit. Nunquam meos oculos vanus titulorum, vel pro arbitrio sæpe collatorum, vel in quos hæres solet succedere, adeò perstrinxit splendor, ut magnæ ullius, cui defuerit meritum, viri fortunæ serviliter blandiar: neque tuam mirarer aut ambirem, nisi eandem meritis superâsses. Alii commemorent HARLEIANI stemmatis antiquitatem, & extraneæ gentis affinitate originem ejus amplificare studeant. Ego, qui te ob tuum præcipuè in patriam amorem maximi semper fecerim, neque ignorem, quàm non necesse habeas, propriis scilicet virtutibus egregiè nobilitatus, aut à majoribus tuis aut ab exteris nobilitatem accersere; malo ego te tua patria totum tibi debeat, malo te totum sibi vendicet.

Juvat, COMES ILLUSTRISSIME, spem cernere nunc impletam, quam olim de te dederas in scholâ primùm Westmonasteriensi, dein in Ædis Christi apud Oxonienses collegio educatus. Illa meritò glorientur gymnasia religionis, virtutis & literarum culturæ dicata, quòd tu ibi dotes optimas tibi

à

à naturâ ingenitas promoveris, ingenuarum disciplinarum notitiâ mentem bene præparatam instruxeris, generosam indolem excolueris; quòd tu tuæ pueritiæ & juventutis tam fœliciter transactæ memor, uti virum decet grato animo præditum, enixè coneris illorum locorum commodis perpetuò consulere; & quot ibi studiorum suorum tyrocinia posuerunt, & à sanis præceptis institutísque non desciverunt, peculiari benignitate amplecti. Forsan & mihi illorum collegiorum quondam alumno, inutili quidem, & infœlicissimo, quòd illis per me nihil laudis (at spero tamen, nihil infamiæ) accesserit, aliquam tuæ clientelæ, quam nulla mea merita deposcunt, partem tuus in illas literarum sedes propensus favor indulgebit.

Sine denique, VIR PROBITATE INSIGNISSIME, apud te FILIUM pietate eximium fieri tui PARENTIS clarissimi mentionem, literarum peritiâ promptóque semper ad earum incrementum ingenio notissimi: cui quoniam grates pro plurimis beneficiis dignas vivo persolvere non licet, liceat; quodcunque illi à me debetur officii, tibi præstare: téque per PATRIS amantissimi manes obtestari, ut eandem, quâ me prosequi solebat, benevolentiam in te sentiam superstitem.

Vale, MECÆNAS AMPLISSIME; tuis diu popularibus intersis; rarum intemeratæ, quam nun-

quam

quam deseruisti, virtutis exemplar; grande tuæ, cujus amore revera vinceris, patriæ decus; ingénsque rei literariæ, cui fovendæ & propagandæ strenuus incumbis, columen & præsidium.

Londini. Calendis *Martiis* 172$\frac{4}{5}$.

PRÆ-

PRÆFATIO LECTORI S.

Tertium nunc, Amice Lector, agitur sæculum, ex quo primùm exerceri cœpit Typographia: cujus cùm Annales scribere tentaverim, operi meo intrà primam ab indubitatis Artis initiis centuriam limites statui; ne ulteriùs evagatus innumerâ Typographorum multitudine opprimerer, & meæ angustioris notitiæ terminos egressus pauciora longè, quàm pro tantâ par erat materiæ copiâ, scriberem. Neque equidem sum nescius me in describendis inventi tam nobilis originibus prætermisisse quàm plurima, quorum nonnulla in promisso a me supplemento denique reponam: & si in principiis, ubi pauciora scribenda occurrerunt, adeò multa me fugerint; meritò metuam, ne, si longiùs à principiis progrediar, mihi multo plura excidant.*

In pervestigandis Chalcographices incunabulis, quæ disquirenda in primo tomo proposueram, multi licèt mihi præiverint, & facem alii obscuriorem, clariorem alii, aliqui falsam aut incertam prætulerint; nondum tamen potui tenebras hinc indè offusas penitus dispellere, omnia in veritatis lucem proferre, omnésque nodos expedire. In recensendis ibidem præcipuis ineuntis Artis tum magistris tum operibus, qualem licuit, operam posui; accessionem eorum, quæ ad meam deinceps notitiam pervenerunt & pervenient, non mediocrem postmodum facturus: ac tot stupenda Artis sub ipso ortu sese obtulerunt specimina, ut dubitandi ferè fuerit locus, num Ars in temporis processu potiùs degeneraverit, quam increverit; illámque natam miremur magis, an adultam.

Erat profectò periculum, ne Ars humano generi perutilis & ad omnes reliquas artes conservandas ac propagandas necessaria cum suis primævis artificibus per multorum, qui manus huic impuras admovebant, inertiam fuisset prorsus interitura; nisi ejus dignitatem afferere & tueri iisdem laboribus sumptibúsque, quibus inprimis parta fuerat, decrevissent præclari illi typographi; quorum plurimorum mentionem in secundo tomo institutam prosequi in hoc tertio conabor, donec Annales † centesimum a suis primordiis annum impleverint. Hic erit meorum Annalium terminus:

** &

* Nam ante annum 1457. nihil adhuc mihi innotuit cum temporis signaturâ excusum.
† Scilicet ann. 1557.

&, quamvis in plerisque mihi minimè satisfecerim, sufficiet interim iter stravisse; opúsque inchoatum perficiendi continuandique provinciam alicui harum rerum peritiori reliquisse.

Multùm sanè profuturum arbitror, siquis literatus rei typographicæ historiam ad nostra usque tempora deduceret; & per annos singulos editiones librorum, non quidem omnino omnes (quò enim cumulus iste indiscretus!) sed delectas & maximè utiles indicaret. Jucundum esset æquè ac commodum perlustrare, quos res literaria quotannis à fœlici optimarum disciplinarum instauratione fecisset progressus, quas (ut omnium rerum sunt) vicissitudines subiisset; quæ aliquando detrimenta, quæ subinde incrementa cepisset. Verùm id negotii non nisi ab homine admodum industrio & experientissimo confici potest: in quo concurrant oportet complures variæque dotes huic rei idoneæ; multa ex assiduâ longâque in celebribus passim bibliothecis consuetudine cognitio; frequens cum viris sui ævi literatis commercium; memoria capax & tenacissima; acerrimum promptúmque judicium; humanitas adhæc & modestia, quâ possit & suas & aliorum sententias æquâ lance pensare.

Redeo ad meos Annales, quos intrà centum annos conclusi: abunde me de doctis omnibus fuisse meritum, laudísque satìs adeptum ratus, si, quicquid in republicâ librariâ per totum hoc ætatis spatium gestum est, plenissimè dicere, ordine dilucido enarrare, orationis artificio ornare potuissem. Quanquam autem illos his terminis circumscripserim, visum est tamen huic tertio Tomo Appendicem subjicere: quâ, quoniam antehac in duobus libris de Stephanis aliísque Parisiensibus aliquot typographis disserui, tempus dictis Annalibus præstitutum ulteriùs prorogem; alterámque, quæ ad Parisienses solummodo clariores typographos restringatur, centuriam contexam. Quemadmodum igitur præcedentes Annales typographiam universam sub aspectu magìs generali exposuerunt; sic Appendix ista typographiam solam Parisiensem, eámque præsertim Regiam attinget; & ea, quæ in illis duobus tractatibus suprà memoratis omissa sunt, prout aut corrigendi aut augendi mihi facta est copia, supplebit. Appendici brevis interjicietur de typographiâ Lugduno Batavâ digressio. Vale, Lector: & exorem sine, ut tua, quicquid in me meísque lucubrationibus semper erit supplendum, suppleat benevolentia.

AN-

ANNALES TYPOGRAPHICI.

FAlsò questos de Arte Typographicâ nonnullos accipimus, quòd ex eâ plus mali quàm boni ortum sit; quòd plerosque labore, quo in describendis codicibus exercebantur, sumptúque, quem in coëmendis manuscriptis faciebant, levatos desidia invaserit; quòd vitia multa in literas, multa in mores fuerint disseminata. Nam contrà reputando neque operosiorem artem neque utiliorem invenias; magisque arti curam diligentiamque hominum quàm juvandi facultatem deesse; ideòque ad corrumpendum, quicquid est, suâ naturâ optimum, plùs valere depravatam mortalium indolem, quàm artem per se beneficam & salutarem sanis moribus aut bonis literis obstare; usum rerum omnium non ab ipsis rebus, sed ab utentis animo, qui vitæ Dux est & Imperator, unicè pendere. Si prima, quibus Typographia inventa est, tempora repetamus, eademque cum illis, quæ præiverunt, conferamus; constabit multis retro ante illam repertam sæculis spissam passim incubuisse ignorantiam, Græcas penitùs exolevisse literas, Latinas incultas & neglectas jacuisse, barbarum quendam pro Romano in Scholas irrepsisse Sermonem solœcismorum squalore & fœdo inscitiæ situ horrentem: illâ verò exortâ & facem quasi præferente, discussas paulatim evanuisse tenebras; cœpisse statim omnes eò loci, ubicunque lux illius affulserat, confluere; ad meliorum disciplinarum studium, ad famam imò & honores viâ doctrinæ grassari; veternum deponere; artibus fideliter excultis mores emollire, & ab agresti feritate ad humaniorem cultum revocare. Visa est novum quodammodo vultum induisse natura; & in obscurorum virorum locum clarior eruditorum succrevisse soboles.

Optimè de literis ageretur, si nostrorum temporum typographi, hortatu & subsidiis virorum nobilium doctorumque excitati, cùm veterum typographorum exempla intuerentur; vehementissimè animum ad artem pulcherrimam accenderent: si memoriâ laborum ab iis in re typographicâ exantlatorum ea flamma in pectore cresceret, neque priùs sedaretur, quàm suâ industriâ eorum famam atque gloriam, si non vincerent, saltem adæquarent. At quotus quisque omnium nunc invenietur his moribus, quin lucro quæstûque, non peritiâ & literarum studio, cum illis veteribus contendat? Incassum tamen niti, neque aliud, se fatigando remque totam familiarem impendendo, nisi damnum quærere (qualem nonnullorum fuisse * typographorum sortem comperimus)

* Lege Annal. Typograph. Tom. I. pag. 48. 49. 50. 51.

mus) extremæ dementiæ esse videatur. Fatendum est sanè, nescio quo temporum humanæve indolis vitio plerumque evenire, ut artes, quæ literis inserviunt, famam suis cultoribus faciliùs concilient, quàm famem depellant; fortunæque fabros ex Vulcani Officinis & collybisticis Mercurii tabernis sæpius quàm ex bibliothecis prodire; Apollinis lauro aut olivâ Minervæ frontem magis splendescere quàm pinguescere marsupium; typographos paucissimos ad opimas dignitates pervenisse aut multam corrasisse pecuniam, nisi unum forsan & alterum, qui artem aliquam aliam lucrosiorem & minùs aliquando honestam, quàm typographicam, exercuerit. Magnam fortunam literæ ornare quidem possunt, vix parare & alere: nec mirum, si Musas mythologi finxerint Virgines, quippe indotatas. Nullum ævum solumve virorum eruditione præstantium fuit unquam feracissimum, nisi ubi principes magnatesque, non luxui & otio, non rebus ludicris & malis artificiis unicè dediti, doctrinæ doctisque faverunt.

Artes patrocinio aluntur: & nescio, an ALDUS ad id culmen typographiam promovisset, nisi Princeps ALBERTUS PIUS, cujus nomen sibi adoptavit, ejus industriam peritiamque muneribus excitasset, & prædiis ditâsset. ROBERTUS STEPHANUS, FRANCISCI *primi* auspiciis & beneficentiâ adjutus inter artifices sibi coætaneos primas meruit: regiâque communitus gratiâ fregit odium * Theologorum, litigiis ipsorum semper vexatus, semper superior; donec post obitum patroni non multos annos Lutetiæ commoratus invidiæ cedere & solum natale vertere cogeretur; annoque 1552. Genevam se recipere. ibi cum affini suo CONRADO BADIO, cujus opera Parisiis anno 1548. usus fuerat, quique ante ipsum jam patriæ valedixerat, familiaritatem consortiumque typographicum redintegravit. Amicitias studiosus coluit CALVINI cæterorumque Reformatorum, qui Genevæ asylum aperuerant, THEODORI BEZÆ, ANDREÆ RIVETI: quorum operibus variis imprimendis prælum illius insudavit. Totum illud reliquum, quod inter Genevenses egit, vitæ tempus impendit ferè unicè aut Bibliis aut tractatibus ad Bibliorum expositionem spectantibus evulgandis: nec solùm aliorum sed & suas interdum Theologicas lucubrationes typis mandavit; ut facilè agnoscas hominem in Theologiâ non mediocriter versatum. Denique postquam vitam omnem & suæ, quam profitebatur, & aliis omnibus liberalibus, quarum plerasque minimè ignoravit, artibus promovendis addixisset, anno Christi 1559. ætatis suæ 56. 7. Id. Sept. Genevæ, laborum magis quàm annorum plenus, vitam, si hos spectes, brevem, si illos, longissimam finivit. † Opulentam, quam reliquit, supellectilem liberis, qui Genevæ manerent, legavit; exclusis ab hæreditate pa-

* Lege Annal. Typogr. Tom. II. pag. 452. usque ad pag. 458.
† Lege Thuan. p. 605. 606.

paternâ, qui hâc lege, non tenerentur. Ei superstites fuerunt filii, HENRICUS, ROBERTUS, FRANCISCUSQUE; & filia CATHARINA, quæ linguam Latinam usu, non grammaticâ, didicerat; quamque anno 1585. adhuc in vivis fuisse ex fratre ejus ** Henrico comperimus. Mors ROBERTI STEPHANI, cujus vitam in horum Annalium Tomo præcedente § abruptam in hujus principio resumere visum est, me statim ad finem his Annalibus præstitutum deduxit. Ad annum itaque, in quem antea desieram millesimum quingentesimum trigesimum sextum revertor.

JOANNES LODOICUS TILETANUS (*a*) summâ fide parique diligentiâ typographus Parisiis anno 1536. inclaruit; (*b*) viâ ad D. Hilarium sub signo D. V. Mariæ; & (*c*) è regione Collegii Remensis, ædes incolens. *Horæ* Græcè ann. 1538. apud illum (*d*) sub basilisco & quatuor elementis excusæ sunt. Illius prælum (*e*) JOANNI ROIGNY (*f*) JOANNI PARVO (*g*) MICHAELI VASCOSANO, & (*h*) GULIELMO RICHARDO etiam inserviit. TILETANO operam præbuit in excudendo (*i*) CONRADUS NEOBARIUS, in corrigendo (k) GULIELMUS MORELIUS. TILETANI Insigne typographicum erat (*l*) binæ manus junctæ tenentes erectum caduceum papaveribus & spicis cinctum, cum litteris I. L. (*m*) Aliud nonnunquam habuit, scilicet (*n*) echeneïda telo transfixam, cum hôc verbo, MATURA. Libros (*o*) Græcos Latinosque satis quidem multos pro

** Lege Histor. Steph. p. 89. 90.

§ pag. 543.

(*a*) Lege ad finem *Schol. in Cicer. de Legib.* 1538. & *Præfat Vinet. ad Theognid.* 1543.

(*b*) ASCON. *in Cicer.* 1536. *Cicer. de Legib.* 1538.

(*c*) CICER. pro MARCELL. 1539. SALLUST. *Jugurth.* 1547.

(*d*) Id erat JOANNIS ROIGNY signum.

(*e*) CICER. *Oration.* 1536. NIPH. *in Elench. Aristot.* 1540.

(*f*) GELEN. *in Plin. Hist.* 1536.

(*g*) AUL. GELL. 1536.

(*h*) GEMM. PHRIS. *Arithmet.* 1545. GULIELMI RICHARDI insigne erat *Gallina*, cum his verbis, *in pingui Gallinâ.*

(*i*) VELCUR. in ERASM. *Cop.* 1539. De NEOBARIO postea.

(*k*) Lege Epistol. MORELII ante observat. in Cicer. de Finib. 1546.—*Græcorum institutionibus nonnihil instructior, corrigendis chalcographorum exemplaribus à Joanne Lodoico Tiletano librario diligentissimo tum demum præficior, nactus equidem Spartam, quam ornare pro dignitate ne doctrinâ quidem plus quàm mediocri præditus possit.* De GULIELMO MORELIO, deinceps dicetur.

(*l*) CICER. *de Leg.* SALLUST. *Jugurth.* 1547.

(*m*) *Theognid.* 1537.

(*n*) De quo emblemate consule ALCIATI Emblema vigesimum, & in idem CLAUD. MINOIS comment.

(*o*) *Theognid.* 1537. *Horæ in laud. Virgin.* rubricis decoratæ 1538. *Zoroast. Magic.* 1538. *Arist. Ethic. Nicom.* 1540. *Eurip. Med.* 1545. *Sophoc. Antigon.* 1540. *Aristoph. Thesmoph.* 1545. *Plat. Tim.* 1542. *Macropæd. Institut. Græc.* 1542. ubi ad finem adjecit ordine literario abbreviationes literarum, quibus decoris & brevitatis gratiâ in suis typis usus est. In harum Institutionum, uti etiam *Aristot. Nicom.* & *Theogn.* 1537. ac *Zoroastr. Magic.* 1538. & *Hor.* 1538. editione Cyphras neglexit & Reclamantes.

pro tempore, quo curavit typographiam, in lucem. In Latinis characteres certè exhibuit elegantissimos cùm (*a*) Italicos tum (*b*) Romanos. Erratorum fuit, (*c*) in Græcis præsertim, accuratissimus emendator. De illius eruditione scribendique peritiâ dubitare non sinunt (*d*) aliquot epistolæ libris ab ipso prodeuntibus præfixæ; è quibus, ne in quærendo lector faciat moræ dispendium (*e*), unam hic subjiciam.

„ * JACOBO LODOICO, Viro doctissimo JOANNES LODOICUS S. Quum cætera ASCONII monumenta desint, ex quibus cognoscere possemus, quàm exacta cùm eruditione, tum judicio, in scriptis CICERONIS examinandis interpretandisque fuerit, hæc fragmenta, quamvis exigua & lacera, quæ nobis reliqua tanquam ex naufragio supersunt, abundè, & planè, quod aiunt, leonem ex unguibus ostendunt. Quæ quum legimus, reliquarum ejus accuratissimarum lucubrationum summo desiderio non teneri non possumus, quippe qui hæc ipsa, qualiacunque adhuc fuerunt, adeò necessaria intelligamus, & sinè iis multa antiqui moris instituta, CICERONIS loci non pauci obscuriores intelligi nequeant; ac vehementer errare eum sit necesse, qui Pædianum non fuerit secutus. Quanto bono Ciceronianæ lectionis studiosis esset, si nobis hic integer divinitus aliquando tandem daretur; quod ut in cæteris est veterum monumentis deperditis deplorandum, sic in hôc vel maximè. Quum igitur hunc auctorem non ignoraremus studiosos, multos jam menses in nostrâ Academiâ desiderare, & à prioribus editionibus legendis, horridis immanibusque mendis deterreri, pro nostro in hoc genus affectu, animo alacri, studioque maximo, consulendum labori multorum, succurrendum CICERONI, ASCONII lucubrationibus suum esse precium reddendum, quantum fieri posset, putavimus. Summâ itaque diligentiâ conquisitis undique codicibus, iisque collatis, cum in his parum esset præsidii ad ASCONII instaurationem, conjecturam advocavimus, non unius aut alterius horæ, sed „ die-

(*a*) *Schol. in Cicer. de Lege* 1538. *Cicer. Rhetor. ad Herenn.* 1543. *Horat. Poëm.* 1543. *Sallust. Jugurth.* 1547. &c. *Justini Historias* ann. 1543. typis etiam excudit Italicis, sed non eâdem elegantiâ.

(*b*) *Cicer. Oration. cum comment* 1536. *Cicer. Partit. Orat.* 1543 *pro Marcell.* 1539 *Plin. de Vir. Illust.* 1542. &c.

(*c*) Vide indices Errator. *in Theogn.* 1543. & *Aristoph. Thesmoph.* 1545. &c.

(*d*) Lege TILETANI *Epistolas*; *ad* CORNELIUM MUSIUM *Delphum Theologum in Bed. Comm. ad Proverb.* 1536 *ad Theologia candidatos*, in *Lombard. Senten.* 1537. ubi scribit *Pet. Lombardi in D. Pauli epistolas commentarios superioribus diebus ex suâ chalcographiâ emissos, plausuque ingenti exceptos*: ad studiosos in Theogn. 1537. quibus promittit *propediem Hesiodum commentariis accuratis, & nunquam adhuc editis insignem, si suam voluntatem, quam temporum retardabat iniquitas, juvaret* studiosorum *benevolentia.* An id unquam impleverit promissum, dubito.

(*e*) *Ascon. in Cicer. Orat.* 1536.

(*) Hic JACOBUS LODOICUS, nescio, an JOANNIS nostri affinis fuerit.

„ dierum ſæpe multorum: quâ non pauca, ut ſpero, proſperè ceſſerint. Porrò in quibus nec codices prodeſſe, nec conjectura juvare poterat, doctos conſuluimus: præſertim GULIELMUM BUDÆUM, & LODOICUM ALVAREM *Luſitanum*, quorum codicibus in hâc noſtrâ editione, ut cæteros taceam, uſi ſumus: ut affirmare ſinè mendacio & fuco poſſim, plus quadringentos locos exiguo in libello emendatos; eoque effectum jam, ut qui antea non niſi cum graviſſimâ animi moleſtiâ devorabatur, magnâ cum voluptate, parique utilitate legi poſſit. Quod tamen non ita accipi velim, ut nulla doctioribus relicta ſint: ſed ea eſſe hujuſmodi, ut aut codicem vetuſtiſſimum, aut hominem divinum prorſus requirant. Quo in genere ſi elaborare velles, plurimum in primis te poſſe, non mihi ſolùm, ſed aliis etiam plurimis perſuaſum eſt, qui jam in optimis authoribus fidem feciſti: ad quæ in lucem proferenda te animum inducere par eſt. Quocirca nemini juſtiùs hic labor dedicari poſſe mihi viſus eſt, quàm ei qui in reſtituendis authoribus enarrandisque ſummâ fide operam jam diu navârit. Accipe igitur hoc quicquid eſt, alacri animo, pignus meæ in te benevolentiæ, ac laboris mei teſtimonium, qui hiſce in rebus author & dux eſſe omnibus potes: & tantum in hôc genere te velle, quantum potes, declara. Vale. Ex Officinâ noſtrâ Librariâ 1536. Menſe Majo.

TILETANUS, cùm in typographiam decennium, quo in utrâque linguâ plurima veterum authorum opera ſelectiora edidit, impendiſſet, annno (*a*) 1547. fato functus eſt. Illum laudavit in ſuâ ad *Lælium Ciceronis* 1547. præfatione (*b*) MARTIALIS ROGERIUS, & epitaphiis

(*a*) Eo anno *Salluſt. Jugurth.* impreſſit.

(*b*) ROGERII verba integra addere hîc viſum eſt. — *Chalcographi utinam ut lucri odore delectantur, ſic etiam caſtigatores diligentes haberent. Fuit, fuit olim, apud veteres illos Bibliopolas hic mos, ut magno conductos ſtipendio Ariſtarchos, aut Ariſtophanes omni genere doctrinarum & linguarum perpolitos ornatiſſimóſque haberent, cùm ipſi nihilominus interim doctiſſimi eſſent. Tales viri quaſi divino furore perciti, obſcuriſſimos poëtarum & quorumcumque ſcriptorum ſenſus, aut interpretabantur, aut cenſoriâ quâdam virgulâ, ſuum cuique tribuebant. Nunc verò (proh pudor) avaritia multorum, aut paupertas quorundam, aut dementia aliorum, quò proceſſit? Videas ipſos etiam indoctos hôc munere fungi (ſi quos tamen interim habent) qui ſæpe neque nare, neque literas ſciunt. Vix unam linguam perfectè, vix unam aut duas artes plerique novere. Non enim de omnibus loquor: nam plerique doctos habent.* — *Hâc in re primùm adjutus fueram non mediocriter ab optimo & doctiſſimo viro Joanne Lodoico Tiletano, quâ mente ille in bonas literas & pietatem fuit. Hunc ego bonum virum (utinam adhuc in humanis ageret) non ſecus ac Scipionem Lælius, deploravi. Quàm multa ille de beatorum præmiis & gloriâ, de pietate in omnes, mecum aliquot diebus ante mortem locutus eſt! Ut prætercam illa, quæ fidenter familiaribus dixiſſe fertur, ut non ad mortem trudi ſed in cælum videretur aſcendere. Is ergo bonus vir (ſæpe enim ſic eum nomino) ille eſt, cujus operâ illorum D. Victoris exemplarium collatione uſus ſum. Quâ in re ille me plurimùm juvit, & mediam ferè partem commentariorum noſtrorum conſcripſerat,*„

taphiis ornavit (*a*) HENRICUS STEPHANUS.

Non libet à TILETANO sejungere CONRADUM NEOBARIUM; quo typographus vix ullus & brevius in arte exercendâ tempus confecit, & majorem in eâdem laudem meruit. Anno (*b*) 1538. creatus est Librarius juratus, & verbis honorificis ab Universitatis Rectore salutatus. Anno 1539. Græcè *Anonymi Commentarium in* ARISTOTELIS *Rhetoricam*, sui preli primitias, CLEOMEDIS *Meteora*, OCELLUM LUCANUM *de Universo*, edidit, & excudit Regius in Græcis Typographus; anno 1540. *Apostolicos Canones*, ADAMANTII *Physiognomonica*, & ARISTOTELIS PHILONISQUE *de Mundo* libellos: eodemque hôc anno decessit ante Aprilem; quo scilicet mense, *Emundæ Tusanæ* ipsius viduæ sumptibus prodierunt ALEXANDRI APHRODISII *Iatrica problemata*, & ejusdem impensis anno 1541. CASSII *Iatrosophistæ* medicinales de animalibus Quæstiones.

Immaturas NEOBARII exequias epitaphiis etiam (*c*) HENRICUS STEPHANUS cohonestavit.

NEO-

serat, &, nisi mors immatura prævenisset, editurus erat. Quâ in re non mirum si quædam ex ejus scriptione errata obvenerint, cùm non omnia assequeretur. Sed & idem paucis annotationibus suis me juvit, paucis item à Francisco Sylvio Ambiano præceptore meo: qui aggressurus erat commentarios in hunc, ni mors immatura prævenisset.

(*a*) Lege *Art. Typogr. Querim. apud* H. STEPH. 1569.

ΛΟΥΔΟΙΚΟΥ ΤΙΛΕΤΑΝΟΥ
ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Καὶ ὅδε ταῖς Μούσαις φίλον ἦν κάρα, ὃς φιλεούσας
 Ἀντεφίλει, τούτων ἄξιον ἦθος ἔχων.
Ἀλλὰ τυπογραφικῆς λίπεν ὄσσα πονήματα τέχνης,
 Οὐκ ἄρα τῆς κείνου ἄξια εὐφυΐης.
Καὶ γὰρ ὑπὲρ δύναμιν τολμᾶν τι φοβούμενος ἔργον,
 Οὐ μεγάτολμος ἔην οὐδέ γε καδδύναμιν.

LUDOVICI TILETANI
EPITAPHIUM.

Notus & hic Musis, charus fuit hic quoque Musis,
 Et dignus Musis huic quoque candor erat.
Non sat digna illis tamen hic monumenta reliquit,
 Iudiciόve suo digna vel ingenio.
Dum siquidem majora timet ne viribus ausit,
 Ausus viribus est ille minora suis.

Censura, quam HENRICUS STEPHANUS laudi TILETANI admiscuit, duriuscula paulò, & TILETANO indigna esse mihi videtur; magisque HENRICI STEPHANI ingenio arrogantiori & morosiori (lege *Histor.* STEPHAN. p. 485) quàm TILETANI industriæ convenire.

(*b*) CAILLE p. 110.

(*c*) *Artis Typograph. Querimon.* 1569.

ΚΟΝΡΑΔΟΥ ΝΕΟΒΑΡΙΟΥ
ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Καί σου τυπογραφικῆς μόλες ἂν ποτὶ πείρατα τέχνης,
 Εἴγε πρόωρόν σοι μὴ πέρας ἦλθε βίου.
Ἀλλ' εἰ καὶ ἀτελεῖς τοὺς σοὺς προλέλοιπας ἀέθλους,
 Ἔσσί γ' ὅμως τελέου ἄξιος ἐσσὶ κλέους.
Οὐκ ἀπὸ γὰρ κάμνοντα μόρος σ' ἕλεν, ἀλλ' ἄρα μέσσου,
 Ὥσπερ ἀεθλητὴν, ἥρπασεν ἐκ σταδίου.

ΑΛΛΟ.

Ἐνθάδι Κονράδος κεῖμαι, ὃ πολλὰ καμόντος,
 Μάρτυρα τῶν καμάτων οὐ πόρεν ἔργα βίος.
Μάρτυς δ' ἐστὶν ἐμοὶ καμάτων μόρος. ὁ γὰρ ἐκεῖνος
 Τοὺς καμάτους βιότου συγκατέμαρψεν ἐμοῦ.

ΑΛΛΟ.

NEOBARIUS TILETANO anno 1539. in excudendis VELCURIONIS in ERASMI *Copiam scholiis* (*a*) suam commodavit operam. Illum JACOBUS MARTHANUS *Pictaviensis* laudat virum *elegantium litterarum peritiâ* prædium; scribitque se (*b*) *illius rogatu & precibus adductum* Latinè *vertisse* ZOROASTRI *Libellum* PLETHONISQUE *in eum commentarium*.

NEOBARII Typographicum insigne fuit serpens æneus in patibulo sive signo T ταῦ erectus, cum his (*c*) aliquando vocibus TYP. SAL. i. e. *Typus Salutis* vel *Salvatoris*.

Illum Latinarum & Græcarum litterarum non mediocriter peritum fuisse sequens demonstrabit (*d*) epistola.

GEORGIO SELVÆ, *Episcopo Vaurensi*, CONRADUS NEOBARIUS. *S. Moris est nec paucis nec obscuris exemplis comprobati, præsul dignifs. ut si quid vel officii, vel operæ, vel denique muneris, præsertim literatis in Rempub. est conferendum, id modò amici cujuspiam, modò viri principis nomini auspiciisque nuncupetur: quò vel hujus in Repub. authoritas gratiaque, sycophantarum calumnias reprimat: vel illius studium atque benevolentia, invidorum malevolentiæ occurrat. Quæ ratio, si cuiquam aliàs ritè usurpata, certè in præsentiâ nobis suscipienda est: ut quem rei literariæ laborem impendimus, à rigido Momi judicio tetróque Zoili livore vindicemus. Nam advertimus permultos esse, quibus nihil perinde in votis est, atque tum fortunam nostram, etsi vixdum ulla esse cœpit, convellere: tum quam promovendis literis Græcis regiâ benignitate adjuti navamus operam, ex professo calumniari. Dispicientibus itaque nobis laboris nostri patronum, qui & publicè authoritate juxta ac gratiâ polleret, & nos privatim animo benevolo complecteretur: & opellæ à nobis impensæ studiique collocati perbellè conscius esset: occurristi, præsul vigilantiss. præ cæteris accommodus, sub cujus nomine auspiciisque primos typographiæ nostræ partus, Musis elegantioribus destinatos, in vulgus emitteremus. Nam si vel gratiæ vel authoritatis rationem subduco, utranque in te reperio non vulgarem: quarum alteram, singularis tua erga literas*

ΑΛΛΟ.

Κύδιμος ἐκ καμάτων ἄλλοις βίος· αἱ δ' ἐμοὶ ἄρδην
Οἴχονται, θάνατον μοῦνον ἐφελκόμεναι.

CONRADI NEOBARII EPITAPHIUM.

Doctrinâ paucis, nulli probitate secundus,
CONRADUS fato hìc accelerante jacet.
Namque typographicæ labor hunc, labor improbus artis
Incolumem Musis noluit esse diu:
Sed tandem, longo capitis comitante dolore,
Illum, Musarum spem pariterque rapit.

(*a*) Anno 1539. *Actuar. de Medicam.* Latinè prodiit per CONRADUM NEOBARIUM *ad D. Hilarium sub. V. Mariâ*: unde conjicio TILETANO (qui ibidem habitabat) NEOBARIUM in *Actuario* etiam edendo socium fuisse.

(*b*) Lege Epist. in princip. & fin. *Zoroast. Mag.* Latin. apud TILETAN. 1539.

(*c*) CLEOMED. *Meteor.* 1539.

(*d*) *Comment. in* ARISTOT. *Rhetoris.* 1539.

taphiis ornavit (*a*) HENRICUS STEPHANUS.

Non libet à TILETANO sejungere CONRADUM NEOBARIUM; quo typographus vix ullus & brevius in arte exercendâ tempus confecit, & majorem in eâdem laudem meruit. Anno (*b*) 1538. creatus est Librarius juratus, & verbis honorificis ab Universitatis Rectore salutatus. Anno 1539. Græcè *Anonymi Commentarium in* ARISTOTELIS *Rhetoricam*, sui preli primitias, CLEOMEDIS *Meteora*, OCELLUM LUCANUM *de Universo*, edidit, & excudit Regius in Græcis Typographus; anno 1540. *Apostolicos Canones*, ADAMANTII *Physiognomonica*, & ARISTOTELIS PHILONISQUE *de Mundo* libellos: eodemque hôc anno decessit ante Aprilem; quo scilicet mense, *Emundæ Tusanæ* ipsius viduæ sumptibus prodierunt ALEXANDRI APHRODISII *Iatrica problemata*, & ejusdem impensis anno 1541. CASSII *Iatrosophistæ* medicinales de animalibus Quæstiones.

Immaturas NEOBARII exequias epitaphiis etiam (*c*) HENRICUS STEPHANUS cohonestavit.

NEO-

ferat, &, nisi mors immatura prævenisset, editurus erat. Quâ in re non mirum si quædam ex ejus scriptione errata obvenerint, cùm non omnia assequeretur. Sed & idem paucis annotationibus suis me juvit, paucis item à Francisco Sylvio Ambiano præceptore meo: qui aggressurus erat commentarios in hunc, ni mors immatura prævenisset.

(*a*) Lege *Art. Typogr. Querim. apud* H. STEPH. 1569.

ΛΟΥΔΟΙΚΟΥ ΤΙΛΕΤΑΝΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Καὶ ὅδε ταῖς Μούσαις φίλος ἦν κάρα, ὃς φιλεούσας
Ἀντεφίλει, τούτων ἄξιον ἦθος ἔχων.
Ἀλλὰ τυπογραφικῆς λίπεν ὅσσα πονήματα τέχνης,
Οὐκ ἄρα τῆς κείνου ἄξια εὐφυΐης.
Καὶ γὰρ ὑπὲρ δύναμιν τολμᾶν τι φοβούμενος ἔργον,
Οὐ μεγάτολμος ἔην οὐδέγε καδδύναμιν.

LUDOVICI TILETANI EPITAPHIUM.

Notus & hic Musis, charus fuit hic quoque Musis,
Et dignus Musis huic quoque candor erat.
Non sat digna illis tamen hic monumenta reliquit,
Iudicióve suo digna vel ingenio.
Dum siquidem majora timet ne viribus ausit,
Ausus viribus est ille minora suis.

Censura, quam HENRICUS STEPHANUS laudi TILETANI admiscuit, duriuscula paulò, & TILETANO indigna esse mihi videtur; magisque HENRICI STEPHANI ingenio arrogantiori & morosiori (lege *Histor.* STEPHAN. p. 485) quàm TILETANI industriæ convenire.

(*b*) CAILLE p. 110.

(*c*) *Artis Typograph. Querimon.* 1569.

ΚΟΝΡΑΔΟΥ ΝΕΟΒΑΡΙΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Καί σου τυπογραφικῆς μόλις ἂν ποτὶ πείρατα τέχνης,
Εἴγε πρόωρον σοὶ μὲν πέρας ἦλθε βίου.
Ἀλλ' εἰ καὶ ἀτελεῖς τοὺς σοὺς προλέλοιπας ἀέθλους,
Ἐσσί γ' ὅμως τελέου ἄξιος ἐσσὶ κλέους.
Οὐκ ἀπὸ γὰρ κάμνοντα μόρος σ' ἕλεν, ἀλλ' ἄρα μέσσου,
Ὥσπερ ἀεθλητὴν, ἥρπασεν ἐκ σταδίου.

ΑΛΛΟ.

Ἐνθάδε Κονρᾶδος κεῖμαι, ὃς πολλὰ καμόντος,
Μάρτυρα τῶν καμάτων οὐ πόρεν ἔργα βίος.
Μάρτυς δ' ἐστὶν ἐμοὶ καμάτων μόρος. ὁ γὰρ ἐκεῖνος
Τοὺς καμάτους βιότου συγκατέμαρψεν ἐμοῦ.

ΑΛΛΟ.

NEOBARIUS TILETANO anno 1539. in excudendis VELCURIONIS in ERASMI *Copiam scholiis* (*a*) suam commodavit operam. Illum JACOBUS MARTHANUS *Pictaviensis* laudat virum *elegantium litterarum peritiâ* prædītum; scribitque se (*b*) *illius rogatu & precibus adductum* Latinè *vertisse* ZOROASTRI *Libellum* PLETHONISQUE *in eum commentarium*.

NEOBARII Typographicum insigne fuit serpens æneus in patibulo sive signo T ταῦ erectus, cum his (*c*) aliquando vocibus TYP. SAL. i. e. *Typus Salutis* vel *Salvatoris*.

Illum Latinarum & Græcarum litterarum non mediocriter peritum fuisse sequens demonstrabit (*d*) epistola.

GEORGIO SELVÆ, *Episcopo Vaurensi*, CONRADUS NEOBARIUS. S. *Moris est nec paucis nec obscuris exemplis comprobati, præsul dignis. ut si quid vel officii, vel operæ, vel denique muneris, præsertim literatis in Rempub. est conferendum, id modò amici cujuspiam, modò viri principis nomini auspiciisque nuncupetur: quò vel hujus in Repub. authoritas gratiaque, sycophantarum calumnias reprimat: vel illius studium atque benevolentia, invidorum malevolentiæ occurrat. Quæ ratio, si cuiquam aliàs ritè usurpata, certè in præsentiâ nobis suscipienda est: ut quem rei literariæ laborem impendimus, à rigido Momi judicio tetróque Zoili livore vindicemus. Nam advertimus permultos esse, quibus nihil perinde in votis est, atque tum fortunam nostram, etsi vixdum ulla esse cœpit, convellere: tum quam promovendis literis Græcis regiâ benignitate adjuti navamus operam, ex professo calumniari. Dispicientibus itaque nobis laboris nostri patronum, qui & publicè authoritate juxta ac gratiâ polleret, & nos privatim animo benevolo complecteretur: & opellæ à nobis impensæ studiique collocati perbellè conscius esset: occurristi, præsul vigilantiss. præ cæteris accommodus, sub cujus nomine auspiciisque primos typographiæ nostræ partus, Musis elegantioribus destinatos, in vulgus emitteremus. Nam si vel gratiæ vel authoritatis rationem subduco, utranque in te reperio non vulgarem: quarum alteram, singularis tua erga literas*

Α Δ Δ Ο.

Κύδιμος ἐκ καμάτων ἄλλοις βίος· οἱ δ' ἐμοὶ ἄρδην
Ὤιχονται, θάνατον μοῦνον ἐφελκόμενοι.

CONRADI NEOBARII EPITAPHIUM.

Doctrinâ paucis, nulli probitate secundus,
CONRADUS fato hìc accelerante jacet.
Namque typographicæ labor hunc, labor improbus artis
Incolumem Musis noluit esse diu:
Sed tandem, longo capitis comitante dolore,
Illum, Musarum spem pariterque rapit.

(*a*) Anno 1539. *Actuar. de Medicam.* Latinè prodiit per CONRADUM NEOBARIUM ad *D. Hilarium sub. V. Mariâ*: unde conjicio TILETANO (qui ibidem habitabat) NEOBARIUM in *Actuario* etiam edendo socium fuisse.

(*b*) Lege Epist. in princip. & fin. *Zoroast. Mag.* Latin. apud TILETAN. 1539.

(*c*) CLEOMED. *Meteor.* 1539.

(*d*) *Comment. in* ARISTOT. *Rhetoris.* 1539.

literas evehendas benevolentia cum pari studio conjuncta; alteram vero, legitima suscepti abs te muneris defunctio tibi conciliat. Deinde quâ nos privatim benevolentiâ prosequeris, locupletem habemus testem, tuam in communicandis vetustis codicibus facilitatem. Jam de labore hôc nostro, te nemo potest judicare rectiùs. Nam in his Commentariis edundis tuo sumus usi codice, eóque unico, ac multis in locis scribæ, si non inscitiâ, at saltem negligentiâ depravato. In quo restituendo, quantum equidem laboris sit nobis exhaustum, quantúmque desudatum, testes habemus non vulgares, quorum operâ judicióque sumus adjuti: an vero operæ precium fecerimus, tuo id candori judicandum submittimus. Haud igitur immeritò hos in Arist. Rhetoricen Commentarios tuo nomini dicatos in vulgus prodire cupio: partim ut eâdem operâ, & tibi pro singulari erga me benignitate gratias agam, & juventuti præcipuum tui erga ipsam studii candorem gratuler: partim ut meis laboribus, quos scio fore ut permulti immodestiùs vellicent atque calumnientur, patronum eum præficiam, in cujus judicio benevolentiâque, mihi liceat conquiescere. Quando itaque & tenuior est facultatum mearum modulus, & minor suppetit studiorum ratio quàm ut vel re vel officio mihi liceat parem tuo erga me animo gratiam reponere, sumpsi id quod proximum est animi grati declarandi argumentum, nimirum gratias agendi munus. Quare maximas tibi gratias ago, ac majores etiam nunc habeo, quàm calamo exarare liceat, quòd me & quam ex professo suscepi, Græcam typographiam præcipuâ quâdam benevolentiâ paríque studio prosequeris: adeò ut nihil habeat instructissima illa tua bibliotheca, tantis vel sumptibus, vel operis, vel denique vigiliis comportatum, quod non gratis modo, sed & studiosè nobis excudendum typis, invulgandúmque offeras. Vobis itaque, studiosi adolescentes, gratulor tantæ ad studia vestra rite constituenda provehendáque commoditatis accessionem. Patet enim nobis præsulis Vaurensis, viri cùm literis tum religione clarissimi bibliotheca, vetustis pariter ac probatis codicibus instructissima: ex quâ & has primitias jam proferimus, & in posterum licebit ad communia studia depromere, quantum vel sumptus nostri ferent, vel animi vestri candor industriáque merebitur. Argenteos montes vobis pollicemur, fortè aureos præstituri, si & fortunâ secundâ, & vestrâ erga nos benignitate utemur. Sed hìc me supplicem ad pedes tuos provolvo, præsul benignis. ne vel temeritatis vel impudentiæ me condamnes, si tibi videor de alieno thesauro liberalius promittere: nam singulari tuâ cùm erga meam typographiam, tum erga rem literariam propensione fretus, nihil equidem apud te esse statuo, de quo non debeamus, vel ego mihi cæterísque omnia benignè polliceri, vel studiosa juventus optimè sperare. Has igitur preli nostri primitias tuæ tutelæ suffragiisque commendo, ut si quid vel Momi rigor immodestius damnabit; vel Zoili livor illiberalius calumniabitur, id partim æquissimo tui judicii candore, partim authoritate & gratiâ à periculo vindices. Quod ubi abs te fieri sensero, sedulo me hercle in susceptam provinciam incubuero, quo tum amicorum de me expectationi satisfiat, tum permulti authores Græci à situ

tu & tenebris in lucem asserti, non unius modo Galliarum civitatis, sed totius adeò regni jure donentur. Vale. Lutetiæ ex musæo nostro 1539. *Augusti* 12.

Lectori S. En tibi, candide lector, quos diu multúmque summis votis efflagitâsti, Græcos in Aristotelis Rhetoricen commentarios tandem exhibemus, quantâ licuit fide industriâque typis exaratos: eos quidem anonymos, atqui tantâ fruge & commoditate refertos, ut ab authoris nomine ad sui commendationem suffragii nihil desiderent. Nam ut à sophistarum more sibi temperat hic author; ita grammatici fidique interpretis partibus perbellè defungitur. Pro virili enim dat operam, ut in Aristotelico contextu nullum non scrupulum lectori eximat: & hoc ea brevitate, quam rei susceptæ conditio ferebat. Cæterum si quis perget esse molestus, ac suppressi nominis causam pertinaciùs exiget; huic in præsentia haud aliam quàm interpretis modestiam adsignatam volumus: ne, si in rhetoricis summi viri præceptis commentandis nomen expressisset, videretur vel in alienam messem avidè falcem immisisse, vel labores suos parum modestè venditasse. Porro in his excudendis, tum Aristotelis verba, tum si quid vel ab interprete ex professo definitur, vel alioqui notatu dignum sese offert, his [ ] characteribus intercipiendum duximus, ut lectori, sententiæ aut vocis cujuspiam interpretationem venanti, hoc inventionis compendium omnia facilius suggerat: quibus sicubi nos abusos animadvertes, non tam nobis adsignes vitium quàm codici, quo usi sumus, à typographica elegantia prorsum abhorrente; in quo concinnando, cum permulta ad limam nobis exigerentur; usu venit, ut hi characteres alicubi haud opportunè sese ingesserint. Vale, ac laborem nostrum benignè amplectere.

Eodem tempore, quo illi *Parisiis*, DOLETUS *Lugduni* in ore omnium versabatur, & varios de se sermones excitabat inter eruditos, eosque primi ordinis: quorum alii ipsi impensè favebant, alii infensè adversabantur; alios ipse laudibus summis efferebat, alios insectabatur maledictis, semper lacessens, semper lacessitus; bonis quidem litteris, Latinique præcipuè sermonis peritiâ imbutus, & supra annos exercitatus; sed sui famâ & opinione adeò præfervidus, ut sibi multum ferè semper arrogaret, plerisque minimum tribueret. Ex odio demum, invidiâ & suspicione factum est, ut immaturâ & violentâ morte vitam finierit infelix ille typographus brevis ævi, eruditionis haud vulgaris, indefessæ industriæ; si ætatem spectes, nulli ferè, nisi suum superbiùs venditâsset ingenium & primis se constanter adnumerâsset, secundus: ævum tranquillius longiusque exitumque forsan meliorem, & litterato digniorem, si quiêsset, habiturus. His summatim prælibatis, operæ pretium erit DOLETI vitam, laboresque plurimos, crebras lites, ac fata acerbiora, quibus agitata est, ex ipsius potissimùm verbis describere.

(*a*) *Stephanus* DOLETUS *Gallus Aurelius* (*b*) *in Genabo præclaro Gallia*

(a) Sic se in suis libris vocat.

(b) DOLET. *Comment. Tom* I. *pag*. 938. & *Epig*. lib. 2. carm. 58. *Ad*

liæ oppido & (a) *natus & ad duodecimum annum adolescens educatus est.* (*b*) NICOLAO BERALDO *præceptore natus annos sedecim Rhetoricam Lutetiæ didicit.* (*c*) *Hunc etiam* SIMON VILLANOVANUS *docuit Latini sermonis puritatem atque artem Rhetoricam.* (*d*) *Patavii cum* VILLANOVANO *bonam adolescentiæ partem feliciter transegit.* (*e*) *Ibi adolescens Epitaphium* CHRISTOPHORI LONGOLII, *& epitaphium* SIMONIS VILLANOVANI *sui in arte Rhetorica præceptoris incisum in æs poni curavit.* (*f*) BAPTISTAM EGNATIUM *Officia Ciceronis & Lucretium interpretantem juvenis Venetiis audivit.* (*g*) *Tholosæ litteris legitimis operam dedit, sodalitatis Gallicæ orator à Gallis electus.*

(*h*) *Natus annos sexdecim (quo tempore* (*i*) *Rex Gallus ad Ticinensem agrum in hostium manus proditione venit) Lutetiæ Parisiorum positis Grammaticæ rudimentis se primùm Ciceronis lectioni dedit, & Latinè loquendi modos attentius observans sibi Linguæ Latinæ commentarios cœpit conficere. Non eos tum, ut aliquando exituros, scribebat; at scriptione juvenili juvenem se exercebat. Creverunt simul hi cum ætate, & studiorum progressu, sed ipsi styli fundamenta jacienti & formam jam constituenti satietate sui penè factâ. Itaque styli informandi studio tempore longo cesserunt.*

DOLETUS arti poëticæ studuit, in quâ sibi multum arrogavit eique multum viri clari complures in isto exercitationis genere plauserunt. Ecce ipsius de se, & de ipso aliorum judicium.

(*k*) DOLETUS ad HIERONYMUM VIDAM de se ipso:

Collusimus, quæ si Criticus putat
Jejuna, componat Criticus vera
Exempta Criticis: mihi ipse
Concino, non Criticis probanda.
Quod si Hesperæ oræ me minus audient,
Nec me scient vatem Ausoniæ scholæ,
Testabitur tamen Poëtam
Gallia chara suum Doletum.

(*l*) Idem ad Librum.

Liber, maledicti in te locum si fortè aliquis

Quæ-

Ad NICOLAUM BERALDUM.
Mecum, BERALDE, *gaudio exulta: causa est*
Justa, ipsa certè illa, Patriam nostram utriusque
Genabum quòd ævo nostro videamus magnis
Tot ingeniis florere. Patriæ laude
Gaudere, sanè æquum est. Ob id gaude mecum.

(*a*) Anno 1509. circiter, uti postea probabitur.

(*b*) *Comment.* lib. 1. p. 1158. & lib. 2. p. 236

(*c*) *Comment.* lib. 1. pag. 1178.

(*d*) Lib. 2. p. 236.

(*e*) p. 967.

(*f*) Lib. 1. p. 1157.

(*g*) Lib. 2. p. 967. & lib. 1. p. 124.

(*h*) *Epistol. ad* BUD. *præfix Comment.* Tom. 1.

(*i*) Ann. 1525. (*k*) Ibid. p. 14.

(*l*) Ibid. p. 14. 15.

Quærit, modò quòd liberius
(*a*) *Lasciviùsque loquare; modò quòd castiùs,*
Severiùsque posthabitâ
Genii hilarioris illecebrâ, dic Zoilo,
Aut cuipiam maledico alii,
Hominem omnium horarum esse me, & versatilem
Ad quodlibet vitæ genus:
Non Stoicum magis, quàm Epicureum, si ferat
Res. Liberè vivere, vivere est.

(*b*) Idem ad SALMONIUM MACRINUM.

Nullum negaverunt mihi versûs genus
Musæ. Fundo Elegos tam facilè,
Quàm quisquam alius: Heroico bombo, si libet,
Distendo guttur feliciter:
Sapphon sui cantûs genere lacessere
Possim, æquaréque sperem: denique
Nullum negaverunt mihi versûs genus
Musæ: sed Iambicum placet
Plus cæteris versûs generibus mihi,
Quòd sensa animi plurimo
Splendore verborum efferat pulchrè foras,
Nec eloquium nostrum impediat.

(*c*) SALMONII MACRINI.

Prodite jam docti Doleti Carmina
Docta: & Senum, Juvenúmque manibus perpetuò
Terimini, ut estis digna summè inter alia
Poëmata aliorum Poëtarum, modò
Qui sunt fuerúntve à Maronis seculo.
Sic vivite, ut digna estis, æternùm: & date
Vestro Poëtæ nomen æternum simul.
Rivi, è nitidis, veréque vivis fontibus
Qui defluunt, servare perpetuò solent
Cursus suos. Quid fonte vestro vividius?

(*d*) NICOLAI BORBONII.

Nuper Amicorum in cœtu cùm fortè sederem

Ma-

(*a*) Inter DOLETI carmina, nonnulla occurrunt lasciviora.
(*b*) DOLET. *Carmin.* p. 16.
(*c*) Ibid p. 176.
(*d*) Ibid. p. 178.

Magnum DOLETUM *prædicans,*
Me memini dixisse, tuæ mihi mira videri
Orationis flumina.
Flumina, quæ dixi, nunc dicere lumina malim,
DOLETE. *Sed neutrum satis*
Appositè. Dicam ergo tuæ mihi mira videri
Orationis fulmina.
Flumina, lumináve ut dicam, seu fulmina: certè
Dixisse præstat numina.

(*a*) JOANNIS VULTEII.

Orator bonus, & bonus Poëta
Si quisquam fuit, unus est DOLETUS,
Orator bonus, & bonus Poëta.
Ejusdem.
Rhetora te tantum si Secula prisca tulissent,
Jamjam immortalis lingua diserta foret.
Secula si tantum novissent prisca Poëtam,
Jamjam immortalis Musa canora foret.
Rhetora sed postquam, simul hæc genuere Poëtam
Secula, noster eris VERGILIUS, CICERO.
Te tua Posteritas CICERONEM *sæpe vocabit:*
Teque, ut VERGILIUM, *mente, manuque teret.*

(*b*) GODEFRIDI BERINGII.

Inter Latinos est Poëtas maximus
VERGILIUS: *inter Rhetores est* TULLIUS.
Lumen DOLETUS *universæ Galliæ,*
Utrumque si non vincit, exæquat tamen.

Longè autem secus, atque illi, senserunt BUCHANANUS & ambo SCALIGERI. BUCHANAN. *in Libro primo Epigrammatum*;

Carmina quòd sensu careant, mirere, DOLETI?
Quando qui scripsit carmina, mente caret.

Aliud reperitur BUCHANANI in DOLETUM Epigramma in Editione BEZ. & BUCHANAN. *Poëmat.* in 8. apud HENR. STEPHAN. 1569. pag. 133.

Verba DOLETUS *habet (quis nescit?) splendida: verùm*
Splendida nil præter verba DOLETUS *habet.*

JOSEPHUS SCALIGER in *Scaligeran.* Prim. pag. 75. DOLETUS &

(*a*) Ibid. p. 177. (*b*) Ibid. p. 178.

& BORBONIUS *Poëtæ nullius nominis.* Lege etiam NAUD. MASCURAT. pag. 2. quem locum citat BAILLETUS in *Jugemens des Savans.*

JULIUS SCALIGER,* JOSEPHI pater, hæc adversùs DOLETUM scripsit Epigrammata: quorum unum propriè *Ciceronianos*, inter quos primas sibi arrogabat *Doletus*, spectat.

De DOLETI *Poësi.*

Quisquis DOLETUM *laudat ut poëtam,*
Laudat DOLETUM, *non ut est poëta.*
Non est idem poëta, quod DOLETUS.
Nihil, DOLETUM *præter, est* DOLETUS.
Quisquis DOLETUM *laudat, ut poëtam,*
Nec laudat is poëtam, nec DOLETUM.

DOLETUS *Iambos vitiavit. Iambus alloquitur seipsum.*

Age, age, age Iambe, Iambe tete suscita:
Pete, cæde, rape, trahe, contracida, dissipa.
Adsum, minaci luridum metum manu,
Et angue cinctam flammeo linguam gerens.
Sic me DOLETUM *vividum, & sævum, & trucem,*
Elanguidum fecisse? nec micam salis
Tuæ indidisse inconditæ farragini?
Ille exul abs te factus, & tuis procul
Ineptiis asello ineptioribus,
Redeo tibi hostis acer; edicens, Canis,
Ne me lacessas: namque de nugis tuis
Quod sentiant emunctiores judices,
Quibus acre acetum tersit anfractum aurium,
Audire par est. Ii furentem insaniam,
Atrum sinè igne ac luce te fumum vocant,
Et corticem medullæ inanis putridum.
At te catelli, Barde, mirantur tui,
Lingùntque purulenta carcinomata,
Lactuca labias ut habeat pares sibi.

De DOLETO.

Qui corticem te literarium dixit,
Multo securim justiùs vocavisset;
Cui comparati mille Sillotimones
Dicantur esse LÆLII, *aut* ARISTIDÆ;

Te-

(*) Vid. JUL. CAES. SCALIGERI *poëmata,* in 8. 1574. p. 194. 354. 403. 409. 422.

Teredinem, fucumve, porricidamque,
Et lucis hostem frugimordicam blattam:
Sed hanc putavit esse pro tuis libris.

De Ejus libris.

Cur literæ've lineæ've distortæ
Sunt versuum, quos sarcinavit insanus?
Quæris, requiris, enecas requirendo.
Dulcis Suarde norma literatorum,
An labra nescis convenire lactucis?

De libris, quos inscripsit DOLETUS: *Fata* FRANCISCI *regis.*

Quòd Tullianis rapta frusta de libris
Licere credit inseri suis nugis;
Æsopici qui graculi refert pennas;
Idem putavit posse congeri versus
Ternos Maronis jugiter quaternosve.
Ibi quasi nitela lucis obryzæ
Latè refulgent purpuræ've flos puræ
Assutus uncto pallio rogatoris.
Circunferuntur hæc tamen, leguntur que:
Nec, lente Phœbe, rumperísve rumpísve.

De Ciceroniastris.

Pulchrum atque pulchro pulchrius reor, castè
Loqui, politè, lege Tullianorum.
At verba corrogare more mendici,
Quasi ostiatim mî petam dari buccas,
Magìs probrosum, quàm esurire censebam.
Non verba pura sensibus meis aptem;
Sed sensa verba accommodare conabor.
Quapropter uti oratione decrevi,
Modò Latina, ut quæque venit in mentem;
Tamen decoro dura si queam flexu
Mollire, mutem. Barbari est, sui plenum
Pigere limæ, pœnitere versuræ.
Verùm admodum: nisi ista cum modo fiant:
Quæ recta sunt, fastidiosus arrodas,
Pejora sæpe substituta commendant.
Si tu ergo tersa, pura me loqui credas,
Ut CÆSAR, *ut* TERENTIUS; *statim vulgo*
Audire nolim Tulliaster: ut Græcè
Latina dicam: si Latina non pectunt

De

De transmarina cirrulos venustate,
Sic dicta, facta prorsus expediturus:
Si non repugnas, nec reniteris contrà:
Haud muto. Donec per seipsa scribenti
Ciceronis aura non coacta surreptet,
Ferruminata verba ne meam monstrent
Inter alienas has opes egestatem.

In DOLETUM.

Doletus est TERENTIANUS *Eunuchus.*
Vult multa multum: pauca sed parum præstat.
Tamen tonabit, fulguransque clamabit,
Horum farinâ aspersus esse pistrini.
Cursat, recursat; fortè siquid arridet,
E Tulliano rapta fonte derivat.
Idem videri scire Græca contendit:
Ast illa novit, ut rigare de flamma,
Sudare sub Biarnico polo nudus.
Aures tamen fatigat, & necat scriptis,
Quæ pro suis deprompta de penu Scævæ
Torquet, retorquet: fortè siquid arrisit,
E Tulliano furta fonte detorquet,
Quamquam nihil res postulet, nec admittat.

Hìc SCALIGER DOLETO plagium & Græcarum, quas scire affectabat, litterarum imperitiam objicit: sed de hâc & illo deinceps differetur. Quis interim ille fuerit SCÆVA (MAURICIUSNE an GULIELMUS, uterque DOLETI amicus; Vid. DOLET. *Carm.* 1538. p. 20. 86.) non intelligo. Adversarii tamen tam implacabilis calumniis non nimis credendum est. Cæterùm ex istis epigrammatibus Lector poëticum SCALIGERI stylum æstimet, & utri velit, SCALIGERO aut DOLETO, palmam deferat. Fateor equidem illos aliósque Julii Scaligeri versus mihi videri duros, affectatæ antiquitatis ac difficultatis, & adeò obscuros, ut in plurimis vix Syntaxin, non certè sensum capiam: quasi, quod scripsit, intelligi (quod ipse PERSIO vitium objectat) noluerit; aut ideò scripserit, ut suis lectoribus laborem & fastidium magìs quàm voluptatem crearet.

De DOLETO SCALIGER in suo (*a*) *Hypercritico* peracre & non minùs severum fecit judicium. *Duæ* (inquit) *sunt poëseos febres, Rodophilus & Doletus.*—DOLETUS *Musarum carcinoma aut vomica dici potest. Nam præter quàm quòd in eo tam grandi corpore* (*ut ait* CATULLUS) *ne mica salis*

(*a*) *Poëtic.* 1561. fol. pag. 305.

salis quidem; vult insanus agere tyrannum in poësi; ita suo arbitratu Virgilianas gemmas suæ inserit pici, ut videri velit sua. Ignavus loquutulejus, qui ex tessellis Ciceronis febriculosas quasdam conferruminavit (ut ipse vocat) orationes; ut docti judicant, latrationes: putavit tantum licere sibi in divinis operibus Virgilianis. Ita dum optimi atque maximi Regis Francisci fata canit; ejus nomen suo malo fato functum est: quódque tum illi, tum illius versibus debebatur, solus passus est Atheos flammæ supplicium. Flamma tamen eum puriorem non effecit; ipse flammam potiùs effecit impuriorem. In Epigrammatum verò colluvionibus atque latrinis illis, quid ejus tibi sordes dicam? Languida, frigida, insulsa, plenissima illius vecordiæ, quæ summâ armata impudentiâ ne Deum quidem esse professa est. Quapropter quemadmodum summus philosophus Aristoteles in Naturâ animalium fecit; ut post enarratas partes, quibus constituuntur, etiam excrementorum facit mentionem, hîc ita ejus legatur nomen, non tanquam poëtæ, sed tanquam poëtici excrementi.

De Doleti versibus BAYLIUS *Dictionarii Historici & Critici* author hanc dedit censuram: *Ses Vers Latins ont paru dignes à* GRUTERUS *d'être inserez dans les Delices des Poëtes François: & s'ils ne sont pas excellens, ils sont encore moins dans le degré d'imperfection, où* JULES CESAR SCALIGER *les represente. L'emportement de ce Critique contre* DOLET *a quelque chose de si outré, &, si je l'ose dire, de si brutal, qu'on ne sauroit s'empêcher de croire, qu'un ressentiment personel dirigeoit la plume de ce grand homme.*

JULII CÆSARIS SCALIGERI judicium elevat HUETIUS in Huetianorum capitibus quinto & trigesimo quinto: *Cependant avec tout le merite, qu'il avoit, & tout celui qu'il croyoit avoir, il a bien montré dans son Hypercritique, qu'il n'avoit nulle délicatesse de gout, par les jugemens faux qu'il a faits*, &c. *Il l'a encore mieux montré par les poësies brutes & informes, dont il a deshonoré le Parnasse.* —— JULES SCALIGER, *homme à la verité d'un esprit vaste & élevé; mais d'un très mauvais gout dans la poësie. Quand on n'auroit pas lû son Hypercritique, si plein de fausses vûës, bien plus occupé à juger du détail des Vers, & à corriger des minuties souvent de mal en pis, qu'à porter un jugement sain sur le gros des Ouvrages; pourroit-on se soumettre aux décisions d'un homme qui a repandu dans le Public tant de mauvais Vers!*

HUETII quidem judicium tantum abest ut improbem, ut potiùs justissimum esse arbitrer: neque unquam animum inducam credere eum fore Styli æquum judicem, qui stylo uti nescierit. At verò nil est frequentius quàm in criticos incidere nullis moribus præditos, vultu elato, inverecundâ fronte magistellos, qui scriptores optimos ferulæ suæ audaci subjiciunt, ipsi interim scriptionis imperitiâ & styli scabritie famosissimi.

JULII CÆSARIS SCALIGERI, quam adversùs DOLETUM exer-

exercet, censura est sanè asperior: nec DOLETUS ipse minùs asperam adversùs alios exercuerat. Aure agresti eum esse oportet, cui DOLETI poësis placuerit. At invisum ἀθέυ nomen, quod DOLETO inurit SCALIGER, illi convenire nondum mihi fuit satis compertum. Quantum ex aliquibus ejusdem * operibus conjicio, non tantum *Deum esse* apertè *professus est*, sed à religione Christianâ minimè alienum & generalioribus ejusdem dogmatibus imbutum esse se indicavit. Quid de mysteriis arcanioribus senserit, ignoro: quæ vel si nulla putaverit, non dubito, quin eò majorem ineat gratiam ab ætatis nostræ hominibus licentiosis; quibus nulla placet religio, nisi quæ pro finito rationis humanæ captu & modulo, omni fide exclusâ, demonstrari, & infinita etiam metiri possit; qui ei maximè sectæ favent, per quam ipsis plurimum licet; & quicquid isti effræni licentiæ obstare cogitant, sub invidioso statim superstitionis & præjudicii nomine, quo jure quâque injuriâ, traducunt.

Lites vix ullas novimus animis ardentioribus consertas, quàm inter viros litterarios, eos potissimùm, qui Criticorum titulo gloriantur. Hi, cùm majus in authorum vitiis quàm virtutibus deprehendendis studium ponant, nunquam putant ingeniolum suum posse meliùs elucere, quàm si quemlibet fœdissimè proscindant, & impudenter calumnientur, & convicia maledictáque ex trivio arrepta pro rhetoricæ flosculis ingerant. Neque profectò mirum est istis pedaneis stylum plerumque sordere, quorum acumen criticum ipsis (quod ajunt) solis ingenitum in eo sæpius occupatur, ut quod in aliis peccatum esse censent, obelo transverso figant, quàm ut, quod bene scriptum est, imitentur. Quod autem hìc à me in morosos istos, severo supercilio feroces, maledicos, de se solis bene sentientes, reliquos omnes præ se semper contemnentes, dictum est, nolim ita accipi, ut Artis Criticæ utilitati quicquam detrahatur. Sunt Critici verè, iique perrari, qui nomen illud, quò minùs sibi arrogant, eò magìs merentur; qui, quò minore fastu se efferunt, eò majore pollent doctrinâ; judicio sano instructi, haud præfervente incitati; emendatè scribendi non minùs quàm emendandi periti; quibus debemus, quod veterum scripta ad nos perveniant emaculata. Tantum inter hos veros istósque pseudonymos Criticos, quantum inter peritum medicum & loquacem agyrtam, inter Homerum & cyclicum poëtam, inter eruditum & rabulam, interest.

Quid *Julium Cæsarem* SCALIGERUM adversùs DOLETUM commoverit, lubet hìc perquirere; totiusque controversiæ originem & progressionem attentiùs examinare. De *Ciceronianis* † antea disserui. Adversùs hos ERASMUS *Ciceronianum* suum anno 1528. edidit. Dialogum

* De quibus postea dicetur.

† *Annal. Typograp.* Tom. 2. pag. 361. &c.

logum hunc SCALIGER, quàm primùm ad ipsum allatus est, confutandi munus suscepit. Hujus verò nullam habuit notitiam ante (*a*) *Octobrem* anni 1530. quia *mercatores*, *qui huc* (id est, ad *Agennum Aquitaniæ oppidum*, ubi commorabatur SCALIGER) *commeabant*, *vel ad nomen* ERASMI *exhorrescebant*. *Quo factum est*, *ut ad ejus opera comportanda nequaquam exorabiles fieri potuerint*. Prima SCALIGERI contra ERASMUM Oratio Lutetiæ impressa est (*b*) in 8. per PETRUM VIDOEUM mens. Septemb. 1531. Deinde STEPHANI DOLETI *Dialogus de imitatione Ciceronianâ adversus* ERASMUM pro CHRISTOPHORO LONGOLIO accepit lucem à SEBASTIANI GRYPHII prælo Lugduni in 4. anno 1535. Tum (*c*) secunda SCALIGERI *Oratio contra* ERASMUM apud VIDOEUM *Parisiis* prodiit (*d*) 1537. Postea FLORIDUS SABINUS contra DOLETI Dialogum scripsit; cui respondens DOLETUS librum *de Imitatione Ciceronianâ adversùs* FLORIDUM SABINUM excudit Lugduni in 4. ann. 1540. ad cujus libri calcem adjecit suam ad convitia FLORIDI SABINI responsionem. Denique eandem tractavit materiam PETRUS RAMUS in suo *Ciceroniano* excuso in 8. *Parisiis* apud ANDR. WECHELUM, 1557. Enumeratis, quæ à variis invicem authoribus super hâc re scripta sunt; tempus est indicandi; quæ SCALIGERO fuerit sui adeò inveterati in DOLETUM odii causa; quam ipsis (*e*) SCALIGERI verbis lector accipiet. *Arbitror te* DOLETI *vidisse Dialogum adversùs* ERASMUM; *quem non puduit extantibus scriptis meis flexu alio orationis omnia mea suffurari*, *atque ineptissimis inurere calamistris*. *Itaque eædem*, *quæ in* (*f*) *Orationibus*, *intemperiæ*, *stylus paulò minùs asper*, *sed emendicatus*, *ut verbis potiùs alienis conquisitis atque corrogatis*, *quàm oblato argumento ejus loquacitas excrescere videatur*. *At Cæsarem laudat*, *inquies*: *accipio*. *Nam te ajunt ad eum retulisse*, *consuleret dignitati suæ*, *qui temere atque stolidè nimis super Italico nomine ineptîsset*: *à me integrum dialogum apparatum*, *quo illius ostenderem & malevolum animum cum inani gloriâ conjunctum*, *& præceps ingenium cum stupore*, *& impurum dicendi genus cùm loquacitate*, *& amentem dictionem cum impudentiâ*. *Ita igitur adblanditum*, *ut animum meum deflecteret à proposito*; *ita laudâsse*, *ut sequi potius aliorum judicium invitus*, *quàm suum ipse libens apponere videretur*. —— *Audio illum præesse Lugduni librariis*, *quorum manum emendet*. *Id quod si verum est*, *in iis libris*,

(*a*) Lege SCALIGERI Epistolam primæ contra ERASMUM orationi præfixam, Agenni datam Idib. Mart. 1531.

(*b*) *Baile* Diction. pag. 1095.

(*c*) Huic causam dedit Epistola Erasmi ad Merbel. & Laurent. de quâ vide Annal. Typogr. Tom. 2. p. 363. in Not.

(*d*) *Baile* Diction. pag. 1095.

(*e*) *In ejus Epist. ad* ARNOLD. FERRON. ATTIC. p. 35. Consule editionem ejus Epistolarum in 4 *Tolosæ apud* DOMINICUM BOSC & PETRUM BOSC 1620. Eadem Epistola in Editione *Hanoviæ* 12. 1603. pag. 262. sed ἀκέφαλος. Iidem supra dicti librarii Tolosani ediderunt ERASMI *Ciceronianum* & *utramque* SCALIGERI *Orationem* ann. 1620. 1621.

(*f*) De his DOLETI Orationibus postea.

bris, quos nuper invulgatos à GRYPHIO *ære comparavimus, deprehenderunt etiam pueri nostri vel insigni scuticâ vitia animadvertenda. Perstrinxi eum in hâc secundâ oratione, sublato quidem nomine, sed ita depictum, ut vel ab infantibus Tolosanis agnosci possit.*

De hâc inter SCALIGERUM & DOLETUM contentione plusculum postea dicturus, animadvertam interim DOLETUM viris plurimis eruditis clarisque placuisse; inter quos BUDÆUS habuit cum illo epistolarum commercium. Sic ad illum BUDÆUS. (*a*) —— *Quod tu mihi in eleganti & tersâ epistola tuâ operam, studium, curam, defers officiosè & ingenuè, id verò gratum mihi atque jucundum, per inquam gratum fuit, ut debuit, velímque ut existimes eo me animo erga te esse, ut pares officii vices refundere tibi statuerim, ad eundemque modum benignitatis egregiæque voluntatis atque obsequiosæ, idque sinè vaniloquentiæ fuco: tametsi doctrinam tuam ex litteris tuis suspicari & judicare, non etiam institutum vitæ & conditionem cognoscere potui. Vale, & quod à me contendisse litteris tuis videre, ut amicorum meorum numero te ascribam, hujus epistolæ fide abstulisse te tibimet ipse sinè cunctatione sponde. Parisiis, nono Cal. Febr.* Huic Epistolæ DOLETUS sic respondit. —— (*b*) *Quoniam ex litteris nostris doctrinam meam suspicari & judicare potuisse te scribis, institutum vitæ & conditionem non item, facio, ut & vitæ & conditionis meæ rationem tibi pluribus explicem.* —— (*c*) *Principio Genabi, nobili & multis laudibus illustri Galliæ nostræ oppido natus sum; quàm honesto, quàm splendido inter meos loco, vocibus hujusmodi superbiant, quibus virtus genere est posterior. Genabi duodecim annos liberaliter educatum excepit Parisiorum Lutetia; ubi primarum literarum rudimenta posui: tum artibus omnibus, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet, operam diligenter dedi, politioribusque disciplinis memet ipsum quinquennio exercui, Ciceronis lectioni interim semper deditus. Mox majori eloquentiæ cupiditate ardens, in Italiam excurri; illic magno mihi cum* SYMONE VILLANOVANO *usu consuetudinéque familiari constitutâ triennium Patavii traduxi, quo tam charo amico & studiorum meorum adjutore mortis invidiâ privatus, in Galliam maturè cogito. Sed me in Italiâ diutius retinent Joannis Langiaci, qui id temporis legati munus apud Venetos obibat, cùm preces, tum autoritas, ut nostrâ operâ in litteris aut ad summum Pontificem aut ad alium quemvis scribendis uteretur. Huic dum mos à me geritur, annum alterum triennio additum sentio, nec redire mihi volenti licet. Legatione functum præstolari cogimur, cujus in comitatu tandem in Galliam rerum minùs rudes & eloquentiæ amantiores cupidiorésque redimus.* —— *Galliæ restitutus eundem, quem ab ineunte ætate cœperam, cursum rectâ constan-*

(*a*) Lege DOLET. *Oration. Epist. & Carmin.* in 8. pag. 169

(*b*) Ibid. p. 104.

(*c*) Quam suæ vitæ rationem hìc dat DOLETUS, lector conferat cum eâ, quam supra ex ipsius plurimùm Commentariis excerpsi.

stanter teneo, —— *&*, *quia ex omni scriptorum Latinorum genere unum mihi* CICERONEM *in primis imitandum proposui*, *Ciceronianæ dictionis commentarios ipse conscribo*, *adjunctâ ad hanc rem puriore* SALLUSTII, CÆSARIS, TERENTII, *&* TITI LIVII *locutione*. *Luculentum hoc volumen cum aliis nostris lucubrationibus exibit suo tempore.* —— *Auctoribus magnopere mihi amicis plerìsque* —— *jus civile mihi discendum statui*, —— *Tholosam accessi*, *urbem majorem celebritate & famâ quàm juris civilis peritiâ probatiore; adhæc plùs Getis Scythísque barbaram.* —— *Juri civili jam non multò minùs duos annos continuos impendimus* —— *ita* —— *ut aliquot horas vel matutinas vel vespertinas Ciceronis lectioni tribuamus.* —— *Neque verò Tholosæ nostrum juris studium ad extremum persequi mihi quidem certum est. Patavium aut Ticinum proficisci in animo habeo*, *Alciatum & Italos legum interpretes* —— *spectaturus. Lutetiâ iter me facturum spero*, *tecúmque istìc coràm congressurum.* &c. *Vale. Tholosæ X. Cal. Ma.*

Tholosæ (*a*) tunc solebant *legum coli studia*, *eóque nomine ex cunctis orbis partibus magnus illuc fieri adolescentium concursus. In quâ tum linguæ sono*, *tum moribus discrepantium hominum frequentiâ*, *suis quisque oblectatus*, *cum suis coitionem faciebat. Hinc mox Galli inter sese sodalitatem iniverunt. Eodem societatis studio incensi Vascones*, *sodalitatem quoque inter sese constituerunt. Nam eam amicitiæ retinendæ & opem mutuò ferendi occasionem neglexerunt Britones*, *Hispani*, *Germani*, *& quos undique excipiebat ad legitimas disciplinas Tholosa. Initis in eum modum sodalitatibus*, *accessit divi alicujus tutelaris ad statum diem cultus*, *ac velut constitutâ scholasticâ republicâ*, *repræsentatâve imperii cujuspiam imagine*, *suus cuique sodalitati imperator præficitur*, *qui sodales convocet*, *ad suscipienda hortetur*, *ab injuriâ tueatur: centuriatis etiam comitiis & publicis suffragiis designantur quæstores*, *qui in verba sodalitatis juratos ad imparatam pecuniam persolvendam cogant. Adhæc*, *eligitur ex sodalitatis cœtu eloquentior*, *oratoris qui munus obeat*, *& ad stata festa orationem habeat*, *mortéque absumptos sodales dicendo publicè lugeat. Isthæc ipsa dum Galli studiosè colebant*, *Tholosam* DOLETUS *accessit*; *ad oratoris partes continuò deposcitur*, —— *& Gallorum primùm laudes*, *ut moris erat*, *ornamentáque prædicat. Proinde facta à senatu in omnes generatim sodalitates præjudicia oratione oppugnat*, *& infirmat. Tholosam barbariei postulat*, *illius edicta promulgationésque elevat*, *id tamen perpaucis*, *temporis angustiis præceps*, *ut secundæ orationis argumentum tantùm prima parâsse videatur*; *víxque alteram*, *sinè alterâ*, *sensu integro legas.* En DOLETI ipsius verba. —— (*b*) *Turcæ Christianos apud se convenire non vetant*, *vim nulli adferunt*, *peregrinos separatis legibus uti facilè patiuntur. Nobis verò*, *qui eâdem cum illis religione utimur*, *qui eodem jure & ditione tenemur*

(*a*) Lege SIMONIS FINETII in utramque DOLETI orationem argumentum in libro priùs citato, scilic. DOLET. *Oration. Epist. & Carmin.* in 8.

(*b*) Lege DOLET. *Oration. prim.* pag. 10.

nemur, quibus idem penè est sermonis & linguæ sonus, tanquam alienis, conventu, sodalitatéque judices Tholosani contra jus omne atque fas interdicunt. (*a*) *Argumenti loco nobis ab istis objectum; quod, quas videre est tot sæpe inter nos rixas, tot turbas, tot tumultus moveri, quas pugnas iniri, quas fieri crudelissimas cædes, quicquid conflatur indè periculi, quicquid exitii damníque, nostrâ omnino societate nascatur. Gallo siquidem aut alii cuivis ab hoste læso unde nisi à sociis subsidium, unde arma suppetant? Quæ spes atque proposita ad casum omnem exilii expectatio, non facilè conjicitur, contentiones quàm exitiosas acerbásque excitet, certamina quàm crebra provocet. Hasce turbarum causas tollere dum isti student, privatæ sodalitatis conjunctione nobis interdictum curant.—— Dicam quidem quod res est, neque quod nemo nescit, palàm profiteri dubitabo: cujus fortè causâ nonnullos interdum cædi asserunt, absque sodalitatis præsidio, non unum certè aliquem, sed sexcentos, in annos singulos, aut gravissimè vulnerandos, aut gladiis, ut plurimum, absumendos. Hæc una contentionum dirimendarum occasio, hæc una & conciliandæ & retinendæ pacis facultas, in hanc nos conjunctionem vocavit.* &c. Postquam DOLETUS (*b*) *oratoris munere perfunctus fuisset, insurgit* AQUITANUS, (*c*) *nescio quis, grammaticus, gratiosus tamen, & popularis; qui ut Gallis malediceret, & Doletum convitiis aspergeret, Tholosæ dignitatem propugnare, imminutam à Doleto Senatûs authoritatem tueri, Vasconum læsorum causam defendere se fingit: cujus calumniis graviter commotus Doletus oratione secundâ respondit. Ille,* (*d*) DOLETUS conqueritur, *non meam famam obteri, sed salutem opprimi evertíque voluit. Non meæ orationi respondere, sed senatum in me commovere incenderéque studuit:* licèt *nihil hactenus pugnaverim certè magìs, quàm dum doctos sermone meo privatim publicéve celebrarem, laude illum aliquâ ut non invitus illustrarem.——* (*e*) *Cùm causam non ita dudum in ante diem septimum Idus Octobres dixissem, —— ecce mihi hic ex omnibus derepente insurgit, —— invidiam mihi conflat, periculum suis ad senatum adhortationibus creat, —— diem mihi velut affini rei capitalis dicit, actionem intendit, —— Porrò professus est ille,* DOLETUM *benè antea semper ornatéque dixisse, sed tum primùm à se illâ oratione superatum.——* PINACHI, *unum illud tantùm me pungit, quòd cùm unà mecum nullâ offensione dicendo certare posses, & me etiam contendendo retinere, contumeliis agere tibi fuit antiquius.——* (*f*) *Ego patriæ gratiam refero. Ego, quæ me fovit, ego, quæ me aluit, patrocinium suscipio. Ille, cui nil præter habitationem victusque commoditatem debet, ridiculè Tholosam tuetur. ——* (*g*) *Existe, nove senatûs propugnator, tuâ nos promissâ barbâ, voce impurâ terre, in carcerem rapi, in*

(*a*) pag. 16.
(*b*) Lege FINETII *in* DOLET. *Oration. argument.*
(*c*) Is fuit PETRUS PINACHIUS, uti postea constabit.
(*d*) Lege DOLET. *Oration. secund.* p. 27.
(*e*) p. 28. & 29.
(*f*) p. 31.
(*g*) p. 34. 35. 36.

in vincula conjici jube — *Tribuisti ultrò, quod unum molior, nempe ut ad Ciceronianum dicendi genus mea scribendi ratio directa formatáque videatur.* — *Non tamen in eâ sum sententiâ, ut nullum præter* CICERONEM *nobis legendum putem.* — (*a*) *Paupertatem, tenues opes, exiguas facultates, generis obscuritatem humilitatémque mihi ut vitium objicit.* — *Tamen non* sum *sordido aut infimo genere, sed honesto & splendido loco natus, iisque procreatus parentibus, quibus etsi defuit familiæ vetustas, ordinis amplissimi dignitas* — *prosper tamen & æquabilis perpetuúsque status fuit, & secundus vitæ sinè ullâ offensione cursus.* — *Rursus morosum me & omnia stomachantem,* SYMONIS VILLANOVANI *consuetudine ab adolescentulo factum argumentatur.* — *Me* SYMONIS VILLANOVANI *defendendi laudandíque onere liberavit epistolarum suarum testimonio* (*b*) CHRISTOPHORUS LONGOLIUS; *quibus quam non illi & morum suavitatem & doctrinæ magnitudinem verè impenséque tribuit?* — VILLANOVANO, *quicquid in eloquentiæ facultate profeci, aut si quid in me est artis oratoriæ, quod scio quàm sit exiguum, ingenuè acceptum refero, nonnullam vitæ gravitatem ab illa mihi insitam adjunctámque agnosco, morosum me illius consuetudine factum constanter mehercule nego.* — (*c*) *Luctuosam pugnam opponit, in quâ Franciscus Valesius rex Galliæ in hostium manus venit.* — *Grave fuisse Gallis illud vulnus non inficiabor: quod tamen sempiternas atque immortales Gallorum laudes nullo modo obscuret.* &c. — (*d*) *Quæ laus humanitatis: quæ comitatis existimatio, quæ morum suavium fama Tholosæ debeatur, indicavit proximè regis Galli tam subitus ab hâc urbe discessus.* — *Fugavit hinc Gallos humanitatis lumina Tholosæ rusticitas, asperitas, barbaries, ineptiæ.* — *Ad id me odii adduxit anno uno Tholosæ barbaries, quod nec tempus ullum extinguet, nec vitæ finis comprimet.* — *Res hìc postulat, ut Tholosæ sævitiæ & crudelitatis incredibilia exempla proferam.* — *Jam ad rem venio.* — *Compertum habetis, quò quisque sensu acrior & doctrinâ ornatior politiórque censeatur, eò vehementiùs confestim apud pravâ mente homines in Lutheranæ hæresis suspicionem venire.* — *Quam ansam infiniti sui in doctos odii profundendi nactæ Tholosanæ furiæ, quos eruditionis ingeniíque commendatione illustres pessundare non omnino contenderunt?* — *Videor meum ab illis nomen inter Lutheranos relatum spectare. Horum calumniæ astipulatorem & subscriptorem se futurum conviciator noster annuit.* — *At sic vobis de me persuadete, nihil me minus quàm iniquam & impiam hæreticorum pertinaciam sequi, nihil me acerbius ac pejus isto quorundam novarum disciplinarum studio cupiditatéque odisse, nihil apud me omni ex parte damnatius. Nempe ita ego sum ut multis jam sæculis inductam, & quasi per manus nobis à sanctissimis religiosissimísque persuasionis nostræ heroibus traditam, atque jure moreque majorum*

(*a*) pag. 39. 40.

(*b*) Lege LONGOL. Orat. & Epist. apud Bad. 1526. p. 234.

(*c*) DOLET. *Orat.* p 45. 46.

[*d*] p. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. usque ad p. 63.

jorum ad hunc usque diem usurpatam & receptam sacrorum rituum institutionem; eam unam, praeterea nullam, observem, & colam: non novam miniméque necessariam temere ùtique probem: quaeque optima sint & planè Christiana, mihi mirandum in modum placeant. —— *Sed quae ratio est, Tholosae pro deliciis crudelitatem esse?* — *Dixisset multa audacter, pleraque esset non moderatè locutus, omni scelere coopertus esset, haereticorum supplicio plectenda admisisset, quem virum comburi in hâc urbe vidistis (nomen mortui praetereo, igne quidem consumpti, sed hìc adhuc invidiae flammâ flagrantis) an tamen poenitenti via ad sanitatem salutemque praecisè intercludi debuit?* —— *Fuit haec ultima illius vox, & à Pontificis sententiâ & à Senatûs judicio capitali provocatio: quam quis probabilem acceptámque haberi debuisse jure ullo inficietur?* —— *Tholosa propè est adhuc Christiani cultûs rudis, & ridiculis Turcarum superstitionibus addicta. Quò enim certè pertinet, ad divi Georgii festum, templum admissis equis repetito novies cursu in singulos annos obire, votáque solennia pro equorum salute nuncupare? Quò pertinet crucem in Garumnam flumen statâ die proluere, velut Eridani Danubiive aut Nili alicujus vel patris Oceani caput demulcentes, & cum fluvii Lymphis tum de leni aequabilíque fluxu, tum de aquarum non exuperanti incremento paciscentes? Quò pertinet in aestivâ siccitate & deficientis pluviae desiderio statuarum quarundam cariosos truncos à pueris passim per urbem circunferri; & tanquam Orioni diísque quibus pluviae potestatem poëtarum fabulae assignant, verba voce praeeuntibus sacrificulis litari?* —— *Praetermitti non debet, quantâ asperitate Tholosa Joannem Boyssonaeum agitârit, virum integerrimum, vitae innocentiâ probissimum, & cùm eloquentiae laude tum juris civilis peritiâ celeberrimum; cui quid praeter eruditionem fortunarúmque amplitudinem calamitati fuit?* —— *quàm nefarii delatores innocentem neque ullo pacto laesae religionis reum calumniis circumvenerunt, circumventum damnârunt, damnatum ingenti pecuniâ mulctârunt.* —— *Ejusdem cum illo criminis iniquissimè gravissiméque accusatus* MATTHAEUS PACUS, *homo ingenuâ animi probitate optimus, saluti & dignitati suae fugâ consulere coactus est. Simili consilio atque prudentiâ se ab iniquorum calumniis eripuit* PETRUS BRUNELLUS, *adolescens non mediocris expectationis & probitatis, optimarumque artium studiis eruditissimus. Neque in suos tantùm grassari contenta crudelis haec civitas peregrinos supra omnem juris aequitatem invasit:* OTHONEM, *qui relictis Italiae sedibus huc ad studia commigrârat, ignominiâ turpiter affecit.* —— *Audite, quaeso, quòd, veluti acceptâ in visis à Deo Opt. Max. antiqui illius mandati formulâ, videret scilicet, nequid detrimenti Respub. Christiana acciperet, insignem suae calumniae potiùs quàm in Christi re procurandâ significationem dedit. Ea in* JOANNIS PINI *periculo patuit. Ille omnium, qui sunt, fuerunt, erunt, virtute, sapientiâ, dignitate, facilè princeps, litteris ab Erasmo ad se allatis, ut* JOSEPHI *exemplar Graecum, quod in Philelphi bibliothecâ fugientibus & exolescentibus litteris repertum asservaverat, ei ad aliquot menses commodatò mitteret;*

ret; actutum hæresis postulatur, cogitur in senatu epistolam ab excussoribus, qui effervescente illo tumultu per vias collocati urbem accedentes observabant, interceptam recitare. Spem prædæ vulturiis togatis injecerat Erasmi *invidiosum nomen: eâ* Pinus *causâ pro convicto est*, Erasmo *quòd notus sit. Legitur accuratè epistola, barbaris barbarè tantùm scientibus repetitur propter Latini sermonis ignorantiam identidem lectio, posci à* Pino Josephum *deprehenditur, nullum pertinens ad hæresim verbum.* —— Pinus *hæresis suspicione ab invitis liberatur.* —— *Reliquorum, quibus sexcentis aut notam impressit, aut mulctam dixit*, & *irrogavit, numerum non inibo: exitum enim orationis non reperiam, si singula crudelitatis exempla publicè Tholosæ edita persequi statuam.* —— *Vos, quàm injustè sim oppressus & in vincula conjectus, non docebo.* —— *Tholosæ, ut me in carcerem conjiceret, causa ea una fuit, ut ne solus eloquentiæ laude virtutísque æstimatione nobilis ab hâc urbe integer aut intactus abirem.* —— *Quæ à me audaciùs neglecta senatus consulta pluribus argumentis absurdè colligit accusator; illa à me neque labefacta neque convulsa revincam.* &c. —— (*a*) *Proximum est, ut novum & inauditum crimen nostri accusatoris noscatis.* —— *Consilium capit, ut percussores summittat, qui vitam mihi ferro eripiant, ac eum de medio tollant, cujus ille oratione debilitatus refrixerat. Non vos præterit, quotiès conductæ ab illo operæ, & spe pretióque sollicitati bene multi grassatores insidiis vitam petierint meam, quoties publico carere coëgerint, quoties armis violare & malè mulctare sint adnixi. Effugimus tamen & istius & suorum gregalium lanistarum insidias. Quando sævire in me non potuit, criminosis me libellis & famosis dicteriis aspersit. Porcum meo inscriptum nomine totâ hâc urbe rhedâ vehendum curavit; turpi me imagine palàm spectandum præbuit.* &c.

Quæ mala apud Tholosanos perpessus fuerit Doletus, & illorum malorum causam indicant duæ ejus orationes, quarum verba ipsa modò satis fusè descripsi. Odia, quibus ipsum exercuerunt Tholosani, odio rependit inexpiabili; illósque, quo unico licuit modo, ultus est carminibus mordacissimis. (*b*) *Tantum*, inquit, *faciam, ut, qui nullâ injuriâ lacessiti periculum mihi facessere contenderunt, jambos nostros sentiant, ac eâ saltem famâ illustrentur, ut iniqui, quàm æqui & esse & haberi maluisse, à posteritate dicantur. Memoriâ tenes, quâ hìc pressus sum invidiâ, quàm crudeliter acceptus, quàm iniquè in carcerem conjectus. Aufugiam, & me maturè in Galliam recipiam* &c. Item in (*c*) alterâ ad Petrum Castellanum: *Quâ tu solicitudine sis, ut susceptæ mihi cum Pinachio inimicitiæ leniantur, equidem ex litteris tuis perspexi, & illud vehementer risi, vitæ discriminis nescio quâ denunciatione, ab oratione in illum meâ, à te me tam anxiè revocari.* —— *Ab hâc sententia deducet me certè nemo; orationíque tra-*

(*a*) Ibid. p. 66. 67.

(*b*) Lege p. 118. 119. Doleti *Epistol. ad* Finetium *datam Tholosæ*, Idib. Maiis.

[*c*] Data Tholosæ Idib. Decemb. Vide p. 116. 117.

tragædiam addam, publicis illam ludis acturis. —— *Aquitanos tuos ne convitiis lacerem, vereri desine* &c. Versibus acerbissimis proscidit (*a*) PETRUM PINACHIUM *Vasconem* (*b*) qui eum oratione perstrinxerat; (*c*) DAMPMARTIN judicem Tholosanum, qui eum in carcerem conjecerat; (*d*) DRUSACUM vulgarem poëtam Tholosanum, (*e*) qui eum asperrimè insectatus est, cujusque postulatu DOLETO urbe Tholosâ fuit interdictum. Laudavit (*f*) JOHANNEM PINUM, (*g*) cujus epistola habetur ad MINUTIUM Præsidem pro DOLETO deprecabunda, (*h*) cuíque DOLETUS debuit, quòd è carcere fuerit emissus. (*i*) Binas ad DOLETUM legi epistolas; alteram, ad eum, cùm car-

(*a*) pag. 204. 205.
(*b*) pag. 28.
(*c*) p. 200.
(*d*) p. 194. 196. 197. 198. 199.
(*e*) p. 123. in DOLETI *Epistol. ad* JOANNEM À BOYSSONE *datâ ruri decimo Cal. Quintiles.*
(*f*) p. 202.
(*g*) p. 149. JOAN. PINUS, MINUTIO *Præsidi S. Ego nisi compertum haberem, quantopere bonis artibus faveas, non rogarem, ut Stephanum Doletum, juvenem ratâ & excellenti quâdam ingenii bonitate præditum, in suis periculis tuo patrocinio defendendum susciperes: quod tamen minimè factum iri despero, si hominis doctrinam & eximiam eruditionem cognoveris.* —— *Sic habet in promptu, sic velut in numerato linguam Latinam possidet, ut* —— *si prosam orationem spectes, nihil aliud fecisse totâ vitâ putaveris. Dicendi gravitate & acumine* —— *Epistolæ subtilitate & jucunditate* — *illum ad antiquos accedere non negabis.* —— *Si metrum elegiacum tentet,* OVIDIUM *aut* TIBULLUM *putes: si lyricum, jambicum aut hendecasyllabum scribat,* HORATIUM *tibi* CATULLUMQUE *effingi censeas. Et* —— *nihil abs te peto, nisi ut adolescentem simplicem & incautum nec alienæ invidiæ exponi, nec adversariorum testimoniis opprimi sinas.* —— *Cœperant nuper inter hunc & Aquitanum nescio quem rhetorem contentiones litterariæ quædam intercedere.* —— *Verùm illi factiosis partium suarum studiis incensi, facilè à litteris ad arma prosilierunt.* —— DOLETUS *conjectus est in carcerem, communique suorum invidiâ premitur, atque etiam gravissimo crimine contempti Senatûs in discrimen vocatur.* &c. Item p. 91. habetur hæc DOLETI ad MINUTIUM Præsidem epistola. STEPH. DOLETUS MINUTIO *Præsidi S. Unum jam atque alterum diem hic occludor, nulli neque culpæ affinis, neque criminis cujuspiam gravioris accusatus. Existimationi meæ dum animosè inservio, litteris dum contendo, ad obtrectatorum maledicta dum respondeo, ecce tibi, in carcerem conjicior. Fraudi mihi est, quod cùm ornamento tum præsidio esse debuerat, immodicum virtutis studium. At verò tu quando litteratis omnium cupidissimè hactenus adfuisse visus es, obtestor te,* DOLETO *ne desis, & hôc nomine tibi me obligari velis. Ipsum illud quæ abs te suo jure postulent, nulla sunt mea in te officia: observantia certè ea est, cui non id protinus negandum censeas. Prohibeor animi perturbatione, ne plura hôc tempore scribam. Ad extremum obsecro te etiam atque etiam vehementer, hanc nobis molestiam dele, siquidem tanta tua est in eloquentia studiosos benevolentia, quantam esse arbitror, prædicantque passim ad unum omnes. Hoc si à te impetrem, studiis nostris non parum consules, & tuæ humanitatis laudem augebis plurimùm. Ego tanti beneficii tui memoriam sempiternam præstabo, tibique me mancipio & nexu proprium esse perpetuò profitebor. Vale. Datum Tholosæ in carcere regio, sexto Cal. April.*
(*h*) P. 92. STEPHANUS DOLETUS *Minutio Præsidi S. Omnino neque negligentia, neque parum gratus meus erga te animus in causâ certè fuit, ne carcere emissus tibi gratiam cùm libentissimè tum officiosissimè retulerim* &c. *Vale. Tholosæ, Cal. April.*
(*i*) P. 173. STEPHANO DOLETO *Te*

carcere detineretur, alteram, postquam Tholosâ abiisset; incertum à quo, forsan ab ARNOLDO FERRONO, missas.

ARNOLDUS FERRONUS (quod ex ejus (a) epistolis constat) DOLETUM summopere admirabatur: ei tamen (b) succensuit, quòd in suâ (c) oratione in *Tholosam* secundâ *Vascones* & *Aquitaniam* acriùs per-

Te vinctum esse gravissimè doleo; scio enim, quantum molestiarum carcer afferat. —— *Verùm tu hæc omnia feres æquo animo. Atque uti virum fortem decet, quicquid sinè culpâ tibi acciderit, id deputabis in lucro.* &c. *Ego, quæ ad tuam salutem pertinere arbitrabor, omnia diligènter curabo* &c. *Vale* 10. *Cal. Apr.* Item altera epistola, *Stephano* DOLETO. *Quòd ad te nihil adhuc scripserim, nolim mihi adscribas* &c. *Neque enim sciebam, ubi gentium ageres* —— *aliis te Lugdunum, aliis Lemovicam profectum esse contendentibus.* —— * *In primis gratiam tibi habeo, quòd nomen nostrum scriptis illustrare & celebrare velis tuis. In quâ re nihil magìs vereor, quàm ne non digna sit materies facultate & copiâ tuâ. Nam de authoritate testimonii tui, eloquentiâ, gravitate, stylo, non est quòd dubitem; tali enim te ingenio natura formavit, ut in dicendo nullus sit nostrâ tempestate, qui te superet; & pauci admodum, qui te æquare possint.* —— *Scito te apud nos magnum tui desiderium reliquisse;* —— *maximè* apud *nobilissimas honestissimasque matronas, apud quas non levem ob illa* † *tua in* DRUSACUM *epigrammata inîsti gratiam.* —— *Sequere, quò res te tuæ vocant; fuge ingratas terras, fuge littus avarum. Lugdunum ubi veneris, saluta meis verbis Sebastianum* GRYPHIUM, *quem ego unicè amo, charúmque habeo. Cura, ut valeas. Nam cùm hæc scriberem, narravit mihi Clausanus tuus, te malè habere.* &c. *Vale. Tholosæ, Idibus Jun.*

(a) P. 153. ARNOLD. FERRONUS STEPH. DOL. S. *Literas tuas, VI. Cal. Febr. scriptas accepi à puero tuo* &c. *Na tu unus omnium istâ ingenii magnitudine præditorum modestissimus es.* —— *Patere nos tuam eloquentiam admirari: patere eruditionem, quam assequi diffidimus, celebrare.* —— *Nolim me tibi adblandiri aut assentari putes. Emoriar, si præter te unum aliquem videam, in quo possim imaginem antiquæ & Romanæ eloquentiæ agnoscere: quo fit, ut non solùm mihi ipse spondeam, futurum te aliquando similem* BUDÆO *aut* LONGOLIO *aut* ERASMO, *sed etiam parem antiquis illis linguæ Latinæ parentibus.* &c. *Neque tantùm putato apud* CÆSAREM SCALIGERUM *commendatam à me eloquentiam tuam. Commendavi apud homines mihi charissimos, quos habeo Burdigalæ ex Senatûs decuriâ plurimos, ob patrem qui ejusdem quoque classis est* —— *Illud demiror, cur tandiu cessas luculentæ tuæ istius eruditionis in publicum specimen dare.* ——

(b) P. 156. 158. *Dolebas Galliam tuam à* PINACHIO *læsam; quod ne illi impune esset, Aquitaniam quoque perstrinxisti, & idem illi reposuisti. Quò enim pertinebant illæ Vasconum nominis repetitiones? Qui sicarii? Vascones. Qui fures? Qui ad omnia flagitia projecti? Vascones.*

(c) Lege *Oration. secund. in Tholos.* pagin. 48.] —— *Si non nihil de iracundiâ illâ remisisses, aut certè si omnem in præsentem hostem effudisses; & Aquitanorum*

* Hinc facile conjicio hanc, uti & forsan præcedentem, ab ARNOLDO FERRONO scriptam, quia p. 158. 159. 162. in epistolâ Arnoldi Ferroni ad Doletum hæc lego: —— *Præter communne nostrum in doctos studium ita raras tui ingenii dotes amplector, ut omnem nostram operam, curam, cogitationémque ad extollendas tuas virtutes conferam. Quod etiam scribis mirandum non esse, nihil à te hactenus in lucem editum, cùm lucubrationes tuas in nonum (ut ait ille) annum contineas, consilium tuum vehementer probo.* —— *Ego, mi* DOLETE, *audio ab eruditissimis viris epigrammata tua multùm probari propter raram quandam & inauditam facilitatem ac carminum sonum non inamoenum. Pro veteri nostrâ consuetudine à te impetrare velim, in iis commemorationem nostri ne omittas, quò posteritas intelligat,* FERRONUM *eum fuisse, quem magnus* DOLETUS *amicitiâ non indignum existimaret.* &c. DOLETUS suis epigrammatibus anno 1538. Lugduni editis p. 108. *carmen pentastichum* inseruit de FERRONI commentariis in constitutiones Burdegalenses.

† P. 194. in Drusacum, qui librum in foeminas scripsit.

perstrinxerit, & non potiùs *omnem eloquentiæ vim in hostem lacessentem derivârit.* (*a*) Id factum conatus fuerat Doletus apud Ferronum excusare. Julius Cæsar SCALIGER Pinachium à Doleto læsum fuisse (*b*) indignari

norum erga te studia conservâsses, & in hostem tuum eos concitâsses. ——— *Unum est, quod à te impetratum velim, ut quæ de tuâ cum oratore Aquitanico contentione scripsi, comprimas & recondas hôc tempore* &c. Item p. 152. 153. ARNOLDUS FERRONUS STEPH. DOLETO *S. Cum Julio Cæsare* SCALIGERO *viro omni liberali doctrinâ politissimo summa mihi familiaritas est.* ——— *Ad eum cùm nuper litteras dedissem, in quibus de tuâ singulari eruditione, eloquentiâ, humanitatéque fecissem mentionem, perbellè ille quidem & eleganter scripsit, non mihi se concedere, ut tui essem studiosior, quàm ipse sit: se quoque antea eloquentiam tuam nôsse addidit, & illud à me verbis multis contendit, ut tibi salutem suo nomine dicerem* ——— *existimo hominis eruditionem probare te; est enim ex numero vestrorum Ciceronianorum, & satis jam eruditis notus, ex* * *oratione quam pro* MARCO TULLIO *edidit adversus* ERASMUM *Roterodamum.*---- *Quòd in eâ oratione, quam nuper in* PINACHIUM *habuisti, sic Aquitaniam nostram vexaris, vehementer miror. Quippe qui non videam te ab eâ unquam publicè læsum. At à* PINACHIO (*inquies*) *lacessitus. Respondere homini poteras, & ab Aquitaniâ abstinere* ——— *Vereor, ne, dum studia vestra in diversum rapiuntur, & undique subjicitur calori vestro materia, tu irâ excandescas, ac ille aut fractus, aut victus perniciem tibi moliatur, vitæque tuæ insidias tendat. Vale.* Huic epistolæ DOLETUS respondet.

(*a*) Pag. 75. 77. 78. 79. STEPHAN. DOLETUS ARNOLD. FERRONO. S. ——— *Quod extremâ tuâ epistolâ scribis, mirari te, Aquitaniam vestram à me tam vehementer convitiis laceratam, non intelligo, cur tam acerbè vexatam esse dicas, quæ ne verbo quidem ullo à me oppugnata est.* ——— *Recordare, quàm diligenter amantérque* † *Aquitanos præmonitos volui, ut, si causa serviens asperius in illos quicquam ardentiúsve proloquerer, æqui bonifacerent. Collige, quibus verbis, quâ honoris præfatione identidem mollivi, quæ Aquitanis duriora visum iri noscebam.* ——— *Scito ea, quæ* PINACHIUS *cùm oraret, in Gallos præter rem congessit, mihi molesta fuisse, & in eam me accepisse partem, ut mirabiliter offenderer.* ——— *Fuit illi deliberatius me utcunque evertere, quàm amicè mecum agere, dum in me senatum incendere decrevit. Itaque saluti meæ consului, probavique nec me Senatus consultis reclamâsse, nec, ut ea quisquam contemneret, authorem fuisse. Inclusum illud odium multarum ejus in me injuriarum omne simul effudi, missus est invidiæ sanguis, nihil postea residuum apparebit.* PINACHIUM *unicè diligo, & illius ingenium non aspernor, neque usque adeò me abalienavit litteraria nostra altercatio, ut illum vel pilo minùs amem: tametsi de multis audiam, quibus me passim maledictis oneret* &c. *Vale. Tholosæ sexto Cal. Febr.* Huic DOLETI epist. FERRONUS dedit responsum suâ, quam paulò antè ex p. 153. 154. citavi.

(*b*) Lege *Jul. Cæs.* SCALIGERI ad ARNOLD. FERRONUM p. 34. editionis Epistolar. SCALIGER. Tholosæ 1620. ——— *Te tantum virum, tam probum tam sapientem, tam sanctum favere illi* [DOLETO] *cum quo absente apud me etiam de perfidiâ expostulâsses. Quid enim perfidiosius quàm amicos inter se committere, epistolas ad se abs te datas invertisse, aliis alia verba substituisse, delevisse, induxisse? Itaque scito Pinachium, hàc cùm iter faceret, me salutandi gratiâ officiosissime*

* Scil. *primâ*, quam anno 1531. prodiisse antea observavi.

† Lege DOLET. Orat. 2. in Tholos. p. 49. *Vereor vehementer, Aquitani, ne me hìc locum in vos invehendi quæsisse suspicemini, non necessariò hac à me collecta. Non quos vitâ integrâ atque innocenti plurimos mittit Lutetiam in Italiámve Aquitania, meâ oratione appeti statuo: qui Lutetiæ grassantur, noto; qui in Italia furantur* &c.

gnari admodum visus est, (*a*) aliquando tamen Doleto, intercedente Ferrano, reconciliatus: quam conciliationem vix credo diu permansisse, simultate postea succedente. Nam ex quo orta esset *Secta Ciceronianorum*, qui tam unico Ciceronianæ imitationis studio ardebant, ut vix ullum alium, præter MARCUM TULLIUM, authorem, quem in Latinâ scriptione sequeremur, admitterent; duóque magni nominis viri, ERASMUS & *Julius Cæsar* SCALIGER, partes contrarias suscepissent, ille Ciceronianos impugnandi, hic defendendi; Doletus quoque huic negotio se immiscere voluit, & Ciceronianos adversùs Erasmum tueri Dialogo ann. 1535. edito. Tum in se odia incendit non solùm Erasmi, quem in isto Dialogo injuriosè admodum tractaverat, sed etiam Scaligeri, qui iratus fortè, quòd alter in eandem arenam descendisset, quasi ipse solus haud potuisset eo prœlio defungi, secundam anno 1535. VII. Kal. Octob. orationem contra Erasmum scripsit; &

simè convenisse. Ei profectò homini —— nihil deesse judico, quod in viro civili, eloquente, forti denique desiderari possit: modestiam verò eam ipsi à naturâ comparatam, ut nibil suprà. Quæ fuit causa, ut mirari desinerem, quamobrem & ei hostis DOLETUS *esset facilè tanta virtutis obtrectator, & ipse* DOLETO *neque inimicus esset; at sibi infensum illum tum suâ tum amicorum ope liberaliter juvisset ita, ut daturum pœnas publico judicio liberaret At* PINACHIUS —— (dixit) —— *invulgatis* DOLETI *ineptiis sinistrum de se judicium abs te latum esse, cujus & notares ‡ formidinem, & damnares levitatem. Egò contrà cùm id crimen in Doleti intemperantiam, ut tu mihi ipse indicâras, rejecissem; si, inquit ille, ita tandem est, quemadmodum publicis monumentis constat hoc, malè eum de me sentire, ita id quoque curet, utì publicè item circumferatur,* DOLETI *factum impudentiâ, qui mihi amici ore malediceret, cùm nesciret suo alienóque judicio falso uteretur, quoniam suum animadverteret imbecillum.* &c.

(*a*) Lege STEPH. DOLETI *Oration. Epistol Carmin.* p. 75. STEPH. DOLETUS ARN FERRONO S —IULIO CÆSARE SCALIGERO *mihi tuâ operâ conciliato est planè quòd tibi plurimum debere me fatear.* —— & p. 77. *De mutuâ meâ erga Cæsarem* SCALIGERUM *voluntate —— tantùm rogabo, id tibi primùm inducas, deinde* SCALIGERO *persuadere coneris, quem plùs illo aut amem aut laudem, esse planè neminem. Salvere à me hominem jubebis, & omnem illi operam meis verbis haud dubiè pollicebere* &c. Lubet hìc notare, quàm irritabili ingenio fuerit DOLETUS, quámque frequenter inter ipsum & ipsius familiares subinde orirentur contentiones. Sic inter eum & JACOBUM BORDINGUM ejus amicum, dissidium aliquando fuisse comperio ex *Epistolâ* JACOB. BORDINGI *ad ipsum* DOLETUM *Lutetiæ VII. Cal. Feb. datâ* --- pag. 164. *Accepi tuas ad me & ad* BUDÆUM *litteras.* —— *Quod tu de reconciliatâ nostrâ gratiâ scribis, libenter equidem legi; sed utinam ea, mi* DOLETE, *nunquam fuisset immutata, túque, ut jam cœperas, perpetuò me amâsses; neque tam levibus malevolorum quorundam hominum sermonibus, quàm bonorum virorum, quique meum & ingenium & eximium erga te studium magìs nôrant, testimoniis credidisses: nihil certè opus fuisset reconciliatore Pino, cujus ego authoritate in aliâ quâvis causâ potiùs quàm in hâc uti maluissem* &c. Lege plura, si libet aut vacat de illâ inter Bordingum & *Doletum altercatione pag.* 170 171. & *pag.* 129. 130.

‡ P. 157. in ARNOLD. FERRONI ad STEPHANUM DOLETUM epistolâ hæc legimus: —— *De* PINACHIO *autem quod quæris, aut ego fallor, aut nunquam ille orationi tuæ est responsurus, nisi fortè (ut animo levi & inconstanti est) consilium mutet. Crede mihi, hastam jam abjecit, neque posthac in arenam nisi exploratè descensurus est.* &c.

& in eâdem perstrinxit Doletum, quem exinde usque calumniis persequi non destitit.

(*a*) DOLETUS, postquam Tholosa abiisset, ruri paulisper commoratus, Lugdunum ad Sebastianum GRYPHIUM se recepit.

(*b*) DOLETI Orationes duæ in Tholosam, ejusdem epistolarum libri duo,

(*a*) Pag. 120. STEPH. DOLETUS JOANNI à BOYSSONE S. *Ergo non criminis, sed virtutis reus,* —— *non odio bonorum sed invidiâ oppressus invidorum* —— *urbis vestræ & minis & furori cessi. Verùm perficiam immortalibus scriptorum meorum monumentis, ut Tholosam tetram, crudelem, nefariam, barbaram, litteris infensam, à Musis aversam, bonorum laudi duram atque inimicam, virtuti iniquam, invidam, sceleratam, profligatam, vitiorum gurgitem, nequitiæ officinam, flagitiisque omnibus refertam atque abundantem, mei testimonii fide sæcula omnia sibi in posterum inducant, & semper prædicent. Facilè mihi ignosces, hìc si stomacho plus satìs fortè indulgeo, nimirum injuriâ lacessitus.* &c. *Vale ruri, Sex. Idus Junii.* & pag. 123. alia legitur epistola ab eodem ad eundem data *Ruri, decimo Cal. Quintiles* in qua sibi *Tholosâ interdictum* queritur. Item pag. 124. alia *Ruri, quarto Cal. Sextiles* data, in quâ —— *ego brevi tempore Lugdunum cogito. Quare antequam me in viam dem, nos de rebus tuis doce; & si quid ad Gryphium vis, mihi committere ne dubita* &c. Et pag. 125. —— *nec tibi profectionis meæ rationem explicare alienum visum est. Me cùm nondum planè confirmatum & valentem viæ temerè inconsultóque commisissem, neque à valetudinis perturbatione neque ab injuriâ temporis absui. Sævissima me febris, quam à me discessisse existimabam, de integro arripuit, & viâ pulverulentâ æstatisque calore gravissimo atque vehementissimo iter feci, Lugdunúmque tandem veni, non tam ullâ salutis spe quàm certâ vitæ desperatione. Itaque quo huc me receperam consilio, illud prorsus mutavi, nec quas typis mandare decreveram, meæ in Tholosam orationes priùs in lucem exibunt, quàm explorata mihi spes convalescendi ostendetur. Sebastianum Gryphium conveni, & tuo nomine salutavi, virum certè cùm humanitatis & officii plenissimum, tum doctorum omnium amicitiâ dignissimum.* —— *Nobis de habitatione accommodare voluit, sed hominis tantùm suavitatem atque benignitatem amplexus sum, & laudavi, gratiámque tam officiosè sua mihi offerenti & patefacienti habui, molestiæ esse nolui.* &c. *Lugd. Cal. Sext.* Et pag. 126. STEPH. DOLETUS JOANNI CLAUSANO S. —— *Hanc epistolam in ipso itinere perscripsi, cùm tribus ante horis Anicio discessissem, ubi morbo gravissimo implicitus dies aliquot subsedi. Nunc bidui à Lugduno absum, quò, nisi me justum iter facere valetudo impediat, ad Kal. Sextiles veniam,* &c. *Vale. Lugduni, prid. Cal. Sext.* Et pag. 127. Idem CLAUDIO COTTERÆO S. —— *Scito Lugduni me modò esse infirmâ & ægrâ valetudine.* &c. *Lugduni, quarto Non Sext.* Et pag. 142. 143. 145. Idem JOANNI PINO *Episcopo S.* —— *De urbe Tholosâ cedens, propter ridiculorum hominum in me odia & profligatorum inimicitias, rus me amicorum adhortatione abdidi, invidorum conspectum fugi, solitudinem amavi, locúmque delegi & amœnissimum & studiosorum habitationi accommodatissimum: quam mihi fœlicitatem invidit fortuna, & inimicorum impotentia eripuit. Etenim illinc maturè aufugi, ne mea calamitas immanissimam istorum mentem oculósque satiaret, ac nefariam saturaret crudelitatem. Præsens quoque loci amœnitate frui non potui, infirmâ valetudine perturbatus. Sic hostium infestatione coactus & morbo affectus acerbissimo Lugdunum, quò antea cogitabam, me contuli, quâ mente quóve consilio, indicâssent meæ in Tholosam orationes & epigrammata, ea nisi in lucem exire vetuisset valetudinis meæ perturbatio* &c. *Vale. Datum ruri, ad sext. Id. Aug.*

(*b*) Lege Epistolam præfixam. SYMON FINETIUS CLAUDIO COTTERÆO S *Túne, quod feci, crimini mihi vertendum, an in laude ponendum potiùs arbitrare?* —— DOLETUM *cùm scelerati ne-* *scio*

duo, ejusdem carminum libri duo, ad eundem epistolarum amicorum liber,

scio cujus hominis acerba quidem mina sed perniciosa magis potentia urbe Tholosâ excedere coëgisset, Lugdunum me comite se recepit, eâ omnino mente atque consilio, ut quæ in Tholosam nominatim, quæque multa ad multos cùm prosa oratione tum carmine elegantissimè scripsisset, typis politioribus excudenda curaret, atque acceptas Tholosæ injurias summque dolorem stylo ulcisceretur. Sed tantùm huc veneramus, cùm ecce tibi, valetudine, ex quâ non ita dudum emerserat, graviùs solito perturbatur; in quartanam tandem conversa vis est morbi. Mentis gravitate atque altitudine quantâ sit, quo animo ad casus humanos & contemnendos & ridendos natus, quàm viriliter ægrotet, minimè omnium dubitas Sed tamen perpetuò se fatis iniquis & adversis conflictari queritur; consilium sua evulgandi abjicit, neque aliud curat, nisi ut quàm commodissimè convalescat. Ego amici laudem & gloriam morbi incommodo in tempus longius rejici gravissimè dolui &c. *Orationes duas in tantâ audientium frequentiâ, quantâ nullus nostrâ memoriâ orator, non quæsito aut ficto, sed vero oblatóque argumento Tholosæ habuit, illi furtim surripui; furtum etiam auxi duobus epistolarum libris ad orationum argumenta apprimè quadrantibus: mox tam opimâ prædâ factus rei avidior, carminum item libros duos compilo; omnia in lucem authore inconsulto insciòque profero* &c. DOLETUM *adolescentem tot ornatum laudibus non tam ipse miror, quàm omnem omnium admirationem superaturum spero, vita si suppeditet. Quid enim ætate provectiore & ingravescente non præstaturus est, qui ineunte adolescentiâ excitatam de se expectationem non solùm præclarè sustinet & tuetur, sed supra ætatem omni & eloquentiæ & virtutis laude majores natu excellit?* &c. *Impenso & inaudito labori diligentiaque, quam litterarum studio impendit, non deest ingenii fœlicitas, adéstque singularis & eximia prudentia, atque acerrimum exactissimúmque judicium. Pronunciationis gravitatem, cùm res postulat, lenitatem, cùm necesse est, vultum, gestum, vocem ad partes omnes moderatam atque intensam, singula denique quibus ille in dicendo floret, tibi exponere non habeo, qui dicentem illum magno cum aliis silentio & admiratione audisti* &c. CHRYSOGONI HAMMONII *Itali epistolam addidi, quam ut cum aliis ederem, à me majorem in modum contendit, Doletum sibi conciliandi studio singulari adductus. Bonus est planè adolescens, & cùm eloquentiâ ornatus, tum animo in doctos eximio.* &c. *Ut* DOLETI *lucubrationes aliquot in apertum proferri tantopere vellem, hoc unum me perpulit, ut quæ propediem meâ curâ exibunt, illum certè incitent, ut ea quæ multa continet, sibique lenè & fastidiosè probari, multis sæpe, mihique sæpissime confirmavit, elimata tandem & perpolita emittat: illam maximè orationem evulgari cupio, quâ se in senatu defendit, in carcerem conjectus; ea facilè declarabit, quàm notos omnes habeat artis rhetoricæ locos, quantóque sit & ingenii acumine, & in dicendo tum subtilitate, tum copiâ.* &c. *Dum Doletus convalescendi gratiâ cœli hujus gravitatem vitat, & ruri medicorum adhortatione agit, libris, quos commemoravi, excudendis operam do, non rem homini priùs indicaturus, quàm accesserimus Patavium. Illuc nos, cùm se calor fregerit, cogitare jam pridem ad te scripsi.* &c. *Vale. Lugduni, ad Calend. Sext.*

CHRYSOGONUS HAMMONIUS ARCHAGATO CRITONI S.——*Inter* eos, qui *antiquorum in dicendo puritatem gravitatémque imitantur,* STEPHANUS DOLETUS *facilè principem locum nostrâ ætate obtinet. Neque dubito, quin tu quoque, postquam illius elegantissimas orationes legeris, facilè in eandem sententiam descendas: simul id vehementer mirabere, cum dicendi facultate & epistolas scribendi arte tantam carminis facilitatem illi potuisse contingere.* &c. *Fortè hesterno die bibliographum inviseram, cùm illic* SYMONEM FINETIUM DOLETI *familiarissimum atque pernecessarium reperio* ——— *qui ostendit* DOLETI *orationes duas* ——— *Eas* DOLETO *surripuerat, amici nomini consulens, qui quoniam tam plenum laudis opus diutius continere decreverat, Finetio furti caussam præbuit.* ——— *Opus excusum brevì ad te mittam.* &c. *Vale. Lugd. Idib. Aug.*

His

liber, (*a*) paulò poſt Symonis Finetii operâ prodierunt.

Hìc nonnulla inſeram ex * ROBERTI BRITANNI *Atrebatenſis* tribus ad STEPHANUM DOLETUM Epiſtolis. ROB. BRIT. STEPH. DOLET. *S. D.* —— *Diverti Toloſæ. Quò cùm veniſſem, multa equidem de te, ſed nil cum debitâ gloriâ. Plurima enim contra tuam exiſtimationem proferentes tum de te malè ſentiebant, tum tuo nomini & famæ ſupra modum detrahebant. Senſi ſtatim invidiam, exarſique vehementer.* —— *Societas litterarum me ad te amandum incitavit. Ut verò in tuis ſcriptis tantam animadverti & orationis ſuavitatem & copiam, ita ſum ad te amplectendum incitatus* &c. *Decrevi propemodum nonnulla edere carmina, & orationes aliquot & epiſtolas, quas fortaſſe propter levitatem aſpernabere.* —— *Qui tibi has litteras reddidit — erudiit juventutem Burdigalæ, & mihi collega fuit, cùm Græcè ille quotidie, nos verò Latinè profiteremur.* —— *Salutabis Gryphium meo nomine, cui me charisſimum eſſe cupio, & fore etiam propediem tuâ operâ ſpero. Vale. Toloſæ. V. Id. Oct.*

Rob. BRIT. *Steph.* DOLETO. *S. D. Frangis me ſilentio, tu homo peritiſſimus ſcribendi* —— *Vale. Toloſæ XII. Cal. Decemb.*

ROB. BRIT. STEPH. DOLETO *S. D.* —— *Vale. VI. Cal. Dec. Scriptâ jam epiſtolâ, ecce ad* CLAUDIUM CHOMARDUM *litteræ, quibus ſignificas te mihi &* OMPHALIO & LAGNERIO *reſpondiſſe. Sed nil dum accepiſſe.* &c.

Hæ Epiſtolæ (in quibus GRYPHII fit mentio) ad Doletum, cùm Toloſâ Lugdunum migraſſet, miſſæ: non antequam Toloſâ excederet. Nam Doletus in † epiſtolâ ruri (quò Toloſâ abiens ſeceſſerat) ad Joannem Boyſſonæum datâ ſcribit ſe *Omphalium de nomine tantùm noviſſe*; & velle ſcire *quid hominis ſit, aut quâ eruditionis magnitudine.* Item Jacobus Bordingus ‡ in Epiſtolâ Tholoſæ ad Doletum, cùm illinc abiiſſet, datâ, ſic ſcribit; *Venit nuper ex Lutetiâ neſcio quis Omphalius, cum magno eruditionis nomine. Hominem nondum vidi; ubi videro, ad te ſcribam.* ROBERTI autem, quam ſuprà allegavi, epiſtola indicat tum Omphalium Doleto innotuiſſe; & hunc ad illum jam ſcripſiſſe.

(*b*) DOLETO in oratorio munere, quo in Gallorum ſodalitate funge-

His duabus epiſtolis ſubnectitur GUILIELMI SCÆVÆ ad STEPHANUM DOLETUM carmen, quo CHRISTOPHORUM LONGOLIUM & SYMONEM VILLANOVANUM in Italiâ extinctos luget, & laudat DOLETUM, quo vivente illorum deſiderium levetur.

(*a*) Nullam anni notationem, nullum typographi nomen præfert horum opuſculorum, quâ utor, editio; ſed in ultimâ paginâ leguntur hæc: [DOLETUS. Durior eſt ſpectatæ virtutis, quàm incognitæ conditio] quo Lemmate Doletus poſtea ſæpe uſus eſt.

* ROBERTI BRITANNI *Attrebatenſis Orationes quatuor. De parſimoniâ liber. Epiſtolarum libri tres. De virtute & voluptate colloquium. Ejusdem Carminum liber unus.* 4. *Toloſæ. apud* NICOLAUM VIEILLARDUM 1536 *pag.* 70. 82. 87.

† Lege DOLET. *Orat. Epiſt. & Carm.* pag. 123

‡ Ibid. pag. 175.

(*b*) DOLET. Orat. Epiſt. Carm. pag. 93.

gebatur, Tholosæ successit THOMASSINUS. (*a*) DOLETUS ipse (uti priùs dictum est) Tholosæ malè habitus & urbe exclusus, Lugdunum se contulit; ubi non (ut puto) toto biennio exacto, Lutetiam invisit: (*b*) Idibus scilicet Octobribus ann. 1534. cùm annum vi-

93. 94. 95 *Steph. Doletus Jacobo Bordingo S. —— Oratoris munere (quod mihi scis datum à Gallis negotium) jam dudum sum perfunctus, quàm ex sententiâ, quantâ item nominis & laudis accessione malo tibi ab aliis quàm à me declarari. Illud interim habeo confirmare, qui liberiùs, quæ sentiret, palàm sit Tholosæ professus, ante me fuisse neminem. Præjudicia à Senatu adversùs* Gallorum *sodalitatem oratione non minùs luculentâ quàm acerbâ dissolvimus: illam, dum licebit, describam, & ad te primo quoque tempore mittam —— Id ne nescias, decurso oratorii nostri muneris tempore, successit nobis Thomasinus, cujus & scribendi & dicendi genus notum tibi esse arbitror: is quæ præstare possit, facilè conjecturâ assequeris.* &c. *Tholosæ sexto Cal. Decemb.*

(*a*) DOLETI anni ex ipsius ad BUDÆUM epistolâ antea allatâ facilè colligi poterunt. Nam natus est anno 1509. *Genabi* annos duodecim exegit, dein *Lutetiæ* quinque, *Patavii* tres, *Venetiis* unum, *Tholosæ* duos, *Lugduni* unum. Anni collecti erunt viginti quinque. Annus igitur DOLETI vigesimus quintus anno Christi poterit coincidere 1534. quo Lutetiam Lugduno primùm abiit.

(*b*) Lege DOLETI ad GUL. SCÆVAM epistolam ipsius Dialogo *de Ciceronianâ imitatione* præfixam ----- *Idib Octobr. Lutetiam veni, nullâ neque corporis offensione neque molestiâ* &c *Dialogum de Imitatione Ciceronianâ adversùs Erasmum ad te mitto, quem* GRYPHIO *reddes. Amabò te, illum quàm castigatissimè excudendum cura, neque committe, ut tuum mihi officium in eâre desit, quod nunquam defuit. Quæ* ERASMUM, *ut numen, colit, &* CICERONI *antefert imperita trivialium grammaticorum turba, vix in me convitiis abstinebit. Senectute quoque propè desipientem senem audaces adolescentis conatus pro veteri suâ & perpetuâ scurrilitate risurum non dubito. Sed scurra risu faciliùs nihil à nobis fertur, neque à silicernio dentibus defecto dentem asperiorem timemus. Atque qui me insolentiæ accusabunt, & convitiis obruent,* ERASMUM *quòd oppugnem, videant hoc priùs, quo* ERASMUM *modo ab insolentis & maledici nomine tueantur, qui Ciceronis existimationi illudere, qui Ciceronis imitationi studentes insectari ausus est. Meis linguæ Latinæ Commentariis ex integro describendis horas vespertinas tribuo, quos ad calendas, plurimùm, Januarias confeceró. Reliquum hyemis tempus in* * *altero orationum & epistolarum mearum volumine augendo consumam.* &c. *Immensus iste studiorum amor vetat me hercule, pedem domo, tanquam litteris alligatus, ne usquam efferam. Quare factum est, tuum ut Æmilium nondum inviserim, tuas tantum litteras ei reddendas curârim; neque Budæum, quod mihi fortè vitio verti possit, adhuc salutârim.* &c. *Jam Lutetiæ acta rumorésque expectas.--- In vulgi sermonibus aliud planè nihil, præter factas Christo à Lutheranis injurias. Dissipavit enim convitiosa quædam in cultum Christianum stulta ista & gloriæ exitiosa appetens natio, quæ invidiam, quâ hactenus laboravit, vehementius commoverunt. Itaque cum ex infima plebis fece, tum ex amplissimo mercatorum ordine, erroris Lutherani suspicione perstricti multi in càrcerem conjecti sunt. Istarum tragædiarum spectatorem me præbeo, & aliorum partim vicem doleo, casúmque miseror, partim stultitiam rideo, qui sibi capitale periculum ridiculâ quadam pertinaciâ & intolerabili obstinatione conflant. Tu ad me de rebus tuis scribes* &c. *Expectabo abs te volumen omnium, quæ Lugduni geruntur, plenissimum. Id verò scribere ne prætermitte, qui nobis æqui sint, qui iniqui ob* † *vulgatam illam orationum nostrarum furias nihildum ad sanitatem rediisse, & multa in me scelera-tè*

* Dubito, an alterum hoc volumen unquam prodierit.
† Illam puto innui, quam Finetius (uti antea notavi) excudendam curaverat.

vitæ circiter vigesimum quintum attigisset. Anno 1535. STEPHANI DOLETI *de Imitatione Ciceronianâ adversùs* DESIDERIUM ERASMUM ROTERODAMUM pro CHRISTOPHORO LONGOLIO † Dialogus apud SEBASTIANUM GRYPHIUM Lugduni in 8. &

te moliri audio. &c. *Vale. Lutetiæ, quinto Idus Novembris* 1534. Ad Dialogi illius calcem adjicitur DOLETI ad JACOBUM ROSTAGNUM *adolescentem optimum* epistola: —— SCÆVAM *nostrum saluta meis verbis diligenter, atque illi insta, ut quem à me accepit de Imitatione Ciceronianâ dialogum, eum quàm castigatissimè excudendum à* GRYPHIO *curet. Meos Latinæ locutionis commentarios brevì istuc mittam: qui ut characteribus elegantissimis excusi & emendatissimi exeant, dabis cum Scævâ operam. Vale. Lutetiæ, pridie calendas Januarias.* Lege & hæc DOLETI ad BUDÆUM in initio Commentar. Tom. Prim. verba: —— *Post obductam* * *primi mei vulneris cicatricem, memet paulisper colligens, Dialogum in Batavum scriptitatorem scripsi In quo quòd paulùm veritati concessum est, nimiùm me vehementem, nimiùm acrem atque asperum vociferatur Erasmicorum discipulorum grex, garrulitatem (aliud omnino nihil) à magistro insigniter edoctus. Sed fremant omnes licet, dicam haud dubiè, quod sentio. Sentio autem Cicero-mastigem Dialogum à* DESIDERIO ERASMO ROTERODAMO *aut sano aut sicco nunquam scriptum.*

† In eo Dialogo, quem ad JOANNEM LANGIACUM *Episcopum Lemovicensem* inscribit, inducit colloquentes personas, SIMONEM VILLANOVANUM, & THOMAM MORUM; hunc ERASMI, illum *Ciceronianorum* partes tuentem. Ex Dialogo excerpam nonnulla, ex quibus constet Doletum Lutheranis (saltem cùm illum scriberet) non favisse. Pag. 36. *Quid* LUTHERUS? *Quid*? ZUINGLIUS? *Quid* OECOLAMPADIUS? *Quid* BUCERUS, *Quid* ERASMUS? *Quid* MELANCHTHON? *Quid* LAMBERTUS? *Quid* FARELLUS? *Quid reliqua recentiorum theologorum sentina suis tam acutis & luculentis in sacros libros commentariis genti Christianæ attulerunt? Videor hìc aliquem* —— *mussitantem audire: Superstitionem sustulerunt, religionem retulerunt, & suis natalibus restituerunt. Insolens & arrogantiæ plena oratio. Sic igitur de hominum labore* & *authoritate pendet nititúrque religio nobis hôc tempore restituta.* —— *Errorum (quos vocant) dum fontes aperiunt, Christianæ persuasionis dum capita quædam discutiunt, & omnia ad sententiam suam nutúmque revocant, dum religionem velut eliment & perpoliunt,* ** *fit profectò, ut introspectis mysteriis quæ reverebantur antea, multi jam multa negligant, vanáque & commentitia opinentur, Christi institutionem despiciant, Deum humana curare negent, animam corpori non superstitem prædicent, credántque omnia morte deleri, nec ullum sensum manere. Hanc nostri sæculi labem & maculam conflavit explodenda Lutheranorum curiositas, qui cùm errantes in viam reducere (id quod dictitant) & ad frugem bonam revocare studuerunt, religionis dignitatem labefactârunt, notiora (ut humanum est rerum notarum fastidium & contemptus) aspernandi ansam dederunt, divina everterunt, humana introduxerunt, stupidos & rudes acuerunt, acutos & solertes infatuârunt.* &c. DOLETUS LONGOLIUM ERASMO anteponit: pag. 38. —— *In unâ Longolii epistolâ plus eloquii, plus artis, rhethoricæ, plus linguæ Latinæ splendoris elucet, plus acuminis est, plus inventionis viget, quàm in omnibus ad unam* ERASMI *commentationibus. Nempe* LONGOLIO *non ad quæstum fuit, non* FROBENII *prælo incumbendum, non satisfaciendum. Id quod* ERASMUM *coëgit, ut omnia præcipitaret atque projiceret, non matura ederet*, &c. Et pag. 51. LONGOLII *laudis invidiâ semiustus* ERASMUS *Dialogum Ciceronianum evomuit: finxit, sub*

* Innuit, ut puto, quas Tholosæ sustinuerat injurias.
** Ex his verbis eorúmque sensu mihi non videtur DOLETUS liberiùs de religione Christianâ sensisse ejúsque mysteriis, quæ libertini solent elevare & irridere.

& ann. 1536. ejusdem *Commentariorum Linguæ Latinæ* Tomus Primus apud eundem ibidem in fol. prodiit. Huic Tomo præfigitur ipsius DOLETI ad Commentarios suos Hexametrum.

Prima meæ monimenta artis, monimenta juventæ
Prima meæ, tandem auspiciis exite secundis:
Ac longæ pertæsa moræ, nimiúmque retenta,
Vos desiderium capiat jam lucis: in auras
Surgite: nec maledica hominum vel lingua, vel asper
Sermo metum injiciat: studio quin luminis ite,
Ite (imbecillos animos timor arguit) ite,

Prima.

sub cujus personâ LONGOLII *studia rideret, conatus aspernaretur, gloriam infringeret: majoris impatiens,* LONGOLIUM *laude majorem possessione laudis exturbare adnixus est. Laudes tamen aspersit detrahendo & maledicendo, odium ne suum plùs satis patefaceret, omnibus nihilominus perspectum.* &c. Et pag. 64. *Julium Cæsarem** SCALIGERUM *tibi hìc objicerem, virum* CICERONIS *Lectioni multùm deditum, in quo grammaticæ subsidia non desideres, dicendi facultatem laudes: sed quam* ERASMO *plagam inflixit, longo jam tempore obductam sermone meo refricare nolim: hominem prudens penè præterii, ne* ERASMI *dolor recrudesceret. Superat omnem sanè admirationem diuturnum istud senis garruli silentium. Mirum est maledictis appetitum senem balbutiendi garriendique ansam non arripuisse.*——† *Convitiosus convitiosum, ut canis mordax canem mordacem, timet.* &c. Et pag. 185. *Quibus (ut debet) displicet effrenata* LUTHERI *audacia, quibus invisa est* LUTHERI *secta,* LUTHERUM *ipsum sub* ERASMI *scriptis latere,* ERASMUM *totum* LUTHERI *venenum exhalare asserent, neque aliâ causâ dissimulanter & dubiè pleraque locutum illum, nisi ut, quâ invidiâ* LUTHERUM *oneratum videbat, eam suâ dissimulatione & dubio ancipitique in omnibus sermone fugeret, consuleretque suarum lucubrationum immortalitati, quas à plurimis, sed à Gallis maximè, rejectum atque explosum iri prospiciebat, si eadem, quæ* LUTHERUS, *scripsisset.* &c. Et pag. 190. ‡ ERASMUS *versificatorem* [BADIUM BUDÆO] *illi antetulit, eam certè ob rem, cujus causam Gallus quidam doctissimus disticho sic expressit:*

Desine mirari, quare postponat ERASMUS
BUDÆUM BADIO; *plus favet ille pari.*

Hoc te fateri oportet, si obtrectationis suspicione ERASMUM *liberare cupias, nisi fortè obligatione adductum eum id fecisse dicas, quòd Lutetiæ à* BADIO *splendidè & lautè, cùm illìc ageret, aliquando acceptus, illum re aliquâ remunerare necessè habebat: neque fuisse, quo cumulatiùs obsonatori gratiam referret, quàm si grammaticum eo eruditionis gradu constitueret, in quo stat* BUDÆUS &c. Si cupiat lector legere, quid ERASMUS in suo *Ciceroniano* de BADIO & LONGOLIO senserit, consule (Edition Basil. 1530. 8.) pag. 577. & 596. Item & pag. 479. de JOANNE PINO (DOLETI, uti priùs dictum est, amico) quem notat tunc (scil. ann. 1528. cùm prima Ciceroniani editio prodierit) factum episcopum.

* Quàm tamen ægre tulerit *Julius Cæsar* SCALIGER DOLETUM huic liti se immiscuisse, antea observavi.
† Nescio, an SCALIGERO hæc bilem conciverint verba: quæ tamen ironicè magis quàm seriò à DOLETO dicta mihi videntur. Nihilominus certum est SCALIGERI orationem contra ERASMUM scriptam maledictis & conviciis, quæ à litterato in litteratum jactari nequaquam decet, scatere.
‡ Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 66. 67. &c.

Prima meæ monimenta artis, monimenta juventæ
Prima meæ, tandem auspiciis exite secundis.

DOLETUM * constat *Parisiis Lugdunum* rediisse anno 1536. quo primus ille Commentariorum Tomus in lucem prodiit.

(*a*) *Ad septimum & vigesimum ætate jam provectâ, uberiora, quàm graviora aut sibi probatiora, ingenii documenta præbuit. Orandi munus subire hunc ante tempus coëgerunt indignissimæ quorundam hominum (quorum tum nemini pepercit) contumeliæ.* BUDÆUM testem appellat, *omnésque, qui* (*b*) *ipsius lenitatem nôrunt, si quid in eos ardentius scripsit, non ferendis injuriis stomachum, qui antea hebetabat, præter sententiam fuisse exacutum. Incaluit fortè impotentiùs, atque non sinè iratioris animi (id quod inimici ipsi objiciebant) specie, sed quem incenderat læsa violatáque patientia. Edendos* (*c*) *jam curavit* Commentarios, *primâ quidem suâ adolescentiâ cœptos, sed omni à se nunc curâ, diligentiâ, judicióque de integro confectos atque absolutos. Quos enim sibi maximo usui fuisse senserat: & quas spem ingrediebatur juventuti fore non inutiles, ab invidiæ suspicione non absuturum se arbitratus est, eos omnibus nisi patere vellet.* (*d*) *De horum dedicatione cogitans, id consilii confestim inivit, ut* FRANCISCO *regi, cui Galli omnes, ârtium quantumcunque suis studiis adipiscuntur, acceptum referre se prædicant, dicandas adolescentiæ suæ primitias, consecrandos juveniles labores censeret: sed quos ita accipi voluit, ut operis longè præstantioris graviorísque pignus, ut conatûs laudatioris obsides.* (*e*) *Editionis celerioris, præter suam juventuti maturiùs consulendi cupiditatem, maximum ei illicium fuit, ne, si rem extraheret, gravioribus posthac commentationibus deditum ad humiliora referri se pœniteret. Etenim graviora meditabatur, & post horum Commentariorum laborem ad sui Temporis Historiam scribendam aggredi jam diu in animo erat. Sic* putabat, *quo sibi aliquid allatum prædicaret, juventutem litterarum amantem à se accepturam: sic* fore ut *patria ipsum otio & studiorum fructu in frigidis vel supervacaneis scriptionibus abusum nunquam quereretur: se sic vitam honestissimo & laudatissimo exercitationis genere juvenem, senémque* (*f*) (*nisi se præmatura mors extingueret*) *ut ipsi fuit in votis, acturum.* Querebatur enim Gallos *res suas longo nimis tempore nescivisse: quibus celebrandis non unus ipse ex omnibus re omni paratissimus operam suam dicabat, sed tanto, quàm cæteri, erga patriam officiosior id oneris non invitus suscipiebat; in quo (quando in litteris ætatem de-*

* Nam epistolæ præfixæ datæ sunt *Lugduni* M. D. XXXVI. altera XII. Cal. Majas ad FRANCISCUM VALESIUM Galliæ regem, altera decimo Calendas Maias ad GULIELMUM BUDÆUM

(*a*) *Epist. ad* BUD. præfix. *Comment.* Tom. I.

(*b*) Quâ tamen lenitate fuerit DOLETUS, ex ante dictis lector poterit æstimare.

(*c*) Ann. 1536. cùm annos 27. natus esset.

(*c*) Lege DOLETI *Epistol. dedicat. ad Reg. Comment. Tom.* I.

(*d*) *Epistol. ad* BUD. præfix *comment. Tom.* I.

(*f*) Verba hæc præsaga non notare non possum.

decreverat conterere, finémque sibi studiorum suorum historiam proposuerat) cum laude aliquâ reliquo vitæ suæ cursu animosè constantérque desudaret, atque elaboraret.

(*a*) *Anno* 1536. *ad Calen. Novembres, cùm Lugduni commoraretur, & secundi suorum Latinæ linguæ commentariorum tomi editioni totus operam daret, allatus est ad ipsum à* (*b*) CHRISTOPHORO RICHERIO *viro eruditissimo & humanitatis officiísque plenissimo* (*c*) LAZARI BAYFII *de re Navali libellus. Tum forte* (*d*) DOLETI *de rei navalis dictionibus locus excudebatur. Id quod eum acriùs movit, ut librum* BAYFII *& diligentiùs & attentiùs perlegeret. Perlegit, & nihil quicquam perlegens annotavit, in quo &* BAYFIUS *& ipse idem aut tractarent aut explicarent, præter navium genera & appellationes. Erga* RICHERIUM *ut se gratum præberet,* (*e*) *tertium & quartum ex ternione quodam folium mutui officii causâ ei perlibenter dedit, quæ ad Bayfium primo quoque nuncio se missurum non rogatus affirmavit. Doletus nil causæ, cur non id faceret, dixit. Reddita sunt Bayfio ea non ita admodum pòst folia.*

Hic locus est, in quo sibi *finxit* (*f*) DOLETUS BAYFIUM *stomachantem, quòd eadem cum eo de re navali susceperit, mandatis oneràsse* (*g*) *emissarium, ut* DOLETI *nascentem existimationem imminuat. Hìc suspicatus est* DOLETUS *illum emissarium in* BAYFII *bibliothecâ assidentem, folia* DOLETI *suffurantem,* BAYFII *de re navali librum ipsius vel jussu vel assensu contraxisse; & malevolentiâ ardentem ea in foliis Doleti notàsse, quæ maledicendi locum illi relinquere visa sunt.* Hìc iratus DOLETUS *sic* BAYFIUM affatur. *Fac, si voles, rectè ab eo animadversa, quæ in me tam iracundè profert. Hoccine tamen humanum factum, aut honestum? hoccine viro bono, & literato dignum, quæ ab officioso officiosè ad te missa erant, nondum edito meo in lucem opere (in cujus editionem adhuc incumbo) tam insolenter, támque inconsultè reprehendere? Hícne magìs insecter emissarii tui (depositæ de te suspicionis oblitus eram: compendiarium dicere volebam) scelus, quàm stultitiam rideam? Sed scelerati scelus insectari non libet. Stultum verò, & imprudentem non existimem, qui inconsideratâ, & temerariâ mente præceps, id non vidit, posse me, cùm meum mihi opus adhuc in manibus sit, nequedum exiit, quæ reprehendit, mutare, & ex ejus animadversione castigare? Sic mendacis, & falsi animadversoris famam subiret, mihi suâ præproperâ petitione nullum vulnus inferret. At, quæ in nos tela jacit, virili-*

(*a*) Lege DOLETI *Epistol. ad Bayf.* præfix. DOLETI libro *de re Navali* 1537.

(*b*) Hujus RICHERII *de Turcarum rebus* libros excudit R. *Steph.* 1540. Ad hunc epigramma scripsit DOLETUS: Vide *Dolet. Epigr. lib.* 1. *pag.* 29.

(*c*) Edit. apud R. *Stephanum* 1536. *Prid. Cal. Sept.*

(*d*) Vide *Dolet. Comment. Tom.* 2. *p.* 155 *ad p.* 228.

(*e*) Horum foliorum signatura est H 3, H 4. *in Tom.* 2. *Comment.*

(*f*) Hinc suspicacem animum DOLETI libet notare.

(*g*) Sic vocat CAROLUM STEPHANUM.

riliter repellere certum est, non istiusmodi declinatione ictus hostis muliebriter eludere.

CAROLI STEPHANI de re navali libellus ex BAYFII libro excerptus DOLETO *stomachum fecit, eúmque ad librum suum de re Navali separatim emittendum impulit:* in cujus libri ad BAYFIUM præfatione Caroli Stephani *criminationem illius verbis expressam, suam deinde defensionem proponit.*

CAROLUS STEPHANUS hinc non tantùm plagii, sed & malæ fidei DOLETUM accusat. (*b*) *Non possum*, inquit, *hôc loco satìs admirari ejus ingenium, qui cùm dissimulare conatur, se à* BAYFIO *nihil ex re navali desumpsisse; omnia tamen desumit: ac dum in suis commentariis bonis lectoribus aut fucum facere aut tenebras offundere conatur, ne suum furtum omnibus palàm fiat, in id erroris incidit, ut vocabula quædam immutet ac pervertat: neque vocabula ipsa solùm, sed etiam authorum nomina ac sententias ementiatur: cujus criminis operæ precium duximus juvenculos nostros admonere, ne minùs cauti in id temere incidere possint. Si quando igitur in commentariis linguæ latinæ legerint naves embatas pro vectoriis, quas ille scansiles appellat: corruptum id sciant, pro epibatis, nisi cùm depravatâ Jureconsulti lectione emphatas dicere voluit. Præterea quæ verba attribuit* PLINIO *libro decimonono, ea ipsa sunt quæ priùs adduximus ex* BAYFIO, *desumpta ab Ulpiani titulo de exercitatoriâ actione: Quædam enim naves onerariæ, quædam (ut ipsi dicunt) epibades sunt* &c. *Atqui* PLINIUS *lib. decimonono hortorum curam & ornatum recenset, & à navium tractatione longissimè abest. Vide quæso lector quàm hoc sit diligenter Latinam dignitatem tractare.* (*c*) *Animadvertant autem diligenter nostri adolescentuli, ne in id vitium cum quodam incidant, ut falsò existiment, remulcum esse parvam navem sive scapham, quâ grandiores naves pertrahantur. Et si quando in commentariis linguæ Latinæ deprehenderint remulcum pro navi descriptum, sciant eum qui rem navalem ex* BAYFIO *traduxit, minùs intellexisse Græcas authoritates, quæ tum ex* POLYBIO, *tum etiam ex* DIODORO SICULO *in contrarium sensum adductæ sunt.* (*d*) *Hoc multò magìs admiror, quòd vir doctus in suis linguæ Latinæ commentariis locum* HIRTII, JULIO CÆSARI *adscripserit quarto belli civilis. Cùm aliòqui certissimum sit apud* CÆSAREM *nusquam reperiri posse. Neque vero quisquam existimet velim tale quidpiam Latinæ linguæ inter cæteros optimum authorem confinxisse. Fortassis non optimè transcripserat ex* BAYFIO *locum* HIRTII, *qui certè sic habet ad verbum in bello Alexandrino, quemadmodum ille vir bonus* CÆSARI *adscribebat: Capit* (*inquit* HIRTIUS) *ex*

(*a*) Is liber excerptus est ex secundo (pag. 155.) *Commentariorum Latinæ linguæ tomo*; cujus libri correctioni se non incubuisse, tomi commentariorum secundi editione occupatum, fatetur. Excusus est *apud Seb. Gryph.* 1537.

(*b*) *Car. Steph. de re nav.* 1537. p. 53.

(*c*) *p.* 47.

(*d*) *p.* 39.

ex eo prælio pentiremem unam, triremes duas, dicrota octo, compluréſque remiges Octavianos. Diſcant hujus exemplo quicunque alienas vigilias ſibi attribuere volent, ſaltem tam occultè ſuffurari, ut furtum ſuum adeò manifeſtè deprehendi non poſſit. (a) *Atqui ut ad lenunculum redeam: mirum hoc mihi maximè videtur in viro docto, cui cùm nulla authoritas antiquorum ſuffragetur, auſus eſt tamen in ſuis commentariis linguæ Latinæ remeculum proferre tanquam navigii genus quo Lemnii uti ſolebant. Certè id nemo crediderit à* BAYFIO *deſumptum eſſe, ſed fortaſſis temere prolatum, ut permulta alia.* (b) *Quod autem quidam in ſuis commentariis* VIRGILII *locum adducit in proræ exemplum,* [*Quot priùs æratæ ſteterant ad littora proræ:*] *certè corruptum eſt; ſcriptum enim reperies puppes, etiam pro navibus, ut pars pro toto ſumatur.*

DOLETUS his reſpondet; & non tantùm ſe de plagio aliiſque ſibi objectis purgare conatur, ſed & STEPHANUM graviſſimis contumeliis, turpibúſque verborum opprobriis inſequi. Sic BAYFIUM affatur: (c) *Qui Commentarios, & Dictionaria ſcribunt, vel aliquid interpretantur, ſic factos eſſe non ignoras, ut nihil ferè ex ſe promant: omnia ab aliis mutuari neceſſe habeant. Quòd ſi id furtum à te, ut à tuo Compendiario, appelletur, furti in tuis omnibus libris accuſaberis: furti accuſabitur Galliæ noſtræ lumen* GULIEL. BUDÆUS: *furti accuſabitur Germaniæ ſempiternum decus* ERASMUS ROTERODAMUS: *furti accuſabitur* CÆLIUS RHODIGINUS: *furti accuſabitur* VOLATERRANUS: *furti accuſabitur* SYPONTINUS: *denique furti accuſabuntur omnes, quotquot Commentarios confecerunt, vel interpretationes reliquerunt.—— Et me omnia à te deſumere clamat tuus Emiſſarius (vah: pro Compendiario Emiſſarius mihi nec opinanti excidit) ſi rem Navalem, ut tu, tractans, quædam, ut tu, declarem? Vociferarer hìc: ò ridiculum caput, ò belua, ò beſtia, ò pecus. Sed ea orationis fulmina, ea orationis tonitrua non fert epiſtolæ humilitas. Ad reliqua, quæ mihi objicit, gradum facio. Quid? fucum, inquit ille, Lectoribus facere, tenebras offundere Lectoribus conor: vocabula quædam perverto: autorum nomina, ac ſententias ementior. Reſpondeat hìc invidiâ diſruptus nebulo. Fucum Lectoribus, & juvenculis, in quos tanto ſe amore flagrare jactat, facere eſt, omni ambitione, cupiditatéque, & honorum (ad quos vel ampliſſimos jampridem evocari potuimus) contentione abjectâ, valetudinis ratione poſthabitâ, dies noctéſque literis involvi, ut mihi rudem juventutem munere aliquo devinciam, & meis laboribus ad eloquentiæ ſtudium incitem, juvémque quâ poſſim, facultate? —— Quòd ad embatas naves attinet, quas pro vectoriis accipi tradidimus,* BUDÆI *opinionem ſecuti ſumus. Quòd* PLINIO *falsò, ut iſte ait, attribuimus, ſciat vel à ſe, vel ab alio in Theſauro Linguæ Latinæ antea* PLINIO *attributum. Jam exclamet nebulo. Vide*

(a) *p.* 62, (b) *p.* 76.
(c) Dolet. de re Nav. 1537. Defens. p. 6.

Vide, Lector, quàm hoc sit diligenter Latinam dignitatem tractare. Quasi verò grammaticis institutionibus (grammaticas institutiones voco, dictionum interpretationes) constet Linguæ Latinæ, vel altius cujuslibet dignitas. Constat non grammaticis institutionibus, sed ornatè, variè, copiosè, aptè, numerose, exactè scriptâ aut oratione, aut epistolâ, aut carmine. Ad quæ quoniam tuus sciolus ardelio non adspiravit, Latinam dignitatem in grammaticis tricis positam arbitratur. At in hominem tam nullius existimationis invehi me pudet. (*a*) *Eam* remulci *significationem ex* FESTI *verbis primùm collegi: tum meam sententiam confirmavit sequens* PLAUTI *exemplum.*

In Bacchid. Actu secundo: ubi Nicobolus senex, & Chrisalus servus colloquuntur.

Intereà è portu nostra navis solvitur:
Ubi portu eximus, homines remulco sequi:
Neque aves, neque venti citiùs.——

Addam hoc tantùm, à tuo blaterone ROBERTUM STEPHANUM *debuisse antea reprehendi, qui antea in suo Dictionario remulcum pro parvâ nave, vel scaphâ posuerat. Addam hoc etiam obiter, in blateronis tui criminatione non ferendam videri mihi barbariem, cùm authoritates pro exemplis, vel locis appellat. Sed quis miretur barbarum barbarè loqui?* (*b*) *Quàm mihi mirum multò magìs accidat, vix credas, nebulonem tuum tantâ stoliditate, & stupiditate esse, ut me ignorantiâ, non de industriâ locos* HIRTII *pro Cæsarianis citâsse putet. Non ego universos* CÆSARIS *Commentarios legi? Non, quæ* HIRTIO, *vel* OPPIO *ascribuntur, novi? Ita citare placitum est. Gravissimum, tui nebulonis sententiâ, flagitium. Perinde ac si Commentarii* CÆSARIS *non dicerentur, sed* HIRTII, *aut* OPPII. *Verùm in tam frigidâ criminatione vehementiùs invalescere, aut accerbiùs indignari, viro gravi non dignum est. Quid præterea mihi objicit blatero? Alienas vigilias, hoc est, tuas mihi me attribuisse: non satis occultè suffuratum fuisse. Nihil à te nos suffuratos, nihil à te nos traduxisse antea probavimus.—— Risu dignus est tuus nebulo & barbariei notâ, qui tam barbarè ad extremum superioris criminationis loquitur. Discant (inquit) hujus exemplo, quicunque alienas vigilias sibi attribuere volent, saltem tam occultè suffurari, ut furtum suum adeò manifestè deprehendi non possit. Non barbarè reciproco utitur? Eorum, dicendum erat. Tam fœdè in reciproci usu lapsus est ad extremum etiam epistolæ, quam tuo in Epitomen contracto de re* (*c*) *Vascularià libro præmisit: ubi sic scribit: Præterea scimus non modicam jacturam docti alicujus nomen facere, si quando scriptum suum temere à quoquam invertatur, atque immutetur. Non barbarè hìc item reciproco utitur? Ejus,* di-

(*a*) *p.* 9. (*b*) *p.* 11. (*c*) *Edit. apud R. Steph.* 1535.

dicendum erat. (*a*) *Nihil adhuc temere à me prolatum probavit obtrectator. Quare proxima vox maledicti sit, & procacitatis, non veritatis. De Remeculo mecum facit* AULI GELLII *authoritas libro nono, capite XXV. Neque est, quòd locum* GELLII *corruptum calumnietur. Ad hæc, si in hôc me notet, &* SYPONTINUM, *&* ROBERTUM STEPHANUM *notet necesse est: qui idem in suis Dictionariis ante me tradiderunt.* (*c*) *Quod ex* VIRGILIO *citavimus in exemplis proræ, certè non corruptum est: & ita habet tum* ALDI, *tum* COLINÆI, *tum* ROBERTI STEPHANI, *tum* GRYPHII *exemplar. Porrò si exemplarium tam castigatorum autoritatem non sequatur obtrectator, rationis aliquid afferat; quare potiùs, ut vult, quàm ut citavimus, & omnia exemplaria habent, legendum sit. Afferet, puppes reperiri pro navibus, ut pars pro toto sumatur. Non etiam proræ pro navibus capi possunt, ut pars pro toto sumatur? Non prora navis pars est.*

Hæ sunt, mi BAYFI, *tui Compendiarii in me criminationes, quas penè invitus refutavi. Ita enim me jamdiu comparavi, illudque cepi consilium, ut istiusmodi nebulonum petulantiam, muliebrémque loquacitatem citiùs risurus sim, quàm vel tantilli facturus, vel ullâ omnino oratione refutaturus. Equidem probè scio, quàm minima, vel nulla potiùs sit aut laus, aut ingenii commendatio, in hôc pugnaci scribendi genere versari. Satìs etiam, supèrque novi istarum hominum quisquiliarum mores: qui eruditorum, & insigniter eloquentium Apologiis illustrari se & student, & sperant. Hâc viâ, atque ratione quantam temporis jacturam, quàm nullum gloriæ quæstum fecerit* ERASMUS, *dum omnibus lacessentibus responderet, non dubium habeo. Quàm illius Apologiæ jam frigeant: quàm parum in doctorum manibus sint video. Quare alieno damno cautior maturè factus, obtrectatoribus, & dicaculis istis ludimagistris (quos quî meliùs in omnem posteritatem infames reddam, quàm meo uno aliquo * jambico epigrammate?) quamlibet velint, obloquendi, obtrectandíque licentiam libenter permitto: neque laboro, ut me postea adversùs tam leves morsus defendam. Procacitatis amatores facilè silentio frangam. Silentio facilè eludam (nisi gravi admodum injuriâ lacessitus) quos mutuæ garrulitatis expectatio ad garriendum commovet. Facilè taciturnitate repellam, quos ad lacessendum ostensa concertationis spes adducit. Quid enim studia mea gravioribus rebus dicata, tam levibus scriptionibus conteram? Quid tam jejunis argumentis vacem? Quam ex tam ignobilibus, tam abjectis concertatoribus laudem victoriæ quæram? At in tam agrestem & insulsum nebulonem hæc nimia sint. In te verò quâ voluntate sim, si fortè scire aves, eâ mehercule sum, quâ erga virum probissimum, (ut adhuc mea fert opinio) modestissimum, doctissimúmque esse omneis decet. Te (si ita vis) amo, te colo, te observo. Ingenium tuum, doctrinam tuam amplector, atque suspicio. Tu fac,*

(*a*) *Delet. Defens. p.* 13. (*b*) *p.* 14.
(*) Hoc *Jambicum Epigramma* ad finem *Defensionis*, de quâ hæc desumpsimus, subnectitur.

ſuc, ut amori noſtro reſpondeas, & creſcenti adoleſcentis exiſtimationi ne te inimicum ridiculè præbeas. Vale. Lugduni Calend. Majis. M. D. XXXVII.

En quò faſtu ſe ſubinde effert DOLETUS! En quo felle reſpergit, quâ dicteriorum petulantiâ proſcindit CAROLUM STEPHANUM, quem tamen ante illam litem exortam laudaverat! (*a*) Erat enim confeſſus *in re hortenſi & arboreâ maximo ſibi uſui futuram ſingularem & non mediocriter laudandam* CAROLI STEPHANI *viri doctiſſimi tum diligentiam tum eruditionem. A quo de re hortenſi & arboreâ non pœnitendi libelli* (*b*) *proximè exierant, quibus & argutam hominis ſedulitatem & eximiam aliquid in commune afferendi rudémque juventutem erudiendi voluntatem facilè perſpicias. Quam utinam iis darent ſuperi, qui vel invidiâ disrupti vel litterarum dignitati inimici, ſtudioſorum labores maledictis vellicant temerèque & ineptè omnia ſuo arbitrio cenſent.*

De CAROLO STEPHANO ſic ſenſit DOLETUS, ſic ſcripſit, donec ex utriusque de re navali tractatu acris ita exarſit contentio: in quâ ille, in laceſſendo quidem prior & paulò aſperior, at contumeliis & injuriis abſtinuiſſe; hìc laceſſitus vindictæ impotentius indulſiſſe, adverſariúmque maledicendo magìs quàm reſpondendo viciſſe mihi videtur. Erat ſanè DOLETO ingenium iræ impatiens, & ad hujusmodi ultionem proclive. (*c*) *Offenſus gravitérque læſus ſtomachabatur*; fatetúrque ſe eo eſſe animo, ut obtrectatores ſi eorum *nomini in præſentiâ parceret, armatos tamen in ſe ipſius aliquando jambos ſentirent, & literati ſtylo appeti pungíque quàm periculoſum ſit*, (en minas arrogantiâ mixtas!) *ad extremum ſanè diſcerent. Non ignoras* (inquit in Epiſtolâ ad (*d*) JOANNEM BOYSSONÆUM) *quantis aliquando moleſtiis, quantíſque injuriis à neſcio quâ hominum fece indignè ſumus conflictati. Non te quoque ignorare par eſt, quo eos Jamborum impetu viriliter confodiam. Dolorem igitur noſtrum hìc nos ulciſci vide: &, quàm vehementer aculeos in Hoſtes excutere ſcimus, Hoſtes noſtros, ſi quando in eos incideris, mone: id item meo nomine ſinè dubitatione affirma, vitam mihi priùs iri ereptum, quàm juſtam doloris facti, injuriæque illatæ ultionem.*

DOLETUS anno (*e*) 1537. exeunte, ob ſicarii, qui ipſum agreſſus fuerat, cædem Lugduno Pariſios fugere coactus eſt, ut à Rege veniam & impunitatem impetraret. Rem totam ipſius DOLETI verbis exponam.

(*f*) *Fato nos aliquando etiam miſerè afflictati ſumus. Fati vim nullam eſſe ſemper credideram, cum ecce tibi, ſupra caput mihi fatum eſt, quíque totus omnium & ſaluti & utilitati ſtudebam, fataliter ad vim inferendam vi coactus*

(*a*) *Comment. Tom.* 2. *p.* 242.
(*b*) *Edit. apud R. Steph.* 1536.
(*c*) *Comment. Tom.* 2. *p.* 242.
(*d*) *Dolet. Carm. p.* 110.
(*e*) Hoc accidit, antequam *tomus commentariorum ſecundus* exiret, qui anno 1538. exiit. Neque hujus ullam DOLETUS antea fecit mentionem.
(*f*) *Comment. Tom.* 2. *pag.* 1107.

coactus impellor. (*a*) *Sicarii* cujusdam *inveteratum jamdiu odium in actum erupisset, nisi nefarium perditi hominis conatum vi repressissem.* (*b*) *Casum illum meum breviter* carmine *perstrinxi, longè pluribus in eâ* (*c*) *oratione enarraturus, quam de interfecto à me sicario aliquando emittam, nostræ, si quod aliud, & eloquentiæ & innocentiæ certum comprobandúmque testimonium.* (*d*) *Hìc ergo, quos versus de fati potentiâ scripsimus, miserias nostras litteris perpetuò consolantes, accipe. Ludebam autem in eum modum.*

(*e*) *Ad Hugonem Salelium.*

Fati recognosco nimiam efficaciam,
Et sorte nos certâ regi.
Qui injuriam omnem fortiter semper tuleram,
Et viceram constantiâ
Casus etiam durissimos, ecce appetor
Sicarii præsente vi,
Et impetu tanto, periculóque ac
Vitæ, ad manus, & vulnera
Statim ut mihi fuerit veniendum, & (vah) sine
Odio, vel incensâ graviùs
Mente, irruendum in irruentem. Hostem occidi
Vim vi repellentis manu.
Fato ecquis hoc factum neget? Dextram Deæ
Heliconiæ dicaverant
Chartis, & æternùm exarandis litteris,
Quam perpulit Fati invidia
(Malum) ad necem. Neque id satis damni fuit:
Quod hactenus tenui (*f*) *maximum,*
Heu privor ocio, exulóque miser, nimis
(Graves gementi hìc parcite).
Ehu nimis remotus à studio pristino,
Amplexibusque dulcibus
Carens sororum (*g*) *Pieridum, paulùm antea*
Quas tam assiduas Comites habui,
Seu nocte, seu die libebat scribere
Seu orationem, seu modos.
Distringe, Jambe mi, mi Jambe, nunc tuam
Distringe aciem in Fatum invidum,

Quod

(*a*) *pag.* 788.
(*b*) DOLETI *epist.* præfix. *Secundo carminum lib.* & dat. *Lugduni Calendis Juniis* 1538.
(*c*) Eam nondum vidi; & nescio an unquam prodierit.
(*d*) *Comment. Tom.* 2. *pag.* 1107.
(*e*) Sic inscribitur in *secundo carminum lib.* pag. 66.
(*f*) In *Comment.* legitur *mordicus.*
(*g*) In Comment. *Castalidum.*

Quod me ocio privavit, & necessariâ
Quiete Doctorum studiis.

(a) *Ad Cardinalem Tournonium. Cædis à se factæ, & sui deinde Exilii descriptio.*

PRæcipitantem annum postremâ fronte videbat
Janus, & anteriori sensim progredientem
Spectabat, cùm fortè petit me perfidus Hostis,
Ac infert ensem jugulo: Hosti obsisto minanti,
Et neco, qui conabatur me absumere ferro.
Tum totus Musis hærebam, & Galliam ut olim
Illustrem Scriptis facerem immortalibus, omni
Perficiebam operâ. Sed cui sors invida parcit?
Urbs antiqua fuit, Lugduni nomine nota,
Celso structa loco: quam, post incendia, Plancus
Romanas ducens acies, renovavit ad imas
Radices montis, quà Gallam vergit in Oram.
Hanc Arar in mediam lentâ delabitur undâ:
Parte aliâ hanc cingit Rhodanus, fluxûque morante
Alter in alterius sese hostia larga recondit.
Dives opum est, bene culta viris, tectísque superba:
Omnibus ad merces patet externísque, suísque.
Tam celebri loco agebam, cùm me dira coëgit
Vis, ut vim facerem, ac invitâ cæde salutem
Tutarer. Tum armata Cohors, multúsque Satelles
Instat, ut innocuus tenebroso carcere claudar:
Sed Turbæ ignavæ facile est vitare furorem,
Fallaréque insidias. Urbe obstipatus amicis
Exeo sub lucem. Arvernos primùm evolo in agros,
Tunc duro regnante gelu, ventísque protervis,
Protinus apparent altis in montibus orni
Obductæ nive. Per valles præruptus aquæ mons
Murmure (visu mirum) & tempestate sonorâ,
Grandinis in morem terram quatit, arváque inundat.
Arvernos saltus peragranti undosus Elaver
Se mihi pandit. Iter juvat accelerare secundo
Flumine, conscendo: remis volat acta carina
Ociùs impigris Euris: hinc indè recedunt

Agri,

(a) Quæ sequuntur carmina, de cæde hâc à Doleto perpetratâ, deprompsi ex Doleti Carminum libro secundo p. 59. usque ad p. 74.

Agri, urbésque: citâ longum rate verritur æquor.
Ast immitis hiems cursum tardavit: ab imo
Ecce ferè totum glacies impervia remis
Condensat flumen, crebróque repercutit ictu
Saltantem Lembum, & passim subsistere cogit.
Ut bene contento persæpe emittitur arcu.
Primùm vi eximiâ circumfusum aëre scindens
Partha sagitta: comas sed si vernæ arboris intret,
Frondibus objectis tandem fit tarda, caditque:
Sic glacie fit tarda ratis, quæ fluctibus antè
Par erat in cursu. Tum accenso remige dictis,
Vi via larga patet: glacies disjecta frequenti
Remigio cedit. Confestim allabimur alveo
Longe excurrentis Ligeris: quo vectus ad urbem
Urbem illustrem olim Genabum, incunabula vitæ
Prima meæ agnosco, patriásque deosculor oras.
Illinc, navigio misso, campestribus arvis,
Celsus equo feror: ad Regem concedere mens est:
Quod facit, ut sedes, quas magna Lutetia complet
Plebe, petam, FRANCISCUS *ubi Rex dicitur esse,*
Rex Gallus: quo quid melius? quid sanctius? aut quid
Lenius, ô Titan, toto circumspicis orbe?
Hunc ibi convenio, solitum præfatus honorem
Talibus aggredior dictis narrare, dolendo
Quàm me jactârat miserè Sors noxia casu.
Rex pietatis amans, pietas pietatis amanti
Me securum offert. Fateor, vitalibus auris
Unum privavi, sed vi præsente coactus.
Hoc si summa Parens rerum Natura salubri
Lege docet, si Jura sinunt Civilia, vitæ
Defensæ veniam justam concede petenti.
Primus is est casus (Fatum non dixero jure?)
Quo didici, cunctos humanis casibus æquâ
Conditione rapi. Mihi non assueta cruentis
Cædibus est dextra: invito tamen accidit, Hostem
Ut telo foderem, & sævis defenderer armis.
Da veniam, Rex Magne: reos ut morte coërces,
Insontes miserans placido sic respice vultu,
Et servare opta, voluit quos perdere Fatum.
Annuit his, tutúmque jubet discedere. Pallas
Virginibus comitata novem nos excipit illinc
Egressos, & læta suo gratatur Alumno.

Continuò.

Continuò ad cœnam ventum est, quam docta parârat
Docta cohors comitum. Accumbunt, (sua lumina Galli
Quos meritò appellant) BUDÆUS *maximus omni*
Doctrinæ laude: ingenio præstante BERALDUS,
Et facili eloquio felix: DANÆSIUS *arte*
Qualibet illustris: vero THUSANUS *bonore*
Bibliotheca loquens dictus: MACRINUS, *Apollo*
Cui dedit omne genus versûs: versu quoque dives
BORBONIUS: DAMPETRUS: VULTEIUS *non parvam*
De se spem præbens doctis: Maro Gallicus ille
Ille MAROTUS, *habet divas qui in carmine vires:*
FRANCISCUS RABELÆSUS *bonos, & gloria certa*
Artis Pæoniæ: qui vel de limine Ditis
Extinctos revocare potest, & reddere luci.
Hos inter multus sermo tum nascitur, Ora
Externæ quid docti habeant Scriptoris: ERASMUS,
MELANCHTHON, BEMBUS, SADOLETUS, VIDA, JACOBUS
SANNAZARUS *plenâ laudantur voce vicissim.*
Crastina lux aderat, placuit qua linquere Terras
Parisias, & Lugdunum remigrare citato
Cursu: maturamus iter. Quam Sequana lambit
Gentem, illàc via nobis est: ubi Cæsaris arma
Indomitis toties fulserunt arma maniplis.
Progredimur tandem, vasto quà gurgite findit
Lugdunum longinquus Arar. Tum talia Musæ
Dant præcepta mihi: Primâ nunc utere tutus
Libertate animi, & susceptum confice cursum
In studiis. Detrectatorum *lingua petulca*
Non te frangat: agè, æterno fac nomine Secla
Postera testentur Gallum vixisse DOLETUM,
Vixisse ardentem pulchro virtutis amore.
His ubi me monitis stimulâre, bicornis ad antra
Rupis se referunt. Dictis parêmus honestis
Castalidum. Me digna dabo: sperate Nepotes.

Ad FRANCISCUM *Valesium Galliæ Regem. Chorus Musarum vicem Doleti dolens, cùm Lugduno abiret post interfectum sicarium.*

(a) *NOster alumnus abit: meritò non planctibus omnes*
Rumpimur? heu Fati invidiam, crudeléque numen.

Cui

(a) Ex his versibus patet, quàm nimius in suarum laudum præconiis fuerit DOLETUS.

Cui decus Aonii montis commisit Apollo,
Ut nostras arteis digno cumularet honore,
Tristis in externas terras aufugit, & errat
Vim metuens legum, indignas ne pendere pœnas
Cogatur cæde admissâ justissimâ, & æquâ.
Ergo ob defensam, propugnatámque salutem,
Desertis studiis miser huc, illúcque vagatur:
Nec datur ulla quies profugo, mordacibus æger
Tabescit curis, exsiccatúrque dolore.
Judicii hinc metus impendet: suspiria crebra
Erumpunt illinc nimio præ pectoris æstu,
Ne non fortè brevì chartis incumbere possit.
Sic pallor, sic langor edax, sic horrida formam
Absumet macies, hominis nec imago manebit.
His FRANCISCE *potes (Rex re omni maxime Regum)*
Auxilium tu bis ferre potes damnísque, malísque,
Et luctu afflictum fortunæ reddere primæ.
Permagna est, est magna quidem tua gloria, Gallos
Artibus excultos per te tam insigniter, & jam
Doctrinæ laude ingeniis non vincier ullis.
At non magna minùs ducetur gloria, prolem
Palladis & vitæ usum ex te, mentísque quietem
Accipere. Id per fortunas, Regnúmque tuum te
Sacra rogat Turba Aonidum: largire rogata.
Libertas profugo reddatur pristina Vati:
Reddatur Vates studiis, curæ'que facessent.
Munere pro tali votum faciemus, Iberum
Ut superes fastum, ac orbi domineris ab ortu
Solis, ad occasum: longâque ætate fruare
Integer, & salvus, tandem adjungendus Olympi
Concilio, & Divûm æternos capturus honores.

Idem Musarum Chorus ad eundem Galliæ Regem de Historiâ hujus temporis à DOLETO *scribendâ.*

REbus tuis gestis cupis lucem accedere,
Et non periturum testimonium? tuâ
Fac lenitate, humanitatéque, qui id potest
Præstare, curis liberetur, & veniam
A te impetret Sicarii occisi. Audies
Mox elegante, & arduo stylo, quæ tulit
Hoc tempus ætásque. O, tibi quæ promittimus:

Heu,

Heu, quàm levia, & justa exigimus. Non, cui petitur
Venia, aut patriam hostibus sceleratè prodidit,
Aut Parricida est: non venenum miscuit
Cuiquam: viarum non habetur Barbarus
Obsessor. Id, quod egit, audire expetis?
Vim vi repulit, tutatus est salutem manu.
Humanus id quis non probet, ut factum probè?

In Judicem quendam.

NEc me malè sana mens, nec acrius odium
Ad cædem hominis rapuit: sed ea
Lex, quam à Parente accepimus rerum, impulit,
Vim ut vi justâ repellerem
Viriliter, Sicariique frangerem
Dirum impetum. Et me sic jubes
Tum in carcerem, tum in vincla conjici subitò?
Laqueóque pendulum dari
Muscis, velut escam, & pastionem propriam
Aut vermibus, aut corvis? Aliò
Me servat alma Pallas. Ergo tu potiùs,
Natura quod fert, & finit,
Suadétque, nos egisse perferto, & finito.
Aut confiteare, sub facie
Humanâ alere innumeras Tigres, aut Tigribus
Immanius, atque atrocius
Quicquam: ac inauditâ rigidum te barbarie.
Verum quod est, fateberis.

Ad JOANNEM VULTEIUM. *Quid in suo exilio agat.*

SI, quid in tantis ago nunc periclis,
Et meo casu, usque adeò requiris,
Aut cupis cognoscere, quæ sequuntur;
Accipe paucis.
Angor, ut qui vel minimè: nec horror;
Aut metus me sollicitum ullus ullo
Pacto habet. Virtus sua sic dolore
Pignora privat.
Non gemo mæstus, muliebribúsve
Questibus Cœlum quatio: sed antè
Mente quâ utebar, mihi nunc & illa
Perpetuò hæret.
Nempe ut in lætis bene læta rebus

Sit,

Sit, & in duro bene firma casu:
Æqua, seu aspiret mihi Sors secunda:
Seu fera reflet.
Plus satis novi, ferat hæc inanis
Vita quos casus, sit & ut dolorum
Plena. Qua propter procul à me edaces
Arceo curas.
Scribo, dum arridet mihi Musa: tempus
Fallo scribendo, nec inerte solvor
Ocio. Quid tu? tibíne hæc videtur
Sordida vita?

Ad SALMONIUM MACRINUM.

CUras, quibus graviter lacessor, dum pellere
Macrine, conor fortiter:
Stephanum ROBERTUM *fortè viso: ubi, auspicio*
Bono, tuorum carminum
Cerno Libros adhuc calentes pondere
(*a*) *Præli. Mihi quod tum putas*
Partum repentè gaudium? Primùm efferor
Mirâ tuâ elegantiâ
Scribendi, inauditóque priscis versuum
Lepore. Deinde gratulor
Feliciter per te ad Polorum sydera
Sese erigenti Galliæ
Laudíque, gloriæque, Num me gaudio
Tunc exilire æquum fuit,
Pulsis molestiis, & ægritudine?
Macrine, debeo hoc tibi.

Ad Franciscum Pocræum.

QUod quamlibet causâ meâ te personam
Acturum & offers, & recipis, non id ductus

Ulla

(*a*) SALMONII MACRINI *Hymni* apud *Rob. Stephan.* prodierunt ann. 1537. 7. Id. *Febr.* DOLETI igitur casus anno hôc ineunte incidere potuit. Doletum in illis *Hymnis* laudat *Macrinus* p. 37.

Ad Poëtas Gallicos.

Brixi, Dampetre, Borboni, Dolete,
Vultéique operis recentis author;
Facundi numero elegante vates,
Fœlices animæ atque honore dignæ,
Quies & Gallia nostra gloriatur,
Fidenter medium exerens & unguem
Gentes Ausonias lacessit audax.
Mercedem à patriâ feretis æquam,
Decretis quibus evehemini que
Musæ celebres leporis ergo? &c.

Ullo meo merito facis, sed quâ es plenus
Humanitate, & singulari erga doctos
Studio. Tibi quid gratiæ referam? Sanè,
Præstare quod docti solent, decus æternum,
Famámque nominis carie nullâ annorum,
Nullóque temporum senio deformandam.

Ad Cardinalem TURNONIUM *Lugdunensis Provinciæ Rectorem.*

QUantam mihi tu opem potes ferre afflicto,
Tuum si amorem singularem omnino illum
Erga studiosos litterarum, & virtutis
Serves? Eum tantùm, ô eum tantùm serves.
Num continuò atque pristinæ libertati
Restituar, atque omni periculo exemptus
Videbor? Eum tantùm, ô eum tantùm serves
Erga studiosos litterarum, & virtutis
Jam singularem animum, ac amorem inauditum.
Fortuna sic respondeat tuis votis:
Tuáque secundet consilia omnia exacta,
Et evigilata, quibus tumultus tam immensos,
Tantámque rerum sustines molem: & Galli
Regni moderaris prosperè, & faustè casus.
Sic grata Posteritas, quibus planè dignum est,
Nomen tuum honoribus celebret non morituris.

Ad JOANNEM PEIRATUM *suppræfectum Lugdunensem.*

MIhi quod haud ita admodum pridem accidit,
Vel maximum infortunium
Fuisse certè non negem: at infortunio
Id est relictum commodi,
Quòd in loco me contigit cædem facere,
Ubi domineris, juráque des
Tu juris unus omnium observantissimus.
Jure ergo jus à te mihi
Non pollicear? quod polliceor certè quidem,
Eâque spe me carceri
Committo, jus meum, innocentiámque meam
Fide probaturus tuâ.

Ad ANTONIUM ARLERIUM. *Tempore felici multos adesse amicos: tristi & calamitoso nullos.*

QUando Sors facilis te altiùs erigat,

Et plenâ cumulet divitiis manu;
Concedâtque tuis omnia prospera
Votis, facta benignior:
Ecquem tunc tibi amicum adfore non putas?
Quod non obsequium, quídve operæ citò
Non deferri? Ita apes floribus assident
Naturâ bene olentibus.
Quando Sors faciem obvertat, & aspere
Te multis agitet casibus, ac malis
Tundat, téque bonis expoliet datis,
Paulò facta inimicior:
Ecquem tu tibi amicum adfore tunc putas?
Ecquódve obsequium, quídve operæ tibi
Tunc deferri? Ita apes floribus abstinent
Naturâ male olentibus.
Sic, quæ arbor fuit optata suis comis,
Ac multùm placuit frondibus integra,
Deformata Jovis postea fulmine,
Nulli, nuda comis, placet.
At tu longè alius, quàm solet inscium
Rerum vulgus amicorum, ad opem volas;
Et dandum auxilium cuilibet: ut tuam
Nemo jure fidem increpet.
Id non testificer? quem simul in bonis,
In damnísque simul perpetuò favens
Dulcem, & charum habuisti: idque potissimùm,
Cùm in me Sors fureret minax?

DOLETUS (a) *octavum & vigesimum annum nildum exegerat*, cùm operam daret edendo suorum commentariorum tomo, qui ann. 1538. (b) *in lucem prodiit, retardatus quidem diu multis & fortunæ & hominum injuriis, sed authoris constantiâ foras ita semper protrusus, ut contra omnem fortunæ hominúmque invidiam jam tandem publico frueretur. Post gravissimum acerbissimúmque casum, qui illi pro vitæ salutísque defensione incidit, multis simultatibus tum apertis tum clandestinis appetebatur. Qui se ab illo nonnunquam læsos sibi falsò persuaserant, odii sui saturandi venisse tempus gaudio triumphabant. Apud quos illi ob nominis celebritatem & partam in litteris gloriam invidia redundabat eam tum sibi effundendam putabant, maledictis convellebant, otium illi & quietem ereptam, sibi gratulabantur. Qui in secundis rebus omnia illi antea detulerant, illo tristi & calamitoso tempore* omnes

(a) *Comment. Tom.* 2. *p.* 520.
(b) Ibid. *Epistol. ad Bud.*

omnes deficiebant. Ita in maximo vitæ discrimine (quod vel constantissimum quemque de mentis gradu dimovere atque dejicere potest) versari debere, plerisque videbatur. Veruntamen nec se angori dedidit, neque curarum aut sollicitudinum fluctibus opprimi se passus est: præsentis animi consilio usus, pedetentim è malis emersit; & protulit alterum laborum & vigiliarum suarum fœtum, secundum linguæ Latinæ Commentariorum Tomum; (a) quem, uti primum, FRANCISCO *Regi dicatum voluit.*

(b) Horum Commentariorum id primùm DOLETO *institutum fuit, ut author esset novi Dictionariorum conscribendorum ordinis, quem nec Græcus quisquam nec Latinus sibi vendicare posset. Qui ordo est, ut non seriem Alphabeticam sequatur, (quod vulgus Grammaticorum facit) sed res rebus attexat, & dictiones significatione cognatas inter se copulet. In quo non solùm dictionum ipsarum significationes* lector *potest comprehendere, sed rerum etiam naturam & quandam humanarum actionum in re qualibet expressam imaginem contemplari.* In his fatetur se *(c) illustriores tantùm voces & nobiliores (sive verba sint, sive nomina) explicandas sibi duxisse: quarum altiorem cumulum suppeditat vel* MARII NIZOLII *Itali dictionarium; vel* ROBERTI STEPHANI *Galli thesaurus; vel* SEBASTIANI GRYPHII *Germani partim operâ partim sumptu à viris quibusdam doctis concinnatus* CALEPINUS

(d) Principio propositæ vocis significatio tum propria ostenditur, tum translata. Deinde usûs varietas distinguitur. Postremò cumulantur exempla, sed ea separatim: nempe ut sua proprietati assignentur, translationi deinceps sua. Vocabuli primò positi proprietate, translatione, usûs constructionísque varietate & ipsius Doleti *verbis & Ciceronis exemplis satìs multis demonstratâ, voces aliæ significationis cognatione superioribus affines subjunguntur; res deinde, quantum licet, perpetuatur. Ubi vocum inter se significatione congruentium perpetuatio deficit, dissimilia necessariò accersuntur & contraria. Si qui exemplorum multitudinem reprehendant,* sciant *exemplorum ubertate & copiâ, sive dictionum significationem ostendas, sive rhetoricas præceptiones inculces, faciliùs eas quidem multò enunciari atque patere, quàm qualibet verbosâ vel Grammatici interpretatione vel Rhetoris institutione.*

(e) Ordo autem exemplorum *est ejusmodi; ut primùm ex Ciceronis familiaribus epistolis eliciantur, deinde ex Epistolis ad Atticum: postea ex orationibus (servato etiam earum ordine & dispositione) deinceps ex libris rhetoricis; postremò ex libris philosophicis. Atque in iis ita etiam curiosus est, ut operum dispositionem observet; nimirum ut in libris rhetoricis primùm citet exempla ex opere ad Herennium, porrò quæ de Inventione, mox quæ de Oratore,*

(a) Ibid. *Epist. ad Francisc. Vales.*
(b) Ibid. *de secundi Tomi ordine & p.* 1034. 1035.
(c) Ibid. *p.* 1583.
(d) *Comment Tom.* 1. de *Commentariorum ratione & ordine.*
(e) *Tom.* 2. *p.* 913.

ratore, actutum, quæ in Bruto; confestim quæ in Oratore; properè quæ de Optimo genere oratorum; tandem quæ in Partitionibus: in libris philosophicis, principio de Officiis, non paulò mox de Amicitiâ; continuò de Senectute, statim post de Quæstionibus Academicis, non segniter postea de Finibus, deinde eodem cursu de Tusculanis Quæstionibus, sine cunctatione de Naturâ Deorum, pari celeritate de Divinatione, illinc de Fato, illinc item de Legibus, illinc quoque de Universitate: nihil ex libro de re militari, quòd falsò Ciceroni attribuatur. Post Ciceronis exempla, quæ videntur probatiora, producuntur (ut ex Terentio, Virgilio, Plauto, T. Livio, vel aliis bene Latinis scriptoribus) eâdem, quâ in Ciceronis exemplis, ratione & ordine.

DOLETO (*a*) *Cicero linguæ Latinæ parens & Deus habebatur: quo uno, præterea nullo, utendum sic monuit, ut, quæ apud Ciceronem reperiuntur, non aliunde accersas; quæ desunt, à puro & bene Latino scriptore mutueris; quanquam vix ei quisquam persuadeat, Ciceronis libros ita verborum inopes, ut ad rem quamlibet & ornatè & plenè tractandam sermonis copiam non abunde administrent: In summâ, scriptores omnes Latinos diligenter volutandos & accuratè studioseque legendos vetat doctus nemo: præter Ciceronem quenquam ullum imitandum nemo quoque paulò doctior suadet; à quo reliquis omnibus aliquid accessit, cui nihil à cæteris allatum est; ad quem reliqui sese effinxere; qui nullius authoris Latini imitatione usus est, sua sponte omnibus numeris absolutus & perfectus, reliquis omnibus major, nullo neque Græco neque Latino inferior, ad cujus imitationem contendere præstantius sit, quàm reliquorum eloquentiam superare illustrius.* Sic DOLETUS, reliquis omnibus longè posthabitis, CICERONEM unum suum Deum in Latino sermone colit & veneratur.

Rectè monet DOLETUS, Grammaticorum ineptorum hostis (*c*) *ut qui ullam eloquentiæ laudem aut ingenii gloriam quærat, in scriptoribus potiùs versetur, quàm ridiculas quasdam & inani religione alligatas grammaticorum normas ambitiosiùs spectet. Quis enim, si se totum vel* PRISCIANO, *vel* SERVIO, *vel* DONATO, *vel ipsi* LAURENTIO (*d*) VALLÆ *addicat, & in eorum verba juret, non jejunior fiat quàm copiosior, aridior quàm plenior; fractior & remissior quàm elatior aut intentior? Non tamen vult grammaticorum præceptiones necessarias inconsultè negligi, quibus nisi*

(*a*) *Comment. Tom.* 2. *p.* 917.

(*b*) *Comment. Tom* 2. *p.* 1230. 1231.

(*c*) *Comment. Tom.* 1. *p.* 241, 855. 1138. 1167 *Tom.* 2. *p.* 876. 589 1657.

(*d*) DOLETUS observat VALLAM frequenter lapsum: *Comment. Tom.* 1. *p.* 625 717. 800. 835. 954 1268. 1308. Tom. 2. p. 324. 1569. Eum reprehendit, *quòd fuerit in Cicerone tam parum versatus*, (Tom. 1. p. 800.) *ut* lib. 4 Elegant. cap. 18. *scripserit apud Ciceronem vix unquam indulgentiam reperiri, cùm hæc vox apud illum non minùs quàm apud alios scriptores crebra sit.* (Tom. 1. p. 781.) VALLAM tamen laudat, *optimè omnium de linguâ Latinâ meritum*; ejusdem *diligentiam*, *laborem*, *judicium in illâ*, *quam barbari inquinaverant*, *perpurgandâ* miratur. Lege DOLETI Epistolam Laurentii VALLÆ elegantiis (ann. 1541.) præfixam, ad JOANNEM RAYNÆRIUM, *qui Vallam sexcentis mendis antea infuscatum primo suo splendori restituerat.*

nisi priùs accuratè instructus frustra te ad scriptorum lectionem conferas.

(*a*) *Non facilè credas* (inquit DOLETUS) *quàm in conficiendis istiusmodi* (*b*) *commentariis invigilandum, incubandum, insudandum, atque dies noctésque æstuandum: quàm cibo somnóque abstinendum sit, quàm omni laxamento, quàm omni otio, quàm omni oblectatione, quàm omni amicorum congressu, quàm omni honestâ voluptate, quàm vitæ penè usurâ carendum sit. Id mecum testare,* BUDÆE*: id mecum testamini,* ERASMI ROTERODAMI *manes. Non sic te sollicitum habuit,* BUDÆE*, annotationum in Pandectas, librorum de Asse & commentariorum Græcorum labor? Non sic te torsit,* ERASME*, Chiliadum lucubratio? Sed nos solatur posteritatis memoria, nominísque æternitas. Dicetur post extinctum* BUDÆUM, ERASMUM, DOLETUM, *aliam si nullam tam immensorum laborum mercedem acceperimus,* BUDÆUM, ERASMUM, DOLETUM *unâ ætate litterarum amore fuisse celebres, litteris totos se dedidisse, ut litterariæ reipublicæ rudíque juventuti parte ex aliquâ profuisse viderentur.* Illi tamen posteritatis memoriæ famam præsentem anteposuit DOLETUS in (*c*) Carmine, quod ad PETRUM DANÆSIUM scripsit.

Vivens, vidénsque gloriâ meâ frui
Volo: nihil juvat mortuum,
Quid vel disertè scripserit, vel fecerit
Animosè. Homerus, Vergilius,
Demosthenes, Cicero Elysium calcant nemus
Et auribus pœnas hauriunt,
Quas Eumenides umbris miseris truces inferunt:
Sua quàm sit hic celebris gloria,
Quùm pervagatum nomen, & decus, nesciunt:
Aut si sciunt, majoribus
Capti deliciis negligunt terrestria.
Meritò ergo gloriâ frui
Meâ volo vivens, vidénsque: & dum licet,
Mortale percipio bonum,
Post fata majori fruiturus fortè aliquo:
Sed interim præsentia amo.

(*d*) DOLETO *Commentariorum universorum tres Tomos conficere visum est. Primum, quo ab illo de verborum & nominum significatione usque dici est cœptum. Secundum, quo inchoatam tantùm verborum & nominum expositionem*

(*a*) *Comment. Tom.* 2. p. 954.

(*b*) Ibidem tamen paulò antè scribit *se hunc commentariorum laborem suis conatibus indignum censere.*

(*c*) *Dolet. Carmin. lib.* 1. *Carm.* 5.

(*d*) *Comment. Tom.* 1. *de comment. ordin.*

sitionem persequitur; quo item de particulis indeclinabilibus ad extremum liqueat. Tertium, quo raros quosdam eósque elegantiores loquendi modos ex scriptoribus Latinis erutos collectósque declarare, & linguæ Latinæ phrasim atque numeros oratorios arte brevi perstringere statuerat.

Duos priores Tomos, illum anno 1536. hunc 1538. SEBASTIANUS GRYPHIUS Italico charactere in fol. Lugduni impressit, diplomate regio ann. 1535. dato in quadriennium communitos. Tomi utriusque titulus undequaque icunculis ornatur. Paginæ limbus superior exhibet SALOMONEM medium, à dextris SOCRATEM & PYTHAGORAM, à sinistris ARISTOTELEM & PLATONEM; inferior HOMERUM ad Parnassi fontem genibus advolutum, adstantes hinc inde Musas, CALLIOPENQUE illius capiti lauream coronam imponentem. Margines repræsentant viros ex antiquis Græcis Latinísque ob litteras notissimos; interior ARISTIDEM & DEMOSTHENEM; LUCIANUM & PLUTARCHUM, CICERONEM & QUINTILIANUM, PLINIUM & GELLIUM, LIVIUM & SALLUSTIUM: contra exterior HOMERUM & HESIODUM, EURIPIDEM & ARISTOPHANEM, THEOCRITUM & PINDARUM, VIRGILIUM & HORATIUM, OVIDIUM & LUCRETIUM. Nil demum omisit GRYPHIUS, quò opus illud, nunc perrarum, elegantissimè lucem aspiceret.

Tomi primi fini subjicitur Index erratorum octo, cum hâc monitione: *Erratis & mendis in opere tam vario támque spisso carere omnino non potuimus, tametsi omni diligentiâ & curâ, quanta maxima potuit, adhibitâ. Quare quæ graviora passim legendo occurrerunt, tibi hîc solùm subjicio, à téque impetratum etiam atque etiam volo, vel te potiùs litterarum nomine rogo, ut siqua fortè reperias à nobis parum animadversa, tu ipse placatè & benevolè, ut virum litteratum & litteratis amicum in primis decet, placatè, inquam, & benevolè castiges: neque te in gratuito labore supra modum asperum, aut ridiculè morosum præbeas.* Hanc tamen DOLETUS gratiam, quam ab aliis inire studet, quam mutuam sibi omnes invicem debent, quamque equidem nemini, nisi iniquissimis quibusdam criticorum titulo se semper venditantibus, denegandam censeo, paucissimis retulit, plerumque (quod antea passim probavi) *supra modum asper & morosus.*

Tomo secundo nullus adjicitur erratorum index; sed ne ultimum quaternionis extremi folium nudum vacaret, tomum DOLETUS clausit binis his carminibus.

De suis linguæ Latinæ Commentariis.

LAboribus immensis sibi æternam gloriam
Pepererit Alcides. Cleonæum manu

Va-

Validâ Leonem extinxerit: face contuderit
Hydram; atque Erymanthеum perculerit clavâ aprum:
Canem trifaucem in astra vinctum abstraxerit,
(Laboris omnia plùs virilis) nos ideo
Labore vicerit aut laboris fructu? Id id
Hæc monimenta nostra labore plena probent.

De seipso.

PErtulit & multos æstus, & frigora multa,
Abstinuit somno sæpe cibóque libens:
Viveret ut famâ celebri post fata DOLETUS:
Quas natura negat, sic cumulantur opes.
Quam natura negat certam post funera vitam,
Credidit æterno nomine posse dari.
Et tu hunc miraris tantos subiisse labores?
Fecit id optatæ posteritatis amor:
Posteritatis amor: quem quis, nisi bellua, spernat?
Heu vita ut nulla est, posteritate carens!

Pauci sunt, qui, siquâ in parte litteraturæ reliquis præstent, suam adeò nesciunt scientiam, ut non sibi de illâ tacitè placeant, suasque laudes, licèt usque aversari velle videantur, haud tamen omnino inviti audiant. At laus in ore proprio ita sordet, ut eam mirer cuiquam verè erudito & sapienti unquam placuisse. Inveniuntur nihilominus, qui suas dotes usque ad cœlum efferant, quasi nemo alius id, quod callere se putant, meliùs ipsis, imò æquè cum ipsis calleret. DOLETUS magnificæ istius & gloriosæ ostentationis avidus, causam se laudandi nunquam non arripit. At sanè id ei multò faciliùs condonaverim, quòd vix alter, quem sciam, eâ ætate, cùm non plures viginti novem annis numeraret, opus tanti laboris, tanti judicii, tantæ eruditionis, confecerit.

Proximo post hunc secundum Commentarium tomum impressum anno, *Basileæ* prodiit hujus operis Epitome, sub hôc titulo; *Commentariorum linguæ Latinæ* STEPHANI DOLETI *Epitome duplex, quarum altera quidem vocum omnium in illis explicatarum, & in Alphabeticum ordinem redactarum significationes continet; altera verò, similia affiniáque verba & eorum contraria, eodem, quo ipsi autori visum est, ordine complectitur: ad hæc, dictionum, quæ præter alphabeti ordinem in explicandis aliis inseruntur, index.* Præfixa est ad Lectorem epistola, in quâ JONAS *Philomusus* scribit *se in hâc epitome Commentariorum* STEPHANI DOLETI, *viri illâ quidem ætate citra controversiam doctissimi, & de re Latinâ non ma-*

le meriti, nihil aliud respexisse, quàm ut studiosorum memoriam juvaret; præcipua tantùm rerum omnium in Commentariis illis capita ad Romanæ linguæ opulentiam instruendam colligendo, & velut brevem ex amplissimo nemore fascem decerpendo; de suo nihil prorsus addidisse, sed in exponendis omnibus, ipsius tantùm autoris ductu ac verbis usum", solam exemplorum, appendicum, ἢ παρέργων sylvam recidisse.

DOLETUS tomo suorum Commentariorum posteriori in initio inseruit catalogum omnium, quas hic continet, digressionum: plurimæ enim in tomo utroque passim occurrunt. Multa de rebus ad se pertinentibus; de aliis item, quæ ad ERASMUM & *Ciceronianorum* lites, ad viros iis temporibus tum eruditione tum dignitate illustres spectant, ubique intexuit. Nihil frequentiùs, quàm se & sua, crepat; multus semper usque ad fastidium in gloriosâ sui & suorum operum (ex quibus non minùs quàm ex priscis authoribus (*a*) loca nonnunquam allegat) ostentatione; creber & (*b*) acerrimus suorum (quos suus fastus in ipsum concitaverat) obtrectatorum reprehensor. (*c*) Hispanæ nationis fastum carpit, quo vitio vix quisquam magìs, quàm ipse, laboravit. Nullam non capit occasionem laudandi viros, qui barbariem in litteras sævientem profligaverunt ex Italiâ, Germaniâ, Britanniâ, Hispaniâ, & Galliâ; (*d*) quales fuere *Laurentius Valla*, *Angelus Politianus*, *Hermolaus Barbarus*, *Picus Mirandula*, (*e*) *Volaterranus*, *Cælius Rhodiginus*, *Sabellicus*, *Crinitus*, *Philelfus*, *Marsilius Ficinus*; (*f*) *Petrus Bembus*, (*g*) *Jacobus Sadoletus*, *Baptista Egnatius*, *Andreas Naugerius*, *Romulus Amazeus*, *Nicolaus Leonicenus*, *Lampridius Lazarus*, Oratores; Poëtæ, (*h*) *Jovianus Pontanus*, (*i*) *Hieronymus Vida*, *Actius Syncerus*, *Sanazarius*; *Adrianus Cardinalis*, (*k*) *Bartholomæus Riccius*, *Ma-*

(*a*) Comment. Tom. 2. p. 1619. & p. 413. 414. leguntur hæc: *Has de anima mortalitate vel immortalitate sententias simul varia de religione judicia, sectásque hominum in Deo colendo diversas discutimus iis libris* (mihi nondum visis, quos tres fuisse indicat Digressionum Catalogus) *qui De Opinione à nobis posteritati relinquentur, ut nos plane viros vixisse intelligat, non ineptiis cruciatos elanguisse.*

(*b*) P. 242. 520. & p. 656. quendam Germanum Grammatistam publicum Lutetiæ prælectorem (nomini tamen ejus parcens) indignatione plenus insectatur.

(*c*) p. 32.

(*d*) *Comment. Tom.* 1. p. 1156. 1163. &c.

(*e*) VOLATERANUM tamen, PHILIPPUM BEROALDUM, BAPTISTAM PIUM, COELIUM RHODIGINUM, cæteró sque *antiquarios, qui voces priscas etiam diu desitas curiosè consectabantur*, minùs probavit, quàm alios *antiquarios antiquitatis nondum exoletæ studiosos; qualis fuit olim Sallustius*, & inter recentiores *Gulielmus Budæus.* Comment. Tom. 1. p. 1341.

(*f*) Ad quem habemus DOLETI Epigramma; Vide *Carmin lib. p.* 18.

(*g*) Ibid. p. 19.

(*h*) PONTANUS *poëta & eruditione & carminis felicitate præstantissimus; sed parum candidi parúmque æqui in Gallos animi. At litteratorum hominum vitia non persequamur; doctrinam potiùs & ingenium admiremur atque laudemus.* Comment. Tom. 2. p. 366.

(*i*) Ad hunc DOLETUS scripsit epigramma; vide Carmin. lib. p. 11.

(*k*) *Nizolius & Riccius, viri ingenii maximi*

Marius Nizolius, *Hortensius Appianus*, *Joannes Manardus medicus*, *Andreas Alciatus*, *Æmilius Ferrettus*, *Otho Bosius* : *Joannes Reuchlin*, *Rodolphus Agricola cum Discipulo D.* (*a*) *Erasmo Roterodamo*, (*b*) *Philippus Melanchton*, *Ulricus Huttenus*, *Beatus Rhenanus*, *Symon Gryneus*, *Henricus Glareanus*, *Martinus Dorpius*, *Conradus Goclenius*, *Heobanus Hessus*, *Jacobus Mycillus*, *Joannes Oporinus*, *Jacobus Omphalius*, *Ulricus Zazius*, *Vigilius Luichemus*, *Carolus Sucquetus*, *Copus Basiliensis*, *Leonardus Fuchsius* : *Cuthbertus Monstallus*, *Thomas Linacer*, (*c*) *Thomas Morus* : *Ludovicus Vives*, (*d*) *Antonius Nebrissensis*, *Cocles Ninivita* : (*e*) *Gulielmus Budæus*, (*f*) *Faber Stapulensis*, (*g*) *Christophorus Longolius*, (*h*) *Symon Villanovanus*, (*i*) *Joannes Pinus*, *Nicolaus Beraldus*, *Germanus Brixius*, (*k*) *Lazarus Baysius*, (*l*) *Petrus Danesius*, (*m*) *Jacobus Tusanus*, (*n*) *Salmonius Macrinus*, *Nicolaus* (*o*) *Borbonius*, *Gulielmus Mainus*, (*p*) *Joannes Vulteius*, *Orontius Fineus Delphinus*, (*q*) *Petrus Gyllius*. Jurisperiti, *Pyrrhus Anglebermeus Aurelius*, *Petrus Stellanus eodem loco natus*, *Vidus Brellæus*, (*r*) *Joannes Boyssoneus Tholosanus*, (*s*) *Gulielmus Scæva Lugdunensis*, *Claudius Cantiuncula*, *Æmilius Perrotus*, *Michael Hospitalius*; Medici, *Symphorianus Campegius*, *Jacobus Sylvius*, *Joannes Ruellius*, *Joannes Copus*, (*t*) *Franciscus Rabelæsus*, *Carolus Paludanus*. Poëtis illius ætatis adnumerat *Joannem Eutychum Deperium Heduum*; *cujus operâ fideli &*

ximi & doctrinæ eruditionisque non minima, atque in Cicerone diligenter versati Comment. Tom. 2. p. 467.

(*a*) *Homo licèt loquax magis & dicax quàm disertus & eloquens, tamen ad rem litterariam voluminum strue augendam non impiger.* De *Erasmo* finistre semper judicat *Doletus*; qui profitetur (Comment. Tom. 2. p. 754.) se *doctorum omnium scriptorum nomini atque existimationi omnium maximè & studere & indulgere, veruntamen veritati inprimis studere.*

(*b*) Ad hunc habet *Doletus* Epigramma; Vide *Carmin.* lib. 31.

(*c*) *Litterarum tantâ felicitate usus, quantâ fortunæ injuriâ ad extremum oppressus.* Hujus *casûs indignitatem* luget Comment. Tom. 1. p. 474. 475.

(*d*) *Animatus magis quàm satis paratus.*

(*e*) Hunc cum laude frequenter appellat; *Comment.* Tom. 1. *Epistol. præf.* & p. 266. & Tom. 2. p. 775. & *Carmin.* lib. p. 35. 36.

(*f*) Ejus Epitaphium scripsit in *Carmin. lib.* p. 157.

(*g*) *Nihil me movet juvenem à suis læsum, aliena patria nomen ementiri voluisse: revera Gallus erat.* Habet carmen de *Longolii* abitu ad *Seb. Gryphium.* Vide Carmin. lib. p. 153.

(*h*) De ejus etiam obitu, ibid. p. 154. 155. 156. & p. 89. lege DOLETI ad eum Epigramma.

(*i*) Lege DOLETI ad eum Epigramma p. 100. & Epitaphium in eundem p. 163. ac in JACOBUM PINUM p. 151.

(*k*) *Doletus* ad eum scripsit, *Carm. lib.* p. 107

(*l*) Hunc sæpe laudat *Doletus*, *Comment. Tom.* 1. *p.* 459. *Tom.* 2. *p.* 168.

(*m*) Ad eum scripsit, *Carmin. lib.* p. 16.

(*n*) Ibid. p. 53.

(*o*) Ibid. p. 16. 70 145.

(*p*) Ibid. p. 56. & de editis à *Borbonio* Epigrammatum libris p. 97.

(*q*) Ibid. p. 28.

(*r*) Ibid. pag. 38.

(*s*) Ibid. p. 111.

(*t*) Ibid. p. 86. 116.

(*u*) Ibid. p. 30. 55. 75. 76.

& accuratâ in primo Commentariorum suorum tomo usus est; (a) *Clementem Marotum*, (b) *Mauricium Scævam*. (c) *Gulielmi Caulii Lugdunensis Civis, operísque, quod de antiquorum imperatorum imaginibus conscripsit*, mentionem facit honorificam. Nec litteratos solùm viros sed & alios aut gradu aut pronâ in litteratos benevolentiâ claros commemorat; (d) FRANCISCUM imprimis *Valesium Galliæ Regem*, *&* (e) MARGARITAM *Valesiam Navarræ Reginam* (f) JOANNEM LANGIACUM *Episcopum Lemovicensem*, *&* (g) JOANNEM BELLÆUM *Episcopum Parisiensem*. (h) *Litterarum humaniorum, præ cæteris artibus plebejis, sordidis & quæstuariis* dignitatem vendicat; notatque (i) *flagitiosum Sorbonicorum Sophistarum combibonúmque, de tollendâ arte typographicâ* (*quod Lutherani erroris divulgandi occasionem subministraret*) *consilium*; debitas interim laudes egregiis Typographis, (k) ALDO MANUTIO *Romano*, JODOCO BADIO *&* JOANNI FROBENIO *non ita pridem vitâ functis*, SEBASTIANO GRYPHIO *Germano*, ROBERTO STEPHANO *&* SIMONI COLINÆO *Gallis*, persolvit: in alios autem multos (l) *Typographos & Bibliopolas invehitur, qui nil præter pecuniæ acervos curabant, nec aut insigniter doctum aut eximiè diligentem unum aliquem vel tenuissimâ pecuniâ adhibebant, ut libris vel prælegendis & exactè castigandis, vel emendatè excudendis vacaret. Exemplari nulli fidem judicavit adhibendam, nisi quod à Ciceronis, vel Titi Livii, vel Plinii, vel paulò inferiore sæculo relictum certò constaret. Atque ideo* maluit *doctissimi cujuspiam judicium in vocibus asserendis sequi, quàm omnium recentium exemplarium* (*recentia omnia vocabat & nova, quæ perfecto linguæ Latinæ tempore non fuerunt edita*) *lectione niti.*

Hactenus de (m) duobus quos DOLETUS conscripsit, commentariorum tomis. (n) Promiserat *se ante aliquot annos operam daturum, ut à se tertius tomus omni curâ absolutus exiret.* (o) *Laudem omnem & laboris & ingenii & eruditionis & judicii sui in eum reservaverat, in quo de phrasi lin-*

guæ

(a) *Poëta versu scribendo felicissimus atque præstantissimus; in quo siquid desideres, fortunam tantùm secundam desideres.* Comment. Tom. 2. p. 403. & ad eundem scripsit, Carmin. lib. p. 32. 50. 93. & ad *Clementis Maroti* librum, quem excudi curârat, p. 115.

(b) *Maroti laudi proximus, alterum linguæ Gallicæ lumen, atque sempiternum ornamentum.* Comment. Tom. 2. p. 403. & ad eundem scripsit, Carmin. lib. p. 20.

(c) De his imaginibus *Doletus* scripsit epigramma, Carmin. lib. p. 99.

(d) Hunc laudat in Epistol. præf. Comment. Tom. 1. & Tom. 2. p. 493. 828. lege etiam *Carm. lib.* p. 9. 33.

(e) *Comment. Tom.* 2. p. 828.

(f) Ibid. p. 1496. & *Carm. lib.* p. 99.

(g) *Comment. Tom.* 1. p. 266.

(h) Tom. 2. p. 493.

(i) Tom. 1. p. 266.

(k) Ibid.

(l) Tom. 2. p. 467.

(m) DOLETUS scribit (Comment. Tom. 2. p. 1001. *non tantum in secundo Tomo, quàm in primo, esse distinguendorum exemplorum curiositatem.*

(n) Lege *Comment. Tom. 2. Epistol. ad Bud.*

(o) Ibid. p. 1. 883. 1610. 1710.

gua Latina, ac (*a*) *numeris oratoriis scriberet: scilicet* (*b*) *quâ sit ratione numerorum Oratoriorum lenitas orationis in re leni & æquabili vel quærenda vel servanda: quâ item sit eorundem numerorum ratione vehementia orationis asciscenda in re vehementi: quâ in re lamentabili lamentabilis orationis formâ: quâ in movendis hominum affectibus: quâ in sedandis: quâ in concitando odio: quâ in benevolentiâ conciliandâ: quâ in laudando: quâ in vituperando. Et quoniam* (notanda est hìc, utì sæpe aliàs in DOLETO vana eruditionis jactatio) *Deus Opt. Maximus, cui accepta referebat omnia*, ipsi *& Orationis solutæ & Carminis facultatem suo beneficio tribuerat*, pollicitus est *se non minùs diligenter carminum cujuslibet decorum, artémque laudabilem & admirabilem eo tomo traditurum, quàm orationis: modo* (*Dii faxint*) *ut nullâ vel incommodâ valetudine ab instituto abstraheretur, vel hominum calumniâ opprimeretur.* Verba malè ominata! nam casus varii, & mors præmatura & hoc & alia plurima, quæ meditabatur, opera intercepit.

Antequam horum Commentariorum mentionem, satìs quidem longam (neque enim in libri usque adeò rari & inventu difficillimi descriptione parcus esse volui) missam faciam; silentio non præteribo DOLETUM in hôc opere (utì nonnihil priùs ad ejus de re navali tractatum dictum est) plagii insimulatum fuisse. Rem totam ipsis (*c*) JACOBI THOMASII verbis subjiciam. STEPHANUS DOLETUS *scripsit commentarios Latinæ linguæ. Quod opus, qui viderunt, antequam* ROBERTI STEPHANI *Thesaurus*, MARIIQUE NIZOLII *in Ciceronem observationes ederentur, pro certo affirmârunt, non majus fuisse, quàm sex* LAURENTII VALLENSIS *de Latinis elegantiis libros. At postea in immensam farraginem crevit non è Stephani tantùm atque Nizolii, sed aliorum lucubrationibus quoque compilatum, ut* BARTHOLOMÆI RICCII *&* LAZARI BAYFII: *quod quidem satìs maturè viris doctis innotuit. Enimvero* CAROLUS STEPHANUS, *cùm aliquot secundi tomi folia ad ipsum, antequam integrum opus prodiisset in lucem, allata fuissent, quod ea ferè, quæ ad rem navalem pertinent, è* BAYFIO *surripuisset* DOLETUS, *tùm furta ejus, tùm etiam aliquot errata commonstravit,* (*d*) *emissâ in publicum epitome, in quam ipse librum* BAYFII *de re navali contraxerat* (*e*).

DOLETUS *ut se purgaret, suum ipse quoque de re navali separatim edidit*

(*a*) De numero Oratorio quinque libros scripsit *Jovita Rapicius* Brixianus. Edit. apud Paul. Man. 1554.

(*b*) *Comment. Tom.* 2. p. 1384.

(*c*) De plagio litterario. Numer. 409. 410. 411. 412. 225.

(*d*) Contraxi hæc & ordinavi è tribus Franc. Floridi locis, qui leguntur Tom. I. Lamp. Crit. Grut. p. 1023. 1024. 1188. è lib. I. Lection. ejus subcesiv. c. 5. & lib. III. c. 4. Addo nunc de Doleto Sturmii hæc verba præf. in phrases ipsius: *Creditur Doletus à Naugerio, cùm apud illum Venetiis ageret, adjutus, commentariorum suorum materiam in patriam suam & in Gallias deportâsse.*

(*e*) Disco hæc è Doleti defensione mox citandâ.

dit librum Lugduni apud SEB. GRYPHIUM *Anno* 1537. *è secundo Commentariorum suorum tomo excerptum, præmissâ defensione in criminatorem* (CAROLUM *putà* STEPHANUM) *quam ipsi* LAZARO BAYFIO *inscripsit. Atque in eâ fatetur quidem, se, dum navium appellationes & partes consectatur, multa ex* BAYFIO *iisdem penè verbis, vel iisdem prorsus verbis enucleâsse* (a): *negat tamen furtum hoc esse, nisi accusare furti velimus* BUDÆUM, ERASMUM, POLITIANUM, RHODIGINUM, VOLATERRANUM, SYPONTINUM (NICOLAUM PERROTTUM:) *nam, qui commentarios & dictionaria scribunt, vel aliquid interpretantur, sic factos esse, ut nihil ferè ex se promant, omnia ab aliis mutuari necesse* (b) *habeant; omnino autem licere, quæ semel ab aliquo citata sunt, ab alio postea citari* (c).

Verum hoc non erat in quæstione; illud erat: an tacito alterius nomine liceat illi sua eripere, autorésve non inspectos citare? Quod autem aliis hâc in re illicitum, Lexicographis & Commentariorum Scriptoribus licere DOLETUS *putat, hoc potiùs ratione,* (d) *quàm exemplis, præsertim non per omnia probatis, docere debebat.*

Vide autem improbitatem plagiarii. Cum laudem venatur DOLETUS, *nominandis iis, quos describit, magis mutus est pisce: cùm pro laude vituperium reportat, tùm demum vocalis est, jubétque reprehendi* ROBERTUM STEPHANUM, *aut* SYPONTINUM, *qui suis in Dictionariis idem ante se tradiderint:* (e) *imò tàm impudens est alicubi, ut errorem suum non vereatur in vaga individua, quæ nominare ipse non potest, transcribere. Rectè verò illi responsum est à* FRANC. FLORIDO SABINO: (f) *Tu, cùm ad ejusmodi defensionem confugis, & te furti, (ut est res,) alligas, & cum* ROBERTO STEPHANO *errare pulcherrimum putas.*

Pro Ulpiano Plinium citans DOLETUS, (g) *vix dubito, quin obiter inspi-*

(a) A. 4. (b) B. 1. (c) 3.

(d) Quam hic nullam video: nisi quis fortè licere dicat Lexicographis id ipsum facere, quod passim ab aliis patiuntur. Cònstat enim, rapinis eos maximè esse expositos. Verùm ne quidem hanc excusationem recta admittit ratio. Et illam quóque Lexica describendi licentiam improbant viri docti. Duaren. Epist. ad Balduin. (1. oper. f. 1107.) invehitur in eos, *qui ut priscos autores linguæ diligenter evolvisse, & humaniores, quæ dicuntur, literas cum Jurisprudentiâ conjunxisse videantur, locos ex eisdem autoribus multos passim inculcant, quos ex vulgaribus Grammaticorum lexicis eos mutuari, aut suffurari potiùs, compertum habemus.*

(e) B. 3. 4.

(f) I. *subcis.* 9. (*Tom. 1. Lamp. Gruter. p.* 1025.

(g) Lib. de re naval. p. 67. in EMBATÆ, ubi hæc lego: *Plin. lib. XIX. Quædam naves onerariæ, quædam uti dicunt, embatæ sunt. Nonnulli hôc loco [emphatæ] legunt, sed meliùs [embatæ] legitur.* Hæc ita quoque, cùm ante librum de re navali editum illevisset commentariis suis Latinæ Linguæ, quorum liber ille excerpta pollicetur, à Carolo Stephano (hunc esse disco è Franc. Flor. Sabino lib. V. lect. subcis. c. 3.) his verbis, (quæ, licèt nomen Stephani reticens, ipse Doletus profert in Defens. lib. de re naval. præmissa A. 4.) est reprehensus: *Quæ-*

spiciens BUDÆUM *ipse hallucinationis causa fuerit sibi:* (a) *quanquam alienum esse hunc errorem, non suum, credi vult à nobis* (b).

Explicatis jam fusè DOLETI in hôc ingenti Commentariorum opere laboribus, allatísque variorum de illo virorum judiciis, quibus hinc laudatur, indè in plagii crimen incurrit; videtur sanè mihi DOLETUS ab omnibus eruditis gratiam iniisse maximam; rationémque quam in illis Commentariis conficiendis secutus est, nulli alii, sed sibi uni debuisse. Plagii, quod ipsi objectum est, crimen ex nihilo magìs quàm ex invidiâ & calumniâ confictum puto. Litigiosi isti cavillatores (quorum quidam certè fuere non ineruditi, at erga DOLETUM ejusque famam ex privatis aliquibus inter se jurgiis malè animati) nihil aliud quàm nodum in scirpo causámque calumniandi quærebant magìs, quàm veram habebant. DOLETI fuit culpa, non tam aliena opera compilâsse, sed de se elatiùs, de aliis liberiùs locutum fuisse; quâ etiam culpâ haud caruerunt nonnulli ejus calumniatores.

DOLETO (c) *post longum diuturnúmque laborem quem in edendo primo & secundo suorum commentariorum tomo consumpserat, antequam ad tertii tomi (quò sui omne ingenii & in eloquentiâ judicii documentum servabat) editionem progrederetur, suaviorum Musarum jocis oblectare se visum est: idque non tam oblectationis causâ, quàm nonnullorum obtrectatorum frangendorum nomine, qui maledicendi ansam eò in illum arripuerunt, quòd Commentariis conscribendis tempus tantum dederit: perinde quasi majora præstare nequiverit, & ad mediocria vel vulgaria solùm fuerit natus. In suo autem carminis Jambici genere, Jambum, Dactylum, Anapæstum, Tribrachum, Pyrrithium & Spondæum in secundâ, quartâ & sexta sede interdum indifferenter locavit, non sinè antiquorum omnium poëtarum exemplo & imitatione; quod in*

Quæ verba attribuit Plinio lib. 19. *ea ipsa sunt, quæ priùs adduximus ex Baysio desumpta ab Ulpiano tit. de exercitatoriâ actione.* —— *Atqui Plinius lib.* 19. *hortorum curam & ornatum recenset, & à navium tractatione longissimè abest.*

(a) Budæus, dum annot. prior. in Pandect. p. m. 537. dictam Ulpiani legem interpretatur próque [cannape], quæ vox in eâdem reperiebatur legere jubet [cannabi]. Plinium de Cannabi loquentem è lib. XIX. (locus est cap. 9.) citat. Paulò pòst: *Quod autem*, inquit, *sequitur*, (apud Ulpianum putà). *Quædam enim naves onerariæ, quædam, ut ipsi dicunt, [emphatæ] sunt: meliùs in quibusdam [embatæ] legitur.* Hunc Budæi locum præ. oculis habens Doletus, quæ ad Ulpianum ex mente Budæi referre debuit, putavit ab eo tribui Plinio.

(b) Sic enim respondet Carolo Stephano in defens. cit. B. 1. *Quod ad embatas naves attinet, quas pro vectoriis accipi tradidimus, Budæi* (hujus eum locum innui, quem lit. præced. dedimus, patebit conferenti) *opinionem* (suppresso tum ejus nomine) *secuti sumus. Quod Plinio falso, uti ipse ait, attribuimus, sciat, vel à se, vel ab alio in Thesauro linguæ Latinæ antea Plinio attributum*: imò, inquam ego, à cerebro Doleti Budæum pessimè intelligentis, profectum. Quod tam diù credam, donec deceptorem mihi suum clariùs demonstret Doletus.

(c) Lege ejus Epistolam *Carminum libris* præfixam.

in aliis versus Jambici sedibus fecit; etenim doctis omnibus usitatum est. Adhæc sciebat esse jejuni & puerilis ingenii, nimiâ grammaticarum in re ejusmodi præceptionum observatione in obscuritatem incidere, rem ob oculos primâ lectione non ponere.

Neque se solùm Poëticâ, sed etiam hujus affini Musicâ oblectat. *At quæ tandem* ((*a*) inquit) *mea est voluptas? In edendóne? In bibendo? In vestium luxu nimio? in saltando, in ludendo? in Venere? Minus omnino nihil. Musica, & Symphonia mea est una & sola voluptas. Quâ quid ad commovendos vel sedandos animos accommodatius? Quid ad molliendas iras & extinguendas vel inflammandas aptius? Quid ad oblectanda litteratorum ingenia convenientius? Cibo, potu, ludo, Venere facilè abstinebo, vel medicè certè utar: Symphonia non item; qua una omnium maximè ducor, capior, teneor, retineor, liquesco; cui vitam ipsam debeo, cui omnes meorum omnium studiorum conatus. Atque hic adeò fac tibi in mentem veniat, & sine dubitatione credas, non me tam assiduos, tam immensos, tam infinitos in his Commentariis conficiendis labores subire potuisse, nisi Symphoniâ modò delinitum, modò acriùs incensum, & ad commentationem fastidio abjectam revocatum. Aliquando* etiam (*b*) *in loco, ubi cum Arare Rhodanus immiscetur, proxime urbem Lugdunum ad ædem divi Laurentii, cum hos commentarios Lugduni excudi curaremus, animi gratiâ natavimus; litteras enim, & natare scimus, si alius quisquam.* Natandi peritiam magìs quàm litterarum ostentare decuisset DOLETUM: sed eum nimiâ sui semper ostentatione intumuisse jam plùs semel observatum est.

(*c*) DOLETUM *adduxit in id sua litterarum humaniorum latiùs undequaque promovendarum cura, ut non editis solùm, jam multis à se operibus, sed viâ etiam rationéque aliâ rem tandem ex omnium usu conficere, magis magisque studeret. In viam verò, quâ id plenè assequeretur, se ad extremum dedit, Calchographicam artem.*

DOLETI insigne typographicum allusit, ad ipsius (*d*) nomen; fuit enim manus dolabrâ stipitem nodosum & informem ad amussim dolans; cum his verbis circumeuntibus; *scabra & impolita ad amussim* (*e*) *dolo, atque perpolio.* Idem sæpe symbolum ad librorum etiam finem adfigebatur cum ipsius nomine infrà posito [DOLETUS] alio autem lemmate nomini subjecto; nempe (*f*) *Durior est spectatæ virtutis, quàm in-*

(*a*) Lege *Comment. Tom.* 2. p. 1294. 1295.

(*b*) *Comment. Tom* 2. p. 170.

(*c*) Epist. præfix lib. Coter. de Jure milit. 1539.

(*d*) NICOLAUS REUSNERUS in suis Iconibus (Edit. 8. Basil. apud *Conr. Valdkirch*) Iconi STEPHANI DOLETI hoc subjecit distichum:

Cuncta dolans ad amussim, examino cuncta Doletus:
Me tamen & rursus Musica turba dolat.

(*e*) Comment. Tom. I. p. 1277. 1278. *Dolare verbum est fabrile; transfertur autem ad alia, & dicitur opus dolari, quod perpolitur.* Idem confirmat exemplis ex *Cicerone* petitis.

(*f*) Apophthegma hoc laudat *Doletus*, Comment. Tom. I. p. 474.

incognita, *conditio*. Typi, quibus usus est, fuere aliquando (*a*) Romani, sæpius (*b*) Italici. Artem typographicam primùm exercuit Lugduni anno 1528. quo ex ejus officinâ prodierunt ejus Carminum libri quatuor: primus CLAUDIO (*c*) Coteræo inscriptus; secundus *Cardinali* TURNONIO, de rebus præsertim ad suum (*d*) casum pertinentibus; tertius JOANNI BOYSSONÆO, in quo (*e*) hostes suos ulciscitur; quartus (*f*) SEBASTIANO GRYPHIO, qui clarorum præcipuè virorum epitaphia complectitur.

In his carminum libris (*g*) multos è suis amicis familiaribus & patronis affatur; alios (*h*) laudat; in alios invehitur; plurimorum defunctorum scribit (*i*) elogia. Suis denique carminibus suorum amicorum in se & suam laudem versus adjungit.

In his epigrammatibus (*k*) HELENAM quandam Venetam; cujus amore exarsit (*l*) Venetiis primâ adolescentiâ, mortuam deflet. Ad ANNAM *Maroti* & (*m*) RUBELLAM *Nic. Borbonii* amicam scribit. (*n*) Amanuensis sui JACOBI BILLETI fidelitatem & industriam commendat. DOLETUM Tholosæ, in publico litterario certamine, versu contendisse constat ex variis, quæ ibi recitavit, carminibus, (*o*) ad Musas, (*p*) ad Phœbi opem implorandam, (*q*) de laudibus judicum certaminis, (*r*) de muliere, quæ ludos illos constituerat, (*s*) ad puellas

(*a*) Coter. de jur. milit. 1539. L'avantnaissance de Cl. *Dolet* 1539. Gestes de Franc. de Valois. 1540.

(*b*) Carmin. lib. 1538. Fat. Franc. Vales. 1539. Sueton. 1541. Cæs. Comment. 1543. &c.

(*c*) Ad quem Epistola data est Lugduni Calendis Junii 1538. utì & proxima ad Turnonium.

(*d*) De quo priùs dictum est.

(*e*) *Dolet*. Epist. ad *Boysson* data Lugduni Calendis Maiis 1538. uti & proxima ad Gryphium.

(*f*) *Dolet*. Epistol. ad *Gryph*. de quâ priùs, Annal. Typograph. Tom. 2. p. 565.

(*g*) *Claud. Cotteræum* p. 25. *Christoph. Ritherium* p. 29. *Jacob. Lodoicum* p. 93. *Ferronum* de ejus constitutionibus Burdigalensibus p. 108. & alios, de quibus antea partim dictum est.

(*h*) Laudes Lutetiæ Parisiorum ad *Ægid. Jordanum* p. 142. *Henricum Lautrecum* (p. 27.) comitem laudat, qui Hispanos fugavit. Comment. Tom. 2. p. 32. Ibidem insectatur *Borbonium ducem* à Gallis ad Hispanos transfugam.

(*i*) Epitaphium sequens à DOLETO conscriptum hic adscribere non pigebit p. 162.

REGINÆ VTOPIÆ FALSO ADULTERII CRIMINE DAMNATÆ, ET CAPITE MULCTATÆ EPITAPHIUM.

Quid? quod Tyrannus crimine falso damnatam
Me jussit occidi, minùs me jam laudas?
Necnon velut turpi maledicta suffundis?
Nullâ notâ turpis sum ob acceptum vulnus:
Nimirum honesta turpitudo est sinè culpa
Mori, & innocentem cedere aliquando Fatis.

(*k*) p. 39.

(*l*) Venetiis fuisse se testatur, Comment. tom. 2. p. 304.

(*m*) Carm. lib. p. 82.

(*n*) p. 108.

(*o*) p. 76. 109.

(*p*) p. 134.

(*q*) p. 136.

(*r*) p. 137.

(*s*) p. 139.

las Tholosæ, (*a*) ad Musam die certaminis secundâ & (*b*) ultimâ. (*c*) Tholosam & (*d*) *Dammartin* judicem Tholosanum (*e*) *Petrumque Pinachium*, ac (*f*) *Maurum* Tholosanum ludimagistrum accerrimè perstringit; at *Joannem* (*g*) *Bertrandum* præsidem senatûs Tholosani primarium collaudat. Sed de DOLETI in Tholosam odio ejúsque causis antea jam dixi.

DOLETUS in quarto suorum carminum libro, quo (*i*) *id potissimum conatur, ut virtutis studiosi virtutis suæ testimonia post mortem habeant*, scribit Epitaphia (*k*) CHRISTOPHORI LONGOLII (*l*) *Symonis Villanovani*, (*m*) *Erasmi & Fabri Stapulensis*, (*n*) *Francisci Valesii Delphini*, (*o*) *Magdalenæ Valesiæ* regis Galliæ filiæ, (*p*) *Navarræ Regis*, (*q*) *Chrysogoni Hammonii*, (*r*) *Joannis Pini*, *Jacobi Minutii*, (*s*) *Petri Anglerii* nobilis adolescentis, (*t*) Petri *Allesti* advocati facundissimi, (*u*) *Joannis Andro* adolescentis nobilis, (*x*) *Alberti Pii* Carporum principis, (*y*) *Jacobi Pini*. Haud ab re duxi hìc, uti & alibi passim, virorum συγχρόνων clarorum plerorumque nomina inserere. Sæpe enim ex hujusmodi συγχρονισμῶν notitiâ multum lucis ad varias historiæ non litterariæ solùm sed universæ partes potest accedere. (*z*) Quartum carminum librum clâudunt

(*a*) p. 140.
(*b*) p. 143.
[*c*] p. 149.
(*d*) p. 112. 118. 119. 120. 121. 122.
(*e*) p. 128.
(*f*) p. 129. 130.
(*g*) p 132.
(*h*) p. 133.
(*i*) p. 151. Epistol. ad *Seb. Gryph.*— *Id tu etiam mecum tuâ arte laudabiliter conaris, dum autorum antiquorum & æqualium nostrorum libros (quibus eorum vivit fama) typis tam pulchris in omnem posteritatem transmittis.*
[*k*] p. 153.
[*l*] p. 154. 155.
[*m*] p. 156. ubi *de eclipsi Solis, qua anno* 1536. *accidit, quo Erasmus & Faber è vitâ excesserunt.* Item p. 79. habet carmen de Erasmi obitu, ubi hæc sequuntur:

Ergo, dum fuit integer,
Et pugnæ cupidus, spicula senserit
Nostra hostis Ciceronis, &
Galli (quæ rabies !) nominis invidus,
Jamjam parcere mortuo
Mens est, nec tacitam carpere postra
Larvam vulnifico stylo.
Defunctum meritis sic modò laudibus,
O Musa, meritum senem
Ornemus: &c.

[*n*] p. 158. 159.
[*o*] p. 160.
[*p*] p. 161.
[*q*] p. 162. Hunc Hammonium *Tyranni cujusdam jussu interfectum* scribit. Is fuit Hammonius, cujus [suprà in Dolet. Orat. in Tholos.] habuimus epistolam ad Archagatum Critonem; de quo Critone sic Doletus p. 34.

Qui pavit corvos quæstorum corpore, vermes
Nunc pascit, planè vermibus aptus adeps.
De eodem:
Mirare præter morem ad hujus funera
Circunstrepere omnes, exilireque gaudio?
Lugere quis potest amicum nemini?
Ecquis peremptum nolit inimicum omnium?

[*r*] p. 163. De duobus his facta est mentio, ubi de Tholosanis in Doletum odiis.
[*s*] p. 165.
[*t*] p. 168.
[*u*] p. 168. 169.
[*x*] p. 170.
[*y*] p. 171. Nescio an hic Johannis suprà dicti fuerit frater.
(*z*) p. 167.

claudunt amicorum singularium quorundam, *Salmonii Macrini*; *Nicolai Borbonii*, *Honorati Veracii*, *Godefridi Beringii*, ad ipsum DOLETUM versus.

DOLETUS, utì injuriarum ab inimicis, ita beneficiorum ab amicis acceptorum minimè fuit immemor. Illius carmina legentibus occurret frequenter grata suorum amicorum compellatio, cujus exempla nonnulla antè dedimus. (*a*) Amicitiam *Joannis Bertrandi* primarii in senatu Tholosano præsidis sibi ab *Hugone Salelio* conciliatam agnoscit. Arctiori familiaritate (*b*) *Nicolaum Clementem* MAROTUM, JOANNEM VULTEIUM complexus est. Cùm autem in DOLETI carminibus, quæ MAROTUM spectant, & in VULTEII epigrammatibus, multa sint, quæ ad vitam DOLETI illustrandam faciunt; his diutius immorari videtur mihi neutiquam forè supervacaneum.

MAROTUM DOLETÚMQUE moribus artibúsque & sorte consimiles fuisse declarant sequentia Doleti carmina.

(*c*) Ad FRANCISCUM RABELÆSUM *de mutuâ inter se & CLEMENTEM* MAROTUM *amicitiâ.*

Peperere Musæ sat beato & optato
Partu MAROTUM, *& pòst* DOLETUM: *ac utrunque*
Iisdem ferè instruxere (*d*) *moribus, & iisdem*

Pro-

(*a*) P. 96. & 133.

(*b*) P. 97. de editis ab eo Epigrammatum libris. Ea epigrammata sive carmina varia in 8. Lugduni, apud *Philippum Rhomanum* 1536. prodierunt: inter quæ p. 16. & 44. leguntur hæc.

In occursu Steph. Doleti juvenis eloquentiss.

Me coràm STEPHANI *faciem vidisse* DOLETI
Gratulor, & juvenem mihi comiter esse locutum:
Non aliter, quàm cùm BUDÆUM *utriusque parentem*
Eloquii vidisse senem mihi contigit olim.

In eundem.

Antè mihi solo notum te nomine amabam:
Postquam te vidi, nunc & amo & veneror.

De amicis Lugdunensibus, ad STEPH. DOLETUM.

Quos mihi Lugduni tua conciliavit amicos
Fides, DOLETE, *& gratia,*
Efficiam, ut chartis mandata fidelibus olim
Æterna vivant nomina.
Quos mihi relligio, quos virtus aurea junxit,
In Galliâ, in Britanniâ,
Quos alibi; cantabo omnes, & quenque suarum
Ornabo honore dotium.

Nolo præterire hìc DOLETI ad PHILIPPUM MELANCHTHONEM epigramma, p. 31. Dolet. Carm.

Ridere quæ possim, stolidorum & stultorum
Natio mihi multa suppeditat: sed nil prorsus
Magìs libet ridere, quàm nonnullorum
Amentiam, qui, ceu Deorum cognati,
Jovisque cœli participes, de Diis semper
Sermones habent: &, quà ad polum efferri possis,
Quà deprimaris in nigris tenebras regni,
Docent. Ineptum hominum genus & intolerandum
Scilicet accubuerunt Jovi & divûm mensis,
Cœlestia ut nobis modo isto dispensent.

(*c*) Carmin. Dolet. p. 30. 32.

(*d*) Quod sanè mores attinet, id fatendum est utrumque ad licentiam fuisse paulò

(a) *Propè artibus ornârunt : siquidem componendi*
Versus minimè vulgari, at insigni, & rarâ
Felicitate. Jam quibus par concessa est
Virtus, amicitiâ invicem conflagrare
Miraris ? Id facit similitudo morum,
Et artium earundem societas concordans.

Ad CLEMENTEM MAROTUM *de suâ* (b) *& illius fortunâ.*

A*Dhuc habes dubium*, MAROTE, *cur ferox*
Fortuna nos ita exagitet ?
Sanè fuerit, virtutis esse liberos
Feliciter factos, quos sua
Volebat esse mancipia. &c.

lò procliviorem. Utrumque poësis sua arguit æquo lasciviorem. De MAROTO lege *Bayl. Diction. & Baill. Jugem. des Sçav.* Inter DOLETI carmina reperies nonnulla haud satìs modesta.

(a) DOLETUS de Arte Poëticâ sibi usque plaudit : & MAROTUS (teste SCÆVOLA SAMARCHANO in Elog.) fuit *poëta à naturâ felicissimus.*

(b) De adversâ DOLETI fortunâ jam dicta sunt multa; dicentur plura. MAROTUS invidiâ & odio non caruit. DOLETUS eum adversùs quendam maledicum & invidum *Marotomastigem* nomine SAGONTUM sic defendit: (carmin. p. 32.)

Dum tu MAROTUM *scripto inepto & ridiculo*
Lacessis, ac stultè exagitas, quidnam facis,
SAGONTE? *te prabes stolidum atque ridiculum.*

MAROTUS in carcerem bis conjectus; primùm (anno 1525.) cùm FRANCISCUS *primus* captivus detineretur, tum MAROTUS hæreseos suspectus custodiâ clauditur : idem iterum, anno 1527 [*pour raison de recousse de certains prisonniers*]. Consule *Bayl. Diction.* & *Anti-baill. de Menage Tom.* 2. *c.* 112. Item *Sçav. Sammarch. Elog.* —— *Non admodum gravi de causâ in exilium expulsus est* MAROTUS. Anno tamen 1536. permissu regis *Francisci* Lutetiam rediit. Novarum verò in religione rerum sectator fuit adeò studiosus, ut Genevam se recipere cogeretur; ubi cùm non sinè infami notâ vixisset, profectus Pedemontium anno 1544. circiter aut nondum quinquagenarius obiit. Hæc siquis fusiùs legere cupiat, adeat *Baylii* Dictionarium. *Baillet.* in Not. Jugem. des Sçavans. *Franciscus Floridùs dans un petit Livre* [adversus DOLETI calumnias] *imprimé à Rome in* 4. 1541. *appelle la prison* DOLETI patriam. *Marot & Dolet ont eu cela de commun, qu'ils furent tous deux mis en prison, comme suspects d'heresie. Marot prisonnier en* 1525. *fit la description de sa prison, & donna pour titre à cette description* l'Enfer : *ce qui a fait que depuis par maniere de proverbe* l'Enfer de Marot *a signifié prison. Dans ce langage-là le premier Enfer de Dolet fut en* 1533. *à Toulouse, ou ayant été accusé de Lutheranisme, il fut arreté par ordre du Juge Dammartin, & de là premené par les Carrefours, comme lui-même le dit dans son Ode Satirique contre ce Juge. Il sortit de cet Enfer de Toulouse, mais celui de Paris fut plùs terrible pour lui, puis qu'il n'en sortit le* 3. *Août*, 1546. *que pour être conduit à la place Maubert, ou il fut executé.* DOLETUS tamen disertis verbis nos docet, se ob Lutheranæ hæreseos suspicionem * Tholosæ malè tracta-

Hinc

* In Patinian. hæc legimus: *Etienne Dolet étoit fort savant, tant en Prose qu'en Vers, mais il a eu beaucoup des ennemis. Il écrivit contre la Ville de Thoulouse quelques harangues, pour lesquelles il fit amande honorable.*

tractatum, ei nihilominus sectæ omnino aversum fuisse. Sed de his antè jam satìs differui. DOLETUS MAROTO in Galliam reverso & hilari vultu à Rege acceptogratatur. (Carmin. p. 81. & p. 82.)

Jure igitur non exultet modò Gallia, tanto
Vate suo reduce? &c.
Sic non invidia semper vexabere morsu,
Humive diu repes inops.
Eriget oppressum (ut totus pietatis amans
est,
Et lenitati deditus)
Rex Gallus: spera, jam spera. &c.

Et [p. 93.] Marotum Lugduno abeuntem sic affatur Doletus:

O omnium, qui sunt, fuerunt atque erunt,
Amice suavissime: & omnium
O omnium sodalium fidelissime,
Sinè me, sinè me ergo abiveris?
Fiet nihil minus. At mei tu pars maxima,
Locorum ubivis degam, eris
Mecum: atque ego tui pars multò maxima,
Quò quò locorum pergas, ero
Tecum. Locis sejungi amici, non animis
Possunt. Itaque unà usque habitabimus.

Item (p. 50.) scripsit ad *Marotum* carmen, fortè antequam Rex erga *Marotum* placaretur:

Tibi prò xeniis vim opum superbam
Non mittam (vetat id brevis suppellex)
Sed majora vovebo: nempe amicum
Regem ut Gallum habeas probéque semper
Placatum, & studiis tuis faventem. &c.

Item (p. 115.) habet carmen hoc *ad Clementis Maroti librum, quem excudi curârat.*

Autoris arte tui superbus in lucem
Exi Liber: sed non minùs superbè unguem
Ostende cuilibet, nitore tam raro,
Mendisque nullis exiens nunc in lucem,
Exire sic te voluimus nomine amici
Purum; nitidum, tersum, & carentem
omni labe.

Ex his DOLETI versibus videtur editio quædam alicujus operis Maroti prodiisse non ultra annum 1538. (quo DOLETI carmina impressa sunt) quam DOLETUS ipse aut excuderit, aut excudendam curaverit. Nullam equidem Clementis Maroti operum editionem novi aut vidi ante illam, quam Doletus in 8. anno 1543. excudit.

Ab amico quodam generoso, litterarum perito curiosóque librorum rariorum indagatore, cujus animum ad me juvandum proclivem sensi, noménque invitus ipso instante reticeo, facta est mihi copia illius * exemplaris in 8. quo Cle-

* Hujus editionis mentio fit in *Bayl. Diction* Tom. 3. p. 1947. ubi etiam editio operum *Maroti* laudata, quæ Niortii apud Thomam Portau anno 1596. prodiit, utpote reliquarum optima: quippe quæ multa in editionibus prioribus & posterioribus omissa complectitur. Hæc in ultimâ Baylii Dictionarii emissione sic recensentur. *L'Epistre en Prose de Clement Marot à Etienne Dolet. L'Epistre en Prose dudit Marot à un grand nombre de freres. L'Epistre en Prose dudit Marot à Messire Nicholas de Neufville.* [*Notez que les* † *deux premieres furent prises de l'édition de Lyon 1543. faite par Etienne Dolet*]. *L'Epistre d'Etienne Dolet à Lion Jamet datée de Lyon le premier jour de l'an 1542. avec les* ‡ *annotations de Dolet en marge sur l'Enfer dudit Marot.* [*Cette Lettre nous apprend, que le Poëme de*

† At certè epistolæ non tantùm duæ priores, sed tertia etiam in editione apud Doletum vulgatâ ann. 1543. reperiuntur. Duæ posteriores in eâ desiderantur.

‡ Idem, cujus suprà memini, amicus ostendit mihi librum sequentem in 8. *L'Enfer de Clement Marot, de Cahors en Quercy, valet de Chambre du Roi, fidelement reveu, & recongneu par l'Autheur même. Plus ballades & rondeaulx dependents de l'argument. Imprimé fidelement & correctement l'an de grace 1544.* Sed neque locus nec typographus indicatur. Character est italicus, nitidus ac pressus. Non multum distat ab illo, quo Gulielmus Rovilius Lugduni 1545. Laurentii Vallæ elegantiarum libros in 8. excudit. Hæc verba [*recognen par l'Autheur*] videntur innuere, aliam editionem nomine authoris suppresso præivisse. Hujus editionis margini adjiciuntur in Maroti Infernum Notulæ,

tam non fore; tum quòd multa alibi non cuivis obvia per hanc innotescant

Clementis Maroti opera continentur à STEPHANO DOLETO ann. 1543. excusa, charactere optimo, exiliore, Romano. Ad calcem adjicitur DOLETI insigne, cum his vocibus infrà positis (DOLET. Preserve moy, ô Seigneur, des calumnies des hommes). Tres, quæ in hâc editione pag. 2. 5. 9. reperiuntur, epistolæ in plerisque aliis editionibus omissæ, non debent à me præteriri. Prima, ex anno quo data est, mihi fidem facit, DOLETUM anno 1538. MAROTI opera curâsse imprimenda, quæ priùs depravatissima in vulgus exierant. Quo autem anno illa, de quâ MAROTUS conqueritur, & èquo prœlo prodierit, nihil adhuc certi comperire potui. Epistolas jam ipsas lectori proponam.

Clement Marot à Estienne Dolet Salut.

Le tort que m'ont faict ceulx, qui par cy-devant ont imprimé mes Oeuvres, est si grand, & si oultrageux, cher Amy Dolet, qu'il a touché mon honneur, & mis en danger ma personne: car par avare convoytise de vendre plus cher, & plus tost ce qui se vendoit assez, ont adjousté à icelles miennes Oeuvres plusieurs aultres, qui ne me sont rien: dont les unes sont froidement, & de maulvaise grace composées, mectant sur moi l'ignorance d'aultruy: & les autres toutes pleines de scandale & sedition &c. *Or ne suis-je seul, à qui ce bon tour a été faict. Si Alain Chartier vivoit, croy hardiment (Amy) que vouluntiers me tiendroit compaignie à faire plaincte de ceulx de leur Art, qui à ses Oeuvres * excellentes adjoustarent, La contre Dame sans mercy: l'Hospital d'Amours: la complaincte de Sainct Valentin: & la Pastourelle de Granson: Oeuvres certes indignes de son nom, & aultant sorties de lui, comme de moy: la complaincte de la Bazoche: l'Alphabet du temps present: l'Epitaphe du Comte de Sales: & plusieurs aultres lourderies, qu'on a meslées en mes Livres. Encore ne leur a souffy de faire tort à moy seul, mais à plusieurs excellents Poëtes de mon temps, desquelz les beaulx ouvrages les Libraires ont joinctz avecques les miens, me faisant (maulgré moy) usurpateur de l'honneur d'aultrui. Ce que je n'ay peu sçavoir, & souffrir tout ensemble. Si ay jecté hors de mon Livre non seulement les maulvaises, mais les bonnes choses, qui ne sont à moy, ne de moy: me contentant de celles, que nostre Muse nous produict. Toutesfoys au lieu des choses rejectées (affin que les Lecteurs ne se plaignent) j'y ay mys douze foys aultant d'aultres Oeuvres miennes, par cy devant non imprimées: mesmement deux Livres d'Epigrammes. Et après avoir reveu & le vieil & le nouveau, changé l'ordre du Livre en mieulx, & corrigé mille sorte de faultes infinies procedants de l'Impri-*

de l'Enfer n'avoit été imprimé, sinon en la Ville d'Envers]. *L'Epistre dudit Marot à son ami Antoine § Couillard, Seigneur de Pavillon, avec une Epigramme de Michel Marot fils unique dudit Cl. Dolet.*

* Notatur hîc forsan editio operum *Alani Chartier*, quæ Parisiis in 8. apud *Galiotum à Prato* prodiit anno 1526. juxta *Verderium*, aut 1529. juxta *Crucicœnomanum*. *Verderius* enim in operum illorum enumeratione nonnulla, ex illis quæ *Marotus* in suâ epistolâ nominat, recenset. *Crucicœnomanus* scribit eum floruisse anno 1436. & 1452. In Catalog. *Biblioth. Thuan.* habemus, *Les faits & dits de Maistre Alain Chartier. fol. Paris* 1526.

læ, eædem forsan, quæ (Bayl. Diction.) Doleto tribuuntur. Sed omittitur Doleti ad Jametium epistola. Quæ autem ibi continentur, singula, hæc sunt: *l'Enfer; la prinse de Marot, le rondeau, qui fut cause de sa prinse* [Comme inconstante &c.] *la Ballade qu'il fit en prison suivant le propos même* [Ung jour j'escripvy &c.] *Epistre à maistre Bouchard; à Lyon Jamet* [Je ne t'escry de l'amour &c] *Deux Epistres du Coq à l'Asne; Epistre au Roy du tems de son exil à Ferrare; Dixain à ses amys* [Mes amys, j'ai changé &c.] *Huictain à Ferrare; Le Dieu-gard de Marot à la Cour après son retour de Ferrare.* [*S'ensuivent plusieurs beaulx exemples & documents sur le fait de la vie humaine. Deux epitaphes sur François de Montelon, & une sur le President Gentil.*] Hæc posteriora an sint Maroti, dubito; non reperiuntur in Doleti editione 1548. neque in ultimâ 1714.

§ De quo, & Michaele Marot, & eorum scriptis consule Bibliotheq. du Verdier, & la Croix-du-Maine.

tescant; tum quòd indè rarissima illa MAROTI operum editio à Do-

*l'Imprimerie, j'ay conclu t'envoyer le tout, affin que soubz le bel, & ample Privilege *, qui pour ta vertu meritoyre t'a esté octroyé du Roy, tu le fasses (en faveur de nostre amytié) r'imprimer, non seulement ainsi correct, que je le t'envoye, mais encores mieulx: qui te sera facile, si tu y veulx mectre la diligence esgalle à ton sçavoir. Si te prie de tout mon cœur y vouloir vacquer en amy, m'aydant à garder diligemment les imprimeurs & Libraires, que desormais ilz n'y adjoustent rien sans m'en avertir; & ilz feront beaulcoup pour eulx. Car si j'ay aulcunes Oeuvres à mettre en lumiere, elles tomberont assez à temps en leurs mains, non ainsi par pieces, comme ils les receuillent ça & là, mais en belle forme de Livre. D'avantaige, par telles leurs additions se rompt tout l'ordre de mes Livres, qui tant m'a cousté à dresser. Lequel ordre (docte Dolet, & vous aultres Lecteurs debonnaires) j'ay voulu changer à ceste derniere reveuë, mectant l'Adolescence à part: & ce qui est hors de l'Adolescence en ung: de sorte que plus facillement, que paravant, rencontrerez ce, que vouldrez y lire. Et si ne le trouvez là, ou il souloit estre, le trouverez en reng plus convenable. Vous advisant, que de touts les Livres, qui par cy devant ont été imprimés soubs mon nom, j'advoue ceulx cy pour les meilleurs, plus amples, & mieulx ordonnés. Et desadvoue les aultres, comme bastards, ou comme enfants gastés. Escript à Lyon ce dernier jour de Juillet, l'an mil cinq cents trente & huict.*

Hanc Epistolam mox sequitur alia, quam scripsit anno 1530. cùm suos Adolescentiæ libros ederet.

Clement Marot à ung grand nombre de freres, qu'il a: touts enfants d'Apollo, salut.

Je ne sçay (mes tres chiers Freres) qui m'a plus incité à mectre ces miennes petites jeunesses en lumiere, ou voz continuelles prieres; ou le desplaisir, que j'ai heu d'en ouyr crier, & publier par les rues une grande partie, toute incorrecte, mal † imprimée, & plus au proffit du Libraire, qu'à l'honneur de l'Autheur. &c. *Ce sont Oeuvres de jeunesse, ce sont coups d'essay.* &c. *Esperant de brief vous faire offre de mieulx: & pour arres de ce mieulx, desja je vous mects en veue, après l'Adolescence, ‡ Ouvrage de meilleure trempe & de plus polye etoffe: mais l'Adolescence yra devant: & la commencerons par la premiere Eglogue des Bucoliques Virgilianes, translatées (certes) en grande jeunesse: comme pourrez en plusieurs sortes congnoistre: mesmement par les couppes femenines: lesquelles je n'observoys encor alors: dont Jean le Maire de Belges (en les m'apprenant) me reprint.* &c. *De Paris, ce douzieme d'Aoust* 1530.

Deinde sequitur, *L'Adolescence Clementine, c'est assçavoir les Oeuvres, que Clement Marot composa en l'eage de son Adolescence.* In quâ operum parte continentur hæc: *La premiere Eglogue des Bucoliques de Virgile. Le Temple de Cupido.* Cupidinis Templo epistolam præfixit proximam:

A Messire Nicolas de Neufville, Chevalier, Seigneur de Villeroy, Clement Marot Salut.

En revoyant les escripts de ma jeunesse, pour les remettre plus clerz, que devant, en lumiere, il m'est entré en memoire, que estant encore page, & à toy, treshonnoré Seigneur, je composay par ton commandement la queste de ferme Amour: Laquelle je trouvay au meilleur endroit du Temple de Cupido, en le visitant, comme l'eage le requeroit. C'est bien raison doncques, que l'œuvre soit à toy dediée, à toy, qui la commandas, à toy mon premier maistre, & celluy seul (hormis les Princes)

* Hujus privilegii mentio fit in *Doleti* monitione ad Chalcographos & Bibliopolas initio libri *Caterai de jur. milit.* &c præfixâ: de quâ postea.
† Igitur ante annum 1530. prodierunt quædam *Maroti* opuscula inemendata.
‡ Opus scil. quod vocat *la suite de l'Adolescence*, de quo postea.

DOLETO vulgata lucem clariorem accipiat; denique quòd (uti jam

ces) *que jamais je servy. Soit doncques consacré ce petit Livre à ta prudence, noble Seigneur de Neufville* &c. *De Lyon ce quinziesme jour de May* * 1538. Post Templum Cupidinis habemus, *Le jugement de Minos sur la preference d'Alexandre le Grand, Annibal de Carthage, & Scipion le Romain: les tristes Vers de Philippe Beroalde, sur le jour du Vendredy Sainct: Oraison au Crucifix: Epistres: Complainctes: Epitaphes: Ballades: Chant Royal de la Conception Nostre Dame: Rondeaulx: Chansons.* Tum in parte proximâ, † *La Suyte de l'Adolescence Clementine; dont le contenu est, la Complaincte de Robertet: L'Eglogue de la mort de Loyse de Savoye, mere de François premier: & les Elegies, les Epistres, les Chants divers, le Cymetieres, les Oraisons, augmentés de beaulcoup.* Locum tertium occupant, *Le premier & le second Livre des Epigrammes*; quartum, *Les Oeuvres translatées de Latin en François par Clement Marot: dont le contenu est, le premier Livre de la Metamorphose d'Ovide, & le second de nouveau adjousté: l'Histoire de Leander & de Hero: Les* ‡ *trente premiers Psalmes de David par cy* § *devant imprimés, & reveuz & corrigés par l'Autheur ceste présente* ** *année.* Quintum & ultimum locum possident hæc; *Oeuvres de Clement Marot les plus nouvelles & recentes. Dont le contenu est;* †† *Une Epistre par lui n'agueres envoyée aux Dames de France: Vingt* ‡‡ *aultres Psalmes par luy nouvellement traduyts & envoyés au Roy comprins le Cantique de Simeon; les Commandements, & Prieres devant & après le repas: Epistre au Roy, du tems de son exil à Ferrare: Dixain, quand laissant la Royne de Navarre fût receu en la maison de Renée Duchesse de Ferrare: Huictain faict à Ferrare: Epistre du Coq en l'Asne à Lyon Jamet de Sansay en Poictou: l'Enfer de* §§ *Marot, composé en la prison de l'Aigle de Chartres: l'Adieu envoyé aux Dames de Cour au moys d'Octobre mil cinq cents trente sept: le Dieu-gard de Marot à la Cour:* quelques *Cantiques: Dialogue joyeulx: Eglogue au Roy: au Seigneur Gastel-*

* Hinc colligo hoc de *Cupidinis Templo* opus, aut in illâ operum Adolescentiæ (ann. 1530.) editione non insertum fuisse, aut postea (ann. 1538.) recognitum & epistolâ ad *Nicolaum de Neufville* auctum.

† Ce Livre fût imprimé à Lyon par *François Juste* l'an 1534. *Bayl. Diction. Tom. 3. p.* 1947.

‡ Scil. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 19. 22. 24. 32. 37. 38. 51. 103. 104. 113. 114. 115. 130. 137. 143.

§ Illa Psalmorum priorum versio ab eo incœpta est anno 1536. cum Ferrariâ Lutetiam rediisset, hortatu *Vatabli* (Bayl. *Diction.* T 3. p. 1943.) & vulgata Regique *Francisco* dedicata anno fortè 1538. nam in editione carminum Variorum *Nicol. Borbonii* (quæ ann. 1539. prodiit) habemus *Borbonii τετράστιχον in Psalmorum fronte, quos Clemens Marotus Gallicè versos nuper Francisco regi obtulit.*

** Scil. 1543. quo anno hæc Maroti operum, de quâ nunc agimus, editio prodiit.

†† Hæc Epistola est metrica, quâ eas hortatur ad Dei laudes hymnis sacris decantandas, data *le premier jour d'Aoust* 1543.

‡‡ Scil. 18. 23. 25. 33. 36. 43. 45. 46. 50. 72. 79. 86. 91. 101. 107. 110. 118. 128. 138. Quamvis Sorbonistæ, damnatâ *Maroti* versione, adversus eum suas querelas ad regem detulissent (*Bayl. Diction.*) jussu tamen regis suam versionem continuavit, uti constat ex his versibus eidem præfixis:

Clement Marot au Roy.

Puis que voulez que je poursuyve ô Sire,
L'Oeuvre Royal du Psaultier commencé,
Et que tout cueur aymant Dieu le desire,
D'y besogner me tien pour dispensé.
S'en sente doncq, qui vouldra, offensé:
Car ceulx, à qui un tel bien ne peut plaire;
Doibvent penser, si ja ne l'ont pensé,
Qu'en vous plaisant me plaist de leur desplaire.

15. *Mars* 1543.

§§ Aliam hujus editionem ann. 1544. suprà memoravi.

jam observavi) inter MAROTUM & DOLETUM magna familiaritas intercesserit, & in utriusque vitâ, ingenio, moribus, fortunâ & (si rectè conjicio) opinione similia plurima conveniant.

Transeo jam ad ea colligenda, quæ JOANNES VULTEIUS Remensis in suis (*a*) *Epigrammatum & Xeniorum* libris de STEPHANO DOLETO scripsit. Quanti VULTEIUS DOLETI judicium; ingenium, doctrinam, mores fecerit; sæpissime (*b*) declarat: in ejus detrectatores (*c*) invidos, præcipuè (*d*) in MAURUM ejus hostem infensissimum, acriter invehitur. Ejus (*e*) Commentarios laudat. (*f*) GULIELMUM SCÆVAM amicitiâ DOLETO conjunctum honorificè appellat. (*g*) DOLETUM optat suorum carminum censorem. Eun-

Gastellanus Evesque de Tulles: * *Le Valet de Marot contre Sagon*: ** *Epistre à Sagon & à la Huetterie par Clement Marot*: *Marot à l'Empereur*: *†* *les Estreines de Marot*: *Pour le Perron du Daulphin au tourney des Chevaliers errants, à la Berlaudiere pres Chatelerault, en l'an* 1541.

(*a*) Editis in 8. Lugduni, apud *Michaelem Parmenterium.* 1537.

(*b*) p. 8. 69. 105. 107. 111. 140. 169. 190. 31. 220. 13.

(*c*) p. 11. 30.

(*d*) p. 53. 55. 75. 116.

(*e*) p. 16. 26.

(*f*) p. 50. 166. 181.

(*g*) p. 12.

Ad Libellum.

I, fuge Lugdunum sinè me liber, i, fuge in urbem,
Excipiet promptâ Gryphius ille manu.
Te castigandum docto dabit indè Doleto,
Cujus censuram sit tibi dulce pati.
Posthac nasutos contemnes, denique nasos,
Atque canum rabiem, Zoilëásque notas.

* *Frippelippes Secretaire de Clement Marot à François Sagon Secretaire de l'Abbé de S. Euroul.* Hujus epistolæ author invehitur in *Maroti* adversarios, *Franciscum Sagon* Rothomagensem, & *Carolum de la Huetterie* Andegavensem; de quibus lege Bibliothecas *Verderii* & *Crucicenomani*. *François Sagon à été comme le fleau ou verge de Clement Marot, contre lequel il a escrit beaucoup de vers, lesquels se voyent imprimés.* La Croix du Maine.

** Hujus operis editio antea prodiit in libro sequente. *Les Disciples & Amys de Marot contre Sagon, la Huetterie, & leurs adherentz. On les vend à Paris en la rue sainct Jacques, près Sainct Benoist, à l'enseigne du Croissant, en la boutique de Iehan Morin. M. D. XXXVII.* 8. In hôc libro continentur sequentia: *Jani Parrhasii Poëta Senogalliensis carmen Phalacium hendecasyllabum*, in quo *suscipitur regii Poëta Clementis Maroti patrocinium adversùs furibundum sycophantam, qui ipsum Marotum licèt absentem blasphemia insimulare, maledictisque lacerare ausus est. Apologie de Nicole de Gotelet, de Victry en Partoys, pour Clement Marot, contre le coup d'essay faict par ung Cerite ou Mathelineux, nommé Sagon. Pour Marot absent contre Sagon par Bonaventure Valet de Chambre de la Royne de Navarre.* [De hôc lege *Bibliotheque de la Croix du Maine.* Et *Verderius* in Biblioth. habet hunc librum, *Apologie pour Marot absent contre Sagon, par Bonaventure des Perieres*; impr. à Lyon par Pierre de Saincte Lucie]. *Ejusdem Bonaventura de eodem epigramma. Christophori Richerii in eundem epigrammata duo. Epistre à Sagon & à la Huetterie, par C. Fontaines.* [At tamen in Doletanâ Editione, quæ sexennio pòst secuta est, *Clementi Maroto* tribuitur. Quod in editione nuperâ 1714. observatur, — mal attribuée par cy-devant à *Marot*]. *Réponse à Charles Huet, dict Hueterie, qui feit du Mitonart le Grys, par C. de la Fontaine. Epistre à Marot par un sien Amy. La Complaincte & le Testament de François Sagouyn, dict Sagon, envoyez à Frippelippes Valet de Clement Marot, par C. de la Fontaine. Epitaphe de François Sagouyn, dict Sagon.* Verderius in Biblioth. Charles Fontaine Parisien a escrit en rime, *Epistre à Sagon & à la Hueterie en defense de Marot. Avec la Complaincte & Testament de François Sagouyn dict Sagon, envoyez à Frippelippes Valet de Marot. impr. à Lyon par Pierre de Saincte Lucie.*

† Prima hujus opusculi, quam vidi, editio hæc est: *Les Estreines de Clement Marot Valet de la Chambre du Roy. Aultre Traicté de la maladie & convalescence de Monseigneur le Daulphin; composé par Huges Salel aussi Valet de Chambre du Roy,* 1540. *On les vend en la grand Salle du Pallais au second pillier par Jehan Dupré,* in 8.

(*a*) Eundem Sicarii interfecti causâ fugientem deflet. (*b*) Memorat ludos litterarios, quos Tholosæ Clementia instituerat, quibúsque DOLETUS interfuerat.

VUL-

(*a*) p. 70.

De Doleto, Brixio, Macrino.

Gallia tres habuit doctósque piósque poëtas,
Vis quibus una fuit, unica Musa tribus.
Ex illis duo sunt, retinet quos Gallia, vates;
Tertius à propriâ pellitur ille domo.
Hunc Genabum, Charitésque novémque Sorores,
Et Stephanum expulsum Gallia tota dolet.
Nescio quo fato prædixerat ipse poëta,
Scribo Tomitanis carmina digna Getis.

Item. p 230. 231. 232.

Ad Poëtas Gallos, pro Doleto.

Ecce novos questus vobis dant fata poëtas:
Ecce novas vobis dant lachrymæ lachrymas.
Ecce movent fracti suspiria crebra Doleti,
Ut, si unquam, vestrâ nunc relevetur ope.
Ecce per insuetas languentia dirigit urbes
Corpora, quem legum jussit abire furor.
Ecce caret studiis vates, quem dira coëgit
Vis, ut vim faceret, consuleretque sibi.
Quòd sit tutatus ferro, quòd cæde salutem
Invitâ, crimen quis putat esse grave? &c.
Quid fecit, nisi quod mater Natura docere
Unumquemque solet, quem suus urget honos? &c.
Quin potiùs dignâ exornetur laude, nec ille
Pro merito innocuus vulnere damna ferat. &c.
Reddatur profugo libertas pristina vati,
Ut rectè incœptum perficiatur opus,
Res gesta pereant ne temporis, alto
Quásque stylo fassus se dare velle gravi est.
Franciscum placate modis, placabilis est rex;
Pro misero veniam vate rogate; dabit. &c.

Et p. 254.

Ad Franciscum Regem de Doleto.

Num cruce, num flammâ, fœdo num carcere dignus,
Æternum cujus dextera fecit opus? &c.
Ergo age, rex, miserere sacri doctique poëtæ;
Da veniam, vultu quo dare cuncta soles.

Et p. 230.

Ad G. Scævam de revocato Maroto & absente Doleto.

Quo Gallas repetit Marotus urbes,
Illo tempore pellitur Doletus.
Fato hic, prò dolor, invido & sinistro;
Fati munere sed faventis alter.

Idem p. 248. urbem Lugdunum inducit de Doleti & Maroti discessu sic querentem.

Uno tempore qua duos poëtas
Gallos in tenero sinu fovebam,
Et plùs civibus hos meis amabam;
Uno tempore perdidi, hunc maligno
Casu, illum imperio suíque jussu
Regis: vah citò quàm fugit voluptas!

Luget præterea p. 126. 127. 128. 131. Marotum Ferrariæ exulantem, eíque p. 191. 258. 239. 240. Ferrariâ reverso plaudit.
(*b*) p. 164.

De ludis Tholosanis.

Lege sub hâc moriens ludos Clementia fecit,
Ut tandem partas victor haberet opes.
At Clementia nunc facta inclementia, quare?
De victore suo, qui superatur, ovat.

Ad Clementiam, quæ Tholosæ ludos litterarios instituit.

O Clementia, te quænam dementia cepit,
Hæredem ingratam constituisse domum?
Recta fuit forsan, sed non tua facta voluntas,
Munera ni demens hæc tua nullus habet.
Ut quondam victa est cæco sub judice Pallas,
Sic minor est ludis docta Minerva tuis.

Hæc

VULTEIUS in primo suorum epigrammatum libro præfatus est *Cardinalem Lotharingum* (*A*) epistola Lugduni 10. Cal. Aug. 1536. datâ; in secundo, *Joannem Boissoneum* Jurisconsultum Tholosanum (*B*) Lugduni 4. Cal. Aug. 1536. in tertio, *Joannem Pinum* Episcopum

Hæc carmina Doletum respiciunt malè acceptum Tholosæ: qui etiam hanc Clementiam (neglecto tamen ejus nomine) libri sui epigrammatum tertii carmine trigesimo celebrat, quod concluditur his versibus:

Æternum ingeniis posui certamen, alumni
Carmina quæque sui ut celebret Dea:
Utque theatrali ludo tua gloria, Phœbe,
Syderibus magìs ac magìs hæreat,
Et me nunc animo clamet caruisse virili
Invidus invidia face perditus.

Vulteius inter epigrammata habet hæc duo in laudem *Doleti*: pag. 25.

Romani ingenium Ciceronis nobile, multos
Dum cerebro infirmo plus satìs esse videt,
Qui frustra sumpsere stylum, frustráque laborem,
Dictorum ut vires illius exprimerent;
Hoc iterum in terras cœlo descendit ab alto,
Inque Doleti tunc ilico corpus abit:
Séque hodie nobis Cicero declarat; & ipse
Vivens, mutatum nil nisi nomen habet.

Idem aliter.

Egregius Latii Ciceronis spiritus, orbe
Debile in hôc cerebrum pluribus esse videns,
Qui nimiùm leviter calamum sumpsere, volentes,
Dictorum vires illius exprimere;
A cœlo ecce iterum terras descendit ad imas,
Atque Doleti intrat corpus inane sui:
Ipséque non alius nobis sese explicat; & nunc
Est talis, dempto nomine qualis erat:

Utrumque versum est ex hôc CLEMENTIS MAROTI vernaculo:

Le noble esprit de Cicero Romain
Voyant ça bas maint cerveau foible & tendre
Trop maigrement avoit mis plume en main,
Pour de ses ditz la force faire entendre;
Laissa le Ciel, en Terre se vint rendre,
Au corps entra de Dolet, tellement
Que luy sans autre à nous se fait comprendre,
Et n'ha changé que de nom seulement.

Idem MAROTUS in DOLETI detrectatorem scripsit hoc octastichum ex *Martialis* Latino, (Epig. 61. lib. 5.) *Adlatres licèt usque nos* &c.

Tant que voudras, jette feu & fumée;
Mesdy de moy à tort & à travers;
Si n'auras tu jamais la renommée,
Que de long tems tu cherches par mes vers:
Et nonobstant tes gros tomes divers,
Sans bruit mourras, cela est arresté;
Car quel besoing est-il, homme pervers,
Que l'on te sçache avoir jamais été?

(*A*) — *Nuper Stephanus Doletus Aurelius, juvenis de linguâ Latinâ (ne quid amplius dicam) optimè primâ jam adolescentiâ meritus; reliquo vitæ cursu quid non litteris adferet tam divino natus ingenio? tantâ laborum omnium patientiâ, tantâ constantiâ, tantâ animi alacritate ad nominis immortalitatem contendens? Is, nostræ ætatis lumen, ac Galliæ sempiterna gloria, invidiæ morsus expertus est vel acerbissimos. Nam cùm lingua Latina Commentarios (at quod opus? quàm minimè à juvene expectandum? quanta diligentiæ? quanti laboris? quàm exacti judicii?) ad publicam omnium lingua Latina amantium utilitatem in lucem emitti voluit, nullos magìs sibi adversos censores sensit, quàm à quibus laboris uberrimum fructum jure merito expectabat.* &c.

(*B*) *Tholosa nuper cùm viderem multis de causis frigere legitimarum disciplinarum studia, atque ita improbissimorum hominum in bonas artes invidiâ esse perturbata omnia, ut neque liberè docendi professoribus nostris, neque*

ſcopum Rivorum (*C*), Lugduni 4. Id. Mart. 1537. in quarto *Gerardum Ruffum* Epiſc. Oleron. Lugduni 14. Cal. April 1537. In illarum epiſtolarum tribus primis leguntur multa ad tumultus Tholoſanos & Doleti caſus pertinentia.

Anno circiter 1538. aut paulò antè (ut conjicio) DOLETUS (ann. forſan ætatis vigeſimo nono) uxorem duxit, ex quâ filium ſuſcepit CLAUDIUM DOLETUM, cujus genethliacum ab ipſo patre STEPHANO conſcriptum *Claudinus de Touraine* Gallico carmine redditum (*a*) anno 1539. edidit, hoc titulo:

L'Avant naiſſance de CLAUDE DOLET, *filz de* ETIENNE DOLET*: premierement compoſée en Latin par le pere : & maintenant par ung ſien amy. traduite en Langue Françoiſe. Oeuvre très utile, & neceſſaire à la vie commune: contenant, comme l'homme ſe doit gouverner en ce monde : avec les dixains*

neque tutò audiendi auditoribus daretur facultas (ſilebant enim leges inter facinoroſorum arma) in eâ perniciosâ ſtudiorum interruptione ut commotum me & quotidianis tumultibus defatigatum colligerem, gravioribus artibus relictis, retuli me hortantibus Jo. Pino & Jac. Minutio viris ornatiſſimis ad humanitatis ſtudia &c.

(*C*) *Cùm ad nos de Stephani Doleti caſu ex vulgi primùm ſermonibus rumor perveniſſet, amicorum poſtea litteris certiùs citiùſque, quàm vellemus, id ita atque audiveramus, accidiſſe nuntiatum eſſet, nihil prius duximus, quàm relictis noſtris ſtudiis Tholoſâ Lugdunum abire, & amico veteri atque optimo, ita miſerrimo, iniquiſſimiſque temporibus magìs quàm in ſecundo rerum omnium curſu fidem, ut par erat, comprobare, & illi, quod rationes facultatéſque noſtra ferebant, tribuere, & ea ultrò ſponteque offerre, quæ erant ab eo præſtanda, qui ſeſe Doleto multis nominibus jure merito obligatum ſentiebat. Deliberationis autem ſumma hæc erat, ut, ſi Doletus vel invidiâ oppreſſus, vel calumniâ obrutus, vel favore deſtitutus, vel falſis adverſariorum objectionibus victus, coactáque cædis reus peractus, Galliâ excederet (quod ita futurum eſſe & illius & patriæ litterarúmque cauſâ verebar maximè) ipſum ego diſcedentem, utì pollicitus fueram, ſequerer.——— Neque enim manere mihi jucundum eſſe potuiſſet, abeunte viro doctiſſimo, amico ſingulari, Galliæ ornamento & lumine.———— Habes itineris noſtri & ſubitæ profectionis ſummam.—— Nunc verò quum videam amicorum auctoritate & multitudine, quos habet & Lutetiæ Pariſiorum & in aulâ regis noſtri re omni potentiſſimi, & Lugduni permultos, eoſdémque ſummæ dignitatis & amplitudinis homines, ejus etiam meritis, doctrinâ, eruditione, futurum eſſe, ut non ſolùm innocens à nocentis cæde liberetur, ſed etiam uberrimum ſtudiorum fructum principis munificentiâ & liberalitate ſentiat; adhæc quum certò ſciam Doletum neque malâ mente, neque acriori odio, neque vindictæ cupiditate ad ſicarii necem eſſe compulſum, ſed eâ, quam à parente rerum accipimus, lege excitatum, ut vi juſtâ hominis flagitioſi vim iniquam viriliter repelleret; ——— quum denique utilius eſſe ſicarium occiſum quàm tantæ eruditionis hominem vulneratum nemini non compertum ſit, ſperamus fore melius, ut ſcilicet non ſolùm non aut cruce aut carcere aut exilio aut aliquo ſupplicii genere factum cogatur corrigere, veruntamen ut alacrior ad intermiſſa ſtudia ſeſe recipiat; ut Commentariorum tomum ſecundum, in quo totus erat, abſolvat; ad hujuſce temporis promiſſam Hiſtoriam graviſſimâ & elegantiſſimâ orationis ſtructurâ aggrediatur. Libros de Opinione ſuo tempore præſtet, opus profectò tam jucundum quàm neceſſarium. Carmina in lucem emittat, quâ ſolet & gratiâ & vehementiâ; & pluráque alia efficiat vir divino natus ingenio, ad labores conſtanter ſuſcipiendos aptus, in iiſque à cunis educatus, quæ haud ſcio an ullus (nullius gloriæ aut virtuti detractum velim) attingere queat.* &c.

(*a*) Apud *Steph. Doletum* excuſum.

dixains & huictains de Claude de Touraine, *sur le filz de* DOLET.

Traductoris Epistola ad Lectorem sic se habet:

L*Isant depuis quelque temps ung certain œuvre de* Etienne Dolet *intitulé* *GENETHLIACUM CLAUDII DOLETI*, *filz dudict* Dolet, *je me suis bien voulu exercer de le traduire de la langue Latine en langue Françoyse. Et ce non pour ostentation de ma rithme, mais pour le profit* &c. *La composition Latine de* Dolet *meritoit trop plus excellent traducteur que moi; comme pourroit estre ung* Maurice Scæve (*petit homme en stature, mais du tout grand en sçavoir & composition vulgaire*) *ung Seigneur de* Sainct Ambroise (*chef des Poëtes François*) *ung* Heroet, *dit la maison neufve* (*heureux illustrateur du hault sens de Platon*) *ung* Brodeau *aisné & puisné* (*tous deux honneur singulier de nostre langue*) *ung* Sainct Gelais (*divin esprit en toute composition*) *ung* Salet (*Poëte autant plus excellent que peu congneu entre les vulgaires*) *ung* Clement Marot (*esmerveillable en doulceur de poësie*) *ung* Charles Fontaine (*jeune homme de grande esperance*) *un petit* Moyne de Vendosme (*sçavant & éloquent contre le naturel & coustume des Moynes*) *ou quelques aultres* &c.

Hæc ex præfatione excerpsi, ne lector nesciret Gallicos illorum temporum poëtas.

Quid opus contineat, sequens declarat inscriptio:

Préceptes necessaires à la vie commune, adressés à son filz venant en naissance.

Opus claudit traductoris ad authorem Epistola.

Claudin de Touraine à Etienne Dolet, Salut.

(*a*) A*Près le grand labeur, auquel étois contrainct de vacquer totallement cest hyver passé* (*pour la fondation de mon honneur & acquerir quelque estime entre les doctes*) *venant de Lyons à Tours pour relief de la fascherie de mon voyage, je me mis à composer quelques dixains & huictains sur la naissance du filz qu'il à plu à Dieu te donner pour le commencement du grand heur de ton mariage. Lequel combien que plusieurs* (*peu congnoissantz ton esprit & jugement*) *ayent trouvé estrange, pource que par là cuydant ta fortune* (*quand aux biens*) *estre troncquée, ou pour le moyns retardée de beaucoup; je l'ay toutesfois tousjours trouvé bon & louable.*—— *Ces raisons doncques*

(*a*) Nullum *Claudini* hujus opus, præter hanc versionem in Bibliothecis *Antonii* (*du Verdier*) & *Francisci* (*de la Croix du Maine*) reperio.

ques sont apparentes, que non sollement, & sans jugement tu tès marié, mais pour le plus hault bien —— *Soit pour vivre entre les hommes sans reproche de paillardise, soit pour augmenter le bien literal par tes labeurs assiduz.* —— *Je reviens à mes dixains. Aiant entendu, que le Livre que tu as composé en Latin sur l'avantnaissance de ton filz, estoit* (*a*) *traduict en François, & que tu deliberois de l'imprimer; je t'ay bien voulu envoyer ceste mienne facture: non pour aultre chose toutesfoys, que pour demonstration de l'amytié que je te porte.* &c.

Hanc epistolam omittere nolui, quòd nullibi præterea nuptias DOLETI memoratas legerim.

Hunc librum Latinè excusum legi hôc titulo: *Genethliacum Claudii Doleti, Stephani Doleti filii. Liber vitæ communi in primis utilis & necessarius. Autore patre. Lugduni, apud eundem Doletum*, 1540. in 4. cum epistolâ STEPHANI DOLETI ad CLAUDIUM COTERÆUM præfixâ. *Reges*, ait, *solent, prole illis natâ, reges externos ad lustricum diem evocare* &c. *Nos natum nobis filium pompâ excipiemus literariâ* &c. *Agedum, carmine orbi significemus susceptam nobis sobolem. Quæ ut suo statim ortu omnibus sit utilis, natáque auspicatò videatur, argumentum nobis versus scribendi dedit, quo universam juventutem ad communis prudentiæ præcepta breviter informamus.* &c. *Hoc ipsum otioli nostri oblectamentum tibi dicatum volo, tum quòd puero ad sacrum lavacrum tollendo præfueris* &c. *Fac me certiorem quo vultu, quóve animo ab aulicis sit noster* * *Cato Christianus exceptus.* —— *Vale. Lugduni, sexto Cal. Februar. Anno à Christo in uterum virginis illapso* 1539. Hæc epistola librum concludit: *Claudius Coteræus Steph. Doleto salutem. Amabam te jam diu, ut tu quidem scis, mi Dolete* &c. *Quis divinas orationis tuæ divitias non admiretur? Cui non tui versûs elegantia satisfaciat? Jam verò liberorum procreationi quàm bellè studueris, nihil planè dubitamus.* &c. *Tuas nuptias, aliquot amicis & admirantibus & reclamantibus nusquam non probavi.* &c. *In hôc te laudabo, mi Dolete, quòd* Doletum *vultûs & ingenii tui imaginem genueris*, &c.

Ejusdem ad Eundem.

Cur tibi divitias optâro jure, Dolete?
En tibi thesaurus divitiis potior.
Is puer est, patrem (Gallorum lumen & orbis)
Qui pedibus, manibus, pectore, & ore refert.
Illi concedant cœlestia Numina, tandem
Egregias dotes mentis habere tuæ,

Id

(*a*) Sibi hanc versionem non adscribit.
* Nulla hujus mentio mihi alibi occurrit.

Id tamen est rarum: diversum sæpius usu
Evenit; & matri filius est similis.
Sed quid matre ipsâ laude omni plenius? aut quid
Sanctius? aut melius? vel magis ingenuum?
Quare sive unum referat, vel utrumque parentem,
Dives erit formâ, dives & ingenio.

Anno (*a*) 1539. DOLETUS excudit formulas locutionum Latinarum illustriorum in tres partes divisas; quarum pars tantùm prior prodiit. De his formulis quid scripserint (*b*) JONNES CRATO *à Craftheim*, JOANNES STURMIUS, in Epistolâ, ille ad *Joannem Baptistam* CRATONEM, hic ad eundem BAPTISTAM, illâ ann. 1575. hâc 1576. datâ, adjicere inutile non futurum duxi.

JOANNES CRATO *à Craftheim*, *archiatrus Cæsareus*, JOANNI BAPTISTÆ *filio S.*

ANni sunt XXXVI. aut eò ampliùs, cùm STEPHANUS DOLETUS *Latinarum loquutionum Formulas evulgavit, istâ inscriptione libri usus: Primam illius partem ex nomine & verbo loquutiones continere: Secundam significationes & constructiones verborum: Tertiam usum particularum indeclinabilium: Sed præter eam partem quæ nominum & verborum concinnas phrases habet, nihil quod sciam de illo libro amplius in lucem prolatum. Hanc verò partem, cùm ex Italiâ Augustam reversus & in Heinceliorum ædibus summâ humanitate & benevolentiâ exceptus, à D.* PAULO HEINCELIO, *qui jam magnâ cum laude in Augustanâ Republicâ consulatum gerit, dono accepissem, ita gratam acceptamque habui, ut fere nunquam à me dimiserim.—— Illud affirmo, de verborum rectò usu addubitanti hunc librum non modò subsidio mihi venisse, verùm plurimùm me adjuvisse, & quærendi in grandioribus voluminibus laborem sublevâsse. —— Cùm autem iisdem itineribus, quibus ego processi, te ire, & ad conservandum decus domesticum omnia præsidia tibi afferre cupiam, meus verò liber attritus diu usui esse non posset, hortatus sum virum integerrimum* JOSIAM RICHELIUM; *ut suis typis, quibus elegantiores literas plurimùm adjuvit, cum describeret, & si reliquas duas partes, quas, ut dixi,* DOLETI *liber in fronte ostentat, nusquam reperiret; alium libellum, quem de eleganti adverbiorum ad verba applicatione* HUBERTUS SUSSANNÆUS *ante annos triginta in* FRANCISCI VALESII *nomine apparere voluit, & connubium adverbiorum nominavit, Phrasibus istis Latinis adderet. Morem mihi se gerere* RICHELIUS *ostendit. Verùm cùm* SUSSANNÆI

(*a*) *Gesner. Bibliothec.* (*b*) *Epistol. præfix. Connub. Adverb.*
(*c*) *Epistol. præfix. Formul. Dolet.* denuo recognit.

SANNÆI *quoque liber venalis non habeatur, ut meum libellum sibi mitterem, rogavit. Cum iis verò literis, quas modò à* RICHELIO *accepi, prima pagella Doletani indicis erat. In quâ cùm tibi virum summum & de Eloquentiæ studiis præclarè meritum* JOANNEM STURMIUM προσφωνεῖν *atque ita ut ego inprimis cupio, te compellare perspicerem, manus sustuli* &c. *Kal. Jun.* 1575.

Ad JOANNEM BAPTISTAM, *filium* JOANNIS CRATONIS *à Craftheim*, JOANNIS STURMII *præfatio.*

ANimadverti *in Patris tui* JOANNIS CRATONIS, *mi* BAPTISTA, *literis: placere sibi* STEPHANI DOLETI *formulas: quas cupit ex* JOSIÆ RICHELII *officinâ in vulgus rursum exire. Valde me delectavit hæc patris voluntas, cùm propter ipsius de hôc genere studiorum, quod puritatem & ornatum orationis sequitur, judicium: cùm quòd hâc etiam ætate affectâ curæ ei sunt literæ elegantiores: tum verò in primis, quòd te his velit erudiri.* —— DOLETI *indices Josias* RICHELIUS *in lucem rursus edidit: cui adfuit* JOANNES LUDOVICUS HAUVENREUTERUS *suâ industriâ: & numerum formularum locupletavit: & libros indicavit Ciceronis aliorùmque scriptorum, unde sumptæ sunt ipsæ formulæ: juvenis adhuc bene literatus: & magnum subsidium atque etiam ornamentum Academiæ nostræ.* —— *Creditur* DOLETUS *à* NAUGERIO, *cùm apud illum Venetiis ageret, & adjutus, commentariorum suorum materiam in patriam suam & in Gallias deportâsse. Non considero, unde habeat: certè hi commentarii: de eloquentiæ studiosis & de literis bonis bene meriti sunt: atque utinam vel* NAUGERIUS *ipse, vel* DOLETUS, *aut aliquis alius hanc rationem potuisset perficere, ut integram linguæ Latinæ suppellectilem accumulatam & artificiosè dispositam atque instructam haberemus: rerum divinarum: naturalium: stirpium & plantarum: animantium & beluarum: artium atque doctrinarum: hominis etiam atque humanitatis nominibus & verbis & vocabulis; omnibúsque sententiarum formulis digestam: iis omnibus, quæ à Romanis usurpata; à scriptoribus nobis relicta sunt, quæ adhuc suâ carent absolutione: tametsi præclaram operam navaverint magni viri: Lexicis, commentariis noctium Atticarum, saturnaliorum, miscellaneorum, dierum genialium, antiquarum lectionum, Thesaurorum, adversariorum, collectaneorum, annotationum. Veruntamen ordinem adhuc, & plenitudinem, & copiam majorem atque perfectionem, etiam hâc ætate meâ ingravescente animus meus requirit. Quam rem scio à me multos expectare: sed ego ab aliis anteverti cupio: considerans quàm difficile sit: & expertus quàm sit arduum: & judicans non unius esse hominis, etiamsi autoritate præditus esset: sed requirere judicium & consensum literatissimorum hominum: quorum autoritati etiam docti viri non vereantur refragari.*

Plurimarum enim rerum notis, & loquendi formulis caremus: non solùm nostræ

nostræ ætatis: sed etiam Græcorum atque Romanorum. Quæ in lucem proferendæ sunt & scholis suppeditandæ: aut vetustatis imitatione: aut verborum novâ compositione: aut verbis: vel factis: vel quasi nativis: aut mutuatione à Græcis atque Latinis translatis vocabulis.

Si de his inter se aliquot principes literatorum consentirent: quorum libri & usus Linguæ Latinæ & Græcæ hanc autoritatem sibi possint assumere: etiamsi qui essent, qui vellent contemnere: maxima subsidia haberet dicendi ratio ad consummationem. Sed dum his destituti sumus, & dum alios expectamus: utamur hisce commodis à magnis viris nobis relictis: de quibus paulò antè scripsi: donec Deus adsit mortalibus: & aliquem det Academiis & scholis: qui laboranti hâc in parte queat eloquentiæ succurrere. &c. *Sexto Nonas Martii* 1576.

Transcribere maximam *Sturmianæ* & alterius Epistolæ partem visum est, quò certiùs constet de *Doletani* Operis præstantiâ ejúsque ad puri sermonis informationem utilitate; tum etiam de ejusdem operis continuandi & aliquando absolvendi necessitate, quæ iis, quorum interest juventutem litteris Latinis imbuere, incumbit.

DOLETUS (*a*) *institutum suum, & litterarium bonum amplificare totis viribus conatur; nec solùm sacros antiquorum manes excudendis emendatè illorum monumentis, sibi devinciendos statuit, sed suæ operæ industriæque partem æqualium etiam suorum commentationibus relinquendam putavit. At verò quàm studiosè & cupidè classicorum hujus ætatis authorum lucubrationes recepit, tam fastidiosè stomachoséque proletariorum quorundam scriptitatorum, quibus ea tempora deformabantur, jejunos frigidósque libros rejicit. Itaque doctis solùm & nomine dignis scriptoribus sive pridem vitâ functis, sive lucis usurâ adhuc fruentibus operam suam navare, ipsi in animo erat. Ab iis non abhorrere duxit* CLAUDIUM COTERÆUM *Turonensem Jurisconsultum, cujus opus* de militum jure & imperatoris officio excudit, anno 1539. ad Cal. Februarias, JOANNI BELLAIO Cardinali tum ab authore ipso, tum à se dicatum. Hujus operis initio præmisit hanc ad *Chalcographos & Bibliopolas* monitionem.

Eâ nos humanitate, & beneficio ob assiduos nostros in rem literariam labores nuper comprehendit FRANCISCUS VALESIUS, *Gallorum Rex, ut, quicquid à nobis erit postea compositum, vel aliis cujuslibet linguæ Libris cum insigni aliquâ emendatione, & doctrinæ cumulo adjectum, vel recenter ex Exemplaribus nostris in lucem editum, id ne quis, secundùm ea exemplaria (nos enim, ut Virgilianæ illæ Oves, pro aliis sinè quæstu vellera feremus?) ante decennium in quovis Gallicæ ditionis loco vel excudat, vel vendat. Hujus vos rei certiores in tempore fecimus, ne singularem in nos Regis liberalitatem ignoretis, & à damno nobis importando abstineatis. Itaque Regis voluntati morem gerite: nisi mulctam pendere vobis sit antiquius, quæ in Privilegii nostri diplomate continetur.*

De-

(*a*) *Dolet.* Epistol. præfix. lib. de Jur. Milit.

Decastichon etiam ad BELLAIUM addidit; cujus quatuor hi sunt priores versus:

Quàm Pallas, Bellona olim cognomine vera
Dicta sit, hoc clarè testificatur opus.
Nimirum ut præter Literas, aliquando potenti
Marti jungatur, belligerósque regat.

Quâ authoritate, nescio, aut poëticâ licentiâ fretus *li* in *literas* corripuerit; nisi quòd putaverit hujus vocis quantitatem ancipitem ab elemento *t* vel solitario vel (*a*) duplicato pendere.

DOLETI (*b*) *illud semper institutum, is suorum studiorum jam indè usque ab adolescentiâ fuerat propositus omnino fructus ut, quam eloquentiæ facultatem tum ingenii felicitate, tum assiduo diuturnóque labore aliquando consequeretur, eam omnem in Galliâ illustrandâ consumeret, perficerétque suâ tandem industriâ, ut quantis virtutibus* Franciscus Valesius rex *excelleret, nationes omnes cognoscerent.* Jam diu (*c*) *historiam illius temporis spoponderat*, (*d*) in quâ *vitæ Regum Gallorum* ab ipso, utì *à Suetonio Imperatorum Romanorum*, describerentur. Fidem suam aliquâ ex parte liberavit DOLETUS ann. 1539. ad Idus Sextiles; cùm ex ejus prelo prodierunt *Francisci Valesii Gallorum regis* (*e*) *Fata, ubi rem omnem celebriorem à Gallis gestam ab anno* 1513. *usque ad annum ineuntem* 1539. carmine Heroico Latinè tractavit; pollicitus (*a*) *Lectori, quæ deinde à Gallis gererentur; eodem ordine & versus*

(*a*) In *Carminum libris* ubique litteram *t* duplicavit, & syllabam præcedentem produxit. p. 71. 83. 91. 95. 105. verum est quidem voces *litera* & *litura* ejusdem esse *originis*, at non *temporis*. Lege *Dausq*. Orthogr. Vol. 2. p. 184. & *Jul. Cæs. Scaliger*. de caus. lit. 1. c. 4.

(*b*) *Dolet*. Epistol. præfix. Fat. Francisc. Valesf. 1539.

(*c*) Epistol. præfix. Comment. Tom. 1. 1536. & Tom. 2. 1538. Epistol. ac p. 559

(*d*) p. 1385.

(*e*) De hôc titulo sic *Doletus* ipse in suâ hujus operis Gallicâ versione p. 13. *Ce qui m'a induict d'intituler ce present Oeuvre en Latin* FATA, *qui en nostre langue veult aultant à dire que destinées, est, que par sus tout ordre & pouvoir humain j'ay veu advenir au Roy tout ce qu'il a souffert d'infortune en aulcunes entreprinses de guerre.* Quàm iniqua *Francisco* Regi fuerit fortuna passim attigit in suis Commentariis; Tom. 2. p. 32. *in expeditione* (inquit Doletus) *quam in Hispanorum regem* Carolum Austricium (*Imperatorem quid nominem, nullâ antiquorum imperatorum ditione potentem*) *instruxit.* & ibid. p. 559. *Carolus* tandem *Austricius Gallorum virtute & prudentiâ fractus & ex Provinciâ expulsus est.* Doletus patriæ amore ubique ardet, & odio adversùs ejusdem hostes incenditur; Hispanos igitur diris devovet (comment. Tom. 2. p. 32) *Hispanos lanistas abhinc quindecim annos misero sanguine Italia pastos.* (Ibid. p. 559.) Notat, *nunquam cadere in Gallorum mores, vel naturam, probissimam illam quidem, & minimè sceleri admittendo aptam, ut veneno, quemadmodum Hispani* (*quod proximè regis Galli Francisci Valesii filio indignè extinguendo exercuerunt*) *quenquam è medio tollant.* Ibid. p. 921. & Fat. Franc. p. 66.

(*f*) Lege ad calcem libri p. 75.

ftis genere descripta ab ipso acceptum iri, *ad eum usque annum*, *quo naturæ persolveret*, *& vitam cum morte commutaret*. Hunc librum FRANCISCO Regi dedicavit, & PETRO CASTELLANO Episcopo Tullensi; illi scilicet *inscripsit rem ipsam*, *huic artem & structuram*; hunc orans; *ut*, *quid operis sit*, *regem ipsum erudiret*; *sicque erudiret*, *ut*, *quale quantúmque huic videretur*, *pro eâ opinione illi & probandum & laudandum susciperet. Reges enim*, *ut bene sint erga litteratos animati*, *attamen non aliter litteratorum munera* (*id est opera ac libros*) *accipiunt*, *ac illi*, *quibus de litteris habetur fides*, *tum censent*, *tum suadent*.

Opus in tres divisit libros, quorum primus ad annum 1535. Regísque captivitatem, secundus ad annum 1537. fœdúsque inter Gallos & Hispanos ictum, tertius ad annum 1539. & Imperatricis obitum pertingit. Opus claudunt nonnulla quorundam in Authoris laudem epigrammata.

Idem hoc opus prosâ ab ipso authore versum anno 1540. ex ipsius officinâ exivit.

(*a*) *Eodem anno alter* (*b*) *libellus itidem ab eo Gallicè scriptus ex officinâ ejus pro-*

(*a*) Bibliothec. *Simler*. Tiguri, 1574.

(*b*) Bibliotheq. du Verdier. *La maniere de bien traduire d'une langue en autre. De la Punctuation Francoise. Plus des Accents d'icelle. Impr. à Lyon.* 4. *par ledit Dolet.* Bailletus de Doleto sic: *Cet homme, dont nous avons déja parlé au Recueil des Imprimeurs, se croyoit fort necessaire au monde pour perfectionner & embellir la langue Francoise, s'imaginant être celui, que la Providence avoit destiné pour la tirer de la barbarie & de l'indigence, où elle avoit été jusqu'alors. C'étoit peut-être dans cette pensée qu'il disoit au Roi Francois Premier dans une Epitre* [quæ etiam citatur in Bibliotheq. du Verdier] *qu'il lui fit en Vers*:

Vivre je veux pour l'honneur de la France,
Que je pretens (*si ma mort on n'avance*)
Tant celebrer, tant orner par écrits,
Que l'Etranger n'aura plus à mépris
Le nom Francois, & bien moins notre langue.
Laquelle on tient pauvre en toute harangue.
&c.

Et un peu après il ajoute: *

Passant nos ans en l'augmentation
Du bien public, & decoration
De notre langue encore moins ornée &c.

Mais il semble que l'autorité publique n'ait pas eu grand égard à cette pretendue vocation de Dolet, & l'obstacle qu'il prevoyoit lui arriva par sa faute; son supplice fit aller toutes ses belles resolutions en fumée. Neanmoins la Justice ne toucha point à ceux de ses * *Ecrits, ou il ne s'agissoit pas de la Religion ou de l'Etat. Tels sont tous les Ouvrages, qu'il a fait dans le dessein d'enrichir & d'avancer notre langue. On y trouve un grand nombre de traductions Francoises, mais il y a peu de choses touchant les régles de notre Grammaire. Nous avons de lui un Traité* de la Ponctuation Francoise, & un des Accents de notre langue, *qui sont joints à celui qu'il a fait* de la maniere de bien traduire d'une langue à une autre. *Il avoit écrit davantage & plus utilement pour la* † *Grammaire Latine, quoique nous n'en ayons*

* *Bailletus* hic videtur innuere, quædam *Doleti* scripta fuisse damnata, & forsan flammis addicta, & typis multiplicari vetita.

† Quid de Latinâ Grammaticâ scripserit, nondum scio, nisi quæ passim in ejus Commentariis passim occurrunt.

prodiit de laudabili translatione ex unâ linguâ in aliam; item de punctis & accentibus linguæ Gallicæ. Hunc tractatum legi, non ex editione ipsius DOLETI, quam videre nondum mihi contigit, sed ex illâ quam FRANCISCUS à CRUCE-COENOMANA memorat anno 1545. cum LUDOVICI MEIGRET * Libello de Gallicâ Orthographiâ excusam.

De

ayons parlé qu'en passant. *Bailletus* alibi [Jugement des Imprimeurs] *Estienne Dolet s'étoit rendu habile dans le Grec & le Latin; & s'étoit même étudié à polir notre langue du tems de François Premier.* —— *Dolet étoit un fort bon Imprimeur. En effet on a remarqué que ses éditions sont exactes & correctes* *Bailletus*, ut *Doletum* Græcè & Latinè scire probet, testes advocat *Franiscum à Cruce Cænomanâ*, & *Antonium Verderium.* In hôc quidem legimus eum fuisse *bien versé ez langues Greque & Latine*: Sed in illo nihil hujusmodi omnino occurrit. In notis nuperæ *Bailleti* [*Jugement des Scavans* &c. Tom. I. p. 372.] editioni adjectis habemus hanc censuram: *Ce n'étoit pas à du Verdier ni à la Croix du Maine qu'il faloit se rapporter de l'habileté de Dolet en ces langues. Ils n'entendoient le Grec ni l'un ni l'autre, & ne savoient qu'assés mediocrement le Latin. Pour Dolet il ne paroit point par ses Oeuvres, qu'il ait su le Grec. Ses pretendues versions de l'Hipparchus de Platon, & de l'Axiochus ont éte faites d'après les interpretations Latines, qu'il en avoit trouvées. J'avoue qu'il avoit bien étudié le Latin, mais quoi qu'il en fit son capital, il n'écrit pas naturellement. Sa prose sent l'Ecolier qui fait des Thêmes: C'est un tissu de phrases mendiées. Ses vers sont miserables, sur tout les Lyriques. La langue qu'il savoit le mieux, c'étoit, pour le tems, sa maternelle.* Nondum tamen satis mihi constat, *Antonium Verderium* & *Franciscum à Cruce-Cænomanâ* fuisse Græcarum Litterarum prorsus imperitos, & Latinarum non nisi mediocriter doctos Illum sanè utriusque linguæ non usque adeò nescium fuisse testimonio erit sua Prosographia; hunc linguæ Græcæ omnino ignarum, & in Latinâ non nisi paulùm versatum vix affirmabit, qui attentè tractatum ejus perleget calci ipsius Bibliothecæ adjectum. *Doletum* autem lectioni linguæ cùm Latinæ tum Græcæ multum studii, multum temporis impendisse, ex ipsius verbis, mox fidem faciam.

* Traité touchant le commun usage de l'Escriture Francoise, faict par *Loys Meigret* Lyonnois: auquel est debattu des faultes & abus en la vraye & ancienne puissance des lettres. 1545. à Paris, de l'Imprimerie de Jeanne de Marnef, vefve de feu Denys Janot, demourant en la rue neufve nostre Dame, à l'enseigne Sainct Jean Baptiste. in 8. Hunc Meigreti Tractatum *Verderius* (in voce *Loys Meigret*) recenset impress. Paris. in 8. *par Jean Longis & Vincent Sertenas*; non tamen adjicit annum: quem puto fuisse 1542. quo scilicet *Vincentio Sertenas* data est imprimendi facultas; utì patet ex editione 1545. quâ utor.

Hoc argumentum tractavit *Petrus Ramus* in suâ Linguæ Gallicæ Grammaticâ [*à Paris, de l'Imprimerie d'André Wechel.* 1572. in 8.]. Ex præfixâ huic Rami ad matrem regis epistolâ exscribere, quæ sequuntur, visum est. *Je commenceray par la Grammaire Gaulloyse ou Francoyse anciennement celebrée par nos Druydes, par nos Roys Chilperic & Charlemagne, nagueres comme revoquée des Enfers par le grand Roy Francoys, traictée en diverses facons par plusieurs Autheurs.* * *Jacques Sylvius, qui est decedé en la profession Royalle de Medecine, la presenta a la Royne Leonor a son advenement, & tascha de reformer l'abus de nostre escripture, & faire qu'elle convint a la parolle: comme appert par les characteres lors figurés par* * *Robert Estienne, & pratiqués par toute la Grammaire.* † *Geoffroy Tory, maistre*

du

* Ex ejus officinâ prodiit *Jac. Sylvii Isagoge in linguam Gallicam*, 1538. 4.
† Vide Annal. Typograph. Tom. 2. pag. 551.

De illo DOLETI Tractatu, cùm non sit ubivis obvius, multáque ad Doletum

du pot cassé, lors Imprimeur du, Roy en mit en lumiere quelque Traicté. Dolet en a composé quelque partie, comme des poins & apostrophes; mais la conduicte de ceste œuvre plus haulte & plus magnifique & de plus riche & diverse estoffe est propre a Loys Megret, combien qu'il n'ayt point persuadé entierement a ung chascun touchant l'Orthographe. (a) Jacques Pelletier a debatu subtillement ce poinct d'Orthographe, en ensuivant, non pas les characteres, mais le conseil de Sylvius & de Megret (b) Guillaume des Autels l'a fort combattu, pour deffendre & maintenir l'escripture vulgaire. Lors esmeus d'une si louable entreprise nous (c) en fismes aussi quelque coup d'essay, tendants a demonstrer que nostre langue estoit capable de tout embellissement, & aornement, que les aultres ayent jamais eu. Les plus recens ont évité toute controverse, & ont faict quelque forme de doctrine chascun à sa fantaisie. Jean (d) Pilot, Jean (e) Grenier, Anthoine (f) Caucie en Latin; Robert Estienne (g) en Latin & en Francois: Joachim (h) du Bellay, le vray Catulle des Francois a mis en lumiere une illustration de la langue Francoyse Depuis Henry (i) Estienne a escrit la conformité du langaige Francoys avec le Grec; & ne doubte point (s'il s'adonne a cette estude) qu'il ne nous donne ung aussi riche tresor de la langue Francoyse, comme il nous a donné de la langue (k) Greque Nagueres I. A. de (l) Baif a doctement & vertueusement entreprins le point de la droicte escripture & l'a fort esbranlé par ses vives & pregnantes persuasions. Par ainsi nous voyons, que depuis (m) quarante ans enca, ce proces pour vrayement escrire a esté sur le bureau. &c. Lege, sis, præterea Baillet, (n) de quelques Autheurs qui ont écrit de l'Orthographe Françoise. Inter alia multa, quæ in supra-dictâ Rami grammaticà occurrunt, habetur (in pag. 26.) discrimen cùm pronunciandi tum scribendi litteras *i*, *j*, & *u*, *v*. Iisdem quoque diversam pro diversâ ipsarum potestate figuram clarissimus Thomas Smithus eques Anglus in suo de rectâ Anglicæ scriptione Dialogo (o) assignat.

(a) *Verdier.* Biblioth.] „ Jaques Pelletier du Mans a escrit un *Dialogue de l'ortographe e prononcia-* „ *tion Françoise departi en deux livres; impr. à Poictiers, 8. par Enguilbert de Marnef*, 1550.

(b) *Verdier.* Biblioth. & *la Croix du Maine.*] „ Guillaume des Autels Charrolois a escrit *une Re-* „ *plique a Loys Meygret touchant son orthographe, impr. à Lyon 16. par Jean de Tournes.* 1551.

(c) Hanc Grammaticam edidit Ramus primùm, 1562. [Croix du Maine. Sed 1566. Verdier.] apud Andr. Wechelum. in 8. Elle a esté depuis imprimée chez ledit Wechel, en deux colonnes, de differente Orthographe, sçavoir de l'ancienne, & de celle de son invention.

(d) Verdier.] „ Jean Pilot Barrois a escrit, *Gallica lingua institutio. excus. Parisiis 8. apud Stepha-* „ *num Groulleau* 1561.

(e) Nullibi adhuc hujus mentio mihi occurrit.

(f) Croix du Maine.] „ Antoine Cauce, dit Caucius, a escrit une Grammaire Latine & Francoi- „ se, imprimée l'an 1570. en France & en Almagne. Et Verdier.] *Antonii Caucii Grammatica* „ *Gallica in tres libros distributa. Antverpia*, 16. *apud Lucam Bellerum.* 1576.

(g) Prodiit in 8. *Traité de la Grammaire Francoise; l'Olivier de Robert Estienne, M. D. LVII.* & *Gallica Grammatices libellus; olivâ Roberti Stephani*, M. D. LVIII. Uterque liber in 8. secundùm editus est, *ex officinâ Roberti Stephani* (viz. filii) *typographi regii*, M. D. LXIX. Author sic præfatur; *Pourtant que plusieurs —— ne pouvoient s'aider de la Grammaire Francoise de Loys Meigret, à cause des grans changemens qu'ils y voyoient, ——— ne de l'introduction par Jacques Sylvius, pourtant que souvent il a meslé des mots de Picardie, dont il étoit; nous ayans diligemment leu les deux susdicts Autheurs ——— avons faict ung Recueil.* &c.

(h) *La defense & illustration de la langue Francoise par Joachim du Bellay; de l'Imprimerie de Federic Morel.* 1561. 4.

(i) Ce Livre fût imprimé in 8. *par Robert Estienne Imprimeur du Roy.* M. D. LXIX.

(k) Prodiit anno 1572.

(l) Croix du Maine.] „ Jean Antoine de Bayf a escrit ung Traicté de la prononciation Francoi- „ se: non encores imprimé.

(m) Scilicet ab ann. 1531. ad ann. 1572.

(n) Jugem. des Sav. Tom. 2. pag. 648.

(o) *Ex officinâ Rob. Stephani.* 1568. in 4. Vide pag. 36. 37.

letum & opera ejusdem ſpectantia, aliunde non cognoſcenda; contineat, fuſiùs differere mihi (&, utì ſpero, lectori) non ingratum erit.

In illo ſic præfatur DOLETUS:

Au Lecteur S.

TU as cy devant le Diſcours de Loys Meigret Lyonnois touchant noſtre eſcripture Francoiſe.—— Après lequel traicté il m'ha ſemblé bon d'adjoindre, la maniere de bien traduire d'une langue en aultre: la punctuation de la langue Francoiſe: & les accentz d'icelle, mis en lumiere par Eſtienne Dolet natif d'Orleans &c. *Mais ſi tu trouve l'Orthographie de Meigret diſſemblable à celle de Dolet, ſcache que l'un le veult ainſi, & l'aultre pareillement.* &c.

Au Lecteur encores.

LY, & puis juge: ne juge toutefois devant que d'avoir veu mon Orateur Francois, qui (poſſible eſt) te ſatisfaira, quant aux doubtes, où tu pourra encourir liſant ce Livre.

Dixain de Saincte Marthe.

POurquoy es tu d'aultruy admirateur,
Vilipendant le tien propre langage?
Eſt ce (Francois) que tu n'as inſtructeur,
Qui d'icelluy te demonſtre l'uſage?
Maintenant as en ce grand advantage,
Si vers ta langue as quelcque affection:
Dolet t'y donne une introduction,
Si bonne en tout, qu'il n'y a que redire:
Car s'il t'enſeigne (ô noble invention)
D'eſcrire bien, bien tourner, & bien dire.

Eſtienne Dolet à Monſeigneur de Langei humble ſalut, & recognoiſſance de ſa liberalité envers luy.

JE n'ignore pas (Seigneur par gloire immortel) que pluſieurs ne s'esbaiſſent grandement de voir ſortir de moy ce preſent Oeuvre: attendu que par le paſſé j'ai faict, & fais encores maintenant profeſſion totale de la langue Latine. Mais à cecy je donne deux raiſons. L'une eſt mon affection envers l'honneur de mon pays —— l'aultre eſt l'exemple de pluſieurs Antiques —— Grecs & Latins, & Modernes &c.

Eſtien-

Estienne Dolet, au Peuple Francois humble salut, & accroissement d'honneur & puissance.

*DEpuis * six ans (ô peuple Francois) desrobbant quelques heures de mon estude principalle (qui est la lecture de la langue Latine & † Grecque) te voulant aussi illustrer par tous moyens j'ay composé en nostre langage ung Oeuvre intitulé l'Orateur Francois: duquel Oeuvre les traictez sont telz. [La Grammaire. L'Orthographe. Les Accents. La Punctuation. La Prononciation. L'Origine d'aulcunes Dictions. La maniere de bien traduire d'une langue en aultre. L'Art Oratoire. L'Art Poëtique.] Mais pour ce que ledict Oeuvre est de grande importance, & qu'il y eschet ung grand labeur, scavoir, & extreme jugement, j'en differeray la publication (pour ne le precipiter) jusques § à deux, ou troys ans. Cependant tu t'ayderas des instructions, qui sont en ce present Livre. —— Prends pour pleige l'affection, que je porte à ma renommée, que dedans quelque tems je te rendray parfaict l'Oeuvre dessusdict. —— J'ay cogneu telle ingratitude entre les hommes de mon temps, que ceulx, qui ont le plus proffité sur mes Oeuvres, sont les premiers, qui taschent de deprimer mon renom: mais pour leur meschante nature je ne laisseray de produire par Oeuvres le don de grace, que le Createur m'a faict tant en la cognoissance de la langue Latine, que de ma maternelle Francoyse.* &c. *A Lyon, ce dernier jour de May, l'an de grace (a) Mil cinq cents quarante.* Præfationes has sequuntur tres antedicti tractatus; primus de rectâ vertendi ex aliâ in aliam linguam ratione; secundus de linguæ Gallicæ punctis; tertius de ejusdem accentibus. In primo, regulas quinque proponit, ei, qui interpretis boni officio fungi velit, observandas: quarum duæ priores sunt hæ:.

En premier lieu, il fault, que le traducteur entende parfaictement le sens & matiere de l'Autheur, qu'il traduict. La seconde chose, qui est requise en traduction, c'est, que le traducteur ait parfaicte cognoissance de la langue de l'Autheur, qu'il traduict; & soit pareillement excellent en la langue, en laquelle il se met à traduire. DOLETUS sanè, postquam hæc interpreti probo opus esse affirmâsset, nunquam voluisset (*b*) PLATONIS totius versionem promisisse, aut (*c*) aliquot ejusdem Dialogorum interpretationem

* Ann. 1534. nam hanc præfationem scribebat ann. 1540.

† Græcam igitur linguam non ignorabat.

§ Promissum non præstitit; & hujus operis mentio fit in Bibliothec. Franc. à Cruce (quæ prodiit 1584.) *L'Orateur Francois, non encores imprimé.*

(*a*) Hinc mihi certum fit hoc opusculum Doleti anno 1540. prodiisse. La Caille. (p. 130.) refert ad annum 1545. qui est annus editionis libelli Ludovici Meigret, de quo paulò antè dixi.

(*b*) Bibliotheq. de la Croix du Maine.

(*c*) *Axiochum* & *Hipparchum* à *Doleto* Gallicè versos & ab eodem impressos. Lugduni in 12, 1544. affirmant *Verderius*, & *Franciscus à Cruce Cœnom.*

tionem suscepisse, nisi ea, quâ PLATO usus est, lingua ipsi, non tantùm mediocriter nota, sed etiam persamiliaris fuisset. Eam profectò si penitus ignorâsset, nunquam tam certum adiisset, suæ, de quâ nemo poterat esse magìs sollicitus, famæ periculum. Nullus igitur dubito, quin Doletus satìs in Græcis litteris exercitatus fuerit: in iis tamen nullum, quod ab illo editum extet, novi typographiæ specimen. Jam, postquam de Tractatu, quem de Interpretandi modo vulgavit, disserui, locus est, ubi de variis ejus ex Græcis Latinísque in vernaculam versionibus, quantum ad meam notitiam pervenit, agam. Quid ex Græcis verterit, modò dictum est; quid ex Latinis, restat dicendum.

Ciceronis (*a*) Orationes Philippicas, (*b*) Quæstiones Tusculanas; & (*c*) Epistolas familiares est interpretatus. In tractatu suprà memorato (scil. *la maniere de bien traduire* &c.) locum à se versum citat ex Ciceronis Tusculanis, quo suam primam interpretandi regulam illustret. In Epistolarum à se versarum initio lectorem sic præfatur:

Epistre au Lecteur muny de bon vouloir.

— *MOn entreprise est telle, que j'ay travaillé pour acquerir los & bruit en langue Latine; je ne me veulx efforcer moins à me faire renommer*

(*a*) La Croix du Maine.

(*b*) De quibus mox.

(*c*) La Croix du Maine. *Il a traduit quelques Epistres de Ciceron imprimées à Paris ches Buon. & Du Verdier. Les Epistres familieres de Ciceron (non toutes) avec leurs Sommaires & Argumens pour plus grande intelligence d'icelles. Imp. par ledict traducteur 8. & par Thibaud Payen en l'an* 1549. Vidi autem earum editionem in 12. venalem Parisiis in clauso brunello apud *Guilielmum le Bret* 1549. excusam per *Mauritium Menier* 1549. Vidi etiam earundem editiones duas in 12. quarum prior [*à Lyon, par Guillaume Rouille* 1561. *imprimé par Francoys Gaillard*] solam Doleti versionem continet: posterior [*par Jaques d'Arbilly* 1569.] duorum versiones exhibet [*par E. Dolet & F. de Belle-forest*]; scilicet quarum epistolarum versionem ille omisit, hic supplevit. *Doletus* enim in suâ versione nullius, nisi Ciceronis, epistolas interpretatus est. Editiones supra-dictæ [nempe 1561. & 1569] *Doleti* duas præfationes, alteram initio, alteram libro epistolarum nono præfixam, omiserunt. Ex quarum præfationum priore anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo datâ, annum, quo illa versio à *Doleto* prodiit, quémque *Verderius* neglexit, compertum habeo. Ciceronis Epistolas à *Francisco de Belle-forest* versas [*imprimées à Paris chez Buon & autres*] recenset *Franciscus à Cruce-Cœnomanâ*. Id præterea monendum lectorem duco, harum epistolarum versionem à *Doleto* impressam sinè Latino textu prodiisse. Lege Præfat. edit. 1561. *L'Imprimeur au Lecteur* — *Nous avons imprimé de nouveau les Livres dudict Autheur, qui se sont trouvés traduicts en nostre langue Francoise, joignant le Latin* &c. Item ante librum nonum: *Advertissement au Lecteur. Dolet n'a pas traduit le huitieme Livre, pource qu'il n'est de Cicero, & pour autres raisons qu'il allegue en une Epistre* [de quâ statim postea] *qu'il a faict en cet endroit aux livre de sa traduction imprimé sans le Latin: la ou il dit faire aussi le semblable au dixiéme Livre des Epistres de Plancus: & generalement de toutes celles, qui ne sont de ce pere d'éloquence Latine Cicero.*

nommer en la mienne maternelle Francoise. Ce poursuivant, je ne pretends seulement produyre, ce qui entierement est sorty de moy (comme desjea on a veu par (a) trois traitez de mon (b) Orateur Francois, & comme on le voirra entier au commencement du grand (c) Dictionaire Vulgaire, que bientost imprimeray, comme aussi on voirra aux (d) Tusculanes de Cicero, par moy traduites) mais pareillement tous autres bons Livres, que congnoistray sortis de bonne forge, Latine ou (e) Italienne: soient Autheurs Antiques ou Modernes: naifz ou translatez. De ce mien vouloir sera tesmoing ce present Oeuvre de Cicero, depuis quelque temps par moy traduict en nostre Langue; lequel Oeuvre je n'ignore pas avoir autrefois esté imprimé soubz autre traduction. Mais scais tu quelle? certainement faicte en despit des Muses Latines & Francoises &c. *De Lyon. ce premier jour de Mars, mil cinq cens quarante deux.*

DOLETUS Libro nono hanc præfationem adjecit :

Epistre au Lecteur muny de bon vouloir, & non infect d'envie.

APrès qu'avec la grace & ayde Divine je suis parvenu en ceste mienne interpretation jusques au huictiesme Livre de ces Epistres familiaires, j'ai deliberé d'y faire comme aux precedentes: c'est a scavoir de n'interpreter autres epistres, que celles, qui sont de Ciceron. —— Entre les Epistres mesmes de Ciceron il s'en trouve de si estrangées & si loing mises de nostre usage, que certes elles proffitent bien peu, & bien peu recréent le Lecteur, soit qu'elles soient Latines ou Francoises. —— Cicero avoit des intelligences particulieres avec aucuns, & bien sachant qu'il seroit entendu de lui a demy mot, s'il leur escriroit de quelques choses d'importance, il se rend aucunesfois tant perplex & obscur (ce qu'il fait d'industrie & contre son naturel, car de tous Autheurs il n'y en a point ung plus facile, ni moins ambigu que lui) que l'on diroit, que ce seroit propos de Coq en l'Asne. —— De telle sorte d'escrire est pleine la plusspart des Epistres de Celius, contenues au huictiesme Livre. —— Si tu allegues que pour le moins ces Epistres par moy delaissées eussent donné intelligence de celles de Cicero adressées à Celius: —— Mais *comme ce peult il faire qu'une chose non intelligible de soy mesme puisse donner intelligence d'une*

(*a*) De quibus antè dictum est. Scil. La maniere de bien traduire; la punctuation, & les accents de la langue Francoise.

(*b*) De quo opere [adhuc, quantum sciam, inedito] sic Doletus in suo libello (*la maniere de bien traduire*) —— *Des nombres oratoires je parle plus copieusement en mon Orateur.*

(*c*) Hoc opus nobis invidit mors Doleti præcipitata.

(*d*). *Du Verdier.* Les Questions Tusculanes par lui traduictes & imp. 8. Verderius annum impressionis non adjecit; sed ex epistolâ epistolis præfixâ & anno 1542. datâ certum est Tusculanarum versionem non nisi post annum 1541. prodisse. Tusculanarum versio omittitur in Bibliotheq. de la Croix.

(*e*) Hanc ergo linguam etiam calluisse Doletum liquet.

d'une autre? —— *J'adjouste à cecy, que chascune epistre de Cicero a par moy son argument, si ainsi est qu'elle le merite, & qu'elle soit en rien obscure. Je ne dis pas toutefois (& de ce je t'ay adverty aux arguments des epistres du second Livre) que les Epistres de Celius ne puissent aucunement servir à l'intelligence de celles, que lui escrit Cicero; mais veu les arguments, que j'y premets* —— *je me deporte de les interpreter* —— *Or doncques on ne trouvera estrange, si laissant là le huictiesme Livre je procede maintenant au neufvieme. Et t'advertis qu'autant que j'en fais aux epistres de Celius, autant en feray-je au dixiesme Livre; quand ce viendra aux Epistres de Plancus, & autres: generalement à toutes celles qui ne sont point de ce Dieu d'Eloquence Latine, Cicero.* —— *De Lyon ce premier jour de May. L'an de Grace mil cinq cens quarante & deux.*

Et in initio Libri decimi tertii:

Ces deux Livres ensuyvants sont de grande facilité, & presque tous pleins de recommandations. Qui sera cause, que nous en tronquerons la plus-part. &c.

Et in initio decimi quarti:

Toutes les Epistres de ce quatorziesme Livre sont presque toutes d'un Argument: lesquelles il envoyoit à sa femme du temps qu'il estoit en exil. Si donc je t'en traduis deux ou trois, contente toy; & ne requiers d'estre chargé de redicte.

Doletus quædam recentiorum quoque authorum opera ex Latino in vernaculum sermonem vertit; qualia hæc sequentia:

Le (*a*) *Manuel du Chevalier Chrestien traduict du Latin d'Erasme. Impr. par le traducteur.*

Le (*b*) *vray moyen de bien & Catholiquement se confesser; Opuscule fait premierement en Latin par Erasme. Impr.* 16. *chez ledit Dolet, à Lyon*, 1542.

La (*c*) *Paraphrase de Campensis sur les Psalmes de David & Ecclesiaste de Salomon, por Dolet faicte Francoise, & Impr.* 8. 1542.

(*d*) Cantica Canticorum *en Francois.*

Enu-

(*a*) Bibliotheq. du Verdier. Sed annum non addidit: quem reperio apud *La Caille; in seize en* 1542.

(*b*) Bibliotheq. du Verdier, & la Caille.

(*c*) Bibliotheq. du Verdier. De tribus his versionibus ull nec de sequenti, nulla mentio in Bibliotheq. de la Croix.

(*d*) Bibliotheq. du Verdier. & de la Croix du Maine. Sed sine anno. Hujus meminit Rev. Pat. Jacobus le Long (nuper cum magno litterarum damno de-

Enumeratis jam, quæ DOLETUS in arte interpretandi edidit, exemplis, ad alia ejus opera revertor. Anno 1540. librum à se compositum, de imitatione Ciceronianâ adversùs FLORIDUM SABINUM, Lugduni in 4. excudit. Hunc per Epistolam Cal. Octob. 1540. datam GULIELMO BIGOTIO inscribit; eò quòd, cùm BIGOTIUS DOLETI (a) *mores ob longam & intimam familiaritatem exploratos haberet, posset certum & verum testimonium ferre, an* DOLETUS *eo esset de animâ sensu eâque vitæ improbitate, quam* DOLETO SABINUS in Dialogo nuper adversùs illum scripto *assignaverat*. DOLETUS in hoc Libro primum agit *de* (b) *imitatione Ciceronianâ, pro cupidâ styli Ciceroniani juventute, quam* (ut ait) *à tam divini scriptoris studio delirans senex Batavus* ERASMUS *avertere nitebatur; cui* ERASMO *postea successit Floridus Sabinus, nihilo plùs, vel multo potiùs minùs imitationis Ciceronianæ amans.* (c) *Hìc iisdem penè verbis de industriâ repetit, quæ in Dialogo suo Ciceroniano de imitatione disputantur, ut judicent lectores, an justum argumentum Sabinus habuerit*, Doletum *vel calumniandi vel reprehendendi.* DOLETUS deinde Sabini convitiis (d) respondet; suámque *responsionem* sive *confutationem maledictorum* in partes duas distribuit. In (e) primâ, disserit de suo

defunctus) in Biblioth. Sacr. Edit. Lips. 1709. tom. 2. p. 111. „ Canticum Canticorum Gallicè, interprete Stephano „ Dolet. *Anton. du Verdier & de la „ Croix du Maine in bibliothecis Gallicis; „ & Appendix ad Cat. librorum prohibitorum jussu Ducis Albani, Leodii editum „ An.* 1569.

(a) Vide hujus libri pag. 6.

(b) pag. 7.

(c) pag. 19.

(d) pag. 20.

(e) pag. 23. 24 *De meo & Erasmi stylo liberius hoc dicam. Puriùs, ornatiùs, splendidiùs, diligentiùs observatis numeris, majori sententiarum pondere atque gravitate, exactiori in omnibus judicio, prudentiâque, quàm Erasmus, nisi omnia, quæ vellem, Latinè scriberem, Naturam mihi iniquam, vitam mihi acerbam, operam mihi omnem in studio eloquentiæ periisse arbitrarer. Nec verò arroganter hoc dictum existimari velim. Nam confusam autorum multiplicium imitationem concedens & Erasmo & multis, quod est Ciceroniani proprium, purè, ornatè, splendidè, numerosè, scribere (quoniam in Ciceronis studio bonam jam ætatis partem consumpsi) si id mihi assumo, videor id meo jure quodammodo vendicare. Nunc ægre fer Erasmum à me flaccidum nominari, meum illi stylum anteponi. At quanto tu magìs flaccidus videris, dum nostra tuis permisces? Quis tum tua, ut frigida & intermortua, non refugiat? Quis nostra, ut Ciceroniana & planè Latina, non amplexetur?* Pag. 27. *Longolius veræ Latinitatis amans, quo illa præcipuè constat, illum sibi imitandum proposuit, perfecitque, atque tandem assecutus est, ut ejus* (Ciceronis) *quàm simillimus evaderet. Erasmus autem alio ingenio natus fontem ipsum neglexit, & rivos undique consectans, aridus semper fuit, nullâ majori eloquentiâ abundans.* ——— *Quid habet illa Adagiorum farrago, præter supervacaneum otiosi senis laborem; & surreptas omnium undique vigilias?* —— *Supervacaneam in Theologiâ garrulitatem illi deme: quid nos præterea docet? Quibus nos disciplinis instruit? an Philosophiâ? an Astrologiâ, ? an Geometriâ? an Geographiâ? an Dialecticâ? an Medicinâ? an denique* Gram-

suo & *Erasmi*, *Floridi Sabini*, *Longolii*, ac Germanorum stylo; de *Budaeo*.

Grammaticâ? Quicquid tamen nominis suis sibi laboribus peperit, id omne ex Grammaticis praeceptionibus manat. Nam quae opera Erasmi magis celebria, quàm illius Paraphrasis in Vallam? quàm Libellus de octo partibus orationis? quàm de copiâ verborum? quàm de conscribendis epistolis? Reliqua illius monumenta aut jam quidem * *interierunt, aut brevi interitura sunt: quanquam nominis immortalitatis avidus testamento pecuniam reliquerit* † *ad ejus operum certos tomos excudendos, qui proximè è Germaniâ ad nos allati sunt: asinariâ me hercule sarcinâ grandiores.* ——— Item pag. 30. Sic ad Floridum. ——— *Te amicè admonebo, ut antiquatis plerisque vocibus uti desinas: Cujusmodi sunt,* [*singularissimus, obsequela*] ——— *Atqui non me clam est, apud Plautum* [*obsequelam*] *reperiri: sed bona dictionis Plautinae pars obsoleta censenda est. Et sanè quoniam non id praeter rem omnino facturi videmur, hic nostrum de Plauto & Terentio judicium libet inserere, quod in* ‡ *Terentii exemplaribus apud nos excusis secundâ continuò* § *paginâ omnibus sese offert.* ——— Pag. 33. Italum quendam, nomine suppresso, insectatur; & ejus ** imposturas irridet. Pag. 38. ——— *Qui puro veraque Latinitatis stylo uteretur, è Germania hypocaustis nullus adhuc, quod sciam, nullus meo judicio prodiit.* ——— *Doletus (inquis) neminem, praeter Budaeum, Sadoletum, ac Bembum, alicujus eruditionis esse putat: non quòd ita sentiat, sed ut Budaei gratiam frigidâ sibi concilicet assentatiunculâ; Sadoleti autem Bembique nomen in hoc novo imitationis genere defendendo invidiae opponat.* ——— *Nimirum me assentatione gratiam à quoquam aucupari praedicas? me, qui omnia ferè rideam, nihil penè admirer: tantum abest, ut quicquam cujusquam auribus dem, aut assentari noverim. Budaeum, Sadoletum, Bembum (tria nostra aetatis lumina) laudibus saepe, ut par est, cumulo: an id est illis assentari?* ——— Pag. 25. *Dialogum nostrum plenum nugis & garrulitate clamas. At saltem caput aliquod ex eo seligeres, quod refutares, quod inane demonstrares.* ——— *Cedò, ubi autores quosvis sive oratores, sive poëtas non legendos admonui? Legendos contrà semper omnes monui & oratores, & historicos & poëtas: atque ab iis petendam verborum copiam (si ea Latina sit & splendida) rerum cognitionem, & scientiam comparandam: at ad* Ciceronem *cujusvis stylum componi formarique volui.* ——— *Perfectae linguae Latinae saeculo fuerunt Cicero, Sallustius, Caesar, Plancus, Caelius* &c. *Quis tamen eorum Ciceronis puritatem, facilitatem aut venustatem aequet?* &c. *Ex iis verò omnibus, quos suprà nominavi, unum Caesarem semper excipio, quem verborum puritate & styli suavitate nunquam Cicerone inferiorem concedam. At extra hunc & Ciceronem nulli prorsus cuiquam in stylo formando adhaerendum suadebo. His tamen Sallustium licet adjungere, sed non in omnibus, ut illi sunt, imitandum. Nimia in Sallustio fuit verborum antiquatorum assertio: aures etiam non satis aliquando (ut ille ipse Caesar) numeris suis explet.* ——— Pag. 39. *In gula & crapula vitio ponere nos contendis, quod Erasmi ineptiis in* §* *Dialogo nostro Ciceroniano respondentes scripserimus, corpus bene curatum & liberius educatum postulare litteras* &c. *Et nos ob id dictum in gulae suspicionem vocare audes?* &c. *Omnium, quos tulit antea natura, vel quos nunc etiam fert, vixit vivitque nemo vel cibi vel potûs vel somni obstinentior: nemo laboris & vigiliarum patientior: nemo rei susceptae persequentior. Jam tu ex tuorum Italorum turbâ unum aliquem profer?*

* Erasmi tamen opera omnibus innotescunt, cùm minima & rarissima sit Doleti & ipsius operum notitia.

† De quâ pecuniâ in ipsius vitâ, cui ejus Testamentum adjectum est, nil lego. Vide Erasm. Vit. ann. 1642. in 12. p. 63.

‡ Hinc disco Doletum ante annum 1540. excudisse Terentium. Quae editio mihi nondum visa est, neque aliàs adhuc innotuit.

§ Carmina, quibus illud Doleti judicium continetur, postea proferam, ubi de ejus in Andr. & Eunuch. notis fiet mentio.

** Ille linguae Latinae usum, orationis facultatem, & versus faciendi artem minus mense promittebat. Lege Dolet. Epistol. p. 96. 98. & ibid. Epigramm. p. 185. 186.

§* Vide ejusd. Dialog. p. 76.

raeo, *Bembo* & *Sadoleto*; tum calumnias & probra sibi à Sabino objecta à se amoliri nititur. In (*a*) secundâ, plagii crimen, cujus reum Sabinus eum agebat, diluit. (*b*) Variis demum in *Sabinum* Epigrammatibus suum

for, *qui me in eâ re superet. Simulatione, scio*, & * *inani ostentatione multi me superabunt: re autem verâ ad me, dum vivam, bonâque valetudine utar, nullâ parte, accedent. Ausus item es graviorem aliam notam nobis inurere; Italis propriam, Gallis incognitam: sanè de animæ mortalitate sensum.* &c. *Animam* (*inquis*) *corpori superstitem non credit Doletus.* &c. *At quis meus inter omnes sermo, nisi pius, nisi castus, nisi Dei honore plenus? Quod meum extat scriptum, quod vel tenuissimam impietatis* (*impietatem voco, de anima interitu opinionem*) *bono alicui suspicionem concitet? Et vita, quam degimus, non planè Christiana?* &c. *Atque quàm sim ab illâ opinione alienus, liquidò etiam ex* § *versibus, quos de animæ immortalitate cecini in Genethliaco filii mei Claudii Doleti.* —— Pag. 43. — *Quòd Ciceronis imitationi hærendum suadeo, idcirco nullo me numero Terentium, nullo loco Virgilium habere colligis.* —— *Ita de Terentio in* † *Dialogo nostro Ciceroniano scripsimus. Terentii verbum repudiandum prorsus nullum censeo, quòd magis ad orationis solutæ libertatem, quàm ad carminis servitutem accedat* &c. *Hæc de Terentio. Reliquorum autorum voces usurpare, viro docto religio est nulla, in civitatem certè Romanam admissas, non peregrinas, & nimiâ vetustate, sicuti vinum, non fugientes, aut acescentes.* &c.

(*a*) Pag. 45. de suo & Lazari Baysii libro super re navali agit; sed de his antea fusè satis disserui. Item pag. 46. —— *Nostros Latinæ linguæ Commentarios* (*quod insolenter effutis*) *sumus suffurati; in iis nullo utimur ordine: tertius eorum tomus nunquam à nobis exibit, nisi, à quo illum compilemus, aliquod antè opus Gallus quispiam Italusve emittat.* &c. *Quod ad furtum facit, Sebastianum Gryphium, operásque illius conveni. Cum suis enim ille novit, quantâ diligentiâ, quanto labore, quantis vigiliis, quàm nullo nisi Cicerone & reliquis perfecti linguæ Latinæ sæculi autoribus adjutus solus illos confecerim. Et tu in illis quicquam ad aliis mutuatos nos ais? Quid Calepinus? quid Sypontinus? quid Roberti Stephani thesaurus? quid Riccius? quid Nizolius cum illis commune habent, ut* ‡ *quicquam ab illis in nostra transtulisse videar. Ordinem autem quem in commentariis nostris servemus, in primo & altero tomo certiorem* *† *lectorem fecimus.* &c. *An id est nullo ordine uti? Ecquem vel Græcum vel Latinum proferes, qui me in hâc re excellat.* &c. *Aliquod antè opus emittant vel Galli, vel Itali, vel Germani. Nullius enim in hôc vel doctrinam vel eloquentiam vel judicium formidantes, jam pridem quæ in tertio tomo nostro tractaturi sumus, apertè significavimus. Desponsam eam nobis gloriam præripere vel tu* (*si tamen prius Latinè loqui disceres*) *vel alius quivis conetur. Tum nostro emisso, docti ferent sententiam, uter utrum superet; ánve in hoc opus tot annos frustra contulerimus.* &c.

(*b*) Pag. 51. 52. En quædam de pluribus Doleti Epigrammata.

In Floridum Sabinum.

Facit meorum carminum sublimitas,
Ut Floridus non credat ea esse prorsus mea:
Sed

* Adeon' quenquam in suis vitiis cœcutire! Qui inani ostentatione Doletum superet, vix unum aut alterum invenias. Quòd de aliis malè plerumque sentiat, quòd maledictis semper & conviciis turpibus certet, haud mirum; id enim est eorum proprium, qui inani sui opinione inflantur.

§ Hi versus postea proferentur.

† pag. 93.

‡ Sanè qui illud Doleti opus cum aliorum Dictionariis seu thesauris contulerit, oportet id fateatur, Doletum in illi neutiquam plagii accusandum.

*† De illo ordine dixi antea.

suum librum concludit. FRANCISCI FLORIDI SABINI (a) opus illud, cui respondet *Doletus*, perlegi: nec satis mirari possum, quæ rabies viros litteratorum nomine gaudentes eò adigat, ut morum bonorum modestiæque obliti, odio iràque efferati, se invicem dilanient (b) maledictis; quibus tamen ne minimùm quidem suam promovent causam. Ita penitus animis insedit, & inveteravit vilis illa & barbara consuetudo, ut nostris etiam temporibus turpi hâc lanienâ nonnulli lanistarum, quàm litteratorum nomine digniores delectentur. Do-

Sed Florida inscitia & infantia facit,
Ut, qua scribit Floridus Floridi esse putem.
In Eundem.
Quis Floridus? comedo, helluo, lurco, venter,
Ganeo: gerro, invidia, maledictum: iners,
bardus,
Terra pondus inutile: dolus, scelus, pestis.

In eundem Atheon.

Plenis maledictorum quadrigis me potes
Obruere, qui facis cœlo etiam convitia.
Agedum, bene perditè fac sis malus, & impius.
Mortalem, post immortales, potes pungere.

Versus profectò magis dicaces, quàm canori; felléque magis quàm lepore conditi. Sed conviciis abstinere nequit Doletus, quoties illi cum adversario res est, sive soluto sive stricto sermone contendat. In ejus libro contra Sabinum alterâ ferè quâque lineâ opprobria ingerit, & maledicta maledictis confutat: videtur tamen ipse convitia, quæ mores vitámque infamant, damnâsse. Nam (pag. 40.) *Mutuis*, ait, *convitiis, si iis certetur, nullus est tandem modus. Quid impediat, quin te, pro objectis mihi criminibus, lurconem, ganeonem, pædiconem, mastrubatorem, fellatorem (vestratia vitia enumero) sicarium, veneficum, atheon denique vociferer: & quicquid mihi vitii objicis, id omne in te residere demonstrem? Iterum atque iterum hoc affirmabo, morum vitæque reprehensionem cum litterariâ disceptatione commune nihil habere. Et si in eo certaminis genere quisquam in mores adversarii invehatur, destitutum illum quidem ratione jam videri, pro victóque existimandum.* Id sanè concedendum est Doletum à Florido Sabino (uti mox constabit) lacessitum fuisse. At verò quibus calumniis Erasmum, Erasmíque non tantùm stylum, sed & vitam moresque, exagitat in suo de Ciceronis imitatione Dialogo Doletus, ab Erasmo nunquam antè lacessitus! Ad eum remitto lectorum.

(a) Francisci Floridi Sabini subcisivorum libri tres, Ludolpho Pio Cardinali Campensi dedicati ab authore per epistolam Bononiæ, 4 Cal. Maii, anno millesimo quingentesimo trigesimo nono datam. Utor autem editione Jani Gruteri, qui hoc opus suæ Lampadis [*Francofurti, è collegio Paltheniano, sumptibus Jonæ Rhodii bibliopolæ*, 1602. *in* 8. Tomo] primo p. 995. inseruit.

(b) Lege Floridi subcisiv. lib. 1. cap. 2. 3. & lib. 3. cap. 4.] Pag. 1003, 1007. usque ad 1031. *Dignum sanè odio hominum genus, & in quo non multum eruditionis agnoscas.* —— [Ciceroniani] *Ciceronem Cæsarémque tantùm, quos in solutâ oratione tutò imitantur, extare putant.* —— *Ei quominus multa ex aliis, si videbitur, assumam, mihi interdicunt. Nisi fortè tantum sibi in Stephano Doleto præsidii esse autumant, quantum in ipso, si viveret, Marc. Tullio collocarent: quanquam longè modestiùs ille de hâc re fuerit acturus, quàm cæritus noster Alcmeon: qui cùm Dialogum de imitatione Ciceronianâ superioribus annis adversùs D. Erasmum virum doctissimum scripserit, lectorem inprimis admonuit, omnia, quæ in suo Dialogo Morus disputat & loquitur, ex Ciceroniano Erasmi dialogo sumpta esse, ne Doletum sui dissimilem, id est, stylo modò inflatiore, modò flaccido esse putet.* —— *Non aliter seipsum illic nominat Doletus, quàm Ciceronem aut Demosthenem solemus; cùm novus herì lumbricus sub terrâ erepserit, qui modò nusquam comparebat; nunc cùm comparet, perit.* —— *Totus ille de Ciceronianâ imitatione dialogus nihil habet aliud, quàm perpetuas nugas, & vana insulsæque garrulitatis studium.* —— *Dole-*

DOLETUS ex suis commentariis multa in Dialogum de Imitatione

—— *Doletus non sale, sed veneno, suos labores aspergere didicit: quo imbutus pulcherrimum Erasmi Adagiorum opus, quod integrâ quantumvis excellentis viri ætate compositum videri potest, Adagiorum * farraginem appellat. Conferat cum illo, non suum Dialogum, nec linguæ Latinæ Commentarios, in quibus consarciendis tria ferè consumpsit, sed Longolii tum epistolas, tum orationes: deinde frontem perfricans, impudentissimè † in unâ Longolii epistolâ plus eloquii, plus artis rhetoricæ, plus linguæ Latinæ splendoris elucere, quàm in omnibus ad unam Erasmi commentationibus pronunciet. An non verius est, in unicâ Adagiorum paginâ plus doctrinæ inesse, quàm in toto Longolio?* —— *Quid mihi (ait ‡ Doletus) his* [Livio aut Salluſtio] *opus est, cùm Latini omnes ad eruditionem conferre possint: ad imitationem autem & verborum copiam nihil prorsus? Sic enim existimat, ex Marci Tullii verbis omne scripti genus commodissimè conflari posse, ut ex ** iisdem coloribus pictor vel Herculem, vel Achillem, vel Stentorem, vel Thersitem, vel Helenam, vel cervum pingere valet.* —— *Doletus omnes Latinos scriptores, præter M. Tullium, stercus appellavit. Responde mihi, bellua, an stercus est Virgilius? an Cæsar? an Livius? an non tu potiùs dignus, qui in stercore suffoceris? Aude, furia, tuos illos insulsos Latinæ linguæ commentarios efferre; & dic Romanos autores excepto Cicerone omnes ad unum stercus esse.* —— §§ *Causa, ob quam Erasmum sibi omnibus conviciis lacerandum proposuerit, ea hæc est, quòd cùm diis hominibúsque incognitus è cœno emergere vellet, non parvam sibi gloriam acquisitum iri speraret. Si celeberrimum aliquem virum acerbissimis maximéque inhumanis criminationibus ac maledictis impeteret.* &c. *Primò in* †* *doctissimum virum (cujus nomen supprimam) Francisco Valesio excellentissimo Gallorum regi non mediocriter charum quosdam versiculos Archilochios (hoc enim genus supra modum diligit) aculeorum plenos conscribere adortus, ab amicis admonitus est, id regi injucundum fore, cùm singulari ejus, quem sibi hostem delegerat, eruditione delectaretur. Proinde alium quæreret, cum quo ejusmodi simultatem exerceret. Sic vestiganti Erasmus Roterodamus in mentem venit: qui cùm à plerisque juvenis sollicitatus fuisset, nihil minus morti jam proximus extimescebat, quàm furentis Doleti tragœdias, quibus (sic enim ejus dialogum appellare libet) quando non unum Erasmum sed integram Germaniam conculcare videtur, indignum se esse ostendit, quem vel Itali vel cæteræ nationes aliquo judicio præditum existiment.* —— *Doletus* (a) *neminem, præter Budæum, Sadoletum ac Bembum alicujus eruditionis esse putat.* &c. Pag. 1014. 1015. examinat Doleti verba (b) *de corpore bene curato*, (c) & *quare reliqui scriptores legendi.* Et pag. 1016. 1017. *de verborum copiâ*, *delectu*, & *antiquo linguæ Latinæ tempore*; item alios Doleti locos pag. (d) 1019. & (e) 1021. & pag. 1010. de libris ad Herennium Ciceroni abjudicandis, quos nothos etiam censet (f) Doletus. Et pag. 1031: totum caput quartum de νοθείᾳ illorum librorum agit. Pag. 1022. totum caput secundum (g) plagii Doletum accusat,

* Vide Dolet. Dialog. pag. 170.
† Ibid. pag. 48.
‡ Ibid. pag. 59.
** Ibid. pag. 72.
§§ Quam causam *Doletus* afferat, lege Dialog. p. 11. & respons. ad Florid. p. 32.
†* Is est Italus ille, cujus *imposturas in lucem pretulit*; contra quem duo (quæ priùs indicavi) scripsit epigrammata; quique (ut ait in epistol. p. 97. 98.) *regem (ut Gallis facilè verba dantur) nummis pulchre emunxerat.* De quo in *Respons. ad Florid. p.* 33.
(a) Vide Dolet. Respons. p. 38. de quâ re priùs.
(b) Respons. pag. 76.
(c) Ibid. pag. 62.
(d) Ibid. pag. 116.
(e) Ibid. pag. 131.
(f) Ibid. pag. 125. 150.
(g) Lege pag. 45. Responsionis Doleti.

ne Ciceronianâ, multa item ex illo Dialogo in suum librum adversùs Floridum transtulit, ejusque tractatum de re navali, quam Lazarus Bayfius tractavit, excutit. Pag. 1027. *Ego sanè hoc scio, (a) tuos in linguæ Latinæ commentarios præter unicum titulum nihil tuum habere* &c. & lib. 3. cap. 4 pag. 1188. *Nemo in Erasmi Ciceronianum immodestiùs furiosiúsque scripsit, quàm Stephanus Doletus Aurelianus; cui, ut ad certamen descenderet, id fuit in causâ, quòd, cùm nil Ciceronianâ superstitione sit absurdius, Erasmúsque per omne scriptorum genus vagandum & ex singulis optimum quidque deligendum commonstrârit, maximam gratiæ partem (si id omnibus esset persuasum) amissura fuerit illa Doleti Commentariorum farrago, ex Roberti Stephani thesauro, Mariique Nizolii in Ciceronem observationibus (b) compilata. Qui enim id opus, antequam hæc ederentur, (c) viderunt, non majus illud antea fuisse mihi pro certo asseverârunt, quàm sex Laurentii Vallensis de Latinis Elegantiis libros, cùm aliorum postea sudoribus magnopere locupletata, absque aliquâ ejus, cui adscripta sunt, laude circumferantur. Quam ob rem Doletus, quodcunque potuit, in Erasmum virus effudit, ita quidem ut Erinnybus agitatus, non honestæ contentionis gratiâ, cum eo congressus videatur: qui licèt facilè iis responderet, à quibus quocunque modo lacessitus fuisset, Doletum, utì mente captum quempiam, nullâ responsione dignum duxit. Proinde id conspicatus egregius Latinæ linguæ commentariorum author, qui tertium se eorum tomum scripturum pollicitus, omnem de eo cogitationem, rei difficultate perterritus, abjecisse dicitur, nisi aliquis interim prodeat, qui paratam ei materiam porrigat; qui se & literas & (d) natare, ut si alius quisquam, scire gloriatus est; qui, inquam, (e) unicus Aristippi germanus, animam mortalem esse, ac summum bonum in corporis voluptate consistere (f) non dubitat; pro Erasmi calumniatore unicus ejus laudator repentè factus est, compositâ de ejus vitâ functi laudibus (g) Ode* &c. Doletus Floridi criminationem de plagio adversùs se allatam hôc (h) epigrammate ultus est.

In Floridum Sabinum, qui (i) libros tres de præstantiâ Cæsaris ab Alberto Pio Carporum principe suffuratus est.

Cùm crimine ficto scribis Commentarios
Meos me suffuratum ab aliis, Floride;
Spectare mihi videor furem unum aliquem stolidum,
Furtis suis ostendere velum qui se putet,
Fures si alios appellet ficto crimine.

Doletus in alio ibidem Epigrammate Flo-

(a) Ibid. pag. 46. satis sit loca in Floridi libro & Doleti responsione indicâsse, quæ lector, si vacaverit, conferat.
(b) Quid huic accusationi respondeat Doletus, suprà attuli.
(c) Hæc antea ex Thomasio, qui eadem ex Florido citavit, allegavi.
(d) Vide *Dolet.* Comment. Tom. 2. p. 170.
(e) Quid huic criminationi respondeat *Doletus*, dictum est prius.
(f) Nihil, quod vel minimum videatur huic opinioni favere in iis, quæ legi, *Doleti* operibus occurrit: nec *Floridus* debuit tam odiosi criminis suspicionem malignè injicere, nisi eandem solidiori argumento quàm merâ dubitatione occultâque mentis cogitatione confirmâsset.
(g) De illâ antea dictum est. Occurrit pag. 79. Carmin. Dolet.
(h) Lege Dolet. Respons. pag. 53.
(i) In Bibliothec. Simler. 1574.] *Francisci Floridi Sabini opera aliquot excusa Basileæ apud Robert. Winter. 1540. Sunt autem hæc: In M. Accii Plauti, aliorúmque Latinæ linguæ scriptorum calumniatores Apologia. De Juris civilis interpretibus liber. De C. Julii Cæsaris præstantiâ libri tres. Succisivarum lectionum libri tres multâ ac variâ eruditione referti. Octo libri Odyssea ab eodem carmine translati,* [qui postea à Vascosano] *excusi sunt Parisiis ann. 1545. in 4.* Clarissimus doctissimúsque FABRICIUS in Biblioth. Gr. (Lib. 3. cap. 19. p. 489.) notat in eâdem editione Basileensi in fol. 1540. contineri quoque Callimachi Hymnum in Dianam Latino carmine à Florido redditum. Hanc versionem Henricus Stephanus inseruit in suâ Callimachi editione. & Vascosanus etiam in suâ. Trium priorum operum mentionem facit *Floridus* in Epistolâ ad *Rudolphum Pium* ann. 1539. datâ & subcisiv. lection. libris præfixâ. Nescio annon trium illorum editio lectionum editioni præiverit. Hoc, quod adversùs Floridum Doletus allegat, plagium neque apud Thomasium (de Plag. Litter.) neque alibi adhuc legi.

Floridum Sabinum transtulit. Loca autem, ut expeditiùs ea, si velit, lector conferat, parallela hìc adnotabo. Transcripsit ex primo Commentariorum libro paginas 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. & immiscuit passim paginis libri de Imitatione 57. 100. 101. 102. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 93. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 50. 51. 52. 48. 49. 94. 95. Item ex libro de Imitatione transtulit paginas 56. 57. 51. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. in libri adversùs Floridum paginas 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

DOLETUS (*a*) anno 1541. LAURENTII VALLÆ librum de linguæ Latinæ elegantiis excudit, JOANNÍQUE RAYNÆRIO inscripsit epistolâ *Lugduni Calend. Decemb. anno* 1541. datâ; in quâ, (*b*) Laurentius Valla, ait, *quantâ diligentiâ, quanto judicio Latinam linguam perpurgavit, antè à Barbaris omni barbariâ inquinatam. —— Tu sanè* VALLAM *etiam ipsum sexcentis mendis antea infuscatum primo suo splendori restituisti. —— Tua tibi dicamus: nempe* VALLAM *à te quàm diligentissimè atque accuratissimè castigatum —— ut etiam posteritas intelligat summam inter*

Floridum carpit, quòd Budæum malè reprehendat in interpretatione verbi *Admittendi*; & Budæo perperam Politianum præferat.

—— Non in eo
(*) *Budæus erravit, cùm dixit* Admittere Equum, *esse idem, quod* in admotum insilire equum.
———— At id tu (†) *negas*
Et pro perpetuo procacitatis studio tuo
Maledicendique usu, indè occasionem arripis
Virum lacessendi, virum facilè principem
Doctorum omnium nostræ ætatis. Quem dum studes
Spoliare laude omni, Politianum ei
Præfers. Politianum —— non nescio
Summâ fuisse doctrinâ tum Latiâ,
Tum Pelasgâ: sed haud tantâ illâ tamen,
Ut non eam assecutus sit Budæus citò,
Longéque vicerit tandem. --- quod ad stylum pertinet,
In Budæo elucet majestas & gravitas
Antiqua quædam. Ast in Politiano tuo
Humilis nescio qua, & pædagogica dictio,
Scribendique modus elumbis odiosus est.

(*a*) Eandem hanc editionem ad prælum postea anno 1545. revocavit Lugduni in 8. Gulielmus Rovilius.

(*b*) Doletus quamvìs hìc Laurentium Vallam collaudet, eum tamen aliquando, tanquam indoctum & absurdum, culpat. Vide Comment. Lat. Ling. Tom. 1. pag. 443. Sed de hôc antea dixi.

(*) Hic locus occurrit in Bud. Annot. in Pandect. [Edit. Vascos. ann. 1556. p. 210].

(†) Florid. Subcis. lect. l. 2. c. 8.] *Gulielmus Budæus parum erudito candidóque viro convenientem personam subit; dum Marcum Tullium, Græculis quibusdam nimis impensè favens, imperitiæ malignitatísque arguit; dum Latinis omnibus nihil neque judicii neque eruditionis tribuit; dum denique recentiores quosdam Italos totis viribus conculcare conatur* [Lege Bud. de Ass. Edit. 1542. pag. 9. 10. 15. 139. 140.] *—— De recentioribus hoc dicam, non esse eorum quemquam (de paulò eminentioribus loquor) qui Budæo aliquâ in parte cedere debent. Imò verò Angelum Politianum, quem ille tanquam peculiarem hostem ubique impetit, adeò Græcâ Latinâque litteraturâ excelluisse, ut ea scripserit 43mo. aut circiter ætatis suæ anno vitâ functus, quæ octuagenarii Budæi lucubrationibus nihilo sunt inferiora. —— In Politiani scriptis major apparet, quàm in illius operibus ingenii vis, major Latinæ linguæ candor. Nam in Græcis vertendis noster fuit multo felicior. —— Budæus multa Græca ac Latinâ contexuit; at in plurimis nihil nisi merum laborem dignoscas. —— Huc accedit, quòd qui omnes erroris convincere nititur, in iis rebus quandoque cæcutit, in quibus neque Nebrissensis, neque Mancinellus, neque ipse quidem Ascensius falli voluisset. Quod liquidò ex hôc singulari ejus errato dignoscitur.* Admittere, *ait,* equum *interdum pro* conscendere *accipitur* &c. Budæum Italos insectantem lege in libri (de Asse) portione adversùs Portium, Edit. Colon. 1528. in 8. p. 577. nam ea portio in editionibus posterioribus omittitur.

ter nos fuisse amicitiam —— quam *hâc dedicatione illustratam gaudebis.*

Anno eodem GENTIANI HERVETI AURELII opuscula quædam impressit; in quibus legimus hoc (*a*) HERVETI ad DOLETUM Epigramma:

VErsibus haud nostris te aliud celebrare, Dolete, est,
Quàm Solis radiis addere velle faces.
Nam, quæ scripsisti, toto testantur in Orbe,
Ingenii quàm sit gloria rara tui.
Qui genere eloquii Ciceronem jure referre
Diceris: est (b) styli gratia tanta tui.
Et qui scis mirè varios componere versus,
Esse tibi solum hoc ut videatur opus.
Ergo te ut celebrent, mea non sunt carmina tanti:
Reddit nam celebrem te tua Musa satis.
Utrique at quoniam patria est Aurelia nostrûm,
Doctorum semper quæ fuit, éstque parens:
Quæ nos conjungunt; studiísque tenemur eisdem,
Ut vixisse sciat nos quoque Posteritas:
Inserere huic visum est hæc carmina nostra Libello,
Ceu certum nostræ pignus amicitiæ.

Doletus Hervetum lectori commendat (*c*) hôc Epigrammate.

SEquente statim libello non te putes
Minùs venusta, docta atque elegantia
Lecturum, quàm quæ paulò antea legeris.
Siquidem sui semper similis est Hervetus:
Nimirum doctus, tersus, splendidus & elegans
Scriptor tum Græcè tum Latinè in re qualibet.
Quare tam avidè ad reliqua legenda propera,
Quàm prima legisti cupidè, & ex usu tuo.

(*d*) *Prælegebat* Doletus *non abhinc multos admodum menses singulas Terentii Comœdias; eásque quanto maximo fieri poterat studio, à mendis, quibus hactenus contaminatæ erant, perpurgare contendebat, ut quàm castigatissimè ipsius typis excusæ in lucem aliquando ederentur (id autem in omnibus authoribus, qui ex ipsius prelis exirent, præstare haud dubiè constituerat) tum*

(*a*) p. 72. Epigram.

(*b*) At *stylus* corripit priorem. *Sæpe stylum vertas.* —— Horat. Satyr. lib. 1. Satyr. 10. v. 72.

(*c*) pag. 110. Opuscul. Hervet.

(*d*) Lege Doleti ad Gulielmum Belaium Langeium Epistolam præfixam observation. in Terent. Andr. & Eun. quæ data est ad Id. Mäi. 1540.

tum uno labore & operâ observationes Latini sermonis in ipsum Terentium conscribere, ipsi quidem placitum est. Doleto *gratus semper secundùm Ciceronem Terentius; gratus & ille quidem semper ipsi illi* (a) *Ciceroni unico Latinæ eloquentiæ deo.* (b) *In universas comœdias annotationes conscribere primùm decreverat: sed post Andriam & Eunuchum observationibus ab ipso illustratas nil penè visum est, quod eo labore in aliis dignum esset; ita sui semper similis est Terentius, & eâdem locutionum puritate splendoréque utitur.* Præterea (c) *in Terentii exemplaribus ex chalcographiâ suâ prodituris quædam passim scholia in margine insperserat, quæ locos obscuriores enuclearent.* Observationes, *quas in duas tantùm Comœdias easque tum arte tum eloquentiâ pleniores*, Andriam & Eunuchum dedit, (d) *tanquam Terentianæ locutionis formulas exemplis Ciceronis confirmatas*, prodierunt ex Doleti officinâ anno 1543. Gulielmo Belaio Langeio dedicatæ. Harum observationum fini subjectam ad lectorem integram Doleti epistolam proponere legendam non alienum duxi, ex quâ Lector Doleti animum ad promovendas litteras promptissimum intelligat.

Lectori.

Iterum te id à me scire volo (quod & principiò admonui) si quid te juvabit nostra istiusmodi opera, non eam tibi in reliquas Terentii Comœdias defuturam. Quid enim aliud coner literariæ utilitati natus? Tantùm igitur mihi unus aliquis significet, in cæteras Comœdias laborem nostrum opus esse: tum neque labori, neque industriæ parcam, ut, quàm bene sum erga rudem Juventutem exactè erudiendam animatus (nam ei tantùm hæc paro) tam diligenter promissum exolvam, & datam jam fidem liberem. Sic enim me in reliquum ætatis meæ tempus comparavi, ut totis viribus dies noctésque utilitati publicæ serviam, & communia humaniorum litterarum studia promoveam. Is, inquam, erit reliquus vitæ meæ cursus: quem si Deus Opt. Max. ex meâ sententiâ (ut honestorum conatuum adjutor est perpetuus) diriget, tum demum cognosces, qui meus sit animus & Juventutis adjuvandæ voluntas. Vale.

Judicium Doleti de comparatione Terentii & Plauti.

Græcos Poëtas Comicos mitto libens:
De Latinis quid sentiam, jamjam eloquar.

Plau-

(a). Cicer. lib. 7. Epist. ad Attic. 3. *Terentii Fabellæ propter elegantiam sermonis putabantur à C. Lælio scribi.*

(b) Lege Doleti Epistolam ad lectorem observationibus suprà dictis præfixam.

(c) De illâ Terentii editione promissâ mox dicetur.

(d) Lege *Doleti* Epistolam ad *Belaium* iis præfixam.

Plautum Terentio qui obstinatè præferunt,
Graviter mihi videntur errare. Si quidem
Nemo negat Plauto sermonis Latii
Proprietatem supremam. Sed nec ea deest.
Terentio vel major. Atque præterea
Servile Plauti ingenium & plebeium nimis
Terentius liberali stylo, & extra sales
Vulgares posito non vulgariter superat.
In hôc, Latinæ Musæ, parcite Sedigito,
Qui principi Latinæ Comœdiæ abstulit
Meritam hercle laudem, si Comico cuiquam alii.

(*a*) *Ad Lectorem.*

LInguæ Latinæ utrumque facilè principem
Audire vis divitias fundentem suas?
(Terentium dico & Ciceronem) id opusculi
Legito. Præter veras Latii elegantias
Nil hìc reperies, ex Latiæ eloquentiæ
Autoribúsque parentibúsque sumptas sacris.

(*b*) *Prologus Ludimagistro cuidam accommodatus in actione Comœdiarum Terentii.*

PRudentis, & boni secutus officium,
Fidémque Præceptoris, huic commissæ mihi
Tenere Juventæ non aniles fabulas,
Nugásve futiles studui inculcare: at ea
Visum est docere, quæ & polirent eloquio
Linguam, excolerént que mores eximiè eximiâ
Morum reprehensione: nempe Terentii
Comœdias: quas si fuit gratum legere
Vobis aliquando Juvenibus, gratum sit quoque
Audire, dum hìc aguntur: ac si quid minùs
Rectè, decoréve à Juvenibus actum erit:
Vobis facite ut subitò veniat in mentem omnibus,
Venisse vos huc condecoratum Juvenum
Ludos vestrâ præsentiâ, non undique
Exacta spectatum: neque adversâ accidat
Admurmuratione vestrâ, utì Juvenum
Erecti in hanc operam animi, mox concidant:

Nostræve

(*a*) Hoc Epigramma ipsas Observationes proximè antecedit.
(*b*) Hunc excerpsi ex *Doleti* Carmin. lib. p. 106.

Nostræve industriæ intereat fructus inaniter.
Agedum, silentium date, & nos tam placidi
Audite, quàm vos circumspicimus nunc cupidi.
Aequanimitatis sic assequemini
Laudem, & stimulum nobis subjicietis maximum,
In posterum ut vobis placere hujusmodi
Exercitationibus optemus acriùs.

Ex DOLETI officinâ *Suetonius* anno 1541. *Cæsaris Commentarii* anno 1543. prodierunt. Alios ex antiquis nondum vidi, quos vulgaverit. Suetonio addidit Scholia & observationes doctissimas *Joannis Raynerii*, quem in suâ ad ipsum epistolâ *Laurentio Vallæ* præmissâ (utì jam priùs notavi) laudaverat. Anno 1541. in 4. Lugduni prodiit *Stephani Doleti liber de officio Legati*; *de immunitate Legatorum*; *de Legationibus Joannis Langiaci Episcopi Lemovicensis:* cui (utì antea dixi) suas legationes obeunti Doletus ab epistolis fuerat.

Hìc lubet annotare; quàm variè æræ Christianæ annum expresserit DOLETUS. Designat enim aliquando tempus Christi natalibus prævium & ipsum natalium tempus; viz. (*a*) *anno à virgine gravidâ* M. D. XXXVIII. *Calendis Februariis*; & in eodem libro, (*b*) *anno à Christo nato* M. D. XXXVIII. *Calendis Februariis*; item etiam in eodem, (*c*) *anno à pace universâ* M. D. XXXVIII. *Calendis Februariis*. Aliquando tempus solum natalium; viz. (*d*) *anno à Christo incorporato & carne tecto* M. D. XXXIX. Aliquando tempus solum natalibus prævium; viz. (*e*) *anno à Christo in uterum virginis illapso* M. D. XXXIX. *Sexto Cal. Februar.* aut (*f*) *anno à salute mortalibus restitutâ* M. D. XL. *Cal. Octob.* Aliquando annum Christi ultimum; viz. (*g*) *anno à Christo ab inferis redeunte* M. D. XXXIX. Item (*h*) *anno à Christo in crucem acto* 1540. (*i*) *anno à mortalibus orco ereptis* 1540. Aliquando tempus Christi primum simul & ultimum; viz. (*k*) *anno à virgine gravidâ, vel (nequa calumniæ ansa calumniatori detur) à Christo in crucem sublato* M. D. XXXVI. *ad Calen. Novembres.* Quam calumniæ ansam calumniatori ne daret, caverit, nescio. Censori sanè ansam cavillandi dedit; nam æra Christi nati & crucifixi, cùm annorum triginta trium aliquótque mensium spatium interjiciatur, eadem esse nequaquam potest. Anni 1536[us]. 1539[us]. &

(*a*) Epistol. ad Reg. præfix. Tom. 2. Comment. 1538.
(*b*) Ibid. Epistol. ad *Bud.*
(*c*) Ibid. Præf. ad Lect.
(*d*) *Coter.* de jure milit. 1539. Epist. ad *Bellaium.*
(*e*) Genethliac. *Claud. Dolet.* Edit. 1540: Epist. ad *Coter.*
(*f*) *Dolet.* adversl. *Florid.* 1540. Epist. ad *Bigot.*
(*g*) *Franc Vales.* Fata. Edit. 1540. Epist. ad Franc. Vales.
(*h*) Observat. in Andr. & Eun. Edit. 1543. Epist. ad *Belaium.*
(*i*) Ibid. Præf. ad lector.
(*k*) *Dolet* de re naval. Edit. 1537. Vide Epist. ad *Bayf.* p. 2.

& 1540us. à Christo crucifixo erunt 1569us. 1572us. & 1573us. à Christo nato; quod tempus vel ipsius Doleti annos longè excedet. Ille itaque calculus est vel absurdissimus, cùm alter alteri neutiquam conciliari nec pro altero poni possit; vel falsissimus, cùm historiæ veritati omnino adversetur.

Aliud est præterea, in quo sibi pugnare videtur Doletus. In suo de imitatione Ciceronianâ adversùs Floridum Sabinum libro excuso apud eundem, ann. 1540. pag. 31. mentionem facit Terentii apud se excusi. Et in suis observtaionibus in Terent. An. & Eun. excusis apud eundem ann. 1543. pag. 5. indicat Terentium ex Chalcographiâ suâ proditurum. At verò cùm rem attentiùs expendam, non tantùm hunc nodum solvam, sed & ipsum tempus, quo Terentium excudit (donec illius editionis fidem assequar oculatam) deprehendere potero. Epistola ad *Guilielmum Bigotium*, quæ libro adversùs *Floridum* præfigitur, data est Cal. Octob. 1540. In eo libro Terentii exemplaria apud se excusa scribit. Sed Epistola ad lectorem, quæ Observationibus in And. & Eun. præponitur, data est ad Idus Maii 1540., quamvìs ipsarum Observationum titulus annum 1543. gerat. In eâ Epistolâ Terentii exemplaria promittit apud se excudenda. Igitur colligo Terentium anno 1543. Idibus Maji promissum ante Calendas ejusdem ann. scil. 1540. Octobres excusum prodiisse.

Recensentur nonnulla de rebus præsertim sacris à Doleto scripta aut versa; quæ cùm nondum viderim, ex *Antonii Verderii* & *Francisci à Cruce-Cænomanâ* Bibliothecis ac *Johannis de la Caille* historiâ transcripsi:

*Les * Epistres & Evangiles des cinquante deux Dimenches de l'an, commencant au premier Dimenche de l'Advent, avec briefve & très utile exposition d'icelles. Impr. par ledit Dolet.* 1541.

Discours contenant le seul & vray moyen, par lequel un Serviteur favorisé & continué & constitué au service d'un Prince peut conserver sa félicité éternelle & temporelle, & éviter les choses, qui lui pourroient faire perdre l'une ou l'autre. Impr. 8. *par ledit Dolet.* 1542.

Exposition sur la 1. *Epistre de S. Jean, divisé par Sermons.* Sinè anno.

(*a*) *Exhortation à la lecture des Saintes Lettres, Imprimée à Lyon, l'an* 1542. *par lui même.*

(*b*) *Discours de la Republique Francoise imprimé par lui l'an* 1544.

(*a*) Malè

* Hujus libri sic meminit (Biblioth. Sacr. 1709. Tom. 2. pag. 118.) Doctiss. Jacobus le Long; *Epistola & Evangelia totius anni Gallicè versa à Stephano Dolet*, in 8. *typis ejusdem.* 1541.

(*a*) La Caille & la Croix du Maine.

(*b*) La Caille & la Croix du Maine. Sed Antonius du Verdier utrumque tractatum jungit: *Brief discours de la Republique Francoise desirant la lecture des Livres de la Sainte Escriture luy estre loisible en sa langue vulgaire. Ledit discours est en rime. Avec un petit traicté en prose monstrant, comme on se doit apprester à la lecture des Escritures Sainctes, & ce qu'on y doit chercher impr. à Lyon* 16. *par luy même.* 1544.

(*a*) Malè apud multos cùm Papistas tum Protestantes, quoad suam de religiosis rebus opinionem, audit DOLETUS. Nec satis adhuc potui comperire, quid in causâ fuerit, ut sinistram hanc famam consequeretur. Non equidem eum omnino diffiteor in suis aliquando scriptis esse pauló (*b*) liberiorem, & verborum nonnihil profaniorum (aut saltem quæ possent à malevolis detorqueri, quibúsque à benevolis opus sit ignosci) reum. Habemus in ejus (*c*) Commentariis solemnem ad Su-

(*a*) Catalogue des Historiens 1713 p. 103. *On accusoit Dolet de n'avoir point de Religion.* Et Calvin. de Scandal. pag. 78. (edit. Genev. ex officinâ Joannis Crispini 1551. 8.) *Agrippam, Villanovanum, Doletum & similes vulgò notum est tanquam Cyclopas quospiam Evangelium semper fastuosè sprevisse. Tandem eò prolapsi amentiæ & furoris, ut non modò in Filium Dei execrabiles blasphemias evomerent, sed quantum ad animæ vitam attinet, nihil à canibus & porcis putarent se differre.* Nescio, an ille *Villanovanus*, quem cum *Doleto* unà junxit *Calvinus*, sit *Symon Villanovanus* Doleti amicus, cujus nomen in ejus operibus sæpius occurrit; vel *Servetus*, qui sub *Michaelis Villanovani* nomine celare aliquando se solebat.

(*b*) Inter illa à DOLETO paulò liberiùs dicta censeri forsan poterit crebra, quam Ciceroni tribuit, amore ipsius ingenti perculsus, appellatio, *Cicero lingua Latinæ deus.* Sed id excusare libet, quòd vox *deus* (Comment. Tom. 2. p. 359.) sæpe usurpetur pro eo *qui in re aliquâ principatum obtinet.*

(*c*) Tom. 2. p. 1328. *Superi, rerum omnium præpotentes superi, hanc mihi unam, hanc unam largimini felicitatem, ut mea nunquam existimatio, mea nunquam salus, mea nunquam vita (fortunæ bona, ut caduca & inania, curis vestris digna non censeo, neque vos pro iis prece ullâ velim obtundere) ex judicum pendeat sententiis. Bonis omnibus abundâsse, felicitate omni cumulatus, voluptate omni in vitâ colliquisse mihi sanè quidem videbor, si hoc precibus à vobis assequor. Quod ut assequar, tanto vos opere flagito, quàm ingenuè, ex animóque omnia vobis accepta refero, quàm studiosè vestra suspicio numina, quàm vestram in omni re intueor, & admiror potentiam.* Huic precationi occasionem dedit lis adversùs ipsum apud Judices Tholosæ intentata (de quâ prius). Lis illa, quæ ferè ei vitæ dispendio steterat, ipsius odium excitavit in Tholosanos, de quibus (Comment. Tom. 1. p. 20.) hæc scripsit: *Hôc animo Tholosani (quibus, & hujusmodi hominum pestibus dii malefaciant) in sermonem de religione apud Regem incurrebant, ut Doleto obtrectandi eis esset occasio; quorum tamen malevolentiam & nefarios conatus Rex, ut ingenio est, peracuto, & æquitate atque justitiâ erga innocentes singulari, facilè quidem novit, neque molestiam ullam iniquâ illorum delatione Doleto exhiberi voluit.* DOLETUM sæpè muniit Francisci Regis gratia; nec est cur id miremur; si illum hujus nothum fuisse verum sit. *Catalogue des Histor.* 1713. *p.* 113. J'ai lû, que Dolet étoit fils naturel de Francois I. mais il n'étoit pas reconnu, & je doute qu'il y en ait preuve. Lege Patiniam. p. 37. Et Bayl. Diction. *Je ne saurois croire qu'il fût fils de ce Monarque: je sai bien qu'il étoit jeune, lors qu'il publia deux tomes in folio l'an* 1536.; *mais je ne saurois me persuader, qu'il le fût assés pour pouvoir être fils d'un homme, qui étoit né l'an* 1494. Doletus natus est anno circiter 1509. Igitur inter Francisci Regis & Doleti natales intercesserunt anni non plures quindecim. Quod modò ex Baylii Dictionario allegavi de duobus tomis anno 1536 editis, erratum est, nam tomus secundus Commentariorum ante annum 1538. in lucem non prodivit. Et certè quos alios, nisi Commentariorum, tomos voluerit Baylius, ignoro. Lego in libro nuper excuso [Memoires d'Amelot de la Houssaye. Amsterdam. chez Michel Charles le Cene. M. DCC. XXII. in 8. Tom. 2. pag.

Superos precationis formam : ac in ejus (a) Genethliaco, metricum ad deos faustos & infaustos canticum.

Sed

pag. 233.] ——— *On disoit en ce tems-là (& je connois des gens, qui le disent encore, que Dolet étoit fils-naturel du Roi François I. & d'une Orleanoise, nommée* Cureau; *& qu'il ne fut point reconnu à cause du commerce, que l'on dit au Roi que cette Demoiselle avoit avec un Seigneur de la Cour.*

(a) L'avantnaissance de Claude Dolet. 1539. p. 26. Idem Latinè, 1540.

Canticque aux Dieux salutaires & non-salutaires à la vie humaine.

Troupes aux Humains contraire,
Quand en ce monde viennent,
Troupe de mal affaire
Tu n'as ici que faire:
Aultres Dieux y conviennent.

Quotquot humanis malè rebus aqui
Vejoves estis, procul este diri
Vejoves: nata soboli secunda
Numina posco.

Dieux aux Humains amys,
Et d'aspect favorable,
Ici serez admis
Dieux de nul ennemys
Troupe à tous secourable.

Quotquot humanis bene rebus aqui
Cœlites estis, placidi huc adeste
Cœlites: nata soboli secunda
Numina posco.

Ny soys poinct doncq Saturne,
Mais ton Filz bien y soit;
Poinct n'y veulx d'infortune,
J'y veulx bonne fortune,
Que Jupiter conçoit.

Sis procul magni genitor Tonantis:
Jupiter tristi melior parente
Huc ades: ———

Junon, Venus, Minerve,
Venés y, bien le veulx:
Vostre vertu conserve
Ce Filz, & le preserve
De tous cas malheureux.

——— *Juno, Venus & Minerva*
Hic simul este.
[*Omnis hic adsit trivia Diana*
Cœtus: hic adsit Dea quaque mundas
Qua vel ad fontes saliat, vel alta
Per nemora erret.]

Sois y aussi Mercure,
Et Phœbus le facond:
Qu'a ce Filz on procure
Une telle parleure,
Qu'il n'ait point son second.

Huc nepos Atlantis ades diserte,
Huc pater vatum sacer huc Apollo
Phœbe te confer, nec opem petenti
Denega alumno.

Après vostre visite
(Dieux de haultain pouvoir)
Si cest Enfant merite,
Que d'aulcun bien herite,
Veuilles le tous pourvoir.

Sic ubi, Divique Deaquo tanta,
Prolis ad cunas tenera strepetis,
Quantùm erit cujusque potens facultas,
Fundite dona.

Ceulx qui ont la puissance
De beaulté conferer,
Lui donnent accroissance
Telle, qu'a tous en France
Se puisse proferer.

Cui licet formâ decorare corpus,
Corpus exornet meliore formâ:

Ceulx

Sed aliquam fortè pro Doleto veniam impetrabit mos apud Poëtas per-

Ceulx qui l'ame enrichissent
De Vertu excellente,
Il fault qu'ilz l'ennoblissent
De biens, qui ne perissent
Pour aucun vent qui vente.

Cui licet dotes animi erogare
Conferat artes.

Ceulx qui abondamment
Donnent biens, & richesses,
D'acquerir largement
Luy monstrent vistement
Les moyens, & adresses.

Cui licet magnis cumulare rerum
Copiis, magnas tribuat bonorum
Copias. ———————

Et toy Dame Fortune,
Qui regis les Humains,
Ne lui sois importune,
Mais tousjours opportune,
Luy donnant honneurs mainctz.

——— *Non tu bona Sors abesto:*
Te comitem adde.

Et permectez, que son aage
Il puisse terminer
Sans peril, ou dommage:
Et tousjours advantage
Il ayt sans decliner.

Facque felicem puer auctus avo
Transigat vitam.

Voila, ce que demande,
O Déesses, & Dieux.
A vous me recommende:
Adieu divine bande,
Qui presides aux Cieulx.

—— *Superi, jam abite:*
Quæ velim vestro tribui favori
Munera, dixi.

In hujus operi initio (p. 5.) aliud habetur canticum.

Canticque aux Déesses de Scavoir, appellées les neuf Muses.

Le joyeulx fruict, que donne mariage
Par ses esbatz, & par son doulx usage,
J'ay ja receu : & pour plus d'avantage,
C'est un beau Filz.

Pour vous servir, Déesses, je le feis:
A vous servir il sera doncq prefis,
Et avecq moy (qui seulet ne suffis)
Vostre sera.

Phœbus le blond pour luy s'efforcera
De bien chanter Pallas ne se taira:
Et vostre voix un bruict au Ciel faira
Oultre coustume.

Sus doncq, il faut, que ce jour on consume
En joye, & chantz. Prenez en main la plume,
Filz d'Appollo. Que la fleur on escume
De Poësie:

Pour celebrer en rithme bien choysie
Ce mien Enfant. Muses par courtoisie
Sa couche soit mignonnement farcie
De fleurs plaisantes:

Comme sont fleurs, qui croissent par les fentes
De Parnassus & qui viennent aux entes
De vos Jardins, & Foretz abundantes
En tout bon fruict.

Faictes aussi, que par vous il soit duict
Si saigement, & apprins, & conduict,
Que par son art il vous donne deduict,
Grand revenu.

Mais

pervulgatus Ethnica ista & poëtica fictitiáque numina precibus non seriis sed poëticis ideóque ludicris invocandi. Absit tamen à me interim, ut putem posse neminem purè scribere, nisi sermonem impurâ nominum commentitiorum farragine inquinet, & Diis gentilibus calamo litet; quasi Rhetorice & Poëtice, artes liberales, nequirent sinè mendaciis exerceri, fucóque meretricis magìs quàm cultu verecundo & matronali gravitate gauderent.

Ne autem Doleto sim iniquior, ex iis, quæ nascenti filio tradidit, (a) præceptis, mihi sanè videtur de religione non perperam sensisse.

In

Mais j'ay assés à vous propos tenu
De cest Enfant: a tant par le menu
Veulx le plaisir, duquel suis detenu,
Au long descrire.

Dieu Apollo, veuille moy cy conduire,
Et me prester un peu de ton bien dire.
Si cest Enfant par tes chantz fais reluire,
Bien le rendra:

Quand peu à peu grand homme deviendra,
Et ton honneur par son art maintiendra:
Lors congnoistras, quel los il t'aviendra
Par son scavoir.

Croy, Apollo, que par luy doibz avoir
Aultant d'honneur, que par aultre Poëte.
Et ne seras long tems sans le scavoir,
Si longue vie en santé Dieu lui preste:

Idem Latinè.

Quos fructus dat festus Hymen ex conjuge ductâ,
Cepimus: est proles jam sua læta patri.
Non mea sit, sed vestra, Deæ, quas pulcher Apollo
In sacrâ trifidæ Phocidos arce regit.
Carmen, io, nunc quaque suæ ad natalia prolis
Fundat, & argutis cantibus astra fremant.
Molli serta manu collecta sub Aonis umbris
Spargite: per cunas gratus inerret odor.
Mella liquata favis Hyblæis hauriat infans,
Ut vestro scribat postea digna choro.
Sed satis est monuisse mihi vobisque creatam
Spem laudis: Gnati concelebrate diem.
Nos amor accendit gravior: jam pluribus ortum
Versibus ornamus. Suggere, Phœbe, modos.
Nec grave sit, tenerum infantem celebrare canendo,
Quis decus augebit maximus arte tuum.
Non grave sit tenero infanti concedere versus,
Quos reddet posthac plenior ingenii;
Plenior Aonii afflatûs, quo mira crepabit,
Nil nisi te celebrans, nil nisi Castalides.
Est jactura levis, pro cantu reddier olim
Cantum. Phœbe, juva: te manet amplus honos.
Est tibi certus honos, puero præstandus ab isto,
Legitimos annos si bona Parca dabit.

Lector facilè animadvertet in versibus Gallicis haberi non tam strictam Latinorum verborum quàm liberam sensûs interpretationem.

(a) L'avantnaissance de Claude Dolet p. 7.

En premier lieu, la foy ce poinct tiendra,
Qu'il est ung Dieu tout puissant, & unique
En ses effetz: & si ce sans replique
Tu crois par foy, & en luy ta fiance
Soit toute mise (ô Dieu quelle assurance;
&c.
L'amour de Dieu de foy a tel pouvoir,
Que de tout bien ung Mortel peult pourvoir. &c.

Latinè.

Vive Deo fidens: stabilis fiducia divûm
Tristitiâ vitæ immunem te reddet ab omni.
Relligionis amor veræ fert commoda tanta.

p. 7.

In his præceptis, filium hortatur, ut (a) vitia fugiat ac voluptates; aliis

p. 24.
Jusques ici j'ay deduict en briefz termes,
Regles, & poinćts, auxquelz si te conformes,
Et si les suictz, Fortune ne craindras;
Heureux seras, & au hault bien viendras
D'esprit tranquille. O mon Filz, croy ton Pere,
Qui par vertu a vaincu impropere
Tel & tant grand, que malheureuse envie
A peu forger, pour le priver de vie.
Le fort bouclier de vertu & prudence
Contre envieux ay eu pour resistence:
Et comme un Roc les undes rompt, & brise
Sans estre esmeu en rien: par telle guise
Des envieux j'ay surmonté l'effort,
Et Dieu mercy me trouve le plus fort, &c.

(*Hìc se invidiâ superiorem gloriatur* DOLETUS, *quâ tandem oppressus fuit.*)

Au demeurant: quand la fin de ton aage
Sera venue, & fauldra le passage
Commun à tous (j'entends la Mort tant dure)
Passer, à Dieu obeïs, ne murmure.
La mort est bonne, & nous prive du mal,
La Mort est bonne, & nous oste du val
Calamiteux: & puis nous donne entrée
Au Ciel (le Ciel des Ames est contrée)
Prens doncq en gré, quand d'ici partiras,
Et par la Mort droit au Ciel t'en iras.
En cest endroict il ne fault avoir foy
A ceulx disantz (& ne sçavent pourquoy)
L'Ame, & le Corps tous deux mourir ensemble
L'Ame est du Ciel, à son Pere resemble.
(C'est Dieu) qui n'ha, & ne peult avoir fin:
Aussi n'ha il l'Ame au Corps mise, affin
Qu'avecq le Corps par la Mort soit mortelle.
Croy (& est vray) que l'Ame est immortelle,
Et que de Dieu a prins son origine,
Qui ne meurt point, & que Mort n'extermine
De l'Heritage aux bien vivantz promis,
De l'heritage, où nous serons tous myz
Par le merite (ò divine clemence)
De Jesuchrist: & en telle fiance
Meurs, quand plaira à Dieu d'ici t'ouster,
Ou aultrefois luy a pleu te bouter.

Latinè.

Hactenus adduxi, quæ sunt servanda quietam
Optanti vitam, & casus vitare malignos,
Tot quibus ex omni parte irretimur in orbem
Ingressi. Præcepta, Puer, ne neglige nostra:
Et patris in morem posthac ridebis alacris,
Quotquot sermones de te spargentur iniqui.
Sola dedit scutum nobis interrita virtus,
Ac animus prudens, quo tela infesta minacis
Fregimus invidiæ, & morsus elusimus omnes,
Ut solida undantes elidunt saxa procellas.
Invidiam solâ supera virtute: crepabunt
Hostes disrupti, tantis si viribus obstes.
De reliquo: cùm mors pallens, ætate peractâ,
Instabit, non ægro animo communia perfer
Fata: nihil damni nobis mors invehit atrox;
Sed mala cuncta aufert miseris, & sydera pandit.
Tu ne crede animos unà cum corpore lucis
Privari usurâ. In nobis cœlestis origo
Est quædam, post cassa manens, post cassa superstes
Corpora, & æterno se commotura vigore,
Scilicet à summo rerum Genitore creati
Sic sumus, ut rapidâ corpúsque animúsque necentur
Morte, nec in cœlum pateant ex orbe receptus?
Non ita. Sunt nobis reditus ad regna paterna,
Regna Dei: genus unde animi duxere perennes.

In his sanè non tantum nihil favet, sed etiam nihil non pugnat illi, quam ei imputavit (uti antea notavi) *Calvinus*, de Animarum mortalitate opinioni: nihil hìc blasphemum occurrit. Id tamen dissimulare non possum, nullam in toto Latino poëmate aut Christi aut ejus meritorum mentionem fieri, quam interpres in suâ versione Gallicâ noluit præterire. Præterea interpres (in loco suprà citato) *unum Deum* affirmat, cùm author ipse *Deum* dunta-

aliis prodesse studeat; liberali & invicto sit animo, virtute adversùs fortunam communitus; (*a*) Litteris incumbat: si fuerit parentibus superstes, bona eorum labore parta ne (*b*) perdat immodicis sumptibus, aleâ, conviviis, Venere; (*c*) paupertatem, quantum possit, caveat, nec minùs avaritiam, malásque ditescendi artes; (*d*) amicos, quàm queat multos paret, probet, veros à falsis sciat distinguere, sua cum paucissimis arcana communicet; (*e*) adulatores susurronésque aversetur, secum habitet & se noscat; (*f*) famulis nil credat; (*g*) in uxore habendâ dotes animi magìs quàm fortunæ æstimet; (*h*) quæcunque vitæ sors ipsi obtigerit, in eâ honestè ac prudenter se gerat, in civitate urbanus, in foro justus, in aula cautus, in principem fidus, in armis pro patriæ salute susceptis vitæ potiùs quàm libertatis prodigus. Hactenus de moralibus institutis. Quod verò religionem spectat, (*k*) Deum esse credat, (*l*) animam immortalem à Deo ortam & ad cœlum tandem ex hâc vitâ demigraturam.

Religionis bonorúmque morum studiosum se planè hic professus est. Cùm autem tunc maximè temporis id accidisset infortunii per nimiam perversorum hominum aut superstitionem aut licentiam, ut religio miserè in varias sectas scinderetur, maluit intrà generaliores terminos se tutum continere, quàm ad quas potiùs partes accederet, disertis verbis enuntiare. Neque tamen adeò tutè cautéque id egit, ut non in suspicionem ἑτεροδοξίας veniret, & apud plerosque ferè malè audiret; apud Reformatos, (*m*) blasphemus & ἄθεος; apud Romanos, (*a*) Lu-

duntaxat expresserit. Interpretatio illa Paraphrasis magìs quàm Versio dicenda est. Quid Doletus de Christo, Dei Unitate & Trinitatis mysterio secùs quàm Christianorum cùm Papistarum tum Protestantium cœtus, senserit, nondum licuit ex ejus scriptis elicere: neque mihi videtur quisquam ob solam suspicionem vexandus, imò neque ob privatam tam in politicis quàm in religiosis rebus opinionem quantumvis communiter receptæ dissentientem, modò eandem clàm habuerit, publicámque & ecclesiæ & politiæ, ubi degit, constitutæ pacem suis heterodoxis seditiosisve scriptis aut quovis alio modo non turbaverit. Uti enim ad *Bezam Calvinúmque* & ex quacunque sectâ omnes minimè accedo, qui humanæ cædis magìs quàm reformationis avidi hæreticos gladio coërcendos censent; ita neque ad illos, qui oestro fanatico rerumque novandarum studio efferati, id unum indefessi agunt, ut omnia misceant; quæcunque sunt & diu & maturè sanéque constituta, convellant; & cruda sui cerebri febrientis commenta, quasi novum Evangelium, violenter & impudenter obtrudant.

(*a*) p. 8.
(*b*) p. 8. 9.
(*c*) p. 10.
(*d*) p. 11. 12.
(*e*) p. 12 13.
(*f*) p. 14.
(*g*) p. 15.
(*h*) p. 16 17.
(*i*) p. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.
(*k*) p. 7.
(*l*) p. 25.
(*m*) Quid de eo senserit *Calvinus*, antea dictum est. Et Bayl. Diction. T. 2. p. 1012. *En cela Calvin & Prateolus trouvent un centre d'unité*: car *Prateolus* (Vid. Elench. Hæret.) *parlant des Athées asso-cie*

(a) Lutheranus, apud omnes, licentior. De blasphemiæ & ἀθεΐας crimine, hæc accusatio nondum satis solidis argumentis, præterquam incertis hominum suspicacium & omnia in pejorem partem rapientium insimulationibus, niti mihi videtur. At nihil clarius constat, quàm eum non in omnibus rebus Romanæ Ecclesiæ institutis assensisse; & Bibliorum linguâ vernaculâ versorum (b) Lectioni favisse: quâ quidem opinione, tanquam penè principali à Papatu discedendi causâ, vix ullam esse, quam tenaciùs tuerentur primi Reformationis authores, aut acriùs impugnarent ejusdem adversarii, nemo non fatebitur, qui in illorum temporum historiâ versatus sit.

Multos itaque libros à DOLETO conscriptos à Theologis Parisiensibus (c) anno 1544. imò omnes in (d) Indice Expurgatorio damnatos comperio: nec scio, an non ei turbas conciverint, & in ejus denique internecionem monachale (quo nullum capitalius) odium incenderint nonnulla (e) carmina contra cucullatos scripta: quod odium adeò demum exar-

cie Estienne Dolet avec Diagoras, Evemerus, Theodore, & semblables gens, que l'Antiquité a reconnus pour n'avoir admis aucune Divinité. Priùs tamen observavi ex ejus scriptis eum aliter, ac ἄθεοι solent, sensisse.

(a) Ex iis, quæ ex DOLETI epistolis antea citavi, constat eum jam diu, cùm à Tholosanis exagitaretur, Lutheranismi suspectum fuisse; multumque laborâsse, ut eam suspicionem expurgaret.

(b) Vide priùs inter libros de rebus sacris à Doleto scriptos, *Brief Discours de la Republique Francoise, desirant la lecture des Livres de la Sainte Ecriture lui être loisible en sa langue vulgaire.*

(c) *Caille* p. 112. & Bibliotheq. de la Croix du Maine.

(d) Edit. Madrit. apud Alphonsum Gomerium regium typographum 1583. 4. *Modus confitendi & modus orandi, prout impressit Doletus. Stephani Doleti opera omnia. Le Chevalier Chrestien par Estienne Dolet. Exhortation à la lecture de la Ste. Escripture par Estienne Dolet. Les prieres & oraisons de la Bible imprimées par Dolet.* Inter hæc non lego Præcepta illa filio nascenti tradita, nisi forsan in his verbis [*Stephani Doleti opera omnia*] includantur; at nullam equidem causam video post generalia hæc verba, quid opus erat specialem inserere nomenclaturam. In Indice Expurgat. edit. impensis Lazari Zetneri anno 1599. p. 215. *Stephani Doleti formula Latinarum locutionum illustriorum apud eundem Doletum. an.* 1539. *nihil habent, quod ad religionem pertineat.*

(e) *Dolet.* Carm. 1538. p. 27.

Ad Nic. Fabricium Valesium.
De Cucullatis.

Incurvicervicûm Cucullatorum habet
Grex id subinde in ore, se esse mortuum
Mundo: tamen edit eximiè pecus, bibit
Non pessimè, stertit sepultum crapulâ,
Operam veneri dat, & voluptatum affectâ
Est omnium. Idne est mortuum esse mundo?
Aliter interpretare. Mortui sunt hercule
Mundo Cucullati, quòd inter terræ sunt onus,
Ad rem utiles nullam, nisi ad scelus & vitium.

Et p. 87.

In quendam, qui cucullum abjecerat.

Quid profuit pullum cucullum ponere,
Cùm, quam cucullus tum dotet, tum adfert suis,
Mentem, profanam, callidam, & sensûs vafri
Plenam, scelestam, omnique consutam dolo
Tam.

exarsit, ut in custodiam fuerit traditus. Ubi (*a*) *longi carceris illuvie fœdatus, primâ accusatione impiæ fraudis reus tandem Castellano supplice carcere emissus & omni noxiâ condonatâ liberatus est. Quod quidem cùm vehementer ab iis improbaretur, qui tum apud regem omnia posse putabantur, atque ob id ex iis unus primi nominis Cardinalis Castellanum gravi & objurgatrice oratione adortus esset, quòd cùm in Ecclesiâ orthodoxorum* (*b*) *Pontificis locum teneret, contra omnes tamen homines, quibus religio & pietas cordi esset, eorum, qui non modò Lutheranâ lue infecti, sed etiam Dei expertes, impietatis rei essent, partes tueri apud Christianissimum Regem ausus esset, memini Castellanum, cùm paulùm se collegisset, animo satìs incitato & commoto respondisse se, de quo accusabatur, in accusatorem meritò retorquere posse, cùm ipse, quod viri ecclesiastici & veri pontificis proprium esset, fecisset; ille verò, quod veri carnificis esset, ab episcopis exigeret. Episcoporum enim esse & Sacerdotum Christi & Apostolorum virorúmque sanctorum, qui nobis suo sanguine Ecclesiam consecrârunt, exemplo, Regem à sævitiâ & immanitate ad mansuetudinem, clementiam & misericordiam convertere, errantem ovem humeris impositam in ovile reducere* &c. *Se apud Regem Doleti fraudibus & sceleribus nullum patrocinium tribuisse; pro eo, qui promitteret vitæ morúmque emendationem homine Christiano dignam, Regi supplicem factum fuisse: qui pœnitentiæ affectus quandocunque in eo, qui temere in errorem prolapsus est, conspicitur, se illi existimare Ecclesiæ sinum expandendum esse.* Ex his Castellani, utì à Gallandio referuntur, verbis apparet Doletum *Lutheranâ lue infectum & Dei expertem* habitum fuisse; ejusdem *vitam morésque fraudibus & sceleribus* depravatos; eundem *temere in errorem prolapsum* sui *emendationem promisisse;* eâque conditione *carcere emissum*. Quod Lutheranismum spectat, facilè credam causam suspicionis à Doleto datam; quod attinet reliquam criminationis partem, satìs erat (tantum fuit tunc temporis adversùs Lutheranorum sectam & capitale odium) quenquam non modò Lutheranum dici, sed vel minimam Lutheranorum dogmatum umbram habere; ut ob eam causam unicam omnium reorum pessimus existimaretur. Reperiuntur enim inter cunctos quarumcunque partium sectatores quidam homines furiosi tam iniquo sævóque ingenio, ut quemcunque ab ipso-

Tam diligenter, quàm antea, serves tibi?
Te spes fefellit primùm, & illa opinio,
Quâ cum cucullo duplici mores tuos
Posse abjici prorsus putabas duplices.
Ac nos simul multum fefellisti, quia
Cum veste abjectam arbitrabamur luem
Vestis, minúsque cavimus tum à te, priùs
A quo cavebamus Cucullato Plano.

Iniquiùs tamen à Doleto id factum est, ut dente vestem laceret, totumque gregem oneret maledictis, quæ nonnulli illâ tecti & in hunc intrusi meruerunt: quasi vestis magìs quàm qui hâc induitur, peccâsset: quasi cucullus docuisset cucullatum id, de quo in alio vestimenti genere ipsum sua mala mens tam promptè non erudiisset.

(*a*) Lege Vit. Pet. Castellan. in 8 Paris. apud Franc. Muguet. 1574. per Pet. Gallandium, edente & illustrante Steph. Baluzio. p. 62.

(*b*) Episcopatu Tutelensi ornatus fuerat. ibid p. 48.

ipsorum partibus non ferventer stare animadverterint, eum statim, probum aliàs quantumvis & bene moratum merentémque non aliter exagitent, quàm si gravissimis sceleribus coopertus esset.

Stephanus Baluzius, qui *Castellani* vitam à Gallandio scriptam notis illustravit, ad locum suprà dictum habet: (a) Doletus *in carcerem conjectus est Tolosæ jussu Dampmartini, in quem propterea atrox carmen scripsit circa annum M. D. XXXIV. accusatus Lutheranismi, ut colligitur ex orationibus & epistolis ejus. Evasit tamen judicio Parliamenti.* De actione illâ adversùs Doletum Tolosæ intentatâ fusè antea disserui; at verò Lutheranismum (cujus tamen suspectum eum tum fuisse non nego) utì causam, cur carcere clauderetur, apertam & declaratam solámque, neque ex ejus orationibus nec epistolis agnosco. Neque puto *Petri Castellani* verba ad illud tempus referri oportere. *Castellanus* enim episcopalem dignitatem nondum adeptus erat, cùm Doletus Tolosæ degeret; nam epistolæ Tolosæ (b) à Doleto ad illum datæ nullum hujusmodi titulum illi adscribunt; epistola autem libro *de Francisci Valesii regis gestis* præfixa & Lugduni anno 1539. data *Castellanum* Episcopum & Latinè [*Stephanus Doletus Petro Castellano Episcopo Salutem*] & Gallicè [*Estienne Dolet à Monseigneur Castellanus Evesque de Tulle Salut.*] compellat. In Dictionario *Morerii* lego —— *Pierre du Chastel eut l'Evesché de Telles en* 1549. errore Typographi manifesto pro 1539. Quem lector ex totius ibidem sententiæ tenore ac filo deprehendet.

Doletus igitur in carcerem conjectus, primùm Tholosæ anno 1534. ob Lutheranismi suspicionem, aut etiam verba quædam adversùs Tholosani Senatus (ut accusabatur) authoritatem acerbiùs jactata. Eo tempore *Petri Castellani* Episcopatum nondum consecuti amicitiâ (c) fruebatur: Secundùm, Lutetiæ anno 1544. ob novas de Religionis rebus opiniones; ubi, dum in carcere detineretur, librum scripsit hôc titulo, *Le second Enfer d'Estienne Dolet*; (d) quod scilicet hâc secundâ vice in carcerem

(a) Ibid. p. 157.

(b) Dolet. Epistol. p. 116.

(c) Vid. Dolet. Epist. in loco antè citato.

(d) Lege prius, ubi Clementis Maroti mentionem feci. Et Caille. p. 112. *Plusieurs Livres, qu'il a composés, furent censurez par la Faculté de Paris en* 1544. *surquoy il ne pût s'empescher d'écrire, estant prisonnier au Chastelet de Paris,* le second Enfer d'Estienne Dolet, *en vers François, imprimé à Troyes la même année* 1544. Et la Croix du Maine. *Le second Enfer d'Estienne Dolet, avec quelques Dialogues dudit Dolet, à Troye, par Nicole Paris* 1544. Sed Antonius du Verdier, *l'Enfer qui sont certaines compositions en vers faictes par lui mesme, sur son second emprisonnement. Impr. à Lyon* 16. *par luy mesme.* 1544. Oportet sanè hìc lapsum fuisse Verderii typographum: vix enim probabile est hunc librum ab ipso Doleto excusum: tum etiam aliorum duorum scriptorum inter se convenientium authoritas hunc errorem evertit. Hunc librum nunquam vidi; ex cujus lectione multa mihi forsan ad Doletum pertinentia innotuissent.

carcerem truderetur. Tum *Petri Castellani* Episcopi Tullensis operâ veniam & libertatem obtinuit. Non autem diu fuit, antequam, vel per contumacem mentis obstinatæ pervicaciam vel per inexplebilem inimicorum malitiam vel per utramque, anno (a) 1545. & suæ ætatis 36. ad

(a) Author doctissimus Catalogi Historicorum (edit. in 8. Paris 1713. p. 113.) sic scribit: *Estienne Dolet fût brulé à Paris en 1543. pour cause de religion; on l'accusoit de n'en avoir point.* Ubi error typographicus numerum ternarium pro quinario substituit. Duplicem errorem in Bibliothecam Galliæ Historicam (Edit. in fol. Paris 1719.) intulit typographus, qui non solùm Doleti mortem prorogavit, sed etiam clarissimum scriptorem à seipso dissentientem induxit: nam legitur *num.* 7588. *Dolet fut brulé en* 1547. & *Num.* 12759. *Dolet fût brulé en* 1546. Annum mortis omisit Bibliotheca Francisci à Cruce-Cœnomanâ; de ipsa morte tacet Verderius in suâ Bibliothecâ, uti & Gesnerus; sed hujus Bibliotheca prodiit anno 1545. quo Doletus obiit. Verderius autem in Prosopographiâ edit. in 4. Lugduni per Ant. Gryphium 1573. pag. 4103. *Dolet enfin avec son scavoir estant poussé du Diable fust convaincu d'acte d'atheisme, & brulé à Paris publiquement.* Erratum est in Patinian. p. 38. ubi hæc: *on dit que l'an 1544. le 22 de Fevrier Estienne originaire d'Orleans & Imprimeur de Lyon fût brulé à la place Maubert à Paris.* Et miror ibidem p 37. legi hæc: *c'est chose certaine, qu'il fut pendu & brulé pour sa religion, au tems qu'on faisoit mourir les premiers Huguenots en France; sed non mihi constat de anno neque loco Je crois que ce fut à Lyon ou à Paris.* Et additur ibid. hoc epigramma Andreæ Frusii (pag. 40. ejus Epigramm.)

Mortales animas gaudebas dicere pridem;
Nunc immortales esse, Dolete, doles.

Caille p. 112. la Croix du Maine; & Patinian. p. 38. in his penè consentiunt: Scil. *Il fut brûlé à Paris le troisieme Aoust 1545. pour son obstination dans l'heresie de Calvin, en la Place Maubert. Ce qui est remarquable, c'est que cette Place est de la Paroisse Saint Estienne, que ce Dolet avoit nom Estienne, & qu'il fut brûlé le jour de l'Invention de Saint Estienne Estant auprès du Bucher, il crut que la populace s'attristoit de sa perte, ce qui lui donna lieu de faire & de prononcer ces vers:*

Non dolet ipse Dolet, sed pia turba dolet.

Il lui fut répondu sur le champ par le Lieutenant Criminel. (Sed in Patinian. *par le Docteur qui l'accompagnoit pour le convertir*)

Non pia turba dolet, sed dolet ipse Dolet.

Ad imam folii ultimi partem aliquantùm laceram (in exemplari Libri, *Les Gestes de Francois de Valois &c. à Lyon, chez Dolet* 1540. in 4.) quidam manu hæc adscripserat: *Stephanus Doletus hujus opusculi author heresi accusatus quódque libros aliquot edidit contra edictum regium, 4. Nonas Augusti Lutetiæ in platea Alberti* * • * *faucibus fractis laqueo Se*** *Sic.sic facta sunt.* Author notarum in Jugem. des Sav. 1722. Tom. 1. p. 372. not. 1. *Estienne Dolet le 3. Aoust jour de l'invention de S. Estienne son patron fut brulé à Paris en 1546. comme Athée relaps, n'ayant pas encore 39. ans complets. Il est bien peint dans la Lettre d'un* Joannes Odonus *inserée parmi les Oeuvres de Gilbert Cousin* [Gilbertus Cognatus]. At DOLETUS obiit 1545. nondum 37. annos natus. *Odoni* Epistolam, cujus meminit *Baillettus*, non legi. Bayl. Diction. ex Almeloveen. Amœnit. Theologico-Philologic. (Amstel. 1694.) p. 79. *Florent Junius dans une Lettre écrite de Paris le 23. d'Aoust 1546. raconte, que le 3. de ce mois Estienne Dolet fut puni du dernier supplice, & que le Bourreau aiant preparé toutes choses l'avertit de penser à son salut, & de se recommender à Dieu & aux Saints; que Dolet ne se pressant point,*

ad carcerem remissus damnatúsque in mediis flammis animam expiraret.

Jam

point, & ne faisant que murmurer quelque chose, le Bourreau lui declara, qu'il avoit ordre de lui parler devant tout le monde: il faut donc, lui dit-il, que vous invoquiez la Sainte Vierge, & Saint Estienne votre Patron, duquel on celebre aujourd'hui la Feste: & si vous ne le faites pas, je sai bien ce que j'ai à faire. Tout aussi tôt Dolet prononça une priere conforme au formulaire du Bourreau [Mi Deus, quem toties offendi, propitius esto, téque Virginem matrem precor divúmque Stephanum, ut apud Dominum pro me peccatore intercedatis] *& avertit les assistans de lire ses Livres avec beaucoup de circonspection, & protesta plus de trois fois, qu'ils contenoient bien des choses qu'il n'avoit jamais entendues: & s'étant ensuite recommandé à Dieu, il fut étranglé, & puis réduit en cendres. Florent Junius dit, qu'un homme, qui assista d'office à l'execution, lui raconta toutes ces choses.* Id notandum est, de anno, quo DOLETUS morte mulctatus fuit, non convenire inter eos, qui de eâ scripserunt: quippe alii (uti Baillet. Jugem. des Sav.) annum 1545. alii (uti author notarum in Baillet. quem antea citavi) 1546. assignant. Utrum præferam, non magni referre puto: sed extra illos limites obitum DOLETI removere aut promovere, error foret manifestissimus *Stephanus Baluzius* in suis ad *Petri Castellani* vitam notis (p. 157.) sic scribit: *Anno M. D. XLV. die III. Augusti (ut Severtius tradit in Antimartyrologio pag. 475. & in catalogo Episcoporum Matisconensium pag. 219.) Lutetiæ combustus est, de Lutheri sectâ convictus.* Denique ne quid omittam sciens, quod ad hoc propositum pertineat, exscribam quod reperitur in *Les Memoires de Michel de Castelnau; par J. le Laboureur. Deux Tomes. à Paris chez Pierre Lamy. M. DC. LX.* pag. 355. 356. Tom. Prim.

„ Philibert Babou, dit de la Bourdaisiere Cardinal, successivement Evesque d'Engoulesme & d'Auxerre, parle ainsi de nos premiers Huguenots en deux Lettres originales du 23. de May, & du 13. Iuin, lesquelles je croy estre de l'année 1562. & qu'il escrivit de Rome à Bernardin Bochetel Evesque de Rennes, Ambassadeur du Roy auprès de l'Empereur.

Monsieur, depuis la derniere &c. *S'ils sont Huguenaulx, je ne m'ébays pas s'ils sont traistres, pour n'avoir jamais veu un seul homme de bien de cette nouvelle religion, & de très meschans un monde: me souvenant avoir veu de ma jeunesse Dolet un des premiers, qui commentant par assez legeres opinions & de peu d'importance, tomba en peu de temps es plus execrables blasphemes que j'ouys jamais. Marot, que je voyois plus souvent, ne luy en devoit gueres* &c. *De Rome ce 23. de May. Vostre plus affectionné frere & seur Amy: Ph. Cardinal de la Bourdaisiere.*

„ Le pretendu Martyrologe des Huguenots fait grand cas de ce Dolet, qui veritablement estoit homme d'esprit & de lettres, mais libertin, comme les premiers Predicateurs du nouvel Evangile. Il étoit bon poëte, & comme tel, il donna sujet aux poëtes des deux partys d'escrire de part & d'autre. Les Catholiques firent entr'autres pieces ces deux distiques.

In DOLETUM.

Verba Doletus habet &c.

In eundem.

Carmina quòd sensu careant &c. [Duo hæc Epigrammata antea citavi]

„ Ceux de sa religion au contraire, qui ne le pouvoient louer que de sa mort, dedierent à sa memoire ces deux Epitaphes plus prophanes que Chrestiens.

Epitaphe d'Estienne Dolet.

Mort est Dolet, & par feu consumé,
Oh! quel malheur; oh! que la perte est grande:
Mais quoy, en France on a accoustumé,
Toujours donner à tel Saint telle offrande.

Bref

Jam tandem calamitosæ STEPHANI DOLETI vitæ finem imposui :

Bref mourir faut, car l'esprit ne demande,
Qu'issir du corps & tost estre delivré,
Pour en repos ailleurs s'en aller vivre.
C'est ce qu'il dit sur le point de brûler,
Pendant en haut, tenant ses yeux en l'air.
Va t'en esprit droit au Ciel pur & munde,
Et toy mon corps au gré du vent voller,
Comme mon nom volloit parmy le monde.

Stephani Doleti Epitaphium.

Ardentem medio rogo Doletum
Cernens Aonidum chorus sororum,
Charus ille diu chorus Doleto,
Totus ingemuit, nec ulla prorsus
E sororibus est reperta cunctis,
Naias nulla, Dryásve, Nereïve,
Quæ non vel lachrymis suis vel haustâ
Fontis Pegasei studeret undâ
Crudeles adeò domare flammas:
Et jam totus erat sepultus ignis;
Jam largo madidus Doletus imbre,
Exemptus poterat neci videri;
Cùm cœlo intonuit severus alto.
Divorum pater, & velut peregre
Hoc tantum studium ferens sororum,
At cessate, ait, & novum colonum
Ne diutius invidete cœlo;
Cœlum sic meus Hercules petivit.

Stephanus Doletus Aurelius Gallus, die Sancto Stephano sacro & natus & Vulcano devotus, in Malbertinâ areâ Lutetiæ 3. Augusti 1546.

In hâc narratione sunt, quæ meritò censuræ sunt obnoxia. Primùm, de martyrologio audiendus est Baylius. (Diction. Tom. 2 p. 1012.) *Le Martyrologe des Huguenots ne parle point de ce personnage. J'ai consulté tout exprès le petit Martyrologe Latin de Jean Crêpin, & puis le gros in folio qui fût imprimé en François l'an* 1582 ; *mais je n'y ai rien trouvé touchant Estienne Dolet Theodore de Beze dans l'Histoire Ecclesiastique des Eglises Reformées de France, qui tient un compte assez exact des personnes, qu'on faisoit mourir en France pour ce qu'on nommoit le Lutheranisme, ne dit rien de ce pretendu martyr Ce silence m'auroit étonné si je n'eusse seu, que Jean Calvin a mis Estienne Dolet au rang des impies.* De hâc *Calvini* sententiâ egi priùs.

Secundùm, duo illa Epigrammata in DOLETUM scripta ; quæ Catholicis tribuuntur, authorem unum habent *Buchananum*, quem nemo nescit Protestantium causæ favisse. Denique Epitaphium Latinum (nam Gallici author quis fuerit, adhuc ignoro) *Theodorus Beza* prioribus suorum poëmatum editionibus inseruit, in posterioribus omisit. Id (in loco suprà citato) animadvertit *Baluzius* ; scilicet *hoc Epitaphium in prima editionis paginâ* 51. *poni, in secundâ omissum*. Et *Baylius* in Diction. *Theodore de Beze qui avant que de professer ouvertement la religion Reformée, avoit publié une Epitaphe tout-à-fait glorieuse à notre Dolet (parmi le* Iuvenilia Theodori Bezæ *au feuillet* 31. *de l'édition in* 16. *sans nom d'Imprimeur & sans date) la retrancha des editions de ses poësies depuis qu'il eut abjuré la foi Romaine.* Editio, quam *Baluzius* vocat *primam*, & in cujus paginâ 51. epitaphium istud reperitur, prodiit Lutetiæ in 8. ex officinâ *Conradi Badii*, qui *Beza* poëmata *Roberto Stephano* & sibi tunc excudit Idibus Iulii, 1548 Ea tamen editio non fuit prima, sed alia in 16. sinè typographi aut anni indicio, in cujus folio 31. epitaphium antè dictum legitur, quâque se usum affirmat *Baylius*. Editiones ergo (quas ipse vidi) duæ sunt, in quibus *Beza* Epitaphium cernitur ; altera in 16. sinè anno, altera in 8. 1548. ; illam *Baylius*, hanc *Baluzius*, ambas neuter noverat; alioqui neque hic nec ille unam tantùm citâsset, & de alterâ tacuisset. Tempus editionis in 16. (licèt in eâ non indicatum) conjectare aggrediar. Non potuit præcedere annum 1545. quo DOLETUS crematus est. Eam oportet præivisse alteri editioni in 8. Parisiis Idibus Iulii 1548. vulgatæ, nam *Beza* (teste Antonio Fayo in Vit. Bez.) Lutetiâ abiens Genevam concessit nono Kal. Nov. 1548. Ubi Reformatorum partes secutus, Romanam fidem palam ejuravit; & deinceps ex suis operibus non tantum * *illa, quæ nunquam edita esse præstabat, probus abolevit*, Sed DOLE-

* Lege Præfat. Bez. poëmat. ann. 1569.

sui: quo (si breve annorum spatium, magnam eruditionem, Latinæ præsertim linguæ peritiam, operosos in re litterariâ labores, crebras quas cum multis habuit concertationes, & plurima quæ à studiis animum subinde avocabant impedimenta, perpendamus) vix alius fuit fortunam magis aut secundam meritus, aut adversam expertus. Hujus autem historiam fusiùs enarravi, quòd qui de hâc agant, vix vel paucos reperias; ejúsque opera, è quibus maximam mihi notitiæ materiam corrasi, rarissima sint, & in bibliothecis haud frequenter obvia. Restant quædam de nomine solo mihi nota; quæ si consulere contigisset, DOLETI historia in locis plurimis dubia adhuc incertáque clariorem lucem accepisset.

Ad STEPHANORUM familiam revertor; quorum tres fratres HENRICI filios antea memoravi. Ex his primas ROBERTO, quas si (*a*) naturâ non habuerit, arte vendicavit, dedi. FRANCISCUS jam mihi & CAROLUS supersunt dicendi.

FRANCISCUS, (*b*) mercator librarius in Universitate Parisiensi, anno

DOLETI etiam Epitaphium illud panegyricum (uti idem notat *Baylius*) expunxit, ne Protestantibus displiceret. Probabile est ergo editionem illam in 16 inter annos 1545. & 1548. lucem aspexisse: quam tamen apertè agnovisse mihi non videtur ex aliarum ordine & titulis. *Theodori Bezæ Vezelii poëmata in* 8. *Paris. apud Conr. Bad.* 1548. Et *eorundem editio secunda ab eo recognita, cum variis carminibus ex Buchanano aliisque poëtis, in* 8. *excudente Henrico Stephano* 1567. Et *eadem, omnia, in hâc tertiâ editione, partim recognita, partim locupletata. in* 8. finè anno & typographo; hunc tamen ex ipso charactere fuisse *Henricum Stephanum* nullus dubito; illum fuisse 1569. testatur epistolæ præfixæ subscriptio. Hic est trium editionum ordo, qui ex numero editionem in 16. excludit. Harum trium prima *Melchiori Volmario* dedicatur, ipsius *Bezæ* epistolâ præmissâ, datâque Lutetiæ VII. Cal. Jul. *qui dies* (ait) *est mihi natalis* [Natus autem est anno 1519. teste *Fayo* de Vit. Bez:] additâ etiam *Bezæ* lauream coronam manibus tractantis icone cum hôc disticho.

Vos docti doctâ præcingite tempora lauro:
Mi satis est illam vel tetigisse manu.

& cum ætatis indicio *AN.* 29. quamvis vultûs totius forma & barba mento propendens ætatem provectiorem deceret. Et *cum privilegio Senatus ad triennium.* Miror hanc probatam & publico privilegio communitam fuisse editionem, in quâ laudatur DOLETUS triennio ante publicâ sententiâ damnatus & combustus. Duas proximas editiones *Andreæ Dudithio* inscripsit *Beza.* Secuta est alia in 4. auctior ann. 1599. Bezâ consentiente ab *Venceslao Morkowsky de Zastrisell* juniore procurata suóque patruo nuncupata. Hactenus sufficiant hæc de Bezæ operum editionibus; in quas digredi me coëgit DOLETI, quam dare conatus sum, notitia.

(*a*) Joannes La Caille p. 109. *Franciscum* natu majorem affirmat.

(*b*) Sic in privilegio Prætoris anno 1546 dato. Vide Terent. And 1547. *Joannes la Caille* hunc vocat librarium juratum. *Chevillerius* (p. 342.) scribit viginti quatuor fuisse juratos, è quorum numero quatuor, aut duos eligebat Universitas, qui officinas visitarent: & (p. 358.) hujusmodi visitationi, quam *Jacobus Nymerd* (*rescribendum est forsan* Nyverd) & *Joannes André* exercebant, obstitisse *Franciscum* anno 1542. & curiæ decreto multatum.

no 1537. primùm innotuit. Huic, (a) *in clauso brunello sub scuto Franciæ*, ædes fuerunt: insigne typographicum (b) vas tripes, unde emergit palmes vinaceus) cum libro clauso supposito, basi insistens. Ad basin ea verba adscribuntur (c) πλέον ἐλαίυ ἢ οἴνυ, *Plus olei quam vini*. Aliquando adjiciebantur hoc (d) distichon & adagium:

Τὸ ῥόδον ἀκμάζει βαιὸν χρόνον. ἢνδε (e) παρέλθῃ
Ζητῶν εὑρήσει ὐ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.
(f) Πάντων δυσχερέστατον τὸ πᾶσιν ἀρέσκειν.

(g) Nonnunquam (sui patris (h) HENRICI & aliorum more) Universitatis arma affigebat, binis hominum iconibus cincta superscriptis vocibus PLVS OLEI dextrorsum, QVAM VINI sinistrorsum, subscriptisque litteris F. S.

(i) SIMONIS COLINÆI sui privigni (cujus (k) symbolum nonnullis libris apud se & illum venalibus affixit) (l) & FRANCISCI GIRAULT operâ haud infrequenter usus est.

Nescio, an ultra annum 1547. artem exercuerit; nisi is fuerit FRANCISCUS STEPHANUS, qui excudebat Dictionarium Latino-Gallicum, ann. 1570. apud Jacobum du Puis, Parisiis, & ann. 1571. apud Sebastianum Honoratum, venal. Parisiis, apud Nicolaum Chesneau. Dubito interim, num illius Dictionarii editio possit attribui *Francisco* Francisci hujus filio, qui ann. 1552. Genevensis erat typographus.

Inter libros à *Francisco* STEPHANO editos nulli mihi occurrerunt Græcis omnino characteribus impressi, præter Psalterium, & Horas Virginis ann. 1543. in 4. Utraque editio satìs nitida est, & rubricis decorata. His præfigitur, Græca ALDI ad studiosos brevis compellatio; illi Græca itidem JOANNIS LEONICI (ΛΕΟΝΤΟΝΙΚΟΥ) præfatiuncula in quâ (m) WOLFII CEPHALÆI Typo-

(a) Vide *Dicta Sapientum* 1538. & *Terent. And.* 1547.
(b) *Vinetum* 1537.
(c) Id est, *plus laboris quàm emolumenti.*
(d) *Ludov. Viv. de Epistol.* 1542. & *Hub. Sussannai brevissima paranesis ad pœnitentiam ex variis Bibliorum & doctorum Ecclesiasticorum locis excerpta.* 4. Sed sinè anno.
(e) Franciscus falsò imprimit παρέλτῃ.
(f) Hoc adagium aliquando solum, sinè disticho præcedente adscribitur: uti *Comment. Philosoph. Moral.* 1537.
(g) Vide ad calcem *Terent. Andr.* 1547. nam nullum insigne gerit titulus.
(h) Histor. Stephan. p. 9.
(i) *Comment. Philos. Moral.* 1537. *Dicta Sapient.* 1538. *Natur. Nomin. &c. ex Priscian.* 1540.
(k) *Terent. Heaut. & Adelph.* 1539. *Prat. Lac. Arund.* 1543.
(l) *Terent. Andr.* 1547. Caille p. 125. „ François Girault imprima les Antiquitez de Wassebourg in folio en 1549. „ Livre fort estimé. Il avoit pour devise, *Sustine & abstine.*
(m) De quo priùs.

Typographi (*a*) industria laudatur. Codices in *Francisci* STEPHANI officinâ excusi, charactere sive (*b*) Romano sive (*c*) Italico, luculenti admodum sunt, nec (*d*) incorrecti: inventu præterea rari, & pauci.

(*e*) *Carolus* STEPHANUS, *Roberti* & *Francisci* frater, anno 1520. (teste (*f*) *Ricciolio*) juvenis admodum floruit. Bonam illam magnámque, quam ex litterarum culturâ conquisivit, eruditionis frugem videtur præsertim contulisse ad artem medicam, (*g*) quam Parisiis professus est, neque sinè laude; utì ex (*h*) BUCHANANI elegiâ quâdam liquet. In iis studiis multum operæ posuit, quibus primùm vacare medicorum interest. Horum peritiam ei exilem non fuisse comprobant varii, qui ad rei agrestis ac medicinalis cognitionem & naturalem historiam pertinent, tractatus ab eodem compositi; quibus excudendis partim fratrum (*i*) *Roberti* & (*k*) *Francisci*, partim Vitrici (*l*) *Colinæi* prœla insudaverunt. In peregrinatione tempus consumpsit non infructuosum; præsertim per Italiam, ubi Venetiis (*m*) *Paulo Manutio* familiariter innotuit. In instituendæ ratione fuit non mediocriter exercitatus, & (*n*) *Antonio Baysio* erudiendo delectus à patre *Lazaro Baysio*, cujus libros de re navali, vestiariâ, & vasculariâ (*o*) redegit in epitomen; quo (*p*) adolescentulis utiliores fierent lucubrationes viri tanti; qui *senatoriis negotiis præpeditus animum suum altiora subinde cogitantem ad hæc puerilia tam facilè non potuisset demittere.* Ex Baysiani de re Navali operis compendio quæ lis inter *Carolum* STEPHANUM & DOLETUM exarserit, antè jam exposui. Hujus autem iram ille usque adeò

(*a*) *τοῦτο μὲν οὖν ψαλτήριον σπουδαῖοι ὑμῖν παρασκευασθὲν σμικρότερον ἐυκαρδίᾳ μάρψατε, Βολφιόντι Κεφαλαῖον τὸν τυπογράφον σπουδὴν ὑμῶν ὀφέλλοντα, ὡς μείζον' ἐρεύνετε ἀσκελές.* In hujus Psalterii titulo leguntur hæc, *τοῦ προτέρου ἀμολυντότερον.* Editio igitur Cephalæi huic antecessit; quo autem anno prodierit, nondum comperi; & in Jacobi le Long Biblioth. Sacr. p. 437. *Psalmi Græcè* in 12. *Argentorati* 1524. sinè typographi nomine (qui forsan fuit *Cephalæus*) *&* *iidem Argentorati*, *Wolphii Cephalæi* 1545.

(*b*) *Lib. de re naval.* 1537. *Vit. Calestin.* 1539. &c.

(*c*) *Terent. Andr. Eunuch.* 1538. *Prob. Falcon. Centon.* 1543.

(*d*) Indices erratorum subjunxit *Comment. Philos. Moral.* 1537. *Vit. Cœlestin.* 1539. & *Venet.* cum hâc monitione; *Quæ præterea animadvertes, benevole lector, pro tuo candore ita accipito, quasi humana; & quibus committendis omnes ex æquo sumus obnoxii.*

(*e*) Histor. Steph. p. 164.

(*f*) Catalog. personar. post Christ. insignior.

(*g*) Histor. Stephan. p. 164. 174. 175.

(*h*) Ibid. p. 176.

(*i*) Libell. *de re hort.* Rob. Steph. 1535. *Seminar.* 1535. *de nutriment.* 1550.

(*k*) *Vinet.* Franc. Steph. 1537.

(*l*) *Prat. Lac. Arundin.* Sim. Colin. & Franc. Steph. 1543. *Anatom.* Sim. Colin. 1545. & 1546.

(*m*) Histor. Stephan. p. 166. 167.

(*n*) Ibid. 164. 176.

(*o*) Prodiit illorum epitome ann. 1535. & 1537.

(*p*) Lege Carol. Steph. præfat.

adeò fecit, ut tam gravibus, quæ hic congesserat in ipsum, maledictis respondere operæ pretium nunquam duxerit.

Carolus STEPHANUS *Henrico* sui fratris *Roberti* filio valde profuit in ipsius pueritiâ literis initianda. (*a*) *Henricus* vix decennium excesserat, cùm in (*b*) ipsius præcipuè gratiam *Carolus* patruus octo (*c*) partium orationis naturas ex Prisciano collectas in dialogi modum (quæ docendi via est familiarior, ideóque optima) digessit. Vix annus alter abierat, cùm suo *Henriculo* iteratam sui Hortuli (*d*) editionem nuncupavit *Carolus*: nec (*e*) multò antè ((*f*) Riverii sui hortatu) Catonis præcepta & sapientum dicta ediderat: & illa interpretatione Latinâ & Gallicâ, unà cum accentibus ad prolationem; hæc explicatione Latinâ & distichis Latinis, ut à pueris faciliùs condiscerentur, illustraverat. Ista, quasi nimis puerilia, noluit negligere. (*g*) *Horæ bonæ non malè collocantur, quæ adolescentulis erudiendis impenduntur. Nec puerilia dicenda sunt, quæ nemo doctus non admodum gravia fateatur; cùm alioqui Priscianus perquam paucis sit familiaris, & ob confusum scribendi ordinem neglectus. Et quis puerile esse censeat, principem grammatices pueris proponere? Quo pacto autem id fiet, nisi facili ac familiari stylo, & qui pueros maximè deceat.*

Ille (de quo modò) *Riverius* forsan est idem (*h*) *chirurgus, quo Carolus* STEPHANUS *usus atque adjutus est, cùm post antiquos ac recentiores rerum medicarum scriptores corporis humani historiam tribus libris conscriberet anatomices studiosis gratum facturus. Riverii labor & in pingendis iis, quæ necessaria videbantur, ossibus, ligamentis, arteriis, venis, musculis, ac plerisque aliis, assiduus; & in dissectionum rationibus (quibus plurimùm exercitatus esset) demonstrandis frequentissimus fuit. Quæ singula anno* 1539. *ferè absoluta erant, & usque ad tertii libri medium impressa; quum ob enatam* (*i*) *controversiam totum opus supprimere necessarium fuit, ut liberum interea temporis aliis fuerit novas de hâc re comminisci sententias, picturásque alias confingere, aut ex hujus libri suffuratis nonnullis, tanquam suis, ante opus emissum uti. Non enim potuit à typographis jampridem impressum opus ita diligenter, dum supprimeretur, observari, quin aliquid clàm à nonnullis hujus rei spectandæ paulò cupidioribus etiam adhuc inemendatum auferretur, at-*

(*a*) Nam natus est anno 1528. *Histor. Stephan. p.* 196. & Naturæ partium orationis prodierunt ann. 1538. & 1540.

(*b*) Lege præfatiunculas Caroli & Henriculi nepotuli de grammaticis rebus inter se colloquentium.

(*c*) Omnes prodierunt ex officinâ Francisci Stephani.

(*d*) *Libell. de re Hortens.* Rob. Steph. 1539.

(*e*) Apud Franc. Steph. 1538.

(*f*) Lege præfationem editioni præfixam.

(*g*) Lege præfat. ante Sapient. Dict.

(*h*) Lege *Dissect. Part. Corp. Hum.* in præfatione, ubi Carol. Stephanus vocatur *Doctor Medicus.*

(*i*) In editione Gallicâ vertitur *ung procès.*

atque in Germaniam protinus transmitteretur: cujus exemplaria, præsertim pictorum nervorum, venarum atque arteriarum per amicos huc postea demandata sunt, quæ perpetrati hujus furti fidem facerent. Sex *postea elapsi sunt anni, antequam hoc opus absolutum (a) prodiret.*

(b) Principis medicorum Galeni sententiam descriptionibus suis Carolus interseruit; à quo, antequam hanc confectionem aggrederetur, primùm institutus est: cujus tanta est in rerum anatomicarum investigatione adhibita solertia, ut unum de hâc re quàm optimè sensisse judicaret, præterea paucos admodum; cui tantum tribuit, ut maximum piaculum esse duxerit, ab ejusmodi viro scriptis suis vel minimum dissentire.

Carolus animum studiis severioribus defessum, quoties per otium licuit, solebat nonnunquam (*c*) musicâ, cui etiam arti addiscendæ operam dederat, oblectare.

De loco, ubi *Carolus* STEPHANUS hactenus commoratus fuerit, conjiciendum lectori (si possit) ex sequenti (*d*) dialogo permitto.

CAROLUS, HENRICUS.

CAR. *Ehodùm Henricule, quò tandem properas?* HEN. *Ad te, sed imprudens præterieram domum.* CAR. *Debuisti à vicinis percontari.* HEN. *Statueram ex Fernelio. Nam mihi dictum est, te in ejus viciniam commigrâsse.* CAR. *Et meo Henriculo notus est Fernelius?* HEN. *Mihi verò cur non æquè ac tibi?* CAR. *At unde isthæc familiaritas?* HEN. *Ex (e) avi mei domo, cùm illic Fernelius curaret libros suos excudi: tum enim ego paulò adhuc junior, illuc animi causâ secedens, memini me multoties ab eo bellaria accepisse. Nunc quemadmodum eruditissimi viri crevit apud omnes authoritas: unà etiam cum ætate crevit erga eum nostra benevolentia.* CAR. *O quàm factum benè. Nunquam te pœnitebit eruditorum consortium, atque uti-*

(*a*) Apud Sim. Colin. ann. 1545. Latinè, & 1546. Gallicè.

(*b*) Lib. de dissect. part. p. 3.

(*c*) Lege Præfat. ad Natur. Nomin. 1540. in quâ Carolus & Henriculus colloquuntur. —— *CAR.* —— *Sed quid aliud me facere suades, per hanc aëris parum benigni intemperiem? Me vetant egredi copiosi imbres: obstat immensa luti colluvies, quâ nostra Lutetia per hyemem semper est lutulenta: præterea testudinem commodatò à me petiit amicus quidam meam, quâ solebam per otium nonnunquam animum oblectare. Itaque duobus spatiis tribúsve per cubiculum factis à prandio, cùm aliud deesset, quod agerem hìc, tantisper nugor cum Galeno meo, dum aut considat aër, aut imbres defluant.*

(*d*) Is præfigitur libello de Natur. Verbor. 1540.

(*e*) Is *Henrici* avus mihi videtur fuisse, non *Henricus* STEPHANUS, qui anno 1520. decessit, antequam *Henricus* nepos nasceretur; non *Badius*, qui anno 1535. obiit, cùm *Henricus* hic annum circiter septimum ageret; sed *Colinæus*, qui jam diu quædam *Fernelii* opera mathematica excuderat ann. 1526. & 1528. de quibus [quoniam ante *Henricum* natum] hæc nequeunt intelligi. Quæ autem hæc fuerint *Fernelii* [de quibus hìc agitur] opera, nondum compertum habui.

utinam hoc desiderium perpetuò accendatur, nec unquam nisi cum ætate intereat. Sed quid fit in transpontanâ? HEN. *Quod solebat, cùm illic esses: editur, bibitur, luditur.* CAR. *Præterea nihil?* HEN. *Imò etiam datur opera literis: sed aliquanto ignavior.* CAR. *A te fortassis, nam alieni laboris censorem esse perquam est difficillimum.* HEN. *Ita ajunt. Sed id dicebam, quòd studiosorum bona pars negotiis potiùs mihi videretur quàm otiis indulgere.* CAR. *Quid ita?* HEN. *Rogas? propter bellorum impetus ac procellas: quæ tempestas (ut scis) Musis est inimicissima.* CAR. *At nunc cessabitur in decennium, ut audio. Itaque liberior erit posthac Musarum quies.* HEN. *Sanè liberior: modò ne novæ perfringantur (a) induciæ.*

Anno 1540. *Carolus* STEPHANUS Lazarum Bayfium Legatum in Germaniam (*b*) comitatus est.

(*c*) Anno 1541. vulgata est Terentii Andria, in quâ (*d*) *Carolus* non solúm (*e*) *adolescentulis suis omnes ferè loquendi modos, qui quotidie usurpari solent, exposuit, sed etiam vulgatiores fecit, & corruptam enuntiandi rationem non sinè aliquo labore produxit:* & scholiis Latinis (*f*) Gallicam versionem inseruit. Hanc etiam Comœdiam ab eo in vernaculum sermonem versam (*g*) comperio. Suæ in Linguâ Italicâ peritiæ specimen dedit in nonnullis, quæ ex illo sermone in Gallicum reddidit, (*h*) opusculis.

Carolus STEPHANUS, postquam multos jam annos in politioris humanitatis studiis versatus esset; & in medicinâ excolendâ exercendâque, eam, quâ variâ repletus erat, quámque scientia illa maximè postulat, eruditionem intendisset, ad typographiam demum tractandam, artem quasi

(*a*) Induciæ scil. decennales, inter *Carolum* Imperatorem & *Franciscum* regem anno 1538. pactæ. Anno igitur 1538. omnes hi Caroli de Orationis partium naturis tractatus mihi videntur primùm, & anno postea 1540. secundùm prodiisse, quamvìs nullos [excepto illo de Natur. Infinit.] ex primâ editione adhuc viderim.

(*b*) *Histor. Stephan.* p. 164. 176.

(*c*) Apud Colinæum & Francisc. Stephanum.

(*d*) Lege Epistol. Caroli Stephani ad Amusum.

(*e*) An Carolus Litterarii ludi-magistri munus tunc obibat? An quosdam aut suos aut alienos adolescentulos tunc instituebat?

(*f*) Vidi hanc eandem Andriæ interpretationem excusam, cum versione Hispanicâ scholiis admistâ. Codex autem titulo truncatus neque annum nec typographum indicabat.

(*g*) Biblioth. du Verd.] „ Premiere „ Comedie de Terence, intitulée l'Andrie, traduicte en Prose Francoise par „ Charles Estienne. Avec un brief recueil de toutes les sortes de jeux, qu'avoient les anciens Grecs & Romains, & comment ils usoient d'iceux. Impr. à Paris 16. par Gilles Corrozet 1542.

(*h*) Comedie du Sacrifice des Intronati traduite de langue Toscane par Charles Estienne 12°. 1543. à Lyon, par Francois Juste & Pierre de Tours. Et les Abusez, Comedie des Professeurs de l'Academie Sienoise nommez *Intronati*, celebrée ez jeux d'un caresme prenant à Sienne, traduite de Toscan par ledit Charles Estienne 12. à Paris par Estienne Groulleau 1548. & [Biblioth. du Verd.] 1556. & à Lyon par Francois Juste 1548.

quasi domesticam suis avis, fratribus & affinibus diu familiarem, tanto tunc in pretio, neminíque erubescendam, se contulit. Primum ejus in hâc arte experimentum (quod sciam) anno 1544. prodiit, mihi nondum visum sed à nonnullis bonæ fidei (*a*) scriptoribus memoratum: nec postea quicquam ejus prælo & nomine signatum ante annum 1551um. aut ultra 1561um. mihi occurrit.

Joannes (*b*) VULTEIUS ad *Carolum* STEPHANUM sequens scripsit Epigramma, quo *Colinæi*, *Roberti*, *Francisci*, *Caroli* STEPHANORUM opera concelebrat:

Ad Car. Stephanum.

Vobis quid STEPHANIS, *Roberto*,
Francisco, tibi Carole, & trium uni
Vitrico facili rudis juventus:
Nostro hôc tempore, sæculo hôc beato,
Franco principe, diligentiæ ergò
Non debet? magìs ipsa bis duobus
Debet mehercule, quàm omnibus magistris,
Professoribus, atque pædagogis.
Vestrâ namque operâ & labore factum est,
Ut nil nunc habeant libri Latini,
Quod non discere quisque per se & absque
Præceptore queat: nec est necesse,
Nostra ut natio Gallicana posthac
Ad scholas properet, vel ut magistrum
Simplex turba, tenella, delicata,
Clamantem audiat, audiat tonantem,
Aut sceptrum videat, minásve spectet
Doctoris ferulásve murmurantis:
Thesaurus mihi Gallico-Latinus
Roberti Stephani, viri elegantis,
Certus testis erit; breves libelli,
Perdocti tamen, utilésque multùm,
Vestes, vascula, naviúmque formæ
Horti, semina, queis docentur à te,

Auge-

(*a*) Anton. du Verdier Biblioth.] „Francois le Grand Procureur du Roi au Baillage de Melun a traduit du Grec Traité „de Plutarque de la honte vicieuse. Imp. „à Paris. 8. par Charles Estienne 1544. „Sic Draud. Bibliothec. lib. Gall. p 86. & Almeloveen. de Vit. Steph. Sed Croix du Maine] „Francois le Grand a traduit „le Traité de Plutarque de la honte vicieuse, Imprimé à Paris l'an 1554. qui annus mihi longè probabilior videtur.

(*b*) Hendecasyllab. lib. 4. apud Sim. Colin. 1538. in 12. p. 99.

Augebunt etiam fidem: probati
Vitrici typus, officina, prælum,
Nec me vana loqui satis loquentur,
Francisci quoque niduli librorum
Tersorum, quibus explicatur omne,
Phrasis quod capit utriusque linguæ
(De linguis Latiâque Gallicâque
Hìc fit mentio) niduli, inquam, abunde
A falso mea vindicare possunt
Isthæc carmina, & auribus putabunt
Nil à me esse datum suis, probè illi,
Qui vos in cute noverint & intus.
Jam cùm, Carole, quatuor juventus
Nil non Gallica debeat labori,
Sacras quæ studet expolire ad artes,
Vobis quid, rogo, quatuor reponet,
Hôc pro munere diligentiâque?
Nil dignum dare, vel potest parare,
Hoc unum nisi det, parétque, avitum
Nomen quod sonet: ergo det juventus
Vitrico, & Stephanis tribus coronam.

Parisiis hâc circiter tempestate inclarescere cœperunt AUDOENUS PARVUS, MICHAEL FEZENDAT, BENEDICTUS PREVOTIUS, ÆGIDIUS CORROZET.

AUDOENUS PARVUS ((a) *Oudin Petit*) an fuerit (b) JOANNIS PARVI filius, nondum compertum habeo. Hujus prima mihi anno 1541. occurrit notitia, ultra 1567. (c) nulla. In vico (d) Jacobæo habitabat sub intersignio lilii aurei: quod (e) plerumque suis libris affixit cum Litteris O. P. binísque telamonum loco leonibus; & epigraphâ hâc supernè positâ PETIT A PETIT. (f) Iisdem insignibus gaudebat JOHANNES PARVUS. Libri ex AUDOENI officinâ

(a) Caille p. 114.] Oudin Petit fit imprimer *Dionysii Carthusiani in Nov. Testam.* in fol. deux volumes en 1541. *S. Anselmi opera* in fol. en 1549. *D. Chrysostom. in Evang.* in 8. deux volumes en 1557. *Epiphan. Opera* in 8. en 1564. Il s'est fait distinguer d'avec les autres Libraires de son temps par la grande quantité de livres, qu'il a fait imprimer en perfection. Ces mots, *Petit à petit*, faisoient sa devise. Il fut marié deux fois. Il épousa en premieres nôces Lionne le Houx, & en secondes Claude du Vivier. Il eut de ces deux mariages plusieurs enfans.

(b) De quo Annal. Typogr. Tom. 2. p. 84.

(c) Divi Irenæi opera in 8. ann. 1563. & iterum 1567.

(d) Consonant. Christ. & Prophet. 1541. Iren. 1567.

(e) Aliquando nullum insigne apposuit, uti Consonant. 1541.

(f) Vid. Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 85.

cinâ evulgata typorum tam Romanorum quàm Italicorum lepore mihi admodum ſpectabiles videntur. In re librariâ multi fuerunt, quorum conſortio aut operâ illum uſum fuiſſe reperio. Quales ſcilicet (*a*) *Nicolaus Barbou*, (*b*) *Michael Fezendat*, (*c*) *Michael Vaſcoſanus*, (*d*) *Renatus*

(*a*) Conſonant. Chriſt. & Prophet. apud Oudinum Petit M. D XLI. *Et ad calcem primi ecternionis*, Typis Nicolai Barbou. Et Caille. p. 117. & Biblioth. da la Croix du Maine p. 64 „ Nicolas „ Barbou (Caille. Barbon, ſed errore „ typographico) imprima pour Jean An- „ dré l'an 1542. un Traité de S. Ber- „ nard, de la maniere d'aimer Dieu, „ traduit en François par Claude Verard „ Religieux de Clairvaux de l'ordre de „ S. Bernard.

(*b*) Virgil. Oper. 1541. *Ad calcem*, Excudebat Michael Fezandat. *Exemplaria alia in fronte Bucolic. gerunt nomen Michaelis Fezendat*, *& in Georgic. ac Æneid. Oudini Parvi*; *alia ubique*, *ſolius Fezandat*. Et Plin. Natur Hiſtor. excudeb. Michael Fezandat, menſe Auguſto, anno M. XLIII. (*omiſſis centenariis*) *at in initio*, apud Audoenum Parvum 1553. *Hic Michael Fezandat habitabat* (*uti ex Virgilio ſupradicto diſco*) Pariſiis in domo Albreticâ è regione divi Hilarii. *Hujus inſigne typographicum fuit avis expanſis alis Delphinum ungibus tenens*, *cum his Litteris* M: F. Uti *in illo Virgilio*. *Vel vipera ex ardentibus ſarmentis proſiliens manúmque apprehendens*, *cum hâc epigraphâ*, NEQVE MORS NEQUE VENENVM. *Uti in editione Hieron. Card. de ſubtilit. quæ prodiit in* 8. Pariſiis 1551. ex officinâ Michaelis Fezendat & Roberti Granjon, in monte D. Hilarii ſub junctis. *Unde patet Michaeli Fezandat ſocium fuiſſe Robertum Granjon*: *De quo hac lego apud* Caille p. 128. „ Robert Granjon, frere de Jean (*de quo Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 91. „ eſ- „ toit habile tailleur de poinçons, & „ de characteres, particulierement pour „ les lettres Italiques, qu'il a miſes en „ leur perfection, comme on le peut „ voir par les Odes d'Anacreon tradui- „ tes du Grec par Remy Belleau in „ trente deux en 1572. & 1573. & qui „ portent encore aujourd'huy ſon nom. „ Il imprima les Sermons Satyriques „ d'Horace traduits par Francois Ha- „ bert in 8. en 1551.(en rime Francoi- „ ſe, impr. par Mich. Fezandat & Rob. „ Granjon. *Vide Biblioth. du Verdier. p.* 403.) *Michaeli Fezandat aliam epigrapham affert Johannes de la Caille*, *ſcil.* Si Deus pro nobis, quis contra nos? *quam unà cum vipera inſigni ſibi poſtea adoptavit Michael Sonnius*, *qui Michaelis Fezandat ſupellectilem librariam coëmit*. *Michael Fezandat anno M. D. XLI. ſumptibus Galeoti à Prato & Petri Regnault in fol. excudit Latinè Authores eccleſiaſtica hiſtoriæ*: *& pro Hieronymo de Marnef* (Biblioth. du Verdier p. 403.) l'homme prudent de Beroalde en vers par Francois Habert: *& pro Mauricio de Portâ*, Principia elementaria cum naturis verborum in 8. 1546. 1547. (*In quo libro licèt non expreſſè habeatur nomen Fezandat*, *ejus tamen inſigne avis apparet cum litteris initialibus M. F.*) *& pro Jacobo Du Puys*, Novum Teſtamentum Græcè & Latinè: in 12. 1549. *cui inſigne avis Fezandat præfigitur*: *Vidi hujus Teſtamenti priorem tantùm partem*: *ſed Jacobus le Long in Biblioth. Sacr. p.* 464. *hanc dat notitiam*; Nov. Teſtament. Gr. Lat. Eraſmi. 2. vol. in 16. Pariſiis Granjon 1549. *Et* Idem 12. Pariſiis, Du Puis & Fezandat 1549. *Quas tamen duas editiones puto eſſe unam & eandem*; *nam priori parti*, *quam vidi*, *præfigitur non tantùm nomen Jacobi Du Puys*, *ſed etiam Eraſmi epiſtola*.

(*c*) *Livii editioni* 1543. *præmittitur Privilegium à Pariſienſi Senatu. Michaeli Vaſcoſano Chalcographo & Audoeno Parvo anno M. D. XLII. conceſſum*; *& in eâdem leguntur hæc*; Imprimebat Michael Vaſcoſanus ſibi & Odoino Parvo.

(*d*) Royardi Enarrat. Paſſion. Chriſt. & Homil. in Evang. & Epiſtol. in 8. 1544. 1545. apud Audoenum Parvum, typis

tus Aprilis, (*a*) *Antonius Jurianus*, (*b*) *Mauricius Menier*, (*c*) *Andreas Wechelus* (*d*) *Simon Calvarinus* (*e*) *Benedictus Prevotius*, (*f*) *Fredericus Mo-*

typis Renati Aprilis. *Hæc tamen Johannes la Caille p.* 120. *scribit fuisse excusa à René Avril pro Vivantio Gaulthe-rot; & fortè Renatus Aprilis pro utroque librum hunc impressisse potuit. Addit la Caille Renatum Aprilem pro Galioto à Prato excudisse* Memoires de Commines in fol. en 1552. *Cujus editionis meminit, sed Renato Aprili non nominato, Verderius in Bibliothec. p.* 953.

(*a*) Bedæ Operum tomus secundus & tertius in fol. apud Audoenum Parvum 1544 Typis Antonii Juriani. *Tomum primum nondum vidi Sed apud Johan. de la Caille lego hæc*: „ Antoine Juriani „ imprima pour Jean Roigny, D. Augustinus in Psalmos en 1545. & pour Jean Macé, Bedæ venerabilis opera in fol trois „ volumes en 1545. C'est la premiere „ edition de ce Livre à Paris. *Joannes* „ *Macæus forsan unà cum Audoeno Parvo communes sumptus huic editioni suppeditavit.*

(*b*) Dionys. Carthusian. in Evangel. Matth. & Marc. in 8. 1554. apud Audoenum Parvum. Excudebat suis typis Mauricius Menier typographus in viâ novâ in suburbianis Victorianis, ad insigne divi Petri. *Johannes de la Caille p.* 120 *affert Dionys. Carthus. in Luc. impressum ibidem, eodem tempore, & ab eodem. Et Nov. Testam. in* 16. 2556. *à Maur. Menier pro Stephano Grouleau excusum; cujus etiam meminit Jacobus le Long in Bibliothec. Sacr. p.* 656. *Mauricii Menier Symbolum typographicum* (*uti comperio ex Rudiment. Grammat. Linacr. in* 8. *apud ipsum, Parisiis* 1558.) *fuit vir frænans os voluptatis, cum epigraphâ,* COERCENDA VOLUPTAS *& litteris* M. M. *Joannes de la Caille p.* 115. *adducit Stephanum Petit librarium juratum, qui impressionem procuravit Cypriani Oper. in fol.* 1541. *& per Mauricium Menier, Nicephori Eccles. Histor. Stud. & oper. Joan. Langi in* 8. *duob. volum.* 1566. *At verò Clariss. Fabricius in Biblioth. Lat. Supplem. vol.* 3. *p.* 378. Cyprian. Oper. Paris. 1541. in fol. apud Arnulphum Langelier. *& in Biblioth. Gr. Vol.* 6. *p.* 131. Nicephor. ex Jo. Langi versione Latinâ, Paris. 1566, 8. duob. Volum. *Certè de Stephano illo Petit me valde dubitare fateor. Typographicâ in Historiâ Joannis de la Caille passim occurrunt* (*quæ tamen ipsi non imputo*) *errata; quale animadvertit* (*p.* 110. *& p.* 115.) *Author adnotationum in Baillet. Jugem. des Sav. p.*367. *quòd scilicet Joannes de la Caille pro uno Joanne Lodoico Tiletano duos Typographos posuerit, quasi Jean Louis ou Loys non idem fuerit, ac Jean Louis Tiletain. Sed* Loys *erat familiæ nomen*; Tiletan *gentile nomen à* Tielt *oppido Gueldriæ.*

(*c*) Tho. Boder. de dieb. critic. in 4. Paris. in officinâ Audoeni Parvi. M. D. LV. *Et ad calcem*, Excudebat Andreas Wechelus, sub Pegaso, in vico Bellovaco. *Hujus vidi exemplaria, quæ in initio etiam Andreæ Wecheli insigne & nomen præferebant. Joannes do la Caille p.* 114. *habet* Tertulliani opera in 8. duob. volum. 1556. ab Andreâ Wechelo pro Audoëno Parvo excusa: *uti & Fabric. Biblioth. Lat. Suppl. Vol.* 3. *p.* 349. *sed nomine Aud. Parvi non adjecto.*

(*d*) Cicer. Offic. cum Comment. in 4. Paris. apud Odoenum Parvum 1556. Et ad calcem, Excudebat Simon Calvarinus. *Hic Prigentii Calvarini* (*de quo Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 548) *fraterne fuerit, an potiùs filius nescio* Caille p. 142 „ Simon Calvarin fit imprimer, „ Philibert Bonnet des vertues & bontez, que Dieu a données aux Femmes, in 8. 1558. (Lege Verder. „ p. 947 & la Croix du Maine p. 372) „ Recherches de la France par Estienne „ Pasquier, in 16. 1562. Il eut pour „ Femme Antoinette le Noir. Il mourut le 13. de Mars 1593. & fut enterré à S. Benoist.

(*e*) Cicer. Epist. Famil. in fol. apud Audoenum Parvum 1557. *Et ad calcem*, Lutetiæ Parisiorum excudebat Benedictus Prevotius, viâ Frementellâ, ad clausum Brunellum, sub insigni stellæ aureæ anno quingentesimo quinquagesimo sexto supra millesimum, ad IIII. Non. Decemb. *Hic Benedictus Nicolai Prevost* (*de quo Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 579.) *filius forsan fuit.*

(*f*) Marc. Eremit. Latinè; in 8. 1563. Excu-

Morellus & Guilelmus Morelius: quorum Typi officinæ AUDOENI PARVI inservierunt. Huic autem fuerunt consortes sive socii; (*a*) *Andreas Berchelin* & *Guillermus Roland*, (*b*) *Sebastianus Nivellius*, (*c*) *Jacobus du Puis*, (*d*) *Ambrosius de Portâ* & (*e*) *Jacobus Kerver*.

BENEDICTUS PREVOTUS (de quo jam aliquid modò dictum est) typographus erat libros tam (*f*) Græcè quam Latinè imprimendi solertissimus. Ejus insigne fuit (*g*) Stella aurea in medio locata super gladio & palmæ ramo decussatim positis, & libro aperto, in cujus folio altero litera α, in altero ω exhibetur: additis his lemmatibus, κράτος θανάτου καὶ ζωῆς, *Imperium mortis & vitæ*. Prevotianum prælum inserviebat officinis multorum librariorum; viz. (*h*) Vivantii Gaul-

Excudebat Aud. Parvo Fredericus Morellus. *Et* Hyppolyt. de consummat. mund. in 8. 1556. Græcè, excudebat Guilelmus Morelius; Latinè, apud Audoenum Parvum.

(*a*) *Exemplaria quædam Editionis Plin Histor.* 1543 (*de quâ prius*) *in initio habent*, Apud Andream Berthelin & Guilliermum Roland. „ Caille. p. 110. André Berthelin fit imprimer Clictoveus „ de doctrinâ moriendi in 8 1538. *Et* „ p. 118. Guillaume Roland fit imprimer avec Jerosme de Gourmont, Lexicopator Joannis Chæradami in fol. „ 1543 S. Chrysostomi opera Latinè in „ fol. quatre volumes 1546. imprimé par „ Michel Fezandat pour luy.

(*b*) *Cicer. Offic. Lal Cat. Paradox. Somn in* 4. 1556 (*de quâ editione priùs*) *gerunt in exemplaribus aliis nomen & insigne Audoeni Parvi*: *in aliis*, *Sebastiani Nivellii*.

(*c*) *Quædam exemplaria Ciceron. Epistol. Famil. cum Comment. in fol.* 1557. (*de quâ editione priùs*) *habent in initio*, Apud Jacobum du Puis.

(*d*) Ad hujus editionis modò dictæ calcem legitur Privilegium Regium Ambrosio de Porta libraria Parisiensis Universitis jurato in sexennium concessum anno 1543. ad imprimendum Ciceronis epistolas familiares cum doctiss. viror. commentariis. De hôc Ambrosio dictum est in Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 561.

(*e*) S. Chrysostomi Vita Latinè per Tilmannum; fol. 1557. apud Audoenum Parvum. *Hujus Editionis Privilegium Regium Jacobo Kerver* (*de quo priùs Annal. Typogr. Tom.* 2 *pag.* 562.) *datum est anno* 1556. *Et ad exemplarium calcem adfigitur figura* (*eadem*, *quæ ad Hor. Apollin. Hieroglyph. in* 8. 1551. *à Gul. Morelio pro Jacobo Kerver excus.*) *Termini*, *sive capitis quadratæ columnæ superimpositi*, *cum hôc lemmate*, constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt, *ex Psalm* 104. *v.* 9.

(*f*) Æsop. Gr. Lat. 12. 1549. Nov. Test. Gr. 1549. Psalter. Gr. ad fidem vetusti codicis Græci manuscripti è divi Victoris bibliothecâ, & Lat. juxta mentem Basil. Chrysost. Hieron. &c. cum Calendario & argumentis; Initialibus literis & titulis Psalmorum rubricâ excusis: 12. 1559.

(*g*) Nov. Test. 12. 1549.

(*h*) Caille p. 119. „ Benoist imprima „ pour Vincent Goltherot, D. Chrysostom. in Psalmos, in 8 en 1545. Id. p. 116. „ Vincent Gaultherot Libraire Juré fit imprimer le songe de Scipion traduit par Jean Colin. 8 1541. „ & Div. Chrysostom. in Paul. 8. 1545. *At verò hujus Gaultherot nomen non fuit* (*uti legitur apud Jo. de la Caille*, *per errorem typographicum*) *Vincentius*, *sed Vivantius*; *nam* Claud. Altissiodor. in Epistol. ad Galat. 8. 1542. Excudebat P. Vidouæus sibi, Vivantio Gaultherot, & Joanni Foucher. *Præterea Verderius in Bibliothec. p.* 680. Le songe de Scipion &c. 8. par Vivant Gaultherot. 1541. *Et la Croix du Maine p.* 217. Herodian traduit par Jean Colin. in 8. par Jean Foucher

Gaultherot ; (a) Petri Haultini & viduæ Arnoldi Birkmanni, (b) Caroli Perier (c) Gulielmi Cavellat, (d) Gulielmi Nigri, (e) Joannis Roigny, (f) Joannis Caveiller, (g) Ægidii Corrozet, & (h) Ægidii Gilles.

ÆGI-

cher & Vivant Gaultherot. 1541. *Joannis Foucherii insigne (uti video in Claud. Altissiodor. opere modò citato) fuit sentum Florentiæ.* „ Caille. p. 115. Jean Fou-„ cher Libraire juré fit imprimer, Lu-„ dov. Vassæi in Anatom. corpor: hu-„ m an. tabulæ quatuor, in fol. 1540. „ Il eut de Ieanne Petite sa Femme fille „ de Libraire deux enfans, Iacques né le „ 9. Fevr. 1541. & Jean né le 19. Fevr. „ 1542. Il eut un frere nommé aussi „ Jean.

(a) Nov. Test. Gr. 12. 1549. *cujus nonnulla, quæ vidi, exemplaria habent*, apud Petrum Haultinum. *Et* Dioscorid. Lat. 8. 1549. *cujus exemplaria in titulo præferunt insigne Prevotianum; sed habent alia*, impensis viduæ Arnoldi Birkmanni; *alia* apud Petrum Haultinum, viâ Iacobæâ, sub signo caudæ vulpinæ : *Et ad calcem*, Excudebat Benedictus Prevost. *De viduâ Arnoldi Birkmanni lege Annal. Typogr. Tom. 2. p.* 582.

(b) Ex Cicerone insignium sententiarum compendium, authore Petro Lagnerio Compendiensi; apud Carolum Perier. Excudebat Benedictus Prevotius. 12. 1550.

(c) Henr. Glareani Arithmetic. apud Gulielmum Cavellat, in pingui Gallinâ, è regione collegii Cameracensis. Excudeb. Bened. Prevotius 8. 1551. Caille p. „ 131. Guillaume Cavellat Libraire juré „ fit imprimer par Martin le Jeune, Pro-„ blemata Aristotelis &c. in 12. 1552. „ & en societé avec Hierosme Marnef, „ Eusebii Emisseni opera, 8. 1575. Il „ eut pour femme Marie Alleaume. *Ejus insigne, idem ac Gulielmi Richard (de quo Annal. Typogr. Tom. 2. p.* 580.), *pinguis gallina, cum his vocibus Gallinam circumeuntibus*, IN PINGVI GALLINA, *quibus aliquando additur hoc anni indicium* [1541. *quo forsan anno artem exercere cœpit*] *uti in Glareani Arithmetic. & Scheubelii Algeor. excusis anno* 1551.

(d) Vincent. Lupan. de Magistrat. Franc. apud Gulielmum Nigrum, viâ Iacobæâ, sub scuto Basiliensi. 8. 1551. Excudeb. Benedict. Prevotius. „ Caille p. 136. „ Guillaume le Noir, fils de Philippe, „ (*Vid. Annal. Typogr. Tom. 2. p.* 578. „ *& Tom. 1. p.* 189. eut de Geneviéve „ Morel sa femme plusieurs enfans, en-„ tr'autres, Guillaume né le 4. May „ 1559.

(e) Confutat. Cavillation. in Eucharist. per Marc. Anton. Constant. apud Ioann. Roigny 4. 1552. Excudeb. Benedict. Prevotius. *Vide etiam Ann. Typogr. Tom. 2. p.* 543.

(f) Ducat. Prælud. apud Ioannem Cavailler, in clauso Brunello, viâ Frementellâ, sub stellâ aureâ. 8. 1553. *Ad calcem*, Privilege du Roy à Benoist Prevost imprimeur d'imprimer ce Livre jusques au terme de six ans. „ Caille p. 138. Iean „ Caveiller fit imprimer, Histoire de Fran-„ ce par Paradin en 1555. & par Richard „ Roux imprimeur, les Annales de Fran-„ ce de Nicolas Gilles in fol. 1560. Il „ avoit pour devise autour de sa marque, „ qui estoit une étoile, [*Solem præcurro* „ *sequórque.*] *Alium eo nomine memo-„ rat Jo. de la Caille p.* 110. Estienne „ Caveiller imprima le grand & vray Art „ de Rhetorique par Pierre Fabry 8. „ 1539. & pour Maurice de la Porte, „ le grand Coutumier de France. 8. „ 1536. *Illius libri Petri Fabri de Arte Rhetoricâ mentionem faciunt Antonius du Verdier & Franciscus de la Croix du Maine in suis bibliothecis, scil. impressi in* 8. 1539. *Sed à diversis typographis, à Stephano Caveiller, apud Antonium (p.* 326.) Et Caille p. 103. „ Pierre Sergeant im-„ prima les Fleurs & Antiquitez des Gau-„ les par Iean le Fevre en 1532. (*Vide Annal. Typogr. Tom. 2. p.* 580. *& Croix du Maine. p.* 223.) *Forsan Petrus Sergeant & Stephanus Caveiller communibus sumptibus librum Petri Fabri supradictum ediderunt.*

(g) Les observations de Pierre Bellon &c.

ÆGIDIUS CORROZET (de quo modò jam nonnihil dixi) insignis doctúsque typographus libros non tantùm excudendo sed etiam conscribendo inclaruit. Ad suum nomen alludens elegit symbolum typographicum, cor à manu desuper porrectum, cui medio rosa expansa imprimitur, cum hâc sententiâ, IN CORDE PRUDENTIS REVIRESCIT SAPIENTIA. PROVERBIORUM 14. & suo nomine, GILLES CORROZET. In *Ulrici Molitoris Constantiensis de Lamiis tractatu*, *Paris. apud Ægid. Corrozet, in aulâ palatii regis juxta cameram consultationum.* 1561. 8. reperio hanc præfixam cum quodam laboris emblemate sententiam : LABORE CONSCENDIMUS ALTUM. Hujus quam dabo, notitia excerpta est ex Bibliothecis du Verdier (p. 460.) & la Croix du Maine (p. 128.) & Historiâ de la Caille (p. 107.) & Simler. Bibliothec. (p. 9. edition. 1574.) „ Gilles Corrozet nasquit en la ville de Paris le 4. de Janvier l'an 1516. Encores qu'il n'eust esté entretenu „ aux estudes, toutesfois ayant un grand jugement & esprit esmerveillable il n'a laissé d'apprendre les Langues, Latine, Italienne & „ Espagnole; & se voyent tant de son invention que de sa traduction, „ plusieurs Livres tant en prose qu'en rime, que luy-mesmes & autres „ ont imprimez: assavoir,

„ La * Fleur des Antiquitez & Singularitez de Paris. Imprim. à „ Paris 16. par Guillaume de Bossozel 1533.

„ Epitaphes sur le trespas de Robert de la Marche Mareschal de „ France, imprimez à Paris par ledit Corrozet & Jean André 1536.

„ Le Catalogue des villes & citez de France & des Gaulles, imprimé

&c. en la boutique de Gilles Corrozet; en la grande Salle du palais, près la chapelle de nossieurs les Presidens. 4. 1554. Imprimé par Benoist Prevost demeurant en la rue Fremented, à l'enseigne de l'Estoile d'or. Pour Gilles Corrozet, & Guilhaume Cavellat Libraires. *Hujus libri privilegium à Rege Ægidio Corrozet concessum est ad sexennium, & anno* 1552. *datum. Impressio finita* 12. *Mart.* 1553. *Initio præfigitur Gulielmi Cavellat insigne, Gallina, cum litteris G. C.*

(*b*) Nouvelles de la Royne de Navarre. Imprimé à Paris, par Benoist Prevost &c. 4. 1560. *Privilegium Regium Ægidio Gilles Librario mercatori in decennium datum est anno* 1558. „ Caille p. 152. „ Gilles Gilles libraire juré fit imprimer „ la Geomance de Christophle de Cattan 4. 1567. (*Vide Verdier. p.* 166.) „ Il fit imprimer avec son frere Nicolas „ par Iean Charron, *Onuphrii Reip. Rom. Comment. Lib.* 3. *in* 8. 1588. Ils a„ voient pour marque trois couronnes les „ unes sur les autres passées en sceptre, „ que deux tiennent par dessous, avec „ ces mots, *Hic labor.* Gilles eut quel„ ques enfans de Marguerite le Grand son „ epouse. *Ægidius Gillius habitabat in vico Joan. Lateran. ad intersignium trium coronarum, uti constat ex Augerii Ferrarii libro de lue Hispan. apud eum in* 8. 1564. *excuso; cui insigne typographicum præfigitur homo gravi pondere onustus locum arduum ascendens; circum euntibus verbis,* ITQUE REDITQUE VIAM.

* Hujus Libri secunda editio correctior & auctior prodiit in 8: *à Paris en la grand' Salle du Palais, en la boutique de Gilles Corrozet Libraire.*

„ primé à Paris chez Denis Janot 1538. & 1540. & depuis à Lyon
„ 1536. Et avec le second Livre faict par Claude Champier Lyon-
„ nois fils de Symphorian, à Lyon 1540.

„ Hecatongraphie, ou cent figures contenans plusieurs sentences &
„ proverbes, tant des anciens que des modernes: à Paris, chez De-
„ nis Janot. 1543.

„ Le tableau de Cebes, traduit par ledit Corrozet en vers Francois:
„ impr. à Paris par Loys (*sic in La Croix du Maine, sed in du Verdier*
„ Denys) Janot. 8. 1543.

„ Le conte du Rossignol, imprimé à Paris 1546. par ledit Corro-
„ zet, & depuis à Lyon par Jean de Tournes 1547.

„ Le premier & second Livre des Fables d'Æsope en vers Fran-
„ cois avec leurs arguments. Impr. à Paris 16. par Estienne Groul-
„ leau 1548.

„ Le conseil des sept Sages, tant en prose qu'en vers, imprimé à
„ Lyon chez Jean de Tournes. 1540.

„ Les exemples des œuvres de Dieu & des hommes prises du Livre
„ de la Genese: avec la doctrine de la verité extraicte de Salomon.
„ Plus vers moraux. Le tout en vers. Impr. à Paris 8. par ledit Cor-
„ rozet 1551.

„ Les authoritez de plusieurs Princes, & Philosophes Grecs & La-
„ tins en Italien & Francois, recueillies en Latin par Nicolo Libar-
„ rio, & mises d'Italien en prose Francoise par Gilles Corrozet: impr.
„ à Lyon 16. par Jean Temporal 1551.

„ Epitome des histoires des Rois d'Espaigne, Castille, Arragon,
„ Boesme, Hongrie, &c. Impr. à Paris 8. par ledit Corrozet. 1553.

„ Les divers & memorables Propos des nobles hommes de la Chres-
„ tienté. impr. à Paris, & depuis à Lyon 16. par Gabriel Cotier,
„ 1558. & 1560. & à Paris, par Galiot du Pré, 1567.

„ Les sentences des sept Sages mises en distiques Francois, impr. à
„ Paris 16. par ledit * Corrozet traducteur, 1570.

„ La fleur des Sentences Morales mises en vers Francois, imp. à
„ Lyon 16. par Hugues Barbou 1562.

„ La pompe funebre de Francois de Lorraine Duc de Guise; impr.
„ à Paris, par Jean Dallier, 1562.

„ Le Parnasse des Poëtes Francois modernes, impr. à Nancy 8. par
„ Jean Lenson; 1572.

ÆGIDII CORROZET multa alia opera recensentur in Bibliothec. Verdier & la Croix du Maine, impressa sinè anni indicio (uti apud Simlerum, *ejus memorabilia impressa Italicè in* 16.) quæ hic non adjicere visum est.

„ Le

* Hic tamen liber à Corrozeto non potuit eo anno imprimi, nam obiit anno 1568.

„ Le thresor des histoires de France, reduites par tiltres, impri-
„ mé à Paris chez Galiot Corrozet, fils du susdit, l'an, 1583.
„ La plaisante histoire d'Apollonius, Prince de Thir en Afrique &
„ Roy d'Antioche, traduit par Gilles Corrozet en ses jeunes ans, im-
„ primée à Paris par Alain Lotrain & Denis Janot.
„ Il a traduit d'Espagnol en Francois, la prison d'amour, impri-
„ mée en langue Espagnole & Francoise, soubs le nom de Carcel
„ d'Amor, à Paris, l'an 1567, par ledit Corrozet & Robert le Man-
„ gnier.

Petri Bellonii de operum antiquorum & rerum suspiciendarum præstantiâ libri tres; & de arboribus coniferis liber unus; 4. 1553. in bibliothecâ Ægidii Corrozet, ad Palatium Regium, juxta sacellum Præsidum.

„ L'histoire de la nature des oyseaux par Belon, en sept livres,
„ impr. à Paris in fol. chez Gilles Corrozet, par Benoist Prevost;
„ 1555. (& pour Guillaume Cavellat. *Vide Caille. p. 121.*

Gilles Corrozet mourut à Paris le 4. de Juillet l'an 1568. agé de 58. ans ou environ : & laissa plusieurs enfans. Son Epitaphe & celle de sa Femme se lisent aux Carmes de la place Maubert.

Heu! heu! Corrozete, jaces: cor Numina sumant,
Donec terra rosam proferat ista tuam.
Scilicet invideas, nec parcas, ferrea Clotho:
Permanet in scriptis gloria viva suis.

L'an mil cinq cens soixante-huit,
A cinq heures devant minuit,
Deceda GILLES CORROSET:
Aagé de cinquante-huit ans,
Qui Libraire étoit en son temps.
Son corps repose en ce lieu-cy;
A l'ame Dieu fasse mercy.

Cy dessous repose le corps de MARIE HARELLE, *jadis Femme de* GILLES CORROZET, *laquelle deceda le quatrième jour de May* 1562. *par ladite misericorde de Dieu l'ame soit en Paris.*

Cùm paulò antè viduæ Arnoldi Birkman & Yolande Bonhomme viduæ Thielmanni Kerver *Annal. Typogr. Tom. 2. p.* 580. mentionem fecerim, neutiquam prætereundæ sunt aliquæ præ-

præterea mulieres librariorum conjuges, quæ laudabili in litteras animo præditæ, artémque cum maritis intermori non passæ, post eorum mortem officinas vacare & opus typographicum cessare vetuerunt: quales CAROLA GUILLARD vidua (*a*) CLAUDII CHEVALLONII, EMUNDA TUSANA vidua (*b*) CONRADI NEOBARII, JOANNA DE MARNEF vidua DIONYSII JANOT, & vidua (*c*) MAURICII A PORTA; Parisiis: & vidua MARTINI CÆSARIS, Antverpiæ.

CAROLA GUILLARD inclaruit ab anno (*d*) 1538. usque ad (*e*) annum 1555. Habitavit in viâ Jacobæâ sub sole aureo: quod erat Claudii Chevallonii insigne. Ipsa mariti defuncti vel suum nomen (*f*) (C. G. C. CHEVALLON. (*g*) vel C. C. CAROLA GVILLARD.) insignibus inserebat. Suis editionibus typos tam (*h*) Græcos quàm Latinos adhibebat elegantissimos: curabátque, ut, quicquid è suâ prodibat officinâ, (*i*) auctum & (*k*) emendatissimum in eruditorum manus veniret. Huic socii & subsidiarii in sumptibus ferendis adfuerunt (*l*) *Joan-*

(*a*) Lege Annal. Typogr. Tom. 2. p. 92.

(*b*) De hôc dictum est in initio hujus tomi tertii.

(*c*) Lege Annal. Typogr. Tom. 2. p. 580.

(*d*) Iustin. Liber admonitor. gentium, Latiné. 4. 1538.

(*e*) Chrysostom. in Psalm. 100. Græcè, 8. 1555.

(*f*) Vocabular. utriusque jur. 1538.

(*g*) Lexic. Græco-Lat. fol. 1552. „ Caille p. 111. Charlote Guillard imprima *Corpus Juris civilis ad exemplar Haloandri* in 8. sept volumes en 1540. „ & 1547. *S. Gregorii Magni opera* in „ fol. trois volumes en 1546. *S. Basilii* „ *Magni opera Latinè* in fol. 1550. *Ga-* „ *gnæus in Evangelia* in fol. 1552. *Ori-* „ *genis Adamantii Comment. in Joann.* „ in fol. 1555. *S. Jo. Chrysost. opera Latinè* in fol. 1554. & plusieurs autres „ ouvrages en leur perfection: ce qui est „ considerable pour une femme d'avoir „ imprimé durant son veuvage presque „ deux fois tous les Peres de l'Eglise.

(*h*) Psalter. Græco-Lat. 12. 1545. Exemplaria prostant sub cruce albâ in vico Jacobæo. Excudebat Carola Guillard. *Crux alba (uti postea apparebit) erat Guilielmi Desbois insigne. Huic Psalterii editioni conformem esse illam posteriorem* 1559. *(de qua priùs) quæ à Benedicto Prevotio prodiit, deprehendet, quicunque utramque contulerit.*

(*i*) Ex ædibus CAROLÆ GUILLARD prodierunt in fol. 1541. D. Augustini Opera omnia ad fidem vetustorum exemplarium summâ vigilantiâ à mendis innumeris repurgata &c. cui accesserunt libri, epistolæ, sermones, & fragmenta aliquot, hactenus nunquam impressa; cum indice multò, quàm Basiliensis fuerat, copiosiore. *Huic editioni alias Parisiis præivisse observat clariss. Fabricius (Bibliothec. Lat. Vol.* 3. *Supplem. p.* 515.) *primùm* 1515. *deinde* 1531. *ex officinâ Claudii Chevalloni*, & successisse aliam 1555. *apud Claudium Guillardum.*

(*k*) Lexic. Græco-Latin. fol. 1552. *Quâ accuratione hoc opus prodierit, Carolæ Guillard præfatio satis declarat. Hanc editionem à Jacobo Bogardo typographo & Jacobo Tusano Regio Græcarum litterarum professore quinque ante annos susceptam, deinde & Bogardo & Tusano defunctis intermissam, ipsa Federico Morello totius operis duce & præfecto usa, tandem ad finem perduxit.*

(*l*) Alex. ab Alex Geniales Dies fol. 1539. Væneunt apud Ioannem Roigny. Excu-

Joannes Roigny, (*a*) *Gulielmus Desbois*, (*b*) *Gulielmus Merlin*, & (*c*) *Sebastianus* (ut conjicio) *Nivellius*. Nescio quo cognationis gradu CAROLAM GUILLARD attigerint (*d*) *Guilielmus Guillard* & (*e*) *Gervasius*

Excudebantur in ædibus Carolæ Guillard.

(*a*) Biblia Vulgata. secunda Editio. Parisiis 1549. fol. prostant apud Carolam Guillard sub sole aureo, & Guilielmum Desbois in cruce albâ, viâ ad divum Jacobum. Excudebat Carola Guillard. *Biblia hac rursus apud hanc & illum junctim edita reperio anno* 1552. *in Biblioth. Sacr. Jacobi le Long. p.* 608.

(*b*) Lexicon Græco-Latin. fol. 1552. apud Carolam Guillard, & Gulielmum Merlin in ponte Teloneorum sub signo hominis sylvestris. *Privilegium Regium utrique junctim concessum.* Primus omnium (*inquit illa in præfatione*) Gulielmus Merlin ultro occurrit, qui se tantos nobiscum reipublicæ litterariæ gratiâ sumptus & liberaliter & cumulate facturum polliceretur. *Observandum est, quod illa sub præfationis sua finem lectores monet*; scilicet *se hosce quinquaginta annos continuos hoc imprimendi munus administrâsse. Præfatio illa scripta est anno* 1552. *Igitur incœpit Typographicen exercere anno* 1502. *cùm Bertholdi Rembolti (de quo Annal. Typogr. Tom.* I. *p.* 156.) *uxor esset*; *& eandem usque ad ann.* 1555. *continuavit. Annos ergo totos quinquaginta tres (quot inter typographos paucissimi) in re litterariâ consumpsit.* „ Caille. p. 145. Guillaume „ Desbois, qui eut l'Imprimerie & la „ marque de Charlotte Guillard, dont „ il épousa la sœur; imprima la Pratique „ Civile de Claude Lienard (*Vide. Biblioth. Verder. p.* 183.) in 8. en 1560. „ Il a aussi imprimé quelques Livres pour „ Sebastien Nivelle & G. Merlin, avec „ lesquels il étoit quelquefois associé. Sa „ marque étoit un Soleil au haut de ses „ armes (*Insigne ipsius fuisse crucem albam paulò antè observavi*) Il étoit un „ des habiles Imprimeurs de son temps, „ aussi bien que sa femme Michelle „ Guillard, qui imprima pour G. Merlin & Seb. Nivelle, *S. Bernardi opera* „ in fol. 1566. Caille p. 133. 137. 142. „ Guillaume Merlin Libraire juré en „ 1538 fit imprimer *Nov. Testament.* „ in 16. 1554. Il épousa Câtherine Godard. Jean Amazeur imprima pour „ Guillaume Merlin, *Antidotarius animæ*, in 12. 1554. rouge & noir: Guillaume Merlin & Sebastien Nivelle associez firent imprimer *Pandecta Juris Civilis* in fol. cinq volumes en 1559. „ Leur marque étoit le temps & un „ Ange dans les nues, qui verse de l'eau „ sur des fleurs, & un homme qui beche la terre, avec ces paroles de l'Ecriture Sainte, *Veniet tempus messionis: non oderis laboriosa opera; homo nascitur ad laborem; vade piger ad formicam.*

Joannes de la Caille modò produxit Nov. Testament. in 16. 1554. apud Gul. Merlin editum. Et Jacobus le Long in Bibliothec. Sacr. p. 654. habet, *Nov. Testament. Latin. in* 24. *Parisiis, apud hæredes Carolæ Guillard* 1554. Quasi tum Carola mortem obiisset; cùm tamen viderim (utì suprà citavi) *D. Chrysostom. Hom. in Psalm.* 100. *Græcè. Apud Carolam Guillard* 8. 1555. Quæ sanè aliter conciliare non possum, quàm si verba [*apud Carolam Guillard*] nihil aliud nisi [*in ædibus Carolæ Guillard*] significent.

(*c*) *Carolam Guillard* & *Sebastianum Nivellium* fuisse consortes cur conjectem, causa est hæc, quòd anno eodem 1554. in 8. edita videam quædam Nectarii & Chrysostomi, Græcè apud Carolam Guillard, Latinè apud Sebastianum Nivellium.

(*d*) Caille p. 137. „ Guillaume Guillard Libraire juré fit imprimer *Joan. Damascen. adversf. eos qui sanctas imagines criminantur, Græcè & Latinè, interpr. Godof. Tilmanno*, 4. 1555. Præterea inveni *Abdiæ certamen Apostolicum*; *Vit. S. Matthiæ, Marci, Clementis, Cypriani, Apollinaris, Martini*; *Latinè, apud Guilielmum Guillard, & Almaricum Warancore sub diva Barbara signo in viâ Jacobæâ.* 8. *Paris.* 1560.

(*e*) Apud *Gervasium Chevallonium* ann. 1538. in fol. prodiit elegantissima Quintiliani Institutionum cum Petri Gallandii ar-

vasius Chevallonus: ille forsan affinis tantùm, hic *Claudii Chevalloni* (qui CAROLAM GUILLARD duxerat) filius.

EMUNDA TUSANA vidua CONRADI NEOBARII, quam *Jacobi Tusani* filiam ferè putaverim, non diu post mariti mortem munere typographico perfuncta est. Libros vix tribus plures ((*a*) 1540. & (*b*) 1541.) sub illius nomine excusos vidi; Græcè omnes, Latinè nullos. Sunt quidem (*c*) libri aliquot anno 1541. Græcè impressi; quos ex charactere, & insigni (quod fuit idem ac ipsius Neobarii) fœtus ejusdem officinæ penè crederem. Quæ tamen conjectura si minùs placuerit, proxima erit, ut forsan ad JACOBUM BOGARDUM (*d*) insignem typographum referam.

JACOBUS BOGARDUS anno 1541. emisit Aristotelis Oeconomicorum libros duos in 8. Latine ex Bernardini Donati interpretatione. Iidem libri eodem anno in 8. Græcè prodierunt, absque typographi nomine, sed insigni *Neobarii* præmisso, & vix dubito, quin idem typographus (nempe *Bogardus*) & hos, & illos curaverit. Ex ejus officinâ emissos bene multos habemus libros cùm Latinè tum Græcè elegantiâ typorum nobiles ab anno 1541. usque ad annum (*e*) 1546. Hôc anno (*f*) circiter (nempe 1546.) Lexicon Græco-Latinum, *Tusani* ductu, *edendum suscepit. Tum in eo excudendo occupatus eatenus perrexit, quoad optimus scriptor* (Tusanus) *collocando & ad verbum describendo primam eámque perexiguam tanti operis partem præparaverat, Sed Bogar-*

argumentis & notis marginalibus, ejusdémque Declamationum editio. Privilegium eidem Gervasio Librario mercatori jurato in universitate Parisiensi in triennium à Parliamento concessum. Libro insigne typographicum præmittitur scutum à duobus equis gestatum. Scuto inscribuntur Litteræ G. C.; superimponitur D. Christophori figura; Subjicitur nomen G. CHEVALLON. Apud eundem anno 1539. in 8. prodierunt Guerrici sermones; *apud Gervasium Chevallonium sub signo divi Christophori commorantem.*

(*a*) Alexandr. Aphrodis. Problem. 12. & Plethon. de differ. Aristot. & Platon. 8.

(*b*) Cassii Problem. 12.

(*c*) Homer. Odyss. & Hesiod. ἔργ. καὶ ἡμέρ. & Apollon. Rhod. cum Schol. & Aristotel. Oeconom. 8. sed sinè nomine typographi.

(*d*) Caille p. 118. „ Jacques Bogard „ fit imprimer, *Theophylacti Comment.* „ *in Epistolas Pauli* in 8. 1542. Histoi„ re des Plantes de Fuchsio in 8. 1543. „ *Isocrates Græcè* in 8. 1543. *Enchiri*„ *dium Psalmorum cùm Paraphras. Joan.* „ *Campensis* in 8. 1545. Ce Livre, „ quoique r'imprimé plusieurs fois, ne „ laisse pas d'estre très recherché & fort „ estimé. Il eut d'Anne Toussard sa „ Femme un fils nommé Jacques, né „ le 28. Sept. 1547. *Inter libros, quos* „ *Joannes de la Caille recenset à Jaco*„ *bo Bogardo excusos, habetur* Homeri „ Ilias in 8. 1543. Et vidi librum, qui „ quidem hunc titulum præfert, nec tamen plures quàm tres priores rhapsodias Græcè cum Latinâ Eobani versione continet. An reliquas unquam excuderit, aut excudere decreverit, nescio.

(*e*) Demosth. Philippic. quarta. Græcè; 4. apud Jacob. Bogardum. 1546.

(*f*) Lege, quæ suprà ex Carolæ Guillard præfatione ad Lexic. Græco-Lat. 1552. citavi.

gardum ipsum conjugémque ejus honestissimam cum (*a*) *prole charissimâ una ferè dies morbo absumpsit. Tot* (ait Carola Guillard in illâ præfatione) *hominum uno ferè temporis puncto extinctorum cùm vicem dolerem* (*Bogardus enim mihi filius sororis erat, idémque longè charissimus*), *tamen non tam propinqui mei* [scil. Bogardi] *quàm publicè viri illius* [scil. Tusani] *immortali memoriâ digni deflebam.* Hinc mihi videtur CAROLA GUILLARD duas sorores habuisse, alteram (de quâ priùs) *Michaelam*, *Gulielmi Desbois* uxorem, alteram *Jacobi Bogardi* matrem. Libris à Bogardi officinâ emissis præfiguntur hæc verba, *apud Jacobum Bogardum sub insigni divi Christophori, è regione gymnasii Cameracensis.* Insigne tamen typographicum plerumque apponitur *Conradi Neobarii*, crux scilicet sive figura Tau cum serpente circumflexo. (*b*) Eadem insignia, hoc libris, illud officinæ applicuit Martinus Juvenis (de quo postea) qui (*c*) Petronillam Bogard uxorem duxit.

(*d*) JOANNA MARNEF vidua DIONYSII JANOT anno 1545. operam typographicam (*e*) *Vincentio Sertenas* Librario mercatori commodavit.

Vi-

(*a*) Filius Bogardi (ut suprà notavi) natus est ann. 1547. nec forsan multis postea annis pater, matérque & filius superstites fuere.

(*b*) Chald. Translat: Abd. & Jon. 4. apud Martinum Juvenem sub insigni D. Christophori, è regione gymnasii Cameracensium. 1550. *cum figurâ Ταῦ & serpente circunflexo.*

(*c*) Caille p. 124.

(*d*) Traité de Loys Meigret touchant l'escripture Francoise &c. 8. 1545. de l'Imprimerie de Jeanne Marnef, vefve de feu Denys Janot, demourant en la rue neufve nostre Dame, à l'enseigne de S. Jean Baptiste. *Privilegium imprimendi Vincentio Sertenas à Parliamento ann.* 1542. *concessum.* Duo fuere (Caille p. 62. 106. Annal. Typogr. Tom. 1. p. 149. & Tom. 2. p. 581.) typographi, Dionysii Janot nomine, pater & filius; ille artem exercuit 1484. [*Le Guidon de Jean Falcon* 1484. Caille p. 62.] hic 1536. & 1542. [*Forme de proceder es causes criminelles par Antoine Columbin* 1556. Croix du Maine p. 13. *le Lys très Chrestien de Tristan de l'Ascagne*, 4. 1540. Croix du Maine p. 469. Verdier p. 1184.] Joanna de Marnef, quam Dionysius Ianot pater duxit (Caille p. 62.) post conjugis obitum, vidua eodem ferè tempore, quo Dionysius Ianot filius, librariam officinam curavit, ætate sanè ut mihi videtur admodum provecta.

(*e*) Caille p. 109. „ *Vincent Sertenas* „ fit imprimer le * Livre de la Discipline d'Amour divin in 8. 1538. Et „ par Ieanne Marnef veuve, les Amadis de Gaule fol. 1548. † les Antiquitez de la Gaule Belgique de Richard de Vassebourg fol. 1549. Il avoit autour de son Chiffre pour devise: *Vincenti, non victo, gloria datur.* „ § Vincentio Sertenas socium, aliquando fuisse Gulielmum Barbé comperio.

* Hunc librum Verderius in Bibliothec. p. 271. habet, *A Paris, par Simon de Colinez & Vincent Sertenas.* 1538.

† Hic liber in Bibliothec. Verder. p. 1222. & Croix du Maine. p. 442. legitur *impr. à Paris fol. par Francois Girauld* 1549. Et hinc puto Franciscum Girauld & Vincentium Sertenas fuisse socios.

§ Le theatre de Jacques Grevin; 8. pour Vincent Serténas demeurant en la rue neuve nostre Damé à l'enseigne S. Jean l'Evangeliste, & en sa boutique au Palais en la Gallerie, par ou on va à la Chancellerie: & pour Guillaume Barbé rue S. Jehan de Beauvais devant le Bellerophon. 1562.

Vidua MAURICII A PORTA, conjuge (a) defuncto, in eâdem arte se exercere, ab anno (b) 1548. usque ad annum (c) 1556. in clauso brunello sub intersignio D. Claudii, non destitit.

His apud Parisienses mulieribus celebratis, quæ virilem animum sortitæ, maluerunt libros quàm colum lanámque tractare, ut laudem à maritis partam ab interitu redimerent, & sibi integram conservarent, sileri non debet Vidua MARTINI CÆSARIS, quæ Antverpiæ (d) anno 1537. rem officinæ post obitum (e) conjugis administrabat.

Præter illos suprà memoratos, alii plurimi, Parisiis, Lugduni, aliísque (quas referre esset mora longior) in Galliæ civitatibus, provinciæ typographicæ negotia strenuè & gnaviter obibant:

Parisiis; anno 1537. (f) JOANNES BARBE-D'ORGE; (g) STEPHANUS ROFFET, dictus le Faulcheur; (h) JOANNES MACÆUS:

1538.

(a) Mauricius à Portâ ultra annum 1547. vitam non produxit.

(b) Cicer. Orat. pro Quint. 4. 1548.

(c) Rudim. Thom. Linacr. 8. 1556.

(d) Io. Colet. Editio Gramm. 8. 1537.

(e) Martinus Cæsar adhuc vivebat anno 1536. Vide Annal. Typogr. Tom. 2. p. 850.

(f) Caille. p. 108. & Verdier. p. 104. „ Le petit œuvre d'Amour & gage d'amitié, contenant plusieurs dicts amoureux, traduicts du Grec ou Latin en rime Francoise: & sur la fin est descrite en prose l'histoire de Titus & Gisippus. Impr. à Paris 8. par Iean Barbe-d'Orge. 1537.

(g) Vide Annal. Typogr. Tom. 2. p. 399. Huic Stephano duo alii cognomines, & (ut puto) affines fuere Andreas & Poncetus; de quibus Caille p. 118. 119. Verdier. p. 169. 72. & Croix du Maine. p. 54. „ Claude Chapuis, dit Capusius, natif de Rouen, valet de Chambre ordinaire du Roy François I. & son Imprimeur & Libraire (*Verdier.* garde de sa Librairie) composa un poëme de la fuite de l'Empereur Charles V. devant le Roy François I. ou l'aigle qui fait la poule devant le coq à Landrecy, imprimé à Paris 1543. par André Roffet. Le Decameron de Jean Boccace traduit par Antoine le Macon, imprimé à Paris fol. par Ponce Roffet. 1543.

(h) Caille. p. 108 „ Jean Macé fit imprimer *Aureum opus de veritate contritionis*; 8. 1537. &c. *Calepin. fol.* 1595. Il estoit un des plus habiles Libraires, & un de ceux, qui a le plus fait imprimer de son temps. Suorum librorum titulis subscribere solebat, *Apud Joannem Macæum, in monte D. Hilarii, sub signo scuti Britannici.* Insigne ejus typographicum fuit mulier, altero genu nixa: subjectâ hâc voce OPINIO, acclinis arbori, hinc frondentibus ramis, illinc nudis ac sterilibus: mulier alterâ manu serpentem tractat, alterâ alitem gerit alatam: ab eâ parte, quâ rami sterilescunt, pendet lemniscus cum hâc sententiâ, A SINISTRA CAVETO: totum insigne circumeunt hæc verba, VINCIT LÆVA, PERIMIT DEXTRA. Videtur mihi cum Petro Gaudoul consortium habuisse; nam Virgilii editio in 4. 1539. (apud Joannem Macæum) gerit insigne Petri Gaudoul (de quo Annal. Typogr. T. 2. p. 548.) Quin ipse etiam p. 548. Gaustoul subscribebat hæc verba (vid. loc. citat. Annal. Typogr. Tom. 2.) *in viâ Sancti Hilarii, sub signo scuti Britannici.* Joanni Macæo excuderunt Antonius Jurianus (Bedæ opera. 3. Vol. fol. 1545. *Caille* 117.) Gulielmus Thiboust (Dionys. Carthus. in Sapient. & Ec-

1538. (*a*) ARNULPHUS LANGELIER; (*b*) PETRUS HERMIER:

1539. (*c*) THIELMANUS VIVIAN; (*d*) HENRICUS PAQUOT:

1540. (*e*) JOANNES MALLARD; (*f*) THIELMANUS KERVER:

1541. (*g*) LUCAS CHALLONEAU; (*h*) PETRUS ATTAIGNANT:

1542. (*i*) NICOLAUS L'HERITIER; (*k*) GULIEL-

Ecclesiastic. 8. 1549. *Caille* 118.) Johannes le Blanc junior (Plaut. cum Comm. Lambin. fol. 1576. Horat. cum ejusd. comm. fol. 1579.) & Federicus Morellus (Les Morales de Plutarque fol. 1581.) Joannes Macæus fuit aliquando unus ex viginti quatuor librariis juratis Universitatis Parisiensis (Vid. Privilegia Plauto & Horatio supradictis affixa.) de quibus consule Chevillerium in Hist. Imprim. Paris. pag. 341. 336.

(*a*) Caille. p. 109. 114. „ Arnoul Langelier fit imprimer le Iustin traduit en „ Francois. fol. 1538. &c. Il estoit quelquefois associé avec son frere Char- „ les. Ces deux freres associez ensem- „ ble firent imprimer les Actes des A- „ postres, Comedie representée à Bour- „ ges en Berry, in 4. 1540. Ils nous „ ont laissé quantité de livres, qui nous „ font connoistre leur habileté en l'art „ d'Imprimerie, & negoce de Librairie, „ & ils peuvent passer pour avoir fait im- „ primer le plus de leur temps. Ils a- „ voient pour marque dans leur Societé „ un petit Iesus, tenant deux Anges „ liez, faisant allusion à leur nom avec „ ces paroles: *D'un amour vertueux l'al- „ liance immortelle, les Anges-liez.*

(*b*) Caille. p. 110. „ Pierre Hermier „ imprima, Epitome du Livre de Asse, „ composé par Guillaume Budé. 8. „ 1538.

(*c*) Caille. p. 110. Verdier. p. 12. „ Seconde partie du grand Marial de „ la Mere de vie translatée de Latin „ en Francois par Adam de S. Victor, „ impr. par Thielman Vivian. 1539.

(*d*) Caille. p. 111. „ Henry Paquot „ fit imprimer par la veuve de Thiel- „ man Kerver (*scil. Yolande Bonhomme*, „ de quâ priùs) *Missale Parisiense* rouge „ & noir fol. 1539. Hujus Henrici nescio an frater fuerit Ægidius Paquot (Caille p. 116.) „ qui fit imprimer *Rituale vel* Manuale Parisiense. 4. 1542.

(*e*) Caille. p. 112. „ Iean Mallard imprima *Lud. Fidelis Nervii Theol. Pro- „ fess. de Militiâ spirituali lib.* 4. 8. 1540.

(*f*) Caille. p. 113. „ Thielman Ker- „ ver fils de Thielman (*de quo Annal. „ Typogr. Tom.* 1. *p.* 305. imprima plu- „ sieurs livres avec son frere Iean. Il „ épousa Marie Paleau environ l'an 1540. „ de laquelle il eut Iacques né le 30. de „ Mars 1554.

Anno 1540 quis typographus Parisiis in Italorum collegio artem exercuerit, nescio; sed reperi libros ibi impressos; E. G. *Librum Michlol Grammat. Hebr. R. David Kimhi, edente Agathio Guidacerio*; 8. 1540.

(*g*) *D. Augustin. de Doctrin. Christian. Libri* 4. *Parisiis, in* 12. *ex officinâ Lucæ Challonneau, sub intersignio sedis ligneæ, prope sanctum Hilarium.* 1541.

(*h*) Caille. p. 116. „ Pierre Attaignant, „ Imprimeur pour la Musique, imprima „ *Cantica Canticorum Salomonis in* 4. „ 1541. *Plin. Histor. in* 4. 1551.

(*i*) Caille. p. 116. „ Nicolas l'Heri- „ tier fit imprimer, Reponse aux Re- „ monstrances faites à Charles V. sur la „ restitution de Navarre & de Milan; „ 8. 1542. *Joannes de la Caille p.* 116. *nominat* Thibault Charron *librarium; sed nullos ejus nomine signatos refert.*

(*k*) Caille. p. 116. „ Guillaume de la „ Motte fit imprimer, Prognostication „ de Iean de Brie environ l'an 1542.

(*a*) Caille.

LIELMUS DE LA MOTTE; (*a*) NICOLAUS DE GUIGNANT; (*b*) JACOBUS GAZELLUS; (*c*) LUDOVICUS GRANDINUS:

1543.

(*a*) Caille p. 117. „ Nicolas de Guignant fit imprimer par Pierre Vidoue, „ *Cæsar. Comm.* 8. 1542. *Perion. de gest.* „ *Apostol.* 16. 1551.

(*b*) Caille. p. 117. „ Iacques Gazeau „ ou Gazelle fit imprimer Alberti Pighii controversiæ, 8. 1542. le commentaire de l'histoire des Plantes par „ Eloy Magnan [*Vid. Verdier. p.* 275.] „ fol. 1549. Il eut pour femme Catherine Barbé, qui fit imprimer *Joan. Honerii de tristissimo pestilentiæ malo*, 16. „ 1551. Forsan illa Catharina Barbé fuit filia Ioannis Barbé, qui excudit. „ (Caille p. 120. Verdier. p. 672.) L'Art „ de la guerre de Nicolas Machiavelle; „ avec l'estat & charge d'un Lieutenant „ General d'Armée par Onosander Philosophe Grec, traduit en Francois par „ Iean Charrier; fol. 1546. Iacobo Gazello sub insigni scuti Coloniæ viâ ad D. Iacobum excudebat Ioannes Barbæus Parisiis. *Flamin. Explanat. in Psalm.* 12. 1545. Vidi *Gal. de Simplic. medicament. Latinè, Theodorico Gerardo interprete*, 12. *Paris. apud Jacobum Cazellum sub scuto Coloniensi in viâ Jacobæâ*, Et *Auctuar. de Urin.* &c. 8. *Parisiis excudebat Jacobus Gazellus* 1548. Cujus libri exemplaria sunt, quæ gerunt in titulo nomen Ioannis Roigny, qui fortè fuit Gazelli socius, vel ejus operâ utebatur. Iacobus Gazellus obiit anno 1548. vel 1549. nam *Galen. de Art. Curand. Martino Acakiâ interprete & enarratore*: *Paris.* 8. *apud viduam Jacobi Gazelli è regione collegii Cameracensis*, Ioannem Barboum (idem, ut puto, qui suprà Ioannes Barbæus, Iean Barbé) comperio anno 1537. Lugduni Germano Rose & Michaeli Parmanterio excudisse Libros hosce; scil. *Joannis Mesue defens.* &c. 8. *Lugduni apud Germanum Rose*, 1537. *Joan. Vulteii Epigramm.* 8. *Lugduni apud Michaelem Parmanterium sub scuto Basiliensi.* 1537. Huic Vulteii Epigramm. editioni præfigitur insigne gruis lapidem pedis alterius unguibus tenentis; cum his epigraphis; PLVS VIGILA. *Plus vigila, est somno melior vigilantia; namque. Hac recti nutrix; hic fovet omne seclus.* Καθεύδων οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος. Αἱ γεράνοι λίθους καταπεπωκυῖαι. De gruibus consule Plin. Histor. lib. 10. cap. 3. & Claud. Min. Comment. in Emblem. 17. And. Alciat. Ioannes Barbous aliàs le Normand anno 1536. (Vid. Annal. Typogr. Tom. 2. p. 856.) excudit Lugduni Philippo Rhomano Nicolai Borbonii παιδαγωγεῖον. Inter Vulteii Epigrammata p. 183. hoc habemus;

De Joanne Barboo & Philippo Rhomano.

Quòd tersus meus exeat Libellus,
Quòd purus, nitidus, carénsque nævis,
Quòd raris obelis venit notandus;
Non debet mihi, sed meis amicis,
Qui curam exhibuere, qui laborem
Summum, quique operam modò incohoato
Nunquam sponte operi suam negârunt,
Ut purus, nitidus foret libellus.

Et ad finem erratorum:

Barbous Lectori.

Si tu præter hæc repereris, lector, quæ oculos nostros fugerint, corrigito, & autori nobisque veniam dato.

(*c*) „ Caille. p. 117. Louis Grandin imprima *M. T. aliquot epistolæ cum Latinâ* „ *simul & Gallicâ interpretatione*, *Mathurino Corderio auctore* 8. 1542. *Anthologia Græcorum Epigrammatum per* „ *Franc. Belcarium.* 8. 1543. At hujus libri vera descriptio sic se habet: *Anthologia Græcorum Epigrammatum liber primus universus per Franciscum Bellicarium Peguilionem in Latinum sermonem conversus.* 4. *Excudebat Ludovicus Grandinus Parisiis*, 1543. *Veneunt exemplaria apud Lud. Grandinum juxta divum Stephanum Montanum in signo Galli.* Insigne typographicum

1543. (a) JOANNES DE BROUILLY; (b) NICOLAUS DE BURGES; (c) JOANNES DE BOULLE; (d) JOANNES PALEARIUS; (e) MICHAEL DE LA GUIERCHE:

1544. (f) LYENARDUS LE SUEUR; (g) NICOLAUS BOUCHER: (h) JOANNES RUELLE:

1545.

phicum est homo stans erectus, sphæram, quam manus cœlitus porrigit, dextrâ apprehendens, lævâ tenens sphæram alteram, quam dum homo alter conatur captare, ipse decidit resupinus, illa in tangentis manu frangitur. Figuris inseritur hæc epigrapha; BONVM EST CONFIDERE IN DOMINO QVAM CONFIDERE IN HOMINE. Psal. 117. Epigrapha hæc aliquando omittitur uti *Cicer. Catilinariæ quatuor cum Pet. Rami prælectionib. apud Ludovicum Grandinum è regione gymnasii Remensis.* 3. 1553.

(a) „ Caille. p. 117. Iean de Brouilly „ fit imprimer, *Petri Aurati Paradoxa* „ *selecta ex Epistolis Pauli contra hæreses*, „ 8. 1549. Deploration de la vie humai- „ par Pierre Doré. 1543.

(b) „ Caille. p. 118. Nicolas de Bur- „ ges fit imprimer, le miroir des Melan- „ choliques traduit du Grec par Maurry „ Rifflant en 1543.

(c) „ Caille. p. 118. Iean Boulle fit im- „ primer par Iean Louis Tiletan, *D. Thom.* „ *in Epistolas Canonicas.* 8. 1543. Ioannes hic, nescio, an quo gradu cognatus fuerit Gulielmo Boulle, qui anno 1537. excudit Biblia Latina eleganti charactere in fol. Lugduni in vico Mercuriali sub signo lilii aurei. Insigne typographicum præmittitur figura hominis procellâ perculsi, gladio desuper stricto; cum his sententiis; POST TENEBRAS SPERO LVCEM: IOB. 27. ETIAM SI OCCIDERIT ME, IN IPSO SPERABO. IOB. 13.

(d) *D. Augustin. de curâ pro mortuis agendâ*; 8. *Parisiis ex officinâ Joannis Palierii.* 1543.

(e) *Epitome in tres Ciceronis libros de Oratore.* 8. *Parisiis excudebat* 1543. *Michael de la Guierche, in viâ ad divum Jacobum sub signo Vasis effracti.*

(f) „ Caille. p. 118. Lyenard le Sueur „ fit imprimer le vray Discours des der- „ nier propos & trépas du Roy Charles „ IX. par Arn. Sorbin. 8. 1544. *Mendosissimè sanè, nam Carolus IX. obiit anno* 1574. *Rectiùs Verderius in Bibliothec. p.* 91. Arnaud Sorbin; Le vray Discours des derniers propos memorables & trespas du feu Roi Charles IX. impr. à Paris. 8. par Lyenard le Sueur. 1574. *Praterea Sorbini nomen erat Arnaldus, non* [Arn.] *Ambrosius. Joannes de la Caille* (p. 128.) *habet Joannem le Sueur* (an illi *Lyenardo affinis fuerit, nescio*) *cui Robertus Masselin excudit* Dionys. Carthus. in Epistolas Canonic. fol. 1551.

(g) Fran. Petrarch. de remed. utriusque fortunæ, in 16. 1547. apud Nicolaum Boucher, viâ ad divum Iacobum. Sub intersignio floris.

„ Caille. p. 118. Nicolas Boucher fit „ imprimer *Pet. Ravenn. de Memoriâ* 8. „ 1544. Il eut de Denise Auvray sa fem- „ me un fils nommé Gerard né le 4. „ d'Aoust 1541.

(h) „ Caille. p. 119. Iean Ruelle fit im- „ primer le livre des Divins Benefices par „ Pierre Doré (*Verdier. p.* 1003.) 8. 1544. „ Histoire de Paul Iove traduite en Fran- „ cois par Denis Sauvage fol. 1570. Sa „ marque estoit un petit homme qui tra- „ vaille à la terre, & un vieillard à table, „ avec ces mots, *Quare adolescens, utere* „ *senex.* Il fut marié en premieres nôces „ avec Marie Hutin fille de Pierre Hutin „ Libraire, & en secondes avec Gene- „ viéve Boisset. Iean Ruelle mourût 15. „ de Mars 1571. & sa femme Geneviéve „ 11. Decembr. 1613. comme on le voit „ en son Epitaphe sous les charniers de S. „ Benoist.

„ (a) Cail-

1545. (*a*) Joannes Corbon; (*b*) Joannes Dallier; (*c*) Petrus Gaultier:

1546. (*d*) Paschasius le Tellier; (*e*) Andreas Custode; (*f*) Claudius (Chau-

(*a*) „ Caille. p. 119. Iean Corbon fit „ imprimer, Lettres missives des Indes „ par Francois Xavier à Ignace de Loyo- „ la, & autres, 8. 1545. traduites de l'I- „ talien. *Joannes de la Caille* (*p.* 120.) *comminiscitur anno* 1545. *Jacobum Rogard, Latinè Regardum Michaelis Pselli de Arithm. Music. Geomet. & Astronom. Græc. in* 4. *impressorem. At verò qui Psellum excudit illo anno, fuit Jacobus Bogardus: & libri forma non in* 4. *sed in* 12.

(*b*) „ Caille. p. 120. Iean Dallier fit „ imprimer l'ordre & forme tenue au „ couronnement de Catherine de Mede- „ cis Reine de France, 8. 1545. Coutu- „ me de Touraine par Mr. de Thou, 4. „ 1561. Il fut pourveu par lettres paten- „ tes de la charge d'Imprimeur du Roy „ pour les Monnoyes le 23. Avril 1559. „ verifiées le 30. Iuillet 1559. Il eut pour „ femme Marie Poulliot.

(*c*) „ Caille. p. 120. Pierre Gaultier „ imprima *Juvenci Historia Evangelica* en „ 1545. Traité des Contracts, Usures „ &c. par Charles du Moulin, in 16. „ 1556.

(*d*) „ Caillé. p. 121. Pasquier le Tel- „ lier imprima pour Galiot du Pré les Ins- „ titutions de Lactance traduites par Re- „ né Famé, 8. 1545. [*At Verdier Bibliothec. p.* 1095. par Galiot du Pré & Estienne Roffet, fol. 1544. *Et Croix du Maine p.* 435. impr. à Paris l'an 1546. in 8. & contient 32. feuilles.]

(*e*) „ Caille. p. 121. André Custode „ fit imprimer en Latin, Oraison faite „ le jour de l'Ascension à l'Assemblée du „ Concile de Trente &c. 8. 1546. Il „ eut pour femme Magdelaine Guillo- „ toys.

(*f*) *Claudius Calderius Reginaldi Calderii* (*de quo Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 93.) *filius, eruditione juxtà ac librorum, quos aut excudit, aut excudendos curavit,* (Caille p. 127.) *inter primos illius temporis librarios insignissimus, Simoni Colinæo, cujus ex filiá nepos erat, operam & studium diligenter navavit: quod disco ex ejus epistolâ epistolis Ciceronis familiaribus ex officinâ Simonis Colinæi in* 12. *ann.* 1545. *emissis præfixâ; quam integram lectori subjiciam, ut æquius de Claudii Calderii doctrinâ ferre possit judicium.*

„ Claudius Calderius Simonis Colinæi „ ex filiâ nepos lectori S. Habes tandem, „ humanissime lector, quod superioribus „ annis tam vehementer à nobis conten- „ disti: nimirum Ciceronis epistolas, quas „ familiares vocant, tum minutis charac- „ teribus elegantissimè excusas, tum ad „ vetutissimorum codicum integritatem „ fidelissimè recognitas. Quâ tamen in „ re ita manum sustinuimus, ut ne quid „ temere aut ex levibus conjecturis ex- „ pungeremus. Audax enim aliud pro „ alio substituendi temeritas ab his libris „ procul arcenda est. Proinde quæ pla- „ nè & perspicuè corrupta deprehendimus, „ ea diligenter ac cum fide restituimus: „ dubias verò lectiones & varias, velut „ in catalogum redactas, in postremis „ chartis appinximus, tuum tibi de his „ judicium, reservantes. In eorum præ- „ terea gratiam, qui nondum Græcos „ fontes largiùs hauserunt, Latinam Græ- „ corum sparsim in his epistolis inserto- „ rum interpretationem adjecimus. Quan- „ do igitur diuturno tuo desiderio indul- „ simus, tuæ partes erunt nostris cona- „ tibus invicem bene favere. Vale.

Animadvertendum est huic Ciceron. Epistolar. editioni præfigi Roberti Stephani insigne typographicum; unde conjecturam facio inter Simonem Colinæum & Robertum Stephanum aliquod fuisse in re librariâ commercium. Claudius Calderius cum patre Reginaldo excudebat ann. 1546. Acta Concilii Tridentini 8. *Et ann.* 1550. 4. Oratio funebris & Epitaph. in Margarit. Regin. Navarr. per Carol. Sancto-Marthanam, Latin. & Gallic. *Privilegium in Sexennium Reginaldo Calderio typographo & jurato Parisiensis Universitatis librario conceditur. Apud Reginaldum Calderium solum anno* 1551. in 4. Euclid. Sex prior. libri Græcè & Latinè cum demonstrat. Oront. Fin.

(Chaudiere) CALDERIUS; (a) CONRADUS

Fin. *Et* l'Histoire des Poissons marins par Pierre Belon. *Cui historia* hoc ad Oddonem Calignium Castellioneum Cardinalem [ei enim librum dedicat Belonius] Claudii Calderici typographi hexastichon *præmittitur*.

„ Si volucrum natura placet, & jucun-
„ dáque scitu est,
„ Quadrupedúmque omnes lectio do-
„ cta juvat;
„ Qui natale solum dorso premit æquo-
„ ra Delphin,
„ Quíque freto varius mergitur Ionio,
„ Non erit extorris; sed sub te numine
„ dexter
„ Proderit, & volucres quadrupedés-
„ que teret.

Reginaldus & Claudius Calderii eodem insigni typographico eâdemque epigraphâ [quibus Simon Colinæus] utebantur. Claudius Calderius fuit postea in Rhemorum Academiâ Caroli Lotharingi Cardinalis typographus; & tum [uti comperio apud Cicer. Rhetoric. edit. in 8. 1553. apud illum ibidem] *libris præfigebat Cardinalis* [CARO. CARDI. DE LOTH. ARCH. DUX RHEM.] *insignia; quibus, tanquam basi, insistebat pyramidalis columna circumcincta ramo frondente* [*cum his verbis*, TE STANTE VIREBO] *columna apici superstante lunâ falcatâ*. „ Verdier. p. 169. & Croix du Maine. p. „ 55. Claude Chaudiere Parisien Im- „ primeur de M. le R. Cardinal de „ Lorraine, a escrit;
„ Un Dialogue du vray amour, du- „ quel les entreparleurs sont l'amis & „ l'amie, imprimé à Rheims en Cham- „ pagne par ledict Chaudiere l'an 1555.
„ L'accord de la vertu à la vie hu- „ maine, impr. à Rheims 8. l'an 1557.
„ Les principes & fondemens de Gram- „ maire Latin Francois. Avec les Ac- „ cens. impr. à Paris 8. & depuis à Lyon „ par B. Rigaud. 1575.
„ Caille. p. 127. Il imprima en 1557. „ *Damasceni opera* in fol. & autres Ou- „ vrages.

Librorum apud S. Colinæum & Calderios impressorum aut venalium Catalogus anno 1548. *editus lectori paulò post exhibebitur.*

(a) *Conradus Badius, Jodoci Badii filius* (*Vid. Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 82.) *typographus & librarius, linguarum peritus* (Vid. Caille. p. 130.) *anno* 1546. *Parisiis excudit in* 4. Epistre de Ciceron à Octavius mise de Latin en Langage Francois par Jehan Morin. [*Franciscus à Cruce Cœnoman.* (p. 251.) *scribit se non vidisse ulla opera Johannis de Morin impressa.*] *Conradus eodem, quo pater, insigni typographico usus est. Anno* 1548. *in* 8. Theodori Bezæ Vezelii poëmata *prodierunt* ex officinâ Conradi Badii sub prelo Ascensiano è regione gymnasii D. Barbaræ, Lutetiæ, cum privilegio Senatus ad triennium; *quæ* Lutetiæ Roberto Srephano regio typographo & sibi Conradus Badius excudebat Idibus Julii M. D. XLVIII: *De horum poëmatum editione, quam Verderius in Bibliothec. p.* 1174. Parisiis 8. apud Robertum Steph. & Conrad. Badium 1545. *commemorat, non tantùm dubito, sed & ejus errorem arguo ex Francisci regis non ante annum* 1547. *mortui epitaphio, quod istis poematibus inseritur. Conradus hic, Protestantium, quorum opiniones novas imbiberat, partes amplexus*, Genevam *se recepit, ubi in Joannis Crispini officinâ artem primùm exercuit, suâque operâ apud eundem Crispinum* anno 1550. 8. Cal. Jul. *excudit* in 8. librum de vitâ Christianâ *ex Calvini Institutionibus excerptum. Non igitur assentire possum Joanni de la Caille. qui (p.* 131.) *Conradi discessum in annum post* 1560. *rejicit Bailii Dictionarium (p.* 415.) *Conradum statim Genevam amandat, quasi antea Parisiis typographicen non professus fuisset. Conradus* (* *ni fallor*] *anno* 1550. *Genevæ in* 8. *excudit* Calvini de Prædestinatione & Providentiâ libellum : *in cujus titulo apparet insigne Præli typographici*

* Librum quidem vidi, sed cum fine mancus esset, typographi nomen (quod fortè ibi subscribebatur, nam nullum initio additum est) non nisi ex conjecturâ assequi licuit.

si cum hâc epigraphâ, IN SUDORE VVLTVS TVI VESCERIS PANE TVO. *Anno* 1552. *excudit Gallicam Theodori Bezæ tragœdiam* (*Croix du Maine. p.* 464.) Abraham Sacriant. *Cui Theodori Bezæ epistola præfigitur, Lauzannæ anno* 1550. *data. Anno* 1555. *Roberto Stephano affini suo* (*qui anno* 1552. *circiter Genevam concesserat*) *eandem, quam antea Lutetiæ, operam Genevæ præstitit, excudendo* Biblia Latina in 8. *Anno* 1560. (*Croix du Maine. p.* 65. *Gallicè vertit* l'Alcoran des Cordeliers. *Hanc versionem Draudii Bibliotheca Exotica* (*p.* 97.) *tribuit Henrico Stephano* (*utì ex illâ Almeloovenius in errorem inductus; Vit. Stephan. p.* 85.) *& editionem ejusdem citat Genevæ in* 8. 1578. (*scil.* par Guillaume de Laimaric) *quæ editio recognita, correcta & aucta, non tamen prior fuit. Prima enim* (*utì in* Croix du Maine *lego*) *anno* 1560. G. *id est, Genevæ impressa esse dicitur.*

Titulus libri (*qualem exhibet editio* 1578) *sic se habet*: „ L'Alcoran des Cordeliers, „ tant en Latin, qu'en Francois; c'est „ à dire, Recueil des plus notables bour- „ des & blasphemes impudens de ceux, „ qui ont osé comparer Sainct Francois „ à Jesus Christ: tiré du grand Livre des „ conformitez, jadis composé par frere „ Barthelemi de Pise, Cordelier en son „ vivant: parti en deux livres. Nou- „ vellement y a esté adjoustée la figure „ d'un arbre, contenant par branches „ la conference de S. Francois à Jesus „ Christ. Le tout de nouveau reveu & „ corrigé.

Libro ipsi præfatur Conradus Badius: Le livre des conformitez de la vie de S. Francois à la vie de Jesus Christ, fut plusieurs fois imprimé, & eut cours par toute l'Europe (comme on sait qu'il a esté imprimé à Milan chez Gotard Pontice l'an M. D. X.) mais depuis que les abus ont esté découverts, les Cordeliers ont fait tous leurs efforts de le supprimer, jusques a acheter tous les exemplaires, qu'ils en pouvoient recouvrer &c. Le Docteur * Erasme Albert a fait un extrait des abominations plus apparentes de ce livre, sans y changer un seul mot, & a intitulé son Recueil du nom d'Alcoran. ——— Nous avons mis le Latin devant le Francois ——— & avons dressées les annotations en marge ou pour avertissement ou pour exposition ou en detestation des blasphemes &c. *Ad primi libri calcem* (*p.* 325.) *in editione supradictâ Typographus sic alloquitur Lectorem*; Etsi hoc Alcorani Franciscanorum Compendium M. Luthero (ut passim creditum erat) in primâ editione attribuerimus, lectâ tamen Erasmi Alberti, quæ proximè sequetur, epistolâ, non à Luthero, sed ab ipso Alberto & cloacâ fœdissimarum Conformitatum haustum certò comperimus &c. *Librum hunc primum Conradi Badii querela ad Papistas versibus Gallicis conscripta claudit. Secundus Alcorani liber* [*Bail. Diction. p.* 415.] *Conrado Badio, qui eum excerpit, & interpretatus est,* [*utì primum*] *marginalibus illustravit, unicè debetur. Conradus Badius* [*Verdier. p.* 237.] *Gallicis rhythmis conscripsit*, les Vertus de nostre maistre Nostradamus, impr. par ledit Conrad Badius 1562. [*Draud. Biblioth. Exotic. p.* 145.] *Anno* 1562. *Genevæ prodierunt in fol. Biblia Gallica*, De l'Imprimerie d'Antoine Rebul. *Quorum posterior Novum Testamentum complexa à Conrado Badio anno M. D. LXI. impressa est, affixâ Temporis ex obscuritate Veritatem educentis figurâ, cum hôc epigrammate*, Des creux manoirs & pleins d'obscurité Dieu par le temps retire verité. *Eodem hôc anno Cyclopem & Sophistam, duos Theodori Bezæ dialogos in* 8. *Genevæ excudit Conradus Badius, apposito insigni* Preli *Ascensiani, additâque hâc* [*quam priùs notavi*] *sententiâ*, In sudore vultûs tui vesceris pane. *Editionis calci hanc adjecit epistolam.* Typographus pio lectori S. Quantum utilitatis & commodi nostra ars typographica, ex quo inventa est, humano generi attulerit, nemo est qui ignoret. Verùm, ut nihil in rerum naturâ omnibus numeris perfectéque absolutum cernere est, ita tam præclaræ artis decori & gloriæ præcipitatio multum officit. Nescio enim, quomodo evenit, ut, qui eam initio exercuerunt, sese posterósque suos quotidianis onerosisque pensis sponte obstrinxerint, quibus in tempore absolvendis maturitatem attendendi animadvertendique studium (quod est in toto eo negotio magis necessa-

* Cujus epistola fini libri primi adjicitur.

DUS BADIUS; (a) PETRUS DROUART:
1547. (b) NICOLAUS (le Riche) DIVES, (c) ANTONIUS

cessarium) antevertere coacti fuerint. Sed hujus consuetudinis vitio factum est, ut qui librorum emendationi præsunt, sæpius hallucinentur, errorésque tam crassos prætermittant, ut quibusvis, minùs etiam attentè legentibus, obvii esse possint, & quorum eos (si postea relegere contingat] summopere pudeat. Id verò quàm verum sit, nunc demum in me ipso experior; qui quum hos *Theodori Bezæ* dialogos ex ipsius autographo imprimendos suscepissem, eâ tum fide tum diligentiâ, quæ præstari in tantâ festinatione à me poterat, usus, efficere tamen non potui, ut tersi & repurgati ex animi mei voto prodirent. Verùm etsi hujus delicti pars aliqua tolerabilis esse queat, & excusatione difficultatis, quam manuscriptum exemplar attulit, negligentiæ inscitiæque notam deprecari possim, ne mendarum tàmen suppressio cuiquam fraudi sit, hanc recognitionem etiam mihi quodammodo * probrosam edere malui, quàm vel authoris existimationi, quæ sanctissima mihi meritò semper erit, non consulere, vel studiorum vestrorum cursum in re tam seriâ ne tantillum quidem remorari. Vos igitur, Lectores benevoli, quum tam apertè & ingenuè culpam fassus sim, ignoscite, & fragilitatis humanæ conscii, nobis inter nos nostra vitia toleranda memineritis. Valete. *Ex hâc epistolâ Conradi Badii tum stylum & emendatam scribendi rationem, tum sollicitam de editionum correctione curam, lector æstimabit. Conradus Badius obiit mortem ante annum* 1569. *quo in ejus mortem Henricus Stephanus epitaphium* [*Vid. Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 83.] *Græcè & Latinè evulgavit. Cum Bailio* [*Diction. p.* 315.] *juxtà ignoro, quis fuerit ille Conradus Badius unus ex Pastoribus Aurelienſibus, quem Antonius Fayus in Vit. Theod. Bezæ* [*p.* 45.] *fuisse* Bezæ ab ádolescentiâ charissimum, & pestilentiâ Aureliæ grassante ann. 1562. absumptum *scribit.*

(a) Apud Petrum Drouart viâ ad divum Jacobum sub scuto aureo in 8. 1546. *prodiit liber de* Chiromantiâ, *cui præfigitur icon Johannis Hagen aliàs de Indagine, cum his verbis*, AVTORE IO. INDAGINE. „ Caille. p. 131. & Verdier. „ p. 724. Pierre Drouart Libraire juré „ fit imprimer, trois livres des alimens „ ou choses nutritives de Galen par Jean „ Massé, in 16. 1552. Il eut pour é„ pouse Guillemette Girault fille de Li„ braire; & un frere nommé Guillau„ me, qui épousa Charlotte de Nivelle, „ fille de Libraire.

(b) Euseb. Emisen. Homil. 8. 1547. Lutetiæ Parisiorum, per Nicolaum Divitem viâ ad divæ Genovefes, sub insigni geminæ anchoræ: *Eodem anno apud eundem prodierunt in* 8. Psalmi 75. Io. Gagn. interpret. *Et* [*Caille. p.* 121.] Sermon. Guerici abbatis edente Io. Gagn. *Et* Ioach. Perion. pro Cicer. contra Pet. Ram. *Nicolai Divitis insigne fuit gemina anchora decussatim, cum hôc versu;*

„ Non satis una tenet certas anchora
„ puppes.

Et hôc tetrasticho epigrammate;

„ In geminam anchoram.

„ † Fundabat satis Aonias una anchora
„ puppes,
„ Dum tantùm Ausoniis musa nataret
„ aquis.
„ Nunc quum Palladiæ sulcant maria om-
„ nia naves,
„ Visa quòd una parum est anchora,
„ facta duplex.

(c) „ Caille. p. 131. Antoine le Clerc „ fit imprimer, les Antiquitez & Singu„ laritez du monde par le Sieur du Pa„ villon, 8. 1547. Sommaire des loix, statuts

* Errata paulò plura quàm quinquaginta recognovit. Liber ipse paginas 280. pagina quæque lineas 32. continet.

† Virgil. Æn. 6. vers. 4.

NIUS LE CLERK; (a) MATTHÆUS DAVID; (b) THOMAS RICHARD; (c) JACOBUS CALLIUS; (a) STE-

„ statuts & ordonnances des Roys de „ France par Michel Berland, 8. 1566. „ Verdier. p. 760. Draud. Biblioth. Exotic. p. 50 Croix du Maine. p. 271. „ Iean de Vernoy a escrit, Epitome du „ Droict Civil des quatre livres des „ Institutions Imperiales & des 9. livres „ du Code, Impr. à Paris. 8. par Pierre „ Thierry & Antoine le Clerc 1554. „ Caille. p. 134. Pierre Thierry étoit „ fils de Pierre natif de S. Fargeau en „ Champagne, qui vint à Paris en 1514. „ & commença à exercer la Librairie „ chez Galiot du Pré.

(a) E typographiâ Matthæi Davidis viâ amygdalinâ è regione collegii Remensis, 1547. in 4. Terentii Eunuchus. *Et* 1558. in 4. Dominici Reollini Grammat. Græc. *Ejus insigne typographicum fuit* * Veritas † odiosa, gladium gutturi admovens. *Matthæi Davidis supellectilem librariam* [Caille p. 157.] *emit, & insigne sibi adoptavit Dionysius à Prato, qui anno* 1570. *in* 4. Introductionem in Aristotelis Physiologiam, *&* 1579. *in* 4. Cicer. Lib. I. de Legib. Idem cum Matthæo Davide habuit insigne Petrus Leber. [de quo Annal. Typograph. Tom. 2. pag. 580.] ex cujus officinâ prodiit liber, cui titulus; *Le miroüer du Prince Chrestien & des sujets Chrestiens, par Maturin du Tronchay, natif du Maine: à Paris, de l'Imprimerie de Pierre Leber, rue des amandiers, à l'enseigne de la verité, près Sainte Geneviéve. en* 8. Hunc Mathurinum & hujus opera memorat Franciscus de la Croix du Maine in suâ bibliothecâ [pag. 319.] sed scribit se nescire, quis ea excuderit,

(b) Iodoc. Willich. Comment. in Virgil. Bucolic. 4. 1547. apud Thomam Richardum, sub bibliis aureis, ex adverso collegii Remensis. *Et ad calcem*, Excudebat Thomas Richardus 1548. *ejus insigne fuit baculus, quem erectum duæ manus tenent, serpentibus circa eum flexis, apice plerumque coronato, addito carduorum caule, cum his litteris* T. R. *At in* Commentar. ad Quintilian. Institut. edit. 4. 1568. *usurpavit unionem annulo inclusam, cum his verbis.* NIL ME DVRIVS. *Thomas hic quâ affinitate attigerit nescio Gulielmum & Johannem Richard; de quibus Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 580. *&* *Tom.* I. *p.* 305. *Thomas Richardus Commentariorum ad Quintilian. editioni præfixit epistolam ad lectorem anno* 1554. *datam, in quâ scribit à se* commentarios istos diu in loculis servatos, nunc primùm in lucem emissos, blattis quidem ac tineis ferè laceratos & exesos, sed tandem curâ suâ ac diligentiâ, quantacunque fieri potuit, castigatos & emendatos, & in hunc ordinem restitutos.

(c) Aphorism. Rhetoric. Amandi Chassii; 4. Parisiis, ex officinê Iacobi Callii. 1547. *Hic typographus ad suum nomen alludens insigne typographicum elegit Iconem super apice arduo sedentem, manu alterâ vellus aureum, alterâ poculum gerentem: cum voce suprà caput inscriptâ* 'ΑΡΕΤΗ, *& ad latus,* ARDVVS AD EAM CALLIS. *Iconem circumeunt hæc verba,* ΑΓΑΘΑ ΚΑΛΑ ΚΑΙ ΧΑΛΕΠΑ. *Eodem anno evulgavit in* 8. Laurent. Vall Elegant. Libros carmine cum scholiis à Ioanne Roboamo Raverino versos: *quibus præfixit has gnomas, & hos versus.*

'Αγαθὰ τὰ καλὰ καὶ δύσκολα.
„ Quæ bona, ea pulchra & ardua.

„ Omnino vitium facile est contingere
„ cuivis.
„ Est via ad id brevis, & vicinâ in sede
„ moratur.
„ Contrà, virtutem sudoribus undique
„ Divi
„ Præsepsere, & longus ad hanc pérque
„ ardua callis.
„ Asper & est primum: sed ubi alta cacumina victor
„ Contigeris, jam fit facilis, licèt ardua
„ dudum.

* Terent. Andr. *Veritas odium parit.*
† Reollin. Grammaticæ initio præfigitur hæc gnoma, πάντων δυσχερέστατον τὸ πᾶσιν ἀρέσκειν.

(a) STEPHANUS GROULEAU:
1547. (b) JOANNES DUN; (c) SULPICIUS MERENGET; (d) JOANNES BONFONS:
Lugduni; anno 1540. JACOBUS & ÆGIDIUS HUGUETAN; (e) ANTONIUS VINCENTIUS:
1541. ANTONIUS CONSTANTINUS:
1542. JACOBUS à LIESVELT; (f) THEOBALDUS PAGANUS:
1543. (g) FRELLONII:

1545.

(a) „ Caille. p. 121. [Verdier. p. 250. „ Croix du Maine. p. 69.] Estienne „ Grouleau imprima, l'Epitome de „ la vraye Astrologie & de la re- „ prouvée par David Pinarensis Mede- „ cin; 8. 1547. Les Chroniques de „ Dom Florus de Grâce fol. 1552. Les „ Amadis de Gaule fol. 1555. Il a été „ un des Imprimeurs & Libraires, qui „ ont le plus imprimé de son temps. Sa „ marque estoit une tige de chardons „ avec ces mots, *patere aut abstine. Nul* „ *ne s'y frotte.* [Annal. Typogr. Tom. „ 2. p. 579. *Stephanus Grouleau, Johannis Longis operâ aliquando usus est.*] *Stephani Grouleau rem librariam mercatus est Ambrosius Drouart, & ejus insigne typographicum usurpavit.* [*Caille p.* 172.] *utì videre est in* Histor. August. Scriptor. cum If. Casaub. not. 4. Paris. apud Ambrosium & Hieronymum Drouart. 1603.

(b) „ Caille. p. 122. Croix du Maine. „ p. 131. Gilles du Val a escrit en prose „ Francoise, les grands & merveilleux „ signes veuz sur la ville de Rasis, avec „ les lettres du Turc au Pape &c. 1548. „ imprim. à Paris par Iean le Dun.

(c) „ Caille. p. 122. Verdier. p 658. „ Iean de Bourges Medecin a traduit le „ Livre de la Nature humaine faict en „ Grec par Hippocrates; &c. Impr. à „ Paris 16. par Sulpice Merenget. 1548.

(d) „ Caille. p. 122. Iean Bonfons fit „ imprimer par Pierre le Bret les Illus- „ trations de Gaule & singularitez de „ Troyes par Iean le Maire de Belge. „ 4. 1548. Et (Verdier. p. 1.) Re- „ cueil & Discours du voyage de Char- „ les IX. par Abel Iouan. 8. 1566. Il „ avoit pour marque un Serpent en rond „ au milieu duquel est une Colombe „ sur un arbre, avec ces mots autour, „ *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.*

(e) Hujus insigne fuit sceptrum, binis ramis utrinque septum, oculo radiato superimminente protectum, quod manus serpentem in se revolutum tractans gestat; cum hôc verbo, *VINCENTI.* Huic excudebat Ioannes Frellonius: Vid. Lud. Viv. de verit. fid. Christ. 1551. Hic Vincentius sui insignis figuram paulùm aliquando variavit, addendo hominem laureatum & pharetrâ cinctum: Vid. Iul Scalig. Poëtic. 1561. fol. Quo pariter insigni usus est Bartholomæus Vincentius (filiúsne an frater Antonii, nescio) ex cujus officinâ anno 1574. in fol. Lugduni prodierunt Cæsaris Commentarii cum notis Franc. Hotomani, Fulv. Ursini, Aldi Manutii, Pauli filii.

(f) Libris apud Theob Paganum venalibus præfigitur insigne, aliquando equitis armati, utì Terent. Eunuch. 1554. aliquando arboris, cujus ramos homo diffringere conatur, cum his verbis, *VIRTUTES SIBI INVICEM HÆRENT.* Utì Cic. Off. 1556

(g) Io. Ludov. Viv. exercitat. Ling. Lat. 8. Lugduni sub scuto Coloniensi 1543. Excudebant Ioannes & Franciscus Frellonii fratres. Cl Galen. de miss. Sang. Fuchsio interpr. 8. ibidem 1546. apud eosdem. *Frelloniorum insigne ad ipsorum nomen alludebat; Crabro scilicet, cum hôc verbo* MATVRA. *Joannes Frellonius Antonio Vincentio Lugduni anno* 1551. *excudit in* 8. Io. Ludov. Viv. de Verit. fid. Christian. & alia aliquot opuscul. *Anno* 1553. *in* 12. *prodiit*, le Nou- veau.

veau Testament à Lyon, par Iean Frellon, à l'escu de Cologne. *Hoc Testamentum figuris ornatur. S. Matthei & S. Lucæ capiti præmittitur Diaboli Christum tentantis figura, bisulco pede, monachali cucullo induti, coronam precatoriam brachio gerentis, cum ipsâ cruce de coronâ pendente. En zeli furor, qui diabolo vel ipsi crucem figit! qui crucem nimiùm venerari metuens Christi hostem Christi signo armat. Id minùs mirarer Genevæ vel alibi, ubi excusso Papæ jugo Calvinus suum imposuit. Genevæ Beza infenso adversùs monachatum odio exacerbatus, Diabolum (in suâ Abrahami Sacrificantis tragœdiâ), cùm ad fidelium patrem tentandum accederet; monachali sago loricatum induxit. Joannes ille Frellonius, nescio, an idem fuerit, qui antea Parisiis (Annal. Typogr. Tom. 2. p. 92.) agebat, an ejus filius. Johannes Frellonius Lugduni in* 8. *Alphabetum Græcum, sed absque anni indicio, excudit. De Lugdunensi D. Ambrosii operum editione typis Frellonianis* 1559. *curatâ hic addam, quæ Vir Doctissimus Albertus Fabricius in Vol.* 3. *Biblioth. Lat. Suppl. p.* 435. *scripsit.*

„ Hanc mirè interpolatam fuisse narrat Franciscus Iunius præf. ad Indicem expurgatorium. De eâ testantur Benedictini se anxiè inquirentes nihil potuisse comperire, ut vel statim suppressa sit (quod malim credere) vel omnino suppositа & conficta, quemadmodum Aldina, quam Possevinus memorat.

„ *Junii verba sunt*: Rem meis oculis visam ad exemplum adferam. Ante annos viginti septem, quum Lugduni agerem (egi autem anno MDLIX. & sequente) correctore quodam typographico usus sum familiariter, cui Ludovico Saurio fuit nomen. Habitabat ille non procul à Mercuriali vico, in ædibus conjunctis trium columbarum signo. Quum ad salutandum hominem venissem, casu vel potiùs singulari Dei Providentiâ accidit, ut versantem eum offenderem in recognoscendis D. Ambrosii operibus, quæ tum * Frellonius excudebat. Variis autem sermonibus ultro citroque habitis, quum me avocamento esse ab opere nollem ostenderem; ille redorsus lectionem unius paginæ: Vidésne, inquit, hanc formam Ambrosianæ editionis nostræ, quàm sit elegans, accurata, & in speciem omnibus anteponenda aliis, quæ adhuc in lucem prodiverunt? Postea contuenti opus & probanti elegantiam ejus dixit, Egò verò, si quod exemplar Ambrosiani operis mihi emendum esset, quodvis exemplum aliud potiùs, quàm hoc quod vides, compararem. Sciscitatus sum hujus dicti causam. Tum ille de forulis sub mensâ suâ latentibus aliquot paginas promens (erant autem paginæ, ut loquuntur Græci, κεχιασμέναι, sive cancellatæ, aliæ ex parte, & aliæ universæ) Hæc est, inquit, prima forma paginarum, quas his paucis diebus ad exemplum veteris & certi exemplaris optimâ fide impressimus: Franciscani autem duo pro auctoritate has omnes paginas dispunxerunt, ut vides, & illas substitui in locum priorum curaverunt, præter omnem nostrorum librorum fidem: quæ res sumptum & molestiam Frellonio creavit gravissimam; nam pretium chartæ operarúmque amisit universum, temporis jacturam passus est; & typographicas illas priores plagulas commutari novis ad libidinem istorum oportuit, magno malo nostro & admiratione meâ.

Idem quoque refert Bailletus (Jugem. des Sav. tom. 1. *p.* 375.) *& addit. hæc*, „ Il n'est pas difficile de connoitre dans ce recit le caractere de l'heresie & les traits de cet esprit calomniateur, qui animoit alors certains zélez d'entre les pretendus Reformés contre nous, & leur faisoit dire, que les Catholiques avoient corrompus les Peres de l'Eglise & les autres Auteurs Ecclesiastiques dans leurs Imprimeries. Neanmoins je ne veux pas croire absolument, qu'un Huguenot, qui passoit pour honnéte homme dans son parti, ait eu l'effronterie de forger à plaisir un fait, dont il assure avoir été témoin oculaire:

Bailletus ibidem scribit à Frelloniis suarum editionum catalogum impressum fuisse; quem

* Author Notarum in Baillet. Jugemens des Sav. Tom. 1. p. 375. *C'étoit alors Francois. Jean son frere en 1559. étoit mort.* At verò Franciscum ante annum 1548 obiisse probat Conr. Gesneri epistola ad Joannem Francisci fratrem anno 1548. data, quæ postea proferetur.

quem nondum vidi: illam autem subjiciam, quam Conradus Gesnerus suæ adjecit epistolæ, quâ Joannem Frellonium, ei Pandectarum partem de Morali Philosophiâ [scil. librum 16,] nuncupans, salutat.

Clarissimo Lugdunensi Typographo Jo. Frellonio, Conradus Gesnerus. S. D. P.

Primus, ut fertur, Socrates Philosophiam de morum institutione & affectuum moderatione, disjunxit à naturali & mathematicâ: & tanquam ea maximè ad hominis spectaret conditionem, reliquis vel infrà vel supra consistentibus omni diligentiâ excoluit. Quædam enim leviora sunt, quàm ut ætatis tam pretiosæ támque fugacis partem ullam in ipsorum studio consumi mereantur. Quædam rursus difficiliora, quàm ut brevi tempore tota cognosci possint, & cognita etiam eruditionem magìs quàm virtutem aut dignitatem ejus, qui didicerit, aut aliorum utilitatem promoveant. Morum verò disciplina, quæ singulorum educatione, & per omne virtutum genus exercitatione inchoata, bonum in familiis statum, & in civitatibus rebúsque publicis confirmat, sola ferè ut intelligitur facillimè, sic homini secundùm naturam, imò necessaria quoque maximè est. Hæc non erudita tantùm verba déque rebus pulchre differere, sed benè beatéque (ut philosophi loquuntur) vivere docet. Hæc non ad unius solùm, non ad paucorum usus accommodatur, sed quàm fieri potest plurimis benefica, in quosvis homines, in respub. & regna, maximas & propter quas homo homini deus appellatur, utilitates confert. Hæc non in animis contemplantium delitescit, in actiones & opera progreditur, ac philosophiæ præstantiam reipsâ comprobat. Hæc eadem in singulis, quibus curæ est, suavissimam animorum tranquillitatem fovet (quoad ejus humanis operibus fieri potest: neque enim oblitus sum, quid evangelio nostro & fidei debeatur) in familiis ac civitatibus concordiam, pacem, rerúmque ad vitam necessariarum omnium copiam producit, auget, conservat. Sed nihil opus est, optime Frelloni, ut multas hujus philosophiæ laudes tibi recenseam, à quâ te minimè alienum, humanitate, officiis, & amicitiis bonorum virorum te ipse declaras. Ego hoc duntaxat abs te expecto, ut quicquid laboris hoc nostri est, non tam munus quàm debitum humanitati tuæ officium, Germanus à Germano libenter & candidè suscipias. Cùm enim olim (nonus jam annus vertitur) Lugduni vobiscum essem, multa tu & optimus piæ memoriæ frater tuus Franciscus beneficia in me contulistis, quorum ego, ut hactenus, ita, dum vixero, memor futurus, omnino tandem gratitudinis indicium aliquod exhibere volui. Et quanquam aliis typographis ejus ferè generis libros dedicaverim, in quo ipsi plurimos excuderunt, in te tamen, vir humanissime, qui multa & varia publicâsti, idem non observavi, sed quamvis occasionem, quâ me tui amantissimum tibi probarem, arripiendam existimavi. Vale, & optimis quibusque libris imprimendis, rem literariam longè elegantissimis typis tuis juvare & ornare perge: quod ut diu felicitérque facias, Deum opt. max. rogo, Iterum vale. Tiguri 16. die Junii, anno 1548.

Catalogus Librorum Lugduni excusorum apud Frellonios.

Libri in humanioribus literis.

Tabella elementaria Nic. Narbonii, 1539. in 8.
Catonis Disticha moralia cum scholiis Desid. Erasmi Roterod. in 8. 1539.
Des. Erasmus de civilitate morum, cum scholiis Gilberti Longolii, 1539. in 8.
Æsopi Phrygis & aliorum fabulæ, 1539. in 8.
Theodorici Morelli Enchiridion ad verborum copiam, 1540. in 8.
Jo. Lod. Vivis Linguæ Latinæ exercitatio, 1542. in 8. cum indice.
Tyronum litteratorum colloquia, Hermanno Schottenio Hesso authore, 1543. in 8.
P. Terentii comœdiæ, ex Des. Erasmi, & Jo. Rivii castigationibus, adjectis & aliis quibusdam, 1543. in 8.
In P. Terentii carmina per omnes comœdias Hen. Glareani Judicium, 1540. in 8.
Ciceronis Epistolæ familiares, 1543. in 16.
Imagines de morte, & epigrammata è Gallico idiomate à Georgii Æmylio in Lat. transl. 1542. in 8.
Vita honesta, sive virtutis: Quomodo quisque vivere debeat omni ætate, omni tempore, & quolibet loco, erga Deum & homines, authore Herman. Schoten Hesso, 1539
Jo. Carionis Chronica, 1543. in 8.

Libri

Libri Medicinales.

Dioscorides, Ruellio interprete, 1543. *in* 16. *cum novis scholiis.*

Dispensatorium medicamentorum compositorum, auctum per Anto. Stupanum Rhetum, 1543. *in* 16.

Antonii Musa Brasavoli Examen omnium simplicium medicamentorum, quorum in Officinis usus est, 1537. *in* 8.

Ejusdem Examen omnium Syruporum, quorum publicus usus est, 1540. *in* 8.

Apparatus & delectus simplicium medicamentorum ex Dioscoride & Mesue pracipuè. De compositione medicamentorum secundùm genera universalis methodus ex Galeno, epitomés instar. De eâdem ex P. Æginetâ. Quæ omnia in exiguum volumen nostro labore redacta sunt, 1542. *in* 8.

Libri in Jure Civili.

Institutiones Justiniani ex Castigatione Greg. Haloandri, 1538. *in* 16.

Placentini J. C. veteris, in Summam Institutionum Justiniani libri 4. *recogniti. Ejusdem de varietate actionum libri* 6. 1536. *in* 8.

Jo. Appelli Isagoge per dialogum in Justiniani Institutiones, 1543. *in* 16.

Jo. Faber super instituta, 1540. *in* 8.

Instituta figurata per Thomam Murner, 1537.

Stephani de Phedericis Brixien. de interpretatione juris commentarii 4. *recens emendati*, 1536. *in* 8.

Iurisprudentia liber primus, instar disciplinæ institutus, & Axiomatibus magnâ ex parte conscriptus, authore Sebastiano Derrero Arestavionense J. C. & professore Friburgi Brisgoa, 1540 *in* 8.

Ant. Nebrissensis Lexicon juris, 1537. *in* 8.

Enchiridion juris utriusque terminorum Benedicto Curtio Symphoriano equite Ecclesiæ Lugdunensis auctore in. 8. 1543.

Iason de Actionibus, 1539. *in* 8.

Lanceloti Politi Substitutionum tractatus, 1549. *en* 8.

Jo. Petri de Ferrariis Practica, 1540. *in* 4.

Libri Theologici.

Historiarum Veteris Testamenti Icones ad vivum expressæ in 4. 1539. *Una cum brevi, sed quoad fieri potuit, dilucidâ earumdem & Lat. Gallicâ expositione.*

Iacobus de Valentiâ super Psalmos Davidicos, 1540. *in* 4.

Ludolphi Chartusiani diligentissima enarratio in Davidicos Psalmos, 1540. *in* 4

Psalterium Paraphrasibus illustratum servatâ ubique ad verbum Hieronymi translatione, Raynerio Snoygaudano authore. Magni Athanasii opusculum in Psalmos, 1542. 8.

Precat. biblica, sanctorum Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, virorum & mulierum illustrium utriusque testamenti, 1542. *in* 16.

Dominicæ precationis explanatio, 1540. *in* 16.

Precat. Christiana ad imitationem Psalm. composita, & alia quedam interiores pietatis affectus exprimentes, 1542. *in* 16.

D. Aurelii Augustini Retractationum libri 2. 1536.

Similitudines sive Collationes ex Bibliis sacris & veterum orthodoxorum Commentariis, per Alardum Aemstelredemum concinnata, plurimum allaturæ adjumenti verbi Dei concionatoribus juxtà ac scripturæ sacræ tractatoribus, in 8. 1543.

Thomæ de Vio Cajetani Cardinalis contra Lutheranos opuscula, nempe

—— *De Fide & operibus.* ——

—— *De Communione.* ——

—— *De concessione.* ——

—— *De satisfactione.* ——

—— *De invocatione sanctorum* 1536. *in* 8.

Ejusdem summula de peccatis emendata, 1538. *in* 8.

Interrogatorium sive Enchiridion Confessorum, à fratre Alexandro de Ariostis castigatum, 1540. *in* 8.

Summa Angelica, 1539. *in* 8.

Sermones Discipuli, nuper emendati, 1541. *in* 8.

Manipulus curatorum, in 8. 1540.

Hortulus animæ, 1541. *in* 8.

Legenda sanctorum, in 4. 1540.

Libri Gallici.

Novum Testamentum Gallicè, 1543.

Enchiridion medicamentorum sive receptarum, 1543. *in* 16.

Proverbia Salomonis, 1543. *in* 16.

Expositio super orationem Dominicam, 1543. *in* 16.

Imagines

1545. (a) GULIELMUS ROVILLIUS; SULPITIUS SABON.

1546.

Imagines mortis, 1542. *in* 8.
De contemptu vitæ aulicæ, & laudibus rusticæ, 1543. *in* 16.
Ciceronis epistolæ familiares.
Forme & ordre de playdoyer en toutes les Cours Royales & Subalternes de ce Royaulme, regies par Coultumes, Styles & Ordon. Royaulx, 1543. *in* 16. *Et alia mihi incognita.*

(a) Laurent. Vall. Elegant. 8. Lugduni, apud Gulielmum Rovilium 1545. *Ubi insigne typographicum videtur, duo rami in ovalem figuram connexi; in medio, serpente sursum erecto; insistente desuper aquilâ, expansis alis, rostróque corollam tenente; cum his verbis*, REM MAXIMAM SIBI PROMITTIT PRUDENTIA. Catull. Tibull. Propert. cum Schol. Muret. 8. Lugduni, apud Gulielmum Rovillium, sub scuto Veneto. 1559. *Hic insigne typographicum est aquila expansis alis insistens globo super basim vel columnæ fragmentum fixo; & bini serpentes, caudis sub basi invicem nexis, spiras hinc indè sursum agentes, capitibúsque directis quasi aquilam utrinque petentes: cum his verbis*, IN VIRTVTE ET FORTVNA. *Idem insigne, sed sinè epigraphâ, præfigitur* Supplemento Linguæ Latinæ per Rob. Constantin. edito in 4. Lugduni, 1573. apud Gulielmum Rouillium. *Cui Typographus ipse Rouillius præmisit epistolam satis longam Latino stylo optimo scriptam, quâ Robertum Constantinum laudat, & hujus operis utilitatem lectori Latinæ Linguæ studioso commendat. De Gulielmo Rovillio sic Bailletus*, p. 174. tom. I. Jugem. Sav. „ Il avoit de la science; mais ce qui l'a particulierement „ fait connoitre à la postérité, est la curiosité, qu'il avoit pour les figures & „ les portraits; & il n'épargnoit aucune „ dépense pour tirer ou faire tirer les „ hommes illustres, les animaux & les „ plantes méme au naturel. Il seroit „ à souhaiter neanmoins, qu'il y eut apporté plus de fidelité & plus d'exactitude, & qu'il ne se fût pas donné la „ liberté d'inventer à plaisir les portraits „ & les medailles, qu'il vouloit faire „ passer pour veritables, comme dans le „ livre, qu'il publia en 1553. *Et Croix du Maine. pag.* 154. „ GVILLAVME ROVVILLE Tourengeau, „ Imprimeur à Lyon. C'a esté par sa „ diligence & industrie, que nous avons „ le Promptuaire des Medailles, imprimé par luy en Latin, Francois, Italien & Espagnol. *Et Bibliothec. Simler. p.* 264. „ Gulielmi Rouillii, promptuarii Iconum insigniorum à sæculo „ hominum, subjectis eorum vitis per „ compendium ex probatissimis authoribus desumptis, partes duæ, prima à „ condito mundo ad Christum, secunda à nato Christo ad nostra usque tempora pertingit. Excusus est hic liber ab „ ipso authore Lugduni, ann. 1553. in 4. „ majoris folii. Primæ partis chartæ sunt „ 24. Secundæ 32. Ejusdem descriptiones justitiæ & injustitiæ.

Author notarum ad Baillet. acutè (ut solet omnia) probat hujus typographi nomen esse Guillaume Roville, *non* Guillaume le Rouille, *uti Bailletus, aut* GVILLAVME ROVVILLE, *uti la Croix du Maine.*

Gulielmi hujus Rovillii nepos erat Philippus Galterus Rovillius typographus ac bibliopola Parisiensis: qui, privilegio sibi à Carolo IX. Galliarum rege in sexennium indulto, sumptibúsque cum Gulielmo Rovillio communicatis, Lucretii editionem commentariis Lambini illustratam procuravit in 4. 1564. *Cujus exemplaria* Parisiis & Lugduni habentur, in Gulielmi Rovillii, & Philippi G. Rovillii Nep ædibus viâ Jacobæâ sub Concordiâ. *Titulum ornant duæ figuræ, altera Legis, regis altera; quarum singularum capiti coronam angelus imponit. In superiore tituli parte radiat triangulus circulo inscriptus in quo hæc verba* [יהוה ΘΕΟΣ DEVS]; *in inferiore, codex apertus, in quo hæc* [TEMPORVM & RERVM RESVRRECTIO] *Ex hujus Phil. Galt.* Rovillii ædibus, viâ Jacobæâ, sub signo con-

1546. (a) BERINGI; JACOBUS GROZET:
1548. JOANNES PIDIER & NICOLAUS BACQUENOIS *pro Gulielmo Roville & Theobaldo* PAYEN:

Trecis; 1542. (b) NICOLAUS PARIS.

Anno 1548. Catalogum librorum apud *Colinæum* & *Calderios* venalium ac excusorum cum pretiis emisit in 8. *Claudius* CALDERIUS: quem utpote non adeò obvium, lectori φιλοβίβλῳ ideo non ingratum fore arbitror. Annos & nomen typographi (omittuntur enim à Calderio) Libris singulis, quoad mihi innotuerunt, adjeci. Litera S. denotat *Simonem Colinæum*; H. *Henricum Stephanum*: F. *Franciscum Stephanum*: M. *Michaelem Vascosanum*: C. *Calderium*.

concordiæ, 1565. in 12. *prodiit idem Lucretius, cum aliquot Adv. Turnebi emendationibus, variis lectionibus, & rerum indice Huic editioni insigne præfigitur, merges spicarum, quem serpentes bini sursum utrinque cingunt. De hôc typographo sic Johannes de la Caille p.* 147. „ Philippe Gautier de Roville imprima Histoire de „ la terre Sainte, conquise par plusieurs „ Princes Chrestiens, 4. 1562. Ciceron. „ Opera cum not. Lambin. fol. 4. Vol. „ 1566. Il avoit pour marque la Concorde avec ces mots, *Concordiâ res „ parvæ crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.*

(a) Vid. Bibl. Gall. 4. Lugduni apud Godefridum & Marcellinum Beringen. 1546. Pet. Nanaii Miscellan. 12. Lugduni, apud Godefridum & Marcellum Beringos, fratres. 1548. *Horum signum bina manus juncta, & ex his pendens annulus unioni insignitus, cui inscribitur* BONA FIDE.

(b) Hujus insigne fuit Palma arbor, cujus ramos puer assiliens prehendit, cum his verbis, *Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus Can.* 7.

LIBRI

LIBRI VENALES IN BIBLIOPOLIO REGINALDI CALDERII,

Tum ab *Simone Colinæo*, tum à *Calderio* excusi.

PARISIIS.

M. D. XLVIII. *mense Augusto.*

CLAUDIUS CALDERIUS LECTORI S.

SIMON *Colinæus naturæ concedens, multos reliquit hæredes: in queis & Calderios. His hæreditate obvenerunt Colinæi characteres typographici, unà cum illo Temporis falciferi omnibus notissimo insigni, quod ille suis libris præfigere solebat. Quotquot igitur libri ex Calderianâ officinâ prodibunt in posterum, eos certò scias illis ipsis characteribus excusos, quibus uti solenne erat* COLINÆO. *Studiosè verò diligentérque curabitur, ut ad characterum elegantiam accedat castigatio tersissima. Hoc noluimus te nescire. Vale.*

OMNIA CUM TEMPORE.

QUI IN SACRIS LITERIS.

VEtus Testamentum, minori formâ. . .	24. f.	S.	1525.	12.
Novum Testamentum, minori formâ. .	6. f.	S.	1525.	12.
Novum Testamentum, majori formâ separatis interstitio parvulo versibus singulis, ut interpretatio adscribi possit, dictante prælectore.	12. f.	S.	1541.	4.
Novum Testamentum, haud pœnitendis Sacrorum Doctorum scholiis, *Joannis Benedicti* Theologi Parisiensis curâ concinnatis, non				

 inuti-

inutiliter illustratum, cum indice rerum & sententiarum. . . . . . 9. f. S. 1543. 4.

Eusebius de præparatione Evangelicâ, à *Georgio Trapezuntio* è Græco in Latinum traductus: opus cuique fideli non solùm utilè, verùm etiam jucundum & pernecessarium, summâque diligentiâ emendatum. . 6. f. S. 1534. 4.

Hugonis de Sancto Victore Allegoriarum in utrunque testamentum libri decem. . . . . 3. f. H. 1517. 8.

Theosophia Joannis Arborei *Laudunensis doctoris Theologi*, complectens sanam & luculentam difficillimorum locorum cùm veteris tum novi Testamenti expositionem, novemdecim libris absolvitur: in quibus lepidissimæ sacrorum Doctorum sententiæ discutiuntur, & multorum hæreses revelluntur. . 45. f. S. 1540. fol.

Commentaria ejusdem Arborei in Ecclesiastem, ad illustrissimum Principem *Henricum*, Galliæ Delphinatem. Ejusdem Commentarii in Canticum Canticorum, ad nobilissimum ac reverendissimum Cardinalem *Ludovicum Borbonium*. . . . 7. f. S. 1537. 4.

Rabani Mauri Theologi, in Ecclesiasticum Commentarii recèns in lucem editi. 8. f. S. 1544. fol.

Olympiodorus in Ecclesiasten insertâ novâ translatione, interprete Zenobio Acciaiolo *Florentino*. Aristeas de LXXII. legis Hebraicæ interpretatione, interprete Mathia Palmerio *Vincentino*. . 3. f. H. 1512. 4.

Alani in Cantica Canticorum Homiliæ quindecim.

In aliquot Psalmos Davidicos oratiunculæ sive breves Homiliæ, octo & quadraginta.

In supersanctam Dei genitricem Mariam panegyrici sive laudativi sermones quinque. . 5. f. H. 1515. 4.

Hortulus animæ, seu Cursus sparsim hinc

inde

inde in devotionum libellis inventi, summâ cum diligentiâ in unum collecti: prout in fine secundi ordo hujusmodi codicis numero filiorum est inscriptus, minori formâ. . 3. ſ.

Liber Psalmorum Daviditorum, cum accentibus, minori formâ. . . 2. ſ.

Vocabulaire du Psaultier de Monsieur *Fabri*. 2. ſ. S. 1529. 8.

Sancta admodum ac religiosâ pietate refertissima expositio in quinquagesimum Psalmum, cujus principium Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. . 1. ſ.

Hymni qui in Vesperis, matutinis, atque aliis horis canonicis in ecclesiâ Dei per totum annum leguntur. Cum accentibus & annotatiunculis authorem Hymni & genus carminis indicantibus, minori formâ. . . 1. ſ. 3. d.

Vesperæ per omnes ferias dicendæ cum completorio & precibus, minori formâ. . 8. d.

Prosæ totius anni, minori formâ. ; 8. ſ.

Horæ ad usum Romanum, majori formâ, quibus elegantiores hactenus non sunt visæ. 14. ſ.

Horæ ad usum Romanum, mediocri formâ. . . . . . 7. ſ.

Horæ ad usum Romanum, minori formâ. 3. ſ.

Horæ ad usum Romanum, minimâ formâ. 1. ſ. 6. d.

Horæ ad usum Romanum, characteribus Italicis, formâ longiusculâ. . . 3. ſ.

Horæ ad usum Parisien. mediocri formâ 3. ſ.

Horæ ad usnm Parisien. minori formâ. 3. ſ.

Cætera librorum Ecclesiasticorum genera, quæ vulgò Horæ, Diurnalia, Breviaria, Missalia, Antiphonalia, Gradualia, Manualia, Processionalia vocantur, &c. peculiarem catalogum Gallicum haben ad finem.

RICHARDUS desuper divinâ Trinitate. 8. f. H. 1510. 8.

MERCURII TRISMEGISTI liber de sapientiâ & potestate Dei. Ejusdem MERCURII liber de voluntate divinâ. Item Crater HERMETIS, à *Lazarelo Septempedano*. 4. f. H. 1505. 8.

Liber trium virorum & trium spiritualium virginum. . . . . . 12. f. H. 1513. fol.

JOAN. RUSBERI, de ornatu spiritualium nuptiarum libri tres: Primus, de ornatu vitæ moralis & activæ. Secundus, de ornatu vitæ spiritualis & affectivæ. Tertius, de ornatu vitæ superessentialis & contemplativæ. . 3. f. H. 1512, 4.

ALANI dialogus de amore: De luce, Dialogi: De harmoniâ, dialogus; De harmoniæ elementis, liber: De rerum præcipuè divinarum unitate, dialogus: De pulchritudine, dialogus: De septem virtutibus, liber: De rerum trinitate, liber: Oratio habita in frequenti ecclesiasticorum virorum consessu: Epistolæ complures. . . . 4. f. H. sinè anno. 4.

GULIELMUS PARISIENSIS, de claustro animæ: Hugonis de sancto Victore, de claustro animæ, libri quatuor. 5. f.

Forma orationum per illustrissimam dominam in Franciâ regnantem. . 4. d.

Apologia L. CAMPESTRI adversùs *Lutherum*. . . 1. f. 3. d. S. 1523. 4.

Annotationes fratris *Ambrosii Catharini* POLITI *Senensis* in excerpta quædam de commentariis reverendissimi Cardinalis Cajetani S. Xisti, dogmata. . . 3. f. S. 1535. 8.

De institutione novitiorum. 4. f.

BERNO de officio missæ. 1. f. H. 1518. 4.

RICHOLDUS contra sectam Mahumeticam: Adjectus est insuper libellus, De vita

&

& moribus Judæorum.	3. f. H. 1511. 4.
De eruditione religiosorum.	3. f. H. 1505. 8.
Idiota de statu religiosorum.	1. f. 6. d. S. 1521. 8.
Joannis Genesii SEPULVEDÆ Cordubensis opera nuper ab eodem authore recognita: quæ cùm priùs dispersa ferrentur, nunc primùm in unum quasi corpus digesta & impressa fuerunt. Ea verò sunt De fato, & libero arbitrio, libri tres. Dialogus de appetendâ gloriâ, qui inscribitus Gonsalus. De ritu nuptiarum & dispensatione, libri tres. Antapologia pro *Alberto Pio* in *Erasmum*. Dialogus de honestate rei militaris, qui inscribitur Democrates, libri tres. Dialogus de ratione dicendi testimonium in causis occultorum criminum, qui inscribitur Theophilus.	5. f. S. 1541. 8.
Disceptatio adversùs Lutheranos de valore operum bonorum, edita à F. *Alfonso de* HERRERA.	1. f. 8. d. S. 1540. 8.
Regula divi patris BENEDICTI, utriusque testamenti sententiis approbata, ac sanctorum patrum scripturis elucidata.	1. f.
Vita sancti NICOLAI cognomento MAGNI, *Myrensis episcopi*; vera historia è Græco in Latinum versa, *Leonardo Justiniano Patritio* Veneto interprete.	10. d. S. 1521. 4.
Corona beatæ *Mariæ*.	6. f.
Sermo Synodalis R. in Christo patris D. GULIELMI Meldensis Episcopi, habitus Meldis, anno 1519. die 13. Octobris.	10. d. H. 1522. 4.
THEODORITI Cyrensis Episcopi de curatione Græcarum affectionum libri duodecim, *Zenobio Acciaolo* interprete.	6. f. H. 1519. fol.

Vene-

Venenum MALACHIÆ, septem peccatorum mortalium venena eorúmque remedia describens. . . 1. f. H. 1518. 4.

GULIELMI DE MARA, de tribus fugiendis, Ventre, Plumâ, & Venere, libelli tres: multis probatorum authorum sententiis & exemplis referti. . . . 1. f. H. sinè ann. 4.

CHRYSOSTOMUS in dictum Apostoli: *modico vino utere*, Græcè. . . 1. f.

Divi *Joannis* CHRYSOSTOMI liber contra Gentiles, Babylæ Antiocheni Episcopi ac martyris vitam continens, per *Germanum Brixium Altissiodorensem*, canonicum Parisiensem Latinus factus. Contra *Joannis Oecolampadii* translationem. . . 2. f. S. 1528. 4.

Libellus sancti *Joannis* CHRYSOSTOMI, Quòd nemo læditur nisi à seipso. . 6. d.

Epistolæ aliquot selectiores BASILII MAGNI antea non versæ, per *Jacobum Mycreum Rhetum* è Græcâ in Latinam linguam tralatæ. 1. f. S. 1531. 8.

Caroli BOVILLI *Samarobrini*, de raptu divi Pauli libellus, auctus ab ipso authore. Ejusdem de propheticâ visione, liber. . 1. f. S. 1531. 8.

Agones martyrum mensis Januarii: JACOBO FABRO *Stapul.* authore. . 8. f.

Methodus confessionis compendiaria, in gratiam puerorum. . . S. 1542. 4.

Confessionale RICHARDI, seu Pastoralis decalogus, curatis necessariò requisitus: auctus & recognitus: cum indice materiarum notabilium. . . 3. f. S. 1524. 8.

RICHARDI de potestate ligandi atque solvendi libellus: minò r ormâ. . 5. d. S. 1534. 8.

Parænesis seu exhortatio ad pœnitentiam, ad quendam peccatorem: qui primò, differt pœniten-

nitentiam agere usque in senectutem: secundò, non vult alienum restituere: Tertio, non vult quædam peccata occulta confiteri sacerdoti: Quintò, dicit se à Deo induratum, ideóque non posse declinare à malo, & facere bonum. Sexto, desperat propter peccata sua misericordiam à Deo consequi posse. . . . 6. s. S. 1533. 4.

Catechismus seu Christiana institutio: Ubi Christiana veritas validissimis argumentis astruitur, & prophetarum vaticiniis aliísque sacris authoritatibus comprobatur: per F. CLAUDIUM VIEXMONTIUM: minori formâ. 2. s.

ROBERTI BRITANNI de Parsimoniâ, libellus. . . . 6. d. S. 1532. 8.

PAULI CERRATI Albensis Pompeiani de sacra virginitate, libri tres. . 10. d. S. 1528. 8.

Constitutiones synodales civitatis & diœcesis Belvacensis, per reverendum in Christo patrem Dominum *Carolum* DE VILLERS. 3. s.

Acta Concilii Tridentini, Quorum Catalogus in proximâ inest paginâ. . 1. s. C. 1546. 8.

PAULI III. Pontificis Rom. Epistolæ duæ, ad Helvetios, & aliquot eorum Episcopos atque Abbates, quibus & instituti Concilii Tridentini & suscepti contra Protestantes belli ratio continetur. . . . 3. d.

Oratio *Christophori* LONGOLII, de laudibus divi *Ludovici* Francorum Regis, habita Pictavii in Cœnobio fratrum minorum Ann. 1510. . . . 2. s. H. 1510. 4.

Constitutiones Synodales Diœcesis Suessionensis. . . . 3. s.

P. APOLLONII COLLATII, Presbyteri Novariensis, excidii Jerosolymitani, libri iiij. nunc primùm in lucem editi per Joannem Gagnæium Theologum. . 1. s. 6. d.

(*a*) Le Miroir de la vraye Religion, composé par reverend Pere Messire ANTHOINE CARACCIOLO *de Melphe*, Abbé de S. Victor lez Paris, en petit volume. . . 8. d. S. sinè ann. 16.

(*b*) Le pain de vie, pour les fils de Dieu, demonstrant la verité du Corps de nôtre Seigneur Jesus Christ au venerable Sacrement de l'Autel: & la foy que l'on y doit avoir: avec la maniere comment les fils de Dieu en peuvent düement manger: & quel fruit spirituel ils en remportent. Le tout amplement elucidé par frere *Claude de* VIEXMONT, en petit volume. . . . . 1. s. 6. d. C. 1548. 16.

(*c*) Le Livre de la discipline d'amour divine. . . . 3. s. S. 1538. 8.

L'Instruction des Curés pour instruire le simple peuple. . . 3. s.

(*d*) Les quatre voyes spirituelles pour aller à Dieu. . . 2. s. 6. d.

(*e*) Le dialogue spirituel de la passion. 6. d.

Les contemplations faites à l'honneur de la très sacrée Vierge Marie, par quelque devote personne, qui s'est voulu nommer l'Idiote, translatées par l'Eveque de Meaulx. . 6. d.

OPERA CLICHTHOVEI.

ANtilutherus, tres Libros complectens. 12. s. S. 1524. fol.

Decreta Concilii Senonensis celebrati sub Reverendissimo domino Antonio à Prato Ann. 1528. . . 3. s. S. 1529. fol.

De

(*a*) Verdier. Biblioth. p. 52. At Croix du Maine. p. 11. *chez Simon de Colines. l'an* 1544.

(*b*) Verdier. Biblioth. p. 218. *chez Regnaud Chaudiere.*

(*c*) Id. p. 12. *par Simon de Colinez & Vincent Sertenas.*

(*d*) Id. p. 1190. 4. *sans nom d'Imprimeur & sans datte.*

(*e*) Id. p. 270. *à Paris.* 8. *à l'homme sauvage sans datte.* Homo Sylvestris erat insigne Reginaldi Calderii. Vid. Ann. Typogr. Tom. 2. p. 324.

De Sacramento Euchariſtiæ, contra Oecolampadium, duos libros complectens. .	5. f. S. 1526.	4.
Improbatio quorundam articulorum Luth.	3. f. S. 1533.	4.
De laudibus trium antiquorum patrum, Joſeph Patriarchæ, David regis, & Tobiæ, trifidum opuſculum, tres libros complectens.	4. f. S. 1533.	4.
De veneratione ſanctorum, opuſculum, duos Libros complectens. . .	3. f. S. 1523.	
De bello & pace, opuſculum, Chriſtianos principes ad ſedandos bellorum tumultus, & pacem componendam exhortans. .	2. f. S. 1523.	
De puritate conceptionis beatæ Mariæ Virginis; libri duo. De dolore ejuſdem ſacræ Virginis in paſſione filii ſui. De ejuſdem juxta crucem filii ſui ſtatione; homilia. De aſſumptione ipſius glorioſæ Virginis; liber unus. . . .	3. f. 6. d. H. 1513.	4.
De dignitate & excellentiâ annuntiationis beatæ Mariæ Virginis: De benignitate & gratia viſitationis ejusdem virginis glorioſæ. .	3. f. 6. d. H. 1519.	4.
De. M. Magdalena & triduo Chriſti. .	7. f. H. 1519.	4.
De Myſtica numerorum ſignificatione opuſculum eorum præſertim, qui in ſacris literis uſitati habentur, ſpiritualem ipſorum deſignationem ſuccincte elucidans. .	2. f. H. 1513.	5.
De laude Monaſticæ religionis Opuſculum.	2. f. H. 1513.	8.
De officio Regis, quid optimum quemque Regem deceat, ex ſacris litteris & probatorum authorum ſententiis hiſtoriíſque depromens.	2. f. H. 1519.	8.
De neceſſitate peccati Adæ, & fœlicitate culpæ ejusdem: apologetica diſceptatio. .	2. f. H. 1519.	8.
De laudibus *Sancti* LUDOVICI Regis Franciæ. De laudibus ſacratiſſimæ virginis & martyris CÆCILIÆ. .	2: f. H. 1516.	4.

LEGALIA.

INdex omnium titulorum juris Civilis ordine Alphabetico. . 6. d.

Juris Analecta in tit. De Verborum significatione, libro V. Decretal. Grego. IX. Ex commentariis rerum quotidianarum 10. QUINTINI HEDUI, Juris Doctoris, & ordinarii professoris Lutetiæ. . 4. f.

Promptuarium Divini juris, & utriusque humani Pontificii & Cæsarei, celebriores ejusdem divini juris & historias & sententias, humanis juribus tum annotatas, tum elucidatas, sub alphabeticâ serie complectens: à *Joanne* MONTHOLONIO *Eduensi*, humanorum jurium doctore, ad Dei honorem & studiosorum utilitatem elaboratum, & duobus Tomis absolutum. . . . 40. f. H. & S. 1520. fol.

REGNERII opusculum, de nonnullis Juris casibus nuperrimè familiariter civilitérque editis in florentissimâ universitate Parisiensi, & locis suis optimè positis, pro communi studentium levamine, & suorum laborum utilitate: & hoc super titulis, Quibus modis re contrahitur. obl. De verb. obl. De stipul. servo. De duobus reis stip. & promit. De inutil. stip. & de fidejussoribus. . 10. d.

Digestorum seu Pandectarum Juris Civilis volumen primum, undecim libros priores complectens. 7. f. Secundum, xiiij. lib. complectens 6. f. 6. d. Tertium, xiij. lib. complectens. 9. f. Quartum, sex lib. 5. f. Quintum, quinque posteriores libros complectens 7. f. 6. d. summa. . . 35. f. R. 1528. 8.

Inst. Imperialium Juris Civilis, lib. IIII. 3. f. R. 1528. 8.

Epitomes Institutionum Imperialium, tabulæ tres, De jure personarum ex libro primo. De rerum divisione & aquisitione, ex lib. II.

De

De obligationibus & actionibus, lib. III. & IIII. . . . 6. d.

Joannis FERRARII *Montani* adnotationes in quatuor Institutionum Justiniani libros. 6. s. S. 1533. 8.

Institutionum Forensium Gallicæ pene totius quæ moribus regitur, communium, lib. IIII. universum judiciorum & civilium & capitalium ordinem complectentes, nuper aucti plurimùm, & accuratissimè recogniti per *Joannem* IMBERTUM *Ruppellanum*, Fontenniensem causidicum earundem authorem.

His accessit non exiguum auctarium cùm ex regiis constitutionibus novissimè editis in proprios quosque locos congestis. Ex postremâ authoris recognitione. Quid ultra superiores omnes editiones, quotquot hactenus in publicum prodierunt, hâc novissimâ præstiterit *Imbertus*, ipsa te lectio docebit. . . 10. s.

* Paraphrase en langage Francois des quatre livres des Institutions forenses, ou autrement pratique Judiciaire, translatez de Latin par maitre JEHAN IMBERT licentié es droits, natif de la Rochelle & Avocat à Fontenay le Conte, autheur d'icelles Institutions. . 15. s.

Praxis criminis persequendi, elegantibus aliquot figuris illustrata, JOANNE MILLÆO *Boio-Sylvigniaco*, magni aquarum Sylvarúmque omnium Francicarum quæstoris in tribunali marmoreo Palatii apud Parisios sub præfato Authore. . . 12. s. S. 1541. fol.

Francisci HOTOMANI Parisiensis tabulæ aliquot breves de criminibus, puniendísque sontibus, & temperandis suppliciis secundùm atrocitatem & æstimationem scelerum. In communem studiosorum utilitatem. . 6. d.

GRAM-

* Croix du Maine. p. 244: *Imprimée à Paris par Symon de Colines ou Colinet.*

GRAMMATICI.

AELII DONATI eruditissimi Grammatici, de octo partibus orationis libellus: Cum accentibus, in quibus quid simus sequuti, secunda libelli pagina te docebit. . 5. d. S. 1539. 8.

Rudimenta DESPAUTERII in tres partes divisa, pueris omnino necessaria, cum quæstiunculis de pœnitentiâ: Cum accentibus, in quorum notis quid observatum sit, tertia pagina tibi planum faciet. . 8. d. S. 1538. 8.

* JOANNIS LAGRENI *Labinensis* Rudimenta Grammatices, omnia quæ instituendis pueris usui esse possunt, multò apertiùs & clariùs, atque alii libelli vulgò DOMINUS QVAE PARS inscripti, complectentia. Cum accentibus. . . 3. d.

Principia, sive prima linguæ Latinæ elementa, pueris facilè instituendis commodissima: Cum accentibus. . 2. d. S. 1535. 8.

Les Principes, & les premiers Elemens de la Langue Latine, par lesquels tous jeunes enfans seront facilement introduits à la connoissance d'icelle: Avec les Accens. Le tout revû & corrigé en grande diligence. . 2. d.

L'accord de la Langue Francoise avec la Latine, par lequel se connoitra le moyen de bien ordonner & composer tous mots. . 10. d. S. 1540. 8.

Naturæ Verborum quàm emendatissimæ insertis vulgaribus exemplarium interpretationibus, ad puerorum utilitatem, cum accentibus. 2. d. S. 1534. 8.

La maniere de tourner en langue Francoise les Verbes Actifs, Passifs, Gerondifs, Supins, & Participes, aussi les Verbes Impersonnels, avec le Verbe Substantif nommé SVM, & le

Ver-

* SIMLER. Bibliotheca habet hæc (*Rudimenta excusa Parisiis, venduntur 3. denariolis Gallicis*) nullo typographi aut anni indicio addito.

Verbe HABEO: avec les accens. Revuë & corrigée en grande diligence.	3. d. R. 1535. 4.
La maniere de tourner toutes especes de noms Latins, en nostre Langue Francoise: A l'utilité des jeunes enfans estudians aux bonnes lettres: avec les accens. Revuë & corrigée en grande diligence.	3. d.
Brieve introduction pour avoir intelligence de la Langue Latine, pour Messieurs les Enfans de France.	6. d.
Grammatographia JAC. FABRI STAP. ad promptè citóque discendam Grammaticen.	5. f. S. 1533. 4.
Tabulæ totius Grammaticæ, JA. FAB. Author.	1. f.
Tabulæ totius Græcorum Grammatices summam methodo quâdam complectens.	8. d.
Tabulæ varia Græci Sermonis constructione ex probatissimis scriptoribus collectæ.	1. f. 4. d.
Græcarum institutionum libelli undecim CAROLO GIRARDO Authore.	6. f. S. 1541. 4.
Compendium Grammaticæ Græcæ JACOBI CEPORINI, jam tertiùm de integro ab authore castigatum.	1. f. 8. d. S. 1529. 8.
Tabellæ elementariæ, pueris ingenuis pernecessariæ, *Nicolao Borbonio* VANDOPERANO *Lingone* POETA Authore.	8. f. 3. d. S. 1539. 8.
Marci Terentii VARRONIS quæ supersunt ex libro, quem de lingua Latina ac verborum origine conscripsit, fragmenta. Ejusdem de Analogia libri tres: quos nitori pristino restituendos curavit *Michael Bentinus*, multa veterum codicum collatione. Postpositis castigationibus ejusdem ad Varronis intelligentiam apprimè conferentibus.	2. f. S. 1529 8.

Hadrianus TT. S. CHRYSOGONI, S. R.

E.

E. Presb. Cardin. Botoien. De sermone Latino, & modis Latinè loquendi. Ejusdem venatio ad *Ascanium* Cardinalem. Item, iter *Julii* ij. Ponti. Rom. . . 5. f. S. 1534. 8.

* Paronomasia, & Discriminale Lexicon quadrifidis præcipuè differentiis nominum substantivorum, adjectivorum, verborum simplicium, & compositorum distinctum: cum Homœomeriâ & abundantiâ verborum, Authore *Joanne* DEMARETHO *Ambianate*. . 3. f. 6. d.

LAURENTII VALLÆ de Linguæ Latinæ elegantiâ libri sex. Ejusdem de reciprocatione sui & suus, libellus apprimè utilis: unà cum Epitomis *Jodoci Badii Ascensii*, nec non *Antonii Mancinelli* Limâ. His accesserunt perdoctæ annotationes eruditissimi viri *Joannis Theodorici* Bellovaci: qui locos insuper è variis authoribus à VALLA citatos, ex codicum *Ciceronis*, *Quintiliani*, *Livii* & aliorum fideli collatione reposuit, Germanæque integritati restituit. Cum indice multò quàm antea locupletiore. . . 12. f. S. 1544. 4.

Ejusdem elegantiarum adeps, ex ejusdem de Linguâ Latinâ libris, per *Bonum* ACCURSIUM *Pisanum* studiosissimè collectus & denuo recognitus. . . . . 1. f. 8. d. S. 1543. 8.

De elocutionis imitatione ac apparatu liber unus, Auth. *Jacobo* OMPHALIO jurecons. ad Cardinalem *Bellaium* Episcop. Parisiensem. 3. f. S. 1537. 8.

Joannis Ravisii TEXTORIS *Nivernensis* Epitheta, studiosis omnibus poëticæ artis maximè utilia, ab authore suo recognita, ac in novam formam redacta. . . 30. 1. S. 1518. 4.

Ejusdem TEXTORIS Officina, partim historiis, partim poëticis referta disciplinis, multò nunc, quàm prius auctior; additis ab ipso authore

* SIMLER Bibliotheca hunc librum habet (*vænit Parisiis solidis* 3. *&* 6. *denariolis Gallicis*) sed sinè anni & typographi notâ.

authore antè quàm è vitâ excederet, rebus propè innumeris cognitu dignissimis. Cui etiam accessit index copiosissimus, ut ad manum statim habeas, quicquid in hôc opere requisieris. . . 25. s. C. 1532. fol.

Dialogi aliquot *ejusdem* TEXTORIS hactenus non editi, studiosæ juventuti utiles & jucundi. Adjecta sunt animi gratiâ ejusdem epigrammata aliquot non inutilia. . 3. s.

Dialogi JONÆ PHILOLOGI aliquot lepidi ac festivi in studiosæ juventutis informationem nunc denuo recogniti. Quibus accessit adulationis & paupertatis dialogus pulcherrimus, quo juventus monetur, ne vel ullâ necessitudine devicta à bonis literis animum inflectat. . . 6. d. S. 1540. 8.

Disciplina & institutio puerorum. 3. d.

Jacobi SADOLETI de liberis rectè instituendis liber. . 1. s. S. 1534. 8.

* Declaration contenant la maniere de bien instruire les enfans, dès leur commencement; Avec un petit Traité de la Civilité puerile: Le tout translaté nouvellement de Latin en François, par *Pierre Saliat*. . 1. s. 8. d.

Lucii Joannis SCOPPÆ collectanea in diversos Authores: cum nonnullis aliis, tam ab antiquis quàm recentioribus nondum intellectis. 2. s. S. 1521. 4.

Hermanni BUSCHII *Pasiphili* declinationum Plautinarum pemptades sive quinariæ, opus me Hercule quantivis pretii, ac utilitatis immensæ. . 1. s. S. 1521. 4.

*L'*APULEII *Madaurensis Philosophi Platonici* metamorphoseos, sive de asino aureo libri undecim, cum præfatione & argumentis *Philippi*

* Verdier. p. 1063. & Croix du Maine. p. 413. habent hunc librum (*Imprimé par Simon de Colines*) sed annum non addunt.

lippi Beroaldi in singulos libros, & authoris vitâ. His accessit in calce difficilium quorunque verborum interpretatio, quæ brevis commentarii vice esse poterit. . 4. s. S. 1536. 8.

Plutarchi *Chæronensis* Apophthegmata Regum & Imperatorum. Ejusdem Apophthegmata Laconica *Raphaele Regio* interprete. Ejusdem Plutarchi dialogus, sanè lepidissimus: quo disceptatur, an brutis quoque animalibus ratio insit, *Joanne Regio* interprete. 2. s. S. 1530. 8.

Oratio *Joachimi* Perionii *Benedictini Cormœriaceni* de laudibus *Dionysii Briconeti*, Episcopi Macloviensis, qui his diebus excessit è vitâ. . . 4. d. S. 1536. 8.

Valerii Probi Grammatici de Scripturis antiquis compendiosum opusculum. 6. d. S. 1527. 8.

Methodus conscribendi Epistolas, per *Christoph. Hegendorphium*. Ejusdem dragmata locorum tum Rhetoricum, tum Dialecticorum, cum exemplis ex optimis quibusque authoribus. Ejusdem exempla statûs conjecturalis, finitivi, qualitatis. . 6. d. S. 1543. 8.

Pratum, Lacus, Arundinetum. 8. d. S. 1543. 8.

Contextus primæ partis Despauterianæ Grammatices, multis ad rem facientibus versiculis, glossematum vice, locupletatus. 1. s. S. 1536. 8.

Syntaxis *Jo.* Despauterii, à *Sebastiano Duisburgensi* in absolutissimam methodum redacta. Item libellus de reciprocis, ac ordine in declaratione Grammaticâ servando. Adjectus est per eundem, de Syncategorematis, de proprietate graduum comparationis, & de speciebus numeri, libellus utilissimus. 1. s. 8. d.

In *Joan.* Despauterii figuras *Hub. Sussaunæi* collectanea huberrima, Poëticæ & Rhetorices studiosis valde conducibilia: ubi permulti versus supplentur, & ferè omnes figuræ enodantur. . . . 1. s. 3. d.

An-

Annotationes *Huberti* SUSSANNÆI in contextum totius artis versificatoriæ, quam *Jo. Despauterius* carmine complexus est, Recognitæ diligenter & meliores factæ. . 1.f.6.d. S. 1543. 8.

Quantitates ALEXANDRI GALLI, vulgò DE VILLA DEI, correctione adhibitâ ab *Huberto Sussannæo* locupletatæ adjectis utilissimis adnotationibus, miniméque vulgaribus. Accesserunt accentuum regulæ omnium absolutissimæ, ex variis doctissimísque authoribus collectæ per eundem *Sussannæum*. Additus est Elegiarum ejusdem liber. . 1.f.8.d. S. 1542. 8.

Brevis ad syllabarum quantitatem necnon insigniores aliquot figuras Isagoge, per *Joannem* BUTINUM nuper recognita. . 1. f.

Tabulæ *Joannis* MURMELII in Artis componendorum versuum rudimenta. 6. d. S. 1534. 8.

De syllabarum quantitate, regulæ speciales, quas *Despauterius* in carmen non redegit, Authore MATURINO CORDERIO, Grammatices Professore. Diligenter recognitæ. 8. d. S. 1537. 8.

Theodori GAZÆ *Thessalonicensis* liber de Mensibus Atticis, *Joanne Perrello* interprete. Ejusdem interpretis de ratione Lunæ, & Epactarum secundùm Gazam, cum Tabulâ perfecti ambitûs annorum intercalarium. . 1.f.6.d. S. 1537. 8.

Terentiani MAURI Niliacæ Syenes Præsidis de literis, syllabis, pedibus & metris tractatus insignis suspiciendus antiquitate etiam reverendâ, *Nicolao Brissæo Montivillario* commentatore & emendatore. . 6. f. S. 1531. 4.

OPERA CICERONIS.

EPistolæ familiares, diligentiùs quàm quæ hactenus exierunt emendatæ: minori formâ. Characteribus Italicis. . 3.f.6.d. S. 1545. 12.

Ad ATTICUM, ad BRUTUM, & ad

QUINTUM Fratrem, Epiſtolarum libri XX. diligentiſſimè recogniti. Cum Latinâ eorum interpretatione, quæ in iis ipſis epiſtolis Græcè ſcripta ſunt: ne quid vel mediocriter Græcè docti deſiderent. . 7. ſ. S. 1532. 8.

Epiſtolæ ad Q. Fratrem, ſummâ diligentiâ recognitæ, varias lectiones notatu dignas in marginibus habes appoſitas. Locos ſuſpectos hôc inſignivimus aſteriſco* Græca Latinis expreſſa, in gratiam eorum, qui Græcè neſciunt, rejecimus ad libri finem: majori formâ. 1. ſ. 6. d.

Epiſtolarum ad *Brutum*, liber. 4. d.

Orationum tria volumina: medio. for. 18. ſ. S. 1525. 8.

Earundem Orationum tria volumina, minori formâ, characteribus Italicis. 15 ſ. S. 1543 1544. 12.

Prolegomena in nobilem illam M. T. *Ciceronis* pro A. Cecinnâ orationem de interdicto recuperatorio unde vi, ad amplis. virum *Joannem Dillierium* ſummum ſcholæ Toloſanæ antiſtitem, ac juris utriusque Doctorem clariſſimum. *Jacobo Omphalio* Jurecons. Authore. 3. ſ.

Pro A. Cecinnâ Oratio diducta in ſuas partes atque explicata Petro Pellitario Ambaſiano Auth. . . 7. ſ. S. 1540. 4.

Orationes tres, Antequam iret in exilium, Poſt reditum ab exilio in ſenatu, Item altera ad Quirites. Cum argumentis ſingulis *Joannis Sturmii*, majori formâ. . 8. d. S. 1541. 4.

Pro lege Maniliâ Oratio, explicata Scholiis *Jacobi Omphalii Andernaci*: in quibus præter alia quædam annotatu digniſſima, artificium quoque oſtenditur. . 1. ſ. 3. d.

Oratio pro M. Cœlio Commentariis *Joannis Tiſlini* enarrata. . 2. ſ. S. 1534. 8.

Oraiſon, que feit *Marc Tulle Ciceron* opinant pour les Provinces Conſulaire.

Le

Le premier Livre des Epitres que *Ciceron* écrit à son frere *Quinte*. Plus l'Epitre que *Ciceron* écrit à *Octavius* depuis appellé Auguste.	1. ſ. 3. d.	S.	1544.	8.
Rhetoricorum libri quatuor ad *Herennium*. Item *Ciceronis* de Inventione libri duo, mediocri formâ.	3. ſ.	S.	1524	8.
Rhetoricorum ad C. *Herennium* libri IIII. M. T. *Ciceronis* de Inventione libri II. Topica ad *Trebatium* lib: I. Oratoriæ partitiones lib. I. variæ lectiones ad calcem rejectæ: minori formâ, characteribus Italicis.	3. ſ.	S.	1545.	12.
Ad C. *Trebatium* Topica.		S.	1535.	8.
Partitiones Oratoriæ.		S.	1535.	8.
Antonii GOVEANI Commentarius in M. T. Ciceronis Topica, ad *Ioannem Mansencallum* primum Tolosæ præsidem. Ejusdem Ad L. Imperium de Juris. om. Judicum ff.	2. ſ.	S.	1545.	4.
De Oratore Dialogi tres, à *Philippo Melanchthone* nova ac locupletiore quàm antea unquam locorum insignium enarratione illustrati.	3. ſ. 6. d.	S.	1543.	8.
Orator ad Brutum, cum annotationibus *Philippi Melanchth.*	1. ſ.	F.	1538.	8.
Brutus seu de claris Oratoribus, liber.	1. ſ.	S.	1535.	8.
Officia diligenter restituta: & de amicitiâ & senectute dialogi singuli: Item Paradoxa, & somnium Scipionis: Cum annotationibus *Erasmi Roterodami* & *Philippi Melanchthonis*: Item annot. *Bartholomæi Latomi* in Paradoxa, mediocri formâ.	4. ſ.	S.	1541.	8.
Eadem Officia: minori formâ, characteribus Italicis.	8. d.			
M. T. Ciceronis Cato major, vel de senectute: summâ diligentiâ recognitus. Varias lectiones, quæ quidem visæ sunt adnotatu di-				

gnæ, habes in marginibus appositas: majori formâ. . . . 8. d.

M. T. Ciceronis somnium Scipionis, majori formâ. . . 3. d.

Græca *Theodori Gazæ* traductio in Ciceronis de senectute dialogum.
Ejusdem versio in somnium Scipionis. 1. f. 8. d. S. 1528. 8.

De Philosophiâ, prima pars, id est, Academicarum quæstionum editionis primæ, liber secundus: editionis secundæ, liber primus.
De finibus bonorum & malorum, libri V.
Tusculanarum quæstionum V. Quibus in libris quæ in aliis editionibus depravata legebantur, multa sunt restituta: minori formâ characteribus Italicis. . . 4: f. S. 1545. 12.

De Philosophiâ volumen secundum, id est,
De Naturâ Deorum, Libri III.
De Divinatione, Libri II.
De Fato, Liber I.
De Legibus, Libri III.
De Universitate, Liber I.
Qu. Ciceronis de petitione consulatûs ad M. Fratrem Liber I. minori formâ, Characteribus Italicis. . . 3. f. 6. d. S. 1545. 12.

Academicarum quæstionum libri, primus, & quartus: nam secundus & tertius desyderantur: mediocri formâ. . 1. f. S. 1535. 8.

De finibus bonorum & malorum, libri quinque, cum brevibus annotationibus Petri Joannis Olivarii Valentini, viri in Philosophiâ cum primis eruditi. . . 2. f. 6. d. S. 1537. 8.

De naturâ Deorum, ad M. Brutum. Libri III. . . 2. f. S. 1533. 8.

Ciceronis in Arati Phænomena interpretatio, quæ multò & amplior est & emendatior, quam vulgata, Accesserunt his *Virgilii*, *Germanici Cæsaris*, & *Rufi Avieni* carmina, iis

respon-

respondentia *Arati*, quæ à Cicerone conversa interciderunt. Hæc autem Latina omnia Græcis ex alterâ parte respondent. *Joachimi Perionii* operâ, cujus observationes simul eduntur. 2. f. 6. d. S. 1540. 4.

Ex Platonis Timæo particula, Ciceronis de Universitate libro respondens. Qui duo libri inter se conjuncti & respondentes, nunc primùm operâ *Ioachimi Perionii* Benedictini Cormœriaceni proferuntur in lucem. 1. f. 6. d. S. 1540. 4.

OPERA ERASMI.

DE Civilitate morum puerilium, libellus nunc primùm & conditus & editus. 4. d. S. 1541. 8.

De octo Orationis partium constructione libellus, tum elegans in primis tum dilucidâ brevitate copiosissimus : Postpositâ ad ejus enodationem accessione perbrevi. 6. d. S. 1535. 8.

Ejusdem de octo Orationis partium constructione libellus, cum Commentariis *Iunii Rabirii*. 2. f. 6. d.

De copia verborum ac rerum Commentarii duo, multa accessione novísque formulis locupletati. 4. f. S. 1539. 8.

Paraphrasis, seu potius Epitome inscripta D. *Erasmo Roterod.* luculenta juxtà ac brevis in Elegentiarum libros *Laurentii Vallæ*, ab ipso jam recognita. Cum Gallica tum dictionum, tum locutionum expositione. Cui addita est & Farrago sordidorum verborum : sive Augiæ stabulum repurgatum per *Cornelium Crocum*. 2. f. 6. d. S. 1545. 8.

Opus de Conscribendis Epistolis quod quidam & mendosum & mutilum ediderant, recognitum ab authore, & locupletatum. 4. f. S. 1539. 8.

Brevissimæ maximéque compendiariæ conficiendarum epistolarum formulæ. 3. d.

Breviores aliquot Epistolæ, studiosis juve-

nibus

nibus admodum utiles. . 2. f. S. 1524. 8.

Parabolæ, five fimilia, poftremùm ab Authore recognita, cum acceffione nonnulla, adjectis aliquot vocularum obfcurarum interpretationibus. . . 2. f. S. 1523. 8.

Commentarius *Erafmi Roterod.* in Nucem Ovidii, ad *Ioannem Morum Thomæ Mori* filium.

Ejusdem Commentarius in duos Hymnos *Prudentii* ad *Margaretam Roperam*, *Thomæ Mori* filiam. . . 1. f. 3. d. S. 1539. 8.

L. *Cœlii* LACTANTII *Firmiani* liber de opificio Dei, feu formatione hominis, *Erafmi Roterodami* Scholiis noviffimè illuftratus, & accuratè per eundem recognitus. . 10. d. S. 1529. 8.

Dulcoratio amarulentiarum Erafmicæ refponfionis ad Apologiam Fratris *Lodovici Carvaiali*, ab eodem *Lodovico* edita. . 1. d.

Epiftola ad Fratres inferioris Germaniæ, accommodatiffima ad intelligendum rationem controverfiarum, quæ nunc funt in religione: in qua vir ille excellens, pro ingenii fui dexteritate & facilitate, apertè explicuit, quænam illi effet de diverfitate opinionum, quibus exagitatur Refpublica Chriftiana, fententia. . 1. f. 3. d.

RHETORES.

M. *Fabii* QUINTILIANI Oratoriarum inftitutionum libri XII. caftigati ad fidem optimorum exemplarium, infignitáque lectionis diftinctione, additis in margine adnotationibus per commodè illuftrati: . 10. f. S. 1541. 4.

Ejusdem Declamationes diligenter recognitæ. 3. d. 6. d. S. 1534. 8.

Epitome in eundem *Quintilianum* nuper fummo ingenio diligentiaque collecta, qua poffit ftudiofa juventus, quicquid & Rhetoricæ inftitutionis apud ipfum Authorem, breviore compendio & multo faciliùs adfequi: Autho-

re,

re *Ionâ Philologo*. Irrepſerant in hanc Epitomen errores & plurimi & fœdiſſimi, quos ex collatione caſtigatiſſimorum *Quintiliani* codicum non parvo labore ſuſtulimus. . 1. f. 8. d. S. 1539. 8.

Ioachim FORTII *Ringelbergii* Antuerpiani Rhetorica, nunc demum terſiſſimè emendata. 6. d.

HERMOGENIS Rhetoris ad artem oratoriam præexercitamenta, ductu & inverſione *Priſciani*, inter literaturæ candidatos principis. 4. d. S. 1526. 8.

DIVI AURELII AUGUSTINI Hipponenſis Epiſcopi principia Rhetorices. 3. d. S. 1534. 8.

APHTHONII Sophiſtæ præclariſſimi Rhetorica Progymnaſmata. . 6. d.

Rhetorica JOANNIS CÆSARII in ſeptem libros ſive tractatus digeſta, univerſam ferè ejus artis vim compendio complectens, diligenter recognita. . . 1. f. 3. d. S. 1538. 8.

Tabulæ breves & expeditæ in præceptiones Rhetoricæ GEORGII CASSANDRI: nuper ſumma diligentia recognitæ, majori forma. 8. d.

HISTORICI.

EUSEBII Cæſarienſis Epiſcopi Chronicon, quod *Hieronymus* Presbyter divino ejus ingenio Latinum facere curavit, & usque in Valentem Cæſarem Romano adjecit eloquio. Ad quem & *Proſper*, & *Matthæus Palmerius*, & *Matthias Palmerius* complura addidere. Quibus demum nonnulla ad hæc usque tempora ſubſecuta, adjecta ſunt. . 12. f. H. 1512. 4.

SIGEBERTI *Gemblacenſis* cœnobitæ Chronicon ab anno 381. ad 1113. cum inſertionibus ex hiſtoria *Galfridi*, & additionibus *Roberti* Abbatis montis, centum & tres ſequentes annos complectentibus, promovente egregio patre D. G. *Parvo*, Doctore Theologo, confeſſore regio, nunc primùm in lucem emiſſum. 10. f. H. 1513. 4.

Historia de vita & rebus gestis M. Tullii Ciceronis M. filii, *Simone Vallamberto* Heduo Avalonensi Authore. 1. f. 6. d. S. 1545. 8.

HERODOTI *Halicarnassei*, de genere vitaque Homeri libellus, à *Conrado* Heresbachio Latinitate donatus. 6. d. S. 1528. 8.

BLONDI FLAVII *Forliviensis*, de Roma triumphante libri decem, priscorum scriptorum lectoribus utilissimi, ad totiúsque Romanæ antiquitatis cognitionem pernecessarii. Omnia magis quàm antea castigata. 7. f. S. 1533. 8.

Chronique & Histoire faite & composée par reverend Pere en Dieu *Turpin* Archevesque de Rheims, l'un des Pers de France, contenant les prouesses & faits d'Armes advenus en son tems du très magnanime Roy Charles le Grand, autrement dit Charlemagne, & de son Neveu Raouland, lesquelles il redigea comme Compilateur dudit Oeuvre. 3. f.

EUTROPII de Gestis Romanorum, libri decem. 1. f. 3. d. S. 1539. 8.

PAULI DIACONI de Gestis Romanorum libri octo ad *Eutropii* Historiam additi. 1. 1. S. 1551. 8.

De vitâ & moribus Imperatorum Romanorum, excerpta ex libris *Sexti Aurelii* VICTORIS, à Cæsare Augusto usque ad Theodosium Imperatorem. 6. d. S. 1544. 8.

L. FENESTELLA de Magistratibus Sacerdotiisque Romanorum.

POMPONIUS LÆTUS itidem de Magistratibus & Sacerdotiis: & præterea de diversis Legibus Romanorum. Uterque ab innumeris propè mendis, & iisdem portentosissimis, quibus scatebat totus, nunc primùm accuratissimè repurgatus. 1. f. 3. d. S. 1535. 8.

C. SUETONII *Tranquilli* duodecim Cæsares ex *Erasmi* recognitione. 4. f. S. 1543. 8.

C.

C. Plinii *secundi Novocomensis*, de Viris illustribus liber, qui vulgò *Cornelio Nepoti* adscribitur.

Suetonii *Tranquilli* de claris Grammaticis & Rhetoribus liber. *Julii Obsequentis* prodigiorum lib. imperfectus. 1. f. 3. d. S. 1545. 8.

C. *Crispi* Salustii Historiographi clarissimi, L. *Sergii Catilinæ* contra Romanum Senatum conjuratio seu bellum Catilinarium.

Item bellum Jugurthinum. Quibu Corollarii vice accesserunt, quæ secunda paginâ continentur. 3. f. 6. d. S. 1543. 8.

L'Oraison que fait *Crispe Saluste* contre Marc Tul. Ciceron.

Plus l'Oraison de Marc Tul. Ciceron, responsive à celle de Sallusté.

Avec deux autres Oraisons dudit *Crispe Saluste* à Jules Cæsar, afin de redresser la Republique Romaine.

Le tout translaté nouvellement de Latin en Francois par *Pierre Saliat.* 8. d. S. 1537. 8.

Valerius Maximus, Additó indice perbrevi: ceu ad omneis historias asylo tutissimo, mediocri formâ. 4. f. S. 1543. 4.

Valerius Maximus: minori forma, Characteribus Italicis. 3. f. 6. d. S. 1543. 12.

Laurentii Vallensis, Patricii Romani historiarum Ferdinandi Regis Aragoniæ, libri tres. 2. f. S. 1521. 4.

Frosardi nobilissimi scriptoris Gallici, historiarum opus omne, jampridem & breviter collectum & Latino sermone redditum. 3. f. S. 1537. 8.

Quintus Curtius de Rebus Gestis, Alexandri Magni, Regis Macedonum. Cum annotationibus *Des. Erasmi Roterodami.* 3. l. 6. d. S. 1543. 8.

Leonardi Aretini de bello Italico adversùs Gothos gesto historia, nunc primùm edita. 2. f. S. 1534. 8.

HERODIANI historici Græci, libri octo ab *Angelo Politiano* Latinitate donati. Quibus accessit in singulos libros EPITOME *Iacobi Omphalii Andernaci:* Authoris vita: & de Romana Historia quædam scitu non indigna. 2. s. 6. d. S. 1539. 8.

DIODORI SICULI historici clarissimi Bibliothecæ, seu rerum antiquarum tum fabulosarum tum verarum historiæ priores libri sex, *Poggio Florentino* interprete. 5. s. S. 1531. 8.

* L'Histoire des Successeurs d'Alexandre le Grand, extraite de *Diodore Sicilien*: & quelque peu de vies écrites par Plutarque, Translatée par Messire *Claude de Seyssel*, Conseiller & Maitre des Requestes du Roy Loys, Roy de France, douzieme de ce nom. 7. s. 6. d.

C. *Iulii* SOLINI Polyhistor, adjecto ad libri calcem indice copiosissimo. 2. s. S. 1533. 8.

POMPONII MELÆ de situ Orbis libri tres cum annotationibus *Petri Ioannis Olivarii* Valentini Christianiss. Reginæ Francorum in literis alumni, viri in Geographia eruditissimi. Cum indice copiosissimo. 2. s. S. 1539. 8.

Aelii ANTONII *Nebrissensis* Grammatici in Cosmographiæ libros introductorium, multò quàm antea castigatius. 4. d. S. 1533. 8.

De his quæ mundo mirabiliter eveniunt; Ubi de sensuum erroribus, & potentiis animæ, ac de influentiis cœlorum, F. *Claudii Cælestini* opusculum. De Mirabili potestate artis & naturæ, ubi de Philosophorum lapide, F. *Rogerii Bachonis Anglici* libellus. Hæc duo gratissima, & non aspernanda opuscula, *Orontius* F. Delph. Regius Mathematicus, diligenter recognoscebat, & in suam redigebat harmoniam, Lutetiæ Parisiorum. 3. s. S. 1542. 4.

De

* Croix du Maine. p. 63. *Imprimée à Paris par Symon de Colines* (anno non adjecto) *& depuis* (Verdier p. 195.) *imprimée en 16. par Pierre Gautier à Paris* 1545.

De Memorabilibus & claris mulieribus aliquot diverſorum ſcriptorum opera. 10. ſ. S. 1521. fol.

* Très ample & abondante Deſcription du Voyage de la Terre Sainte. En laquelle ſont nommées & déclarées toutes les Villes, Citez, & choſes dignes de Memoire, qui ſe trouvent entre cy & là, tant en France comme aux Itales, Pays de Grece & de Turquie. Commencant ledit voyage depuis la Ville Nogeant ſur Sene, juſques à la Sainte Cité de Hieruſalem: & comprenant diverſes coutumes & manieres de faire, ſelon l'uſage de pluſieurs Nations, leſquelles ſe trouvent entre cy & ladite Terre Sainte. Le tout redigé en forme par Meſſire *Denys Poſſot*. 3. ſ.

POETÆ.

Diſticha Moralia, titulo *Catonis* inſcripta cum accentibus. 2. d. S. 15.

Diſticha de Moribus, nomine *Catonis* inſcripta, cum Latina & Gallica interpretatione. *Eraſmi* & *Corderii* Epitome in ſingula Diſticha. Omnia quàm dudum auctiora & caſtigatiora. Cum accentibus. 1. ſ. 6. d.

Dicta Sapientum Græciæ, aliis Sententiis tum Latinis tum Gallicis explicata, & Rhythmicis verſibus reddita: ut à pueris faciliùs condiſcantur. Omnia quàm dudum auctiora & caſtigatiora. Cum accentibus. 1. ſ. 6. d.

De Moribus & Vitæ inſtitutione, præcepta & ſententiæ. Cum accentibus. 2. d.

CATONIS Diſticha in formam elegiacam redacta Opera *Ioan. Tullerii*, Scholia nonnulla adjecta. Singula recognita jam recèns edita. 2. d.

Mono-

* Verdier. p. 255. *Impr. à Paris 4 par Regnaud Chaudiere.* 1536. Croix du Maine. p. 69, *Imprim. à Paris chez Simon de Colines.*

Monodiæ illuſtrium aliquot perſonarum veteris atque novi Teſtamenti, ut ſanctorum Catalogo impinguntur: Authore *Francisco Bonado* Santonenſi: minori forma. Characteribus Italicis. 1. f. 6. d. S. 1538. 12.

Petri ROSSETI Poëtæ laureati Christus. 1. f. 3. d. S. 1543. 4.

Divi GERMANI quondam Altiſſiodorenſis Epiſcopi vita, anno quidem abhinc circiter ſeptingenteſimo carmine conſcripta ſed nunc primùm typis excuſa: Authore *Henrico Benedictino* Altiſſiodorenſi. 1. f. 6. d. S. 1543. 8.

VIRGILII Bucolica, Georgica, Æneis. Singulæ dictiones polyſyllabæ in puerorum uſum ſuis ſignatæ ſunt accentibus, verſúsque longiuſculè ab invicem, ad commodè excipienda præceptorum dictata, ſejuncti ſunt. 9. f. S. ſinè anno. 8.
Si vis habere ſeparatum, ſeparabitur.

VIRGILII Bucolica, Georgica Æneis: minori formâ, Characteribus Italicis. 3. f. S. 1540. 12.

Ejuſdem *P. V.* MARONIS luſus, ſive opuſcula omnia quotquot extant, nuper diligentiſſimè recognita.
MAPHÆI VEGII *Laudenſis* xij. Lib. Æneid. ſupplementum minori formâ, Characteribus Italicis. 1. f. 3. d. S. 1545. 12.

In P. Virg. Maronis Moretum Scholia ex præſtantiſſimis quibusque ſcriptoribus, maximè ex *Joan. Ruellii* Sueſſionenſis, dum viveret, Medici lucubrationibus huc tranſpoſita per H. *Suſſanæum*. 6. d. S. 1542. 12.

Pub. Sex. TERENTII *Afri Comici* quotquot extant comœdiæ ab erroribus pluribus, ex optimorum codicum collatione nuper ſummâ diligentiâ, nec minore judicio vindicatæ. Adjectæ ſunt in adoleſcentulorum gratiam accentuum notæ: ſubjectáque noſtri hâc de re conſilii ratio. Ad hæc accedit De Comicorum

ver-

versuum ratione admonitio non pœnitenda. Singulis scenis præposita sunt argumenta, brevia quidem illa, sed rem totam luculentissimè tibi ob oculos ponentia. Habes insuper nominum propriorum etymologiam nunquam antea ab ullo mortalium tibi exhibitam.

Sic sunt excusæ hæ Comœdiæ, ut omnes unà coëmere possis, aut (si mavis) seorsum singulas. Nec est quod queri possis, neque de marginum laxitate, neque de versuum interstitio. 6. f. S. 1538. 1539. 4.

M. *Accii* PLAUTI Aulularia III. accuratissimè recognita. Cum brevissimis argumentis unicuique scenæ præfixis. Varias lectiones adnotavimus in margine. Addidimus præterea XXVIII. versus Plautinos, & Comœdiæ supplementum Authore *Codro Urceo*: quæ omnia deerant in iis exemplaribus, quæ vulgò circunferuntur. Et ne quid insuper desyderes, nominum etymologiam adjecimus. 1. f.

TERENTII omnes Comœdiæ: minori formâ, Characteribus Italicis. 3. f. S. 1541. 12.

TERENTIUS cum Latinâ & Gallicâ interpretatione. Trium poëtarum elegantissimorum, *Porcelii*, *Basinii* & *Trebani* opuscula, nunc primùm diligentiâ eruditissimi viri *Christophori Preudhomme Borroducani* in lucem edita. 2. f. 6. d. S. 1539. 8.

CATULLUS, TIBULLUS, PROPERTIUS, multis in locis restituti, mediocri formâ, Characteribus Italicis. 3. f. S. 1533. 8.

Iidem minori formâ, Charact. Italicis. 3. f. S. 1543. 12.

LUCANUS: minori formâ, Charact. Italicis. 2. f. 6. d. S. 1528. 8.

Q. HORATII Flacci Odarum sive Carminum lib. iiij. Epodon. liber unus.
NICOLAI PEROTTI libellus non infrugifer de metris Odarum Horatianarum.
Ejusdem Qu. Horatii Epistolarum libri duo.

Ser-

Sermonum sive Satyrarum libri duo, ad Mecœnatem.

Ars poëtica, ad Pisonés. Cum annotatiunculis quàm antea auctioribus in margine adjectis, quæ brevis commentarii vice esse possint: mediocri formâ, Characteribus Italicis. 3. f. 6. d. S. 1539. 8.

Idem minori formâ, Charact. Italicis. 3. f. S. 1543. 12.

Ejusdem de Arte poëtica libellus ad Pisones sejunctus ab aliis. Cum annotatiunculis ad marginem. 2. d.

M. V. MARTIALIS Epigrammaton libri xiiij. summa diligentia castigati: mediocri forma, Charact. Italicis. 4. f. S. 1539. 8.

Idem minori forma, Charact. Italicis, adjecta Græcarum vocum, quibus Author utitur, interpretatione. 3. f. S. 1544. 12.

P. OVIDII *Nasonis* amatoria.
Heroidum Epistolæ.
Auli Sabini, ut creditur, Epistolæ tres.
Elegiarum, lib. tres.
De Arte amandi, libri tres.
De remedio amoris, Libri tres.
In Ibin.
Ad Liviam, de morte Drusi.
De Nuce.
De medicamine faciei.

Recèns accessere.

Fragmenta quædam ex Epigrammatis Nasonis.
Carmen ad Pisonem incerti authoris, elegantia tamen & eruditione juxtà nobile.
Nasonis Halieutica: mediocri forma, Charact. Italicis. 5. f. S. 1536. 8.

Idem minori forma, Charact. Italicis. 3. f. S. 1541. 12.

Ejusdem Nasonis Fastorum, Lib. vj.
Tristium. Lib. v.

De

De Ponto. Lib. iiij. Mediocri formâ Charact. Italicis.	5. ſ. S. 1536. 8.
Idem minori formâ Charact. Italicis, ad optimi cujusque exemplaris collationem ſummo ſtudio vigilantiaque, recogniti. .	3. ſ. S. 1541. 12.
Ejusdem Metamorphoſeon Lib. XV. mediocri formâ, Charact. Italicis. .	5. ſ. S. 1537. 8.
Iidem minori formâ, Charact. Italicis: optimis quibusque exemplaribus collatis ſummo ſtudio emendati. .	3. ſ. S. 1541. 12.
P. OVIDII *Naſonis* Elegia de Nuce. Incerti Authoris Elegiæ duæ, de Philomelâ. De Pulice, majori formâ. .	4. d.
C. VALERII FLACCI Argonauticon lib. octo, à *Philippo Engentino* emendati, & ad vetutiſſima exemplaria recogniti, adjectis præterea ſingulorum librorum argumentis per eundem: mediocri formâ, Charact. Italicis.	2. ſ. S. 1532. 8.
STATII Sylvarum lib. v. Thebaidos. Libri xij. Achilleidos. Libri ij. Orthographia & flexus dictionum Græcarum omnium apud Statium cum accentib. & generib. ex variis utriusque linguæ authoribus: mediocri formâ, Charact. Italicis. .	6. ſ. 6. d. S. 1530. 8.

Claudii CLAUDIANI Alexandrini poëtæ illuſtriſſimi, quotquot noſtrâ hâc tempeſtate extant opuſcula, ad ſeriem ſubſequentem.
De raptu Proſerpinæ. Libri iij.
In Ruffinum. Libri ij.
De bello Gildonico. Liber 1.
Epithalamium in nuptiis Honorii & Mariæ.
Ejusdem Panegyrici. Libri vij.
In Eutropium. Lib. ij.
De bello Getico. Lib. 1.
Ejusdem Epigrammata quædam.
Omnia hæc diligentiſſimè recognita, ad veterum exemplarium fidem. Mediocri formâ,

Charact. Italicis. . . 4. f. 6. d. S. 1530. 8.

Silii Italici clarissimi Poëtæ, de bello Punico, libri xvij. Cum argumentis *Hermanni Buschii* & Scholiis in margine adjectis, quæ vice uberis Commentarii esse possunt: mediocri formâ, Charact Italicis. . 5. f. 6. d. S. 1531. 8.

Strozii Poëtæ pater & filius: mediocri formâ, Characteribus Italicis. . 6. f. S. 1530. 8.

Auli Persii Flacci Satyræ Sex. Cum annotatiunculis in margine adjectis, quæ brevis commentarii vice esse possint: mediocri formâ, Charact. Italicis. . 4. d. S. 1541. 8.

Eædem minori formâ, Charact. Italicis. . 3. d. S. 1542. 12.

Junii Juvenalis *Aquinatis* satyræ decem & sex. Cum annotatiunculis in margine adjectis, quæ brevis Commentarii vice esse possint, mediocri formâ, Characteribus Italicis. . . . 1. f. 8. d. S. 1535. 8.

Eædem minori formâ, Charact. Italicis. 1. f. 3. d. S. 1542. 12.

Batrachomyomachia Homeri è Græco in Latinum carmen versa per Franciscum Villerium Continiacum, ac recèns in lucem editum: mediocri formâ, Characteribus Italicis. 2. d. S. 1543. 8.

Salmonii Macrini *Juliodunensis* Carminum libri quatuor, ad *Hilermum Bellaium* cognomento *Langium*. . 1. d. 6. d. S. 1530. 8.

Ejusdem Macrini Carminum libellus. 4. d. S. 1528. 8.

Marci Hieronymi Vidæ Scachorum liber. 4. d. S. 1529. 8.

Joan Vulteii *Rhemi* Inscriptionum lib. duo, Ad Ægidium Boherum Archid. Rhem. & Aven.

Ad Bapt. Castellanum Nicæum Xeniorum libellus.

Ejusdem hendecasyllaborum libri quatuor.

Ad Poëtas Gallicos libri duo.

Ad

Ad Franciscum Boherum Episc. Maclovienſem, item libri duo: Minori formâ, Characteribus Italicis.	2. ſ. 6. d. S. 1538. 12.
HUBERTI SUSSANNÆI legum & medicinæ Doctoris Ludorum libri nunc recèns conditi atque editi: mediocri formâ, Characteribus Italicis.	2. ſ. S. 1538. 8.
(a) JOANNIS DARCII *Venuſini* Canes recèns in lucem editi. Item Epiſtola Deidamiæ ad Achillem, cum aliquot Epigrammatis, eodem Authore.	4. d.
SOPHOCLIS Tragoediæ ſeptem, Græcè.	8. ſ. F. 1528. 8.
Commentaria in *Sophoclem*, Græcè.	12. ſ.

PHILOSOPHI.

(b) TOtius Philoſophiæ naturalis Epitome, ſeu Enchiridion, ex univerſis Phyſicis *Ariſtotelis* nunc primùm decerptum, *Simone Broſſerio* authore, majori formâ.	1. ſ. 3. d.
Compendium Dialecticæ *Fanciſci Titelmanni*, ad libros Logicorum Ariſtotelis admodum utile ac neceſſarium, nuper diligentiſſimè recognitum, majori formâ.	8. d.
Compendiaria *Joannis* ARBOREI *Laudunenſis* in Dialectica elementa introductio, ab aliquot erratulis repurgata, & locupletiùs adaucta.	1. ſ. 8. d. S. 1536. 8.
Joachimi RINGELBERGII *Antuerpiani* Dialectica.	9. d.
Dialectica methodus *Patritio Todæo Scoto* Authore.	4. d. S. 1544. 4.
Dialectica JOANNIS CÆSARII noviſſimè	

jam

(a) Simler. Bibliothec. *Pariſiis apud Colinæum.* 1543.
(b) Simler. Bibliothec. *Excuſa Lutetiæ à Colinæo.* 1536.

jam ab ipso authore diligenter recognita, & accessione locupletata, capitibúsque distincta, miro compendio omnia ferè ejus artis præcepta complectente. . 2. s. 6. d.

LAURENTII VALLÆ *Romani*, de Dialecticâ libri tres. . 3 s. 6. d. S. 1530. 4.

GEORGII TRAPEZUNTII Dialectica, hæc continens: De enuntiatione. De prædicabilibus. De Prædicamentis. De Syllogismo categorico, & hypothetico. De Enthymemate. De diffinitione & divisione. De Thesi. Et hæc omnia utiliter elegantérque, & modo quidem perbrevi ac introductorio. 8. d. S. 1544. 8.

RODOLPHI AGRICOLÆ *Phrisii*, de inventione dialecticâ libri tres, cum Scholiis *Joannis Matthæi Phrissemii*. . 12. s. S. 1534. 4.

Epitome Commentariorum Dialecticæ inventionis *Rodolphi Agricolæ*, per *Bart. Latomum Arlunensem*. . . 1. s. 8. d. S. 1542. 8.

JOANNIS VISORII COENOMANI ingeniosa nec minùs elegans ad Dialectices candidatos methodus. .

Ejusdem compendiosa librorum *Rodolphi Agricolæ* de inventione Dialecticâ Epitome. 1. s. 8. d. S. 1534. 8.

* GULIELMI MANDERSTON compendiosa Dialectices Epitome, ab Authore recèns emendata, & innumeris, quibus undique scatebat, mendis liberata.

Item & ejusdem quæstio de futuro contingenti. . . 3. s.

BOETII SEVERINI de Divisionibus & diffinitionibus libri, emendatiùs quàm antea editi, additis scholiorum vice adnotationibus utilissimis. . . 8. d.

SEVERINI BOETII de differentiis Topicis

* Simler. Bibliothec. habet hunc librum (*Veneunt Parisiis* 3. *solidis Gallicis*) sed sinè anno aut typographo.

picis libri quatuor, magnâ cum diligentiâ recogniti, ut non oscitanti lectori facilè innotescet. . . . 10. d.

Peri Archon (id est de principiis) scientiarum quæ in Dialectices initio generatim inquiri solent, breviter & artificiosè complectens. . 1. s. 3. d.

CAROLI BOUILLI *Samarobrini*, Liber de intellectu. Liber de sensu. Liber de nihilo. Ars oppositorum. Liber de Generatione. Liber de Sapiente. Liber de duodecim numeris. Epistolæ complures. 10. s.

Tabla de CEBETES Philosopho Thebano sacada de Grieco in Castellano por el Doctor *Poblacion* Medico de la Christianissima Reina de Francia. 4. d.

Opera ARISTOTELIS, *& in* eadem Commentarii.

ARISTOTELIS Rhetoricorum ad Theodecten, *Georgis Trapezuntio* interprete, Libri tres.
Ejusdem Rhetorices ad Alexandrum, à Francisco Philelpho in Latinum versæ, liber 1. Nunc recèns ad Græcam veritatem recogniti. . . 3. s. 6. d. S. 1530. 8.

Fundamentum Logicæ.
Introductio in terminorum cognitionem in Libros Logicorum, Authore *Jodoco Clichthoveo Neoportuensi*, unà cum *Joannis Cæsarii* Commentariis, minori formâ. . 6. d.

Logica ARISTOTELIS, minori forma. 6. s. 6. d.

Quinque vocum, quæ Prædicabilia Porphyrii ad Chrysaorium nuncupantur, liber: *Boetio Severino* interprete Categoriarum prædicamentorúmque ARISTOTELIS liber: eodem divo *Severino Boetio* interprete, minori formâ. . . 10. d. S. 1544. 8.

ARISTOTELIS Peri hermenias, libri duo: minori forma. . . 4. d. S. 1544. 8.

Topicorum ARISTOTELIS libri octo, cum duobus Elenchorum: *Boetio Severino* interprete minori formâ. . 3. ſ. S. 1545. 8.

Priorum Analyticorum ARISTOTELIS Libri duo, *Boetio Severino* interprete, minori forma. . . 1. ſ. 8. d. S. 1545. 8.

Poſteriorum Analyticorum ARISTOTELIS, libri duo, *Boetio Severino* interprete, minori forma. . 1. ſ. S. 1545. 8.

PORPHYRII Inſtitutiones ad *Chryſaorium*, vulgò Prædicabilia. . 10. d.

ARISTOTELIS *Stagiritæ* Categoriæ, vulgò Prædicamenta. . 1. ſ.

ARISTOTELIS *Stagiritæ* de Interpretatione, vulgò Peri Hermenias. . 10. d.

Hi tres libelli mediocri forma: *Joachimo Perionio* Benedictino Cormœriaceno interprete, cujus annotationes ſimul eduntur. Ad reverendum in Chriſto patrem D. *Franciſcum Boherum*, Epiſcopum Maclovienſem.

Logicorum libri recogniti, *Boetio Severino* interprete, & paraphraſes in eosdem cum adjectis annotationibus: ordinatore *Jacobo Fabro* Stapulenſi, magna forma. . 18. ſ.

Ammonii HERMEÆ in Prædicamenta Ariſtotelis Commentarii, per *Bartholomæum Sylvanium Salonenſem* nuper Latinè converſi, necnon a Gaſtono Sala nuperrimè recogniti, magna forma. . 5. ſ. S. 1524. fol.

Iſagoge *Joannis* MURMELII *Ruremundenſis* in decem Prædicamenta Ariſtotelis, minori forma. . . 6. d.

Scholia JOANNIS ARBOREI *Laudunenſis* in *Porphyrium* de quinque vocibus, vulgò

Prædi-

Prædicabilia vocant, ex *Aristotele*, *Boetio*, *Ammonio*, *Jacobo Fabro*, & aliis eruditis authoribus collecta, ab aliquot nuper repurgata mendis, & opulentissimè locupletata, minori forma. . . 2. f. S. 1543. 8.

Utilia admodum ad Prædicamenta Aristotelis Scholia, à *Joanne* ARBOREO Laudunensi, ex eruditis authoribus selecta, & nuper commodè locupletata: minori formâ. . 2. f. S. 1528. 8.

Luculentissimi JOANNIS ARBOREI Laudunensis in librum Peri Hermenias *Aristotelis* commentarii, minori formâ. . 2. f. S. 1542. 8.

Antonii DEMOCHARIS *Ressonei* pernecessarium in octo libros Topicorum Aristotelis Hypomnema, quo tota disserendi vis in omne problema ingeniosè demonstratur: cum rectâ contextûs distinctione, ad phrasim Græcam bonâ fide innumeris sordibus repurgati, mediocri formâ. . 10. f. S. 1535. 8.

THEMISTII EUPHRADÆ floridissimi Peripatetici Paraphrasis in posteriora Analytica *Aristotelis*. Interprete *Hermolao Barbaro* Patricio Veneto, recèns ad Græcum exemplar collata emendatáque, adjunctis annotationibus, minori formâ. . 1. f. 6. d. S. 1528. fol.

Annotationes ALEXANDRI APHRODISIENSIS maximi Peripatetici, in librum Elenchorum, id est, de apparentibus redarguendi argumentis *Aristotelis*, nuper diligenti curâ in Latinum conversa, *Gulielmo Dorotheo* Veneto interprete, magna formâ. . 4. f. S. 1542. fol.

Ethica, sive Decem librorum Moralium *Aristotelis*, tres conversiones: Prima *Argyropyli Byzantii*, secunda *Leonardi Aretini*, tertia verò antiqua, per capita & numeros conciliatæ: communi familiaríque commentario ad *Argyropylum* adjecto.

Jacobi FABRI introductio in Ethicen.

Magna Moralia Arist. *Georgio Vallâ* interprete.

Leonar-

Leonardi Aretini Dialogus de moribus.

Index in Ethicen. Item in magna moralia, magna formâ. . 12. f. S. 1542. fol.

Jacobi Fabri *Stapulensis* introductio in Ethicen Aristotelis, ad studiosum virum *Germanum de Ganay* decanum Bellovacensem & consiliarium Regium, minori forma. 6. d.

Moralis Jacobi Fabri *Stapulensis* in Ethicen introductio, *Judoci Clichthovei* Neoportuensis familiari commentario elucidata, magna forma. . 3. f. S. 1545. fol.

Aristotelis ad *Nicomachum* filium de moribus, quæ Ethica nominantur, libri decem *Jaachimo Perionio* Benedictino Cormœriaceno interprete. Ad reverendum in Christo patrem D. *Franciscum* Boherum Episcopum Maclovienssem, mediocri forma. . 5. f.

Commentarii ejusdem in eosdem libros, in quibus de convertendis conjungendísque Græcis cum Latinis præcepta traduntur, mediocri forma. . . 5. f.

Alexandri Aphrodisiei Commentaria in duodecim *Aristotelis* Libros de prima Philosophia (Metaphysica vocant) interprete *Joanne Genesio Sepulvedâ* Cordubensi, ad *Clementem* VII. Pon. Max.

Quibus accesserunt, primùm Index Alphabeticus, præcipua quæque in Commentariis contenta complectens : deinde ad marginem passim scholia brevissima, enarrationum summam paucis elucidantia, magna forma. 15. f. S. 1536. fol.

Aristotelis *Stagiritæ* quæ vocant Parva naturalia: De sensu & sensili. De memoria & reminiscentia. De somno & vigilia. De insomniis. De divinatione per somnia. De Animalium motione. De animalium incessu. De extensione & brevitate vitæ. De juventute & senectute, morte & vita, & de spiratio-

ne.

ne. Omnia in Latinum conversa, & antiquorum more explicata à *Nicolao Leonico Thomæo.* Ejusdem *Leonici* opuscula nuper in lucem edita. Item ejusdem Dialogi, quotquot extant: magna forma. 20. f. S. 1530. fol.

Problemata ARISTOTELIS Sectiones duæ de quadraginta: *Theodoro Gazâ* interprete. Problematum *Alexandri Aphrodisiei* libri duo: eodem Theodoro interprete. Index in utriusque sectiones & problemata, magna forma. 10. f. S. 1524. fol.

Politicorum ARISTOTELIS libri octo. Oeconomicorum ejusdem libri duo. Hæc ullis absque Commentariis emissa sunt, quibus in fronte familiaris in Politica introductio præmittitur, una cum duobus indicibus: minori forma. 3. f. 6. d.

Politicorum ARISTOTELIS libri octo cum Commentariis *Jacobi Fabri Stapulensis.* Oeconomicorum ejusdem libri duo, cum Commentariis *Jacobi Fabri Stapulensis.*
Hecatonomiarum libri septem.
Oeconomiarum publicarum, Lib. unus.
Explanationis *Leonardi* in Oeconomica libri duo, magna formâ. 10. f. S. 1526. fol.

In Politica ARISTOTELIS introductio *Jacobi Fabri Stapulensis*, adjecto Commentario declarata per *Judocum Clichthoveum Neoportuensem.* Item Oeconomicon *Xenophontis*, a *Raphaele Volaterrano* traductum, magna formâ. 2. f. 6. d.

ARISTOTELIS de Historia animalium Libri IX. De partibus animalium & earum caussis libri IIII. De Generatione animalium libri V. *Theodoro Gazâ* interprete.
De communi animalium gressu Liber I.
De communi animalium motu Liber I. Petro Alcyonio interprete.
Indices in præfatorum operum singula, magna formâ. 16. f. S. 1533. fol.

MATHEMATICI.

ENchiridion Artis Numerandi, parvo admodum negotio omnem calculi praxim docens in integris, minutis vulgaribus, & projectilibus, regulis aliquot mercatorum additis nequaquam contemnendis, nunc recognitum & accuratiùs excusum. Ex secunda editione, cum accessionibus plurimis. 1. f.

DIVI SEVERINI BOETII Arithmetica, duobus discreta libris, Adjecto Commentario, mysticam numerorum applicationem perstringente, declarata 10. f. S. 1521. fol.

JORDANI NEMORARII Clarissimi viri Elementa Arithmetica: cum demonstrationibus *Jacobi Fabri Stapulensis* ad *Joannem de Ganay* Senatorem Parisiensem.

Jacobi Fabri Stapulensis Elementa Musicalia ad clarissimum virum *Nicolaum de Haqueville* inquisitorium Præsidentem.

JACOBI FABRI STAPULENSIS Epitome in duos libros Arithmeticos divi *Severini Boetii*, ad Magnificum *Joannem Stephanum Ferrerium* Episcopum Vercellensem.

Rithmimachiæ ludus, qui & pugna numerorum appellatur. 1. f.

EUCLIDIS *Megarensis* Geometricorum elementorum libri quindecim.

CAMPANI GALLI *Transalpini*, in eosdem Commentariorum Libri XV.

THEONIS ALEXANDRINI, *Bartholomæo Zamberto Veneto* interprete, in tredecim priores Commentariorum Lib. XIII.

Hypsidis Alexandrini in duos posteriores, eodem *Bartholomæo Lamberto Veneto* interprete Commentariorum Libri II.

Utcumque noster valuit labor, conciliata sunt hæc omnia, ad studiosorum non parvam (quam optamus) utilitatem, id Magnifico D. *Francisco Briconneto* postulante. 25. f. H. 1516. fol.

Geo-

Geometria Speculativa THOMÆ BRAVARDINI recolligens omnes conclusiones Geometricas studentibus artium & philosophiæ *Aristotelis* valde necessarias, simul cum quodam tractatu de Quadratura circuli noviter edito.

Elementale Geometricum ex *Euclidis* Geometria à *Joanne Voegelin Haylpronnensi* ad omnium Mathematices studiosorum utilitatem decerptum. . . . 3. f.

* Geometrie pratique, composée par le noble Philosophe Maitre *Charles de Bovelles*, & nouvellement par luy revuë, augmentée & grandement enrichie. . . 4. f. 6. d.

Raison d'Architecture antique, & extraite de Vitruve, & autres anciens Architecteurs, nouvellement traduit de l'Espagnol en François, à l'utilité de ceux qui se delectent en edifices. . . 4. f. S. sinè anno. 4.

JOANNIS DE SACROBOSCO Sphæra mundialis, summâ diligentiâ nuper correcta atque emendata, adjectis insuper figuris nonnullis, atque annotatiunculis marginibus adpositis. . . 1. f.

Textus de Sphæra *Ioannis de Sacrobosco* introductoriâ additione (quantum necessarium est) commentarióque *Iacobi Fabri Stapulensis*, ad utilitatem studentium Philosophiæ Parisiensis Academiæ illustratus. Cum compositione annuli Astronomici *Boneti Latensis*: & Geometriâ *Euclidis Megarensis*. . 2. f. S. 1538. fol.

Introductorium Astronomicum *Iacobo Fabro Stapulensi* Authore, theorias corporum cœlestium duobus libris complectens: adjecto

Com-

* Croix du Maine. p. 42. *L'Art & pratique de Geometrie par Charles de Bovelles. Imprimée à Paris chez Robert Estienne & depuis chez Symon de Colines.* Meliùs & veriùs Verdier. p. 150. *L'Art & Science de Geometrie &c. Impr. à Paris 4. par Henry Estienne pere de feu Robert Estienne* 1514. *Le mesme livre a esté depuis reimprimé soubs le tiltre de la Geometrie pratique. à Paris par Regnaud Chaudiere* 1551. At hâc prior est illa editio, cujus meminit Catalogus Calderianus.

Commentario *Iudoci Clichthovei Neoportuensis* declaratum. 6. f. H. 1517. 4.

AUGUSTINI RICII, de motu octavæ Sphæræ, opus Mathematicâ atque Philosophiâ plenum. Ubi tam antiquorum, quàm juniorum errores luce clarius demonstrantur: In quo & quamplurima Platonicorum, & antiquæ magiæ (quam Cabalam Hebræi dicunt) dogmata videre licet intellectu suavissima. Ejusdem de Astronomiæ authoribus Epistola. 3. f. S. 1521. 4.

THEODORI GAZÆ *Thessalonicensis* liber de Mensibus Atticis, *Ioanne Perrello* interprete. Ejusdem interpretis de ratione Lunæ, & Epactarum secundùm *Gazam*, cum Tabulâ perfecti ambitûs annorum intercalarium. 1. f. 6. d. S. 1535. 8.

* JOANNIS FERNELII *Ambianatis* de Proportionibus, libri duo.
Prior, qui de simplici proportione est, & magnitudinum & numerorum tum simplicium tum fractorum rationes edocet. Posterior, ipsas proportiones comparat, earúmque rationes colligit, magna formâ. 4. f.

JOANNIS FERNELII *Ambianatis* Cosmotheoria, libros duos complexa.
Prior mundi totius & formam & compositionem: ejus subinde partium (quæ elementa & cœlestia sunt corpora) situs & magnitudines: orbium tandem motus quosvis solerter referat.
Posterior, ex motibus, siderum loca & passiones disquirit: interspersis documentis haud pœnitendum aditum ad astronomicas tabulas suppeditantibus. Hæcque sejunctim tandem expeditè præbet Planethodium. Cuique capiti, perbrevia, demonstrationum loco, adjecta sunt scholia, magna forma. 5. f. S. 1528. fol.

Instrumenta Mathematica hôc in libro depicta perbellè concinnata. 12. f.

JOAN-

* Simler. Bibliothec. *Parisiis apud Colinæum.* 1528.

JOANNIS FERNELII *Ambianatis* Monalosphærium, partibus constans quatuor.
Prima, generalis horarii & structuram, & usum in exquisitam Monalosphærii cognitionem præmittit.
Secunda, mobilium solennitatum, criticorúmque dierum rationes, multa brevitate complectitur.
Tertia, quascunque ex motu primi mobilis depromptas utilitates elargitur.
Quarta, Geometricam praxim breviusculis demonstrationibus dilucidat. Hæc sanè cuncta excutit Monalosphærium: quorum capita subsequentes facies ostentant: magna formâ. 5. f. S. 1526. fol.

Generalis Horarii instrumentum, rectè apparatum. . . 10. f.

Secundum Monalosphærii instrumentum. 6. f.

FRANCISCI SARZOSI *Cellani Aragonei* in æquatorem planetarum, libri duo.
Prior, fabricam æquatoris complectitur.
Posterior, usum atque utilitatem, ac passiones in Zodiaci decursu contingentes, æquatoris ministerio investigare docet, magna forma. 5. f. S. 1526. fol.

Æquatoris instrumentum, probè concinnatum. . . 10. f.

Astrolabium JOANNIS MARTINI POBLACII suis tabulis bene instructum. 17. f.

Instrumentum de diebus criticis, cum *Ioannis Martini Poblacii* libello ipsius instrumenti explanatore. . . 5. f.

Adversùs novam *Marci Beneventani* Astronomiam, quæ positionem Alphonsinam, ac recentiorum omnium, de motu octavi orbis multis modis depravavit, & secum pugnantem facit, *Alberti Pighii* Campensis Apologia In quâ, tota ferme Alphonsina positio, hactenus à paucissimis rectè intellecta, à *Purbachio* etiam in multis perperam explicata, Mathematicè demonstrata est.

Brevis & luculenta enarratio Alphonsinæ positionis per eundem.

Ejusdem, Quo possit ingenio Alphonsinarum tabularum abacus referri ad eclipticam mobilem octavæ Sphæræ, à puncto vernalis æquinoctii facto supputationis initio, Thebitianarum tabularum instar, succincta explanatio, mediocri formâ. 3. f. S. 1522. 4.

* ANTONII MIZALDI *Monsluciani* Phænomena, sive aëriæ Ephimerides: omnium auræ commotionum signa ab his, quæ in cœlo, aëre, aquâ & terrâ palàm apparent, quatuor aphorismorum sectiunculis, methodo sane quam facili & perspicuâ diebus singulis fideliter ob oculos ponentes.

Ejusdem Prolegomena, in quibus nonnulla de brutorum præsagitione, & prædicendarum aëris mutationum seria methodo, ex solis Phænomenis. 2. f.

** Le Mirouer du temps, autrement dit, Ephemerides perpetuelles de l'air: par lesquelles sont tous les jours donnés vrais signes de tous changemens de tems, seulement par choses qui à tous apparoissent au Ciel, en l'Air, sur Terre, & en l'Eau. Le tout par petits Aphorismes & breves Sentences diligemment comprins.

Outre ce, Advertissement très utile en forme de Prologue, sur les presages & signes donnés par les animaux, touchant la mutation de l'Air: avecques breves instructions pour tost & seurement pouvoir juger d'un chacun changement de tems, aussibien le jour que la nuit, soit aux champs, ou à la ville, en toutes saisons & pays. 2. f. 6. d.

† ANTONII MIZALDI *Monslucianii* Meteorologia, sive rerum aëriarum commentariolus:

* Simler. Bibliothec. *Lutetiæ excudebat Reginaldus Calderius anno* 1546.

** Verdier. p. 73. & Croix du Maine p. 17. *Impr. à Paris chez Regnaud Chaudiere* 8. 1547.

† Simler. Bibliothec. *Lutetiae apud Reginaldum Calderium. anno* 1547.

lus : fortuitarum auræ tempestatum omnium causas, species, generationem, naturam, differentias & affectus aph. & metho. exhibens. 1. f. 3. d.

* Le Mirouer de l'Air, par bon ordre & breves Sentences donnant à un chacun vuë, & avecques causes congnoissance très facile presque de toutes choses faites & engendrées en l'Air. Comme sont Pluyes, Gresles, Tonneres, Fouldres, Esclairs, Neiges, Orages, Vents & autres. Le tout veu par l'Autheur, & plus que le Latin augmenté & facilement interpreté. 1. f. 8. d.

ALCABITII ad Magisterium judiciorum astrorum Isagoge: Commentario *Ioannis Saxonii* declarata. 3. f. S. 1521. 4.

ALBERTI PIGHII *Campensis*, Philosophi Mathematici, ac Theologiæ baccalaurei formati, adversùs prognosticatorum vulgus, qui annuas prædictiones edunt, & se Astrologos mentiuntur, Astrologiæ defensio, ad Augustinum Nyphum Suessanum Philosophorum nostræ ætatis principem & Astrologiæ sincerioris restauratorem. 1. f. 6. d. H. 1538. 4.

Opera ORONTII FINÆI Delphin. Regii Mathematicarum Lutetiæ Professoris.

ARithmetica Practica, libris quatuor absoluta, omnibus qui Mathematicas ipsas tractare volunt perutilis, admodúmque necessaria facta, magna formâ. 6. f. S. 1542. fol.

Arithmetica Practica, in compendium per authorem ipsum redacta, multisque accessionibus locupletata: Iis qui ad liberam quamvis, nedum Mathematicam aspirant Philosophiam perutilis, admodúmque necessaria, minori formâ. 2. f. 6. d. S. 1544. 8.

Ta-

* Croix du Maine. p. 17. *Meteores* &c: *imprimé par Chaudiere*, 1548.

Tabula proportionalis, omnibus Aſtronomicis ſupputationibus indifferenter accommoda, per eundem Orontium, fideliter admodum ſupputata. 1545. . . 6. d.

In ſex priores libros Geometricorum elementorum *Euclidis Megarenſis* demonſtrationes, recèns auctæ, & emendatæ unà cum ipſius *Euclidis* textu Græco, &. interpretatione Latinâ *Bartholomæi Zamberti Veneti*. Omnia ad fidem Geometricam per eundem Orontium recognita, magna forma. . . 8. ſ. S. 1536. fol.

De Mundi Sphæra, ſive Coſmographia primave Aſtronomiæ parte Lib. V. inaudita methodo ab authore renovati, propriiſque tum Commentariis & figuris, tum demonſtrationibus & tabulis recèns illuſtrati.

Ejuſdem *Orontii*, Rectarum in circuli quadrante ſubtenſarum (quos ſinus vocant) demonſtratio ſupputatióque facillima, nunc primùm edita, unà cum eorundem ſinuum tabula fideli admodum calculo reſtituta.

Ejuſdem *Orontii* Organum univerſale, ex ſupradicta ſinuum ratione contextum, quo cum Geometrici, tum omnes Aſtronomici canones, ex quatuor ſinuum proportione pendentes, mira facilitate practicantur, magna forma. 12. ſ. S. 1542. fol.

De Mundi Sphæra, ſive Coſmographia Aſtronomiæ parte Lib. V. ab ipſo Authore recogniti, aucti & prorſus renovati, ſeorſúmque in ſtudioſorum gratiam abſque Commentariis recenter impreſſi, minori forma. . . 1. ſ. 8. d.

Quadratura Circuli, tandem inventa & clariſſimè demonſtrata.

De Circuli menſura, & ratione circumferentiæ ad diametrum, Demonſtrationes duæ.

De multangularum omnium & regularium figuram deſcriptione, Liber hactenus deſyderatus.

De invenienda longitudinis locorum differentia, aliter quàm per Lunares eclipſes, etiam dato quovis tempore, Liber admodum ſingularis.

Pla-

Planiſphærium Geographicum, quo tum longitudinis atque latitudinis differentiæ, tum directæ locorum deprehenduntur elongationes, magna forma. . . 8. ſ. S. 1544. fol.

Quadrans Aſtrolabicus, omnibus Europæ regionibus inſerviens, ex recenti & emendata ipſius authoris recognitione, in ampliorem ac longè fideliorem redactus deſcriptionem, magna forma. . . 1. ſ. 8. d. S. 1534. fol.

Quadrantis inſtrumentum affabre paratum. 7. ſ.

Integra orbis deſcriptio, in formam cordis humani. . . 2. ſ.

Les Canons & Documens très amples, touchant l'uſage & pratique des communs Almanachs, que l'on nomme Ephemerides.

Briefve & Iſagogigue Inſtruction, ſur la Judiciaire Aſtrologie, pour ſavoir prognoſtiquer des choſes advenir par le moyen deſdites Ephemerides.

Le tout nouvellement & très clairement redigé en langage François, en moyenne forme. . . 1. ſ. 3. d. S. 1543. 8.

MEDICI.

PEDANII DIOSCORIDIS *Anazarbei* de Medica materia libri ſex, *Ioanne Ruellio Sueſſionenſi* interprete, nunc primùm ab ipſo *Ruellio* recogniti & ſuo nitori reſtituti, minori forma. . . 6. ſ. 6. d. S. 1537. 8.

Stirpium differentiæ ex *Dioſcoride* ſecundùm locos communes, opus ad ipſarum plantarum cognitionem admodum conducibile, minori formâ. . . 1. ſ. 8. d. S. 1534. 18.

* NICOLAI MAGNI Doctoris Medici, de Me-

* Hunc librum in Simleri Bibliothecâ lego apud Mich. Vaſcoſanum excuſum. Et libros à Vaſcoſano excuſos conſtat apud Colinæum venales aliquando proſtitiſſe; uti Medic. Galen. Lat. 1547. fol.

Medicis pulveribus libellus. . 1. ſ. 3. d. M. 1545.

PAULI ÆGINETÆ opus de re medica, nunc primùm integrum Latinitate donatum, per *Joannem Guinterium Andernacum* Doctorem Medicum, magna forma. . 25. ſ. S. 1532. fol.

PAULI ÆGINETÆ præcepta ſalubria *Gulielmo Capo Baſilienſi* interprete, mediocri formâ. . . 2. ſ. H. 1512. 4.

CÆLII AURELIANI Methodici Siccenſis liber celerum vel acutarum paſſionum, quâ licuit diligentiâ recognitus, atque nunc primùm in lucem editus, minori formâ. 3. ſ. S. 1533. 8.

* JOANNIS FERNELII *Ambianatis*, de naturali parte Medicinæ libri ſeptem, ad *Henricum*, Franciſci Galliæ Regis filium, magna formâ. . . 14. ſ.

PETRI BRISSOTI Doctoris Pariſienſis Medici Philoſophique præſtantiſſimi Apologetica diſceptatio, quâ docetur per quæ loca ſanguis mitti debeat in viſcerum inflammationibus, præſertim in pleuriſide, mediocri forma. . . 3. ſ. S. 1525. 4.

De Diſſectione partium corporis humani libri tres, à *Carolo Stephano* docto Medico editi, unà cum figuris & inciſionum declarationibus, à *Stephano Riverio* Chirurgo compoſitis, magna formâ. . . 30. ſ. S. 1545. fol.

La Diſſection des parties du Corps humain, diviſée en trois livres, faits par *Charles Eſtienne* Docteur en Medecine: avec les figures & la declaration des Inciſions, compoſée par *Eſtienne de la Riviere* Chirurgien, en grand volume. . . . 30. ſ. S. 1546. fol.

Bonæ Valetudinis conſervandæ præcepta ad magnificum D. *Georgium Stutiaden*, Authore *Eobano Heſſo*. Medicinæ laus ad *Martinum Humum*.

Cœ-

* Simler. Bibliothec. *Pariſiis apud Colinæum*. 1542.

Cœna *Baptistæ Fieræ* de Herbarum virtutibus, & eâ Medicæ Artis parte, quæ victûs ratione consistit.

Item Polybus de salubri victûs ratione privatorum, *Joanne Guinterio Andernaco* Medico interprete. *Aristotelis* Problemata, quæ ad stirpium genus & oleracea pertinent, minori formâ. . . 1. f. 8. d. S. 1533. 8.

Q. SERENI *Samonici* de Medecinâ præcepta saluberrima, per D. *Cæsarium*, ab omnibus quibus scatebant mendis, probè ac diligenter emaculata.

Item *Qu. Rhemnii Fanni Palæmonis*, de ponderibus & mensuris, liber utilissimus, minori formâ. . . 10. d. S. 1533. 8.

Perioche septem librorum primorum *Galeni*, cum quibusdam tum ab eodem, tum aliis authoribus traductis (ut vocant) receptionibus, per *Antonium de Mery* Medicum. Minima formâ. . . . 1. d. 8. d. S. 1534. 12.

Methodus sex librorum primorum *Galeni* in differentiis & causis morborum & symptomatum, in tabellas sex ordine suo conjecta paulò fusiùs, ne brevitas obscura lectorem remoretur & fallat, per *Jacobum Sylvium*. . 2. f. 6. d.

RHASIS Philosophi tractatus nonus ad Regem Almansorem, de curatione morborum particularium: opusculum huic seculo accommodatissimum. . . . 1. f. 3. d. S. 1534. 8.

Syruporum universa ratio, ad *Galeni* censuram diligenter expolita. Cui post integram de coctione disceptationem præscripta est vera purgandi methodus, cum expositione Aphorismi: Concocta medicari. *Michaele Villanovano* Authore. . . 1. f. 6. d. S. 1537. 8.

De Ligno Sancto non permiscendo, *Antonio* Gallo Medico Authore. Idem in imperitos fucatósque medicos. . . 3. f. S. 1540. 8.

Veterinariæ Medicinæ libri duo, *Joanne Ruellio Suessionensi* interprete, magna formâ. 12. ſ. S. 1530. fol.

OPERA HIPPOCRATIS.

HIPPOCRATIS Aphoriſmi, cum *Galeni* Commentariis, *Nicolao Leoniceno Vicentino* interprete.

Item ejuſdem *Hippocratis* Prædictiones, cum *Galeni* etiam Commentariis. *Laurentio Laurentiano* interprete. Ad Græcum codicem ſummâ diligentia recognita, magna formâ. . 10. ſ.

ORIBASII Medici clariſſimi Commentaria in Aphoriſmos *Hippocratis* hactenus non viſa, *Joannis Guinterii* Andernaci Doctoris Medici induſtriâ velut è profundiſſimis tenebris eruta, & nunc primùm in Medicinæ ſtudioſorum utilitatem edita, minori formâ. . 3. ſ. S. 1533. 8.

HIPPOCRATIS *Coi* de Natura humana liber, cum duobus Commentariis *Galeni*.

Ejuſdem de victûs ratione ſalubri liber, cum Galeni Commentario, *Hermanno Cruſerio Campenſi* interprete, minima formâ. . 1. ſ. 8. d. S. 1534. 12.

GALENI in librum *Hippocratis* De victûs ratione in morbis Acutis Commentarii quatuor, *Jaanne Vaſſæo* Meldenſi interprete, à quo denuo ſunt recogniti, & reguſtati, minori formâ. . . . 4. ſ. S. 1542. 8.

GALENI in librum *Hippocratis* de victûs ratione in morbis acutis Commentarii quatuor, Joanne Vaſſæo Meldenſi interprete, magna formâ. . . . 6. ſ. S. 1531. fol.

HIPPOCRATIS *Coi* liber primus & tertius de morbis Epidemiis, id eſt, vulgaribus, cum Commentariis *Galeni*, *Hermanno Cruſerio Campenſi* interprete, magna forma. . 7. ſ. S. 1534. fol.

Claudii GALENI *Pergameni* in *Hippocratis* prorrhetici librum primum Commentariorum libri tres, nunc primùm à *Joanne Vaſſæo Mel-*

denſi

densi Latinitate donati, ac in lucem editi, magna forma. . . 4. f.

Opera CLAUDII GALENI Pergameni Medici, magna forma.

DE Placitis *Hippocratis* & *Platonis* Opus eruditum & Philosophis, & Medicis utilissimum, novem libris (quorum primus desyderatur) comprehensum, nunc primùm Latinitate donatum, *Joanne Guinterio Andernaco* interprete. . . . 10. f. S. 1534. fol.

De Simplicium Medicamentorum facultatibus libri undecim, *Theodorico Gerardo Gaudano* interprete. Qui emendatiores exeunt, locis compluribus restitutis ex vetustissimorum exemplarium collatione. . . 15. f. S. 1530. fol.

De compositione Medicamentorum secundùm locos, seu quæ unicuique corporis parti conveniunt, libri decem, opus & eruditum & omnibus medicis necessarium, nunc primùm Latinitate donatum, ac in lucem editum per *Joannem Guinterium Andernacum*. . 18. f. S. 1535. fol.

De compositione Medicamentorum cata geni sive secundùm genera, libri septem, *Joanne Guinterio Andernaco* interprete. . 12. f. S. 1530. fol.

De Anatomicis administrationibus libri novem, *Joanne Guinterio Andernaco* Medico interprete. . . 8. f. S. 1531. fol.

Methodus medendi, vel de morbis curandis libri quatuordecim, *Thomâ Linacro Anglo* interprete. . . 15. f. S. 1530. fol.

De sanitate tuenda libri sex, *Thomâ Linacro Anglo* interprete, ad Græcum exemplar denuo collati. . . 6. f. S. 1530. fol.

De affectorum locorum notitia libri sex *Gulielmo Capo Basileiensi* interprete, post tertiam recognitionem iterum emendati. . 9. f. S. 1539. fol.

De temperamentis libri tres:
De inæquali intemperie libri tres, *Thoma Linacro Anglo* interprete. . . 4. ſ. S. 1523. fol.

Opera GALENI de pulſibus, *Hermanno Cruſerio Campenſi* interprete, quorum ſequitur catalogus.
Ad Tirones, lib. I.
De differentiis pulſuum, Libri IIII.
De dignoſcendis pulſibus, Libri IIII.
De Cauſis pulſuum, Libri IIII.
De præſagitione ex pulſibus, Libri IIII.
De uſu pulſuum, Liber I. 12. ſ. S. 1532. fol.

De cauſis reſpirationis, libellus.
De uſu reſpirationis, Liber I.
De ſpirandi difficultate, Libri III. *Joanne Vaſſæo Meldenſi* interprete. . . 4. ſ. S. 1533. fol.

De antidotis libri duo, à *Joanne Guinterio Andernaco* nunc primùm Latinitate donati.
Ejusdem *Galeni* de remediis paratu facilibus liber unus, eodem *Ioanne Guinterio Andernaco* interprete. . . 5. ſ. S. 1533. fol.

De Criſibus libri tres, *Nicolao Leoniceno* interprete, ad Græci exemplaris fidem recogniti. 3. ſ. S. 1530. fol.

De differentiis febrium Libri duo, *Laurentio Laurentiano Florentino* interprete: accuratè per *Simonem Thomam* recogniti, & ex fide Græci exemplaris penè alii facti. . 2. ſ. 6. d. S. 1523. fol.

Varia GALENI Opera, *Ioanne Guinterio Andernaco* interprete, partim nunc recèns edita partim diligentiſſimè recognita, quorum nomina ſequuntur.
De facultatum naturalium ſubſtantia, Lib. I.
Quod animi mores, corporis temperaturam ſequuntur, liber I.
De propriorum animi cujuſque affectuum agnitione & remedio, liber I.
De ſectis, ad Medicinam introductio, liber I.
De Elementis ſecundùm Hippocratis ſententiam, Libri II.

In

In Hippocratis librum de natura hominis, Commentarii II.
In Hippocratis opus de victûs ratione privatorum Commentarius I.
De constitutione Artis Medicæ, liber I.
De præsagiis ex insomniis, libellus I.
De optima corporis humani constitutione, libellus I.
De bono corporis habitu, Liber I.
De plenitudine, liber I.
De atra bile, liber I.
De tumoribus præter naturam, liber I.
De diebus decretoriis, libri III. nunc ab interprete asserti.
De morborum temporibus, liber I.
De totius morbi temporibus, liber I.
De theriacâ, liber I.
De pulsibus introductio, liber I.
Introductio seu Medicus Galeno inscriptus, hæc omnia. 18. f. S. 1534 fol.

Diversa GALENI Opera jam primùm in lucem edita, *Joanne Guinterio Andernaco* Medico interprete, quorum nomina sequuntur:
De tremore, palpitatione, convulsione, & rigore, liber.
De prænoscendo, liber.
Ad eos qui de typis scripserunt, de circuitibus, liber.
De typis Commentarius.
De præstantissimâ Medicorum secta ad Thrasybulum, liber.
De vulvæ consectione libellus.
De formatione fœtûs, libellus.
De medendi ratione per venæ sectionem, liber.
De sanguinis missione ad Erasistratum, liber.
De hirudinibus, revulsione, cucurbitulâ, & scarificatione libellus.
An sanguis in arteriis secundùm naturam contineatur, liber.
De purgantium Medicamentorum facultate, libellus.
Quos purgare, & qualibus in id efficacibus

medi-

medicamentis, & quando oporteat, libellus.

De venæ ſectione adverſus Eraſiſtrateos Romæ degentes liber, Joſepho Tectandro Cracovienſi interprete. Hæc omnia opera diverſa. 10. f. S. 1536. fol.

Opuſcula aliquot CL. Galeni, quorum ſequitur index.

Hippocratis de aëre, aquis, & locis, libellus: Jano Cornario interprete. Galeni Commentaria deſyderantur.

Galeni de cibis boni & mali ſucci, liber.

De attenuante victûs ratione, liber.

De ptiſanâ, liber.

De parvæ pilæ exercitio, liber.

De cognoſcendis, curandíſque animi morbis, libellus.

De cujusque animi peccatorum notitiâ atque medelâ libellus.

De aſſuetudinibus, liber.

Ars tuendæ ſanitatis, num ad Medicinalem artem ſpectet, an ad exercitatoriam, ad Thraſybulum, liber.

De inſtrumento odoratûs, liber.

De motu thoracis & pulmonis, fragmentum.

Liber, in quo inquiritur, an omnes particulæ animalis, quod fœtatur, fiant ſimul.

Liber falſò inſcriptus Galeno, an animal ſit id quod in utero eſt.

De ſeptimeſtri partu, liber.

De maraſmo ſpecie tabis, liber.

De comate, liber.

De cauſis procatarcticis, liber.

De Urinis, liber.

De Theriaca ad Pamphilianum, liber.

De remediis facilè parabilibus, liber.

De remediis facilè acquiſibilibus, liber.

De facilè parabilibus, liber.

De ſubſtitutis Medicinis liber.

Documentum de puero epileptico.

Liber Galeno aſcriptus, de incantatione, adjuratione & ſuſpenſione.

Liber de oculis.

De Anatomia oculorum Galeno adſcriptus liber.

De

De rerum affectûs dignotione & medicatione, liber.

An qualitates incorporeæ sint.

De bonitate aquæ, liber : hæc opuscula omnia. . . . 10. f.

Varia Opera GALENI Mediocri formâ.

CL. GALENI *Pergameni* Ars Medica, quæ & Ars parva, *Martino Acakiâ Catalaunensi* Doctore Medico interprete & enarratore. 13. f.

De Alimentorum facultatibus libri III. *Joachimo Martinio Gandavo* interprete. . 6. f. S. 1530. 4.

Cl. GALENI *Pergameni*, secundùm *Hippocratem* Medicorum facilè principis opus de usu partium corporis humani, magnâ curâ ad exemplaris Græci veritatem castigatum, universo hominum generi apprime necessarium *Nicolao Regio Calabro* interprete. . 12. f. S. 1528. 4.

De sectis Medicorum, *Georgio Vallâ* interprete, libellus.

ALEXANDRI APHRODISEI Medici Clariss. de febribus, eodem interprete.

HIPPOCRATIS de natura humana, *Andrea Brentio Patavino* interprete. . 1. f. 6. d.

GALENI *Pergameni* dissectionis venarum arteriarúmque Commentarium.

Ejusdem de nervis compendium, *Antonio Fortolo Joseriensi* interprete. . . 10. d.

Commentariolus de pulsibus ad Medicinæ Candidatos, *Joanne Guinterio Andernaco* interprete. . . 1. f.

De Theriaca ad Pisonem liber, *Joanne Guinterio Andernaco* interprete. . . 2. f. S. 1531. 4.

Varia opuscula GALENI, minori formâ.

De elementis ex *Hippocratis* sententiâ, libri duo, *Joanne Guinterio Andernaco* interprete, recèns à quodam ad Græcum exemplar recogniti. 1. f.

Definitiones Medicinæ, *Jonâ Philologo* interprete.	10 d. S. 1528. 8.
Introductio, seu Medicus. De sectis ad Medicinæ candidatos opusculum, *Ioanne Guinterio Andernaco* interprete.	2. s. S. 1528. 8.
De constitutione Artis Medicæ liber, *Iano Autoniaco* interprete.	8. d. S. 1531. 8.
De diebus decretoriis, libri III. De morborum temporibus, liber I De generalibus morborum temporibus, liber I.	2. s. 6. d. S. 1529. 8.
De differentiis morborum Liber I. De causis morborum, Lib. I.	1. s. S. 1528. 8.
De differentiis symptomatum, liber I. De causis symptomatum, libri III. interprete Thoma Linacro.	2. s. 6 d. S. 1528. 8.
De motu musculorum libri duo, *Nicolao Leoniceno* interprete. Item libellus ejusdem Authoris, cui titulus est, Quos oportet purgare, & qualibus medicamentis purgantibus, & quando.	1. s. S. 1528. 8.
De Atra bile, liber. De tumoribus præter naturam liber: *Ioanne Guinterio Andernaco* interprete.	10. d. S. 1529. 8.
De semine libri duo, *Ioanne Guinterio* interprete. Adjectæ sunt ad calcem, Græci exemplaris castigationes aliquot.	2. s. S. 1533. 8.
Cl. GALENI *Pergameni*, libri III. Primus de facultatum naturalium substantiâ. Secundus, quòd animi mores corporis temperaturam sequuntur. Tertius, de propriorum animi cujusque affectuum agnitione & remedio. *Io. Guinterio* interprete.	1. s. 6. d. S. 1528. 8.
GALENI ad Patrophilum de constitutione	

ne

ne Medicinæ Græcè. . . . . 1. f. 3. d. S. finè ann. 4.

De pulsibus liber introductorius, Græcè. 10. d. S. 1529. 8.

De remediis paratu facilibus liber Græcè. 10. d. S. 1530. 8.

De Urinis, Liber.
De enchymiâ & cacochymiâ, Græcè. . 2. f. S. finè ann. 8.

LIVRES ECCLESIASTIQUES

à l'usage de *Soissons*.

Antiphoniels. 4. f.

Messelz. . . . . . 30. f.

Breviaires, Yver & Esté. . . 15. f.

Journaux. . . . . 3. f.

Synodaux. . . . . . 2. f. 6. d.

Autun.

Breviaires. . . . . 7. f. 6. d.

Processionaires. . . . . 4. f.

Messelz. . . . . 25. f.

Manuels. . . . 6. f.

Graduels. . . . 35. f.

Bourges.

Messelz. . . . . 25. f.

Cambray.

Messelz. . . . . . 12. f.

Sens.

Breviaires, Yver & Esté. . . . 12. f.

Proceſſionnaires. . . . 6. ſ.

Chaalons.

Heures petites. . . . 1. ſ.

Meſſelz. . . . 25. ſ.

Rome.

Proceſſionaires petits. . . . 2. ſ. 6. d.

Collectarium Romanum. . . . 1. ſ.

Chartres.

Heures petites. . . . 1. ſ.

Heures gros traict. . . 1. ſ. 3. d.

Breviaires. . . . 6. ſ.

Proceſſionnaires. . . . 4. ſ.

Meſſelz petits. . . 12. ſ.

Meſſelz grans. . . . 25. ſ.

Graduels. . . . . 35. ſ.

Breviaires notés, ou Antiphoniels. . 7. ſ.

Frontevaux.

Journaux. . . . . 10. ſ.

Meaux.

Meſſelz. . . . 15. ſ.

Heures gros traict. . . . 1. ſ. 6. d.

Nevers.

Meſſelz. . . . . 30. ſ.

Poi-

Poitiers.

Messelz petits.	15. s.

Senlis.

Heures gros traict. . . .	1. s. 6. d.
Breviaires Yver & Esté. . . .	20. s.

Saron.

Heures petites. . . .	1. s. 6. d.

Satis hactenus me detinuerunt Galli, præcipuè Parisienses, Typographi. Tempus est jam ad alios transeundi; qui in cœteris passim Europæ partibus Litteras excoluerunt.

Inter Basileenses magnum nomen habuit JOANNES OPORINUS, cujus tamen characterum Græcorum formam & speciem non possum admodum laudare. Id equidem (ut verum fatear) post multos alios observavi Germanas librorum editiones plerumque reliquis nitore cedere, copiâ præstare. Absit autem à me, ut Germanorum industriam elevem, & ab incultiorum paulò ac rudiorum typorum habitu illam, quam aliunde meruerunt, laudem præreptum eam. Utilitate amicitias probamus; eâdem quoque magis, quàm exteriore cultu, apud lectores saniores, libris suus stat honos ac pretium: & parum sapere hunc sanè æstimo, cui nugas vendibiliores reddunt typi utcumque magnificentissimi. Neque interim disputo, quin frugiferis doctorum lucubrationibus ex impressionis venustate elegantiæ plurimum & gratiæ accedat.

(a) OPORINI vitam *Melchioris Adami*, cui eam debemus, verbis præcipuè describam.

Nascentem (b) OPORINUM *excepit Basilea anno Christi supra millesimum quingentesimum septimo, die conversionis Pauli*, 25 *Januarii. Patrem habuit* JOANNEM HERBST *pictorem*, *& virum pium*, *sed in re tenui. Familiæ nomen ex vernaculâ linguâ in Græcam commutavit: illud ex* (c) *Martiali*;

Si

(a) Vit. German. Philosoph. (b) Zeltner. Corrector. Centur. p. 389. *In conceptione macula genitalis, viso à matre parricidâ & horrore indè exorto, ei fuit impressa.*
(c) Lib. 9. Epig. 13.

Si daret autumnus mihi nomen, Ὀπωρινὸς *essem*;
Horrida si brumæ sidera, Χειμερινὸς;

ingeniosè mutuato, cum non obscuro omine, fore aliquando, ut cum ROBERTO WINTERO, *qui* CHIMERINUM *se postea vocavit, typographicam negotiationem iniret.*

Pater ipse filium literarum rudimenta docuit: & in ludum literarium duxit: ac tradita à (a) præceptoribus, domi exegit & repetivit. Postquam in patria feliciter fundamenta jecisset: ob patris inopiam Argentinam descendit: & in pauperum scholasticorum contubernio quatuor ferè annos vixit. Docebat eâ in urbe tum Gebuilerus, doctus informandæ juventutis moderator. Hôc magistro & duce OPORINUS *usus tantum profecit, ut Latinè purè loqueretur, & Græcæ linguæ non prorsus ignarus esset. Maturitatem ætatis & judicii adeptus, patriam repetit, perfectæ eruditionis desiderio ductus. Viros igitur doctos, quorum Basilea semper ferax fuit, sedulò audivit: & eorum institutione judicium de artibus humanioribus, quarum gustum jam perceperat, informare didicit. Sed eum cursum diu tenere non potuit.*

Cùm enim patris paupertas subsidia domestica negaret; nec quod aliunde accederet, sperare posset; ad Abbatem S. Urbani, quod Monasterium Helvetiæ est sub ditione Lucernensium, se contulit: & ibi juventutem, quæ aliquando in collegium recipienda erat, docuit. Eâ in conditione agens venit in familiaritatem Xylotecti, Canonici apud Lucernenses. Conjungebat eos, quæ in concilianda amicitiâ plurimum potest, ingeniorum similitudo & politiorum literarum cultura. Hunc Xylotectum Evangelii puritatem amplexum, monasticæ ipse scholæ pertæsus, Basileam est secutus, studiorum cursum continuaturus. Sed cùm nec tum subsidia ulla à quoquam suppeditarentur; Græcos Theologos, ut Irenæum & alios, describendos suscepit: quos magno sumptu Joan. Frobenius Græcè in publicum emittebat. Descripsit etiam ipse sibi, cùm magna tunc temporis esset excusorum librorum caritas, Latinos poëtas: eósque assiduâ lectione familiarissimos sibi reddidit. Quam adolescentis industriam conspicatus Erasmus, plurimùm eum dilexit: útque gnaviter pergeret, hortatus est.

Anno deinde vigesimo septimo, Xylotecti pestis contagione sublati viduam uxorem duxit; vetulam, morosam & austeram: quod ipse Oporinus sæpe dixit: idem sibi quod Socrati accidisse; ut cum Xantippe philosophari disceret. Postea anno trigesimo ludo patrio præfectus, feliciter juventutis studia est moderatus. Sed is quoque scholasticæ vitæ cursus citò est interruptus. Cum enim naturæ præstantia ipsum non nisi ad summa hortaretur; authore & suasore JOANNE OECOLAMPADIO, *Medicinæ se studio addixit: præsertim cùm ibi esset* THEOPHRASTUS PARACELSUS, *qui unius anni spacio eximium*

illius

(a) Zeltner. Ibid. *Studiorum magistris creditus eò usque profecit, ut postmodum à Theodoro Zwingero publicus Dei Optimi Maximi contra Anti-Christum & portas inferorum Notarius appellatus fuerit.*

illius artis Doctorem se perfecturum polliceretur. Cum hôc igitur, quamdiu Basileæ vixit, semper est versatus, domesticâ etiam ejus consuetudine usus, & (a) amanuensis officio functus. Et certè plurima ex iis, quæ sunt Paracelsi impressa, Oporini manu scripta fuere: quæ ipse, ut erat facilis, istius sectæ hominibus haud gravatè communicavit. Fidem & diligentiam Oporini ipse Theophrastus prolixè commendavit: ac in quodam libello ex multis famulis unicum se Oporinum fidelem expertum esse fatetur. Promiserat Theophrastus Laudani conficiendi rationem Oporino se traditurum; quâ spe illectus cum in Alsatiam est comitatus: & biennium alterum apud eum hæsit. Tandem impetraturum se à magistro suo, quod cupiebat, diffidens, eum deseruit: & Basileam ad uxoris imperium, acceptâ ab illo laudani portione, rediit: quâ, velutidivinâ virgulâ, non multò post, servatus fuit. Sumpto enim purgandi causâ Mercurio præcipitato; rixâ cum uxore ortâ, noctu domo egressus, ad patrem contendit. Haustâ in via aqua copiosiore; & quia pulsandis ædibus patri dormienti molestus esse nollet, ad fores adsidens, frigore oborto, toto corpore, capite inprimis, adeò intumuit: ut de vitâ medici desperarent. Dum ita aliquandiu decumberet, & quodam die solus in lecto esset; recordatus laudani sui, ad peram, quâ continebatur, arrepsit: ac tres pilulas deglutiit. Ibi somno consecuto, contra uxoris opinionem, quæ mortuum inventuram se sperâ-rat, tumore sublato, incolumis evasit. Postea mortuâ uxore Lucernæ, quò bonorum suorum causâ quotannis excurrebat; amplam quidem hæreditatem aditurum se putabat: sed tantum abfuit, ut aliquid obtinuerit; ut etiam jure rem experturus, fraude affinium non leve damnum fecerit. Docebat eo tempore Græcam linguam Basileæ magnus ille GRYNÆUS *Heidelbergâ illuc accersitus. Is Oporinum propter ingenii, & morum elegantiam, & Græcæ linguæ præstantem cognitionem plurimùm diligebat: & hic vicissim Grynæum præceptorem, omni cultûs & pietatis studio reverenter observabat. Subinde igitur Grynæus res Oporini promovere: studia ejus & ingenium aliis commendare: omnibus denique humanitatis officiis ac benevolentiæ, honori & commodo ipsius consulere. Quare cum S. Scripturam explicare, auctoritate senatûs, Grynæus juberetur; effecit, ut eâdem professione & collegii Augustiniani procuratione, cui ante hac præfuerat, sibi Oporinus substitueretur. Ad studia itaque & secundas nuptias reversus magnâ cum laude & auditorum fructu munere isto scholastico est functus. Mira enim in docendo erat perspicuitas, dexteritas, & erudita facilitas. Plutarchi vitas Græcè frequentibus auditoribus doctè & prudenter enarravit. Domum cum suis reversus prælecta accuratè ab iisdem exige-*

(a) Zeltner. Ibid. p. 390. *Famulus & amanuensis hujus Thrasonis factus, plurima pericula subiit. Solebat enim iste vino madidus, qualis non rarò erat, stricto gladio mediâ interdum nocte per dimidium ferè horæ cum larvis non sinè ingenti strepitu, & Oporini in eodem cubiculo dormientis metu ac horrore depugnare. Quibus præteritis excitatus Oporinus ex ore Theophrasti excipere jubebatur expeditè sæpius recitata prompto calamo, ut dæmonem malum ita ei suggessisse ipse etiam amanuensis suspicatus sit. Plurima certè, quamvis adhuc in scriniis latentia supersunt Theophrasti opuscula manu descripta Oporini. Abhorruit tandem à magistro impio noster, &c.*

exigere solebat. Interdum & poëticen docebat: ac versus discipulorum rarâ cum humanitate elimabat, singulis candidè ostendendo, quid desideraret.

Collegio illi cùm esset præfectus, ERASMO *Basileam reduci, & vitæ ibidem catastrophen exspectaturo, vinum honorarium officii causâ offerebat. In mutuum complexum postquam venissent, & dextras junxissent; Erasmi manum Oporinus duriùs compressit. Ille, ut erat chiragricus, graviter se lædi exclamabat. Sive serio sive joco hoc ab Erasmo factum; Oporinum constat attonitum obmutuisse. Id animadvertens Erasmus, amicè compellat: vinum infundi jubet: & ut animum recipiat, hortatur. Consedit cum suo comitatu, qui ob Erasmi adventum frequens erat, Oporinus: & semel atque iterum in orbem redeunte poculo, ad se quoque reversus, doctâ & gravi oratione atque Erasmo ipso dignâ, Erasmum excepit. Digressi sunt non absque mutui amoris fomite: quo veræ benevolentiæ sanctè cultæ igniculos semper aluerunt. In labore cùm totus esset Oporinus, Academia illa decretum facit; ut quisque Professorum in eâ facultate, in quâ doceret, gradum summum petat, si antea non sit consecutus. Ibi quidam, trigesimum ætatis annum egressi, cùm eò usque hujusmodi eruditionis testimonia neglexissent, ea tunc ambire, aut oblata suscipere recusârunt: quibus dimissis alii eorum in locum fuerunt recepti. Inter eos cùm & Oporinus esset; animum ad typographiæ studium convertit: & cum affine* ROBERTO WINTERO *auctores melioris notæ typis cœpit exscribere. Offerebant ei Academiæ præsides, qui de ingenio ejus præclarè sentiebant, multis jam maturæ eruditionis editis testimoniis probato, satis amplos ex Canonicatu D. Petri reditus, si Jurisprudentiæ studium aggrederetur. Sed Oporinus remotum à litibus vitæ genus amans, & flexibiles illas in utramque partem casuum disputationes aversatus; hanc quoque occasionem neglexit: eóque illustri documento fuit, Deum actionum nostrarum & finem & rationem providè ac sapienter regere & dirigere: eo modo, quem ad verbi sui propagationem, nominis sui gloriam, & nostram salutem maximè expeditum novit. Ut enim typographia à studiis Oporinum retraxit, intercepto solidioris, magísque durabilis prosperitatis, quam attulissent, cursu: ita eximiam ad Reipubl. literariæ commoda accessionem adjunxit, aliísque suo damno profuit.*

OPORINUS (*a*) *temporum injuriâ factus typographus, intrà paucos annos aut excudit ipse plurimos, optimos & rarissimos libros, aut excudi per alios curavit, idque quàm castigatissimè. Scholia scripsit in priora aliquot capita C. Julii Solini Polyhistoris, excusa cum Solino & Pomponio Melâ Basileæ apud Robertum Winter. Scholia in libros Tusculanarum quæstionum Ciceronis, anno 1544. impressa ab ipso authore. Juvenis collegerat in omnes Demosthenis orationes, ex diversis doctorum lucubrationibus, annotata quædam, quæ aliquâ saltem ex parte, videlicet ad orationem usque de falso testimonio in Aphobum, excusa sunt cum Demosthene apud Hervagium Basileæ: reliqua apud ipsum adhuc manuscripta servantur (quemadmodum & propriorum nominum ex*

(*a*) Simler. Biblioth. 1574.

ex diversis opt. quorúmque authorum scriptis Onomasticon, magno studio annis jam aliquot ab eo collectum) per occasionem in publicum edenda. Collegit quoque eodem instituto, in Laurentii Vallæ elegantiarum libros, diversorum doctorum censuras, justæ magnitudinis libellum: item annotationes & Commentaria diversorum in omnia M. T. Ciceronis Opera, seorsum tamen excusis primùm iis, quæ ad Orationes, dein quæ ad Rhetoricos libros, pòst ad Philosophicos, & Epistolas tam Familiares quàm ad Atticum & Q. Fratrem attinebant: quæ quidem & in Italiâ Galliâque, & Basileæ semel atque iterum sunt excusa. Eandem operam in Plinii quoque Nat. historiâ, & quibusdam aliis classicis scriptoribus inchoatam, brevì (si Deus volet) & absolvet, & publico studiosorum usui communicabit. Quin & Bucolicorum Latinorum authores, quotquot à Virgilii ætate ad nostra usque tempora eo poëmatis genere sunt usi, collegit: quorum tomum primum jampridem edidit, brevì daturus & alterum, id quod & in recentioribus Comicis & Tragicis, tam sacris quàm prophanis, itémque Satyrographis, & in universum poëtis omnibus uno aliquando volumine conjungendis sedulò curat. Plutarchi vitarum epitomen priùs à Dario Tiberio equite Cesænate conscriptam, ita ab innumeris, quibus scatebat, mendis repurgavit, ut facilius ei fuerit de integro eam ex Plutarcho colligere: id quod ei in Pausaniæ Atticis & Corinthiacis à Domitio Calderino olim conversis, in Arriano de rebus gestis Alexandri Magni à B. Facio Latinitate donato; Themistio ab Hermo, Thucydide & Herodoto à L. Valla Latinè versis, & à se recognitis accidit. Annotationes ipsius in Tusculanas Cic. quæstiones unà cum aliis excusæ sunt, mutato tamen nomine; è Græcis convertit quædam ex Theocriti Scholiaste; in Xenophonte à Birkeimero inchoata supplevit. Hesiodi quæ extant opera ad verbum expressit, adjectis etiam Annotationibus, quas tamen nondum in publicum emisit: quemadmodum & quas in totam Homeri Iliada ex Eustathio & aliis Græcorum Latinorúmque scholiis, item quas in Melam, & poëtas aliquot Latinos à se juvene prælectos collegit, necdum sub limam revocavit. Aristotelis opera primus omnium, ut quæ quidem Græcè extabant, Latinè etiam conjungi atque legi à pluribus possent; partim suâ ipsius, partim aliorum ad hoc ope usus, curavit: collecto etiam locuplete tam Græci quàm Latini exemplaris rerum & verborum memorabilium Indice: quam operam priùs etiam in Platone Græco, & Polluce, & Cœlii Rhodigini antiquis lectionibus, & Hermolai in Plinium castigationibus, ac pluribus aliis Basileæ editis præstiterat: nec cessat etiamnum præstare in optimos quosque libros, ipsius fidei atque industriæ commissos. (*a*) *Istiusmodi lucubrationibus, & optimorum quorumvis auctorum politis editionibus à doctis omnibus gratiam iniit maximam: & nomen in repub. literariâ sibi comparavit præclarum ac nunquam intermoriturum. Quicunque enim illius ævo aliquid in publicum ingenii ac doctrinæ monumentorum daturi erant; Oporini ex officina id ut prodiret, expetiverunt: literis*

(*a*) Melch. Adam. de Vit. German. Philosoph.

literis & dedicationibus etiam ipsum ornarunt: rati vel hinc lucubrationibus suis non parum dignitatis & commendationis accessurum, si Oporini nomine & typis scripta sua in aliorum conspectum venirent. Ita Andreas VESALIUS, *ut de aliis taceam, opus anatomicum Oporini typis commisit: Erasmus etiam complura eâdem in officinâ edidit. Fuit vir religiosus & integer, erga omnes, præsertim studiosos, supra facultatum modum, liberalis: in suos pietatem declaravit singularem. Nam cùm pater artem suam deseruisset, ne idola & id genus imagines pingeret; illum Oporinus, innumeris gravissimarum expensarum molestiis undiquaque circumventus, piè aluit, nihilque ipsi, quamdiu superfuit, desieri est passus. Iisdem pietatis officiis sorores (matrem enim maturè amisit) prosecutus. Erat in eo veritatis studium maximum, & candor illæsus. Exspatiatus aliquando ad Joannem Rodolphum* STOER *Abbatem Morbacensem, negotii cujusdam conficiendi causâ, cùm admissus continuò non esset, domum rediit; & satis acerbas ad Abbatem literas misit: quibus ludibrio se & morionis loco haberi, molestum sibi esse ostendebat: sed quia stultorum esset vera dicere, se quoque vera dicturum affirmabat. Inde in stolidam aulicorum plerorumque superbiam est invectus; qui imperitiâ aliorum abusi, usurpatâ omni administratione & imperio insolescerent, altósque gererent spiritus. Abbas, ne cicadam alâ corriperet, amicissimè Oporinum invitavit: & annuum stipendium, quo Sigismundum Gelenium, virum doctissimum, honoraverat, post obitum illius* (a) *in Oporinum, bibliothecæ suæ locupletandæ ergò, transtulit.*

OPORINI insigne typographicum fuit Arion in medio mari Delphino insistens, tenénsque fidem lævâ, plectrum dextrâ, cum hâc epigraphâ. (b) *Invia virtuti nulla est via. Fata viam invenient. Arion.* (c) Alia quoque mihi occurrit epigrapha, ex (d) Herodoto sumpta: κύκλος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων περιφερόμενος οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχεῖν. Respiciunt hæc verba calamitatem, quam rebus ejus domesticis tandem importavit (e) contractum imprimis cum Roberto Wintero affini consortium.

OPORINUS (f) aliquando libris suis adjecit Minervæ armatæ imaginem; quo symbolo usus est (g) Winterus.

Quoniam verò mentio modò facta est litterarum: & dedicationum, quibus ornatus est ab eruditis, nonnullas ex his producere non pigebit.

(a) Sigism. Gelenius obiit ann. 1554. Zeltner. Typogr. Correct. Cent. p. 228.
(b) Nouvel. Addit. aux elog. de Teiss.
(c) Vide Euripid. 1562.
(d) Consule Herodot. apud Henr. Steph. 1570. pag. 53. lin. 30.
(e) De hôc deinceps.
(f) Vide ad calcem Theonis edit. ann. 1541. apud Oporin.
(g) Cicer. Somn. Scip. apud Winter. 1538.

(a) *Joan-*

(*a*) *Joanni Oporino suo Xystus Betuleius S.*

INter cæteros illos Græcos codices, Oporine charissime, non alius mihi meísque studiis commodior in præsenti erat, quàm Sibyllinus hic: eo quòd Lactantio, quem juventuti nostræ in scholâ enarro, mirificè inservire videbatur. —— Visus sum mihi non parvam à piis lectoribus initurus gratiam, si collationem, quam privatam, propter Lactantianam enarrationem feceram, Sibyllinæ quoque editioni annecterem, suum interim cuique judicium relinquens. Neque tibi, cujus judicio plurimum tribuo, hoc nostrum consilium improbari arbitror. ——Hæc omnia pro tuâ industria & solertiâ, mi Oporine, ita dispones, ut lectoribus grata fore intellexeris. Vale.

(*b*) *Joachimus Camerarius Joanni Oporino S. D.*

MItto tibi tandem Sophoclea nostra, de quibus aliquoties mentio facta est literis nostris: sed neque elaboratione nostrâ perfecta, neque descriptione explanata. Quorum utrique obstiterunt, cùm quidem studium non deesset, varia, & sæpe de improviso oblata negotia. —— Tuæ & eruditioni & diligentiæ permitto cætera: ut jam fortuna hujus editionis futura sit communis amborum: atque facies tu de his jam planè tuis, non meis ampliùs, quicquid volueris. —— Non impedio, quò minùs utare judicio tuo, si quid fortè vel non rectè cogitatum, vel perperàm exaratum esse videatur. Mea quidem opinio est, quamvis de tuâ officinâ multa præclara opera, te curante, exeant, non malè tamen, ne in talibus quidem scriptis divulgandis, operam collocari. Etsi me non fugit, quæ inhumanitas sit seculi nostri, & quæ bonarum artium atque literarum neglectio. Nos vero consolemur propositum istud persuasione honestatis, καὶ ὅτι τὸ καλὸν δὶ αὐτὸ αἱρετὸν. Erit enim, erit aliquando, cùm vel pariet iste tibi lætitiam labos, secundùm Plautum: vel memoria profectò grati animi à posteritate persolvetur meritis tuis. Non enim certè (ut spero) si malè nunc, & olim sic erit: quemadmodum Horatius canit. —— Tibi facio potestatem non modò edendi vel supprimendi ista nostra, quorum maximâ ex parte αὐτόγραφα ad te misimus manûs nostræ: sed prorsus σαωσέμεν, ἢ ἀπολέσθαι. Et de nostris scriptis, cùm semel illa extrusimus, quid deinde fiat, non magnopere laboremus. Iterum atque iterum vale. Καὶ εὐτύχει ἑκάστοτε κατὰ Φοινίκην ἐμπολὴν, ut par est, δὺς τε ἀγαθὸν καὶ λαβών.

Ad hujus editionis calcem hoc carmen adjecit *Carolus Utenhovius.*

(*a*) Vide Sibyllin. Oracul. 1545.
(*b*) Vide Comment. Joach. in Sophoc.

ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΟΥΘΕΝΩΒΙΟΣ Ν. Γ.

Ἰωάννῃ Ὀπωρινῷ τῶν τυπογράφων τῷ πάνυ, εὖ πράττειν.

ΜΕΛΥΔΡΙΟΝ ΣΕΛΗΝΑΙΟΝ.

Ἑλικῶνος ὦ λαχοῖσαι
Ἱερὸν μυχὸν καθέδρης
Χάριτες, Διὸς θύγατρες,
Πεφιλημέναι θεοῖσιν
Ἅμα πᾶσι καὶ θεαίναις,
Ἴθι δεῦρο, καὶ σὺν ἡμῖν
Παβεπεργέων ἁπάντων
Καμεράριον πολιτῶν
Ὄχ' ἄριστον, ἠδὲ μοίσαις
Μεμελημένον Λατίναις
Μεγάλαις τε καὶ Πελάσγαις
Ὁμοφραδμόνεσσι γλώτταις
Ἐπαείσατον κατ' αἶσαν,
Μέλος ἠχέοντες ἡδὺ
Μελιγαρύεσσιν ὕμνοις.
Νυνὶ χρύσεος πάρεστι,
Φίλ' Ὀπωριν', ὡς ἐγῷμαι,
Ἐτεὸν χρόνος καὶ αἰὼν,
Ἐὰν εἰσίδῃς σὺ μοῦνον
Λογίων ἀριθμὸν ἀνδρῶν,
Τὸν ἀπείρατον θ' ὅμιλον,
(Ἀτὰρ ἀφθίτου θεοῖο
Σέβας ἐστί πού τι βαιὸν,
Θέμις εἴκεν ἐστὶ μῦθον
Ἔν' ἀληθινὸν πιφαύσκειν.)
Πλέος ἐστὶ κόσμος ἤδη
Πολυπανσόφων καὶ ἐσθλῶν
Ἅμα ῥητόρων, ποιητῶν,
Λογίων, σοφῶν (τί λέξω
Πλέον;) ἀνέρων ἁπάντων.
Ὁπόσους νυνὶ γὰρ ἔνθα
Κικέρωνας ἔμμεν ἀθρεῖς,
Ὁπόσους σοφοὺς Πλάτωνας.
Κορυφῆς ἐπ' ἄκρον αἰπὺ
Ὁποσοι βροτῶν βροτείης
Σοφίης ἔβησαν ἤδη.

Τίς

Τίς ἂν εἰπέμεν δύναιτο;
Ἐνί τοῖσιν (ὥσκεν εἴπω·
Βραχέει λόγῳ) περισσῶς
Παθεπεργέων ἁπάντων·
Καμεράριον πολιτῶν·
Ἰοαχειμὸς ὄνομ᾽ ἔχων
Ὁ περαίτερος μὲν ἄλλων,
Ἅτε χρυσὸς ἐν μετάλλοις
Πολυτίμιος, καὶ ἄιθων,
Ἅτε πῦρ φαεινὸν ὄρφνῃ.
Σκιερῇ τε νυκτὶ λάμπει.
Ὁ παρὼν ὁμοῖον αἰὼν
Πάρος οὐκ ἔβλεψεν οὔπω
Πεπυκασμένον τὸν ἄνδρα.
Ἀρετῶν τοσάων αἴγλῃ.
Ἐνὶ τοῖσι καὶ σὺ πρῶτος·
Ἀλέγῃ λαχὼν πόνοιο·
Σέο τῶν τύποισι μόχθους·
Λιπαρωτάτοις χαράσσειν.
Σὺ Ὀπωριν᾽ ὢν ἔλαιον,
Δαπάνην τε σεῦ ἅπασαν,
Λογίων βίβλοισιν ἀνδρῶν·
Λογίων τε καὶ παλαιῶν·
Νῦν᾽ ἐς ὕστερον ποίησον:
Κεχαραγμέναις καὶ Ἑρμῇ
Ἀγαθῷ σὺν αἰὲν οὕτω
Ἅμα κερδέων καὶ ἄτης.
Ἄτερ ἀργύροιο σεῖο.
Ἐρικυδέος τε φάμας·
Ὅλον εὖ βίον διάξεις.
Ὁ παλαιὸς οἶνος ἐστὶ.
Πολὺ φέρτερος νέοιο·
Νέα χεῖρον᾽ ἐστὶ πολλῷ
Προτέρων τε καὶ παλαιῶν.

ΕΡΡΩΣΟ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΕΙ.

OPORINI etiam (ut de ejus ſtylo judicium lector faciat) epiſtolam adjungam, quam Heſiodi operibus Græcè cum Latinâ interpretatione excuſis præmiſit.

Optimæ spei juveni, D. Joanni Rispach Tannensi, amico clarissimo suo, Jo. Oporinus S.*

SEmper eam ego judicii æquitatem amplexus sum, charissime Joannes, ut laudandum cujusque vel conatum, nedum approbandum esse studium existimarem, unde emolumentum prodire aliquod ad complures posset. Itaque valde ab eorum sententiâ hactenus abhorreo, qui nihil à quoquam scribendum, emittendúmve in publicum esse contendunt, nisi absolutum id omnibus numeris sit, cúmque veterum illâ quorundam in omni genere literarum atque artium perfectione certare possit. Quasi verò non maximam ii quoque gratiam mercantur, qui quacunque ratione provehendis ad potiora illa juvenum studiis incumbunt; existimationis interim suæ, qualis illa cunque tandem apud iniquiores quosdam Zoilos futura sit, dum prosint modò, planè securi. Ego certè, quantum illis debeatur, ex animo ac libenter agnosco. Atque inter hos non postremum locum tenere eos puto, qui optimos quosque autores Græcos versionibus ita familiares ejus linguæ tyronibus reddunt, ut non modò res, quas illi disertè tractàrunt, seorsim cognosci, sed & lingua simul addisci facillimè, si quis modo adjicere velit animum, queat. Cæterùm novi ego istud hominum genus, ac nimis etiam novi, quale sit, qui contrariam nostræ huic opinionem tuentur: qui si neminem sibi, sed reipublicæ natos esse omnes judicarent, quicunque saltem hominum se numero censeri volunt, sæpe profectò & æquiùs de laboribus aliorum statuerent, & ne ipsis quoque veluti pecoribus vita silentio (atque utinam silentio tamen plerunque) transigeretur, sedulò caverent. Verùm illos, quicunque sunt tandem, abunde sibi ipsis applaudere καὶ μεγαλοφρονεῖν sinamus. Nósque interim omnem nobis lapidem movendum, ac quicquid suppetit olei operæ'que impendendum, arbitramur, dum si non quàm plurimis, paucis saltem aliquibus (nam ut quicque optimum est, ita paucissimis probari solet) ad meliora aliquando capessenda, autores simus. Eo igitur animo quum ante paucos aliquot annos ipse quoque inter alia privatim quidem, Hesiodi opera quæ vocant, ac dies, prælegissem studiosis juvenibus: quos tum fortè convictores habebam; illíque, ut solet fieri, calamis excepissent quædam, quæ postea pluribus etiam aliis certatim flagitantibus (hærebamus enim tum quidem plerique circa Græcanicæ linguæ crepundia adhuc, & quæ nunc ferè solent negligi, magno cum desiderio captabantur ab omnibus) in multorum usum evulganda viderentur; minimè quidem obstiti, quo minus à diversis illa qualiacunque veluti rudimenta colligerentur, quæ indè ad me rursus delata, sub incudem ac limam revocari denuo possent. Verùm nobis aliâ interim tempestate ab instituto cursu abreptis, ut iisce castigandis nullum omnino tempus suppeteret, cùm perire tamen illa qualiacunque studiosi isti nollent, ac seriò, ut ea multorum usui consecranda curarem, instarent, facilè etiam eò me adduci passus sum, ac meam ipsis operam in hoc ipsum utì locarem, primam ferè, ex quo tempore istôc officii genere mihi studiosorum juvenum animos devincere statueram, haud gravatim

tim feci. Sed quia nimiùm aliis tum quoque rebus occupato, in reliquis Hesiodi opusculis idem præstare haud licebat, à doctis aliquot viris, amicis nostris, suppleri quod deerat, curavi, adjectis etiam iisdem Latino carmine partim à Nic. Vallâ; partim Bonino Monbritio elegantissimè versis: ut haberent studiosi juvenes exemplum etiam, quod imitari (si quem ad hoc ipsum invitaret animus) in aliis possint. Sicque instructa simul illa unóque tanquam fasce comprehensa, in lucem exire permisi. Ac sensi è vestigio dignum honesto proposito successum. Vix enim paucis mensibus transactis, quia quæ pauciora principio edideramus exemplaria, tanto studiosorum desiderio nondum sufficissent, ad eadem sub prælum revocanda, ac denuo publicanda hortantur quidam. Hic ego maturandam esse tantopere à multis desideratam rem arbitratus, quanquam ne tum quidem interesse mihi ei curandæ per alia quædam negotia liceret, utì ne differretur, tamen effeci, quò & celeriùs studiosorum expectationi satisfieret, & ad alia indè majoris operæ conferre nos possemus. —— Has igitur nostri veluti agelli primitias tibi, mi Joannes, ideo nuncupatas volui &c. Hoc munusculum, ita à nobis hilari animo pariter ac fronte accipies, itáque fuisse gratum declarabis, ut & per te multis etiam aliis studiosis juvenibus magis magísque commendetur, & mihi ad majora aliquando tuo nomini dedicanda addatur animus. Bene vale. Basileæ: sexto Calendas Augusti. Anno Salutis M. D. XLIIII.

OPORINO tertium Pandectarum librum sic inscripsit *Conradus* GESNERUS.

Joanni Oporino typographo ab eruditione & diligentiâ laudatissimo Conradus Gesnerus S. D. Quanquam permulti optimi libri, veteres, novi, Græci, Latini eruditi, utiles, jucundi, rari, alii aliis & singuli sanè multis laudibus præclari, doctissime Oporine, ex officinâ tuâ Trojani instar equi fœcundâ in lucem prodiverint, & plures quotidie prodeant. Partitiones tamen oratorias; in quo genere plurimos insignes libros apud te natos nunc præcipuè memini, tuo maximè nomini inscribendas duxi. Nam ut aliquos hujus argumenti enumerem, tuâ operâ in studiosorum manus venerunt:

Aristotelis Rhetoricorum libri 3. *ad Theodecten, ab Hermolao Barbaro Latinè donati, Danielis Barbari scholiis illustrati* (1544. S.)

Thronis Sophistæ progymnasmata rhetorica Græcè, & Latinè reddita per Joachimum Camerarium. (1541.)

In Ciceronis rhetoricos libros omnes, & in ejusdem orationes, philosophica & epistolas omnes Commentaria: Et in Tusculanas quæstiones Joachimi Camerarii Commentarii.) 1548. S.).

Collectanea rhetoricæ cum Tabulis Mosellani, rhetorica Philippi, & ad Herennium, & aliis.

Elementa Rhetoricæ Joachimi Camerarii (1544. S.)

In T. Livii Conciones omnes Joachimi Perionii annotationes. (1546. S.)

De-

Demosthenis Orationes duæ contra Androtionem & Leptinen, Bassiano Lando & Petro Namio interpretibus. (1544. S.)

Marii Nizolii observationes in Ciceronem (apud Rob. Winter. 1530. & 1541.)

Basilii Zanchi Verborum Latinorum ex variis authoribus epitome (finè anno S.)

Vitruvii Roscii de perfectâ elocutione & scribendis epistolis liber. (apud Robert. Winter. 1541. S.)

Hæc & alia plura fortè, quæ nondum vidi aut non memini ad rhetoricem pertinentia, studiosis publica fecisti, in cæteris verò philosophiæ partibus, & facultatibus, ut multi vocant, quæ & quot egregia volumina apud te nata renatáve sint, in præsentiâ enumerare nimis prolixum foret: neque si velim etiam, omnia possem: aliqua tamen è multis nominabo. In philosophiâ igitur excusa à te sunt:

Porphyrii quinque voces Joachimo Perionio interprete, & Isagogæ quædam in Aristotelis Dialectica, & philosophiam: Aristotelis Categoriæ, de interpretatione liber, Topica & Elenchi, eodem interprete, cum annotationibus in singulos: Joachimi Perionii de Dialecticâ libri tres.

Ethica cum Commentariis Eustrathii, Aspasii, & aliorum, Bernardo Feliciano interprete. (finè anno S.)

Politica Aristotelis Joachimo Perionio interprete, cum ejusdem annotationibus & Martini Borrhai. (1547. S.)

De Magistratibus Atheniensium Gul. Postelli liber. (1543. S.)

In Physica Epitome Basilii Zanchi.

Theophrasti Opera Græcè. (1541. S.)

In re medicâ, Andreæ Vesalii de humani corporis fabricâ libri 7. (1543. S.)

Ejusdem Epitome Latinè & Germanicè (finè anno. S.)

Bassiani Landi de historiâ corporis humani libri 2. (1542. S.) *Ejusdem Iatrologia sive medicæ artis methodus.* (1543. S.)

Antonii Fumanelli libri de febribus, balneis &c. (1543 S.)

Hippocratis opuscula præparatoria, Jano Cornario interprete (1543. S.)

Justi Velsii opuscula medica (1540. S.)

Leonardi Fuchsii methodus medicinæ, de componendis medicamentis libri 3. *& ratio medendi morbis, sive practica à capite ad pedes, & chirurgica; quos libros Fuchsii omnes hôc tempore novos & auctissimos hôc anno* 1548. *excudisti.*

Polybii opuscula Albano Torino interprete. (1544. S.)

Aphorismi Hippocratis à Morisoto translati & illustrati. (1547. S.)

In Jurisprudentiâ, Andreæ Alciati parergon libri 10.

Ant. Augustini emendationum juris atque opinionum libri 4. (finè anno S.)

Catelliani Cottæ J. C. Memoralia. (finè anno. S.)

Consti-

Constitutio Caroli V. Imp. de causis criminalibus cum Commentariis Justini Gobleri. (sinè anno. S.)

Francisci Balduini in Justiniani Imp. leges rusticas Commentarii.

Ant. Garronis in Pomp. de origine juris Commentarii. (1543. S.)

Justini Gobleri in l. respiciendum explanatio (sinè anno. S.)

Nicolai Belloni J. C. supputationes juris (1542. S.)

Ejusdem repetitiones aliquot &c. (1544. S.)

Pilei J. C. ordo judiciarius (sinè anno. S.)

Tabulæ Institutionum Justiniani Imp.

In Theologiâ. Alcoranum Mahumeticum, unà cum confutationibus diversorum, Græcis pariter ac Latinis, rerúmque Saracenicarum historiis (1542. S.)

Jo. Cantacuzeni Constantinopolitani Imp. contra sectam Mahumeticam libri 4. *Græcè & Latinè* (1543. S.)

Christiana poëmata diversorum Authorum.

Jo. Chrysostomi de Sacerdotalis muneris præstantiâ liber; Jano Cornario interprete. (1544. S.)

Pasquillorum tomi duo.

Epiphanii contra 80. *hæreses libri, unà cum aliis ejusdem, Latinitate per Janum Cornarium donati.* (apud Rob. Winter. sinè anno. S.)

De instaurandâ Religione, Hermæ Lætmatii libri 9. (1545. S.)

Jo. Oecolampadii Catechismus Osualdo Myconio interprete. (1545. *S.*)

Petri Martyris Catechismus Italicus, sive Symboli expositio. (sinè anno. S.)

Petri Olivarii de Prophetia & spiritu Prophetico liber. (1545. S.)

Philippi Melanchthonis loci Theologici, postremò recogniti anno superiore (i. e. 1547.) *puto.*

Gul. Postelli de orbis concordiâ libri 4. (1544. S.) *& alii diversi.*

Jo. Rivii de admirabili consilio Dei in celando mysterio Incarnationis libri 3. (1545. S.)

Sibyllinorum Oraculorum libri 8. *Græci, & Latinè redditi per Seb. Castalionem.* (1545.)

Jo. Lud. Vivis de veritate fidei Christianæ libri 5. (1543. & 1544. S.)

Theodori Bibliandri fidelis relatio de præsentium & futurorum temporum, itémque Antichristi cognitione, optimâque Reip. Christianæ moderatione, è solo Dei verbo petendâ. (1545. S.)

Grammatica & alia diversa nota ignotáque prætereo; atque illa etiam, quæ apud affinem tuum Robertum Winter plurima te curante publicam lucem acceperunt: ex quibus saltem Phavorini Camertis Lexicon Græcum locupletissimum (1538.) *& Iulium Pollucem* (1536.) *non possum non* (*a*) *nominare.*

Hôc

(*a*) Quoniam Gesnerus libris à se enumeratis annos non addidit, visum est (quantum potui) hunc defectum supplere, ex bibliothecâ maximè Simleri (edit. 1574.) cujus nomen littera (S.) indicat.

Hôc certè nomine in primis omnes Officinæ tuæ fœtus commendari merentur, quod tute librorum castigationi assiduus ad præla plus quàm Herculeis laboribus invigilas, & cum monstrosis sæpe exemplarium mendis luctatus jamjam perituros in vitam & palingenesiam revocas. Neque verò te castigatiùs quisquam hoc muneris obire posset, qui ætatem hactenus omnem Græcæ & Latinæ linguæ clarissimis scriptoribus legendis insumpseris. Faxit Deus omnipotens optimâ maximâ benignitate suâ, ut eo successu subinde pergas, quo te laborum tuorum non pœnitere possit unquam, sed fructum inde capias uberrimum, tum ex iis rebus quæ modestam hujus vitæ felicitatem attinent, tum animi voluptate: quotiescunque tecum animo revolves innumeros libros, qui ad genus humanum tuâ curâ pervenerunt, talenti nimirum tui usuram pulcherrimam. Non enim in Verbo Domini tantùm, quanquam id primum & maximè, sed in artibus & operibus omnibus piam Deóque gratam usuram esse arbitror, si quis diligenter & bonâ fide, quantumcunque ingenii & corporis viribus efficere potest, quæ divinitus acceperit bona, quàm latissimè extendat, & omnino publica faciat. Quo sanè conatu nihil melius post fidei quidem bonum in rebus humanis reperio, & ita mecum statuo, etiam si nulla divitiarum aut gloriæ spes inde affulgeret, tamen vel ob conscientiæ tranquillitatem & otii fugam (otium enim sive corporis sive animi in malos affectus redundat) labores in suâ cuique arte & conditione alacriter subeundos esse etiam mechanicis hominibus, ex quorum arte angustior utilitas emanat: multò alacriùs autem majoríque animo vestræ vos professioni, artium ut ego indico omnium pulcherrimæ atque utilissimæ, acquiescere, & intrà ejus oblectationem vos continere debetis. Quod autem dixi, me post divinissimum sacrosanctæ Fidei donum, maximam in operum quidem censu laudem virtuti huic attribuere, quæ suam conditionem frugaliter approbat, eâque contenta nihil extrà quærit, & piam αὐτάρκειαν (quæ ambitioni & avaritiæ magnis vitiorum parentibus adversatur) laboribus ac diligentiæ conjungit, ut dum honestis negotiis hujus vitæ vocationi, quæ sua cuique est, incumbit, neque pluribus aut re aut cupiditate sese intricat, meliùs atque liberiùs novæ vitæ vocationem expectet: accedit, quòd aliis quoque fragilitate & operum diligentiâ prodest. Hanc inquam opinionem meam vel divi Ioannis Baptistæ testimonio confirmaverim, qui publicanis hoc unicè præcipiebat, ne quid amplius, quàm quod constitutum esset ipsis, exigerent: & militibus, ut contenti suo stipendio neminem vi aut calumniâ læderent. Sed longiùs ab instituto ad argumentum aliud, quod copiosam omnino tractationem requirit, digredior: quod te philosophandi magìs animo factum, quàm quòd Oporinùm ultro currentem consilio aut adhortatione nostrâ indigere putarem, interpretari velim. Et quamvìs tu hisce non egeas, unus tamen aut alter fortassis, aut plures, hæc si fortè legere dignentur, sibi consilium dari & fabulam de se narrari cogitabunt. Vale. Tiguri. Nonis Ianuarii, anno Salutis 1548

* OPORINUS *plenis velis in typographicum mare delatus, naufragium pri-*

* Melch. Adam. Vit. Oporin.

primum per Winterum fecit, qui uxoris luxu perditus præter officinam nihil reliquit. Hanc à creditoribus septingentis florenis aliunde mutuò acceptis precio mercem longè superante redimere est coactus. His initiis, hôc ære, & antea cum Wintero contracto, & tum emptâ ipsius officinâ accumulato, typographicam negotiationem cepit: subinde versuram faciens, omni conatu ob pecuniarum difficultates in nihilum prius relabente. Non enim tantùm à parentibus nihil ad eum rediit; sed pecuniæ numerum haud exiguum, sexcentos penè florenos excedentem, quem à Ludovico Bero Canonico, suo à matre affine, sperabat, irritato illius animo amisit. Omnes tamen ærumnas istas & difficultates ingenti animo pertulit ac superavit; & ut eluctari posset, omnibus nervis contendit. Præterea quod argumentum diligentiæ est certissimum, nullum opus, nisi à semet ipso correctum, lucem vidit. Operas, quas librorum impressio postulat, supra facultatum rationem fovit, & liberaliter aluit; sæpe etiam ab aliis etiam dimissas recepit: ut non rarò supra quinquaginta sustentârit. Cúmque altera typographi cura sit, ut cum emolumento sua exemplaria impressa distrabat, & laborum sumptuúmque fructum percipiat; etiam hìc Oporinus omnia sibi adversa est expertus. Nam non tantùm à fœneratoribus miserè fuit exagitatus, qui sæpe pro sorte centum florenorum viginti, imò & triginta, usuræ loco ab ipso extorserunt; fuit ipse etiam rerum suarum ferè nimiùm negligens ac securus. Etenim in annotandis nominibus & accepti atque expensi codicibus adcuratè describendis, summa fuit ejus incuria; & in suâ pro aliis fide interponendâ exponendâque pecuniâ facilitas maxima. Quâ quidem in re sæpe indignè fuit deceptus; ita ut desideratâ debitorum fide ultra octo millia in nominibus parum liquidis habuerit. Summum juvandis humanioribus disciplinis studium & indefessum conatum vel illud Aldinum testatur, quod instituto suo accommodatum Musæi foribus præfixerat (Quisquis es, rogat te Oporinus etiam atque etiam, ut siquid est, quod à se velis, perpaucis agas; deinde actutum abeas; nisi tanquam Hercules defesso Atlanti, veneris suppositurus humeros: semper enim erit, quod & tu agas, & quotquot huc attulerint pedes). *Ferdinandus Augustus Oporini probitatem amplexus, clementissimè se ei dedit: & ut merces ejus improfessæ Brisaci, ad Rhenum oppido peramœno, ubi portorium Austriaci colligunt, præterveherentur, benignissimè concessit. Sed Oporinus, futura vel compendia vel dispendia parum considerans, hanc quoque neglexit commoditatem. Palatinus etiam Elector Fredericus Oporini integritatem & in excudendo industriam miratus, Heidelbergam eum invitavit; ubi res suas meliùs fortassis stabilire potuisset, nisi per natalis soli dulcedinem maximè opimas conditiones repudiâsset. Ex amicis non defuerunt, qui liberalitate suâ, ubi ille defecerat, paratissimo subsidio fuerunt: ac sæpe omni ope destitutum tempestivè sublevârunt. Digna equidem æternâ memoriâ & prædicatione est munificentia Ludovici Grempii I. C. Argentinensis reipublicæ Advocati, & Joannis Sturmii Academiæ ibidem Rectoris, qui debitæ pecuniæ non exiguam summam Oporino mortuo remiserunt.*

ferunt. Idem fecit Henricus * *Petri typographus celebris, qui quadringentos florenos in usum typographicum Oporino suppeditatos pupillo liberaliter condonavit.*

Oporinus *tandem quartâ uxore ductâ, viduâ Ulrici Iselini, Bonifacii Amerbachii filiâ, adsiduis ejus precibus, quòd ferendo tanto oneri eum ingravescente senectâ diutius vix futurum præsagiret, victus, typographiam vendidit, nunquam suarum rationum subductâ summâ. Non multò pòst suscepit filium, Senectutis suæ solatium, & familiæ columen futurum. Nec tamen diu gaudium hoc gaudere ipsi datum est. Quinto enim post illum natum mense, ex catarrho & cephalalgiâ epidemiâ cœpit decumbere, cùm alioqui corpore esset sano & firmo. Exceptâ enim paralysi, quâ in itinere aliquando fuit affectus, nunquam aliàs ægrotavit. Vigesimo pòst die, sexto Julii, anni sexagesimi octavi supra mille quingentos, circa horam nonam antemeridianam sexagenario major rebus humanis eximitur. Paucis ante obitum diebus, machinæ horariæ pondera ex iis, quæ campanæ pulsu somnum excutiunt, supernè cum suavissimo tinnitu in pectus suum devolvi per quietem vidit, tanto cum impetu, ut stertentem etiam excitârit; tantâ cum harmoniâ, ut vel recordatione solâ mirificè oblectaretur. Eo concentu edito, pondus ipsum incredibili celeritate pari strepitu elabi visum. Ipse subridens:* Misericordias Domini quis enunciabit? qui innumeris donis suis hanc tam placidam & & paternam admonitionem, ceu colophonem, addere voluerit. In manu certè tuâ, Deus, & vita & mors nostra. Tu miserere nostri.

Thuanus in Historiis sui temporis ad annum 1568. honorificam hanc Oporini mentionem reliquit.

Joannes Oporinus *Basileensis secundùm* Frobenios *nulli sumptui parcens industriâ ac diligentiâ suâ literariam rem multùm promovit, editis † summâ characterum elegantiâ innumeris veterum ac recentium monumentis,*

* De hôc priùs dictum est Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 345. Sed hìc libet inserere ejus epitaphium, uti in Basileens. Monumentor. Antigraph. (edit. Lignicii typis Sartorianis. 1602. in 8. pag. 57.) describitur.

VICTORI S.
HENRICO PETRI
ADAMI F.
TYPOGRAPHO DOCTO
BONOQ.
ÇVM SEN. BAS. AN. P. M. XXII.
FREQVENTASSET:
TRIVMVIR. SACRVM PROB.
DILIGENTIAQ. SING.
AN. XIIX.
DEO PATRIÆQ. CARVS
ADMINISTRASSET:
LIBRARIÆ NEG. ERGO CIIX.
PANEGYRIN FRANCOF.
FAMA FIDEQ INTEGRA
NOBILITASSET:
SENSV MENTEQ. CONSTANS
AN. SAL. MDLXXIX.
ÆT. LXXI.
DVM SPIRITV DEFICIT, SPIRITVS IN CHRISTO CONCEPIT LIBERIORES.
A. D. XXIIII.
APRILIS.

Ex hôc epitaphio patet Henricum Petri natum fuisse anno 1508.

† Characteres, quibus usus est Oporinus, non mihi videntur eâ fuisse elegantiâ,

mentis, ob ídque de suo & postero seculo optimè meritus; eóque magìs, quòd dum

tiâ, quæ *summa* appellari mereatur. Teisserius in Additionib. suis ad elog. Thuan. habet hæc, (ex la Caille p. 37.) *Il s'associa avec Froben pour l'impression des Auteurs Grecs.* Credo tamen Oporinum Frobenii in Græcis libris imprimendis socium non fuisse, sed Frobenio Græcos, quos Frobenii prælum imprimeret, descripsisse: Quod ex Melchioris Adami verbis suprà citatis constat. Ideo Author nuperæ Editionis Bailleti (Jugem: des Scav.) Bailletum emendavit: nam Bailletus sic: *Il se mit à copier les livres Grecs sous Jean Froben*; Editor reposuit, *pour Jean Froben.* Bailletus & ex illo Teisserius addunt de Oporino, *Il avoit une connoissance parfaite des bons Manuscripts.* Bailleti Editor adnotat, *Melchior Adam ne dit rien de tel.* Quamvìs Adamus id non verbis disertis expresserit, probabile est satìs ei, quem sui temporis eruditi plerique mirabantur, Græcorum Manuscriptorum dignoscendorum peritiam non defuisse. Johannes de la Caille notat (p. 37.) eum impressisse *Joannis Rivii* Librum *de Mysterio Redemptionis humanæ ann.* 1545. Teisserius addit; *sa maison étoit appellée* Arx Oporina, *parce qu'elle étoit située sur une éminence. Il avoit six presses qui rouloient continuellement, comme il le dit luy même dans la* 78. *Lettre ajoutée à celles de Gudius. Hadrian Junius dans une de ses Lettres se plaint de ce qu'Oporin ne daignoit pas imprimer son Commentaire sur les Odes d'Horace, & qu'il l'avoit gardé quatre ans dans sa boutique, quoi qu'il luy eut promis de le mettre incessamment sous la presse Junius à cause de cela l'appelle βιβλιοτάφον. Suffride Petri se plaignoit aussi de ce qu'Oporin lui avoit gardé longtems ses remarques sur Ciceron sans les imprimer. Après avoir employé quelques heures aux occupations de sa boutique. il donnoit le reste du temps à celles de son Cabinet. Il mourut endetté de plus de quinze mille livres. Voglerus dit qu'il avoit d'ordinaire trente deux presses, qui rouloient en même temps.* Bailletus scribit Catalogum editionum Oporini extare hôc titulo, *Dépouilles de Jean Oporin* 1571. *in* 8. Christophorus Froschoverus operâ Joannis Oporini aliquando usus est; nam Stobæi Sententiæ ex hujus officinâ illius sumptibus excusæ anno 1549. Basileæ prodierunt.

Petrum etiam PERNAM *Joannémque* OPORINUM socios fuisse apparet ex Lycophronis Cassandrâ, cujus editio prodiit in 4. *Basileæ, per Joannem Oporinum & Petrum Pernam, M. D. LXVI. mense Maio; Græcè, cum versionibus Latinis, alterâ ad verbum à Guil. Cantero, alterâ carmine per Jos. Scaligerum expressâ; & Canteri annotationibus, Epitomâque Cassandræ Græco-Latinâ.* Petri Pernæ insigne fuit lecythus sive lucerna, cum hôc adagio ex Psalm. 119. *v.* 105. *Verbum tuum lucerna pedibus meis*, utì *Themist Oration. octo, Latinè, Hieronymo Donzellino interprete, Basileæ, apud Petrum Pernam, M. D. LIX.* in 8. *Plotini Opera, Græcè, & Latinè, Marsil. Ficino interprete, cum ejus Commentariis; Basileæ, ad Pernæam lecythum, M. D. LXXX.* in fol. cum Petri Pernæ ad Senatum Norimbergensem Epistolâ; in quâ, *Plotinum*, ait, *qui ante aliquot annos ex officinâ nostrâ* (scil. 1559. fol.) *Marsilio Ficino interpretante prodierat, quatuor Græcorum exemplarium MSStorum, trium quidem Italicorum, quarti verò Jo. Sambuci Tirnaviensis, fide ac subsidio, suâ linguâ loquentem & auctiorem & emendatiorem dare voluimus* &c. Sunt quædam Plotinianæ hujûs impressionis exemplaria, quæ novum titulum gerunt, viz. *Basileæ, Impensis Ludovici Regis, M. DC XV.* Quo anno Perna vivere inceperit & desierit, docet sequens Epitaphium; cujus Melchior Adamus meminit in Vit. Medic. pag. 302. & Sim. Grun. in Basil. Monument. Antigraph.

LVMINVM DATORI
ÆTERNO
PETRVS PERNA
LVCENSIS,
CVIVS LVCERNAM TYPOGRAPHICAM
SS. RELIGIONIS LVCERNA
ACCENDIT,
ANNO SALVTIS MDXXCII.
XVI.

dum in utilitatem publicam totis animi & corporis viribus incumbit, res privatas, quas admodum cõnfusas reliquit, ita contempsit, ut plus de gloriâ, quàm de hæreditate suâ cogitâsse videatur. Obiit pridie Non. Vtil. sexagenario major, & Academiæ humeris elatus, in majore natalis urbis templo juxta Desiderii Erasmi, Simonis Grynæi, Io. Oecolampadii, & Seb. Munsteri monumenta sepultus est.

Quam uxorem *Joannes* OPORINUS tertiam duxerit, indicabit sequens Epitaphium, quod ex Basiliens. Monumentor. Antigraphis descripsi.

GAMOLYÆO S.
ELIZABETHÆ HOLTZACHIÆ
EVCHARII MED. CLARISS. F.
VXORI III. VENVSTISS. PVDICISS.
SANCTISSIMÆ:
IO. OPORINVS FELICITER INFELIX,
SVÆ SENECTÆ PORTVI, DECORI,
SOLATIO:
QVOD SIBI AB ILLA FIERI DESID.
OPT. OPORTVERAT,
MVLTIS CVM LACRVMIS
F. C.
B. ANN. XXXI. EX IIS XI. CVM JO.
HERVAG. IVN. TYP. SINE BILE:
CVM OPORINO M. EHEV VIX. IIII.
Θ ANNO SAL. MDLXV. XVI. KAL. AVG.
CVM CHRISTO ÆTERNVM
VICTVRA.

Vicerat insanos fluctus vocalis Arion,
Et portu in medio naufragium patitur.
Quid superest misero? Cœlum mihi portus, & aura
Christus: quóque vehar, Mors mihi Delphis erit.

In his versibus ad suum insigne typographicum allusit Oporinus; cujus

XVI. AVGVSTI
PIE DEFVNCTVS,
HEIC.
CVM JOHANNA VERZASCHA
VXORE BIENNIO ANTE
DEFVNCTA
ET LAVRA F. QVÆ DIES EHEV
SOLOS XIX. PATRI
SVPERVIXIT,
SEXAGENARIO MAIOR
CONDITVR.

Hæc satis de PERNA: redeo ad *Oporinum.*

jus Epitaphium ex eodem, quo præcedens, libro & Melch. Adam. In Vit. Philoſoph. pag. 246. excerpſi: ubi ad ejus & inſigne & nomen alluditur.

ÆTERNITATI.
JOANNES OPORINVS
BAS. TYPOGRAPHVS,
DOCTVS, OPEROSVS, ELEGANS
LIBRIS INNVMERIS
VIRTVTVM HÆREDE EX IV.
CONIVGE VNICO
RELICTO,
PVBLICIS LACRYMIS, PRIVATA
PIETATE,
SEXAGENARIO MAIOR
HEIC CONDITVR

Frugifer Autumnus periit DIS notus & orbi,
* Orthion elapſus nautis meditatur Arion.

Quantula ſint hominum corpuſcula, diſce viator:
Magnus Oporinus conditur hôc tumulo.

Hujus viri tumulum quidam amicorum ejus hiſce verbis ornare meditatus eſt.

OPEROSVS OPORINVS
HEIC SITVS EST.
ERGO REQVIESCIT ARION!
DIXISSE PLVRA FAS NEFAST.
AN. SAL. MDLXIIX.
PR. EID. IVL.
ÆT. SVÆ LX.

Henricus † Stephanus Oporini Epitaphium Græcè & Latine ſcripſit, non tamen abſque obliquâ cenſurâ; moroſo vir ingenio, qui (pro criticorum plurimorum conſuetudine) raròquenquam laudavit, ídque vix ſinè aliquâ laudis illius detrectatione.

ΙΩΑΝ-

* Herodot. Lib. I. διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. Et ex illo Aul. Gell. lib. 16. c. 19. *carmen, quod Orthium vocatur, voce ſublatiſſimâ cantavit.*

† Vid. Art. Typ. Querim. & Epitaph. Typograph. edit. anno. 1569.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΠΩΡΙΝΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Τοῦδε πόνοι μουσεῖα τετεύχασι μυριόβιβλα.
'Ες γὰρ φῶς βίβλων ἤγαγε μυριάδας,
'Αρχαίων καινῶν τε ὁμῶς, ἀγαθῶν τε κακῶν τε,
Πολλῶν θ' ὅις σκοτίη ἔπρεπεν, οὐχὶ φάος.
'Ου μὴν οὐ σκοιὸς καὶ ἀγράμματος ἔσκε τυπωτὴς.
Κρῖνε δὲ (φεῦ) λῷον, πάηπα τυποῦν 'ακρίτως.

IOANNIS OPORINI EPITAPHIUM.

Hic dum librorum donat tot millia luce,
Poſcat ut his orbem bibliotheca novum;
Luci etiam dum dat nigris magè digna tenebris;
Doctrinæ haud rudis eſt, judiciòve caret.
Sed cum delectu libros committere prelis,
Et cum judicio, judicat eſſe nefas.

Hìc inſerere libet aliquot CAROLI UTENHOVII, THEODORI ZWINGERI & XYLANDRI carmina in *Johannem* OPORINUM & alios quoſdam typographos ei contemporaneos; quæ ex libro Alluſionum ejuſdem *Utenhovii* exſcripſi; pag. 96. 97. 98. 99. 117. 140. 141. 142. Utor autem editione, quam dedit in 8. Baſileæ Rauracorum *Thomas Guarinus Nervius*, variorum poëmatum à Georg. Buchanano, Adr. Turnebo, Mich. Hoſpitale, Jo. Aurato & Car. Utenhovio compoſitorum.

Ad eruditiſſ. humaniſſimúmque virum Johann. Oporinum compatrem ſuum. Car. Utenhovii Elegia.

Orbe peragrato quàm longa, Valentius, Urbis
Regia cui bravium nomen habere dedit,
&c. &c. &c.
Repperit haud aliam (Nymphas ubi figere ſedem
Credibile eſt Dryades Pieridéſque) domum;
Quàm Domino ſacram Petri quæ reſpicit ædem
Eſt ubi Oporini bibliotheca ſui.
&c. &c. &c
——— *Adeſt unus, vix reor; ecquis hic eſt?*
Janus Oporinus, quo (qui videt omnia) Phœbus
Non videt ingenio candidiore virum.
&c. &c.

In

In eundem, cùm apud eum pransus esset.

UT varios posuit fœtus Autumnus, & ipse,
Nomen ab Autumno qui ducit, Oporinus hospes
Mensam, sermonésque suos; rerúmque suarum
Comiter impertit: pro quo si solvere grates
Haud opis est nostræ (quis enim tot solvere possit?)
Quàm multa in silvis Autumni frigore primo
Lapsa cadunt folia, at grato illi pectore tantas
Cura tamen fuerit nobis solvisse, quot anno
Ipse libros, folia aut Autumno excuderit uno;
Aut medicus (medici ignoscant, si qui tamen hìc sunt)
Quot Themison ægros Autumno occiderit uno.

Distichon anni numerum complectens, quo Johanni Oporino è Faustinâ Bas. Amerbachii sorore πρωτότοκος natus est filiolus Immanuel. 25. Januar. [1567.]

FœtVs OporIno, FaVstinâ è ConIVge qVartâ
NatVs, AMerbaChIo VIX dICIt, aVVnCVLe saLVe.

Thomas Guarinus Nervius Basiliensis typographus.

FUngeris officio Medici quoque, mille lituris
Docte typographicos exonerare libros.
Patria cognomen dedit hinc tibi nempe Guarini
Nervia, sic Medicam sueta vocare manum.
Certè ego chalcographos quoties contemplor, & ipsum
Chalcographum Clarium credo fuisse Deum.
Quis scit enim, Admeti dum pascua fortè pererrat,
Reppererit graphicos primus an ille typos?
Hinc etiam Νομίην *nostris in versibus olim*
Chalcographen nobis dicere cura fuit.
Quin & Ὀπωρινὴν *de nomine diximus illam*
Compatris, Autumno nomen habentis idem.
Si quis Isingriniam volet hanc dixisse, nec Aldo
Illa suo, quantum debet Isingrinio.

Εἰς χαλκοτυπίαν Μουσῶν μητέρα εὐϋμνοτάτην ὕμνος πρὸς Ἰωάννην τὸν Ὀπωρινὸν συμπάτορα αὐτοῦ.

Ἀρχετύπην ἄδωμεν ἀοίδιμον ἄνδρες ἀοιδοὶ,
Βιβλοτόκον, βριαρὴν, βητάρμονα, βαρβαροφόντιν,
Γομφοπαγῆ, γραφικὴν, γλυφανότριβα, γραμματοτεύχη,
Δίπτυχα, δαιδαλόχειρα, δαΐφρονα, διογένεθλον,
Ἐγρεσιμνημοσύνην, ἐπεσίρροον, ἐννεάμουσον,
Ζωογράφον, ζαθέην, ζωαρκέα, ζωοδότειραν,
Ἤπιον, ἡβείην, ἡφαίστιον, ἡμερόμοχθον,
Θυάδα, θελξίνοον, θεοειδέα, θηρολέτειραν,
Ἴξαλον, ἰοπλόκον, ἰθύδρομον, ἱεροφάντιν,
Καλλιτόκον, κλαρίην, κρατερόφρονα, καμπεσίγυιον,
Λευκόφρυν, λογίην, λογοτέκτονα, λαρνακόεσσαν,
Μητέρα μυριόπαιδα, Μογοντίδα, μουσοπάτακτον,
Νωτοβάτιν, νομίην, νωθρεχθέα, νυκτιμέριμνον,
Ξεινοδόκον, ξενίην, ξυμφράδμονα, ξανθοέτειραν,
Ὄβριμον, οὐρεσίφοιτον, Ὀπωρινὸν, ὀργανόεσσαν,
Ῥωμαλέην, ῥυπαρὴν, ῥηξήνορα, ῥινολέτειραν,
Σώφρονα, σωσίβιβλον, σεισίχθονα, σιγαλόεσσαν,
Τλήμονα, τλησίπονον, τυποειδέα, τυμπανόδουπον,
Ὑστριχοσμήκτειραν, ὑπνάγριον, ὑστερόδειπνον,
Φοιβάδα, φημοδότιν, φιλοκέρδεα, φαιοπρόσωπον,
Χαλκογένην, χοανεύτειραν, χειρουλκέα, χωλὴν,
Ψυχοτακῆ, ψαφαρὴν, ψοφοποιὸν, ψαλλομόλιβδον,
Ὥριον, ὠκυθόην, ὠροσκόπον, ὠλεσίχαρτιν.

Utenhovius in hôc hymno Orpheum imitatus ostendit maximum inventionis & compositionis, in quarum utrâque Linguæ præter cæteras Græcæ genius excellit, artificium: inventionis, in excogitandâ tam multiplici epithetorum typographiæ mirè convenientium varietate; compositionis, in juncturâ vocum unà coalescentium adeò aptè instituendâ. Totius hymni structuram eâ solertiâ concinnavit, ut ordine alphabetico arti literarum formandarum magistræ optimè consonante procedat; singuli literis versus, tanquam distinctæ typographicis characteribus cellulæ, assignentur; & singula versûs unius cujusque vocabula ab eâdem, quæ versum inchoat; literâ incipiant.

Distichon argenteo cælatum in poculo, ad Joh. Oporinum compatrem, & Faustinam Bas. Amerbachii J. C. sororem.

Ni bonus Immanuel vos respexisset ab alto,
Natus Oporino non foret Immanuel.

Ἐ

'Ει τάχ' ἄρ ὑψιμέδων ἐχ' ἵλαος ἄμμι γένοιτο,
    Ὄυποτ' ἂν Ἐμμανυὴλ ἄμμι γένοιτο βροτοῖς.
Κάικεν Ὀπωρινῷ σοι τετραγάμῳ περ ἐόντι
    Ὀυκ ἄτερ Ἐμμανυὴλ, Ἐμμανυὴλ ποτ' ἔφυ.

In Ariona Ovorini eodem insculptum poculo.

CUr tuus in solido stat conspiciendus Arion
    Littore? Delphini nec pede terga premit?
Admovet Ausoniis nec plectra sonantia chordis,
    Illa sed in nudâ figere gaudet humo?
Fallor? an Immanuel pulchrâ te prole beavit,
    Quæ facit, in solido stes ut & ipse vado.

C. U.

In Joh. Oporini Patris & Immanuelis filii natalem.

UT patrium celebret, natali est ortus eodem
    E quartâ primus conjuge filiolus.
Sit novus Emmanuel, referat bonitate parentes;
    Sitque nepos magno dignus Amerbachio.

Theodori Zwinggeri.

In diem A. D. IIX. Kal. Februarii.

VErè fausta dies, quâ tu, Faustina, maritum
    Fecisti serâ sospita prole patrem.
Verè candida lux, Autumnis fœta duobus;
    Natalis nato lux, eadémque patri.
Quæ decies senis interlabentibus annis
    Atque uno, reparat nomen Ὀπωρινόν.
Jámne sub emeritos juvenescis, Oporine, canos?
    Et nova succrescit te genitore domus?
Quæ te lux terris, gnatúmque tibi dedit olim,
    Ornabit raro nomine ephemerides.
At tu cum Faustâ bene faustis conjuge rebus
    Utaris, dulci cúmque diu sobole.
Quid non speremus summo duce & auspice Jovâ?
    Præsentis sunt hæc dona stupenda Dei.

Xylandri.

Ad Joh. Oporinum, in Nonni Διονυσιακῶν à se Latinos factos. Lib. 48.

UNde tot Aoniis è montibus audio plausus?
Nonnus adest annum pressus in undecimum
Jámque sub Autumnum, nova dum vindemia fervet,
Gestit Oporini præla subire sui.
Nomen ab Autumno qui ducis, Oporine, Nonnus
Fac comes ut Baccho, quem celebravit, eat.
Protinus útque tuo subjectus, Oporine, prælo
(Namque moræ pretium debet uterque) gemat.

Nonnum tamen hunc promissum Oporinus non excudit, utì lego in Fabric. Bibliothec. Græc. lib. V. cap. 16. pag. 636.

Ἀμβροσίῳ τῷ Φροβεννίῳ.

Ἄμβροτος Ἀμβροσίε σοι δῶκε, Φροβέννιε, θεῖον
Οὔνομα. σοι ζωὴν ἀμβροσίηντε δότω.

Ambrosii nomen tibi qui dedit, ille perenni
Nectare te saturum reddat & ambrosiâ.

C. U.

Hac finita OPORINI mentione, alii memorandi sunt hujus & Conterranei & contemporanei; qui iisdem ferè temporibus Basileæ in typographiâ excellebant MICHAEL ISINGRINIUS (*a*) *Joannis Bebelii* Gener, NICOLAUS BRYLINGERUS & HIERONYMUS CURIO (*b*) *Valentini Curionis* filius & *Ioannis Valderi* privignus.

MICHAELIS ISINGRINII insigne typographicum fuit idem ac sui soceri; nempe palma, cum his verbis (*c*) PALMA ISING. aut (*d*) PALMA BEB.

NICOLAI BRYLINGERI symbolum, (*e*) tres Leones, unus vetulus medius inter duos alios pedibus posterioribus erecto corpore adsidentes, quorum alter à dextris horologium sive clepsydram pede sinistro anteriore sustinet.

Illorum typographorum famâ impulsus GESNERUS nuncupavit Librum Pandectarum secundum de Dialecticâ *Bebelio* & *Isingrinio*, quartum de Poëtica *Brylingero*, Octavum de Astronomiâ *Curioni*, epistolis; quas (ut & antea ejusdem alias) hìc subjiciam.

Clarissimis viris Ioan. Bebelio, & Michaeli Isingrinio ejus genero, typographis celeberrimis, Conradus Gesnerus S. D. Partitiones nostras de scriptis dialecti-

(*a*) De quo priùs. (*b*) De quibus priùs (*c*) Gyrald. Histor. Poet. 1535.
(*d*) Ejusd. de Ann. & Mens. 1541. (*e*) Psalter. Gr. Lat. 1546.

dialecticis, Clarissimi viri, in vestro nomine apparere volui, librum quidem exiguum, sed maximi ad totam philosophiam momenti: ut meritò organum illius appelletur, non ejusmodi solùm, qualia malleus, ascia, serra, & alia hujus generis, fabro sunt instrumenta: sed quale homini manus est organum organorum, & quod partis simul principalis locum obtineat. Vix enim in humani corporis fabricâ partem aliam reperias, in quâ vel magìs sapientissimum ejus architectum Deum admirari, vel differentiam hominis ab animalibus cæteris perspicere possis, ut non immeritò Galenus, medicorum Princeps, nusquam plus contemplationis quàm in manuum constitutione posuerit. Eadem ratio Dialecticæ est, ut rectè manus quædam philosophiæ dicatur, cùm ab unâ illâ artium & scientiarum omnium, inventio, constitutio, methodus & tractatio, & quidquid in singulis argutum, & quâ decet formâ, ordine & consensu totius atque partium spectari solet, proficiscatur. Materiam enim suam secum scientia quævis affert, modum & formam à dialecticâ petit. Quamobrem nobilitas contemplationis, atque dignitas huic debetur; Praxis verò (ut vocant) & utilitas unicuique propria est. Verùm de hâc re disserendi hic locus non est; neque ego, ut munusculum nostrum extollam, idcirco hæc dico, qui sciam tam ingenuos & liberales vos esse, ut qualecunque amici & grati erga vos (quorum beneficiis plurimum debeo) animi specimen æqui boníque consulatis: sed ne imperitior aliquis, qui munera mole potiùs quàm rei dignitate & pretio, aut ex animo offerentis æstimet, & molarem forsan adamanti præferat, tantis viris tantillum libellum inscribi vitio vertat. Atqui præterquàm quod debui pro beneficiis vestris, gratus esse, res ipsa etiam postulabat quodammodo, ut hanc Pandectarum partem vobis potissimum nuncuparem. Aristotelis enim dialecticæ librorum ordinem hìc mihi proposui, ut omnes ferè, qui Commentarios, paraphrases, isagogas, aut quidvis aliud in illos scripserunt, simul enumerarem. Nam illi etiam, qui, relicto Aristotele, suo Marte dialecticum aliquid ediderunt, omnes ferè ad illum Lectores remittunt, illius se interpretes vocant, illius se vestigiis inhærere, & compendia vel introductiones vel aliud quidpiam in Organum illius se scribere fatentur. Vos autem primi & soli hactenus in orbe terrarum, quod sciam, post Aldum Manutium, Græcè Aristotelis opera integra quàm castigatissimè edidistis; tu quidem (a) prior, humanissime Bebeli, qui plurima etiam alia utriusque linguæ volumina maximo studiosorum applausu excepta publicâsti, quæ cùm omnia, puto, jam distracta sint, & ipse negotioso hôc vitæ genere relicto tranquilliorem sequaris, nominatim celebrari non opus est: & (b) tu statim post socerum doctissime Isingrini, iterum eadem magnâ cum laude characteribus elegantissimis, chartâ optimâ, & mendis innumeris expurgata, (ut omnia soles) excudisti: & nunc (c) denuo novam eorum editionem longè pulcherrimam (ut arte & diligentiâ teipsum vincas)

(a) Anno 1531. (b) Anno 1533.
(c) Hæc Isingrinii editio secunda prodiit anno. 1550.

cas) novis laboribus castigatam, & in capita cum Græcis argumentis aliquæ distinctam, & indice in omnes libros copiosè instructam, magno conatu paras. Quid dicam de Commentariis Græcis in omnes Aristotelis libros, qui ad absolutæ Philosophiæ seriem pertinent, quos ipsos etiam brevì in lucem dare cogitas? Commemorarem nunc omnes, quæ multæ & egregia sunt, Officinæ tuæ fœturas, nisi vel auribus tuis hoc dare, vel nimiùm ab instituto digredi viderer: quin aliquas tamen, quæ mihi nunc in mentem præcipuæ veniunt, enumerem, temperare mihi non possum. Tu medicis (ut ab illis incipiam quæ profiteor) dedisti Manardi & Aloisii Mundellæ Epistolas (1543. S.) *& Aloisii Trissini problemata* (1546. S.) *excellentium per totam Italiam medicorum: & doctissimi in Germaniâ medici Leonharti Fuchsii stirpium historiam, cum figuris ad vivum expressis,* (1542. S.) *opus immortali laude dignum triplicis artificii causâ, authoris dico, pictoris, & typographi: idémque non Latinâ solùm linguâ, sed etiam Germaniæ tum nostræ, tum inferioris, ut audio: secundum etiam Tomum ejusdem operis brevì publicaturus: ut interim taceam Symeonem Sethi* (1538. S.) *& Dioscoridem, & Græca Galeni opera* (1538. S.) *quæ adhuc apud te sunt, à socero tuo, Cratandro & Hervagio tribus optimis typographis communibus impensis excusa. Theologi ex te habent Jo. Baptistæ Folengii in Psalmos Commentarium* (1550. (*a*) S.) *& Hebraica Biblia cum conversione & annotationibus Sebastiani Munsteri.* (Ex Officinâ Michaëlis Isingrinii & Henrici Petri 1546. Vide le Long. Biblioth. Sacr.) *Jurisperiti, multa Udalrici Zasii* (sinè anno. S.) *& Andreæ Alciati opera omnia* (sinè anno S.) *tibi debent, hujus in Italiâ hôc tempore, illius nuper in Germaniâ, cùm adhuc in vivis esset, inter Jurisconsultos consultissimi: item Cl. Cantiunculæ de officio Judicis libros duos. De aliis operibus, ne sim prolixior, nihil dicam. Plutarchi Parallela* (1542. S.) (*quæ Græcè priùs* (1523. S.) *socer tuus excuderat*) *& Xenophontis opera* (1545. S.) *Latina, & Polydori Virgilii eruditissimas lucubrationes* (sinè anno S.) *præterire non debeo. Perge feliciter, ut cœpisti, dum neque sumptibus in libros & eruditos homines, neque labori parcis, optimis voluminibus mundum ditare, & professioni tuæ* (*quisque enim in suam authore Deo vocatum se existimare debet*) *pro virili satisfacere: quod ut gratum sit studiosis, & tibi tuísque ex animi sententiâ succedat, faxit Christus optimus maximus, unus omnium nobis bonorum perpetuus Author. Valete.*

Inter * Basiliensia Monumenta hoc habetur Michaelis Isingrinii Typographi Epitaphium.

(*a*) Hanc secundam editionem esse oportet, nam hanc Epistolam Gesnerus scribebat anno 1548.
* Vide eorum Antigraph. p. 21.

CON-

CONDITVS EST SVB
HOC SAXO
MICHAEL ISINGRINVS
VIR PIETATE, VIRTVTE ATQ.
DOCTRINA EXIMIUS: INTER
PRINCIPES TYPOGRAPHOS
BASILENSES NON POSTREMVS:
QVI ANTE DIEM CVM SVMMO
OMNIUM BONORVM LVCTV
IN DOMINO OBDORMIVIT,
DIE III. MARTII. AN. SAL.
NOSTRÆ MDLVII.

Huic, tu qui transis, pacem, requiémque precare;
Et vitæ numerans tempora, disce mori.

Nicolao Brylingero typographo Basiliensi diligentissimo Conradus Gesnerus S. D. Quanquam nullus mihi tecum familiaritatis usus intercedat, humanissime Nicolae; libri tamen in Officinâ tuâ nati, & diligentissimè excusi, in hanc te Bibliothecæ nostræ partem vocandi causa mihi fuerunt. Tu enim Dictionarium Poëticum, & poëtarum principis Virgilii opera multis cum scholiis, (sinè anno S.) *& alios plerosque veteres Poëtas enchiridii formâ in publicum dedisti, ut non minùs propter hæc volumina Germani nostri tibi debeant, quàm Galli Roberto Stephano suo & Colinæo Parisiis, & Sebastiano Gryphio Lugduno, clarissimis per universam Galliam typographis, qui & ipsi multos Poëtas elegantissimè excuderunt. Scio te etiam alia multa, quorum gratiâ studiosorum omnium benevolentiam mereris, in lucem protulisse, ut Xenophontem Græcum cum Latinâ conversione è regione,* ((*a*) 1545. S.) *& Novum Testamentum similiter, & alia quæ jam non memini, licèt suis pleraque locis in utrâque Bibliothecæ nostræ parte commemoraverim. Sic igitur pergas opto, ut pro fide ac diligentiâ, quam arti typographicæ adhibes, omnia tibi divinitus feliciter cedant.* (*b*) *Hoc unum quin addam, ut quæ ex animo sentio, profitear, temi-*

(*a*) Ea tamen Xenophontis editio est solùm Latina, apud Fabric. Biblioth. Græc.

(*b*) Conradus Gesnerus Tiguri apud Froschoverum anno 1544. excudi in 8. curaverat Martialis Epigrammata, *ab omni verborum obscœnitate in adolescentium præcipuè scholarúmque usum expurgata. Resecui* (ait Gesnerus in Epistolâ nuncupatoriâ) *& abjeci, quicquid inerat fœdioris argumenti, quicquid inhonestum, turpe, obscœnum, nefandum, monstrosum, aut quod nullo modo indecori quicquam cogitandi occasionem rudibus legentium animis exhiberet. Itaque aliàs Epigrammata integra abolevi, vel quia nihil sani aut sacri, ut aiunt, usquam continerent; vel propter unum aut alterum versum, totidémque dictiones improbi sensûs: aliàs partem solùm aliquam recidi, ne quid indè vitii sano corpori contraheretur, si modò nihilosecius integra sententia relinqui videretur. Et ne iis quidem peperci, quæ etiam leviter lascivа videri poterant, ut puerorum ratio accura-*

temperare mihi non possum: ut te ac typographos tecum omnes adhorter, ea maximè poëtarum opera nobis in posterum invulgatis quæ lascivam gentilium linguæ intemperiem minimè sapiant, sed fructûs aliquid & ad rerum notitiam & ad religionem adferant: ut si quæ lasciviorum scripta eo prætextu, quòd multa etiam bona, præsertim antiquam linguarum puritatem contineant, edituri estis, non universa illa, sed impudicis & Christiano homine indignis verbis atque sententiis repurgata (quod boni alicujus & sapientis viri judicio fieri potest) in vulgus emittatis. Spero equidem brevì salubrius institutum in Christianorum scholis confirmatum iri, ut ex castis & honestis authoribus rerum verborúmque cognitio teneris puerorum & adolescentium animis infundatur, impudica verò & flagitiosa quorundam scripta vel principum edictis, si non à mundo, à scholis saltem & studiorum tyroniciis exulent. Vale.

*Optimo typographo Hieronymo Curioni Basiliensi, amico singulari, Conradus Gesnerus S. D. P. Commodè, opinor, evenit, Hieronyme charissime, ut hic statim post illum de Musicâ * socero tuo dedicatum liber tibi offerretur. Tu enim optimi patris Valentini Curionis & ejus successorum vestigia adolescens adhuc secutus, utilissimos indies libros hæreditario quodam jure tuo in commune suppeditas. Publicata autem ab illis sunt hæc; Lexicon Græco-latinum (quod nunc etiam insigniter, ut audio, locupletatum excudis) Ambrosii Calepini Vocabularium Latinum* (in Officinâ Curionis sæpius, & diversis formis. S.) *quod subinde novis accessionibus auctum recudis. Geographia Latinè, cum ejusdem epitome* (in officinâ Curionis 1539. S.) *: Platonis opera Græca cum Procli Commentariis in Timæum & Politica, cum indicibus copiosis* (apud Walder. 1534. S.) *Athenæus Græcus* (apud Walder. 1535. S.) *Latinis itidem & Græcis indicibus utilissimis instructus: Nicolai Perotti Cornucopiæ* (apud Curionem & Walderum aliquoties. S.) *Absyrti, & aliorum Veterinaria medicina Græcè* (apud Walder. 1537.) *Cl. Ptolemæi magna syntaxis Græca cum Commentariis Theonis* (apud Walder. 1538.) *Aratus Græcus cum Commentariis Græcis itidem Theonis, quibus in eodem volumine acce-*

curatissima haberetur. &c. *Maximus Planudes idem aliquando in Græcis præstitit, ut meminit Raphael Volaterranus in suâ anthropologiâ, Epigrammata enim veterum, resectis lascivioribus, id unum jam vulgò sparsum volumen & pro argumentis distinctum collegit. —— Verùm hujus instituti mei rationes copiosiùs in dialogis ad hoc ipsum conscriptis, & appendicis vice Martiali adjectis explicantur* &c. Primus, ut puto, omnium, qui Latinos Authores ediderunt, Gesnerus conatus est eos repurgare, ut à pueris pudore salvo legi & edisci possent. Hujus exemplum multi postea secuti sunt. Prodierunt, Martialis castus ex officinâ Michaelis Vascosani. 1554. in 4. Idem iterum expurgatus ex officinâ Christophori Plantini. 1568. in 8. & apud Tho. Brumen. Paris. 1587. in 12. & apud Ant. Hierat. Col. Agripp. 1615. in 12. Catulli Epigrammata quædam in usum pudicæ juventutis. apud Fed. Morell. 1558, in 4. Catullus, Tibullus, Propertius expurgati, apud Joannem Bogardum, Duaci. 1623. in 12. Horatius expurgatus, ex officinâ Birkmannica, Col. Agripp. 1596. in 8. & apud Adam. Cavelier. Cadomi. 1625. in 12. & apud Melchiorem Sanchez. Madriti. 1657. in 8. &c. His adde, Anthologiam Græcorum Epigrammatum ab omni obscœnitate vindicatam, Græcè & Latinè, Flexiæ, apud Hebert. 1624 12.

* Scil. Henrico Petro.

accedunt, *Planisphærium Ptolomæi & Jordani*, & *Jacobi Ziegleri Landavi præclaræ lucubrationes*, *nempe de solidæ sphæræ constructione liber*; *scholia in sphæram Procli Diadochi*, *de canonicâ per sphæram operatione liber*, & *Hemicyclium Berosi renovatum*. (apud Walder. 1536. Fabric. Biblioth. Gr.) *Hæc quidem præcipua officinæ vestræ opera memini: inter minora tamen*; *Urbani* (apud Valent. Curion. 1530.) & *Theodori* (apud Valent. Curion. 1529.) *Grammaticæ Græcæ*; *Othonis Werdmylleri moralis Philosophiæ libri duo* (apud Hieron. Curion. 1545. S.) & *Theodori Bibliandri de optimo genere Grammaticorum Ebraïcorum Liber* 1. (apud Hieron. Curion. 1542. S.) *silentio præteriri non debent. Reliqua non enumerata oblivioni meæ*, *vel ignorantiæ*, *vel brevitatis studio imputabis. Quod autem pulcherrimi illi libri*, *Græci*, *à vitrico tuo Joan. Valdero castigatissimè certè excusi*, *non parum rei familiari vestræ detrimenti attulerint*, *non admodum miror* οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν. *Etenim tanta inter studiosos hodie ignavia & inertia inolevit*, *ut studiorum ac disciplinarum rationem ex quibusvis recentiorum & imperitorum hominum compendiis*, *quàm à primo fonte petere malint. Quamvìs enim docti aliquot viri compendia nobis quædam in veterum scripta elaboraverint*, *non eo tamen animo id fecerunt*, *ut alios ab illorum lectione arcerent: sed introductionis gratiâ potiùs & gustûs alicujus exhibendi*, *cujus mox illecti suavitate fontes ipsos ubertim faucibus hausturi plenis accederemus. Verùm avaritia & socordia seculi nostri ea est*, *ut judicium pravis corruptum affectibus* (*non secus ac bile & malis humoribus ægrorum stomachi*) *nullam ferè ex synceris & contemplationi aut demonstrationibus deditis studiis voluptatem percipiat. Quòd si rectè avari essemus*, *neque divitias præ veritate amplecteremur*, *neque inanem magìs quàm solidam gloriam*, *neque fucatam potiùs quàm veram eruditionem & virtutem sectaremur: non in tanto neglectu optimi quique authores jacerent. Quis quæso in humanâ Philosophiâ Platone diviniùs? Quis Ptolemæo in Astronomiâ solidiùs? Quis Athenæo in Philologiâ*, *& variarum planè rerum verborumque cognitione doctiùs*, *copiosiùs & jucundiùs scripsit? At quotus quisque hæc opera sibi comparare & legere dignatur? Cùm sinè Platone nullus Philosophus*, *sinè Ptolemæo nullus Astronomus*, *sinè Athenæo nullus Philologus aut Grammaticus jure existimari possit*, *aut existimatus sit unquam tot jam seculis*, *apud doctos quidem homines*, *postquam illi semel sua exaraverunt. Objiciat aliquis*, *hæc & alia Latinè reddita extare*, *& in eâ linguâ faciliùs legi. Atqui infinita Græcorum scripta nondum transfusa sunt ad Latinos*, *ut neque Athenæus vester*, *quod sciam: Et si quis utcunque eruditus Athenæum Latinum facere laboret*, *magnam interim vocabulorum & testimoniorum partem in suâ linguâ relinquere cogetur. Sic & Commentarii Græci in Græcos Authores compositi*, *& alia multa commodè in linguam Latinam verti non possunt. Eorum verò*, *quæ benè & aptè Latina fieri poterant*, *paucissima ita translata sunt*, *ut nullam in eis boni interpretis virtutem desideres. Mira diversorum interpretum varietas est*, *ut si viginti etiam aut plures eundem librum transferant*, *nulla*

alterius translationi similis sit futura: ut, licèt boni interpretes sint, ad certitudinem tamen & autboritatem eorum quæ scribuntur firmandam, archetypum exemplar Græcum necessarium videatur. Sed bæc extra propositum, cui satìs fortè factum fuisset allatâ inscriptionis bujus in nomen tuum causâ, propter Almagestum videlicet Ptolemæi, & alios astronomicos libros, quos jam recitavi, à prælis vestris in publicum emissos. Quanquam autem & hi & alii præstantissimi libri non sinè rei familiaris dispendio ex officinâ vestrâ prodiverint, non ideo tamen relictis optimis ad vulgares excudendos transeundum tibi consulo: sed potiùs bonâ spe fretus (spero enim etiam propediem aliam & meliorem studiorum faciem futuram) & soceri tui consilia secutus, alacriter ut pergas, adbortor, Hyppocratici bujus aphorismi memor: Si quid bonâ ratione inceptum expectationi non statim responderit, non continuò relinquendum est. Vale. Tiguri Calendis Februariis, anno Domini 1548.

Conradus è typographis Norimbergensibus selegit Joannem Petreium, & Joannem Montanum Ulricúmque Neuberum, quos in suis Pandectis honorificè appellaret. En epistolas illis in libro sexto de Geometriâ, his in nono de Astrologiâ inscriptas.

Ornatissimo Viro Joanni Petreio, typographo excellenti, Conradus Gesnerus S. D. P. Non dubito, quin admireris, optime Petreie, quid ita bomo ignotus & longo regionum spatio dissitus te appellem, ídque exiguo dono nimis familiariter fretus. Familiare enim est parva etiam munera amicis mittere, quos omnia boni consulere, in bonam partem accipere, & animum magìs quàm rei pretium æstimare persuasum babemus. Ignotos verò, quòs primùm nobis demereri, & in benevolentiam aut amicitiam pertrabere nostram voluerimus, splendidiore aliquo dono afficere solemus. Sic omnes ferè artifices operum suorum initia, tanquam caput totius (nam bomines etiam in eâ parte ornandâ plus curæ ponunt) illustriora proponere conantur: & vulgò fertur Principium dimidium esse totius. Quid igitur, dicat aliquis, ad benevolentiæ, quam bòc epistolio captas, initium non splendidoris alicujus doni apparatu viam tibi muniviſti? Respondeo, initia rerum omnium exigua esse, & à primordiis maxima quæque prodire in universo rerum naturalium genere: in iis verò quæ secundùm artem aliquam fiunt operibus, multa ad ostentationem fieri, & fraudem esse quandam principia, & quæ primo conspectui se offerunt, iis quæ sequuntur interioráque sunt, magìs splendere & plus primâ fronte quàm in recessu præstent, polliceri. Multa in banc sententiam afferre possem de ratione principiorum artis & naturæ: sed pauca tantum addam, quibus illos, qui contrà sentiunt, quà possum mibi conciliem. Magna quidem utriusque principii vis est, variat autem pro differentiâ bominum, à quibus & erga quas usurpatur. Etenim boni viri, qui bonorum erga se benevolentiam excitare cupiunt, ad quam illos suâ sponte pronos esse intelligunt (αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἵενται *) naturam magìs quàm artem imitati, & ab omni affectatione alieni, vel parvo initio eis se approbare, & futuri amoris fomitem vel*

unâ

suâ suscitare scintillâ possint: cujus occasione ad majora subinde pergant, & incrementum paulatim addant, quod natura etiam in suis effectis observare solet. Hoc idem boni viri ut in amicitiâ ambiendâ, sic in aliis etiam actionibus suis omnibus faciunt, omnia nempe simpliciter, ingenuè, candidè, sinè arte, sinè fuco & quàm maximè secundùm naturam fieri potest. Alia ratio est, ubi aut illi qui ambiunt, aut illi quorum ambitur benevolentia, aut utrique, mali & artis ostentationísque potiùs quàm naturæ æmuli fuerint. Mali enim, qui aliorum, qualescunque illi sint, favorem quærunt, omnes indifferenter ex suo ingenio metiuntur, tanquam nemine quicquam quod non arte & apparatu aliquo constet approbaturo, & omnibus ita affectis, ut non suâ sponte sed præmii duntaxat & pretii magnitudine ad amandum & bene faciendum allici possint. Boni etiam si ita contingat, ut malorum amicitiâ indigeant, eodem sibi modo eam parare, & illorum moribus necessariò se accommodare coguntur. Mediocrium mores & actiones inter utrosque mediocres sunt. Sed omittam hanc disputationem, ne dum arti naturam præfero, artis ope id ipsum efficere, meóque me jugulare gladio dicar: & exiguo libello, quem nomini tuo inscribo, initium præfandi prolixitate non exiguum præmittere: ut sæpe in vitium ducit vitii fuga, si caret arte, non modò contrarium, quanquam id frequentius, sed illud ipsum quandoque, quod fugimus. Hæc certè potissima fuit nuncupationis hujus causa, quòd & Geometrica & Mathematica multa elegantissimè diligentissiméque apud te excusa sint: Qualia sunt; Joannis de Regismonte de triangulis omnigenis libri quinque (1533. S.) *De quadraturâ circuli liber ejusdem cum redargutionibus contra Nicolaum Cusanum: De triangulis Vernerus: Geometria Germanica authore N. Schmid: Vitellionis prospectiva: Nicolaus Copernicus de revolutionibus orbium cœlestium* (1543. S.) *Tabulæ resolutæ in Astronomicâ: Joannis Schoneri introductorium in Astrologiam* (1536. S.) *Hieronymi Cardani Astrologiæ Aphorismi: Ejusdem supplementum Almanach,* (1547. S.) *Libri de sapientiâ & Ars magna* (1545. & 1544 S.) *Stifelii Arithmetica absolutissima Latinè & Germanicè* (1544. S.) *Christophori Rodolphi Arithmetica minor optima Germanicè scripta: Astrologica quædam Græca & Latina Joachimo interprete* (1532. S.) *Et alia multa, ut Corpus Juris sinè Commentariis à Greg. Haloandro magnâ cum laude emendatum.* (sinè anno. S.) *Andreæ Osiandri Symphonia quatuor Evangeliorum Græcè, Latinè, & Germanicè: Geberi opus de Chymiâ: & alia, quæ ne prolixior sim, hîc non enumerabo: quanquam etiam si velim, non possim omnia, qui plurima apud te edita propter loci distantiam non viderim. Merito igitur tuo & jure optimo hîc in Mathematicis locus tibi dedicandus venit. Quòd si benevolentia hæc in te mea, quâ propter optimos libros singulari diligentia tuâ excusos te libenter amplector, & omni favore dignum omnibus, qui hæc legerint, prædico, non improbata tibi fuerit, gaudebo equidem, & planè satisfactum expectationi meæ arbitrabor: & ut feliciter edendis doctissimis libris bonas artes & pia studia juvare pergas. Deum omnipotentem orabo. Vale. Tiguri Decimo Calendas Februarii, anno salutis* 1548.

Humanissimis Viris Joan. Montano, Ulrico Neuber typographis Norimbergæ clarissimis, Conradus Gesnerus. S. D. P. Collectaneorum nostrorum cur hanc præcipuè partem, humanissimi viri, vestram esse voluerim, si nulla potior causa vobis probetur, hanc saltem non rejicietis, quòd aliis quoque non obscuris quibusdam typographis libellos aliquot dedicaverim, non ejus quidem generis, in quo singuli maximè præcelluissent (quid facerem enim, ubi plures in eisdem excellunt?) sed in quo vel paucas insignes lucubrationes edidissent. Eodemnum instituto vobis hanc opellam inscribo, quòd eximios quosdam Astrologicæ professionis libros vestrâ operâ publicos esse factos audiverim. Cujusmodi sunt, Aboali de judiciis nativitatum: Jo. Schonerus de nativitatibus. Observationes Joan. Regiomontani, De judiciis auræ Jo. Vernerus: (Vernerus, sinè anno. S.) *& præter Mathematica, Martini Lutheri Postillam (ut vocant) patribus familiâs accommodatam Germanicè: & Commentarios ejusdem in Joël prophetam à morte ipsius per Vitum Theodorum editos: cujus itidem non paucos in re Theologicâ libros ex officinâ vestrâ prognatos* (expositio Germanica in Esaiam 1548. S.) *audio. Reliqua vestra propter loci intervallum, quo distamus, hactenus vel non vidi, vel non observavi: observabo autem posthac diligentiùs, & suis quæque Bibliothecæ nostræ locis inseram, si vixero, ut proposito meo satisfaciam, ídque eò majori studio, quò gratiorem vobis hanc dedicatiunculam fuisse intellexero. Hoc unicè & intimo pectore vos obsecro & adhortor, ut Astrologiam Physicam potiùs, & ad communia aliqua vitæ humanæ opera utilem, quæ naturæ & corporum terminos non transgreditur, prælis vestris & publicâ luce dignam existimetis; quàm superstitiosam illam & divinatricem, quæ fato syderum,* εἱμαρμένην *Græci dicunt, cùm in aliis rebus nimium attribuit, tum animos etiam hominum, mores & actiones omnes, fortunámque ipsam, & omnes mundi mutationes, ut ne religioni quidem pareat, ejus vel imperio vel certæ significationi subjiciat. Quam quò melior, sanctior atque doctior vir hactenus quisque fuit in Religione nostrâ, eò fortiùs contempsit, & impiam judicavit: quò contrà quisque à fide nostrâ alienior, tantò majoris fecit. Imò in gentilium etiam Philosophiâ, qui præstantiores habentur, ferè omnes, minùs eam coluerunt: magìs qui indoctiores, quod & hôc tempore contingit, ubi multi & sacris literis posthabitis & optimâ veterum Philosophiâ neglectâ, impios quosdam Philosophastros & Chaldæos secuti, quicquid unquam aliquis Astrologiæ attribuit, rectè fieri posse contendunt. Et hujusmodi Atheos vates non plerique modò principes, sed etiam, proh dedecus Ecclesiæ! Pontifices apud se fovent. Verùm hæc illis accuratiùs discutienda relinquo, qui simul & artis hujus peritiam, & Christianæ Theologiæ cognitionem habeant: qui soli cùm rectè judicare quid boni, quid mali Astrologia secum vehat, tum pravas aliorum opiniones redarguere poterunt. Quod quidem Georgium Joachimum Rheticum doctissimum in Academiâ Lipsicâ Mathematum Professorem brevì publico scripto effecturum expectamus. Qui mihi humanitatem quoque vestram adeò prædicavit, ut libentissimè hunc vobis libellum*

libellum nuncupaverim, quem vos ut æqui boníque consulere, & omnia amici hominis officia de me vobis polliceri velitis, oro. Valete. Tiguri, quarta nonas Februarii, anno salutis 1548.

Reliquas hìc exscribam Epistolas, quas Gesnerus libris suarum Partitionum præmisit, nuncupatas (*lib.* 10 *de Divinatione & Magiâ*) Windelino Richelio; & Venetis typographis, (*lib.* 11. *de Geographiâ*) Paulo Manutio, (*lib.* 17. *de Oeconomicâ Philosophiâ*) Vincentio Valgrisio, (*lib.* 18. *de Politicâ*) Hieronymo Scoto (*lib.* 19. *de Jure Civili & Pontificio*) Thomæ Juntæ & cæteris Lucæ-Antonio Juntæ hæredibus.

Wendelini Richelii symbolum erat Dea Nemesis basi quadratæ insistens, alata, tenens manu alterâ frænum, alterâ mensuram sive normam fabrilem: Pauli Manutii idem quod patris Vincentii Valgrisii, serpens de figura τȣ̃ T pendens.

Ornatissimo viro Wendelino Richelio, typographo Argentoratensi celeberrimo, Conradus Gesnerus S. D. P.

Cæteros quidem libros typographis illis dedicare mihi studio fuit, qui plurimos aut optimos pro singulorum argumento authores publicâssent: sed cùm hic de magiâ & divinatione liber nulli hâc ratione typographorum conveniat, contrariam sequi placuit, & in tuum nomen hanc partem inscribere, ut qui magicos nullos, plurimos verò synceræ & Sacro-sanctæ Theologiæ nostræ, magiæ & artibus illicitis omnibus adversos codices edideris. Ex quibus aliquot hìc mihi commemorandi sunt, ut beneficia tua agnoscant studiosi, & quid ex officinâ tuâ petendum sit, intelligant: quanquam multa memoriam meam ex tempore hæc scribentis subterfugiant: quæ memini tamen Latinè aut Græcè apud te edita hæc sunt:

Wolfgangi Capitonis explicatio in Hexemeron opus Dei (1539 S.) Ejusdem liber de missâ, matrimonio, & jure magistratus in religionem (1540. S.) Ab eodem translatæ Psalmorum precationes (1536 S.)

Joan. Calvini Commentarii in Epistolam Pauli ad Romanos. Ejusdem assertio, vivere apud Christum, non dormire animis sanctos, qui in fide Christi decedunt. Liber contra Sadoletum; & Institutiones Christianæ Religionis, opus ex eruditione simul & pietate nobilissimum.

Martini Buceri liber de verâ ecclesiarum in doctrinâ, ceremoniis & disciplinâ reconciliatione & compositione (1542. S.) Ejusdem Acta colloquii in Comitiis Imperii Ratisbonæ habiti (1536. S.) hoc est, Articuli de Religione conciliati & non conciliati omnes, ut ab ipso Imperatore Ordinibus Imperii ad judicandum & deliberandum propositi sunt: Commentaria in Epistolam ad Romanos (1536. S.) Defensio contra Episcopum Abrincensem (1536. S.)

Terræ Sanctæ, quam Palæstinam nominant, Syriæ, Arabiæ, Ægypti, & Schondiæ doctissima descriptio, unà cum singulis tabulis earundem regionum topographicis, Authore Jacobo Zieglero Bavaro (1536. S.)) Tabula Palæstinæ separatim.

Et Præter Sacra, Dictionarium Latino-Germanicum, & vice versâ Germanico-Latinum ex optimis Latinæ Linguæ scriptoribus concinnatum per Petrum Dasypodium in 8. & in 4. (sinè anno. S.)

M. T. Ciceronis opera omnia per Joan. Sturmium correcta (1540. S.) Joan. Sturmii, De amissâ dicendi ratione & quomodo ea recuperanda sit, libri duo: Et alius de literarum ludis rectè aperiendis: Dialecticæ partitiones (1543 S) quæ nunc, ut audio, integre excuduntur aut excusæ jam sunt: Epistolæ Ciceronis aliquot selectæ per eundem (1539. & 1543. S.)

Conradi Neobarii compendium Dialecticæ (1536. S.)

Germanicorum adagiorum cum Latinis ac Græcis collatorum centuriæ septem per Eberhardum Tappium (1539 S.)

Illustrium poëtarum flores per Octavianum Mirandulam collecti & à studioso quodam in locos communes digesti (1538. S.)

Pauli Jovii de rebus Turcicis liber, à Francisco Nigro Latinus ex Italico factus.

De Tungris & Eburonibus aliisque inferioris Germaniæ populis, Huberti Thomæ Leodii Commentarius. (1538. S.)

Et in re medicâ: Pauli Æginetæ opera Joan. Guinterio Andernaco interprete, cum Commentariis ejusdem. (1542. S.)

De victus & medicinæ ratione, cùm alio, tum pestilentiæ tempore observandâ, liber ejusdem Guinterii. (1542. S.)

Noscendæ, præcavendæ, atque propulsandæ febris pestilentialis Andreæ à Lacunâ compendium (1542. S.)

Item in Græca litteratura: educatio puerilis linguæ Græcæ, & Fabellæ quædam Æsopi.

Lexicon Græco-latinum in usum juventutis Petri Dasypodii. (1539. S.)

Proclus de Sphærâ. (sinè anno. S.)

Euclidis liber primus.

Aristotelis Politica seorsim; & Ethica seorsim.

Platonis Jon sive de Iliade, Crito & Georgias sive de Rhetoricâ; singuli seorsim.

Demosthenis contra Leptinem oratio.

Ajax & Electra Sophoclis.

Scholia in Homerum absque textu castigatissimè edita, & copiosis indicibus illustrata, cum Porphyrii Homericis quæstionibus. (1539. S.)

Germanica nunc omittam: Hieronymi Tragi tamen (ut professioni meæ faveam) diligentissimi certè viri & optimè de arte nostrâ meriti historiam herbarum

barum præterire non possum, cui nuper arbores etiam & frutices adjecit, opus longæ profectò & exquisitæ observationis, quod multa experimenta & multas omnino peculiares dotes habet.

Quod superest, rogarem te pluribus, ne benevolentiam in te meam, quam hôc tibi pignore testatam volui, aspernareris; nisi de amicitiæ tuæ candore ita persuasus essem, ut nullo ad eam excitandam dicendi artificio opus fore existimarem. Vale. Tiguri, Nonis Februarii anno 1548.

Paulo Manutio Aldi Filio, Nobilissimo Typographo Venetiis, Conradus Gesnerus S. D. P.

NOn exigua, sed humana laus est, egregiam & utilem vitæ mortalium artem exercere, præ cæteris in eâ pollere, divinum quiddam. Nam cùm Deus Opt. Max. summum & excellentissimum bonum sit, in quâvis re bonâ honestâ, utili eminere divinum judico. Rursus in unâ aliquâ parte reliquis præstare suis homotechnis, res humanæ conditionis, neque suâ laude non digna est; per omnia verò primas obtinere, ut supra hominis sortem est, ita maximam omnium laudem meretur. Sed quorsum evado? Ad clarissimum felicis memoriæ virum Aldum Manutium, piissimum patrem tuum, qui primus orbi terrarum optimos quosque in utrâque linguâ libros, & unus plurimos, eósque castigatissimè, & solus omnium pulcherrimè typis suis excudit. Immortalis hæc ejus industria, immortale beneficium cum totâ studiorum ætate florebit: nec priùs quàm ipsa studia (quod ne unquam fiat, Deus avertat) aboleri poterit. Hamadryades cum arboribus suis, si libet poëtis credere, nascuntur & pereunt: Sic Manutiæ familiæ decus cum renascentibus studiis ortum, quàm diu Philosophia stabit, nunquam vigere desinet.

Οἵη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεος ἰοχέαιρα,
Τῇ δὲ θ' ἅμα Νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο
Πασάων δ' ὕπερ ἥγε κάρη ἔχει, ἠδὲ μέτωπα,
Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι.
Ὣς μάλα χαλκογράφοισι μεταπρέπει ἔξοχος Ἄλδος.

*Exemplaria Græca ante patrem tuum aut * nulla, ni fallor, aut pauca, nec eâ industriâ typis publicata sunt. Prima hujus artis inventio Germaniæ nostræ adscribitur: sed non minor virtus est, tueri & perficere rem inventam, quod Aldo debemus, quàm invenire. Hujus tu patris, humanissime Paule, hæres, & successor es non in fortunæ tantùm bonis, sed ingenio quoque & animi virtutibus, ut fama tua longè latéque jam diffusa sit. Non solùm enim multos optimos libros unus omnium elegantissimè procudis: sed ipse etiam tui doctissima ingenii monimenta relinquis, parentis gloriam hâc quoque parte imitatus. Scripsit ille cùm alia quædam, tum Latinæ & Græcæ Grammatices absolutissimas institutiones: Tu verò Annotata, castigationes in M. T. Ciceronis libros, præcipuè Philosophicos, quæ ante annos jam aliquot ex Officinâ tuâ prodiere, magnâ*

* At verò neque nulla, neque admodum pauca, neque industriæ expertia, extitisse ante Aldum compertum est.

magnâ cum laude composuisti. Tanti ergo patris tanto filio, eique nobilissimo inter illos (pace aliorum dixerim) quibus diversos hujus Operis libros singillatim nuncupo, partem aliquam ejusdem dedicare suo patrísque merito debui. Quamvìs autem plurima Officinæ vestræ præclara sint opera, boni consules tamen in Geographicis duntaxat te prædicari. Quâvis enim occasione tui meminisse, & Eucharisticum potiùs quàm dedicatorium in tuum nomen Epistolium inscribere, quàm ingratus & tui omnino oblitus videri volui. Hæc sanè mea opinio est, ut quicquid in commune boni confertur, pro eo singulos etiam gratos esse debere, & quod reipublicæ factum est, tanquam sibi factum interpretari persuasus sim. Patris certè tui munus est, summus in Geographiâ author Strabo Græcus, cujus etiam solius gratiâ noster hic libellus hæreditario jure tuus est: quanquam fortassis & alii quidam non visi mihi hujus argumenti apud te excusi sint libri: qualis est Italicus ille, De itineribus ex urbe Venetâ in Persiam, Tanam, & Constantinopolim: & apud patrem Dionysius De situ orbis: Et pictura totius Galliæ & Hispaniæ secundùm C. Cæsaris Commentarios: cum nominibus locorum, urbiúmque & populorum Galliæ & Hispaniæ, ut olim dicebantur Latinè, & hodie linguâ vulgari dicuntur, ordine Alphabeti. Pictura pontis in Reno, item Avarici, Alexiæ, Uxelloduni, & Massiliæ, omnia cum C. Julii Cæsaris Commentariis. Atqui facilè mihi polliceor te pro insigni humanitate & eruditione tuâ, labori meo qualicunque & expectationi favoris tui benevolum esse dignaturum. Quod si feceris, est quod mihi gratuler; & amare te, & Dominum Deum nostrum cùm ad conatus tuos, quibus bona studia ornas & auges, tum ad veram animi pietatem & tranquillitatem subinde propitium tibi precari, officii mei existimem. Vale. Tiguri, Idibus Februarii, Anno Salutis M. D. LXVIII.

Catalogus Librorum, qui in Officinâ ALDI MANUTII *plerique omnes intrà annum Domini M. D. XXXIIII. Venetiis excusi sunt.*

(Maxima pars licèt Librorum sequentium in Catalogis, quos his Annalibus juxta temporis ordinem inserui, locum habuerit, nolui tamen hunc Gesneri Catalogum & ordinem negligere, chartæ periturae parcendi gratiâ. Quos autem Gesnerus non adjecit, annos Libris singulis apponere placuit).

Libri Græci.

Erotemata Constantini Lascaris Græcè & Latinè, cum tabula Cebetis, Carminibus Pythagoræ & Phocylidis, &c. in 4. (1594.)

Thesaurus sive Cornucopiæ dictionum difficilium, & maximè verborum apud Homerum ex Commentariis Eustathii & aliorum Grammaticorum ordine literarum.

Accedunt & alii Græci libelli ad Grammaticæ cognitionem necessarii circiter 16. in fol. (1596.)

Theodori Gazæ Grammatica.

Ejus-

Ejusdem liber de menſibus.

Item Apollonii de conſtructione lib. 4. in fol. (1495.)

Lexicon Latino-Græcum, cui & alii libelli 16. adjiciuntur: ex quibus ſunt, Thomæ Magiſtri, & Phrynichi, & Emanuelis Moſchopuli Eclogæ Atticarum dictionum: (cæteri ſæpe jam in Appendicibus lexicorum Baſileæ impreſſi ſunt.) in folio. (1497.)

Theocriti Æglogæ.

Heſiodi opera.

Catonis Sententiæ.

Sententioſi verſus monoſtici per locos.

Pythagoræ & Phocylidis carmina, *&c.* in folio. (1494.)

Ariſtophanis Comœdiæ 9. cum Commentariis. In fol. (1498.)

Muſæi poëma de Herone & Leandro.

Orphei Argonautica, Hymni, & liber de lapidibus. in 8. (1517.)

Ariſtotelis opera, quatuor voluminibus: quibus etiam Theophraſti libri omnes adjunguntur: & Alexandri Aphrodiſienſis problemata. In folio. (1495——1498.)

Commentarii Græci in Ariſtotelem, ſinguli in folio.

Ammonius in Prædicamenta: & in librum de enunciatione: cum Magentino in eundem. (1503.)

Alexander Aphrodis. in primum priorum. 1489. (* *Fabr. Biblioth. Gr. Vol.* 4. *p.* 66.)

Joan. Grammaticus & Euſtratius in Poſteriora. (1534. *Ibid. Vol.* 9. *p.* 364.)

Alexander Aphrodiſienſis in Topica. (1514. *Ibid. Vol.* 4. *p.* 66.)

Idem in Elenchos. (1520. *Ibid. p.* 68.)

Simplicius in 8. libros Phyſicorum. (1526. *Ibid. Vol* 8. *p.* 621.)

Idem in libros de Cælo. (1526. *Ibid. p.* 643.)

Joan. Grammaticus in libros de Generatione & interitu: cum Alexandro Aphrodis. in Meteora. (1527.)

Themiſtius in libros de Animâ. Alexander Aphrodis. in eosdem, cum ejusdem libro de fato. (1534.)

Simplicius in libros de animâ, una cum Michaële Epheſio in parva naturalia. (1527. *Vid. Fabr. Bibl. Gr. Vol.* 8. *p.* 644.)

† Euſtrathius in Ethica.

* Hìc forſan eſt error typographicus, nam eo tempore Aldus (ut puto) nondum imprimebat. In Catologo Thuan. *Aphrodis. in prior. Analyt. Græcè. Fol. Venet. Aldus.* 1520.

† Hæc editio fieri non debuit poſt annum. 1544. Sola, quam reperio, vulgata eſt anno 1536. Vide Catalog. Thuan. tom. 2. p. 20. & Fabr. Biblioth. Gr. Vol. 3. p. 151.

Alii Libri Græci.

PSalterium Græcum. in 4. (1496. *circiter. Vide Annal. Typogr. Tom.* 1. *p.* 238.)

Officium in honorem D. Virginis cum Psalmis pœnitentialibus è Latino in Græcum. In 16. (1505.)

Epistolarum mille & septuaginta trium volumen, quarum authores sunt 40. In 4. (1499.)

Gregorii Nazianzeni diversa poëmata: cum Latinâ translatione, inserto Evangelio Joannis: in 4. (1504.)

Nonni Paraphrasis in Evangelium Joannis. In 4. (1501. *Fabr. Biblioth. Gr Vol.* 7. *p.* 687.)

Dioscoridis de Materiâ Medicâ & venenis libri, cum indice. Accedunt carmina de viribus quarundam plantarum, in antiquis exemplaribus reperta. (1518.)

Nicandri Theriaca & Alexipharmaca cum Commentariis.

De ponderibus & mensuris In 4. (1523.)

Julii Pollucis vocabularium. In folio. (1502)

Thucydidis libri 8. In folio. (1502.)

Herodoti libri 9. In fol. (1502.)

Luciani omnia.

Icones Philostrati 66.

Ejusdem Heroica.

Icones junioris Philostrati 22.

Enarrationes Callistrati in statuas 14.

Philostrati vitæ Sophistarum 58. In fol. (1522.)

Philostrati de vitâ Apollonii libri 8. Græci, & Latini Alemano Rhinuccino interprete.

Eusebius contra Hieroclem Græcè & Latinè Zenobio Acciaolo interprete. In folio (1504.)

Sophoclis Tragœdiæ 7. in 8. (1502.)

Euripidis Tragœdiæ in 8. (1503.)

Epigrammatum Græcorum libri 7. in 8. (1503.)

Homeri omnia: cum vitâ ejus ex Plutarcho, Herodoto, & Dione. In 8. (1503. *Vide Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 262.)

Q. Calabri poëtæ Paralipomena Homeri, libris 14. In 8. (*sine anno.*)

Demosthenis Orationes. In folio. (1504.)

Ulpiani Commentaria in 18. Demosthenis Orationes.

Harpocration de Dictionibus Rhetorum ordine literarum. In folio. (1503)

Plutarchi Moralia. in folio. (1509.)

Phornutus de naturâ Deorum, cum Palephato de fabulosâ historiâ.

Vita

Vita & Fabulæ Æsopi Græcè & Latinè.
Gabriæ Fabulæ Græcè & Latinè.
Heraclides Ponticus de allegoriis apud Homerum.
Orus de Hieroglyphis.
Proverbia per ordinem Alphabeti. in fol. (1505.)
Liber 12. Rhetorum de arte Rhetoricâ. in fol. (1508.)
In Aphthonii Progymnasmata Commentarii : item in Hermogenis omnia. In fol. (1509.)
Theodori Gazæ Grammatica.
Georgius Lecapenus de constructione verborum.
Emanuel Moschopulus de constructione nominum & verborum.
Idem de accentibus in 8. (1525.)
Grammatica Chrysoloræ, cum libro 4. Theodori Gazæ & sententiis monostichis, Catone, & Erotematibus Guarini in 8. (1512.)
Pindarus, Callimachus, Dionysius de situ orbis. Lycophron in 8. (1513.)
Isocrates, Alcidamantis, Georgiæ & Aristidis Orationes quædam. Harpocration de Dictionibus Isocratis. In fol. (1513.)
Platonis Opera. In fol. (1513.)
Suidas. In fol. (1514.)
Athenæi Symposiaca. In fol. (1514.)
Pausaniæ Commentarii Græciam describentes. In fol. (1516.)
Strabo. In fol. (1516.)
Sacræ Scripturæ veteris novæ'que omnia. In fol. (1518.)
Artemidorus cum Synesio de interpretatione somniorum. In 8. (1518.)
Plutarchi illustrium virorum Græci ac Latini nominis vitæ 49. In fol. (1519.)
Oppiani de piscibus libri 5. unà cum Laurentii Lippii tralatione.
Ejusdem de venatione libri 4. (1517.)
Æschyli Tragœdiæ 6. In 8. (1518.)
Aldi Manutii Rom. Grammaticæ institutiones Græcæ. in 4. (1515.)
Gregorii Nazianzeni Orationes 16. In 8. (1516.)
Apollonii Rhodii Argonautica cum Commentariis. In 8. (1521.)
Commentarii in Homeri Iliadem : & Porphyrii duo opuscula. In 8. (1521.)
Herodiani historiarum libri 8. cum interpretatione Latinâ Ang. Politian. In 8. (1524.)
Xenophontis omnia. In fol. (1525.)
Galeni omnia in quinque voluminibus. In fol. (1525.)
Hippocratis omnia. In fol. (1526.)
Didymi Scholia in Odysseam Homeri. In 8. (1528.)
Paulus Ægineta. In fol. (1528.)

Aëtii Medici libri primi 8. In fol. (1534.)
Xenophontis Paraleipomena.
Commentarii in Thucydidem.
Herodianus.
Plethonis Hiſtoria. In fol. (1503)
Greg. Naziazeni Orationes 9 & Gregorii Nyſſeni quædam in 8.

Libri Latini.

ANgeli Politiani opera. In fol. (1598.)
Julii Firmici & M. Manilii aſtronomica.
Arati Phænomena, Germanico interprete, cum Commentariis, & imaginibus.
In eadem Fragmentum interpretationis Ciceronianæ : & Rufi Feſti Avieni Paraphraſis.
Eadem, Græcè, cum Commentariis Theonis.
Procli Sphæra Græcè, & Latinè Thomâ Linacro interprete. In fol. (1499.)
Nicolaï Perotti Cornucopiæ, &c. (1517.)
Varronis libri de linguâ Latinâ & Analogiâ.
S. Pompeius Feſtus, Novius Marcellus. In fol. (1513.)
Grammaticæ Inſtitutiones Aldi in 4. (1507. *Vid. Annal. Typogr. Tom.* 2. *p.* 186. *not.* (*a*))
Beſſarionis Cardinalis libri 4. in calumniatorem Platonis.
Ejusdem liber, in quo ex libris Platonis de legibus quam plurima recitantur, & à Georg. Trapezuntio malè verſa eſſe oſtenduntur.
Ejusdem Tractatus, an natura & ars conſultò agant In folio. (1503.)
Ariſtoteles de animalibus.
Theophraſtus de Plantis.
Problemata Ariſtotelis & Alexandri Aphrodiſii, Theodoro Gazâ interprete. In fol. (1501. *&* 1524. *Fabr. Biblioth. Gr. Vol.* 4 *p.* 74.)
Jamblichus de Myſteriis.
Proclus in Alcibiadem,
Idem de Sacrificio & Magia.
Porphyrius de divinis atque dæmonibus.
Expoſitio Priſciani & Marſilii in Theophraſtum de ſenſu, phantaſia, & intellectu.
Alcinous de Doctrina Platonis.
Speuſippus de Platonis definitionibus.
Pythagoræ Carmina aurea & ſymbola.
Xenocrates de morte.
Mercurii Trismegiſti Pæmander.

Ejus-

Ejusdem Asclepius.
Marsilii Ficini de triplici vita libri 2.
Ejusdem libri, De Voluptate, De Sole & lumine, De Magis: Quòd necessaria sit animi tranquillitas. In fol. (1497.)
Desid. Erasmi Proverbia. In fol. (1508.)
Poliphili Hypnerotemachia. In fol. (1499.)
Lud. Cælii antiquarum lectionum libri 16. In fol. (1516.)
M. T. Ciceronis omnia. * Formis diversis.
C. Crispi Salustii historiæ & orationes eis adjungi solitæ. In 8. (1509.)
M. F. Quintilianus. In 4. (1514.)
Cato, Varro, Columella, Palladius de re rusticâ.
Georgii Alexandrini enarrationes priscarum dictionum in eisdem libris. In 4. (1514.)
Virgilius. In 8. (1501.)
Diversorum veterum poëtarum in Priapum lusus.
Maronis catalecta, Copa, Rosæ, Culex, Diræ, Moretum, & alia quæ falsò Virgilii creduntur.
Argumenta in Virgilii libros, & alia diversorum complura. In 8. (1514.)
P. Ovidii omnia, cum Annotationibus. In 8. (1502. 1503.)
Terentius. In 8. (8517.)
T. Livii Decades 3. 1518. 1519. 1520.)
L. Flori libri 4.
Polybii historiarum libri 5. Nicolao Perotto interprete. In 8. (1521.)
Ejusdem Livii omnia accuratè denuo impressa. In fol. (1521.)
C. Plinii Secundi Epistolæ.
Ejusdem Panegyricus & liber de viris illustribus.
Suetonius Tranquillus de claris Grammaticis & Rhetoribus.
Julii Obsequentis prodigiorum liber. In 8. (1518.)
Catullus, Tibullus, Propertius. In 8. (1502.)
Lucanus in 8. (1502.)
Val. Maximus. In 8. (1502)
C. Julii Cæsaris, & A. Hirtii aut Oppii Commentarii de bellis diversis, cum picturis quibusdam: & locorum ac populorum nominibus In 8. (1513.)
L. Cælii Lactantii opera cum Tertulliani Apologetico. In 8. (1515.).
A. Gellii Noctes Atticæ. In 8. (1515.)
T. Lucretius. In 8. (1515.)
Nervæ, Trajani & Adriani Cæsarum vitæ ex Dione. G. Merulâ interprete.

Item

* Rhetoric. 4. 1514. 8. 1533. Oration. 8. 1519. Philosoph. 8. 1523. Offic. Cat. Lael. Somn. Parad. 8. 1517. Epistol. ad Attic. &c. 8. 1531.

Item Ælius Spartianus, J. Capitolinus, Lampridius, Fl. Vopiſcus, Trebellius Pollio, Vulcatius Gallicanus, omnes à Joanne Baptiſtâ Egnatio caſtigati.

Heliogabali ad meretrices Oratio.

Joan. Bapt. Egnatii de Cæſaribus libri 3.

Ejusdem in Spartiani Lampridiíque vitas & reliquorum annotationes.

Ariſtidis Smyrnæi oratio de laudibus urbis Romæ, Scipione, Carteromacho interprete.

Conflagratio Veſuvii montis ex Dione, Georg. Merulâ interprete. In 8. (1516.)

Pomponius Mela.

Julius Solinus.

Itinerarium Antonini Auguſti. Vibius Sequeſter.

P. Victor de Regionibus urbis Romæ.

Dionyſius Afer de Situ orbis, Priſciano interprete. In 8. (1518.)

Senecæ Tragœdiæ. In 8. (1517.)

Martialis. In 8. (1501.)

Dec. Auſonius. In 8. (1517.)

Statii poëmata. In 8. (1502.)

Jo. Joviani Pontani opera ſoluta oratione. In 4.

Ejusdem Poëmata duobus voluminibus. In 8. (1519.)

Poſteriori accedunt, Calphurnii Æglogæ 7.

Aurelii Nemeſiani Æglogæ 4.

Strozii Poëtæ Ferrarienſes, pater & filius. In 8. (1513.)

Euripidis Hecuba & Iphigenia Deſ. Eraſmo, interprete, &c. In 8. (1507.)

Luciani opuſcula quædam Deſ. Eraſmo, & Tho. Moro interpretibus, &c. In 8. (1516.)

Deſ. Eraſmi Moria. In 8.

Ejuſdem Querela pacis, & alia opuſcula diverſa. In 8.

Chriſtophori Longolii perduellionis rei Defenſiones duæ. In 8.

L. Apuleii opera In 8. (1521.)

Q. Curtius. In 8. (1520.)

Plauti Comœdiæ. In 4. (1522.)

Gulielmi Budæi libri 5. de aſſe. In 4. (1522.)

Aſconii Pædiani expoſitio in orationes aliquot Ciceronis : cum Victorini Commentariis in libros de inventione, & Georg. Trapezuntii in orationem pro Q. Ligario. In 8. (1522.)

Petrus Alcyonius de exilio. In 4. (1522. *Bibliothec. Teller*)

Juſtinus de externis hiſtoriis, cum Æmylio Probo de externis Imperatoribus. In 8. (1522.)

C.

C. Claudiani opera. In 8. (1523.)

C. Valerii Flacci Argonautica, cum Joan. Baptistæ Pii carmine ex quarto Argonauticorum Apollonii & Orphei Argonauticis, innominato interprete. In 8. (1523.)

Silius Italicus de bello Punico. In 8. (1523.)

Georg. Trapezuntii Rhetoricorum libri 5. His accednnt, Consulti Chirii Fortunatiani lib. 3.

Aquilæ Romani de figuris sententiarum & elocutionis lib. 1.

P. Rutilii Lupi earundem figurarum è Georgiâ. lib. 1.

Aristotelis Rhetoricorum ad Theodecten Georg. Trapezuntio interprete, lib. 1.

Ejusdem Rhetorica ad Alexandrum, Fr. Philelpho interprete.

Paraphrasis Rhetoricæ Hermogenis, Hilarione monacho Veronen. interprete.

Prisciani præexercitamenta ex Hermogene.

Aphthonii progymnasmata Jo. Mariâ Catanæo interprete. In fol. (1523.)

Macrobius. In 8. (1528.)

Priscianus. In 4. (1527.)

Sannezarius de partu Virginis, denuo impressus & auctus. In 8. (1528.)

Recognitio Veteris Testamenti. In 4.

Quinque libri quintæ Decadis Livii. In. 1. (1533.)

Cornelius Celsus cum P. Serono. In 4. (1528.)

Cornelius Tacitus In 4. (1534)

Gratius de Venatione.

Ovidius de piscibus

M. Aur. Olympius Nemesianus de Venatione. In 8. (1534.)

Laur. Vallæ Elegantiæ. In 4.

Italici Libri.

DAntes. In 8.

Petrarcha. In 8 (1514).

Bembi quædam. In 8 (1505.)

M. Jo. Boccatius In 8.

Il Cortegiano, del Conte Baldissar Castiglione. In folio & In 8. (1533)

Anthropologia Galeatii Capellæ. In 8.

Hæc omnia ex Aldi patris Officinâ publicum acceperunt. Filius autem Paulus Manutius quænam excudi curaverit, certum jam non habeo præter pauca hæc.

Ambro-

Ambrosii Calepini Dictionarium. In fol.

Appendix additionum in idem. In fol.

Annotata propria, castigationes, & observationes, in M. T. Ciceronis libros, præcipuè philosophicos.

Commentarii della cose de Turchi di Paulo Giovio & Andrea Gambini, con gli fatti & la vita de Scanderberg. In 8 anno 1541.

De itineribus ex Urbe Venetâ in Persiam, Tanam & Constantinopolin, liber Italicus in 8.

Lexicon Italicum difficiliorum præsertim & rariorum dictionum, quibus Boccatius & alii utuntur. In fol

M. Antonii Flaminii, si bene memini, explanatio in Psalmos.

Absolutissimo typographo Venetiis, Vincentio Valgrisio, Conradus Gesnerus S. D. P.

INiquus omnino viderer mihi futurus in te, charissime Vincenti, nisi inter claros ætatis hujus typographos, quos quidem ego novi, te quoque commemorarem: Quod ut meritò facere debui, propter insignem quâ præstas in arte tuâ excellentiam; ita ut facerem promptiùs, admonuit me humanitas tua, quæ non parum illustris in me fuit, cùm Venetiis, (annus puto hic sextus agitur) mensem unum apud vos traherem: Hujus me in tantâ occasione immemorem esse nequaquam decuisset. Dono igitur famæ tuæ & amicitiæ nostræ Librum hunc, aut potiùs Sylvam Oeconomicæ disciplinæ: Qui tibi, si non librorum, quos in hunc usque diem excudisti; liberorum tamen, quos tibi esse audio, uxorísque & familiæ nomine, rectè conveniet. In hâc enim Philosophiæ propagine, mariti & uxoris officia mutua, educatio & institutio liberorum, familiæ gubernatio, denique rei familiaris augendæ præcepta traduntur. Hæc si in privatis familiis bene processerint, gloria & utilitas indè toti reipub. accrescit: sin minus, contrarium. Quamobrem ut ethica doctrina & institutio singulorum, ad familiam & œconomicam se habet; sic familia ad rempub. integram. Etenim vir bonus sit oportet, bonus pater-familiâs futurus: & bonum principem fore nemo crediderit illum, qui non optimum priùs œconomum & familiæ suæ rectorem se declaraverit. Proinde quæ ternarii ad unitatem ratio est, eadem politicæ Philosophiæ fuerit ad ethicam, à quâ excludi non potest; hæc verò ab illâ potest. Sic & Oeconomicam non sinè ethicâ, sed sinè politicâ constare posse aliquis dixerit. Sed quanquam hæc fieri possent, nunquam tamen aut rarissimè fit, ut vel bonus vir solitarius extra omnem familiam, vel ulla bona familia extra rempub. sit. Proinde maximè conjunctas & invicem cognatas, ita ut plurimum inter se dent, & accipiant, necessitudine quâdam opis mutuæ ethicam, œconomicam & politicam, judicare oportet. Et fortasse non absona fuerit hæc collatio, si quis Ethicen matri comparet, quæ singularis est: Oeconomicam filiis & filiabus, quorum suam singulis curam mater impendit: Politicam denique

denique nepotibus, qui tertius gradus, & in maximo jam numero est. Verùm quid ego hæc tibi? Hoc potiùs hujus loci erat, Officinam tuam celebrari, & pulcherrimas ejus fœturas nominatim studiosis propinari. Et quamquam scio te minimè desyderare, ut à me lauderis, neque præcone opus habere libros apud te natos (qui omnes tum argumento stilíque ornatu, quæ commendatio authorum est; tum characterum elegantiâ, & contextu elegantissimo, quod vestrûm est; abunde sunt vendibiles) in studiosorum tamen gratiam, qui diversas orbis regiones habitant, ea, quæ vidi vel ex aliis audivi, officinæ tuæ volumina commemorabo. Publicati sunt igitur, intra sexennium, ni fallor, operâ tuâ codices, qui sequuntur:

Michael Ritius.

Alciati liber de duello Latinè & vulgari Italico Sermone.

Item in re medicâ Latinè, Martin. Akakia in Microtechnen Galeni.

Anto. Musa Brasavolus de simplicibus. Idem de pilulis. Michael de Villa novâ de syrupis. (1545. S.) *Opera Hippocratis in 4. Aphorismi Hippocratis cum Commentariis Leonardi Fuchsii. Jo. Fernellus de naturali parte Medicinæ. Idem de evacuandi ratione. Jaco. Sylvius de Simplicibus. Ejusdem practica. Fr. Valleriola in 6. libros Galeni de morbis & Symptomatis. Leonelli practica in 8.*

Ad hæc vulgari Italico Sermone: Apophthegmata. M. Aurelius: Thucydides (interprete Francisco di Soldo Strozzii 1545. 8. Sed sinè nomine typographi: Fabric. Biblioth. Gr.) *Dictys Cretensis de bello Troiano. Leonis Baptistæ Architectura. Orationes quædam. Nunc etiam audio Dioscoridem in linguâ vulgari, à Petro Mattheolo Senensi illustratum & accessione aliquâ auctum, propediem ex officinâ tuâ proditurum.* (1548. 1550. Fabric. Biblioth. Gr. & 1554. S.)

Hi tui sunt libri, ornatissime Vincenti, imò thesauri, quibus rempublicam literariam ditâsti & ornasti: nec dubito, quin alios plures mihi incognitos & antehac excuderis, & excusurus sis brevì quod ut diu & feliciter facias, toto pectore tibi opto. Vale, & eo animo munusculum hoc Oeconomicum suscipe, quo ipse mitto: Sic optimum te patrem-familiâs & opibus & liberis in multam usque senectam Deus benignissimus magìs magísque augeat. Tiguri anno Salutis 1548. *Julii die* 10.

Hieronymo Scoto, præclaro Venetiis typographo, Conradus Gesnerus S. D. P.

Tantus est optimorum in omni Philosophiâ librorum numerus, Hieronyme vir clarissime, quos officina tua & felicis memoriæ patris tui * *Octaviani, magnâ cum gloria vestrâ in lucem protulit, ut nomen tuum ubique gentium*

* De quo Annal. Typ. Vol. 1. p. 154.

tium jam dudum celeberrimum, dissimulare, & inter typographos de Sapientiæ studiis optimè commeritos non prædicare, ingratitudinis potiùs quàm vel ignorantiæ vel oblivionis vitium dici posset. Quod ego ne subeam, consarcinatum hunc de Civili Philosophiâ Centonem sub tui nominis honore (sic enim ego illum, quantum in me est, quod exiguum esse fateor, & propemodum nihil, promoveri cupio) in publicum edo quàm libentissimè. Sic sanè rei ipsius claritudo magìs propter fœcundissimam officinam, postulare, quàm tu desiderare aut opus habere, videbatur. Plurimos equidem eruditione, magnitudine, & artis impressoriæ diligentiâ conspicuos codices, à vobis ad communem usum elaboratos & excusos scio: quorum integrum me Catalogum lectoribus proponendum habere optârim. Eo cùm caream, non iccirco pauca etiam illa, magna verò & præclara, quæ sola nunc memini, nescientes celabo: Qualia sunt, In plerosque Aristotelicæ Philosophiæ libros Commentarii, partim ex Græcis (Philopono, inquam, Ammonio, Simplicio) per doctissimos viros Lubillum Philatheum, Guil. Dorotheum, & alios translati: partim Latinè ab authoribus suis primùm conscripti: vel olim, ut à Thomâ Aquinate & Alberto Magno; vel nuper, ut ab Augustino Nipho Suessano incomparabili Philosopho, cujus & alia multa præsertim in Aristotelem volumina, non sinè fructu aliquando inspexi, & nuper egregiam in Aristotelis de animalium historiâ, partibus, & generatione libros, interpretationem, magnâ cum voluptate, ut occupationes me sinebant, saltuatim legi (a).

Vidi & M. Antonii Zimaræ Tabulam dilucidationum ordine Alphabetico in Aristotelis & Averrois dicta, (1537. S.) *& ejusdem Theoremata, libros ad solidæ Philosophiæ cognitionem utilissimos: Et alia permulta, quarum nunc memoria me destituit: pleraque autem in primo Bibliothecæ nostræ Tomo, suo quæque ordine annotata puto. Et si quæ illìc omissa sunt, ubi primùm cognovero, in Appendice primi Tomi, quam horis succisivis paulatim conscribo, brevì, ut spero, publicandâ, diligenter commemorabuntur. Vale. Tiguri in Helvetiâ, anno Salutis Christianæ* 1548. *Idibus Julii.*

Præstantissimo apud Venetos typographo Thomæ Juntæ, & cæteris clarissimi felicis memoriæ viri Lucæ Antonii Juntæ hæredibus, Conradus Gesnerus S. D. P.

DUbitavi ego aliquandiu mecum, clarissima Juntarum familia, an tibi quoque partem hujus Operis aliquam dedicarem, an præterirem silentio. Nam gloria Officinæ tuæ multis & magnis voluminibus splendidè magnificéque excusis comparata, in omni, puto, disciplinarum genere, ne te indictam & nullo meritæ laudis præconio affectam dimitterem, suadebat. Laudare verò, quos

(a) Simplic. in Physic. Audit. interprete Philalth. 1543. Alex. Aphrodis. in Aristot. de Sens. interpr. Philalth. 1544. Simplic. in duos libros priorum, interpr. Doroth. 1541. Aristotel. de Animal. cum Schol. Augustin. Niph. 1546.

quos publicâsses libros, nec ullos interim, ubi Rhodus & saltus, quod aiunt, nominare (cùm perpaucorum nomina tenerem) ut ineptum quodammodo, ita instituto per alias in superioribus libris dedicationes observato parum conveniens videbatur. His & aliis cogitationibus dum animus distrahitur mihi dubius & ἀλλοπρόσαλλ@, vicit tandem hæc sententia: Officinæ, vestræ utcunque per totam Italiam imò Europam, & ultrà fortè, illustriori quàm ut laudibus ac testimoniis egeat alienis, quò clarior ipsa & magnificentior est, eò amplius ex gratitudinis quidem officio à studiosis Philosophiæ (quæ omnia bona studia complectitur) omnino deberi. Quis enim non præferat simpliciter absque longo per singula beneficia Catalogo gratum esse, quàm prorsus (quod silentium arguere videtur) ingratum? Scio Philippum Juntam Florentiæ olim præclaros in utrâque linguâ non paucos libros prælis suis in exemplaria innumera transfudisse: deinde optimum patrem vestrum Lucam Antonium Jurisprudentiæ reíque Medicæ probatissimos Authores Venetiis excudisse; & hôc etiam tempore Galeni medicorum facilè principis opera omnia Latinitate donata denuo sub accuratissimis vestris prælis elaborari, & fortè vel omnino jam dum hæc scribo, vel bonâ ex parte absoluta esse: ut ego quoque vel professionis meæ nomine privatim, in ejusmodi præsertim occasione, non ingratus erga vos esse debuerim (a).

Benignè igitur accipite istos descriptos in utroque Jure indices, ab aliis quidem antehac jure-consultis editos, nunc verò non contemnendâ accessione auctos, adjectâ etiam tabulâ alphabeticâ jam primùm concinnatâ: quæ si non ipsis Juris candidatis (qui multa & copiosa, ut vocant, Repertoria habent) aliis tamen nonnullis, ut spero, studiosis non inutilis aliquando erit. Porrò quamvis cæteros omnes hujus Voluminis libros meo Marte utcunque digesserim, in quibus etsi maximè libuisset, aliorum scripta ejusdem instituti quorum vel usurpatio vel imitatio me juvisset, non habebam: in solâ Juris scientiâ & reperi aptum proposito meo librum, & doctorum in eâ professione, mihi insuetâ & obscurâ, hominum Divisiones, libenter usurpavi. Quæcunque autem illis de meo adjeci, seorsim esse volui Corollarii inscriptione & asterisci notâ adjectis, ut si quos in alienâ fortassis arte, quod sutoribus ultra crepidam contingere solet, errores admisissem, mea in me unum culpa rejici posset. Valete. Tiguri, Tertio Calendas Augusti. Anno Salutis 1548.

Descriptis omnibus, quibus Gesnerus præcipuos suæ ætatis typographos compellavit, epistolis; rem meo neutiquam proposito alienam fecero, si * ipsius Gesneri vitam librósque, quorum nomenclaturam & editiones

(a) Juntæ decies Galenum Latinè ediderunt, A. 1541. 1550. 1556. 1563. 1570. 1576. 1586. 1600. 1609. 1625. Fabric. Biblioth. Gr.)

* Libri, unde GESNERI vitam Librósque excerpsi, sunt; Melch. Adami Vitæ Germanorum Medicorum, in 8. Haidelberg. 1620. Conr. Gesneri Bibliothec. Universal. in fol. Tiguri, 1545. Ejusd. Pandect. in fol. Tiguri, 1548. Hottinger. Schola Tigurinorum Carolina. in 4. Tiguri 1664.

editiones accuratissimè recensuit, his Annalibus inseruerim.

„ Natus est CONRADUS GESNERUS Tiguri, celebri & totius „ Helvetiæ primariâ urbe, anno supra millesimum quingentesimum „ decimo sexto. Pater ei fuit *Ursus Gesnerus*, pellio, mater Barbara „ Friccia, parvis ambo opibus; sed integræ & honestæ famæ; qui li- „ beros complures assiduo suo labore aluere & educavere. De se suís- „ que studiis ipsum audire placet, ex priori Bibliothecæ Editione, ita „ loquentem Præceptores puero & adolescenti in patriâ mihi conti- „ gere Clarissimi viri, *Oswaldus Myconius*, *Theodorus Bibliander*, *Petrus* „ *Dasypodius*, *Johannes Jacobus Ammianus* Gymnasii nostri Scholarcha, „ & *Rodolphus Collinus*. His Doctoribus à primis rudimentis ad medio- „ crem utriusque Linguæ cognitionem institutus sum, præcipuè ab „ Ammiano doctissimo viro, qui me triennium integrum eximiâ libera- „ litate domi suæ gratuitò fovit, & erudivit familiariter. Deinde, post „ obitum patris, qui labore assiduo in vitâ nos aluerat, angusto multis „ liberis patrimonio relicto, ego aliquandiu aquâ inter cutem afflictus, „ mox in pristinam, ope divinâ, restitutus valetudinem, cùm in pa- „ triâ Mæcenates studiorum mihi deessent, Argentoratum descendi, „ ubi aliquot menses optimo felicis memoriæ Viro, *Wolfgango Capitoni* „ non sinè fructu in bonis literis inservii. Indè reversus in patriam „ & publico stipendio auctus, cum *Johanne Frisio* meo tanquam Fratre, „ Galliam ingressus per anni spatium Biturigibus pædagogum egi (sti- „ pendium enim sumptibus in liberalia studia faciendis non responde- „ bat) ibi docendo alios, ipse plurimùm profecisse mihi videor; quip- „ pe nullum ferè tempus vacabat, quo non Latinis aut Græcis au- „ thoribus legendis astrictus essem. Insequente anno Lutetiam Pari- „ siorum accessi, ut liberiùs operam literis navarem, urbis illius & A- „ cademiæ celebritate impulsus: sed nescio, quomodo partim inopiæ „ necessariæ, partim negligentiæ voluntariæ culpâ (vix dum enim de- „ cimum octavum annum attigeram; quæ ætas maximè sui negligens „ est, si desit consiliarius aut hortator) amœnitates studiorum secu- „ tus, ut à puero consueveram, Philosophiam, Artésque severiores „ minimè colens varios authores sinè certo fine pervolitabam, Græcos „ & Latinos, Historicos, Poëtas, Medicos, Philologos, quandóque „ etiam Dialecticos & Rhetores; multa interim transiliens, paucos li- „ bros integre perlegebam, ut solâ vicissitudine, varietatéque lectionis „ ingenium demulcerem, quod plurimis hodie impedimentum accidit, „ quò minùs proficiant. Ex Galliâ reversus Argentoratum evocabar „ in patriam; parui, & paulò pòst intempestiviùs uxore ductâ in pu- „ blicæ Scholæ angulum detrusus, aliquandiu bonâ diei parte pueros „ Grammaticæ Rudimenta docebam: minimo interim stipendio, un-

de-

„ de, nisi me esuriturum satis, spes nulla affulgeret. Itaque succisi-
„ vis horis libros Medicorum inspexi; deinde quo potui modo, mo-
„ lestâ conditione extricatus, Basileam me contuli, ut ampliùs profi-
„ cerem, idem stipendium, quo priùs fruebar, concedentibus Eccle-
„ siæ nostræ præfectis; quod tamen illìc etiam in rei medicæ studiis
„ liberum me sustinere non potuit; quare coactus Dictionarium Græ-
„ co-Latinum ex Pavorini Camertis Lexico apud Græcos omnium lo-
„ cupletissimo ita auxi, ut nihil in eo extaret, quod non singulari fide
„ ac diligentiâ adjicerem, quanquam Typographus exiguam duntaxat
„ accessionis nostræ partem adjecit, quod me inscio factum est, donec
„ totum ferè opus exivisset, an. D. 1537. An autem typographus vel
„ judicii tantum ac eruditionis sibi usurpaverit, ut quædam de industriâ
„ seligeret, vel in aliud tempus reservare voluerit, ne voluminis præ-
„ textu aliàs locupletati careret, haud facilè dixerim: & ipse haud
„ multò post impressum librum fato concessit. Næ istud mihi pluri-
„ mum dolet, tantum laborem nostrum tam negligenter tractatum esse.
„ Fuerunt etiam, qui postea, viri, ut sibi videbantur, eruditi, multa,
„ tanquam superflua, Græcas præsertim interpretationes, deleverant:
„ fortè, quia suspicabantur aliquid meum esse, & ideòque non pro-
„ babant, cùm omnia prorsus ex Phavorino Camerte, vel, quod
„ idem est, Suidâ, & variis Græcorum Commentariis adjuncta essent;
„ quod tamen Typographus in Præfatione Lectorem non admonuit,
„ ne quid illis incommodaturus videretur, qui Phavorini magnum
„ Lexicon eodem tempore Basileæ excudebant. Jam annus Basileæ
„ mihi abiverat, & statim obtulit se mihi conditio Græcas literas pro-
„ fitendi Lausannæ ad lacum Lemanum, liberale stipendium largien-
„ te Magnifico Senatu Bernensi. Triennium igitur illic docui, & in
„ familiaribus doctorum, piorúmque hominum, *Petri Vireti*, *Beati*
„ *Comitis Himberti* Professoris Hebraici, *Johannis Ribitti*, qui mihi suc-
„ cessit, & aliorum amicitiis jucundissimè vixi. Sed cùm à puero in-
„ genium meum in Medicinæ studium proclive ferretur (ab infantiâ
„ enim educavit me avunculus meus magnus, sacerdos etiam Tiguri,
„ ac in re Medicâ, præsertim herbariâ, non imperitus) & semper
„ succisivis horis libenter in Medicorum libris divertissem, & Patroni
„ studiorum, qui stipendiis Tiguri præsunt, me ultro currentem insti-
„ gâssent visum est Montempessulanum Medicinæ nomine celeberrimum
„ adire. Eò cùm venissem, relictâ Lausannâ, nec ullum ex doctio-
„ ribus Medicis reperirem, qui me domo hospitem susciperet, non diu
„ moratus, nonnihil in anatomicis & stirpium historia peritior factus,
„ Germaniam repetii, & Basileæ insignibus Medici donatus in patriam
„ redii, ubi * nunc philosophiam adolescentes doceo.

„ Pro-

* Ann. 1544. ætatis suæ vicesimo octavo.

Properandum est jam ad lucubrationum ejus catalogum, prout ipse nobis eum reliquit.

„ Primum fuit circa annum 1537. Lexicon Græco-Latinum (de „ quo paulò priùs) ex Phavorini Camertis Lexico Græco auctum. „ Typographo defuncto, meum exemplar recuperare non potui. A „ eo etiam tempore in gratiam Henrici Petri Basiliensis typographi ter „ aut quater ex diversis lectionibus meis idem auxi, ita ut semper no- „ minarem authores, à quibus singula excepissem, ut & authoritas major „ esset, & orthographia minùs corrumperetur: quod si alii etiam multi „ lexicorum corruptores potiùs quàm authores observâssent, non usque „ adeò aliquot millibus locorum corrupta hæc volumina hactenus in „ publicum prodiissent, non solùm typographicis erratis passim innu- „ meris absurdissimè referta, propter imperitiam illorum, qui ad præ- „ la corrigunt, sed ipsorum etiam authorum, quorum plurimos idcir- „ co nomina sua profiteri puduit. Ultima quidem editio à me locu- „ pletata Basileæ nuper prodiit, ex officinâ Hieronymi Curionis anno „ 1560. Septembri, in folio, (a) chartis trecentis octoginta quatuor. „ Cæterùm hôc anno, quo hæc scribo 1562. Genevæ prodiisse audio „ longè copiosissimum emendatissimúmque Græcæ linguæ (b) The- „ saurum à *Roberto Constantino* incomparabilis doctrinæ viro ex *Joan.* „ *Crispini* Officinâ.

„ Me-

(a) Animadvertenda est Gesneri cura, qui editionem haud satìs descriptam putavit, nisi & chartarum numerus adderetur. Per chartam intelligit, quæ vulgò dicitur Scheda, aut folium integrum in duerniones, quaterniones, aut octerniones &c. complicatum & signaturâ sive litterâ quâdam subnotatum.

(b) Eidem Constantinus Græcam (Ἰακώβῳ τῷ τῶν Λουξεμβουργίων, κωμάρχῃ τοῦ Λαννίου, καὶ Σαμμερσέτου λιγερισκοῦ κυρίῳ) Epistolam præmisit; in quâ suorum laborum judices appellat laudatque Adr. Turnebum (Ἀ. Τούρνεβος ὁ ἐμὸς καθηγητὴς καὶ τῆς ἐμοῦ πατρίδος λαμπρὸν φωστήριον καὶ κόσμημα, ἀνὴρ μὲν, ὅστις μηδεμίαν τοῖς ἄλλοις τῆς παιδείας ὑπερλέλοιπε), Franc. Portum (Φ. Πόρτος Ἕλλην καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν πάλαι ἐν τοῖς λόγοις ἐνδοκιμωτάτων οὐκ ἔστιν ὅπως ὕστερος γενόμενος, εἰ καὶ μὴ ἐν τοῖς πρώτοις) Conr. Gesnerum & Jac. Dalechampium. Κ. Γεσνήριος ὁ συνταχτήριος ἐλλόγιμος, καὶ Ι. Δαλεχάμπιος ἑκάτεροι μὲν ἰατροὶ ἐξαίρετοι, καὶ φιλόσοφοι ἐν τοῖς μάλιστα), Franc. Beraldum (Φ. Βέραλδος ὁμολογουμένως τεχνωθεὶς ἐν πᾶσι τῶν Ἑλλήνων μαθήμασιν), & Henr. Stephanum (Ε. Στέφανος νῦν μὲν χαλκογράφος τὸ ἐπιτήδευμα, οὐ μήν γε ἀλλὰ καὶ πρότερον ἀεὶ, καὶ νῦν ἔτι τῶν μουσῶν τὰ παιδικὰ): & suos adjutores, Budæum inprimis (Ι. Βουδαῖον τὸν συγγραφέων δαιμονιώτατον, καὶ ἀνυπέρβλητον τῇ παιδείᾳ), deinde Tusanum (νεμητέον καὶ τὰ δεύτερα Ι. Τουσάνῳ τῷ διδασκάλῳ ὑπερευδοκιμοῦντι ἐν τοῖς λόγοις, καὶ ὑπερβλήτῳ τὴν ἀρετὴν); post hos, Joach. Camerarium, Conr. Gesnerum & Adr. Junium (ἄνδρες γνωριμώτατοι διὰ τὴν ἐπιστήμην, σύνεργοι μὲν, καίτοι οὐκ ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τῆς τιμῆς σύγκληροι, ἀλλ' ἕκαστος πρὸς μέρος τὸ ἐκ' αὐτοῦ ἧκον, λαχεῖν δὲ δίκαιοι καὶ ἀξιωθῆναι). Hoc Constantini Lexicon (utì ex Typographi præfatione additâ secundæ & optimæ editioni Genevæ, excudentibus hæredibus Eustathii Vignon & Iacobo Stoer. 1592. comperio) *Eustathius Vignon, qui socero suo Joanni Crispino (à quo primùm Constantini Lexicon editum fuit) in officinâ*

„ Medicaminum succiduorum (quae ἀντιβαλλόμενα Graeci vocant) Galeno adscriptorum tabula Latinitate donata, adjectis etiam Græcis multo castigatioribus, & annotationibus in quosdam locos. Eidem ex libris Dioscoridis, Ætii, & Pauli Æginetæ passim excerpta, & in unum diligenter conscripta subjecimus. Chartæ sunt quinque cum dimidiâ, excusæ Basileæ in octavo cum Actuarii opere de compositione medicamentorum, apud Robertum Winter, anno D. 1540.

„ Enchiridion historiæ plantarum, ordine Alphabetico, ex Dioscoride sumptis descriptionibus, & multis ex Theophrasto, Plinio, ac recentioribus Græcis additis: facultatibus autem ex Paulo Æginetâ plerunque quàm brevissimè adscriptis, &c. in gratiam Medicinæ candidatorum, qui cognitionis stirpium causâ rusticari interdum solent, *Robertus Winter* imprimebat in 8. Basileæ anno 1541. Chartis novendecim; & eodem anno Melchior Sessa, Venetiis in 16. Huic similem alium de cæteris simplicibus medicamentis libellum nondum edidi.

„ Compendium ex Actuarii Zachariæ libris, de differentiis urinarum, judiciis, causis & prævidentiis. Universalis doctrina Galeni Pergameni de compositione pharmacorum, secundùm locos affectos à capite ad calcem, particularibus medicamentis omissis. Symbola Galeni experimentorum ex lib. ejus collecta & aliorum quorumdam. Hosce tres libros *Christophorus Froschowerus* Tigurinus Typographus uno volumine conjunxit. Tiguri 1541. in 8. Chartis 24.

„ Apparatus & delectus simplicium medicamentorum, ex Dioscoride & Mesvæo præcipuè, Alphabeti ordine, pharmacopolis maximè utilis liber. Continentur autem eodem volumine universalia *Pauli Æginetæ* præcepta, de medicamentorum, secundùm genera, compositione: & ejusdem argumenti, omnia quæ in libris Galeni de compositione med: κατὰ γένη præcepta extant: multis superfluè dictis, & articularibus plerisque compositionibus, remotis &c. *Frellonii* fratres excudebant Lugduni 1542. in 8. Chartis 18. & dimid. & Venetiis fratres de Nicolinis in 16.

„ (a) Catalogus plantarum nomina Latinè, Græcè, Germanicè & Galli-

nâ typographicâ successit, recudere cogitans, *curaverat ad se transmitti ipsum Constantini codicem, in quo multa ad marginem erant adnotata; Francisci item Porti mortui codicem, in quo multa ad usum quotidianum erant relata; Bercheti etiam cujusdam, viri lingua Græca in primis periti, codicem minoris formæ, in quo aliqua vocabula omissa, & vocabulorum non antea observatæ significationes ex Ecclesiasticis præsertim scriptoribus collecta erant. Verùm quod Vignon morte interceptus præstare non potuit, id à nobis cùm nostro tum heredum nomine præstitum est.*

(a) In quo earum nomina secundùm ordinem Alphabeti proposuit, Latinè primùm, additis è regione Græcis, Germanicis & Gallicis atque etiam vulgaribus phar-

„ Gallicè è regione proponens, secundùm ordinem Alphabeti, Latinis præeuntibus unà cum vulgaribus pharmacopolarum nomenclaturis &c. His accedunt in calce operis Nomenclaturæ stirpium secundùm varias gentes, Dioscoridi adscriptæ, in ordinem literarum digestæ. Liber impressus est Tiguri apud Froschou. 1542. in 4. chartis 4. & dimidio.

„ De syllogismis compendium, authoris incerti è Græco translatum, excusum Basileæ in 8. Chartis duabus & dimid. apud Oporin. cum Joachim. Perionii lucubrationibus quibusdam in Organum Arist. 1542.

„ Moralis interpretatio errorum Ulyssis Homerici, authoris incerti. Commentatio Porphyrii Philosophi de Nympharum antro in 13. libro Odysseæ. Apologiæ quædam pro Homero & arte poëticâ, fabularúmque aliquot enarrationes, ex commentariis Procli Lycii Diadochi Philosophi Platonici in lib. Platonis de Republicâ: in quibus plurimæ de Diis fabulæ, non juxta Grammaticorum vulgus, historicè, physicè aut ethicè tractantur; sed Theologia (ut Gentiles loquuntur) ex primâ Philosophiâ rationibus explanatur; omnia per nos è Græco sermone conversa, & evulgata Tiguri 1542. in 8. chartis 12. ex officinâ Froschoverianâ.

„ Porphyrii Philosophi quæstiones Homericæ, Pauli Silentiarii hemiambia, de thermis; & alia quædam, ex Græcis eodem tempore, aut etiam postea à me conversa, nondum in lucem exiverunt.

„ De lacte & operibus lactariis libellus, philologus pariter ac medicus, cum Epistolâ ad Jacobum Avienum Glaronensem, de montium admiratione, excusus Tiguri 1543. in 8. chartis 6. & dimid.

„ *Joan. Stobæi* collectanea sive loci communes CXXIII. ex genere authorum vetustissimorum Graecorum, CL. ferè congesti, ex nostra interpretatione Latinâ &c. His accesserunt opuscula tria, à nobis etiam primùm Latinè edita: nempe Cyri Theodori Dialogus de amicitiæ exilio, Senariis Jambicis. Opuscula duo Platoni adscripta, unum de justo; alterum an virtus doceri possit. Omnia Græcè & Latinè, è regione; Tiguri apud Froschoverum cum duplici indice, uno rerum, altero authorum, anno 1543. in folio, chartis 210. & iterum Stobæi locis, cùm ex manuscriptis exemplaribus, tum aliunde, auctis atque recognitis anno 1550. & tertiò 1559. Eosdem locos

pharmacopolarum nominibus. In hôc catalogo secutus est doctissimos homines, Ioannem Ruellium, Leonhardum Fuchsium; Hieronymum Tragum, quorum libri de plantis publicè exstant: ita tamen, ut ubi illi visum est, ingenuè sententiam suam protulerit, quamvis vel ab aliquo horum, vel ab omnibus sibi dissentiendum esset; quin etiam ipse multa ab ipsis antè non observata animadvertit, & literis mandavit.

„ cos Oporinus Basileæ edidit Germanicè, Ge. Læto interprete. Audio & Antverpiæ Latina nostra seorsim excusa esse, absque Græcis. Nova editio valde aucta parata prælo apud me est.

„ Heraclidis Pontici allegoriæ in Homeri fabulas de diis, & Sermo Dionis de Homero Latinè facti, excusi Basileæ apud Joan. Oporinum, adjectis etiam eisdem Græcis, ex aliis quibusdam raris ac elegantibus opusculis, anno 1544. in 8. chartis 14. & semis.

„ Michaelis Ephesii Scholia in Aristotelis libellos, nempe, De juventute & senectute, vitâ & morte. De longitudine & brevitate vitæ. De divinatione per somnum. Omnia è Græco translata, & impressa Basileæ in 8. anno 1541. Chartis 6. & dimid. cum Nicolai Leonici explanatione in primum librum Aristotelis, de partibus animalium; apud Westhemerum; & Venetiis anno 1543. in folio, cum Alexandri Aphrodis. Commentariis in librum Aristotelis de sensibus, Lucilio Philaltheo interprete.

„ M. V. Martialis Poëtæ Epigrammata (ad Linguæ Latinæ copiam & varias rerum nomenclaturas utilissima) ab omni verborum obscœnitate, in adolescentium præcipuè Scholarúmque usum, expurgati, & in locos circiter 86. digesti. His adjeci Dialogos tres, quibus ratio hujus instituti redditur, & multa de puerilibus studiis commemorantur. Et in fine annotationes Jac. Licylli; Froschoverus cudebat Tiguri 1544. in 8. chartis 28.

„ Ambrosii Calepini Dictionarium Linguæ Latinæ, quod anno 1544. mense Septembri impressum est Basileæ apud Leonhardum Hospinianum, innumeris locis castigavimus: & ex postremâ editione Venetiis publicatâ, ad insigne Sirenis, quæ supra quatuor millia vocabulorum accessisse gloriatur; ex probatissimis authoribus omnia in nostrum exemplar transtulimus: & Prosodiæ, id est, quantitatis syllabarum notas (plerumque etiam versus Poëtarum, quibus ea confirmetur) novo labore singulis dictionibus, quæ ordine Alphabeti explicantur, inscripsimus. Cæterùm nomina propria, ex quibus maxima pars Venetæ accessionis constabat, seorsim à Latinis vocabulis in peculiare Alphabetum, partim proprio labore, partim juvantibus amicis, digesta sunt, additis omnibus illis, quæ in postremis Dictionariis Poëticis continebantur. Huic volumini titulum fecimus, Onomasticon nominum propriorum; quod tertiò jam auctum &c. emendatum à nobis prodiit, Basileæ, ex Hieronymi Curionis officinâ. In secundâ quidem editione, quæcunque Stephanus Regius Grammaticus Græcus propria locorum nomina habebat, Latinè interpretatus adjeci; & loca castigavi innumera. Græca etiam nomina passim addita sunt. Ultima editio publicata est Basileæ, anno 1560. in folio; sunt autem Latinarum dictionum chartæ 312.

„ cùm aliàs, tum ex Pauli Manutii obſervationibus plurimùm auctæ.
„ Onomaſtici verò noſtri privatim chartæ 61. in Lexicon Græco-Latinum anno 1544. Baſileæ excuſum in 4. De utilitate ac dignitate Linguæ Græcæ præfati ſumus.

„ Antonii Tileſii Itali Conſentini opuſcula aliquot, partim jam priùs diverſis in locis, partim nunquam priùs edita, tum ſtyli Romanâ puritate, tum editione, varietate & lepore argumentorum, magno ſtudioſorum applauſu, excipienda, Joan. Oporino Baſilienſi Typographo dedi: qui ea publicavit anno 1545. in 8. chartis 11. Ex his ligato ſermone conditus eſt Imber aureus Tragœdia, & poëmatia 7. ſoluto autem, Commentarii duo, unus de coloribus, alter de coronarum generibus. Ab eo quidem tempore etiam alia quædam hujus authoris poëmatia in Italiâ typis impreſſa nactus ſum: quæ cum præcedentibus conjuncta denuo excudi optârim, ut tam elegantis ſcriptoris, quæ extant omnia, uno volumine haberentur.

„ Bibliotheca univerſalis, ſive Catalogus omnium ſcriptorum locupletiſſimus, in tribus linguis, Latinâ Græcâ & Hebraicâ, extantium, & non exſtantium; veterum & recentiorum, usque ad annum Domini 1545. Doctorum & indoctorum, excuſorum & in Bibliothecis latentium; Opus novum, & non Bibliothecis tantùm publicis, privatíſque inſtituendis neceſſarium, ſed ſtudioſis omnibus cujuſcunque artis aut ſcientiæ, ad ſtudia meliùs formanda utiliſſimum. Tig. apud Froſchoverum 1545. in fol. chartis 325. adjecto ad finem indice nominum univerſorum, ut ea, quorum prænomina fortè Lector ignorat, invenire poſſet. Non ſolùm autem ſingula authorum ſcripta hôc volumine enumerantur: ſed ſingulorum etiam librorum argumenta ſæpius adſcribuntur, ſive ex ipſorum authorum præfationibus, ut ſimul etiam ſtyli aliquod ſpecimen præbeatur Lectori, ſive aliter; & ſuper multis Cenſuræ doctorum hominum, & alia quædam, quæ in compendiis poſtea excuſis, non meo quidem conſilio, omiſſa ſunt: poterant enim breviùs quidem exponi, non tamen prorſus omitti. Sed ſuum plerunque lucrum ſpectant Typographi, potiùs quàm vel authorum voluntatem, vel utilitatem Lectorum ſolidam. In compendium quidem illis poſtea impreſſis, permulta authorum nomina nova, recentiora præſertim, acceſſerunt: ſed omnis illa acceſſio etiam ſeorſim à Froſchovero noſtro excuſa eſt, ut qui primam editionem emerunt, aut deinceps etiam emturi ſunt, fructu illo non fruſtrentur,

„ Sententiarum ſive capitum Theologicorum præcipuè ex ſacris & prophanis libris Græcis collectorum digeſtorúmque in locos communes, per Antonium & Maximum Monachos, Tomi tres. Antonii loci Meliſſa inſcripti, inque duos Tomos diviſi, numero ſunt

„ 175.

„ 175. Maximi verò 71. uno Tomo comprehensi. Abbæ Maximi, „ Philosophi Confessoris & Martyris aphorismorum seu capitum de „ perfectâ charitate & aliis virtutibus Christianis, centuriæ quatuor; „ Theophili Sexti Antiochensis Episcopi, de Deo & fide Christia- „ norum, contra gentes institutionum libri tres ad Autolycum; Ta- „ tiani Assyrii, Justini Martyris Discipuli, Oratio contra Græcos. „ Hæc omnia quinque diversorum authorum volumina meâ curâ ex „ codicibus manuscriptis transcripta & meo labore emendata ad præ- „ lum (præter Maximi centurias priùs excusas, nunc quidem casti- „ gatiores) Froschoverus Græcè excudit Tiguri 1546. in fol. chartis „ 73. Et rursus eadem omnia in Latinum Sermonem conversa, eodem „ anno in fol. chartis 99. Ex his primam partem Melissæ Antonii ego „ interpretatus sum, & Tatiani orationem, cui & annotationes adjeci. „ Secundam verò Melissæ partem, & Maximi locos Johannes Ribit- „ tus Sabaudus Latina fecit; Maximi Centurias, Vincentius Obso- „ pœus; Theophili institutiones, Conradus Clauserus.

„ Enumeratio medicamentorum purgantium, vomitoriorum, & al- „ vum bonam facientium, ordine alphabeti, excusa in 4. Basileæ in „ officinâ Frobenianâ, anno Domini 1546. cum Antonii Musæ libel- „ lo de catapotiis.

„ Naturalis scientiæ totius compendium, ex Aristotelis aliísque li- „ bris ab Hermolao Barbaro, Patricio Veneto, confectum, & in Ita- „ liâ impressum mendosissimè, quoad ejus potui, repurgatum Oporino „ tradidi, è cujus officinâ prodiit, chartis octo in 8. anno 1548. qui- „ bus ille adjecit Hieronymi Wildenbergii Aurimontani in plerosque „ Aristotelis Physicorum libros epitomen, chartis 11.

„ * Pandectarum sive partitionum universalium, qui secundus To- „ mus

* *His Pandectarum libris sic præfatus est. (1) Quando quidem singula Pandectarum partes (2) in suos quasi patronos, quibus inscribuntur, distributa sunt, integrum ipsum & universum rursus alicui nuncupare, cui pars nulla supersit peculiaris futura, absurdum & hominis nimiùm, ut ita loquar, dedicaturiensis forsan videretur. Ego contrà tueri me possem ——— & illustri viro Cæsareæ majestatis à consiliis D. Leonardo Beckh à Beckenstain. Mecænati meo & patrono optimè merito, qui omnes bonas literas & ipse diligenter colit, & in aliis quamplurimis liberaliter promovet, ut primùm Bibliothecæ Tomum, ita hunc etiam jure consecrare: quoniam is ad utrumque mihi absolvendum author & hortator fuit primarius. Veruntamen ut aliorum criminationes effugiam, & minùs hìc sim verbosus, relictâ prolixiori nuncupatione, quam varia clarissimi viri virtutes poscerent, mox ad Operis hujus rationem studiosis lectoribus, quos æquos & begnignos mihi opto, breviter explicandam aggrediar.*

Cùm primus Bibliothecæ nostræ Tomus ederetur, qui uno perpetuo literarum ordine omne genus scriptorum lucubrationes percenset, in præfatione promisi secundum etiam ac tertium Tomum, longè diverso instituto, brevì addendos. Hujus me reum promissionis mox non typographus solùm, ceu jure quodam suo, urget (quod ipsius interesset,

(1) Lege Pandect. Præfat.
(2) De singulis illis dedicationibus priùs dictum est.

„ mus Bibliothecæ nostræ est, libri 19. In his libris omnium, qui
„ in

ressset, & primus Tomus, hôc edito, vendibilior foret) sed amici quoque plurimi domi forisque è longinquis regionibus rogant, instant, exigunt promissa, & efflagitant. —— Invitus accedo —— cùm vixdum à primi Tomi laboribus immensis respirâssem, necdum exonerâssem me tædio, quo ubi unum opus prolixè durat, nec ulla vicissitudinis gratia intervenit, oboriri solet. —— Occupant me multis jam annis publica Philosophiæ naturalis intetpretatio, rei medicæ professio, curæ domesticæ, & alia quædam: subivi tamen hoc onus, utcunque fastidio & tergiversatione plenus; quæ mihi pariebat non quidem Operis aspernatio quod maximè fructuosum videbam futurum, sed tenuitatis & doctrinæ meæ tante conatu longè inferioris conscientia. Amicis non indoctis materiam omnem futuri Operis obtuli sæpissime; ipsi ut disponerent ac pro viribus perficerent, rogavi; nihil egi. Multis in describendis operas quorundam adhibui, unde mihi non tam levatus quàm auctus labor, cùm illi non satis pro meo instituto pleraque descripsissent, & brevius plurima quàm ut indè argumenta, sensus & significationes perciperem, quantum rectè digesturo necessarium erat. Pigebat autem me, neque vacabat, de integro omnia rescribere. Usus sum igitur scriptis illorum, & quoad potui, ad meum revocavi scopum, pleraque difficiliora apud ipsos authores inquisivi, & primum subinde Tomum consului. —— Interim ampliorem simul ex Græcis Latinisque libris materiam conscribere nunquam destiti, donec tandem in eum cumulum, qui justo volumini par foret, accrevisse judicarem. Descripta mox singula suos in locos & ordines (hoc opus, hic labor) ut apparet, distribuo. Postremò dum singula quæque rursus describo atque interpolo, prælum adhibetur. —— Sciendum est eadem omnia authorum scripta, quæ primo Tomo recensentur, secundùm authorum nomina Alphabeti ordine, repetita hic esse, & pro argumenti ratione per locos communes disposita. —— Addidi etiam argumenta seu titulos capitum ex plurimis Græcis Latinisque authoribus, illis præsertim qui locos communes scripserunt, vel suo stylo, vel Collectanea tantùm, & illis qui varia tractaverunt. —— Multos etiam libros, quorum in primo Tomo nulla fit mentio, hic passim nominamus, partim quòd authores eorum ignoti sint, partim quòd eo tempore, quo primus Tomus excudebatur, nondum mihi cogniti essent. Quorum tamen authores cognoscuntur, illi, in Appendice etiam primi Tomi, suo ordine commemoraatur. —— Hoc Opus Pandectas vocavi quia ex omne genus authoribus confectæ sunt, & quod studiorum omnium classes complectantur. —— Quod ad tertium Tomum (quem itidem in Præfatione super primo pollicitus sum, tanquam eadem omnia in eo alphabeti ordine propositurus, quæ in secundo per scientiarum locos continentur) sententiam, mutavi. Quare nemo illum expectabit à nobis, quod non admodum eo opus sit. Non enim rudibus omnino scribimus. —— Poterit autem aliquâ ex parte tertii Tomi usum pensare alphabeticus index, in ea quæ secundo continentur, non singula quidem (ut qui à tertio Tomo promisso nihil differet) sed universalia præcipuè, vel paulo copiosior. Eum nunc non adjecimus, angustiâ temporis exclusi: accedet autem, ut spero, cum duobus postremis libris de re Medicâ & Theologiâ, brevi seorsim, si nihil inter eos & offam, exituris. Satisfacient igitur studiosis duo Bibliothecæ Tomi, Deo Opt. Max. favente jam editi, quibus exornandis & absolvendis utinam mihi tam otium & eruditio non defuissent, quàm video atque intelligo optimam & mirificam eorum in omnibus studiis, præsertim si melior manus accesserit, utilitatem proventuram.

Ad calcem Pandectarum hæc bina Henrici Stephani subjiciuntur Epigrammata.

ἙΡῬΊΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑ'ΝΟΥ ἘΙΣ τὴν καλουμένην Κορράδου τοῦ Γεσνήρου Βιβλιοθήκην.

Νῦν μὲν ἐγὼ προγόνοις νεμεσσίζομαι, οἵγε καμόντες

Πολ·

(1) In hoc opus Henricus sequentia Epigrammata (quæ in Pandectarum calce reperiuntur) composuit.

„ in primo Bibliothecæ Tomo nominantur, authorum & plurimorum „ insuper aliorum scripta, non Alphabetico ordine, ut in primo To- „ mo, sed secundùm artium & scientiarum genera per certas classes & „ locos communes annumerantur, non titulis modò librorum comme- „ moratis, sed capitum etiam inscriptionibus, & particularibus, plu- „ rimorum librorum argumentis. Librorum inscriptiones hæ sunt. „ 1. De Grammaticâ & Philologiâ. 2. De Dialecticâ. 3. De Rhe- „ toricâ. 4. De Poëticâ. 5. De Arithmeticâ. 6. De Geometriâ, „ Opticis & Catoptricis. 7. De Musicâ. 8. De Astronomiâ. 9. „ De Astrologiâ 10. De Divinatione cùm licitâ, tum illicitâ & ma- „ giâ. 11. De Geographiâ. 12. De Historiis. 13. De diversis ar- „ tibus illiteratis. 14. De naturali Philosophiâ & Theologiâ Gentium. „ 15. De primâ Philosophiâ seu Metaphysicis. 16. De Morali Phi- „ losophiâ. 17. De Oeconomicâ Philosophiâ. De re politicâ, id est „ civili & militari. 19. De jurisprudentiâ. His liber vicesimus sub- „ jungendus erat, de re Medicâ, quem certas ob causas reliqui, & ne „ hactenus quidem absolvi, quamvìs materia satìs copiosa mihi sit con- „ gesta.

„ Pandectarum, hoc est, Secundi Tomi Bibliothecæ liber 21. sive „ ultimus, De Theologiâ Christianâ, seorsim cusus ibidem in fol. 1549. „ chartis 90. Est autem liber veluti index per locos digestus, in ple- „ rosque veterum & recentiorum Theologorum libros, hoc est, li- „ brorum titulos & capita ferè, &c. Ex chartis 90. quibus constat, „ postremæ septem continent indicem Alphabeticum, huic de Theo- „ logia libro & superioribus 19. communem Cl. Galeni librorum „ editioni Latinæ, quæ est publicata Basileæ in Officina Frobeniana „ ex

Πολλὰ, μόνοις αὐτοῖς τεῦξαν ἐπωφέλιμα.
Ὧν μόρος ἀπροϊδὴς συναπέσβεσε σώμασιν ἔργα,
Οὐδέ τι μνημεῖον τοῖς μετόπισθε λίπον.
Ἀλλὰ τί τοιαύτης ἐπιμέμφομαι ἀνδράσι λώβης;
Καὶ γὰρ ὁ ῥυσόμενος Γέσνερος οὐ γεγόνει.

EIVSDEM IN EANDEM

Bibliothecam.

O nos felices, tibi si, Gesnere, tulissent
Musarum studio secla priora parem.
Sat scio majorum præclara volumina nobis
Ipso vel saltem nomine nota forent:
Usque reor, bona pars horum tereretur in orbe,
Quæ nullus, fuerint nec ne, docere potest.
Attamen est etiam tua nunc laudanda voluntas,
Naufragio tabulas, quas potes, eripere.

In Pandectarum initio legitur hic Dialogus.

EMPTOR ET LIBER.

Dic, quid habes artis? Multos ego multa per annos
Ex scriptis legi variis, multa otia rupi,
Ingeniis juvenum minus ut labor arduus esset.
Nam quæcunque libet verbis tractare disertis,
Quicquid habent artes, mundus, natura, Deúsque,
Materies cunctis hinc multa & pulchra petetur.

„ ex Jani Cornarii recognitione, anno 1549. capitum distinctionem & „ argumenta in plerosque libros, ab initiis singulorum, adjeci: quæ „ in multis (iis præsertim, qui rei Medicæ tyronibus præcipuè ne„ cessarii lectu sunt) ita copiosè ac methodicè tractantur, ut vel Epi„ tomes aphoristicæ instar haberi possint.

„ Historiæ animalium liber 1. qui est de quadrupedibus viviparis cum „ figuris ad vivum expressis; opus Philosophis, Medicis, Grammati„ cis, Philologis, Poëtis, & omnibus rerum, linguarúmque variarum „ studiosis, utilissimum simul, jucundissimúmque futurum: in quo „ non modò simplex animalium historia continetur, sed etiam veluti „ commentarii locupletissimi, & castigationes plurimæ in veterum ac „ recentiorum ejusdem argumenti, quæ videre nobis licuit omnia, ex „ authoribus ferè ducentis quinquaginta &c ita digestis commodo per„ petuóque ordine omnibus, ut quicquid de unoquoque animali co„ gnoscere libuerit, nullo negotio statim inveniatur. Neque enim ad „ continuam lectionem à nobis hæc condita sunt, sed ut eorum, qui „ Dictionariorum esse solet, ad inquirendum maximè, usus sit: quod „ non intellexerunt, qui prolixitatis in hôc opere nos accusârunt. In „ sequentibus quidem animalium libris, minùs prolixus fui, hoc est, „ in Philologia parcior. Hoc volumen in Epitomen contraxit, phi„ lologia omni omissa, excellens doctrina & virtute medicus Lauren„ tius Hiel, in illustri Academia Jenensi hôc tempore Professor: idem „ fortè facturus in reliquis etiam nostris de animalibus libris, ut ali„ quando conjuncti publicentur. In Germanicum verò sermonem si„ mili compendio transtulit hunc & secundum, de quadrupedibus ovi„ paris, Conradus Forer Vitoduranus Medicus, nunc etiam Ecclesiæ „ Minister; & similiter de aquatilibus volumen. Avium verò histo„ riam Germanicam fecit Rod. Huslinus, quæ jam excusa est, anno „ 1548. chartis 87.

Hìc autem paulò sistendum est, & intermittenda hæc de GESNERI operibus narratio; ut detur locus Catalogo aliorum aliquot typographorum & Librariorum, Catalogóque librorum, quorum notitia in hoc temporis intervallum (scil. ab ann. 1537. ad ann. 1548.) incidit.

Rem Librariam tractaverunt;

Anno 1537. *Cæsaraugustæ*; GREGORIUS COCUS TEUTHONICUS:

Basileæ; (a) BALTHASAR LAZIUS & THOMAS

(a) Horum insigne typographicum est Icon Minervæ; cum hâc Sententiâ; *Tu nihil invitâ facies dicésve Minervâ.*

MAS PLATTERUS; (*a*) BARTHOLOMÆUS WESTHEMERUS & NICOLAUS BRYLINGERUS:

Francofurti; CHRISTIANUS (*b*) EGENOLPHUS HADAMARIUS:

Londini; THOMAS BERTHELETUS *Regius impressor.*

1538. *Argentorati*; CRATO MYLIUS (*c*) *Argentoratensis:*

Magdeburgi; MICHAEL LOTHERUS:

Witteberga; JOANNES LUFFT:

Venetiis; BERNARDINUS STAGNINIUS:

Antverpiæ; MATTHIAS CROM:

Genevæ; (*d*) JOANNES MICHEL:

Londini; RICHARDUS GRAFTON & EDWARDUS WHITECHURCH.

1539. *Argentorati*; THEODOSIUS RICHELIUS:

Mediolani; MINICIUS CALVUS:

Antverpiæ; (*e*) GULIELMUS MONTANUS:

Londini; BIDDEL.

1540. *Colmariæ*; BARTHOLOMEUS GRYENINGERUS:

Halæ Suevorum; (*f*) PETRUS BRUBACCHIUS:

Veronæ; ANTONIUS PUTELLETUS:

Witteberga; GEORGIUS RHAU:

Venetiis; BRANDINUS & OCTAVIANUS SCOTUS *fratres:*

Genevæ; JOANNES GERARD:

Antverpiæ; ANTONIUS GOINUS; ÆGIDIUS COPENIUS *pro Antonio Dumæo*; JOANNES CRINITUS *pro Joanne Gymnico*: MARTINUS MERANUS *pro Joanne Steelsio*.

1441.

(*a*) Westhemeri insigne est Delphinus circùm sagittam flexus; Vid. Justin. 1543.

(*b*) Hujus insigne fuit Ara cum corde ardente; addito hôc lemmate, *Εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστι. Pietas ad omnia utilis*; vel *Sacrificium Deo cor humiliatum.* Vid. Livii Oration. 1537. & Bucolic. rer. Scriptor. 1539. Nescio, an hic Egenolphus anno 1540. Marpurgi excuderit (libell. Ænigmat.) Nam in istius libri fine hæc, *MARPVRGI. Ann. XL.* Forsan hic non fuit locus, ubi liber impressus est, sed ubi libri author commorabatur, viz. Joannes Lotichius Hadamarius *Marpurgi bonis literis incumbens.*

(*c*) Hujus insigne fuit Leo erectus columnam humero gestans, cum Samsonis subtus maxillâ asininâ armati imagine; adjectâ hâc gnomâ, *De forti dulcedo.* (Vide 1538. comment. Camerar. in Iliad. prim.)

(*d*) Vid. L'Ordre du Baptéme & de la Cene &c. anno 1532. quem librum (licet locus non addatur) puto Genevæ excusum fuisse.

(*e*) Libris suis (vid. Ecclesiast. Erasm. 1539.) affigere solebat figuram montis fumantis, manu eundem tangente; & hoc lemma, *Tangit montes, & fumigant PSALM.* 104. Scilicet ad suum nomen alludens. Illius tamen officina sita erat *in intersigni rubri castelli*: quod constat ex Bed. in Pentateuch. 1542.

(*f*) Xenoph. Gr. 1540. At Francofurti: Pindar. Gr. 1542.

1541. *Coloniæ*; MELCHIOR NOVESIANUS:
Holmiæ; GEORGIUS KICHOLF:
Lipsiæ; NICOLAUS WOLRABIUS:
Venetiis; FRANCISCUS BRUCCIOLUS; BERNARDUS (*a*) BENDONUS:
Romæ; ANTONIUS BLADUS ASULANUS:
Antverpiæ; ANTONIUS DE LA HAYE:
Trajecti Batavorum; (*b*) HARMANUS BORCULOUS:
Isnæ in Algaviâ; ————————
1542. *Argentorati*; JACOBUS CAMMERLANDUS *Moguntinus*:
Venetiis; P. ITECHEM & MAGNANTIUS; JACOBUS JUNTA: JOANNES (*c*) BARREUS & *fratres* CÆSAR ARRIVABENUS:
Romæ; FRANCISCUS PRICIANENSIS *Florentinus*; BENEDICTUS (*d*) JUNTA & *Socii*:
1543. *Argentorati*; GEORGIUS MACHEROPOEUS *in officinâ Knoblockianâ*:
Venetiis; JOANNES ANTONIUS JULIANUS:
Antverpiæ; STEPHANUS MIERMANNUS:
Londini; REYNERUS (*e*) WOLFIUS.
1544. *Wittebergæ*; PETRUS SCITZ:
Antverpiæ; WOLFIUS KOPHELIL:
Venetiis; BARTHOLOMÆUS *de* ALBERTIS; COMINUS *de* PRIDINO *Montisferrati*:
Basileæ; LEONARDUS (*f*) HOSPINIANUS:
Constantiæ Helvetiorum;
1545 *Magdeburgi*; ———— SEELISCH:
Tiguri; ANDREAS GESNERUS:
Romæ; VALERIUS DORICUS & (*g*) ALOISIUS [sive (*h*) *Lu-*

(*a*) De eo vid. etiam ann. 1546. Bibl. Ital. Malerm.

(*b*) *Io. Secundi opera*; *Trajecti Batavorum Harmannus Borculous excudebat. Anno XLI.* in 8. Pro insigni præfigitur cervus alatus libro clauso insidens: & ad calcem, cervus super librum apertum volans; subjecto hôc disticho;

Felici genio vivax liber arte per orbem
Chalcographâ missus, non minùs ille volat.

(*c*) Farreorum insigne fuit figura triceps humana coronata, cum his litteris *I. F.* & hâc sententiâ Græcè & Latinè, Τῇ ὁμονοίᾳ τὰ μικρὰ αὐξάνονται. *Concordiâ parvæ res crescunt.*

(*d*) Vid. Homer. Rom. 1550.

(*e*) De insigni vid. Chrysostom. Homil. 1543. Idem (ni fallor) vocatur Reginaldus Wolfius, apud quem 1573. in 12. Græcè & Latinè excusus est Catechismus, Græcè Gulielmo Whitakero, Latinè Alexandro Noello ejus avunculo, interpretibus. Pro insigni, præfigitur arbor, sub quâ pueri fructus decidentes colligunt. Is tamen Reginaldus potuit esse Regneri filius.

(*f*) Vide priùs in enumeratione operum Gesneri.

(*g*) Fulv. Sabin. de Urbe Antiquit. 1545.

(*h*) Novum Testament. Æthiopic. 1548.

Ludovicus] *fratres Brixiani:*
Antverpiæ; JOANNES LOEUS: ÆGIDIUS DISTEMIUS:
1546. *Constantinopoli;* ELIEZER *Berab Gerson Soncinas:*
Venetiis; ANTONIUS JUSTINIANUS; MICHAEL CREMEZINUS:
1447. *Venetiis;* CRISTOPHORUS ZANETUS: JOANNES GRYPHIUS:
Antverpiæ; MARTINUS (*a*) NUTIUS:
Londini; JOHANNES DAY.
1548. *Florentiæ;* LAURENTIUS TORRENTINUS; BERNARDUS JUNTA.

Genesis, Hebraïcè: *Ex officinâ Christiani Wecheli.* 4.	Paris.	1537.
Psalmi, Hebraïcè: *typis Danielis Bombergi* (*b*) 18.	Venet.	1537.
Biblia Latina: *ex officinâ Gulielmi Boule.* fol.	Lugd.	1537.
Eadem: *apud Joan. Steelsium.* (*c*) 4.	Antv.	1537.
Eadem: *apud Joan. Goult.* (*d*) fol.	Paris.	1537.
Nov. Testam. Latinè; 2. Vol. *apud Joan Steelsium.* (*e*) 18.	Antv.	1537.
Idem: *apud Guil. Bossolezum.* (*f*) 18.	Paris.	1537.
Idem, cum præfatione Lutheri. (*g*) 8.	Basil.	1537.
Psalter. Lat. Lutheri. (*h*) 8.	Witteberg.	1537.
Vet. Testam. Germanicè interprete Joan. Eckio; & Nov. ex versione Joan. Emseri (*i*) fol.		1537.
Psalter. Germanic. Lutheri. (*k*) 8.	Lips.	1537.
Prophetæ Germanic. Lutheri. (*l*) 8.	Witteb.	1537.
Epistolæ, Germanicè, Lutheri. (*m*) 8.	Witteb.	1537.
Pentateuch. Danic. ex versione Joannis Tausani. (*n*) 8.	Magdeb.	1537.
Sapientia, Saxonic. (*o*) 8.	Witteb.	1537.
Psalter. & Ecclesiastes, Italicè, ex versione Bruccioli: cum ejus Comment. (*p*) 4.	Venet.	1537.

Isaias,

(*a*) Insigne est ciconia ciconiam alens; cum hôc lemmate, *Pietas homini tutissima virtus.* Vid. Horat. Art. Poet. 1553.
(*b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p,*) Long. Bibliothec. Sacr.

Isaias, Italic. ex ejusd. versione. (*a*) 4. Venet. 1537

Psalter. Gallic. cum not. Marginal. Antonii Belisem. (*b*) . . . . . . 1537.

The Byble, which is all the holy scripture, in whych are conteyned the old and new Testament (*and the Apocrypha*) truly and purely translated into Englysh by Thomas Matthew; dedicated unto the King; *cum figuris*. (*c*) fol. 1537.

Evangelium secundùm Matthæum in linguâ Hebraïcâ cum versione Latinâ atque succinctis annotationibus Sebastiani Munsteri: *Opus antiquum, sed jam recens ex officinâ Henrici Petri typis evulgatum*. (*d*) fol. *mense Martio*. . . . Basil. 1537.

D. Hieronymi Opera, 3. Vol. cum Schol. Erasmi: *typis Hieron: Frobenii & Nicol. Episcopii*. fol. . . . Basil. 1537.

D. Joan. Chrysostomi Missa Græco-Latina, Erasmo interprete: *in officinâ Christiani Wecheli*. (*e*) 8. . . . Paris. 1537.

Arnob. in Psalmos: *ex officinâ Frobenianâ per Hieron. Frobenium & Nicol. Episcopium*. 8. Basil. 1587.

Jacobi Sadoleti Episcopi Carpentoractis in Psalmum XCIII. interpretatio: *apud Seb. Gryphium*. 8. . . . Lugd. 1537.

Joan. Arbor. in Ecclesiasten & Cantic. *apud Simonem Colinæum*. 4. . . Paris. 1537.

Horæ Virginis, cum aliis quibusdam officiis. Latinè: *Solerti industriâ largísque expensis* GEORGII COCI *Teuthonici*. 16. *Kalendis. XVII. Aprilis*. . . . Cæsar Augustæ. 1537.

Juven-

(*a*, *b*,) Long. Bibliothec. Sacr.

(*c*) Jacobus le Long in suâ Bibliothecâ Sacrâ notat hunc Thomam Matthæum fuisse Johannem Rogers Frisium.

(*d*) Hujus libri initio præmittuntur tractatus quatuor Hebraïcè & Latinè per Seb. Munsterum; scil. fides Christianorum, fides Judæorum, responsiones contra errores Judæorum, errores contra Christianos conficti. Hunc librum Henrico VIII. Angliæ Regi dedicavit Seb. Munsterus.

(*e*) Ad calcem adduntur ex Germani Ecclesiasticâ Historiâ nonnulla Græcè; de Ecclesiâ, Baptismo, Chrismate, Sanctâ mensâ.

Juvenci presbyteri libri 3. Aratoris subdiaconi libri 2. Prudentii enchirid. Vet. & Nov. Testamenti: *apud* BARTHOLOMÆUM WESTHEMERUM *&* NICOLAUM BRYLINGERUM. 8.	Basil.	1537.
The Instruction of a Christen man : *in ædibus Thomæ & Bertheleti Regii impressoris*. 8.	Lond.	1537.
Petri Lombardi Episcopi Parisiensis Sententiarum libri quatuor : *ex officinâ Joannis Roigni*. (*a*) 4.	Paris.	1537.
Cl. Galeni Isagoge sive Medicus, & ejusd. Definitiones Medicinales, Græcè, cum Latinâ versione illius per Jo. Guinterium, harum per Jon. Philologum: *per* THOMAM PLATTERUM *&* BALTHASAREM LASIUM. (*b*) 8. *mense Martio*.	Basil.	1537.
VETERINARIÆ MEDICINÆ LIBRI DUO, nunc Græcâ linguâ primùm in lucem editi per Symonem Grynæum: *apud Joan. Walderum*. 4.	Basil.	1537.
Defensio Mesue contra Manardum & Fuchsium, Guilhelmo Puteano Blangiaco medico civéque Gratianopolitano autore : *apud* GERMANUM ROSE, *excudebat* JOANNES BARBOUS. 8.	Lugd.	1537.

Diosco-

(*a*) *Excudebat Joannes Lodoicus Tiletanus sumptibus Joannis Roigny. Jo. Lodoicus Tilet. Theologiæ candidatis S. Cùm superioribus diebus Petri Lombardi in D. Pauli Epistolas Commentarii ex nostrâ Chalcographiâ emissi, plausu ingenti excepti fuissent, mox ad ejus sententiarum libros animum adjeci.* —— *Verùm consilium illud retardavit incredibilis & confragosa locorum asperitas* —— *ac jam propemodum abjeceram, nisi confirmâsset vir optimus ordinis Theologici, Joannes Aleaume* &c. *ex nostrâ officinâ Chalcographicâ Cal. Decemb. M. D. XXXVI.* Hanc Lombard. in Epistol. editionem nondum vidi. Lego in Catalog. Thuan. *Pet. Lombard. in Paul. fol. Paris.* 1537. Et in Simler. Bibliothec. *Petri Lombardi in omnes D. Pauli Epistolas collectanea, ex Augustino, Ambrosio, Hieronymo, aliisque nonnullis Scripturæ primariis interpretibus, summâ arte diligentiâque contexta, excusa Parisiis in officina Roberti Stephani; venduntur* 10. *solidis Gallicis.* Idem (ut puto) liber in Bibliothec. Classic. Draud. p. 259. occurrit impressus *Parisiis* 1555.

(*b*) Sebastianus Singkeler Medicus & Academiæ Basiliensis Professor, qui hos libros excudi curavit, in præfixâ suâ Epistolâ fatetur se *invitatum Joannis Oporini singulari in promovendis id genus studiis industria; quem horum editionem unà secum curaturum sperabat.*

Dioscorid. Latinè, Jo. Ruellio interprete: *apud Simonem Colinæum.* (*a*) 8. . Paris. 1537.

Syruporum universa ratio, ad Galeni censuram diligenter expolita; Michaële Villanovano authore: *ex officinâ Simonis Colinæi.* .. Paris. 1537.

Ant. Mus. de Herbâ Veronicâ, & L. Apuleius de Medicaminib. herbar. cum not. Humelbergii: *apud Christoph. Froschoverum.* 4. Tigur. 1537.

Caroli Stephani Vinetum: *apud* FRANCISCUM STEPHANUM. 8. . Paris. 1537.

Ejusd. de re navali libellus ex Baysii vigiliis excerptus: *apud Franciscum Stephanum.* 8. Paris. 1537.

Commentariorum Philosophiæ moralis libri tres, & libellus Progymnasmatum; authore Hieronymo Metinensi Castellano: *apud Franciscum Stephanum, typis & characteribus Simonis Colinæi.* 8. . . . Paris. 1537.

C. Plinii Secundi Historiæ Naturalis liber secundus, cum Herm. Barbari castigationib. & annotationib. Joan. Cæsarii & Petri Joan. Olivarii: *in officinâ Christiani Wecheli.* 8. . Paris. 1537.

Aristotelis Logica, ex tertiâ recognitione; Boëtio Severino interprete, cum paraphras. & annotat. Jacob. Fabri: *ex officinâ Simonis Colinæi.* fol. *Mense Octobri.* . . . Paris. 1537.

Severini Boetii de differentiis Topicis libri quatuor: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XVIII. Cal. Dec.* . . . Paris. 1537.

Henrici Cornelii Agrippæ ab Nettesheym de incertitudine & vanitate scientiarum Declamatio. 8. . . . 1537.

Procopii de Justiniani ædificiis libri sex, nunc recèns Latinitate donati per Franciscum Crane-

vel-

(*a*) Huic editioni carmina in Ruellii obitum præfixit Dionysius Corronius, cum præfatione ad Cardinalem Franciscum Turnonium data à *Monasterio sancti Germani à pratis ad Lutetiam*: in quâ notat *annos abhinc plùs minùs viginti Dioscoridem à Johanne Ruellio linguâ Latinâ donatum.* Vide ann. 1516. Annal. Typogr. Tom. 2.

veldium cum notis Theodorici Adamæi Suallembergi: *ex officinâ Christiani Wecheli.* 4. Paris. 1537.

Exemplaria litterarum, quibus Christianissimus Galliarum Rex Franciscus ab adversariorum maledictis defenditur; & controversiarum causæ, ex quibus bella hodie inter ipsum & Carolum quintum Imperatorem emerserunt, explicantur: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*a*) 4. Postridie Non. August. . . Paris. 1537.

C. Plin. Secund. de Viris Illustribus; Sueton. de Grammatic. & Rhetoribus; Jul Obseq. de Prodigiis: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XV. Cal. Decemb.* . . . . Paris. 1537.

Frossardi Historiarum opus omne, jam pridem & breviter collectum & Latino Sermone redditum: *ex officinâ Simonis Colinæi.* (*b*) 8. Paris. 1537.

T. Livii Orationes ex libris de II. bello Punico Scholiis Reinhardi Lotichii Hadamarii illustratæ: *Excudebat Christianus Hegenolphus.* 8. *Mense Martio.* . . Francof. 1537.

Luciani Toxaris sive de Amicitiâ, Græcè: *in officinâ Christiani Wecheli.* 8. . . Paris. 1537.

Æsopi Vita, ac ejus & aliorum fabulæ, Latinè: *Excudebat Robertus Stephanus.* 8. *III. Calend. Febr.* . . . Paris. 1537.

Plutarchus de Homeri Vitâ Latinè, Joanne Rhelicano Tigurino interprete; item ejusdem Rhelicani Stockhornias, poëma à promontorii istius descriptione sic appellatum: *per Balthasarem Lasium & Thomam Platterum.* (*c*) 8. *Mense Martio.* . . . . Basil. 1537.

Ci-

(*a*) Hujus editionis duo vidi exemplaria, eodem anno, sed tamen diversa.

(*b*) Author. est Joannes Sleidanus, qui epistolam ad Joan. Bellaium Episcop. Paris. & Cardinal. præmisit datam Lutetiæ duodecimâ Julii. 1537.

(*c*) Hanc versionem vitæ Homericæ (cujus duntaxat initium, & historicam tantummodo partem Guarinus Veronensis transtulerat) Rhelicanus dedicavit Hieronymo Fricero Bernati, ἀντίδωρον pro Roseti Christo, quod poëma ab ipso acceperat, quódque commentariolo illustrare decreverat.

Ciceronis opera, 4. tomis cum Comment. Petri Victorii: *ex officinâ* LUCÆ-ANTONII JUNTÆ. (*a*) fol. . . Venet. 1537.

Ciceronis Rhetorici, seu de Inventione libri duo: *ex officinâ Roberti Stephani*. 4. Parisiis 1537. *Et separatim expressi*

M. Fabii Victorini Rhetoris doctissimi Commentarii in Rhetoricos Ciceronis, antea diminuti, nunc primùm veterum exemplarium ope, simul & studiosorum hominum operâ in integrum restituti.

Utriusque margines notis numerorum distinximus, ita respondentibus inter se, ut perfacile sit Commentariorum particulas cum Tullii verbis componere. *Ex officinâ Roberti Stephani*. 4. *VI. Cal. Maii*. . . . . Paris. 1537.

Cicer. Rhetoric. ad Herenn. Libri IIII. de Invent. libri II. Topic. & de Partit. Orator. *ex officinâ Rob. Stephani*. 12. . . . Paris. 1537.

Ejusd.

(*a*) Tomo Primo continentur Opera Rhetorica [*M. D. XXXVII. Mense Augusto*] & Castigationes [*M. D. XXXVII. Mense Januario*]: Secundo Orationes [*M. D. XXXIIII. Mense Decembri*]: Tertio, Epistolæ [in initio, *M. D. XXXVI.* & in fine, *M. D. XXXV. Mense Junio*]: Quarto, Opera Philosophica [*M. D. XXXVI. Mense Augusto*] & Index [*M. D. XXXVI.*]

Tomi Primi titulus sic se habet; *M. Tullii Ciceronis opera, omnium quæ hactenus excusa sunt, castigatissima, nunc primùm in lucem edita.* Superiori parti adscribuntur duæ figuræ cum his verbis *MVSIS DICATVM* & *L. A.* quæ literæ typographi nomen indicant: Inferiori parti, Lilia, typographi scil. insignia; binæ sphinges; phœnix, cum hâc sententiâ, *REVIVISCO*. Hunc tomum claudunt *Petri Victorii explicationes suarum in Ciceronem castigationum. Tomus Secundus M. Tullii Ciceronis Orationes habet ab Andreâ Naugerio patritio Veneto summo labore ac industriâ in Hispaniensi Gallicâque legatione excussis permultis bibliothecis, & emendatiores multo factas & in suam integritatem ad exemplar codicum antiquorum longè copiosius restitutas. Ne autem adulterina quapiam impressio, librariorum fortè avaritiâ, supponatur, haud ab re visum est hôc cavere sigillo; præterquam quod summi Pontificis, Cæsaris, Senatus Veneti, ac cæterorum Italiæ Principum decreta, nequis id per XX. annos impune faciant, vetant.* Huic tomo affigitur hæc vox *NAVCELVS*, & deus quidam fluvialis cum urnâ suâ appingitur. *Tertius Tomus Marci Tullii Ciceronis Epistolarum libros continet, ex pervetustis exemplaribus accuratissimè post omnes, quæ hactenus edita sunt, excusiones recognitarum. Sex Epistolæ ad Brutum nunc primum à Germanis inventæ; quæ num M. Tullii Ciceronis sint, legentium judicio videndum relinquitur. Cum impressioni adesse nullo pacto possem, provinciam hanc Antonio Francino delegavi.* —— *Ille præcipuam operam se in hôc negotio præstiturum pollicitus est* &c. *Quartus Tomus, in quo Marci Tullii Ciceronis opera Philosophica, nuper ad fidem vetustissimorum exemplarium diligentissimè recognita*: & ad hujus Tomi calcem, *Index omnium, qui hactenus excusi sunt, locupletissimus & castigatissimus eorum, quæ digna notatu visa sunt.*

Ejusd. Topic. cum not. Phil. Melanchth. *apud Franc. Gryphium.* 8.	Paris.	1537.
Ejusd. de Oratore Dialogi tres : *ex officinâ Roberti Stephani.* 12. *XV. Cal. Maii.*	Paris.	1537.
Ejusd. Idem, à Phil. Melanchthone novâ ac locupletiore quàm antea unquam locorum insignium enarratione illustrati : *apud Simonem Colinaeum.* 8.	Paris.	1572.
Ejusd. Oratio pro Sex. Roscio Amerino, Annotationibus Bart. Latomi illustrata : *apud Fran. Gryphium.* 4.	Paris.	1527.
Ejusd. Orat. in L. Pisonem : *apud Fran. Gryphium.* 4.	Paris.	1537.
Ejusd. Philippicæ, diligentissimè ad exemplar fidelius repositæ, cum Comment. Maturantii, Beroaldi, Trapezuntii, Hegendorphini, & Schol. Ascensii ; & indice : *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1537.
Ejusd. Orationes pro Marcello, Ligario, & Deiotaro ; cum Comment. F. Sylvii : *ex offic. Mich. Vascosani.* 4. *VI. Cal. Feb.*	Paris.	1537.
Ejusd. Orat. pro Marcello, cum dispositione & Paraphrasi Phil. Melanchthonis ; & tribus Epistolis Ciceronis ad Marcellum : *apud Joannem Steelsium, typis Joannis Graphei.* 8.	Antv.	1537.
Ejusd. Orat. pro Archiâ poëtâ, cum disposit. & paraphras. P. Melanchth. *apud Jo. Steelsium, typis Jo. Graphei.* 8.	Antv.	1537.
Ejusd. Orat. pro lege Maniliâ, cum not. Sylv. &c. *ex offic. Mich. Vascosani.* 4.	Paris.	1537.
Ejusd. Orat. pro C. Rabirio Posthumo, cum not. *ex offic. Mich. Vascosani.* 4.	Paris.	1437.

L'Oraison de Saluste contre Ciceron ; l'Oraison de Ciceron responsive à celle de Saluste ; avec deux Oraisons de Saluste à Jules Cesar, le

tout

tout translaté nouvellement de Latin en François par Pierre Saliat; avec une Elegie nuptiale presentée à Madame Magdalaine premiere fille de France le lendemain de ses nopces avec le Roy d'Escoce: *apud Simonem Colinæum.* 8. Paris. 1537.

Cicer. Epistolæ Familiares, quartùm à nobis editæ: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XV. Cal. Dec.* Paris. 1537.

Cicer. Tusculanæ Quæstiones, per Erasmum emendatæ & scholiis illustratæ: *ex offic. Rob. Stephani.* 8. *VIII. Cal. Feb.* Paris. 1537.

Ejusd de Finibus bonorum & malorum libri quinque, cum brevib. annotation. Petri Joannis Olivarii Valentini: *apud Simonem Colinæum.* 8. *Cal. April.* Paris. 1537.

Jac. Omphalii de elocutionis imitatione ac apparatu liber: *apud Simonem Colinæum.* 8. Paris. 1537.

Hesiodi Opera Græcè, cum SCHOLIIS GRÆCIS: *in ædibus Bartholomæi Zanetti Casterzagensis, ære verò & diligentiâ Joannis Francisci Trincaveli.* (a) 4: *Mense Junio* Venet. 1537.

Euripidis Tragœdiæ octodecim, Græcè: *apud Joannem Hervagium.* (b) 8. *Mense Martio.* Venet. 1537.

(a) *Victor Trincavelus Petro Victorio S.* —— *Sed & eam provinciam meis forsitan viribus imparem, præstantiora Græcorum authorum Monumenta, quæ latebant, ad interitum propè vergentia æneis litteris excussa edendi, ideo sanè suscepimus, ut eam, quam possemus, opem reflorescentibus bonis litteris afferremus.* &c. *Nunc cùm celebriorum authorum Commentaria in Hesiodum quæcunque potuimus habere, formulis excussa, & ad calcem ferè perducta, ad editionem properarent,* —— *rem mihi gratissimam fecit Bartholomæus noster., qui litteras tuas humanissimas tradidit legendas. Ratus enim sum occasionem optatissimam mihi præstitam, si tuo nomini illa dicata publicarem* &c. *Vale. Venetiis pridie Calendas Junias.* Hanc Hesiodi editionem Clariss. Albertus Fabricius (in Biblioth. Gr. lib. 2. c. 8. Sect. XX.) *ex codice MSto. suppletam se meminit vidisse in Bibliothecâ Gottorpiensi Sereniss. Holsatiæ Ducis, inter libros Wowerianos. In hâc editione* (vide pag. posterior. folii LXXIII. lin. 26.) *quædam meliùs legi quàm in posterioribus etiam Heinsianâ* (ann. 1603. Vid. p. 125. lin. 24.) *notatum Seldeno ad Marmora Oxoniensia* (ann. 1628. p. 139. lin. penult.)

(b) *Joan. Hervagius Lectori S. D. Ne nunquam* * *non officina nostra aliquid tibi pariat* — *Euripidem inter præstantissimos tra-*

* Duabus tantùm, non tribus negationibus, opus erat.

Ejusd: Andromache, Græcè; cum Didaci Pyrrhi Lusitani, de remediis adversùs fortunæ impetus e tragœdiâ petendis, ad Hieronymum Franciscum carmine Latino elegiaco: *ex officinâ Rutgérii Rescii.* 4. *Mense Augusto.*	Lovan.	1537.
Theognidis Sententiæ Elegiacæ, Græcè: *apud Johannem Lodoicum Tiletanum.* (*a*) 4.	Paris.	1537.
Virgilius: *apud Robertum Stephanum.* (*b*) 12.	Paris.	1537.
Idem, cum XI. virorum Commentariis: *in officinâ Lucæ-Antonii Juntæ.* (*c*) *fol.*	Venet.	1537.
Ovidii Metamorphoseon libri XV.: *apud Simonem Colinæum.* 8.	Paris.	1537.

Sym-

tragœdorum à Prisciano connumeratum; nostris typis publicandum suscepimus. &c. *Commentaria libenter adjecissemus, si operis idoneis & satis multis fuissemus instructi. Exhibebimus ea igitur distincto ab hôc volumine, quàm primùm id fieri poterit.* &c. Hæc ann. 1544. 8. apud Hervag. prodierunt. Vid. Fabric. Biblioth. Gr.

(*a*) *Joannes Lodoicus Tiletanus studiosis S. Si apum nobis exemplum, quæ ex omnibus flosculis, quæ sibi sint usui, decerpunt, imitandum censet Isocrates, ut neque Poëtam neque Sophistam ullum negligamus, quo vita communis adjuvari possit institutio; quanto majore sunt studio legendi, qui hasce partes solas sibi poposcerunt, & hanc personam, consulendi vitæ mortalium, sibi imposuerunt. Cujus generis sunt Hesiodus, Theognis, Phocylides, quos commemorat Isocrates, aliique, qui libros suos γνώμας sive ὑποθήκας inscripserunt. Theognis autem poëta pervetustus, Megaris Siciliæ urbe natus, versus scripsit elegiacos, adeò suaves, adeò graves, ut iis Aristoteles ipse sua præcepta sæpissime confirmet, ac velut obsignet: ut alios taceam, quorum libros hujus sententiæ tanquam lumina quædam illustrant. Quamobrem nolite dubitare vobis quoque hoc lumen, quod tanti cæteris æstimatum videtis, vitæ vestræ præferendum esse: accepturi à nobis propediem * Hesiodum Commentariis accuratis & § nunquam adhuc editis insignem, si nostram voluntatem, quam temporum retardat iniquitas, vestra juvabit benevolentia. Valete, & industriam nostram, quæ vobis servit ac sudat, boni consulite. Ex chalcographeo nostro M. D. XXXVII. mense Junio.* Ad Theognidis calcem Pythagoræ aureos versus Græcè excudit Lodoïcus.

(*b*) Heins. Biblioth. pars poster. pag. 122 Num. 25. *fuit hic olim Josephi Scaligeri, cujus manus apparet.*

(*c*) In initio, *M. D. XXXVII. Mense Januario.* In fine primi voluminis, *M. D. XXXVI. Mense Januario.* Cum ligneis figuris; & Commentariis Christoph. Landini, Ant. Mancinelli, Jo. Bad. Ascensii, Servii, Donati, Probi, August. Datbi, Beroaldi, Calderini, Pierii. Primo volumine continentur Bucolica & Georgica; Secundo Æneis; Maph. Veg. Supplementum, & opuscula. Totius libri (uti & priùs, Ciceronianorum operum) initio præponuntur hæc verba, *MVSIS DICATVM.*

* Nunquam tamen novi Hesiodum à Jo. Lodoico excusum.

§ Nondum enim Lodoicus compererat Hesiodum cum Commentariis prodiisse Venetiis; neque quidem poterat, nam hôc & anno eodem, & mense eodem prodiit.

Symphosii poëtæ veteris ænigmata, nunc primùm & inventa & excusa; accesserunt septem Græciæ sapientum Sententiæ emendatiores & auctiores: *apud Jacobum Kerver.* (*a*) 8.	Paris.	1537.
Cornelii Croci Aemsterodami ludimagistri Joseph, Comœdia Sacra: *in officinâ Christiani Wechéli.* 8.	Paris.	1537.
Salmonii Macrini Juliodunensis cubicularii Regii hymnorum libri sex: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *VII. Id. Feb.*	Paris	1537.
Cæsaris Delphini Physici Parmen. matris Virginis Mariados libri tres: *in Bernardini dè Vitalibus Veneti officinâ.* 4. *Die Octob.* 12.	Venet.	1537.
Claudii Rosseletti Jurisconsulti patritiique Lugdunensis Epigrammata: *apud Sebastianum Gryphium.* (*b*) 4.	Lugd.	1537.
Joannis Vulteii Remensis Epigrammatum libri IIII. & ejusdem xenia: *apud* MICHAELEM PARMANTERIUM *excudebat* JOANNES BARBOUS. (*c*) 8.	Lugd.	1537.

Po-

(*a*) Hæc Symphosii editio non prima est, sed eundem titulum præ se fert, quem illa altera in Annal. Typogr. Tom. 2. p. 791. memorata. At tamen hæc Kerveriana priori illi in fine addidit breve corollarium, quo continentur duo ænigmata ex Varrone & Platone.

(*b*) Claud. Rosselettus jam mortem obierat ante Nonas Decembras M. D. XXXIII. quo anno data est, quæ Epigrammatibus præfigitur Epistola Joannis Perrelli ad Franciscum Rosselettum Pardiani dominum, Claudii Fratrem. Inter illa Epigrammata pag. 110. habetur hoc. in Sebast. Gryphii Symbolum (de quo lege Annal. Typogr. Tom. 2. p. 563.) ad Fortunam.

Cui dux est Virtus, nihil huic, Fortuna, mineris:
Illa ubi dux, parvi numen habes pretii.
Victrix illa tui est; sequeris victricia signa:
Si longa comitem te decet esse via.
Quod graphicè expendens noster se tollit in altum.
Gryphius, & multa dat modò frugis opus:
Id globulus pennis suffultus utrinque lapisque
Pensilis, hic quadrus Gryphis ab ungue, notant.

Lubet obiter notare Rosselettum in Juvenal. Satyr. 15. versu 315. (ad quem, ut puto, allusit in secundo hujus Epigrammatis versu) legisse, *nullum numen habes*, non (uti editiones vulgatæ habent) *abest*.

(*c*) Ad calcem hujus editionis apparet Vulteii scribentis icon laureata, cum lyrâ pendulâ; & his verbis, *POETA. Nolit velit Invidia* & hôc disticho;

IN INVIDUM.

Nostra probant docti; quid carmina, livide, temnis?
Vivent, seu nolit, seu velit Invidia.

Idem hoc Adagium additur etiam in fine edi-

Polydor. Virgil. de rerum inventione adjectis religionum fundamentis : *apud Rob. Stephanum.* (*a*) 4. . . . Paris. 1537.

Phil. Melanchthon de corrigendis ſtudiis Sermo ; Rodolph. Agricol. de formandis ſtudiis Epiſtola, & de miſeriis pedagogorum oratio : *ex offic. Rob. Stephani.* 8. *XIIII. Cal. Jul.* Paris. 1537.

Melanchthon. de Rhetoricâ : *ex offic. Rob. Stephani.* (*b*) 8. . . Paris. 1537.

Eraſm. de Civilitate morum puerilium : *apud Simonem Colinæum.* 8. . . Paris. 1537.

Hogendorphini Chriſtiana Inſtitutio, & Brunfelſii Paræneſis : *ex offic. Rob. Stephani.* 8. Paris. 1537.

Peculium Agathii, de litteris Hebraïcis, punctis, accentibus, quantitate & verâ linguæ Hebraïcæ pronuntiandi ratione : *in officinâ Chriſtiani Wecheli.* 8. . . Paris. 1537.

Hebræa, Chaldæa, Græca & Latina Nomina Propria, quæ in Bibliis leguntur ; & index rerum & ſententiarum in iisdem Bibliis : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IIII. Cal. Oct.* Paris. 1537.

Arnoldi Oridryi Summa Linguæ Græcæ : *apud Wechelum.* (*d*) 4 . . .

editionis Inſcriptionum, Xeniorum, & Hendecaſyllaborum, quæ prodiit in 12. ann. 1538. apud Sim. Colinæum. Inter Epigrammata ſupradicta p. 94. 134. & 182. habentur hæc :

Ad Sebaſtianum Gryphium.

Scripta notata manu Gryphi dum candide mitto,
Hac tibi commendo de meliore notâ.

De eodem:

Inter eos, formis libros qui cudere noſcunt,
Gryphius à ſummo eſt proximus artifice:

Ad Mich. Parmanterium.

Devincis tibi cùm bonos poëtas,
Rhetores pariter trahis diſertos,
Præſtans officium modò illis,
Eodem ſtudio deos deáſque
Omnes concilias : tibi quid ultrò
Jámque optem ? nihil, aut perennitatem.

(*a*) Almeloveen. de Vit. Stephan. p. 27.

(*b*) Cordes. Biblioth. p. 495.

(*c*) De hâc editione lege Hiſtor. Stephanor. p. 17.

(*d*) Valer. Andr. Bibliothec. p. 85. *Præfando præceptores ſuos laudat Jac. Marinum & Rutgerum Reſcium ; agénſque de ſuperandâ linguæ Græcæ difficultate, tradi eam poſſe ait bimeſtri ſtudio.*

Thom.

Thom. Linacr. de emendat. Structur. Latini Sermonis; tertia editio: *ex offic. Rob. Stephani*. 4. *IIII. Id. Mart.* . . Paris. 1537.

Maturin. Corderii de syllabarum quantitate Regulæ speciales, quas Despauterius in carmen non redegit: *ex officinâ Simonis Colinæi*. 8. Paris. 1537.

Libell. de octo part. Oration. constructione: *ex offic. Sim. Colinæi*. 8. . . . Paris. 1537.

Naturæ Participiorum: *ex offic. Sim. Colin.* 8. *mense Iunio*. . . Antverp. 1537.

Joannis Coleti editio, unà cum quibusd. Gul. Lilii Grammatices Rudimentis: *apud viduam Martini Cæsaris*. 8. . 1537.

Rudimenta Grammatices & docendi methothodus, non tam Scholæ Gypsuychianæ per Reverendissimum D. Thomam Cardinalem Ebor. feliciter institutæ, quàm omnibus aliis totius Angliæ Scholis scripta. (*a*) 4. Paris. 1537.

Do-

(*a*) Hic libellus vix cum titulo implet septem paginas; quoniam tamen rarus est, non forsan displicebo, si eum descripserim. Proxima titulo pagina continet sequens Epigramma.

Dicitur Augustus celebres fovisse poetas,
Et semper doctos excoluisse viros.
Hunc sibi munificum Maro sensit, & hunc quoque Flaccus
Sensit præsidium non mediocre suum.
Ætas illa quidem tanto sub principe felix;
Sed tamen hæc felix, estque beata magis.
Namque sub Henrico clarissima principe virtus,
Ingenium, mores, eloquiúmque viget.
Carminibus vates, rhetor sermone diserto,
Et studio floret divæ Minerva sacro.
Quóque foret teneris pubis spes ampla Britannis,
Discere qua posset verba Latina loqui;
Aspice Grammaticas normas, methodúmque docendi
Præscriptam à Thomâ præside Cardineo.
O felix princeps tam clari fautor alumni,
Hæc coluit studiis qui tua regna suis.

Tertia pagina exhibet hanc Cardinalis præfationem.

Thomas Cardinalis Eboracen. &c. Gypsuichianæ scholæ præceptoribus S. D. Neminem latere putamus, quanto animi conatu, studio, industriâ, huc semper labores nostros destinaverimus, non ut nostris privatim commodis, sed utì patriæ civibúsque nostris omnibus quamplurimum consuleremus. Quâ unâ in re amplissimum pietatis fructum nos assecuturos esse arbitramur; si divino aliquo munere popularium nostrorum animos exornaremus. Proinde maximo incredibilique pietatis amore erga patriam affecti, quæ nos veluti jure quodam sibi vendicat, ludum literarium non omnino inelegantem velut amoris summi erga eandem nostri clarissimum testimonium dedicavimus. Verùm quoniam parum visum est ludum quantumvis magnificum extruxisse, nisi etiam accesserit præceptorum peritia, modis omnibus dedimus operam, ut nos duos præceptores electos probatósque huic præficeremus; sub-

Doleti Commentariorum Epitome per Jonam Philomusum. (*a*) 8.	Basil.	1537.
Doleti de re Navali libellus: *apud Seb. Gryphium.*	Lugd.	1538.
Job & Daniel Hebraïcè: *apud Danielem Bombergum.* (*b*) 24.	Venet.	1538.
Psalmi Hebraïcè: *apud Froben.* (*c*) 16.	Basil.	1538.
Novum Testamentum, Græcè: *per Thomam Platterum.* 8. *mense Martio.*	Basil.	1538.
Idem, Græcè: *per. Joan. Anto. de Nicolinis de Sabio, expensis domini Melchioris Sessæ.* (*d*) 16.	Venet.	1538.
Biblia Latina: *apud Hugonem à Portâ.* (*e*) fol.	Lugd.	1538.
Ead. *apud Ioan. Steelsium.* (*f*) 4. & 8.	Antverp.	1538.
Ead. *apud Bernardinum Stagninium.* (*g*) 8.	Venet.	1538.
Ead. juxta Vulgatam editionem, & eam quàm haberi potest emendatissimam, cui Novo Testamento Erasmi versionem apposuimus; 2. Vol. *apud Hieronym. & Ioann. Froben.* (*h*) fol.	Basil.	1538.

Ead. Vulgat. sed ad Hebraïcam lectionem accuratè emendata (*vel potiùs interpolata*) studio

Conra-

sub quibus Britannica pubes statim à primis annis & mores & literas imbiberet: nimirum intelligentes in hâc ætate, velut herbâ, spem reipublicæ positam esse. Id quod ut felicius maturiúsque consequeretur, libello puerilis institutionis methodúmque ac rationem docendi apprime huic pubi necessariam, omni nostrâ curâ, studio, diligentiâ, ut haberetis curavimus. Vestræ partes erunt nunc vicissim, qui huic novæ scholæ nostræ præceptores estis, hìc rudimentis ac docendi ratione diligenter exercere hos pueros, deinceps cùm elegantissimâ literaturâ, tum optimis moribus ad majora profecturos. Ad quod si pari curâ enitimini, atque nos ad oculum vobis commonstraturi sumus, nos non tamen vobis vestro studio faventes jam demerebimini, quàm planè apud posteros, felices reddideritis. Bene valete. Ex ædibus nostris. Anno Domini millesimo quingentesimo octavo. Calend. Septembris.

Paginis reliquis quatuor continetur, methodus studiorum in octo Scholæ Classibus observanda; quíque authores in singulis prælegendi sunt.

(*a*) Ad finem, Minervæ pictura, cum hâc Epigraphâ, *Tu nihil invitâ dices faciésve Minervâ.* Quod est Symbolum Balthasaris Lasii & Thomæ Platteri.

(*b*, *c*,) Long. Biblioth. Sacr.

(*d*) Impressum est duobus voluminibus, quorum prius tantùm vidi. Rev. Ioan. le Long in Biblioth. Sacr. scribit additam esse Erasmi Latinam versionem.

(*e*, *f*, *g*,) Long. Biblioth. Sacr.

(*h*) Long. Biblioth. Sacr. & Caille.

Conradi Pellicani cum ejus Commentariis, 7. Vol (*a*) fol.	Tigur.	1532--38.
Ecclesiasticus Latinè juxta translationem Germanicam Lutheri à Stephano Vigilio: *apud Michaelem Lotherum.* (*b*) 8.	Magdeburg	1531.
Nov. Testam. Latin. Erasmi. (*c*) 8.	Tiguri.	1538.
Idem. (*d*) 16.	Antverp.	1538.
Idem, Anglicè & Latinè, ex editione Vulgatâ. (*e*) 4.	Lond.	1538.
——— Et ex versione Erasmi. (*f*) 4	Lond.	1538.
Biblia Gallica glossata, 2. Vol. *apud Ant. Bonnemere.* (*g*) fol.	Paris.	1538.
Nov. Testam. Gallic. Fabri: *apud Viduam Martini Lempereur.* (*h*) 12.	Antverp.	1538.
Bibl. Italic. Bruccioli: *apud Barth. Zanettum.* (*i*) 4.	Venet.	1538.
Ead. ex Hebraïcâ & Græcâ veritate, interprete Sancto Marmochino cum notis quibusdam textum explicantibus. Adjectus est liber tertius Macchabæorum nondum in Italicum Sermonem editus, cum Epistolâ dicatâ Georgio d'Armaignac Rutenensi & Vabrensi Episcopo: *apud hæredes Lucæ Antonii Iuntæ.* (*k*) fol.	Venet.	1538.
Genesis Italicè reddita à *Petro Aretino.* (*e*) 8.	Venet.	1538.
Nov. Testam. Italicè, Bruccioli: *apud Graphæum.* (*l*) 16.	Antv.	1538.
Bibl. Germanic. Lutheri: *apud Ioannem Lufft.* (*m*) fol.	Witteberg.	1538.
Bibl. Helvetic. *apud Froschoverum.* (*n*) 4. & 8.	Tiguri.	1531.
Nov. Testam. Belgic. *per Matthæum Crom.* (*o*) 8.	Antv.	1538.

Bi-

(*a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o,*) Long. Biblioth. Sacr.

Biblia Anglica Francisci I. indultu edi cœpta Parisiis & in Angliâ absoluta : *apud Grafton & Whitechurch.* (*a*) fol. Londin. 1538.

Index in Opera D. Hieronymi : *per Hieronymum Frobenium & Nicolaum Episcopium.* (*b*) parv. fol. Basil. 1538.

Justini

(*a*) Long. Biblioth. Sacr. & Sleidan. de Stat. Religion. & Reip. Lib. XII. *Excudebantur eo tempore* (sc. anno 1538.) *Lutetiæ Biblia Sermone Anglico, ut in Britanniam distribuerentur in templa, jussu regis: Sed ubi rescitum est, interdictum fuit, nec erat in nullo discrimine typographus.* Vide etiam Gilbert. Burnet. lib. 3. Histor. Reformat. Anglic. ad ann. 1538.

(*b*) Hic index pertinet ad edition. Hieronymi, cujus mentio facta est anno præcedente; cujusque descriptionem in hunc locum distuli. De hâc editione in ipsius initio Lectorem sic affantur *Hier. Frobenius & Nic. Episcopius. Quod parens olim noster & socer Jo. Frobenius in hujus operis vestibulo dixit,* δευτέρων ἀμεινόνων, *eò quòd alterâ hujus autheris lucubrationum editione * priorem suam longè vicisset; idem nos optime jure hìc posse repetere censemus, qui hâc nostrâ, quæ omnium postrema est, & eandem & eam, quam nuper † Gallia dedit, superavimus: quæ tamen gloria non nostræ industriæ, sed venerandæ memoriæ Des. Erasmi Roterodami indefatigabili diligentiæ est adscribenda: qui quum ne in Parisiensi quidem impressione, ultra quàm tunc ei operi nullam in posterum adhibere statuerat manum, sibi satisfecisset, denuo istas tanti viri vigilias vigilanter recognovit, nobísque commisit typis evulgandas. Ibi pro nostrâ virili dedimus operam* —— *ut doctos præficeremus viros cùm operi castigando, tum indici quàm elaboratissime conscribendo, tum ut Psalterio Hebræo præter puncta accentus etiam adderentur:* —— *cæterùm ordo tomorum idem est servatus, qui superioris erat editionis, nisi quòd Gennadii Catalogus ex quarto tomo in finem primi sub Hieronymi, quem de viris illustribus inscripsit, Catalogum, propter similem argumentum, est translatus: præterea indicem, quòd creberrimè in manibus versetur, in proprium volumen minore formâ & chartâ ob commodiorem usum seorsim excudimus. Bene vale, lector benevole, & nos ama. Ex Chalcographiâ nostrâ. Idib. Augusti, M. D. XXXVII.* Editio hæc, præter Indicem, novem tomos complectitur. Tomo secundo & tertio subscribitur annus M. D. XXXVI. Reliquis, M. D. XXXVII. Indici, M. D. XXXVIII. Ad noni tomi calcem, subscriptio hæc est: *Eximia hæc Divi Hieronymi Stridonensis opera, quibus postremùm recognoscendis immensum laborem ac diligentiam Erasmus impendit, excusa sunt Basileæ in officinâ Frobenianâ typis & ære Hieronymi Frobenii & Nicolai Episcopii chalcographiæ sociorum, absolutáque mense Augusto. M. D. XXXVII.* Et ad Indicis calcem: *Basileæ, per Hieronymum Frobenium & Nicolaum Episcopium anno M. D. XXXVIII. mense Martio.* Initio Indicis hæc ad lectorem præmittitur admonitio: *Quam ob causam, benevole lector, tali formâ & chartâ Indicem Hieronymianum excudimus, Epistola ipsis operibus præmissa docet: cur verò primæ editionis elenchum maluerimus sequi quàm quemvis alium, paucis accipe. Bis à parente & socero nostro Joan. Frobenio typis æreis expressa sunt universa Stridonensis scripta quæ extant: primùm sinè repertorio; quod tamen uno aut altero anno pòst seorsum, quale nunc prodiit; secundum cum syllabo, diverso tamen à priore. Interea & alibi duobus in locis evulgata sunt eadem, nec sinè tabulis. Ex his omnibus elenchis quum primus præ cæteris esset plausibilis, imò solus placeret Theologiæ studiosis (nec injuriâ, utpote qui à viro trium linguarum exactè docto, & in veteribus Bibliorum interpretibus versatissimo fuerit congestus) cum erudito cuidam* —— *nostra.*

* Prior anno. 1516. posterior ann. 1525.

† Paris. 1533. Fabric. Biblioth. Latin. Supplem.

Justini Philosophi & Martyris admonitorius

Gen-

nostra postremæ editioni conferendum, recognoscendúmque commisimus; qui ipsum adhibito sui simili Theseo curâ vigilantissimâ revidit —— auxit, & in longè meliorem redegit ordinem. —— Quadruplex est hic index; primus indicat, quæ tractantur in genere per omnes tomos: Secundus, quæ in Epistolarum scholiis: tertius, voces Græcas: ultimus, Hebræas. Hic etiam admonitum velimus lectorem —— tertium volumen vocari ultimum —— scilicet epistolarum, non operum: ac inde succedere quartum & reliquos usque ad nonum omnium postremum: quam seriem facile est nosse ex primo ternione, quo Catalogus omnium contentorum suo ordine præscribitur. Aliquos *offendit, non eundem annum tomis inscriptum, sed alios XXXVI. alios XXXVII. præ se ferre, quasi novum sit sesquiannum in tanto opere esse insumptum. Hoc offendiculum facile cavissent, qui legum volumina subinde apud Gallos recudunt, quibus non insolens est, eandem editionem diversis annis insignire, & quibusque donec distrahatur, pro novâ vendere: gnari nimirum homines nunc novitatis quàm bonitatis esse cupidiores. Bene vale, Lector candide, & nostram diligentiam fovere perge; quibus hoc unicum est studium, ut optimos authores, quantum licet optimè, in dies tibi proferamus. Ex chalcographiâ nostrâ. Calend. Martiis. Anno M. D. XXXVIII.* Erasmus tomum Hieronymianæ hujus editionis quartum Guilhelmo Waramo Archiepiscopo Cantuariensi dedicavit Epistolâ Basileæ VI. Id. Octob. An. M. D XXXIIII. datâ. Idem tomum primum pio Lectori inscribit præfatione Friburgi Brisgoiæ M. D. XXXIII. Ex qua lubet nonnulla excerpere. —— *Quum primùm venissem Basileam; de Novo Testamento vertendo ne cogitâram quidem: scholia modò nonnulla paucis verbis annotâram, atque his decreveram esse contentus. In Hieronymum ferè nihil attuleram præter animi propositum. Hic meâ facilitate, aut veriùs temeritate, abusus felicis memoriæ Joannes Frobenius, utrunque opus compluribus prælis aggressus est, quum hoc corpusculum vix quartæ laborum parti par esset. Atque id temporis parabam illa, non hominibus eruditis, sed quibusdam piis quidem illis, verùm illiteratis —— supererat, ut ad proverbium confugeremus, quo posteriores curæ dicuntur esse meliores* &c. *Porrò quum acciperem apud Parisiorum Lutetiam rursus excudi Epistolarum volumina, ut ex tempore licuit, quædam loca pridem à me notata recognovi, misique in publicam studiorum utilitatem* &c. *Quum hæc adornaretur editio, incomparabilis heros Guilielmus Vuaramus, Archiepiscopus Cantuariensis ac totius Angliæ Primas, terras reliquit, & in cœleste contubernium emigravit, vir ex omni virtutum & ornamentorum genere concinnatus; sive spectes in tanto rerum fastigio comitatem etiam infimis obviam, sive in tanta rerum affluentia spontaneam victûs sobrietatem, sive in tantis negotiorum undis perpetuam animi tranquillitatem —— sive sincerum erga pietatem ac religionem affectum, quam semper summo studio, nullo supercilio tum docuit, tum præstitit. Nemo vidit illum nihil agentem. Quis autem non facilè condonasset tali viro, siquando animum externis negotiis delassatum jocis aut lusibus relaxasset? At illi pro venatu, pro aucupio, pro alea, pro chartis, pro morionibus, próque cæteris avocamentis vulgaribus, erat aut frugifera lectio, aut cum erudito viro colloquium. Jam verò benignitatem cùm in omnes, tum præcipuè in studiosos, quid referam? De me nihil dicam, qui non ita multum ab illo accepi, idque obtrusum veriùs quàm datum: nisi quòd in acceptis numero quicquid ille obtulit: obtulit autem vera fronte fortunarum omnium communionem. Sed in alios quàm non fuerit illius parca liberalitas, vel illa vox arguit, quam paulò ante mortem emisit. Nunciantibus enim famulis in thesauro vix esse triginta aureos signatæ pecuniæ, gratulabundus dixit: Bene habet; sic mori semper fuit in votis: Sat est viatici mox hinc emigraturo. O mentem summo Episcopo dignam! Ex tanta fortuna minimum impendit sibi: mensa erat & pro more regionis & pro dignitate tanti præsulis splendida, sed in mediis deliciis ipse vulgaribus libentius utebatur, atque hoc ipsum parcissimè. Cœna tam erat frugalis, ut propè nulla fuerit: vinum perquam rarò gustabat verius quàm*

bibebat,

Gentium liber, Latinè *Ioanne Francisco Pico Mirandulæ domino* interprete, nunc denuo ad exemplar Græcum collatus, & quâ licuit fide recognitus: *in ædibus Carolæ Guillardæ*. (*a*) 4. — Paris. — 1538.

S. Augustin. de spiritu & literâ: *apud Ioan. Roigny*. (*b*) 16. — Paris. — 1538.

Jo. Eckii homiliarum adversùs Lutherum & alios hæreticos de septem Sacramentis Ecclesiæ tomus quartus: *apud Io. Roigny* (*c*) 8. — Paris. — 1538.

Dominicæ Precationis explanatio (per Savonarolam) cum multis aliis; item D. Chrysostom. de orando Deum, & de Eucharistiâ, Latinè: *Excudebat O. Mallardus Bibliopola regius, expensis Galeoti à Prato & Ioannis Roigny. mense Martio*. 16. — Paris. — 1538.

De Doctrinâ moriendi opusculum Judoci Clichtovei: *in officinâ librariâ Oliverii Mallardi bibliopolæ regii, impensis Galeoti Pratensis & Ioannis Roigny Bibliopolarum; decimo quarto Calend. April*. 16. — Paris. — 1538.

Horæ in laudem Virginis; 7 Psalm. Pœnit. cum litania & Chrysost. de orando Deum, & aliis aliquot

bibebat, contentus tenuissima cervisia, quàm illi vulgò biriam *appellant. Eadem in cultu frugalitas; nunquam holosericis utebatur nisi rem divinam peragens: adeò ut quum sub Caroli Cæsaris & Regis Angliæ conventum, qui fuit ante annos, ni fallor, undecim Caletii, edicto Cardinalis Eboracensis, non Episcopi tantum, sed & inferioris gradûs homines cogerentur magnis impendiis ornare sese Byssinis ac Damascenis, solus omnium ille contemto Cardinalis edicto pilum in cultu suo non mutarit.* &c. *Frequenter apud suos hanc vocem solebat emittere, Utinam mihi contingat, priusquam hinc emigrem, semel videre complectique meum Erasmum; nunquam sinerem illum à me divelli. Votum erat mutuum; sed neutri contigit, quod optavit.* &c. Non est, ut, lector, indigneris, quòd hôc Vuarami rarissimæque, quâ inclaruit, virtutis elogio te paulo diutius detinuerim. *Erasmi*, cujus nomen toties in literariâ illorum temporum historiâ necessariò recurrit, Manibus propè injurius fuissem, si illum talem ipsius & tantum patronum, quem ferè in omnibus suis Theologicis lucubrationibus tam honorificè compellavit, silentio præteriissem.

(*a*) Hæc versio primùm prodiit inter alia Pici opera Argentorati 1507. (Fabric. Biblioth. Gr. lib. 5. cap. 1. XV.) & à Pico dedicatur Zenobio Actiolo (sive Acciaolo) quem laudat de Eusebii adversùs Hieroclem lucubratione ab ipso paulò antè Latinè versâ (& anno 1504. editâ.)

(*b*) Bultell. Catalog. Tom. 1. p. 35.

(*c*) Teller. Biblioth. p. 105.

aliquot preculis, Græcè: *apud Ioan. Lodoicum (a) sub Basilisco & quatuor elementis.* 12. Paris. 1538.

L'Ordre qu'on tient en administrant le Baptesme & la Cene, en la celebration du Mariage, & en la visitation des Malades, & es Predications; es lieux lesquels Dieu de sa grace a visité: *imprimé par Iehan Michel demourant en la place Sainct Pierre devant la grand' Eglise.* 16. 1538.

Juris utriusque Vocabularius: *ex officinâ viduæ Claudii Chevalloni.* 8. Paris. 1538.

Juris-consultorum vitæ novissimè elimatæ, & mendis non paucis, quibus scatebant, repurgatæ; Bernardino Rutilio autore: *apud Germanum Rose, Ioannes Barbous excudebat.* (b) 8. Lugd. 1538.

Hippocratis libri omnes ad vetustos codices summo studio collati & restaurati, Græcè: *apud Hieronymum Frobenium & Nicolaum Episcopium.* (c) fol. Basil. 1538.

Galeni Pergameni opera, Græcè; tomis quinque distincta: *apud Andream Cratandrum, Michaelem Isingrinium, Ioannem Hervagium, Ioannem Bebelium, & Ioannem Erasmium Frobenium.* (d) fol. Basil. 1538.

Ga-

(a) Sic etiam Joannes Roigny subscribere solebat; & inter eos consortium erat typographicum. Vide Annal. Typogr. Tom. 2. p. 543. 544.

(b) Regium Privilegium Francisco de Portâ & Germano Rose Librariis Lugdunensibus datum est XXIIII. Novemb. M. D. XXXVII. Bernardini Rutilii ad Cardinal. Nicolaum Rodulphum Epistola data est Romæ ex ipsius Cardinalis ædibus, Id. April. M. D. XXXVI.

(c) *Matthiæ Hels Cæsareæ Majestatis Cancellario summo Janus Cornarius Medicus Northusensium S. D.* ——— *Non tam meum beneficium apud studiosos jactare volo, quàm Hieronymi Frobenii & Nicolai Episcopii* &c. (Vide Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 354.) *me planè beatum, si beneficio tuo, Imperatoriæ Majestati dedicato & inscripto illi Ætio medico Græco à nobis converso, & aliis eidem à me destinatis, commendatior fiam. Northusæ, XXVI. Martii. M. D. XXXVI.*

(d) Tomo primo præmittitur Francisci Francorum regis privilegium. ——— *Quum majestati nostræ expositum fuerit, quod Andreas Cratander typographus & civis Basilien. multos jam annos optimis omnigenæ disciplinæ & litteraturæ autoribus imprimendis restituendisque magno sumptu nec minore diligentia & labore strenuè invigilaverit, & adhuc bona studia indies omni conatu promovere pergat, núncque in manibus habeat egregia illa Galeni Pergameni opera* &c. *inhibemus, ne Impressores & Bibliopolæ* &c. *Galeni opera per ipsum Cratandrum, Joannem Hervagium & Jo. Bebelium municipes & in hôc opere socios excusa per quinquennium.*

Galeni de tuendâ valetudine secundâ libri sex, Græcè, cum præfatione Albani Torini Vitodurensis ad literarum studiosos Basileæ 1538.

datâ:

nium &c. *Datum apud Fontem Bleaudi. XX. Decembris M. D. XXXVI. Regni nostri XXII.* Ad Tomi primi finem, παρ' Ἀνδρέᾳ Κρατάνδρῳ, αφλζ.

Tomum secundum orditur Leonardi Fuchsii ad lectorem præfatio data Tubingæ VIII. Non. Jul. M. D. XXXVII. ——— *adeò ut ex omnibus ne unus repertus sit, qui Galenum abhinc annos prope* * *duodecim satis infeliciter excusum mendisque innumeris refertum ab illatâ sibi injuria vindicare voluerit.* &c. *Reperti sunt tandem privati quidam viri Basilienses, qui tam insignem Medicinæ scriptorem diutius neglectum jacere non passi sint: neque contenti fuere exemplari illo, quod ex Anglia transmissum fuerat, quamvis priori multò castigatius esset; sed adhibitis denuo eruditis viris* &c. *Ita nos gessimus, ut neque studium neque diligentia in nobis desiderari possit* &c. Ad hujus Tomi finem; ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ Ἰωάννου Βεβελίου, ἔτει αφλζ βοηδρομιῶνος τετάρτῃ.

Tomi tertii initio, Typographi sic lectorem alloquuntur: ——— *Vidimus, quando solæ barbarorum interpretationes extabant, quantum laudis acceperunt, qui Galenum Latinè vertendum instituerint. Quorum primus nostra memoria Leonicenus auspicatò exorsus* &c. *Eandem industriam æmulatus Laurentianus, etsi non parem laudem adeptus, quippe cui & brevior ætas & infestiora fuere numina: in eo tamen magnopere commendatur, quòd & quæ erant optima, vidit, nec ab hoc illum studio aut temporis inscitia aut quorundam in illum flagrantissima odia abducere unquam potuere. Post hos nostri etiam ——— ipsorum industriam non infeliciter sunt insecuti. Nam & Gulielmus Copus Basiliensis Galeni libros sex de locis affectis adeò eleganter & purè vertit, ut vehementer mirarentur quidam hominem non Latinum tantum præstitisse, quod superiores propè æquasse videretur. Thomas Linacer Galeni methodum seu de morbis curandis libros tam felici ave Latinitate donavit, ut in opere tam absoluto nullum calumniæ locum relictum esse putent. Sed quo piaculo taceamus ab Hermolao Barbaro Dioscoridem Romana civitate donatum* &c. *Cujus industriam imitatus vir insigni eruditione Joannes Ruellius visus est non parum ornamenti Latinae medicinæ addidisse.* &c. *Comparaveramus exemplaria variì generis ac perquam vetusta, quibus adjuti illi viri docti ac diligentes (quos nobis architectos ac veluti socios laboris adjunximus) permolestum ac grave illud negotium tutò & fideliter expedirent. Ex quibus debetur non parva laus Joachimo Camerario ac Leonardo Fuchsio, qui in hac fabrica extruenda plurimùm adjuvere. Debetur etiam Hieronymo Gemusæo nostro, qui in emendando magnam partem nihil sibi ad industriam & laborem fecit reliqui, donec fabrica ad finem perduceretur.* &c.

Tomo Quartó præfatur Joachimus Camerarius ad Lectorem. In fine, *Basileæ apud Joan. Hervagium & Joan. Erasmium Frobenium. M. D. XXXVIII.*

Tomo Quinto præfigitur *Hieronymi Gemusæi Doctoris Medici & Philosophi ad Philippum Cossæium Constantiæ Galliarum Episcopum Epistola.* ——— *Eodem, inquit, studio, quo fabrefactus fuit Galenus, adornavi nunc ad incudem usque Paulum Æginetam, qui miris modis lacer ac fœdis vulneribus confossus, nunc verò ex vetustissimis exemplaribus persanatus atque instauratus propediem ad tuam clementiam adferetur.* ——— *Vale. Basileæ Calend. Martiis, M. D. XXXVIII.* Ad finem hujus adtexitur, *Galen. de Ossibus ad tyrones* † *Latinè tantùm, Ferdinando Balamio Siculo interprete, cum ossium humani corporis universi lineamentis.* Οὗτος ὁ πέμπτος τομὸς μετὰ πρώτου καὶ δευτέρου ἐτυπώθη ἐν Βασιλείᾳ πόνῳ καὶ δεξιότητι καὶ ἐπιμελείᾳ Μιχαὴλ Ἰσιγγρινίου, ἀναλώμασι δὲ Ἀνδρέου Κρατάνδρου καὶ Ἰωάννου Βεβελίου ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ, πέμπτῃ ἐλαφηβολιῶνος ἱσταμένου.

* Ann. 1525. ex Aldi officin.

† Græcè postea prodiit apud Vascosan. 1543. 4.

datâ : *per Balthasarem Lasium.* (*a*) 8. . Basil. 1538.

Ejusd. de Crasib. libri tres, & de Intemperie ; & Hippocrat. Jusjurand. Græcè : *per Thomam Platterum.* 8. *mense Martio.* . Basil. 1538.

Symphoriani Campegii Symphonia Galeni ad Hippocratem. 8. . . 1538.

Constantini Cæsaris selectarum præceptionum de Agriculturâ libri viginti, Jano Cornario Medico Physico interprete : *ex officinâ Frobenianâ per Hieronymum Frobenium & Nicolaum Episcopium.* (*b*) 8. Basil. 1538.

Caroli Stephani Arbustum, Fonticulus, Spinetum : *apud Franciscum Stephanum.* (*c*) 8. Basil. 1538.

Ejusd Sylva, Frutetum, Collis : *apud Franciscum Stephanum.* 8. . . . Paris. 1538.

Claud. Ptolemæi Μεγάλη Σύνταξις sive Almagestum Græcè : *apud Walderum.* (*d*) Basil. 1538.

Textus de Sphærâ Joannis de Sacro-bosco introductoriâ additione & Commentario Fabri Stapulensis illustratus ; cum compositione annuli Astronomici Boneti Latensis ; & Geometriâ Euclidis : *ex ædibus Simonis Colinæi* : fol. *Tertio Idus Martias.* . . Paris. 1538.

Pselli Arithmetices Compendium, Græcè : *in*

(*a*) Ad finem, *ex officinâ Balthasaris Lasii, mense Martio, anno M. D. XXXIX.*

(*b*) *Vuolphango Comiti Stalbergensi ac Vuernigerodensi, præposito Ecclesiæ Halberstatensis Janus Cornarius S. D.* ——— *Sive ipse Constantinus Cæsar hos libros congessit, velut præfatio ἀνώνυμος, operi præmissa testatur ; sive ille ipse, qui præfationem scripsit, operis author itidem fuit, atque hôc modo Cæsari nuncupare voluit ; mihi sanè juxta præfationis testimonium ad ipsum Constantinum Cæsarem hi libri referendi videntur : & propterea exemplar Græcum, quod unicum habui à veteri amico meo Matthæo Auro Gallo Boemo mihi suppeditatum ; quum omni inscriptione careret, & vago ac incerto autore aberraret, & haud dubiè despicatius ob id esset, ad proprium dominum velut fugitivum reduxi, & velut mancipatum in libertatem asserui, atque autoris sui nomen ipsi publicè præfixi. Fuit autem hic Constantinus quartus cognomento Pogonatus* &c. *Vale, Stalbergæ Idib. Feb. M. D. XXXVII.*

(*c*) Huic opusculo Carolus Stephanus inseruit elegantissimum, quod ex Italiâ nuper attulerat, poëmatium de Salicis nymphæ in arborem sui nominis transformatione.

(*d*) Fabric. Biblioth. Gr. lib. 3. c. 23. pag. 575. & Simler. Biblioth.

in officinâ Christiani Wecheli. 4. Paris. 1538.

Nicomachi Gerasini Arithmeticæ libri duo, Græcè, nunc primùm typis excusi in lucem eduntur: *in officinâ Christiani Wecheli.* 4. Paris. 1538.

Cutheberti Tonstalli de Arte supputandi libri quatuor: *ex officinâ Roberti Stephani* 4. *XVI. Cal. Nov.* Paris. 1538.

Magica Zoroastri Oracula, Græcè; cum Græcis Plethonis Scholiis: *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. Paris. 1537.

Porphyrii Isagoge, Græcè; cum P. Joan. Olivarii Valentini castigationibus, ex Græcis vetustis tum codicibus tum interpretibus Aristotelicis: *in officinâ Christiani Wecheli.* (a) 4. Paris. 1537.

Aris-

(a) *Pet. Joan. Olivarius Valentinus Philosophiæ Studiosis S. Cùm libri Aristotelis anteactorum sæculorum infelicitate ac multis incommodis vel mutili vel perversi essent, & nostrorum temporum successu tum Arabum corruptissimis translationibus; tum Holcboti & Bricoti fœdissimâ barbarie squalidi circunferrentur; ——— primus (quod sciam) Hermolaus Barbarus publicâ professione nonnihil lucis excellentissimo Philosopho attulit; sed non citra invidiam erudisissimorum virorum Non minore æmulatione, imò majori sui nominis periculo, idem fecit Jacobus Faber Stapulensis, vir tum probus, tum eruditus, quòd tum, cum hæc è politioribus authoribus colligeret, in castris inimicorum versaretur: hinc est, ut tepidiùs ac remissiùs quàm pro hominis existimatione negotium Philosophicum tractaverit. Accuratiore diligentiâ rem ipsam aggressus est Augustinus Niphus Suessanus, conquisitis variis exemplaribus Græcis, adhibitisque Græcis Aristotelis interpretibus. Juvit utcunque Nicolaus Leonicus, vir (ut audio) summâ eruditione. Præstitit multum Petrus Danesius utrâque linguâ ac omni disciplinarum genere eruditissimus; & posthac præstaturus est, absolutis Commentariis quos in Aristotelem parturit. Ut interea dicam, quantis sudoribus hoc idem constiterit Soario Medico Hispano, literatorum omnium & inprimis Jani Lascaris & Theocreni judicio, in literis Græcis exercitatissimo, versis nonnullis Dialecticæ libris. Egregium Symbolum dedit quoque Ginesius Sepulvedà Hispanus Bethicus, doctis translationibus, quæ passim Lutetiæ visuntur. Cæterùm, cùm istis tam feliciter in hâc interpretatione laboratum esset, adeò ut nihil in hujusmodi editionibus desideraretur tantùm deprehendimus, non convenire inter eos in hôc genere: id effecerat varietas Græcorum codicum. Nam Hermolaus usus fuerat exemplari Bibliothecæ Bessarionis Cardinalis; Leonicus, eodem; Faber, Aldino mendosissimo; Augustinus Niphus, vetustissimo, qui fuerat Pontani. Danesius nactus erat codicem, qui olim fuit divi Hilarii Episcopi Pictaviensis; Soarius Medicus, alium quendam Bibliothecæ Vaticanæ, quem Leo decimus miserat Cardinali Toletano. Itaque factum est, ut omnes isti gloriolam translationis summopere ambirent; quâ occupati, nihil promoverunt castigandis exemplaribus; tam erant intenti vertendis ad proprietatem Latini Sermonis libris Aristotelis. Quod nobis tametsi rudibus & pinguiore Minervâ occasionem fecit, & ad restituendos innumeros locos invitavit. ——— Cùm statuissemus vobis dare Aristotelem integrum & omnibus mendis purgatum, commodùm cœpimus.*

Ariſtotelis Prædicamentorum liber, Græcè; permultis nitori priſtino reſtitutis, cùm ex vetuſtis codicibus, tum ex interpretibus Græcis, per P. Joan. Olivarium Valentinum: *in officinâ Chriſtiani Wecheli.* 4. . . . Paris. 1538.

Ariſtotelis Ethicorum ad Nicomachum libri decem, Græcè: *excudebat Joannes Lodoicus Tiletanus.* 4. *Menſe Februario.* . . Paris. 1538.

Philippi Melanchthonis de Dialecticâ libri quatuor; & de ſedibus argumentorum, Georgio Vallâ authore: *apud* CRATONEM MYLIUM. (*a*) 8. . . . Argent. 1538.

Joannis Philippi Bergomatis Supplementum Chronicorum in 17. libros diviſum: *apud Sim. Colinæum.* fol. . . . Paris. 1538.

Herodoti Clio, Græcè: *in officinâ Chriſtiani Wecheli.* 4. . . . . . Paris. 1538.

Appian. Alexandrin. Hiſtoriæ, Latinè, P. Candido interprete; & Vell. Patercul. *ex officinâ Michaelis Vaſcoſani* (*b*) fol. *Cal. Febr.* . Paris. 1537.

T.

pimus ab organo —— Cæterum ſpecimen præbuimus primum in Iſagoge Porphyrii, quæ tanquam præludium Organo præfigitur, ut ex eâ conjectaretis, nos in reliquis vel nullam perdituros operam. —— Quòd ſi fortè contigerit nobis Ariſtarchus aliquis, talari veſte, caperatâ fronte, torvis oculis, ſeveritate plusquam Catonicâ, qui noſtra rejecerit, feremus id æquo animo, modò ipſe adferat meliora. Nam hæc noſtra opera non aliud ſpectat, quàm ut vel omnium utilitati conſulatur. Id quod ex animo facit Chriſtianus Wechelus, & indies vel maximè cupit. Is enim novis & nitidiſſimis typis Græcis dat vobis Iſagogen tantâ diligentiâ * *correctam, ut nihil correctius; nec putem eſſe aliquem tam averſum à Muſis, qui cùm Wecheli animum in ſtudioſos omnes viderit, modò habeat rationem & laborum & ſumptuum, non libenter numeret ei. Interea valete. Lutetiæ.* Ad finem adjiciuntur *Caſtigationes in Iſagogen Porphyrii ex vetuſtis exemplaribus, quibus facile erit judicare, quàm mendoſa ſint exemplaria Aldina & Bebeliana.*

(*a*) Ad finem, *Ann. M. D. XXXIX. Menſe Mart.* Præmittitur Joannis Sturmii ad Gulielmum Sturmium patrem Epiſtola Argentinæ Cal. Februariis 1538. data, quâ ſuis fratribus, qui Lovanii educabantur, hoſce libros dialecticos commendat.

(*b*) *Michael Vaſcoſanus nobiliſſimis Germanis Carolo Humierio Abbati S. Quintini & Jacobo Humierio adoleſcenti generoſiſſimo S. P. D. —— A me & Patria calamitas & tot locis perturbationes & clades mœrorem quodammodo & lachrymas, velut jure ſuo, flagitant.* &c. *Valete, Pariſiis, ex typographiâ noſtrâ, tertio Cal. April.* 1538. In hâc Epiſtolâ Vaſcoſanus Humeriæ familiæ claritatem laudat; & adjicit *in eandem familiam, à nominis Gentilitii etymologiâ paræneticon Ludovici Cyanei*

* Ad calcem adnotatur unicum erratum unius tantùm literæ, ὑψεστῶτα pro ὑφεστῶτα.

T. Livii Historiarum Decadis primæ liber tertius: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. Paris. 1538.

Turcicarum rerum Commentarius Pauli Jovii Episcopi Nucerini, ex Italico Latinus factus, Francisco Nigro Bassiannete interprete: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. . . . Paris. 1538.

Commentarius captæ Urbis, ductore Carolo Borbonio (quæ expugnatio contigit ann. 1527.), authoris innominati; cui adjecta sunt poëmatia duo, Carolus sive Vienna Austriaca, Carolus sive Tunete, Anastasii: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*a*) 8. *Non. Mart.* . . . Paris 1538.

Joan. Cæsarii Rhetorica: *apud Sim. Colinæum.* 8. 16. *Kal. April.* . . . . Paris. 1538.

Jacobi Lodoici Strebæi de electione & oratoriâ collocatione verborum libri duo, ad Johannem Venatorem Cardinalem: *apud Michaelem Vascosanum.* 8. . . . Paris. 1538.

Hermogenis Ars Rhetorica, Græcè: *in officinâ Christiani Wecheli.* 4. . . . Paris. 1538.

Ejusd. Ars Rhetorica, de Inventione libri quatuor, de Formis Orationis libri duo, de methodo Gravitatis; & Aphthonii Præexercitamenta; Latinè, Antonio Bonfine Asculano interprete, cum ejus Epistolâ ad Matthiam Ungariæ & Boemiæ regem: *apud Sebastianum Gryphium.* 8. . . . . . Paris. 1538.

Demosthenis Orationes Olynthiacæ tres, & Philippicæ duæ, Græcè; in usum puerorum

rectè

nei carmen; quod sic incipit;

Seu vos Hummerios humerus, seu dixerit humor,
Non temere hoc nomen vestra propago refert. &c.
Sic vestris humeris innixa est Belgica tota, &c.
Sic quoque si vestrum veluti desideret imbrem
Belgico consilium, protinus aruerit. &c.

Ludovicus itaque Cyaneus (de quo Annal. Typogr. Tom. 2. p. 299. & alibi passim) artis poëticæ non minùs quàm typographicæ gnarus fuit.

(*a*) Huic editioni præfigitur Epistola Joachimi Camerarii ad Danielem Stibarum Tubingæ Suevorum XV. Cal. Jun. data, quâ, *Commentarium*, ait, *scito illum nobis ab A. Palaeospyro missum, cui nos versus Cæsarianos adjecimus.*

rectè Græcè discere cupientium separatim editæ: *apud Nicolaum Brylingerum.* 8. . Basil. 1538.

Luciani Deorum dialogi viginti quatuor, Græcè: *in officinâ Christiani Wecheli.* 8. Paris. 1538.

Isocratis Phraseologia Græco-Latina, *per Michaelem Neandrum.* (*a*) 8. . . . Basil. 1538.

Isocratis Orationum omnium Analysis, authore Conrado Clausero. (*b*) 8. . . . Basil. 1538.

Cicer. Orator ad Brutum, cum adnotationibus Phil. Melanchthonis: *apud Franciscum Stephanum.* 8. . . Paris. 1538.

Ejus Topica cum Joannis Visorii Cœnomani Commentariis nunc primum natis & excusis: *apud Petrum Regnault.* 4. . . . Paris. 1538.

Ejusd de Orator. Partition. dialogus, Jacobi Strebæi ac Georg. Vallæ Commentariis illustratus; & de optimo genere Oratorum: *apud Fran Gryphium.* 4. . . Paris. 1538.

Ejusd. Orat. pro L. Murenâ, adnotationibus Bart. Latomi illustrata: *apud Fran. Gryphium.* 5. . . . Paris. 1538.

Ejusd. Orat. pro M. Cœlio, cum argument. & adnotat. margin. Bart. Latomi: *apud Fran. Gryphium.* 4 . . . Paris. 1538.

Ejusdem Eadem: *apud Michaelem Vascosanum.* Paris. 1538.

Ejusd. Orat. pro P. Sestio: *apud Fran. Gryphium.* 4. . . Paris. 1538.

Ejusdem Eadem: *apud Michaelem Vascosanum.* 4. Paris. 1528.

Ejusd. Orat ante exilium, post reditum, & ad Quirites, cum argumentis singulis Joan. Sturmii: *apud Fran. Gryphium.* 4. . Paris. 1538.

Ejusd Orat. in Pisonem, Q. Asconii Pædiani Commentariis illustrata: *apud Michaelem Vascosanum.* . . . . Paris 1538.

Ejusd.

(*a*, *b*,) Fabric. Biblioth. Græc. lib. 2, cap. 26. p. 910.

Ejusd. Orat. pro C. Rabirio perduellionis, reo, cum Franc. Sylvii Commentariis & artificio: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4 .	Paris.	1538.
Ejusd. de Aruspic. responsis; cum not.: *apud Michaelem Vascosanum:* 4. . .	Paris.	1538.
Ejusd. Orationum volumen primum: *apud Simonem Colinæum.* . . .	Paris.	1538.
Ejusd. Tusculan. Quæstionum libri V. post Erasmi emendati à Petro Bauduino Sampaulino restituti; cujus castigationes & scholia seorsim excudentur: *apud Joannem Roigny, excudebat Joannes Lodoicus.* (a) 8. . . .	Paris.	1538.
Ejusd. Somn. Scipion. cum Schol. Pet. Joan. Olivarii; & Olivarii disquisitiones in Ciceronis Philosophiam; & Cæl. Caloagnini disquisitiones in Cicer. officia; & Leon. Baptist. de causis Senatoriis; & Phil. Melanchthonis de lectione libror. de Offic. commentatiuncula: *in officinâ Robert. Winter.* 4. *Mense Martio.*	Paris.	1538.
In Ciceronis de Legibus libros tres Scholia & Castigationes: *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* (b) 4. . .	Paris.	1538.
M. Fab. Quintiliani Institutiones Oratoriæ cum Petri Gallandii argumentis: *apud Gervasium*		

Cheual-

(a) *Generosiss. adolescentib. Carolo Hunierio Abbati D. Quintini apud Bellovacos & Jacobo Badonvillano Abbati D. Simphoriani Petrus Bauduinus S. Postquam instituenda juventuti annos aliquot impenderam, ——— ecce rursus ad eandem provinciam ——— revocor à Joanne Adamo qui gymnasio nostro præpositus est, & cujus auspiciis tyrocinium posui. Quum importunis amicorum precibus adductus, Ciceron. Tusculanas Quæstiones plurimorum exemplarium eorúmque vetustissimorum collatione emendatas: scholiis illustrare in animo haberem, vix scholasticis prælectionibus tantum successivi temporis suffurari licuit, ut quod orsus eram, pertexerem, editionem tamen ut præcipitarem, effecit Joannes Lodoicus chalcographus diligentissimus mihique charissimus* &c. *Valete Parisiis. Ex Scholâ Becodianâ. Idibus Aprilis.* 1538.

(b) Præmittitur huic editioni Acrostichis versuum Phalæciorum, quos inscribit *Leodegarius à Quercu harùm lucubrationum Scholiastæ* ADRIANO TOURNEBUS. Ad finem paucæ adjiciuntur observatiunculæ, cum hâc monitione: *In hisce quamlibet levibus observatiunculis, codicem, quem summâ fide parique diligentiâ Joannes Lodoicus viri doctissimi operâ adjutus cæteris emendatiorem excudit, secutus sum.* &c.

Chevallonium. fol. *Mense Octobri.* . Paris. 1538.

Ejusd. Declamationes : *apud Gerv. Chevallon.* fol. . . Paris. 1538.

Ejusd. Institutiones, & Declamationes; cum annotat. Petri Mosellani in Institutionum libros septem priores, & Joach. Camerarii in primum & secundum; & commentario Antonii Pini Portodemæi in tertium, nunc recèns edito: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (*a*) fol. *Mense Martio.* Paris. 1538.

Æsopi Vita; & Æsopicæ Fabellæ plures quadringentis, quædam priùs etiam, multæ nunc primùm editæ, omnes pertextæ à Joachimo Camerario; Latinè; Fabulæ item Livianæ duæ & Gellianæ aliquot; nec non Politiani, Gerbelii & Erasmi narrationes; cum (*b*) explicatione Græcorum locorum & indice: *ex officinâ Ulrici Morhardi.* 8. *Mense Septembri.* Tubing. 1538.

Apostolii Bizantii Parœmiæ, Græcè: *apud Joannem Hervagium & Ioan. Erasmium Frobenium.* 12. . . . Basil. 1538.

Jonæ Philologi aliquot Dialogi : *apud Simonem Colinæum.* 8. *Mense Septembri.* . Paris. 1538.

Aristotelis Poëtica Græcè & Latinè seorsim, Alexandro Paccio patritio Florentino interprete: *in officina Christiani Wecheli.* (*c*) 8. . Paris. 1538.

Li-

(*a*) Præfigitur Michaelis Vascosani ad Johannem Morinum Proprætorem Parisiensem rerum capitalium Epistola Parisiis sexto Calendas Junias 1538. data; quâ has Institutiones Francisco etiam Morino Johannis filio commendat.

(*b*) *Ornatissimo adolescenti Joachimo Pfintzing Vratislaviensi Thomas Tilianus Silesius S. cùm præessem elaborationi hujus libelli, —— placuit ad quædam loca annotare ea, quibus vel explicarentur, vel Græcis expositis, unde essent translata, locupletarentur. &c. Vale, Tubingæ ex officinâ Morhardinâ. VII. Cal. Sept. M. D. XXXVIII.*

(*c*) Latinæ versioni binæ præeunt Epistolæ; prior Gulielmi Paccii Alexandri filii ad Franciscum Campanum Patavii V. Calendas Martias M. D. XXXVI. datâ, quâ indicat hanc versionem à patre suo elaboratam à se post ipsius mortem, Vincentii Megii aliorúmque doctissimorum virorum suasu, foras missam: posterior Alexandri Paccii ad Nicolaum Leonicum, Venetiis V. Id. Oct. M. D. XXXVII. data; quâ scribit suæ Electræ observationibus Nic. Leonici illustratæ manum supremam à se impositam; missámque ad Leonicum Aristotelis Poëticam à se in Latinum, anno propè tertio abhinc, cùm

Ro-

Liber primus Iliados Homericæ, Græcè, cum Latinâ metricâ versione & commentario Ioachimi Camerarii: *ex officinâ Cratonis Mylii Argentoraten.* (*a*) 4. . . Argent. 1538.

Aristophanis Comœdiæ undecim Latinâ prosâ ab Andreâ Divo Iustinopolitano translatæ & Alexandro Farnesio Cardinali inscriptæ. (*b*) 8. Venet. 1538.

Musæi opusculum de amoribus Herûs & Leandri, Gulielmo de Marâ paraphraste, eruditis Ioannis Vatelli Cœniliensis commentariis enarratum: *in officinâ Christiani Wecheli.* (*c*) 8. Paris. 1538.

Epigrammata Veterum poëtarum cum Epitaphiis & Epigrammatis Ioachimi Camerarii & Iacobi Micylli, Græcè; & Latinæ quædam Ioachimi Camerarii conversiones: *apud Ioannem Hervagium & Ioan. Erasmium Frobenium.* 8. Basil. 1538.

Persii Satyræ sex cum scholiis Ioannis Murmellii Ruremundensis, & Hermanni Buschii ad Murmellium Epistolâ prologi & primæ Satyræ explicatrice: *in officinâ Christiani Wecheli.* 4. Paris. 1538.

Terentii Comœdiæ; sexta editio: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*d*) 8. *III. Non. Sept.* . Paris. 1538.

Sussannæus de ratione componendorum versuum.

Romæ esset, conversam; tribus vetustis admodum exemplaribus, uno præsertim ex Vaticanâ Bibliothecâ se adjutum; & superioribus mensibus, cùm in hanc urbem Reip. suæ venisset orator, consuluisse Gasparem Contarenum, qui plurimis in locis annotavit & emendavit: se denique, cùm maximè vellet consulere Leonicum, in hunc tamen diem distulisse; eo enim tempore Leonicus tragœdias illius recognoscendas habebat. Lego in Simler. Biblioth. hanc Alexandri Paccii versionem apud Robertum Winter ann. 1537. Basileæ impressam; illúmque scripsisse quasdam tragœdias.

(*a*) Præfigitur Ioachimi Camerarii ad Bolgangum Augustum Severum Regiorum filiorum apud Ænipontes magistrum Epistola è Scholâ Tubingensi III. Id. Octobr. M. D. XXXVII. datâ.

(*b*) Nugatoriæ hujus interpretationis censuram ab eruditis latam lege in clariss. Fabric. Biblioth. Gr. Lib. 2. cap. 21. p. 720.

(*c*) Habetur Ioannis Vatelli ad Ioannem Fabrum cantorem Regineum Cranotensísque Ecclesiæ Canonicum Epistola Parisiis ex Academiâ Haricuriana 15. Cal. April. 1514.

(*d*) Hæc sexta editio eodem est charactere, quo quarta ann. 1534. nec omnino ab illa discrepat, nisi quòd illa paginas 466., hæc 455. numeret; & hæc Erasmi Epistolam & de metris comicis dissertationem in fine, illa in principio habeat.

suum. (a) 4. Paris. 1538.

Ovidii Fastorum libri sex, & elegia de medicamine faciei: *apud Fran. Gryphium.* 8. Paris. 1538.

Huberti Sussannæi Legum & Medicinæ Doctoris ludorum libri nunc recèns conditi atque editi; item enodatio aliquot vocabulorum, quæ in aliis Dictionariis non reperiuntur, aut si forte paucula, aliter explicantur, ex collectaneis P. H. Sussannæi; item Perona absessa: *apud Simonem Colinæum.* (b) 8. Paris. 1538.

Catonis Disticha de moribus, cùm Latinâ & Gallicâ interpretatione & accentibus, & Epitome Erasmi in singula Disticha; hæc in gratiam Riverii sui cursim obibat Car. Stephanus: *Imprimebat Francisco Steph. privigno Simon Colinæus. M. D. XXXVIII. Quinto Idus Octobris.* (c) Et

Dicta Sapientum Græciæ, aliis Sententiis explicata, & vulgaribus versibus reddita: *Imprimebat Simon Colinæus pro Francisco Stephano privigno suo, postridie nonas Octob.* (d) 8. Paris. 1538.

Salmon.

(a) Bibliothec. Bigot. Part. 2. p. 149. n. 2264.

(b) Sussannæus tertio ludorum libro inseruit hoc ad Simonem Colinæum Epigramma.

Colinae, tuis cognomen moribus aptum
Refers, decúsque nobile
Mente agitas, & jam te animis cœlestibus addis,
Relevando inopiam pauperum
Divitias è thesauro dum promis in illos,
Tuo, novum in cœlo extruis,
Et tibi concilias Christum Christique parentem.
Paras adhuc amiculos,
Non illos certè fucosos: infimus orbis
Quales alit, ad fæcem cadis
Siccatis fugientes; te sitienter amici
Stabiles tui expectant Jovis.
In templo: quò fata velint te serò redire,
Sororum idoneum novem.
Inventis; quæ venturum transmittis in ævum
Pulcherrimis typis. Deus
More tuo reliquam faxit traducere vitam,
Suisque donis impleat.

(c) *Car. Steph. Riverio suo S. Admonuisti me persæpe, ut vulgaria illa Catonis præcepta familiari quâdam interpretatione tibi etiam vulgaria facerem: nunc verò impellis, cogis* &c. *Modò ne quidam obstrepant, adsutos hic Corderii Commentariolos* &c. *Scripsit doctè & eruditè Corderius: quapropter ipsius interpretationem noluimus nostris nugis labefactare.* &c.

(d) *Car. Steph. Riverio suo S. Meritò te amo, vel potiùs libertatem loquendi tuam: —— ais autem puerilibus nugis me plùs æquo insistere* &c. *Ego præcepta Catonis de moribus longè graviora esse censeo, quàm ut puerilia dicantur.* &c. *Tu verò interim, ut posthac rectiùs sapias, Dicta Sapientum accipito* &c.

Salmon. Macrini ſeptem Pſalmi in Lyricos numeros verſi, & ejusd. Pæanum libri quatuor; *ex officinâ Marneſiorum fratrum*. 8. . Pictav. 1538.

Monodiæ Illuſtrium aliquot perſonarum Veteris atque Novi Teſtamenti: autore Franciſco Bonado Santonenſi, à Sacris Muſis Angeriæ Presbytero, in libros tres tripartitæ: *apud Simonem Colinæum*. 12. . . . . Paris. 1538.

Joan. Vulteii Inſcriptionum libri duo, & Xeniorum libellus: *apud Sim. Colinæum*. 12. Paris. 1538.

Ejusd. Hendecaſyllaborum libri quatuor: *apud Sim. Colinæum*. 12. . . Paris. 1538.

Steph. Doleti Carminum libri: *apud Steph. Doletum*. . . . . . . Lugd. 1538.

Linguarum duodecim characteribus differentium Alphabetum, Introductio, ac legendi modus longè facillimus; Guilielmi Poſtelli Barentonii diligentiâ: *proſtant Pariſiis apud Dionyſium Leſcuier; excudebat P. Vidouæus Vernolienſis typis ac characteribus ſuis menſe Martio anno à partu Virgineo* 1538.

Ejusdem Grammatica Arabica: *væneunt Pariſiis apud Petrum Gromorſum*.

Ejusdem Guilielmi Poſtelli Baren. Dolerienſis de originibus, ſeu de Hebraicæ Linguæ ac gentis antiquitate, déque variarum linguarum affinitate liber: *proſtant apud Dionyſium Leſcuier; excudebat Petrus Vidouæus Vernolienſis typis ac characteribus ſuis vigeſimâ ſeptimâ Martii*. (a) 4. Paris. 1538.

Theo-

(a) De hac editione nonnihil priùs dictum eſt Annal. Typograph. Tom. 2. pag. 111. Verùm quoniam hi tres tractatus non tantùm rariſſimè occurunt, ſed materiam etiam notabilem, curioſam nec infrugiferam continent: in horum deſcriptione & notitiâ immorari operæ pretium duco. In libri totius fronte, variarum linguarum characteribus (Latinæ, Græcæ, Hebraïcæ, Chaldaïcæ, ſive Syræ, Samaritanæ, Arabicæ, Indicæ ſive Æthiopicæ) imprimitur hæc Sententia, *In magnis voluiſſe ſat eſt*. Δυσχερῶν ἐπιθυμεῖσθαι πολύ. רב בהגרולות רצון &c. Linguæ, de quibus tractatur, ſunt hæ; *Hebraïca; Chaldaïca; Chaldaïca recentior, quam à tranſitu fluminis vocant; Samaritana, quæ priſca Hebraica eſt; Arabica vel Punica; Indica* (ſive Æthiopica); *Græca; Georgiana; Tzerviana: Hieronymiana ſive Illyrica; Armenica; Latina*. Initio habetur Guilielmi Poſtelli ad Petrum Palmerium

Theodori Gazæ Introductionis Grammaticæ libri quatuor, Græcè & Latinè: *apud Nicolaum Brylingerum*. 8. *Mense Junio*. . . Basil. 1538.

Johan-

merium Archiepiscopum Viennensem Epistola Non. Ianuar. 1538. data: ad quem sic; —— *Tu aliquando mihi apud te dicebas opus esse istos varios characteres edere in lucem, ut exteris nationibus ostenderemus, etiam Gallis sua non deesse ingenia* &c. *Necesse fuit, characterum formatorum penuriâ, tabulis exaratis sculptisve omnia edere; quibus persolvendis quum ipse his proximè elapsis diebus non adessem, mihi sinè are alieno satis esse non poteram. Ita enim (ut soleo pressus sapius conqueri) eram exhaustus & rerum ob libros coemptos & peregrinationem nudus, ut parum mihi superesset, unde hanc vitam Philologicam tolerarem. Aliud & id quidem difficillimum magìs angebat animum meum, quomodo tam varii characteres, qui etiam dum rectâ & pro suo more scribuntur, suis hominibus maximum facessunt negotium, possent omnes à me inverti, ut illos sculptoribus nusquam quicquam tale antea expertis designatos traderem. Utramque tamen, ut potui, difficultatem non sinè temporis & rerum dispendio, ut tibi obsequendo reip. inservirem, superavi —— Malo enim me obaratum quàm in remp. parum propenso esse animo.* &c. Proximè sequitur Michaëlis Scutarii ad Antonium Patuletium Secretarium regium Epistola: in quâ hæc; —— *Postellus noster, ubi Latinis Graca & Hebraïca conjunxisset, in Physicis & Mathematicis sed pracipuè in Cosmographiâ diligentissimè versatus,* —— *voluit Africa celebria littora, Asia minoris notiora, Europa Orientales partes* — *diligenter perlustrare &c. Tandem quum videret illic sinè interprete aut linguarum peritiâ hominibus nostris non esse integrum versari; rediens* —— *observatis linguarum differentiis, illam pracipuè perdiscendam elegit, quam asserit, si occiduas & Arcticas Europa partes excipias, in tota terrarum orbe communem, qua est Arabica.* &c. *Quum post peractam peregrinationem se apud me pro veteri nostrâ amicitiâ & consuetudine recepisset, essétque assiduus in illis Arabicis seu contemnens alios tam varios litterarum, quos sparsim attulerat, characteres, coegi hominem non sinè multis precibus, ut illos in lucem ederet. &c. Habes in hoc libro praclarissimas historias, de diversis Christianis in variis partibus orbis agentibus, eâque illorum vario ritu, lectu & auditu jucundissima. Vale, & Scutarium tuum ama.* &c. Deinde habes singulas in linguas antea memoratas introductiones; & in earum plerisque, nomina eorum, qui de Grammaticâ tractatus aliquos dederunt. Laudat *Danielem Bombergum, cujus officio debemus Hebraïcas literas; Johannem Potkenum, qui nobis Psalmos Davidicos & Cantica Canticorum in linguâ Chaldaïcâ* (sive Æthiopicâ; vide Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 121.) *excudi curavit*: inter recentiores, qui de Latinâ Grammaticâ egerunt, commendat *Aldum Manutium & Perottum, Thomam Linacrum*, qui de Syntaxi scripsit; *Melanchthonem*, qui de Syntaxi & Quantitate; *Erasmum*, qui de Syntaxi; *Murmelium*, qui tabulas de Quantitate; *Fabrum Stapulensem*, qui compendium Grammatices in gratiam Regiorum liberorum: suadet, ut versus illi, quos aut *Antonius Nebrissensis* aut *Joannes Despauterius* aut *Jodocus Badius* ediderunt, ediscantur, quoad aliquis doctior rem ipsam carmine tractet: monet Discipulos, ut Alexandrum illum Theopagitem & ejusdem farinæ hominem Græcismum cum suis interpretibus devitent; illis enim barbariem debemus. In fine hujus Tractatûs, Postellus lectori indicat se suum librum cui juvenis titulum de Affinitate Linguarum & Hebraïcæ linguæ Antiquitate fecerat, edere in lucem, authore Francisco Vatablo lectore Regio, quo præceptore literarum Hebraïcarum usus est. Tractatum, in quo Grammatica Arabica pertexitur, secundum Postellus inscribit Joanni Olivario Episcopo Andegavensi, cujus beneficio fatetur suam hanc Grammaticam nunc prodire: tertium de Originibus & Hebraïcæ linguæ antiquitate, dedicat Joanni Bellaio Tit. divæ Cæciliæ Cardinali; cujus beneficia in eruditos viros, Jovium, Rabelæsum, Bigotium aliósque commemorat; & illa

libro-

Johannis Despauterii Ninivitæ Commentarii Grammatici: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*a*) fol. *XIIII. Cal. April.* . . . Paris. 1538.

Despauterii Rudimenta, tertio edita, in tres partes

librorum Punicorum xenia; quibus sub hôc anni principio ab eo donatus fuerat. Ad hujus tractatus calcem subjungit quatuor Catalogos; vocum quarundam Arabicis & Hebræis communium; vocum Indicis & Hebræis communium; vocum Latinis, Gallis & Hebræis communium; vocum Græcis & Gallis communium. Omnia claudit hôc disticho:

Lectori candido.

Si quid in hôc melius descripserim; amice, libello,
Id Christo referas; si male, parce precor.

(*a*) Quo tempore singulæ horum Commentariorum partes primùm prodierunt, ex Epistolarum, quæ singulis præfiguntur, subscriptionibus constabit. I. Despauterius nuncupat *Rudimenta* Joanni Vineano Wormholtensi compatri suo, Epistolâ Gominii Quarto Idus Decemb. M. D. XIIII. datâ. II. *Primam Partem*, sive Grammaticæ libros sex, Balduino Braets Pontificii juris Doctori & Sacerdoti, Epistolâ Bergis apud divum Guinnocum, 17. Cal. Sept. anno sesquimillesimo duodecimo datâ; in quâ Alexandri Doctrinale improbat; & celebrat Grammaticæ Artis scriptores, in Italiâ, *Nicolaum Perottum*, *Joannem Sulpitium*, *Antonium Mancinellum*, & *Aldum Manutium*; in Galliâ, *Gulielmum Tardivum*, *Robertum Guaguinum*, & *Jodocum Badium*; in Hispaniâ, doctissimum Hispanorum *Antonium Nebrissensem*; in Germaniâ, *Henricum Bebelium*, & *Jacobum Henrichmannum*; item præceptorem suum *Gerardum Cannisium* Theologiæ Baccalaureum & Archididascalum Boscoducensem; necnon *Hermannum Torrentinum* Hollandum, & *Joannem custodem Brechtanum*, juventutis Antverpianæ moderatorem suúmque olim præceptorem; qui ambo Alexandrinos versus partim emendârunt, partim superfluos resecuerunt. III. *Syntaxin*, Martino Dorpio & Nicolao Boscoducensi Theologis; & Jodoco Læto Juris-Consulto; Bergis apud divum Guinnocum, sexto Idus Julias, anno sesquimillesimo tertio decimo. IV. *Artem Versificatoriam*, Georgio Haloino, Domino Haloini & Comminii, Bergis apud divum Guinnocum, festo divi Nicasii, anno millesimo quingentesimo decimo: *Artis Versificatoriæ librum Primum*, Joanni Laurentio Hasebroucano, musico nobili; ex Bergis XVII. Cal. Jan. M. D. X. *Secundum*, Novio Hondiscotano Theologo, & apud Lovanios Lillanorum moderatori suóque præceptori; ex Bergis, X. Cal. Jan. M. CCCCCXI. V. *De Accentibus & Punctis*, Jacobo Bueno & Eustathio Scoto Hasebrocanis Sacerdotibus, & Pascasio Valcravio Hondiscotano musico ac Sacerdoti; ex Bergis, divi Guinnoci, Cal. Maii. 1511. VI. *De Carminum generibus*, Martino Dorpio Maldiceno Theologiæ baccalaureo oratori & poëtæ atque Jacobo Papæ summo Insulensis ludimagistro ac poëtæ; Bergis, apud divum Guinnocum, Non. Maii. VII. *De Figuris*, Joanni Molino Canonico Tornacensi & Nerviorum decori; ex musæo nostro Comminiensi, 4. Non. Feb. anno sesquimillesimo XIX. VIII. *Artem Epistolicam*: IX. *Orthographiam*, Barptolomæo Nicolao Bybliographo. De hôc ultimo Orthographiæ libello sic studiosos alloquitur Levinus Crucius Aldinardinus: ——— *Ecce quam annis superioribus primus ego & solus quidem propitiâ venatus sum Deliâ, feliciterque captavi prædam, Orthographiam videlicet Johannis Despauterii, artem quidem à paucis tractatam, paucioribus cognitam, paucissimis observatam* &c. *Est autem, ut, quod res est, ingenuè fateamur, manca, imperfecta, & indubiè crassiori Minervâ, quàm decreverat Ninivita, conscripta: cæterum haud quaquam hoc fraudi debebit esse authori* &c. *Ex musæo nostro Græco-Latino Becepen. ipsis Nicolai feriis. M. D. XXVIII.*

partes divisa; cum quaestiunculis de Poenitentiâ: *apud Simonem Colinaeum.* 8. Paris. 1538.

Laurent. Vall. de Elegant. Ling. Lat. & Reciproc. & Epitom. Jodoc. Bad. & Anton. Mancinell. Limâ: *apud Simonem Colinaeum.* 4. *mense Februario.* Paris. 1538.

Rudimenta Tho. Linacri Latinè, Georg. Buchanano interprete: *ex officinâ Roberti Stephani* 4. Prid. Id. Decemb. Paris. 1538.

Erasm. de dupl. Copiâ Commentarii duo: *in officinâ Christiani Wecheli.* 8. Paris. 1538.

Eorundem Epitome: *in officinâ Christiani Wecheli.* 8. Paris. 1538.

Iidem, cum Commentariis M. Weltkirchii Oratoriae Professoris in Scholâ Wittenbergensi: *apud Joannem Gymnicum.* (*a*) 8. Colon. 1538.

Andreae Salernitani Bellum Grammaticale: *ex officinâ Nicolai Buffet.* 8. Paris. 1538.

Erasm. de Constructione libellus Scholiis Petri Primaei illustratus; & Gerard. Listr. de octo figur. constructionis; & accessione ex Despauterio: *apud Michaelem Hillenium.* 8. Paris. 1538.

De octo partium Orationis constructione libellus, cum Commentariis Junii Rabirii: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IIII. Cal. Junii.* Paris. 1538.

Idem, cum iisdem: *apud Guilielmum le Bret.* 8. Paris 1538.

Naturae Infinitivorum, Gerundiorum, & Supinorum: *apud Franciscum Stephanum; imprimebat Francisco Stephano privigno Simon Colinaeus.* 8. *Pridie Cal. Augusti.* Paris. 1538.

De rectâ Latini Sermonis pronuntiatione: *apud Franciscum Stephanum.* 8. Paris. 1538.

Bar-

(a) Phil. Melanchthon in Epistolâ ad Petrum typographum Haganoensem datâ indicat Weltkirchium huic Commentario propter immaturam mortem addere manum supremam non potuisse.

Bartholomæi Trehernii Angli ad Thomam fratrem parænesis, ut Christum illiúsque doctrinam, quæ nostro sæculo è Sophistarum latebris feliciter erupit, amplectatur: *Christianus Egenolphus excudebat.* 8.	Francof.	1538.
Commentariorum Linguæ Latinæ Tomus secundus, Stephano Doleto authore: *apud Sebastianum Gryphium.* . .	Lugd.	1538.
Roberti Stephani Dictionarium Latino-Gallicum (*a*) Thesauro nostro ita ex adverso respondens, ut extra pauca quædam aut obsoleta, aut minùs in usu necessaria vocabula, & quas consultò prætermisimus, authorum appellationes, in hôc eadem sint omnia, eodem ordine, sermone patrio explicata: *excudebat Robertus Stephanus in suâ officinâ.* (*b*) *IIII. Non. Sept.*	Paris.	1538.
Biblia Latina, 4. vol. (*c*) 16. .	Paris.	1538.
Eadem ex Hebræo, operâ Seb. Munsteri: *apud Froschoverum* (*d*) 4. . .	Tigur.	1539.
Novum Testam. Lat. *typis Francisci Gryphii.* (*e*) 16. . . .	Paris.	1539.
D. Paul Epistol. Latin. cum Schol. Joan. Gagnæi: *apud Simonem Colinæum & Galliotum à Prato.* 8.	Paris.	1539.

Biblia

(*a*) Scil. ann. M. D. XXXVI.

(*b*) *Rob. Stephanus lectoribus. Habent à nobis munus nostri cives. Quàm magnum, nihil dico. Unum hoc dico, novum & inusitatum. Quod quum jam esset pridem à nobis institutum, postea intermissum diu, deinde repetitum, aliquando tandem absolutum & confectum est.* &c. *Quid aut ad meorum civium excitanda in literis studia majus; aut ad consequendi facultatem, explicandique scientiam difficilius; aut ad insignem erga meos beneficentiam præclarius & illustrius hôc tempore excogitari potuit, quàm Latini Sermonis velut opes ad domesticos usus traducere? latentem adhuc linguæ nostræ gazam exponere? ornamenta ejus proferre? copias explicare? denique propemodum efficere (nondum enim ipse mihi satisfeci) sed tamen magnâ ex parte consequi, ut nostra hæc, quam inopem vulgò credebant, neque, si cum illâ comparetur, multo pauperior; neque minùs multo ornata esse videatur? Quâ in re nos mediocri, aut multo etiam minore ingenio, sed magno tamen labore magnâque industriâ usi sumus: cujus sunt optimi testes ii, qui nos suâ in his suscipiendis authoritate & consilio, explicandis scientiâ & judicio adjuverunt.* &c.

(*c*) Hæc editio est in Long. Biblioth. Sacr. sed sinè nomine typographi.

(*d*, *e*,) Long. Biblioth. Sacr.

Biblia Italica Bruccioli: *apud Barth. Zanettum* (*a*) 4. . . Venet. 1539.

Psalmi septem poenitentiales Italic. ex versione Petri Aretini. (*b*) 8. . . Venet. 1539.

Biblia Germanica Lutheri: *apud Joan. Lufft.* (*c*) fol. . . . Witteberg. 1539.

* Nov. Testam. Saxonic. ex versione Jo. Bugenhagii. (*d*) 4. . . . Magdeb. 1539.

Idem, Gallicè: *sub insigni gladii.* (*e*) 12. 1539.

Biblia Anglica recognita per Richardum Tavernier: *apud Biddel.* (*f*) fol. . . Lond. 1539.

Precatio Dominica in septem portiones distributa, per Erasmum: *apud Christianum Wechelum.* 8. . . . . . . Paris. 1539.

D. Dionysii Areopagitæ ad Timotheum de Ecclesiasticâ Hierarchiâ Oratio, Græcè & Latinè; cum Græcis Scholiis, & Latinâ Dionysii ad Polycarpum Epistolâ: *in officinâ Hervagianâ.* 8. . . . . . Basil. 1539.

D. Justini admonitorius ad gentes liber, Græcè: *in ædibus Carolæ Guillard; excudebat Joannes Lodoicus.* 4. . . . . . Paris. 1539.

D. Joan. Chrysostomi Homilia, quòd nemo læditur, nisi à se ipso; Græcè: *ex officinâ Rutgeri Rescii.* 8. . . . Lovan. 1539.

D. Ambrosii Opera: *apud Gervasium Chevallonium.* fol. . . . Paris. 1539.

Durand. in Sententias: *apud Joan. Roigny.* (*g*) fol. . . . . Paris. 1539.

Erasmi Ecclesiasticæ sive de ratione concionandi libri quatuor: *vaneunt sub intersignio rubri castri; typis* GULIELMI MONTANI. 8. Antverp. 1539.

Ejusd. Modus orandi Deum: *apud Christianum*

(*a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*.) Long. Biblioth. Sac. (*g*) Cordes. Bibliothec. pag. 42.

num Wechelum. 8. . Paris. 1539.

Confessio Theologica tribus partibus absoluta: *apud Vascosanum.* (*a*) 8. . . Paris. 1539.

Guerrici Abbatis Igniacensis Sermones, per Joannem de Gaigny Parisinum Theologum, Regis Doctorem ac primum eleemosynarium nuper in lucem editi: *apud Gervasium Chevallonium.* (*b*) 8. . . . . Paris. 1539.

Zoroastri Oracula, cum Comm. Plethonis Latinè, Jacobo Marthano Pictaviensi interprete: *apud Ioan. Lodoicum.* 4. . . Paris. 1538.

Galeni de affectorum locorum notitiâ Libri sex, Latinè, Guilielmo Copo Basiliensi interprete; post tertiam recognitionem iterum emendati: *apud Simonem Colinæum.* fol. . Paris. 1539.

Actuarius de Medicamentorum compositione, Latinè, Ruellio interprete: *per* CONRADUM NEOBARIUM. (*c*) 12. *primâ Martii.* Paris. 1539.

Leonharti Fuchsii de medendi methodo libri quatuor; Hippocratis de Medicamentis purgantibus Libellus Latinè, nunquam priùs in lucem editus, Junio Paulo Crasso interprete: *per Conradum Neobarium.* 12. . . Paris. 1539.

Compendium de victûs ratione, pro anni & ætatis partibus; ac de alimentorum facultatibus, authore Nicolao Pletio Vimaco: *apud Carolam Guillart.* 8. . . . . Paris. 1539.

GEOPONICA; De Re rusticâ selectorum libri

(*a*) Cordes Bibliothec. pag. 92.

(*b*) Sinè anno eos omnes (paucis exceptis) Sermones vidi in Gallicum Sermonem versos; *Sermons de Guerricus Abbé d'Igny translatez de Latin en Langue Francoise, par Jehan de Gaigny, Docteur, Conseiller, & premier Aulmonier du Roy: imprimé à Paris par Simon de Colines.* 8. *avec privilege pour cinq ans.*

(*c*) *Regi Francisco Valesio Dionysius Corronius S: P. D. Compositiones Medicamentorum Actuarii, quas Joannes Ruellius Suessio annis aliquot, antequam è vitâ discessisset, Latinas fecerat, nuper recognovi, singulas authoris sententias ad Græcum perpendens exemplar,* &c. *ex ædibus tui Cardinalis Turnonii, apud sanctum Germanum à pratis.* 17. *Calendas Martias.*

bri XX. Græci, Constantino quidem Cæsari nuncupati, Io Alexandri Brassiacani operâ in lucem editi; item Aristotelis de Plantis libri duo Græci nuper ab interitu liberati, ac hâc primùm editione restituti: *impressi sumptibus Roberti Winter.* (Χειμερινῶ) (*a*) μενυχιῶνος μηνός. . . . Basil. 1539.

Caroli Stephani de re hortensi libellus; item alius de cultu & satione hortorum : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Non. Decemb.* . . Paris. 1539.

Artemidori Daldiani Philosophi de somniorum interpretatione libri quinque, jam primùm à Jano Cornaro Medico Physico Francofordensi Latina *linguâ conscripti : per Hieronymum Frobenium & Nicolaum Episcopium.* 8. *mense Septembri.* . . . . Basil. 1539.

Ocelli Lucani de Universi naturâ, brevis & absoluta qualitatum elementarium enarratio, Græcè: *per Conradum Neobarium regium typographum* (*b*) 4. . . . Paris. 1539.

Cleomedis Cyclicorum libri duo, nunc primùm typis excusi : *per Conradum Neobarium regium in Græcis typographum ; vaeneunt partim Ioanni Lodoico, partim in cruce alba vici Divi Iacobi.* 4 *Maii* 30. . . . . Paris. 1539.

Para-

(*a*) *Jano Suolla Simon Grynæus S. D. Voluit Io. Alex. Brassicanus noster, liber hic beneficio fideque ipsius ab inferis post tanta temporum intervalla erutus —— tui potiùs quàm ipsius nominis auspiciis iret in publicum* &c. *Aristotelis de plantarum naturâ libros duos ——— ad hoc usque tempus pressos, cum istis Geoponicis exire in lucem voluit.* &c. *Esse Aristotelicum opus hoc ejus quid è Latio in Græciam retulit, sive is (ut mihi videtur) Gaza, sive Musurus, sive Lascaris, sive denique Planudes est, ex ipsius præfatione liquidè hìc apparet. Ipsum autem autoris nomen, cum aliquot primæ paginæ versibus, obliteratum detritúmque fortè in nostro exemplari desiderabatur, qualiter ferè frontes librorum vetustorum miniò præsertim scribi solent.* &c. *Vale; ac Oporini nostri, cui in horum editione plurimum debemus, singularem in conquirendis & usui studiosorum publico consecrandis veterum monumentis diligentiam, quàm plurimos istinc à tineis fide vestrâ liberatos autores nobis suppeditando, tu & Brassicanus noster, sic ut cœpistis, alere fovereque pergite.* &c. *Postridie Calen. Martii, M. D. XXXIX.* Ex Anonymi præfatione constat, libros duos illos, à nescio quo Celto (τις Κελτός) ex Arabico in Latinum versos, dein ex Latino in Græcum ab illo Anonymo tralatos. Hinc Latinismos passim obvios notat clariss. Alb. Fabricius, Biblioth. Græc. lib. 3. cap. 6. pag. 136.

(*b*) Fini additur πίναξ qualitatum sedecim à Philosophis Elementis quatuor assignatorum.

Paraphrases Philosophiæ naturalis à Fr. Vatablo recognitæ: *apud Io. Roigny & Io. Parvum, typis P. Vidouæi.* fol. . . . Paris. 1539.

Cebetis Thebani Tabula in Latinam linguam conversa, per Theodoricum Adamæum Suallembergum; & Pythagoræ Aurea Carmina Latinâ prosâ: *ex officinâ Christiani Wecheli.* 8. Paris. 1539.

Jo. Ferrer. Pedemont. de animorum immortalitate: *apud Mich. Vascosanum.* 4. . . Paris. 1539.

Ejusd. Auditum visu præstare: *apud Mich. Vascosanum.* . . Paris. 1539.

Pompon. Mel. cum not. Pet. Joan. Olivarii: *apud Sim. Colinæum.* . . Paris. 1539.

Xenophontis libri quatuor Cyri pædiæ posteriores; scil. 5us. 6us. 7us. 8us. Græcè: *ex officinâ Christiani Wecheli.* 4. . . Paris. 1539.

Libellus de tractandis equis; item Xenoph. de re equestri; Latinè; & Historiola rei nummariæ, sive de nomismatis Græcorum & Latinorum; authore Joachimo Camerario: *ab Ulricho Morhardo.* 8. . . Tubing. Suev. 1539.

Herodian. Histor. Latinè, Politiano interprete, cum Epitomis Jacobi Omphalii: *ex offic. Simonis Colinæi.* 8. . . Paris. 1539.

Salluſt. cum Comment. Laur. Vallæ; Omnib. Leoniceni, Ascensii, & Chrys. Soldi Brixiani: *in ædibus Ioannis Tacuini de Tridino.* fol. . Paris. 1539.

Cæsaris Commentarii: *apud Ioannem Lodoicum.* 8. . . . . Paris. 1539.

Florus cum annot. Jo. Pamertis; & Sext. Ruf. & Messal. Corvin. *Ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4 . . . . . Paris. 1539.

Eutropius: *ex officinâ Simon. Colinæi.* 8. Paris. 1539.

Justini Historia, cum Commentariolo: *apud Michaelem Isingrinium.* 4. . . Basil. 1539.

Plin. de Vir. Illustrib. & Sueton. de Grammatic & Rhetorib. & Jul. Obseq. de prodigiis: *in officinâ Roberti Stephani.* 8. *XI. Cal. Jan.* Paris. 1539.

Fenestell. & Pompon. Læt. de Roman. Magistrat. Sacerdot. & Legib. *Ex officinâ Simonis Colinæi.* 8. . . . . Paris. 1539.

Paul. Æmil. de Gest. Francor. cum Chronico: *Imprimebat Michael Vascosanus sibi & Galeoto à Prato.* (*a*). fol. . . . . Paris. 1539.

Turcicarum rerum Commentarius &c. [idem liber, qui priùs 1538. Sed tamen editio diversa]: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. Paris. 1539.

Commentarius captæ urbis, cui adjecta sunt poëmatia duo, Vienna Austriaca & Tunete [utì & priùs ann. 1538.] & de origine Turcarum Io. Bapt. Egnatii Libellus: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Idibus Febr.* . Paris. 1539.

Claudii Coteræi Turonensis de jure & privilegiis militum libri tres; & de officio Imperatoris liber unus: *apud Steph. Doletum.* fol. Lugd. 1539.

Alexandri ab Alexandro Neapolitani Genialium librorum libri sex: *veneunt apud Ioannem Roigny; excudebantur in ædibus Carolæ Guillard.* (*b*) fol. . . . . Paris. 1539.

Vita D. Petri Cælestini quinti Pont. Max. conscripta primùm à Cardinale Cameracensi Petro ab Aliaco, postremò locupletata & limatiori stylo donata à Dionysio Fabro Cælestinorum

Pari-

(*a*) *Francisco Valesio Galliarum Regi Michael Vascosanus felicitatem.* ——— *Accessit liber decimus ad nos nuper ex Italiâ missus à Petro Danesio* &c. *Lutetiæ Parisiorum III. Non. Maii, M. D. XXXIX.*

(*b*) Huic editioni præmittitur brevis mentio Authoris ex ipsius hisce Commentariis collecta: & Gerardi Morrhii Campensis nuncupatoria ad Marcum à Weze, Ecclesiæ Elstens. & Culemburgens. præpositum ac Trajectens. canonicum Epistola Lutetiæ, Cal. Januar. M. D. XXXII. data: in quâ scribit se *in hunc autorem, annis abhinc plus minus duobus, cùm esset Francfordiæ, neglectum atque in angulum detrusum incidisse*; & deinde, *collatis hinc inde authorum locis, unde sua depromsit, pro viribus adnisum fuisse, ut pristino nitori restitutus, in manus hominum veniret.* Ad finem libri Ioachimus Polites Zelandus addidit poëmation, in quo Morrhius editor laudatur.

Parisiens. Priore: *apud Franciscum Stephanum.* 4. Paris. 1539.

COMMENTARII Anonymi in Aristotelis Rhetoricam, Græcè: *per Conradum Neobarium regium typographum.* fol. . . . Paris. 1539.

Quintiliani Institutiones Oratoriæ ad fidem optimorum exemplarium castigatæ cum adnotationibus marginalibus; & ejusdem Declamationes: *apud Franciscum Gryphium.* 4. . Paris. 1539.

Quintiliani Epitome, authore Jonâ Philologo: *apud Simonem Colinæum.* 8 . Paris. 1539.

Ciceronis Opera, ex Petri Victorii codicibus maximâ ex parte descripta; viri docti & in recensendis authoris hujus scriptis cauti & perdiligentis; quem nos industriâ, quantâ potuimus, consequuti, quasdam orationes redintegratas, tres libros DE LEGIBUS multo quàm antea meliores, & reliquias de Commentariis, qui DE REPUBLICA inscripti erant, magno labore collectas undique, descriptásque libris, vobis exhibemus; cum Victorii explicationibus; ac indice rerum ac verborum: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*a*) fol. . . . Paris. 1539.

Ciceronis Rhetoric. ad Herenn. & de Inventione: *ex officinâ Simonis Colinæi.* 8. *Nonis Martii.* . . . Paris. 1539.

Ejusd. Oratio pro lege Maniliâ, cum argumento & adnotationibus Barth. Latomi: *apud Franciscum Gryphium.* 4. . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Milone, additis argumento, partitione & Scholiis Barth. Latomi: *apud Fran. Gryphium.* 4. . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Syllâ, cum argumento: *apud Fran. Gryphium.* . . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Marcello, cum not. Sylv.

&

(*a*) Elegantis hujus operis partes sic distinguuntur. *Epistola præfatoria & elogium* 1539. *Ciceronis Rhetorica,* 1538. *Orationes.* 1539. *Idib. Aug. Epistola.* 1538, *Philosophica.* 1538. *Victorii Castigationes*: *&* *Index.* 1538.

& Latom. & paraphr. Melanchthonis: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum*. 4. . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Planco cum Comment. Sylvii & Latomi: *ex officinâ Michaelis Vascosani*. 4. . . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Archiâ poëtâ, cum not. Sylvii, Latomi, Martini Boleri, & Melanchthonis: *ex officinâ Mich. Vascosani*. 4. . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Domo suâ, ad Pontifices; cum Scholiis Jacobi Bugelii: *apud Vascosanum*. 4. . . . . . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. de Provinciis Consularibus: *apud Mich. Vascosanum*. 4. . . . Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Archiâ, Fonteio, & antequam iret in exilium: *apud Rob: Stephanum*. 8. Paris. 1539.

Ejusd. Orat. pro Deiotaro, cum Lucubrationib. Sylvii, Latomi, & Ant. Luschi: *ex officinâ Mich. Vascosani* 4. . . . Paris. 1539.

Ejusd. Actionum in Verrem libri quatuor priores, cum comment. Pædiani, Sylvii, Hegendorphini, & Latomi: *apud Mich. Vascosanum*. 4. . . . . Paris. 1539.

Ejusd. Dialogus de Partitione Oratoriâ cum comment. Stobæi: *apud Mich. Vascosanum*. 4. Paris. 1539.

Johan. Sturmii in Partition. Orator. Ciceronis Dialogi duo: *apud Mich. Vascosanum*. 4. Paris. 1539.

Iohan. Sturmii in Partition. Orator. Ciceronis Dialogi duo; & ejusd. Sturmii libri de amissâ & recuperandâ dicendi ratione: *Excudebat Theodosius Rihelius*. 8. . . . Argentor. 1539.

Cicer. Offic. Læl. Cat. Paradox. Somn. cum notis: *apud Ioh. Roigny*; *excudeb. Io. Lodoic. Tiletan*. 4. . . Paris. 1539.

Homeri Iliadis & Odyssεæ Interpres Græcus, cum Græco indice, operâ Iacobi Bedroti: *per Wen-*

Wendelinum Ribelium. (*a*) 8. *Mense Septembri.* Paris. 1539.

Hesiodi Opera & Dies Græcè, cum Ulpii Franekerensis Frisii Scholiis & Latinâ versione metricâ; additis antiquâ Nicolai Vallæ translatione metricâ, & Angeli Politiani Rustico: *apud Isingrinium.* (*b*) 8. . . Basil. 1539.

Theocrit. Græcè, cum Scholiis Græcis: *in ædibus Bartholomæi de Zanettis à Casterzago* (*c*) 8. Venet. 1539.

Pho-

(*a*) *Jacob. Bedrotus Græcæ linguæ studiosis S.* ——— *Scholia ea licèt ab Aldo ac aliis excusa sint, castigatiora tamen in lucem modò prodire studiosi minimo negotio deprehendent. Castigatissima quidem affirmare vix ausim, ea maximè, quæ in Odysseam conscripta sunt. Habent enim πλεῖω καὶ ἀγροικότερα ἁμαρτήματα, quàm ut sine exemplaris emendatioris beneficio restitui possint.* ——— *Novum indicem adjici præterea curavimus* &c. *Accedit & alia commoditas ex numeris in margine paginarum adjectis, qui non solùm Homero ab Aldo olim, sed & his annis Argentorati non semel edito respondent.* &c, *Hisce frui tibi datur, donec Eustathius aliive in lucem prodeant. Sed penè exciderat de authore annotationum istarum, quem etsi alii Didymum faciant, ego tamen incertum καὶ ἀνώνυμον arbitror, quòd non rarò in his citatur Didymus, nisi forsan alius ab isto, qui χαλκέντερος est cognominatus, & ter mille & quingentos libros ab Athenæo elucubrâsse dicitur, hunc ipsum citet.* &c. *Argentorati, Cal. Septemb.* 1539. Sequitur deinde Joannis Sturmii ad Græcæ linguæ studiosos Epistola, in quâ scribit, *Eustathium Homeri interpretem magnum nondum prodiisse; sed, etiamsi extaret, tamen propter brevitatem etiam hos Commentarios non solùm utiles sed & necessarios videri debere.* Sturmius & Bedrotus *operam à Joachimo Camerario in duos Iliados libros navatam* laudant.

(*b*) *Stemmate & moribus ornato juveni Sixto Grumbach Ulpius Franekerensis Frisius S. D.* — *Sunt anni plus minus decem, ex quo relictâ patriâ ad extras Scholas me contulerim* ——— *Didici Harlemi & Lovanii, docui Coloniæ & Erphurdiæ; quò juvenis vocabar ad professionem litterariam* &c. *Græcos authores, quos enarravi, totos in Latinam Linguam transfudi. Id a me factum est in Cyre Theodoro Prodromo Poëta Ecclesiastico, quem proximis nundinis ex officinâ Isingrinii Latinum unà cum Euripidis Phœnissis exhibebimus. Id etiam factum est in Hesiodo, quem ex tempore vertimus* &c. *Quod quidem non tentâssem, si quicquam de Nicolai Vallæ versione scivissem.*-- *Non derogo Vallæ: hoc tamen scio illum omnibus doctis non satisfacere. Si illum in nullâ aliâ re, certè in hôc superavimus, quòd versus verſui respondeat.* &c. *Datum Francofordiæ, pridie Cal. April. M. D. XXXIX.*

(*c*) *Venetiis apud Salamandram*, cum hâc Epigraphâ: *Sopra ogn'uso mortal m'è dato albergo*; quæ verba Salamandræ coronatæ in mediis flammis positæ signum cingunt. *Labanus Torinus divinæ indolis puero Polycarpo Cratandro S. D. Typographicam quidem artem divino quodam munere in hunc terrarum orbem cœlitus manâsse quis non videat, nisi plerique istorum, qui typis excudunt libros, vel stupiditate quâdam inopiâque judicii pessimos authores pro optimis imprimendos susciperent, vel lucri aviditate eum primas tenere putarent, unde quàmplurimum operæpretii rediturum sperarent.* ——— *Duplici itaque nomine mihi commendandum videtur parens ille tuus* [Andreas Cratander, cujus mentio facta est in Annal. Typogr. Tom. 2. pag. 116.] *immortale Chalcographorum decus: primùm, quòd pro suâ singulari industriâ excussóque judicio eos cumprimis scriptores selegit, qui ad veram eruditionem sincerámque pietatem juxtà conferunt. Deinde quòd ingenuo quodam in politiores litteras conatus suos omnes, omnia* vitæ

Phocylid. Græcè & Latinè: *apud Christianum Wechelum*. 8. . . . Paris. 1539.

P. Virg. Maronis opera omnia, diligentiâ P. H. Sussannæi quàm emendatissimè excusa & ab innumeris, quibus scatebant, mendis repurgata: *apud Joannem Macæum*. (*a*) 4. Paris. 1539.

Virgilii Bucolica, cum Joannis Vivis Valentini in easdem allegoriis: *per Minicium* (*b*) *Calvum*. 8. . . Mediolani. 1539.

Virgilii Eclogæ decem, Calphurnii septem, Nemesiani quatuor, Sannasarii quinque: *apud Christianum Egenolphum*. 8. . . Francof. 1539.

Virgilii opera cum Nic. Erythræi adnotationibus: *informabat Jo. Antonius Sabius*. 8. Venet. 1539.

Terentii

vitæ studia semper huc destinârit, non ut suis privatum scriniis consuleret, sed utì patriæ publicisque studiis nostris quamplurimùm prodesset: in hoc unum pro virili incumbens, ut authores classicos, antiquos & ethographos, quàm emunctissimè excusos in lucem edat. Quo quidem instituto Theocriti τὰ εἰδύλλια publicaturus [anno scilicet 1530. Basil. in 8.] *communem studiosorum potiùs utilitatem quàm privatum commodum spectans* —— *nobis eam provinciam suis flagitiis injunxit* &c. *Succisivis & paucis admodum horis Theocritum à confessis aliquot mendis vindicavimus; quibusdam verò & bene multis fidem nostram noluimus interponere: sunt enim, quæ* Oedipo *conjectore egeant, nonnulla. Castigatiorem tamen, quàm hactenus, prodire liquebit iis, qui exemplaria conferre non dedignabuntur. Gestiebam autem te, Polycarpe mellitissime, strenâ quapiam Saturnali pro felici ineuntis anni auspicio salutare.* &c.

(*a*) Bucolica & Æneis ann. 1539. Sed Georgica, 1540.

(*b*) *Francisco Ferdinando Avalo Piscariæ Principi F. Minitius Calvus S. P. D. Multa sanè me impulerunt ut Virgiliana Bucolica, nunc meâ primùm operâ Mediolani impressa, Amplitudini tuæ consecrarem: mea in antiquam Avalorum domum observantia; ætas ista puerilis, quæ pastoralibus collocutionibus affici solet; eruditissima Vivis allegoria; cupiditas, quâ teneor, post hujusmodi laborum meorum primitias, alia ejusdem poëtæ monumenta sub nomine tuo excudendi, ut in illâ Æneide Francisci Ferdinandi patrui tui heroica gesta legas* &c. *Te obtestor, ut hilari fronte libellum excipias, characteribus nostris applaudas, ac inprimis diligentiam in corrigendis mendis exactissimam probes. Hoc enim mihi propositum est dare operam, ut quicquid imprimi mandâro, quàm castigatissimum prodeat. Sexcenta exemplaria conferam, nemini fidam, locum accuratissimè perpendam, ad multam noctem, & si ita res exiget, integram pervigilabo, Lynceum denique pro viribus agam, ut vel Momo satisfacere possim. Idem enim esse non me præterit librum mendosum vendere, quod corruptas fruges. Nec ignoro, quàm odiosum sit depravatâ lectione torquere lectorem. Oculos non minùs intendam, & in orthographiam, quam à multis negligi & miror & doleo. Delectum etiam quendam semper habebo, ut ea tantùm proferam, quæ luce digna judicabuntur. Eruam profectò è tenebris multas multorum utriusque linguæ lucubrationes, quas in summâ expectatione esse jam pridem scio. Et quoniam publicæ utilitati inservire decrevi, nec impensæ parcam, nec labori.* &c.

Terentii Comœdiæ, adjectis in adolescentulorum gratiam accentibus, & brevissimis argumentis ex Donato: Andria & Eunuchus, *apud Franciscum Stephanum*, cum ejus insigni; 1538. Heautontimorumenos, Adelphi, Hecyra, Phormio, *apud Simonem Colinæum & Franciscum Stephanum*, cum Colinæi insigni. 4.	Paris.	1539.
Horatii Opera; cum annotatiunculis marginalibus, & Nic. Perotti libello de metris odarum Horatianarum: *apud Simonem Colinæum*. 8.	Paris.	1539.
Ovidii Elegia de Nuce, & Prudentii Hymni duo de Jesu Natali & Epiphaniâ; cum Commentariis Erasmi: *apud Simonem Colinæum*. (*a*) 8.	Paris.	1539.
Martialis Epigrammata: *apud Simonem Colinæum*. 8.	Paris.	1539.
Claudian. de raptu Proserpinæ, cum Commentario Iani Parrhasii Neapolitani: *in officinâ Roberti Winter*. 4. *Mense Martio*.	Basil.	1539.
Francisci Bonadi Pathe lugentis Ecclesiæ; & Paraphrasis in Cantica Canticorum, & in Threnos Hieremiæ; & in novem lectiones elegiarum Iobi. 12.	Paris.	1539.
Trium poëtarum, Porcelii, Basinii & Trebanii opuscula, nunc primùm diligentia Christophori Preudhomme Barroducani edita: *apud Sim. Colinæum*. 8.	Paris.	1539.
Francisci Valesii Gallorum Regis Fata, Stephano Doleto authore: *apud eundem Doletum*. 4.	Lugdun.	1539.
L'Avantnaissance de Claude Dolet Filz de Estienne Dolet: *chez Estienne Dolet*. 4.	Lyon.	1539.
Nicolai Borbonii Vandoperani Lingonis poëtæ Tabellæ elementariæ, pueris ingenuis per-		necessa-

(*a*) Erasmus inscripsit illam Ioanni Moro, Thomæ Mori filio; hos, Margaretæ Roperæ Thomæ Mori filiæ, Epistolâ datâ Basileæ ad Christi natalem, M. D. XXIIII.

Qq 2

necessariæ: *apud Simonem Colinæum.* 8. Paris. 1539.

Martini Theodorici Bellovaci Epigrammata: *apud Hieronymum Gormontium.* 8. Paris. 1539.

Pub. Fausti Andrelini Foroliviensis Hecatodistichon, Ioanne Vatello castigatore & paraphraste: *ex officinâ Prigentii Calvarini.* 8. Paris. 1539.

Phil. Beroaldi carmen lugubre de Dominicâ Passione, diligentiâ Renati Corvali repurgatum: *apud Mauricium de Portâ.* 8. Paris. 1539.

Grammatica Hebrææ Chaldææque Linguæ à Matthæo Aurogallo in lucem edita: *apud Henricum Petrum.* 8. Paris. 1539.

Grammaticæ Hebraïcæ Institutiones, editæ per Agathium Guidacerium: *in Collegio Italorum.* 8. Basil. 1539.

Agathii Guidacerii Alphabetum Hebraïcum: *in Collegio Italorum.* 8. Paris. 1539.

Alphabetum Hebraïcum & Græcum: *ex officinâ Roberti Stephani typographi Regii.* 8. *XI. Cal. Decemb.* Paris. 1539.

Emanuelis Chrysoloræ Byzantini Græcæ Grammaticæ institutiones, Græcè cum Latinâ versione, Dominico Sylvio interprete: *apud Christianum Wechelum.* (*a*). 8. Paris. 1539.

Ælii Donati de octo partibus orationis prima editio: *apud Simonem Colinæum* 8. Paris. 1539.

Laur. Vallæ de linguæ Latinæ elegantiâ Libri, & de *sui* & *suus*; cum Epitomis Badii, necnon

(*a*) *Gerardo Sukerodio Medicinæ Doctori, ad divum Petrum Canonico Trajectensi, Dominicus Sylvius S. P. D. Multis modis contenderunt à Christiano Wechelo haud aspernando typographo viri aliquot sanè quàm eruditi, ut ἐρωτήματα Chrysoloræ ad recognitum exemplar castigata suis castis typis excuderet* &c. *Et è regione Latina versio opponeretur*, &c. *Placuit consilium tum Christiano, tum aliis doctis amicis, præsertim Gerardo Morrhio Campensi, ut ad me iretur* &c. *Maluissem hoc otium insumere in medicinam* &c. *Quòd si sensero hunc laborem meum tibi non ingratum fuisse, incipiam tentare nonnihil Galeni aut Hippocratis* &c. *Vale Lutetiæ, 4. Idus Augusti, M. D. XXXIIII.*

necnon Ant. Mancinelli limâ : *apud Franciſcum Gryphium.* 4. . . .	Paris.	1539.
Eraſm. de duplici copiâ verborum ac rerum : *apud Simonem Colinæum.* 8. . .	Paris.	1539.
In Eraſmi Copiam Ioannis Velcurionis Commentarii : *per Conradum Neobarium*, *apud Ioan. Lodoicum Tiletanum.* . . .	Paris.	1539.
In eandem commentarius M. Veltkirchii oratoriæ profeſſoris in Scholâ Wittenbergenſi : *apud Chriſtianum Wechelum.* (*a*). .	Paris.	1539.
Eraſm. de conſcribendis Epiſtolis : *apud Simonem Colinæum.* 8. (*b*) . .	Paris.	1539
Bellaria Epiſtolarum Eraſmi & Ambroſii Pelargi : *apud Heronem Alopecium* 8. .	Colon.	1539
Moſellani Pædologia, & Hegendorphini Dialogi : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. .	Paris.	1539.
De octo Orationis partium conſtructione libellus, cum Commentariis Junii Rabirii : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Idib. Octob.* .	Paris.	1539.
Andreæ Guarnæ Bellum Grammaticale : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IIII. Id. Sept.*	Paris.	1539.
Guil. Lilii, Grammatici & poëtæ, Paulinæ Scholæ olim moderatoris, de generibus nominum ac verborum præteritis ac ſupinis regulæ ; opus recognitum & adauctum per Joannem Vituiſſum Scholæ Paulinæ præceptorem primarium : *excudebat vidua Martini Cæſaris*, *impenſis Joannis Coccii.* 8. *Ultimo Februarii.* .	Antverp.	1539.
Petri Daſypodii Lexicon Græco-Latinum : *in officinâ Wendelini Ribelii.* 4. *Menſe Martio.*	Argent.	1539.

Lexicon Græco-Latinum, editore Simone Grynæo :

(*a*) Hunc librum à Petro quodam typographo Hagenoenſi antè excuſum conſtat ex Phil. Melanchthonis præfixâ ad illum Petrum Epiſtolâ, quâ hunc Eraſmi tractatum laudat ; ſcribítque huic Commentario ſupremam manum addere Veltkirchium propter immaturam mortem non potuiſſe.

(*b*) In fine, *M. D. XL. menſe Februario.*

Grynæo: *apud Joannem Walder.* (*a*). 4.	Basil.	1539.
Biblia Latina: *apud Robertum Stephanum* (*b*) fol. . . .	Paris.	1540.
Eadem, cum duplici translatione & scholiis: *apud Petrum Regnault.* (*c*) fol. . .	Paris.	1540.
Eadem: *apud Petrum Regnault.* (*d*) 8.	Paris.	1540.
Eadem, cum annotat. Roberti Stephani: *apud Antonium Goinum.* (*e*) fol. . .	Antverp.	1540.
Eadem: *in officinâ Frobenianâ.* (*f*) fol.	Basil.	1540.
Eadem: *apud Jac. & Ægid. Huguetan.* (*g*) fol. . . .	Lugd.	1540.
Eadem: *in ædibus Ant. Vincentii.* (*h*) 8.	Lugd.	1540.
Eadem, octo volum. *apud Sim. Colinæum* (*i*) 16. . . .	Paris.	1540.
Nov. Testam. Græc. Lat. *apud Hieron. Frobenium & Nic. Episcopium.* (*k*) fol. .	Basil.	1540.
Nov. Testam. Latin. *apud Joannem Barbou.* (*l*) 16. . . .	Lugd.	1540.
Idem, Erasmi. (*m*) 8. & 12. .	Antv.	1540.
Psalter. è collatione Psalterii quadruplâ translatum à Jo. Draconitide. (*n*) 8. . .	Marpurg.	1540.

Biblia

(*a*) *Simon Grynæus adolescenti Græcæ linguæ studioso S. P. Lexicon hoc Græcum ad summum, quantum maxime fieri potest, perfectum habes* &c. *Grassante Turcâ, Chrysoloram primùm & Lascarim, Gazam deinde & Trapezontium, & vix unum insuper quendam, Providentia profugos in Latium servavit.* —— *In his paucis superstes Græcia fuit. At magistris his & monumentis tam raris nulli nisi principes viri compotes fieri poterant: & iterum ruinam lingua Græca minabatur, ni typographicum inventum apud Germanos suscitatum primò, Venetiis deinde cultum perductúmque ad summum huic malo succurrisset. Eruta passim è bustis Græciæ Græca monumenta, in Italiam per Aldum primùm, mox apud nos totum in orbem diffusa cudendo sunt.* &c.

(*b*) Opus hoc in quatuor partes diversis annis signatas distribuitur. *Hebr. Chald. Græc. Latin. Nomin. Proprior. interpretat. & Index* 1538. *Novum Testamentum* 1539. *Pentateuch.* &c. 1540. *Prophetæ* 1540. De hac Bibliorum editione lege Long. Biblioth Sacr. tom. 1. pag. 593. & Stephanor. Histor. p. 37.

(*c, d, e, f, g, h,*) Long. Biblioth. Sacr.

(*i*) Long. Biblioth. Sacr. 1539, 1540. Ego quidem has Bibliorum Sim. Colin. partes vidi; *Pentateuch. Jos Judic. Ruth.* 1539. *Reg. Paralip. Esdr. Tob. Judith. Esther. Job.* 1540. *Psalm.* 1540.

(*k, l, m, n,*) Long. Biblioth. Sacr.

Biblia Germanica: *apud Froschoverum.* (*a*) fol. Tigur. 1540.

Nov. Testam. Germanic. Lutheri. (*b*) 8. Wittcb. 1540.

Idem. (*c*) 4. . . . Lipf. 1540.

Bibl. Italic. Bruccioli: *apud Barth. Zanettum.* (*d*) fol. . . Venet. 1540.

Bibl. Latin. & Belgic. (*e*) fol. . Antv. 1540.

Bibl. Gallic. *apud I. G.* (id est *Ioannem Gerard*) *sub insigni gladii.* (*f*) 4. . Genev. 1540.

The Byble in Englyshe, that is to say the contend of the holy Scripture both of the old and New Testament (*with the Apocrypha*) with a prologue thereunto made by the Reverend Father in God Thomas Archbyshop of Cantorbury: *cum figuris.* fol. . . 1540.

Concordantiæ Majores Sacræ Bibliæ, summis vigiliis jam denuo ultra omnes editiones castigatæ: *apud Sebast. Gryphium.* 4. . Lugd. 1540.

Apostolorum & Sanctorum Conciliorum Decreta, Græcè: *per Conradum Neobarium.* (*g*) 4. Paris. 1540.

Missa D. Joan. Chrysostomi, Latinè; à Leone Tusco Emanuelis Imperatoris Constantinopolitani Ioannis F. Latinarum Epistolarum Magistro jam olim conversa; eadem recentiùs ab Erasmo in gratiam Episcopi Roffensis supra complures annos tralata, hìc autem adjecta, quòd diversum uterque exemplar sit secutus: *excus. per Bartholomeum Gryeningerum.* (*h*) 4. Colmariæ. 1540.

Jo. Arborei Theosophiæ tomi duo complectentes expositionem difficilium locorum Veter. & Nov. Testamenti: *apud Sim. Colinæum.* fol. Paris. 1540.

Ludo-

(*a, b, c, d, e, f,*) Long. Biblioth. Sacr.

(*g*) Præmittitur Iohannis Tilii Engolismensis ad Franciscum Turnonium Cardinalem Epistola, Paris. 6. Id. Mai. 1540. data.

(*h*) Præmittitur Beati Rhenani ad Joan. Hofmeister Priorem Augustinensium apud Colubariam Epistola Selestadii nono Calendas Februarias, ann. 1540. data, quâ scribit se illam Tusci versionem in illius cœnobii Bibliothecâ invenisse.

Ludovicus Fidelis de militiâ spirituali : *apud Joannem Lodoicum.* (*a*) fol. . . Paris. 1540.

Titelmanus in Psalmos : *apud Iohannem Roiguy.* (*b*) fol. . . . . . Paris. 1540.

Alfonsi de Herrera disceptatio adversùs Lutheranos de valore operum bonorum : *apud Simonem Colinæum.* (*c*). . . Paris. 1540.

Prosperi Aquitanici, Episcopi Regiensis opera, accuratâ vetustorum exemplarium collatione per viros eruditos recognita : *ex officinâ Heronis Alopecii.* (*d*) 8. . . . . Colon. 1540.

Hippocratis de Hæmorrhoidibus libellus ; & Galeni de Locis affectis libri sex, Græcè : *per Thomam Platterum.* 8. *Mense Septemb.* . Basil. 1540.

De Melancholiâ ex Galeni, Rufi, & Ætii Sicamii voluminibus collectanea, unà cum Stephani Medici, cognomento Magistri, oculari collyrio, nunc primùm Latinè edita, Matthiâ Theodoro Melanelio medico Antverpien. interprete : *Impensis Antonii Dumæi.* 4. . . Antv. 1540.

Leonardi Jacchini Medici Emporiensis de acutorum morborum curatione disputatio ; ejusdem Quæstionum naturalium libellus : *apud Sebastianum Gryphium.* 4. . . . . Lugd. 1540.

De ligno sancto non permiscendo, Antonio Gallo

(*a*) Biblioth. Cordesian. pag. 80.

(*b*) Caille, pag. 97.

(*c*) Hanc Alfonsus de Herrera Ordin. Prædicat. dedicavit Catherinæ Lusitaniæ & Algarabiorum reginæ.

(*d*) In libri hujus fronte apponuntur insignia Coloniæ, cum Arnoldi Birkman typographico signo & nomine. Præmittitur etiam ad Senatum populumque Aggripinatem Epistola Heronis Alopecii ; in quâ, *Cùm multos jam annos*, ait, *formulis nostris eos potissimùm scriptores excuderimus, ex quorum lectione hujus nostræ Academiæ juventus (cui labor meus usque desudat) castam sibi Latini Sermonis facultatem conciliaret, visi sumus tandem rem licet minus quæstuosam, Deo tamen vobisque gratissimam facturi, si & Orthodoxos, & cumprimis eos, qui non eruditione minus quàm vitæ sanctimoniâ commendabiles forent, scriptores officina nostra in publicum emitteret.* &c. *Nacti non ita nuper fuimus per virum aliquem (cui hoc unicè studio est, ut id genus autores per vetustas bibliothecas indaget) præter alia quædam, quicquid usquam etiamnum extat D. Prosperi Aquitanici lucubrationum. Exempla verò partim manu exarata, partim erant excusa : sed ita ut autorem ne vulgariter quidem doctum præ se ferrent : tantum aberat, ut Episcopi tot nominibus venerandi titulo digna videri potuissent. Quin irrepserant librariorum simul & typographorum incuriâ errores tam manifesti.* &c.

Gallo Medico autore; idem in imperitos fucatósque Medicos: *apud Simonem Colinæum.* 8. Paris. 1540.

Mariani Sancti Barolitani de lapide renum opusculum, & de lapide per incisionem extrahendo: *apud Christianum Wechelum.* 4. Paris. 1540.

Car. Stephani Seminarium & Plantarium denuo auctum & locupletatum; cum alio libello de conserendis arboribus in seminario & in plantarium transferendis: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. . . Paris. 1540.

Q. Seren. Samonic. de re Medic. cum Commentar. Humelbergii: *per Christoph. Froschover.* 4. . . . Tigur. 1540.

Alexandri Aphrodis. Medicinalia Problemata, Græcè: *Sumptibus Emondæ Tusanæ Viduæ Conradi Neobarii.* 12. 12. Θαργηλιῶνος μηνός. Paris. 1540.

ADAMANTII Sophistæ PHYSIONOMONICA Græcè: *per Regium in Græcis typographum.* (*a*) 12. . . . . Paris. 1540.

Aristotel. & Philon. de Mundo, Græcè: *per Conradum Neobar. Regium typographum.* (*b*). 12. Paris. 1540.

Aristotel. Ethic. ad Nicomach. Græcè: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . Paris. 1540.

Ejusd. Politic. Græcæ: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . Paris. 1540.

Expositiones Magni Augustini Niphi Medicis, Philosophi Suessani, in libros de Sophisticis elenchis Aristotelis, cum textu [Latinè] recognito & ab ipso auctore interpretato: *apud Ioannem Roigny; excudebat Ioannes Lodoicus.* fol. . . . Paris. 1540.

Georg.

(*a*) Scil. Conradum Neobarium, licèt nomen non addatur. *Proficiscitur hic libellus ex Episcopi Vaurensis bibliothecâ.*

(*b*) In ipso libri titulo erravit typographus, imprimendo M. D. LX. pro M. D, XL. Præmittitur Græca Jacobi Tusani Epistola data 1525. in quâ metaphrasin hujus libri, quam Budæus edidit, laudat.

Georg. Gemist. sive Plethon; περὶ ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς Πλάτωνα διαφέρεται: *sumptibus Benedictæ Tusanæ viduæ Conradi Neobarii.* 12. Μυνυχιῶνος μηνός.	Paris.	1540.
Platonis Apologia Socratis, Græcè: *per Wendelinum Ribelium.* 4. . .	Argent.	1540.
Epicteti Enchiridium, Græcè, mille in locis castigatum: *per Conrad. Neobarium, Regi à Græcâ typographiâ.* 4. . .	Paris.	1540.
Idem, Latinè, Politiano interprete: *per Conradum Neobarium.* 4. . . .	Paris.	1540.
Ioachimi Perionii Benedict. Cormoeriaceni de optimo genere interpretandi Commentarii: *apud Simonem Colinæum; excudebat Ioannes Lodoicus Tiletanus.* (*a*) 4. . .	Paris.	1539.
Aurelii Cassiodori de quatuor Mathematicis disciplinis compendium; adjectus est vetustus author ἀνώνυμος de Architecturâ compendiosissimè tractans: *apud Michaelem Vascosanum.* 4.	Paris.	1540.
Luc. Ann. Senecæ Naturalium Quæstionum Libri septem, à Matthæo Fortunato, Erasmo, & Lodoico Strebæo diligentissimè recogniti: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (*b*) 4. .	Paris.	1540.
Plin. Natural. Histor tomis tribus: *in ædibus hæredum Aldi & Andreæ Soceri.* (*c*) 8.	Venet.	1540.

Pom-

(*a*) Hi Commentarii tres libros complectuntur. 1. Annotationes in Aristotelis Ethicos libros ad Nicomachum. 2. Leont. de constitutione Arateæ Sphæræ; Arati Phænomena Græcè, versione Latinâ Ciceronis è regione positâ, & ex Vergilii, Germanici, & Avieni carminibus suppletâ; cum Perionii observationibus. 3. Ex Platonis Timæo Particula [Græcè] Ciceronis de Universitate libro (Latinè) respondens; cum Perionii observationibus. Ex Perionii Epistolâ his Commentariis præfixa constat Ethicorum illorum versionem Latinam à Perionio factam prodiisse; nempe 1540. 4. uti comperimus ex Alb. Fabric. Biblioth. Græc, lib. 3. cap. 6. pag. 154.

(*b*) *Jacobus Lodoicus Strebæus ad Lectores.* ——— *Explicavi dilucidè, quæ C. Plinius secundo naturalis historiæ libro de universâ naturâ & partibus ejus posteris reliquit. Et precibus impetravi ab optimo Lutetiæ Parrhisiorum Librario Michaele Vascosano, ut Naturales Quæstiones Annæi Senecæ de cæteris ejus operibus eximeret, in literarias formulas conjiceret, ut expeditius à nobis palàm tractari exponique possent. Hinc non minus fructûs studiosi percipient, quàm ex illo C. Plinii libro secundo.* &c.

(*c*) Tomus 1. 1536. Tom. 2. & 3. 1540. Index 1538.

Pomp. Mel. cum Comment. Joachimi Vadiani Helvetii; item loca, in quibus Joanni Camerti Minoritano, suis in Solinum enarrationibus, cum Joachimo Vadiano non admodum convenit: *apud Joannem Roigny*. (*a*) .	Paris.	1540.
Xenophont. opera Græcè, trib. Voluminib. cum indice locuplete; ex recensione Seb. Castellionis: *apud Brubachium*. (*b*) 8. .	Halæ Suevor.	1540.
Flor. cum not. Camertis; & Sext. Ruf. Epitome; & Messalæ Corvini de progenie Augusti libellus nunc primùm editus: *Joannes Gymnicus excudebat*. 8. . .	Colon.	1540.
Christoph. Richerii Thorignei Senonis de rebus Turcarum libri quinque: *ex officinâ Roberti Stephani Hebräicarum & Latinarum literarum regii typographi*. 4. *III. Non Mart*. . .	Paris.	1540.
Des coustumes & manieres de vivre des Turcs, faict en Latin par Christofle Richer, & par iceluy Richer traduict en langue Francoise: *de l'Imprimerie de Robert Estienne Imprimeur du Roy en Hebrieu & Latin*. (*c*) 4. *au mois de Janvier*.	Paris.	1540.
Torelli Saraynæ Veronensis de origine & amplitudine Veronæ: *ex officinâ Antonii Putelleti*. fol.	Veron.	1540.
G. Budæi Vita per Lodoicum Regium: *apud Joannem Roigny*. 4. . . .	Paris.	1540.
Rhenani Epistola ad Carol. V. de vitâ Erasmi: *apud Ioan. Steelsium*; *excud. Martinus Meranus*. 8.	Paris.	1540.

Joan.

(*a*) Hunc librum à Christiano Wechelo excusum fuisse (scil. impensis Joannis Roigny) constat ex monitione, quam ad lectorem Wechelus in imâ tabulæ Geographicæ præfixæ orâ dedit. Joach. Vadianus in suâ ad Joannem Fabrum Episcopi Constantiensis vicarium Epistola, ex imperiali civitate apud Divum Gallum, Idibus Aprilis, M. D. XXI. datâ, suorum Commentariorum denuo curâ & expensis Lucæ Alantsei bibliopolæ excusorum mentionem facit.

(*b*) Præmittitur Phil. Melanchthonis ad Bellaium Langæum regis Galliæ consiliarium Epistola, anno M. D. XL. data.

(*c*) Hic liber est secundus illorum librorum quinque, quos præcedens tractatus de rebus Turcarum continet.

Joan Boem. Auban. mores omnium gentim: *excud. Ioannes Faber Emmeus Iuliacensis*. 8. Friburg. Bris. 1540.

Descriptio pacis inter Carol. V. & Francisc. I. & aggratulatio Carolo V. per Cornel. Scrib. Grapheum: *imprimebat Ioan. Coccius*. 8. . Antv. 1540.

Aristotel. Rhetoric. ad Theodecten, Georgio Trapezuntio interprete, libri tres; & ejusd. Rhetoric. ad Alexandrum, Francisco Philelpho interprete, liber unus; nunc recèns ad Græcam veritatem recogniti: *apud Simonem Colinæum*. 8. . . . . . . Paris. 1540.

Jacob. Lodoici Strebæi Rhemensis de electione & oratoriâ collocatione verborum libri duo ad Johannem Venatorem Cardinalem: *apud Michaelem Vascosanum*. 4. . . . . Paris. 1540.

Ciceronis Rhetoric. ad Herennium; & de Inventione: *apud Fran. Gryphium*. . Paris. 1540.

Ejusd. Topica, cum Boetii Commentario: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *XVI. Cal. Sept.* Paris. 1540.

Ejusd. de Oratore Dialogi tres, Jac. Lod. Strebæi copiosis & nunquam antea excusis Commentariis illustrati: *ex officinâ Michaelis Vascosani*. fol. . . . . Paris. 1540.

Ciceronis ad M. Brutum Orator, Jac. Lod. Strebæi Commentariis ab authore ipso recognitis illustratus: *ex officinâ Michaelis Vascosani*. 4. Paris. 1540.

Ejusd. de Partition. Orator. Dialogus, Jac. Lod. Strebæi Commentariis ab authore ipso recognitis illustratus: *apud Michaelem Vascosanum*. 4. . . . . . . Paris. 1540.

Ejusd. Oratio pro Cecinnâ, diducta in suas partes, atque explicata Petro Pellitario Ambasiano: *ex officinâ Simonis Colinæi*. 4. . Paris. 1540.

Ejusd. Orationes Catilinariæ cum Franc. Sylvii Commentariis; & Q. Asconii Pediani Commentatio in Ciceron. Orationem contra

Anton.

Anton. & Catilin. *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1540.
Ejusd. de lege Agrariâ Orationes tres, cum Schol. Jacobi Bugelii & Leodegarii à Quercu in primam, & Eubuli Dynateri in secundam & tertiam: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1540.
Ejusd. Orationes tres; ante exilium, ad populum & equites, cum not Myliandri Tigurini; post reditum, in Senatu, cum Schol. Jac. Bugelii; item altera, ad Quirites, cum Schol. Barth. Latomi; additis Xichonis Palentoni Patavini & Johannis Sturmii argumentis: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1540.
Ejusd: de Offic. (*a*) de Amicit. de Senect. Paradox. Somn. cum Erasm. Melanchthon. & Latom. annotationibus: *apud Fran. Gryphium.* 4.	Paris.	1540.
Homeri Ilias jam recens Latino carmine reddita, Helio Eobano Hesso interprete; *in officinâ Roberti Winter.* 8. *mense Septembri.*	Basil.	1540.
Homericæ Iliadis liber secundus Græcè, cum Latinâ metricâ versione, & Commentariis Ioachimi Camerarii: *in officinâ Cratonis Mylii.* 4. *mense Februario.*	Argentor.	1540.
Perion. de fabular. Ludor Theatror. &c. antiquâ consuetudine: *Francisco Stephano excudebat Simon Colinæus.* 4.	Paris.	1540.
Sophoclis Antigone, Græcè, *apud Ioan. Lodoic. Tiletanum.* 4.	Paris.	1540.
Aristophanis Comoediæ undecim, Græcè: *apud Christianum Wechelum.* (*b*) 4.	Paris.	1540.

Ejusd.

(*a*) De amic. Senect. & Somn. 1539. sed paradox. 1538.

(*b*) *Christianus Wechelus candido lectori S. Cum destinassemus prælo nostro committere Aristophanis Comoedias, operæ pretium duximus in illorum gratiam, qui omnes emere, aut nolunt, ant præ rei tenuitate non possunt, singulas Comœdias seorsim imprimere; eo tamen modo, ut siquis eas à nobis excusas omnes cupiverit, compdrare possit: si quamlibet separatim, hic quoque non frustretur.* &c. *Preterea quantâ potuimus diligentiâ, hunc facetissimum poëtam collatis diversis exemplaribus excudimus, atque ad* * *Germanicum, tum* † *Aldinum exemplar non parvo labore emendavimus* &c.

* Francof. 1532. 4. † Ann. 1498. fol.

Ejusd. Plutus, Nebulæ, Ranæ; Græcè: *per Conradum Neobarium.* 4. . . Paris. 1540.

Γνῶμαι μονόστιχοι κατὰ στοιχεῖον ἐκ διαφόρων ποιητῶν. Sententiæ singulis versibus contentæ juxta ordinem literarum ex diversis poëtis; adjecta est ad finem Latina interpretatio: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. 3. *Non. Sept.* . . Paris. 1540.

Vincentii Obsopoei in Græcorum Epigrammatum libros quatuor (scil. primum, secundum, tertium & septimum) Annotationes jam primùm in lucem editæ: *in officinâ Nicolai Brylingeri.* 8. *mense Septembri.* . . Basil. 1540.

Virgilii opera: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XI. Cal. Iun.* . . . Paris. 1540.

Ejusd. eadem: *apud Sim. Colinæum.* 12.

Horatius: *apud Sim. Colinæum.* 12. . Paris. 1540.

Ejusd. Liber de Arte Poëticâ: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . Paris. 1540.

Terentii Comœdiæ cum Comment. Donati, Guid. Juvenalis, Servii, Ascensii, & Calphurnii: *ex typis, ære & industriâ Brandini & Octaviani Scoti fratrum.* fol. . . Venet. 1540.

Martialis Epigrammata: *apud Simonem Colinæum.* 12. . . Paris. 1540.

Aurel. Prudentii opera, cum Æl. Anton. Nebriss. Commentariis, & Joan. Sichardi Scholiis: *apud Ioannem Steelsium.* (*a*) 8. . Antverp. 1540.

Pet. Apollonius de excidio Hierosolymitano: *apud Ioan. Lodoicum & Nic. Divitem.* (*b*). Paris. 1540.

Antonii Goveani Epigrammata & Epistolæ:

apud

(*a*) *Martino Goliæ Decano Aschaffenburgensi Joannes Sichardus S. D,* —— *Pristino nitori restituimus, non ingenio freti, quod est genus emendandi satìs lubricum, ne dicam interim pestilens, sed ex codicibus vetustioribus, quorum ad me unum ex Argentorato submisit vir consularis Werinherus Woslinus vir eruditus* &c. *Vale, Basileæ, ex ædibus nostris, anno millesimo quingentesimo tricesimo septimo, mense Martio.*

(*b*) Biblioth. Cordesian. pag. 502.

apud Seb. Gryphium. (a) 8.	Lugdun.	1540.
Genethliacum Claudii Doleti, Stephani Doleti filii, authore patre: *apud eundem Doletum.* 4.	Lugdun.	1540.
Salmonii Macrini Hymnorum selectorum libri tres: *apud Robertum Stephanum Hebraicarum & Latinarum literarum typographum regium.* 8. *XVI. Cal. Iul.*	Paris.	1540.
Didascalus, autore Iacobo Zovitio apud Brædanos ludimagistro: *imprim. Antonio Dumæo Ægidius Copenius.* 8.	Antverp.	1540.
Joan. Ferrer. Pedemontan. de verâ Cometæ significatione: *apud Michaelem Vascosanum.* 4.	Paris.	1540.
Ejusd. Dissertatio, quâ Cicero poëta elegans asseritur: *apud Mich. Vascosanum.* 4.	Paris.	1540.
Joan. Langi Silesii Elegia ad Jesum pro Christianis contra Turcas; & de foedere inter Carol. V. & Francisc. I. *apud Gymnicum excud. Ioan. Crinitus.* 8.	Antverp.	1540.
Methodus conscribendi Epistolas per Christoph. Hogendorphinum; & de locis dialecticis & rhetoricis: *apud Simonem Colinæum.* 8.	Paris.	1540.
G. Budæi Græcè Epistolæ, ab ipso nuper tum locupletiores tum emendatiores redditæ: *apud Christianum Wechelum.*	Paris.	1540.
Joan. Lorichii Hadamarii libellus ænigmatum: *excud. Christianus Egenolphus.* 8.	Marpurg.	1540.
Joanni Gigantis Northusiani Sylvarum libri quatuor: *impress. per Georgium Rhau.* 8.	Viteberg.	1540.

Les

(a) Inter hujus Epigrammata leguntur hæc de tribus temporis illius typographis. p. 9. 11. 16.

Sebastiano Gryphio libellus.

Quòd tegor, & vivo, studiorum fida bonorum
Lima Gryphi, sanè gratia multa tibi.
Nam mihi Semianimi prestò nisi fortè fuisses,
Crede mihi, poteram non periisse semel.

D. M.
Aldi Manutii Romani.

Si nescis, cur quæ cinerem tegit urna Manuti;
Hac eadem Musas non tegat urna novem;
Ignoras, studio quanto profecerit ille,
Incolumes possent ut superesse patri.

Stephano Doleto.

Te quid non laudem forsan, Dolete, requiras:
Id me tu melius facis.

Les Gestes de François de Valois par Estienne Dolet: *chez le même Dolet*. 4. . . A Lyon. 1540.

Seb. Munsteri Isagoge Elementalis in Hebraicam linguam: *per Hier. Frobenium, & Nic. Episcopium*. 8. . . Basil. 1540.

Michlol. R. Dav. Kimhi, interprete Agathio Guidacerio: *In Gollegio Italorum*. 8. . Paris. 1540.

Manuel. Moschopuli Græc Grammatica; & Theodor. Gazæ Grammat libri duo; Græcè: *ex officinâ Ioan. Walder*. (*a*) 4. . Basil. 1540.

Parabolæ sive Similia Erasmi: *apud Simonem Colinæum*. 8. *Prid Non. April*. . Paris. 1540.

Ionæ Philologi Dialogi: *apud Simonem Colinæum*. 8. *Mense Decembri*. . Paris. 1540.

Jul. Cæs. Scaligeri libri tredecim de causis linguæ Latinæ: *apud Seb. Gryphium*. 4. Lugd. 1540.

Laur. Vall. de Elegant ling. Lat. & de *Sui* ac *Suus*; cum Epitom. Bad. & Mancinell. lim & Theodoric. annotat. *apud Sim. Colinæum*. 4. Paris. 1540

Tho. Linacri Grammatica Latinè versa per Georg Buchananum: *ex officima Roberti Stephani*. 4. *XIII. Cal. Dec*. . . . Paris. 1540.

Tho. Linacri de emendatâ Latini Sermonis structurâ libri sex cum indice copiosissimo: *ex officinâ Roberti Stephani*. 4. *VI. Cal. Novemb*. Paris. 1540.

De *mihi* & *nihil* tum scribendis tum proferendis assertio Ioannis Theodorici Bellovaci: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *Calendis Aprilibus*. Paris. 1540.

Naturæ Nominum [3. Non. Sept.]; Pronominum [3. Non. Sept.]; Verborum [15. Cal. Oct.] infinitivorum, gerundiorum & supinorum [8. Cal. Oct.]; Participiorum; Præpositionum & Interjectionum [17. Cal. Oct.]

Con-

(*a*) Huic editioni præfigitur Joannis Walderi ad pueros doctrinæ studiosos Epistola.

Conjunctionum [3. Non. Sept.]; omnes ex Prisciano in gratiam Henriculi Stephani à Carolo Stephano collectæ: *imprimeb. Francisco Stephano privigno Simon Colinæus.* 8.	Paris.	1540.
La maniere de tourner toutes especes de noms Latins en nostre langue Francoise. *apud Franciscum Stephanum.* 8.	Paris.	1540.
Lexicon Græco-Latinum jam recens in lucem editum: *apud Fran. Gryphium.* 4.	Paris.	1540.
Dictionarium Poëticum Elucidarius carminum, vulgò inscriptum: *apud Seb. Gryphium.* 8.	Lugd.	1540.
L'Accord de la Langue Francoise avec la Latine: *excud. Sim. Colinæus impensis Reginaldi Chaudiere.* 8.	Paris.	1540.
Psalmi XXIV. priores Hebr. Lat. Agath. Guidacerii: *in Collegio Italorum.* (*a*) 8.	Paris.	1541.
Nov. Testament. Gr. Lat. Erasmi: *apud Hieron. Froben. & Nicol. Episcopium.* (*b*) 8.	Basil.	1541.
Biblia Latina ex Hebræo, Xant. Pagnini: *ex officinâ Melchioris Novesiani.* (*c*) fol.	Colon.	1541.
Biblia Latina Vulgat. operâ Jo. Benedicti edita, cum notis marginalibus, & annorum computo à mundo creato ad Christum natum, & indicibus tam propriorum nominum quàm rerum ac sententiarum: *in officinâ Simonis Colinæi; pro Galioto Pratense Librario jurato Universitatis Parisiensis & Antonio Vincentino Librario Lugdunensi, quibus privilegium regium concessum est.* fol. *Mense Octob. & Novemb.*	Paris.	1541.
Biblia Lat. juxta veter. edit. Ecclesiæ Latinæ. (*d*) fol.	Paris. & Lugd.	1541.
Ead. cum figurarum simulachris: *excudebat Franciscus Gryphius.* (*e*) 8.	Paris.	1541.

Biblia

(*a*) Long. Bibliothec. Sacr. Tom. I. p. 136.
(*b*, *c*, *d*, *e*,) Long. Bibliothec. Sacr.

Biblia Lat. juxta veter. translationem. (*a*) fol. Lugd. 1541.

Libri Moysi quinque, Latinè, cum annotationibus & observationibus Hebraicis: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*b*) 4. *XII. Cal. Mart.* Paris. 1541.

Nov. Testam. Latinè, cum brevibus variarum tralationum annotationibus, duob. volum. *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IIII. Id. Octob.* Paris. 1541.

Nov. Testam. Latinè, cum spatiis interlinearibus: *in officinâ Adami Saulnier, ex impensis Simonis Colinæi.* 4. [& Idem, iisdem typis. 16. (*c*)] . . . . Paris. 1541.

Nov. Testam. Lat. *apud Ambrosium Girault.* (*d*) 16. . . . Paris. 1541.

Idem: *apud Doletum.* (*e*) 16. . Lugdun. 1541.

Idem adjectis Scholiis, authore Isidoro Clario: *apud Petrum Schoiffer.* (*f*) 8. . Venet. 1541.

Idem Erasmi: (*g*) 8. . . Basil. & Mogunt. 1541.

Summa totius Sacræ Scripturæ; decem Dei præcepta: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Nonis Octob.* . . . Paris. 1541.

Biblia Gallica, glossata. (*h*) fol. . Paris. 1541.

Biblia Gallica Jacobi Fabri cum notis: *per Antonium de la Haye.* (*i*) fol. . . . Antverp. 1541.

Biblia Gallica Calvini, *apud Antonium Constantinum.* (*k*) 4. . . Lugd. 1541.

Epistolæ & Evangelia totius anni Gallicè versa à Stephano Dolet: *typis ejusdem.* (*l*) 8. 1541.

Biblia Italica Antonii Bruccioli: *apud Fran. Brucciolium.* (*m*) fol. . . Venet. 1541.

Nov.

(*a*) Long. Bibliothec. Sacr.

(*b*) Rob. Stephanus in suâ præfatione ad lectores scribit illas annotationes esse, quas professorum regiorum auditores exceperant.

(*c, d, e, f, g, h, i, k, l, m,*) Long. Bibliothec. Sacr.

Nov. Testam. Italic. Ant. Brucciali: *apud Bindonum.* (*a*) 16.	Vent.	1541.
Genesis Italicè à Petro Aretino reddita. (*b*) 8.	Venet.	1541.
Biblia Germanica Lutheri, jussu Henrici Saxoniæ Ducis: *apud Nicolaum Wolrabium.* (*c*) fol.	Lips.	1541.
Biblia Saxonica. (*d*) fol.	Witteb.	1541.
Biblia Belgica: *per Henricum Peeter.* (*e*) fol.	Antv.	1541.
Biblia Suecica: *apud Georgium Kicholf.* (*f*) fol.	Holmiæ.	1541.
Jesus Sirach, & Sapientia Salomonis Danicè ex versione Joannis Tausani. (*g*) 8.	Magdeb.	1541.
Biblia Anglica. fol.	Lond.	1541.
Consonantiæ Jesu Christi & Prophetarum; authore F. Antonio Marinario Carmelitano: *apud Oudinum Petit*, *typis Nicolai Barbou.* 8.	Paris.	1541.
Athenagor. de Resurrectione Mortuor. Græcè & Latinè, Petro Nannio Alecmariano interprete, Lovanii in Collegio trilingui Latinarum literarum Professore: *apud Bartholomæum Gravium.* (*h*) 4.	Lovan.	1541.
D. Basilii de agendis Deo gratiis Sermo, & in Julittam martyrem; Latinè, interprete Huberto Barlando Philiatrio: *ex officinâ Rutgeri Rescii.* (*i*) 8. *Mense Junio.*	Lovan.	1541.
D. Augustini Opera, 5. Voluminib. *in ædibus Carolæ Guillard.* fol.	Paris.	1541.
D. Augustin. de Doctrinâ Christianâ libri quatuor: *ex officinâ* LUCÆ CHALLONNEAU,		

(*a, b, c, d, e, f, g.*) Long. Bibliothec. Sacr.

(*h*) *Antonio à Granvellâ Episcopo Atrebatensi Petrus Nannius S. P. D.* —— *Nobis non nisi unicum exemplar fuit, à Doctissimo quidem viro descriptum, sed tamen non tantis vitiis infectum;* —— *non enim meliora mihi poterat tradere, quàm in archetypo invenerat, quod unum superesse aiunt in universâ Europâ* &c. *Lovanii*, 13. *Calendas Maias.* 1541.

(*i*) Barlandus, in suâ ad Maximilianum à Burgundiâ Epistolâ, suæ uxoris, & Adolphi Maximiliani patris, obitum deflet.

NEAU, *sub interſignio ſedis ligneæ, prope ſanctum Hilarium.* 12. . . . . Paris. 1541.

Fratris Alfonſi de Caſtro Zamorenſis Minoritæ adversùs omnes hæreſes libri XIIII. poſtremùm ſummâ curâ aucti & recogniti : *Typis imprimebat Michael Vaſcoſanus.* fol. *Menſe Januario.* Paris. 1541.

Modus legendi abbreviaturas Juris : *ex officinâ Carolæ Guillard.* 8. . . Paris. 1541.

Praxis Criminis perſequendi, elegantibus figuris illuſtrata, Ioanne Millæo Boio Sylvianiaco authore : *apud Simonem Colinæum, Arnoldum & Carolum les Angeliers, ad primam & ſecundam columnas poſitas juxta ſacellum præſidum.* fol. Paris. 1541.

Galen. de Elementis ex Hippocratis ſententiâ, Latinè, Guinterio interprete : *apud Colinæum ; impreſſus per Guilielmum Boſſozelum impenſis Reginaldi Chalderini.* 8. . . Paris. 1541.

Caſſii Medici de Animalibus Quæſtiones Medicinales, Græcè ; ex Vaurenſis Epiſcopi Bibliothecâ : *impenſis Emondæ Tuſanæ viduæ Conradi Neobarii regii typographi.* 12. Σκιρροφοριῶνος μηνός. . . . . . Paris. 1541.

Conradi Geſneri Hiſtoria Plantarum & earum virium ex Dioſcoride, Paulo Æginetâ, Theophraſto, Plinio, & recentioribus Græcis, juxta elementorum ordinem : *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 12. . . . . Paris. 1541.

Georgii Agricolæ Medici Bermannus, ſive de re Metallicâ, *apud Hieronymum Gormontium.* 8. Paris. 1541.

Sir Thom. Elyot's Caſtel of Helth : *in ædibus Thomæ Bertheleti.* 4. . . . Lond. 1541.

Ariſtotelis Oeconomicorum libri duo, Græcè (*a*) 8. Μεταγειτνιῶνος μηνός. . . Paris. 1541.

Ariſtotelis iidem, Latinè, Bernardino Donato

Ve-

(*a*) Sinè typographi nomine: habet autem Neobarii inſigne typographicum, quod & Jacobo Bogardo cum illo commune fuit.

Veronensi interprete: *apud Jacobum Bohardum.* 8.	Paris.	1541.
Alexandri Aphrodisii ἰατρικὰ ἀπορήματα καὶ φυσικὰ προβλήματα Latinè, Joannis Davionis studio illustrata. 8.	Paris.	1541.
Gilberti Porretani liber de sex principiis sive ult. prædicamentis, Hermolao Barbaro interprete: *ex officinâ Prigentii Calvarini.* 8.	Paris.	1541.
Catonis Disticha de moribus, Latinè & Gallicè; & dicta Sapientum Græciæ; & libellus de moribus ac vitæ institutione: *apud Simonem Colinæum & Franciscum Stephanum.* 8.	Paris.	1541.
Joannis Genesii Sepulvedæ Cordubensis opera; scil. de fato & libero arbitrio; de appetendâ gloriâ; de nuptiarum ritu & dispensatione; pro Alberto Pio in Erasmum; de honestate rei militaris; de ratione dicendi testimonium in causis occultis criminum: *ex officinâ Simonis Colinæi.* 8.	Paris.	1541.
Lil. Greg. Gyrald. de annis & mensibus: *apud Michaelem Isingrinium.* 8.	Basil.	1541.
Authores Ecclesiasticæ Historiæ, Latinè, ex diversis interpretibus: *apud Petrum Regnault; excusi summâ diligentiâ à Michaele Fezendat, sumptibus Galeoti à Prato & Petri Regnault.* fol.	Paris.	1541.
Xenophont. Ἀπομνημονευμάτων libri quatuor, de factis & dictis Socratis memoratu dignis; ad fidem vetusti & manuscripti codicis emendati: *prostant apud Jacobum Bogardum.* 4.	Paris.	1541.
Herodot. & Georg. Gemist. Plet. Græcè, cum Joach. Camerarii præfatione & annotationibus: *in officinâ Hervegianâ.* fol. *Mense Martio.*	Basil.	1541.
Plin. de Vir. Illustrib. & Sueton. de clar. gramm. ac rhetor. & Obseq. de prodig. *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *V. Id. Junii.*	Paris.	1541.
Suetonius: *apud Stephanum Doletum.* 8.	Lugdun.	1541.
Stephani Doleti liber de legati officio & im-		

munitate, & de Joannis Langiaci legationibus. 4. . . . . . Lugdun. 1541.

In Corn. Taciti Annales Æmylii Ferretti jurisconsulti annotatiunculæ: *apud Seb. Gryphium.* 8. . . . . Lugdun. 1541.

De Tungris & Eburonibus aliisque inferioris Germaniæ populis, Huberti Thomæ Leodii Commentarius, utilis omnibus, qui Cæsaris de bello Gallico historiam rectè intelligere cupiunt: *apud Vendelinum Richelium.* 8. *Mense Martio.* Argentor. 1541.

Plutarchi opera Moralia, Latinè: *apud Michaelem Isingrinum.* fol. . . . . Basil. 1541.

De Magistratibus Atheniensium liber, Gulielmo Postello Barentonio, mathematum professore regio, authore: *apud Michaelem Vascosanum & Galeotum à Prato.* . . . Paris. 1541.

Theonis Sophistæ Progymnasmata, Græcè & Latinè, Joachimo Camerario interprete: *sumptu & curâ Joannis Oporini.* (a) 8. *Mense Septembri.* . . . . . . Basil. 1541.

De figuris Sententiarum ac verborum P. Rutilii Lupi Rhetoris antiquissimi libri duo; Aquilæ Romani liber unus; Julii Rufiniani de iis, quæ ab Aquilâ prætermissa erant, libellus, & præterea ejusdem libri duo: *ex officinâ Roberti Stephani.* (b) 8. *XVI. Cal. Oct.* . Paris. 1541.

Quintiliani Institutiones Oratoriæ: *apud Joannem*

(a) *Andreæ Franco Camiciano Jurisconsulto Ioachimus Camerarius S. D. —— Incidimus olim in* [Theonis] *libellum editum Romæ, neque postea unquam aliud exemplum adipisci licuit. Sed in Romano cùm sunt plurima & turpissima errata, tum scriptionis series confusa est, & ordo turbatus, atque libellus in multis locis mutilus. Nos autem innumerabilibus correctis, & suspecta quædam notavimus; & de reliquis, quod potuimus, id fecimus.* &c. *Tubingâ Sueviæ, III. Cal. Sextil. Anno M D. XLI.*

(b) *Robertus Stephanus Lectori S. —— Magno certè Dei beneficio factum esse judico, ut authores hi, quos tibi nunc damus, nostrâ denique ætate sint in* * *Germaniâ inventi* &c. *Rutilius egregius author ita corruptè editus adhuc erat, ut nemo esset —— qui eum discipulis suis interpretari auderet. —— nos —— usi amicorum operâ, ita restituendum curavimus* &c.

* Edit. Froben. 1521. 4.

nem Roigny; excudebat Jo. Lodoicus Tiletanus. (a) fol. . . . Paris. 1541.

Ejusdem eædem, castigatæ ad fidem optimorum exemplarium, insignitâque lectionis distinctione, & additis in marginem adnotationibus percommodè illustratæ: *apud Simonem Colinæum.* 4. . . . . . . Paris. 1541.

Ciceron. Rhetoric. & de Inventione: *ex officinâ Simonis Colinæi.* 8. . . . Paris. 1541.

Ejusd. Oratio, antequam iret in exilium: *ex officinâ Prigantii Calvarini.* . . Paris. 1541.

Ejusd. Orat. pro A. Licinio Archiâ poeta, cum Comment. Sylv. Latom. Boler. & Melanchth. *ex officinâ Michael. Vascosani.* (b) 4. . Paris. 1541.

Ejusd Orat. pro Sex. Roscio Amerino, Guarini Veronensis, Fran. Sylvii commentariis, Phil. Melanchtonis & Barthol. Latomi Scholiis & artificio rhetorico illustrata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . Paris. 1541.

Ejusd. Orat. pro T. Annio Milone, Q. Asconii Pediani & Fr Sylvii commentariis, Bart. Latomi Scholiis, & Ph. Melanchthonis dispositione illustrata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. Paris. 1541.

Ejusd. Orat. pro lege Maniliâ Agricolæ Scholiis, Fr. Sylvii & Jac Omphalii commentariis, Bart. Latomi annotationibus, & Ant. Luschi artificio illustrata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . . Paris. 1541.

Ejusd. Orationes tres; ante exilium, post reditum in Senatu, & altera ad Quirites; cum argumentis singulis Joan. Sturmii: *impressæ apud* Simo-

(a) *Joannes Lodoicus Lectori S. En tibi ——— Quintiliani Oratoria Institutiones ——— ex vetustissimorum collatione exemplarium, multò quàm antè integriores &c. Dabimus propediem in omnes ejusdem ipsius authoris libros Annotationes, breves illas quidem* &c. *quod sanè * superiori editione eramus polliciti* &c.

* Scil. ann. 1536.

(b) Hæc editio eadem est ac illa, quæ anno 1539. ex Vascosani etiam officinâ prodiit.

Simonem Colinæum, *impensis verò Nicolai Billequo.* 4. *Mense Augusto.* . . . Paris. 1541.

C. Crisp. Sallustii in Ciceronem Oratio invectiva, & Ciceronis in eundem responsio, cum Fr. Sylvii Commentariis : *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . Paris. 1541.

Cicer. Epistolæ Familiares, cum argumentis, Scholiis, & Græcorum interpretatione : *apud Franciscum Gryphium.* 8. . . . Paris. 1541.

Ejusd. eædem [*Non. April.* 1540.] cum Pet. Victorii explicationibus, & Paul. Manutii Scholiis : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Calendis Aprilibus.* 1540.] . . Paris. 1541.

Ejusd. Epistola ad Octavium, Jacobi Lodoici Rhemi Commentariis illustrata : *apud Michaelem Vascosanum.* 4. . . . Paris. 1541.

Ejusd. Tusculan. Quæstiones : *excudebat Jo. Lodoicus Tiletanus.* 4. . . . Paris. 1541.

Ejusd. de Legib. libri tres, adjectis Scholiis in eosdem viri eruditissimi ; Editio II. : *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. Paris. 1541.

Ejusd. Officia ; de Amicitiâ & Senectute Dialogi ; Paradoxa, & Somnium Scipionis ; cum annotat. Erasmi & Melanchthonis ; item annotat. Latomi in Paradoxa : *apud Simonem Colinæum.* 8. . . . . Paris. 1541.

Commentaria Viti Amerbachii in Cicer. libros de Officiis ; P. Joan. Olivarii in Somn. Scipionis, & Philosophiam Moralem ; Cœlii Calcagnini in libros de Officiis ; & Leonis Baptistæ Alberti de causis Senatoriis : *apud Seb. Gryphium.* 8. . . . Paris. 1541.

Oraison de Ciceron pour Martel, traduite par Antoine Macault : *imprim. par Simon de Colinez.* (*a*) 8. . . Paris. 1541.

Orai-

(*a*) Bibliotheq. du Verdier.

Oraisons de Ciceron, devant son exil, & depuis son rappel; traduites par Claude de Cuzzi: *imprim. par Simon de Colinez.* (*a*) 8. . Paris. 1541.

Dialogismi Heroinarum, authore Petro Nannio: *apud Christianum Wechelum.* 4. . Paris. 1541.

Homeri Ilias & Odyssea Gr. cum Schol. *in offic. Hervag.* fol. . . . Paris. 1541.

Homeri Odyssea, Græcè. (*b*) 8. . Paris. 1541.

Apollonii Argonautica, Græcè; (*c*) 8. μεταγειτνιῶνος μηνός. . . . Paris. 1541.

Scholia in Apollonii Argonautica, Græcè; (*d*) 8. ἑκατομβαιῶνος μηνός. . Paris. 1541.

Hesiodi Opera & Dies; & Zoroastri Magica Oracula; Græcè; (*e*) 8. μεταγειτνιῶνος μηνός. Paris. 1541.

Daretis Phrygii de bello Trojano libri sex, à Cornelio Nepote Latino carmine Heroico donati, & Crispo Sallustio dedicati, nunc primùm in lucem editi; & librorum horum periocha per Cornelium Nepotem; item Pindari Thebani Homericæ Iliados Epitome metrica; item Homeri Ilias, quatenus à Nicol. Vallâ & Vinc. Obsopœo carmine reddita; editore Albano Torino: (*f*) 8. . . . Basil. 1541.

Virgilii Bucolica, Georgica, & Æneis: *apud Michaelem Fezendat.* (*g*) 4. . . Paris. 1541.

Fran-

(*a*) Bibliotheq. du Verdier.

(*b, c, d,*) Tres hi libri eâdem minutorum characterum formâ excusi sunt, nullo typographi nomine addito, sed insigni Neobariano notati.

(*e*) Hujus libri eadem formâ & idem character, ac trium præcedentium; idem quoque insigne; at nullum typographi nomen: qui tamen esse posset Jacobus Bogardus, cum & hæc Hesiodi opuscula Latinè cum Melanchthonis enarrationibus anno 1543. ediderit, & ei cum Neobario commune insigne fuerit. Animadvertendum est libros illos præcedentes, libro Scholiorum in Apollonium excepto, ciphris notari.

(*f*) Hæc editio Daretis (utì monet clariss. Fabric. in Biblioth. Latin.) tam corruptè vulgata est, (notante Jo. Lelando de scriptorib. Britann.) *ut si pater ipse in prelum redivivus oculos converteret tam informem, cognosceret planè nunquam:* Hæc Daretis editio non fuit; ille enim author ante annum 1500 num jamdiu in lucem prodierat. Hujus Poëmatis author tandem agnitus est Iosephus Iscanus.

(*g*) Sunt exemplaria, quæ nomen etiam Oudini Parvi gerunt.

Francisci Campani Quæstio Virgiliana, de quibusdam obscuris Æneïdos locis: *apud Joannem Foucher*. 8. . . . . Paris. 1541.

Horatii poëmata omnia, cum Nic. Perotti libello de Horat. Od. metris: *in officinâ Erasmianâ*. 12. . . . . Venet. 1541.

Ovidii Opera, trib. voluminib. *apud Simonem Colinæum*. 12. . . . . Paris. 1541.

Ejusd. Heroïdum Epistolæ: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. . . . . Paris. 1541.

Terentius, *apud Simonem Colinæum*. 12. Paris. 1541.

Idem: *ex officinâ Roberti Stephani*. 12. *Idib. Januar*. . . . Paris. 1541.

Ejusd. Andria cum omni interpretationis genere: *apud Simonem Colinæum & Franciscum Stephanum*. 8. . . . Paris. 1541.

Persii Satyræ, cum annotatiunculis in margine adjectis: *apud Simonem Colinæum*. 8. Paris. 1541.

Ejusdem eædem: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *Idib. April*. . . Paris. 1541.

Sententiæ & Proverbia ex Poëtis Latinis; item Leosthenis Coluandri Sententiæ prophanæ, ex diversis scriptoribus collectæ: *apud Seb. Gryphium*. 8. . . . Lugdun. 1541.

Gentiani Herveti Orationes tres, de patientiâ, de vitando otio, de grati animi virtute; item ab eo traducti è Græco duo D. Basilii Sermones, adversus irascentes, de invidiâ; & ab eodem versa è Græco Sophoclis Antigone; & Herveti ejusdem Epigrammata aliquot: *apud Stephanum Doletum*. 1. . . . Lugd. 1541.

Francisci Floridi Sabini adversùs Stephani Doleti Aurelii calumnias liber: *apud Antonium Bladum Asulanum*. 4. . . Rom. 1541.

Pic.

Pic. Mirandul. de immortalitate animæ: *apud Ioannem Roigny*. 4.	Paris.	1541.
Car. Stephani de re vestiariâ libellus ex Bayfio exceptus: *ex officinâ Roberti Stephani. Idibus Aprilibus*.	Paris.	1541.
Erasm. de civilitate morum puerilium: *apud Simonem Colinæum*. 8. *Mense Octobri*.	Paris.	1541.
Erasmus de ratione studii, ac legendi interpretandíque authores: *apud Seb. Gryphium*. 8.	Lugdun.	1541.
Laz. Bayf. de re Naval. Vest. Vasc. & Thyles. de coloribus: *apud Hier. Frobenium & Nic. Episcopium*. 4.	Basil.	1541.
Jo. Lodo. Vivis exercitatio linguæ Latinæ, & in Virgilii Bucolica expositio potissimum allegorica; ac ejusdem aliorumque de conscribendis Epistolis libelli: *apud Robertum Winter*. 8.	Basil.	1541.
Hegendorph. Christian. Institut. & Brunfels. de Discipl. *ex officinâ Roberti Stephani*. 8.	Paris.	1541.
Joach. Camerarii Elegiæ ὁδοιπορικαί: *ex officinâ Cratonis Mylii*. 8.	Argentor.	1541.
Joannis SECUNDI Hagiensis opera, nunc primùm in lucem edita: HARMANNUS BORCULOUS EXCUDEBAT. 8.	Trajecti Batav.	1541.
Thisbites Eliæ Levitæ Germani Grammatici, Hebraïcè, & Latinè, Paulo Fagio interprete. (a) Impress.	Isnæ in Algaviâ.	1541.
Græcarum Institutionum libelli undecim Carolo Girardo authore: *apud Simonem Colinæum, & Ioannem Engellier Librarium Bituricensem*. 4.		1541.

(a) Hoc opus vocatur תשבי; quòd ordine alphabetico contineat 712. voces partim Hebraïcas, Chaldaïcas, Arabicas, Græcas & Latinas, in Dictionariis non facilè obvias, & à Rabbinis passim usurpatas. Paulus Fagius in suâ ad lectorem præfatione laudat Eliam illius authorem; & Petrum Bufflerum. civem Isnensem, *qui pro instituendâ officinâ typographicâ Hebræâ sumptus liberalissimè exposuerat*.

Laur. Vall. Elegant. Lat. linguæ: *apud Stephanum Doletum.* 8. . . . . Lugd. 1541.

Ejusd. Elegant. cum Bad. Epitom. & Vall. in Anton. Raud. & Pog. *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. 5. *Cal. Oct.* . . . . Paris. 1541.

Maturini Corderii liber de corrupti Sermonis emendatione: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Prid. Cal. Dec.* . . . . Paris. 1541.

Philippi Melanchthonis Latina Grammatica & Syntaxis; item de periodis & quantitate Syllabarum: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *VII. Cal. Nov.* . . . . Paris. 1541.

Roberti Vallensis Ruglensis Commentarius in Artem versificatoriam Hulderici Huteni: *apud Mauricium de Portâ.* 8. . . . Paris. 1541.

Dictionarium Propriorum Nominum in libris prophanis: *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. 3. *Cal Iun.* . . . . Paris. 1541.

Dictionarium Poëticum, quod vulgò inscribitur Elucidarius Carminum, multo quàm antea emendatius: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Prid. Id. Ian.* . . . Paris. 1541.

Psalmi Hebraïcè cum Comment. R. Dav. Kimhi (*a*) fol. . . . . Isnæ 1542.

Tobias, Hebraïcè & Latinè, Pauli Fagii, (*b*) 4. . . . . . Isnæ. 1542.

Idem, cum versione Seb. Munsteri. (*c*) 4. Basil. 1541.

Nov. Testam. Gr. Lat. *apud Froben. & Episc.* (*d*) fol. . . . . Basil. 1542.

Biblia Latina: *apud Ioan. Steelsium.* (*e*) fol. Antv. . 1542.

Eadem: *apud P. Itechem & Magnantium.* (*f*) fol. . . Venet. 1542.

Eadem.

(*a, b, c, d, e, f,*) Long. Bibioth. Sacr.

Eadem: *apud Franciscum Gryphium.* (*a*) fol.	Paris.	1542.
Eadem, 5. Vol. *apud Petrum Regnault.* (*b*) 16.	Paris.	1542.
Eadem, 6. Vol. *apud Theob. Paganum* (*c*) 16.	Lugd.	1542.
Eadem: *apud Hugonem à Portâ* [*Gaspar Trechsel excudebat Viennæ*] (*d*) 8. . .	Lugd.	1542.
Eadem: *apud Guill. Boulle.* (*e*) 8. .	Lugd.	1542.
Eadem: *apud Iacob. Iuntam.* (*f*) 8. .	Lugd.	1542.
Eadem: *apud Seb. Gryphium.* (*g*) 8. .	Lugd.	1542.
Eadem, Isidori Clarii: *apud Petrum Schoiffer.* (*h*) fol.	Vent.	1542.
Eadem, ex Santis Pagnini tralatione; cum præfatione & Scholiis marginalibus Michaelis Villanovani, i. e. Serveti [*De quo vide Annal. Typogr Tom. 2. pag.* 583.] *impensis Hugonis à Portâ excudebat Caspar Trechsel.* (*i*) fol. .	Lugd.	1542.
Nov Testam. Latin. *Joannis Richardi, in ædibus Joannis Steelsii.* (*k*) 12. . .	Antverp.	1542.
Biblia Germanica Lutheri: *apud Joannem Luffi.* (*l*) fol. . . .	Witteb.	1542.
Nov. Testam. Germanic. Lutheri. (*m*) 8.	Witteb.	1542.
Nov. Testam. Italicum ex versione Zachariæ Florentini. (*n*) 8. . . .	Venet.	1542.
Biblia Belgica: *apud Jacobum à Liesvelt.* (*o*) fol.	Antverp.	1542.
Biblia Helvetica: *ex officinâ Froschoverianâ.* (*p*) 4.	Tigur.	1542.
Nov. Testam. Germ. cum Erasmi paraphrasibus per Leonem Judæ translatis. (*q*) fol.	Tigur.	1542.

Expositio dictionum Hebraïcarum literalis & sim-

(*a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q,*) Long. Biblioth. Sacr.

ſimplex in quatuor capita Geneſeos, per Paulum Fagium. (*a*) 4. *menſe Auguſto.* . . Iſnq. 1542.

Septem Pſalmi Pœnitentiales παραφραστικῶς enarrati per Joan. Picum Cartuſiæ Divion. Priorem, necnon per Galliæ regnum ejuſdem ordinis Comprovincialem : *Excudebat ſuis typis P. Vidouæus Vernolienſis ſibi & Vivantio Gaultherot.* 8. Paris. 1542.

D. Richardi Pampolitani Eremitæ in Threnos Ieremiæ enarratio : *apud Ioannem Foucherium* 8. . . . . . Paris. 1542.

Dominicæ Paſſionis enarratio juxta quatuor Evangeliſtarum literam, per Antonium Broickuuy Novimagenſem recèns edita : *apud Ioannem Foucherium.* 8. . . Paris. 1542.

Arnobii Diſputationum adversùs Gentes libri (*b*) octo, nunc primùm in lucem editi : *apud Franciſcum Priſcianenſem Florentinum.* (*c*) fol. Rom. 1542.

Theophylacti in quatuor Evangelia Enarratio Græcè. fol. . . . Rom. 1542.

Theophylacti in omnes D. Pauli Epiſtolas, & in Habacuc, Jonam, Naum, Oſee, Enarrationes, Latinè, ex Archetypo Græco vetuſtiſſimo, per Johannem Leonicerum verſæ ; & Victorini Commentarii in Apocalypſin ex bibliothecâ divi Victoris ad Pariſios : *excudebat Michael Vaſcoſanus ſibi & Iohanni Roigny.* fol. Paris. 1542.

Commentaria Bedæ in Pentateuchum : *apud*

Gui-

(*a*) Hujus libri (utì & Thesbitæ, de quo antea anno 1541.) editioni appingitur Inſigne Typographicum, *Arbor*, cum his Hebraïcis, Græcis, & Latinis lemmatibus. תקותי במשיח הנשלח שהוא עתיד לדין את חיים ואת המתים: כל אילן טוב נושא פרי טוב. πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ. *Omnis arbor bona profert fructum bonum.*

(*b*) Horum librorum octavus tandem agnitus eſt fuiſſe non Arnobii, ſed Minutii Felicis genuinus fœtus.

(*c*) *Ad Regem Gallorum Franciſcum Valeſium.* —— *Hieronymus Ferrarius & Franciſcus Priſcianenſis viri doctiſſimi, & ingenii & judicii perſpicaciſſimi, emendandi & imprimendi Arnobium provinciam ſuſceperunt* —— *ita feliciter, ut illum à variis & enormibus vitiis atque erroribus vindicârint, tum elegantibus & pulcherrimis typis impreſſum in ſtadium produxerint* &c. *Vale. Romæ è Bibliothecâ Palatinâ. Calen. Septembris. M. D. XLIII. Fauſtus Sabæus Brixianus.*

Guilielmum Montanum, in interſigni rubri caſtelli. 8.	Antverp.	1542.
Claudii Altiſſiodorenſis, vel (ut certior conjectura eſt) Taurinenſis Epiſcopi, Alcuini quondam tum ſub venerabili Bedâ, tum in fundatione Academiæ Pariſienſis Collegæ, in Epiſt. D. Pauli ad Galatas enarratio, nunc primùm luce donata: *apud Ioannem Foucherium.* 8.	Paris.	1542.
Methodus Confeſſionis compendiaria, per Claudium Viexmontium: *apud Simonem Colinaeum & Franciſcum Stephanum.* 4.	Paris.	1542.
Sententiæ ex D. Hieron. Epiſtolis: *apud Ioannem Gymnicum.* 8.	Colon.	1542.
Gulielmi Budæi altera editio Annotationum in Pandectas: *Imprimebat Michael Vaſcoſanus ſibi, Roberto Stephano, ac Iohanni Roigny, affinibus ſuis.* (*a*) fol.	Paris.	1542.
Ejusdem de Aſſe & partibus ejus libri quinque: *Imprimeb. Mich. Vaſcoſanus ſibi, Rob. Stephano, ac Io. Roigny affinibus ſuis.* fol. *Menſe Ianuario.*	Paris.	1542.
Paul Æginet. Latinè, Jo. Guinterio interprete, cum ejus Comment. *per Wendelinum Ribelium.* fol.	Argent.	1542.
Galeni in librum Hippocratis de victûs ratione in morbis acutis Commentarii quatuor, Joanne Vaſſæo Meldenſi interprete: *apud Simonem Colinaeum.* 8.	Paris.	1542.
Apicii Cœlii de Arte Coquinariâ libri decem, cum Comment. Gabrielis Humelbergii Medici, Phyſici Iſnenſis: *in officinâ Froſchovianâ.* 4.	Tigur.	1542.
Caroli Stephani Arbuſtum, Fonticulus, Spinetum: *apud Franciſcum Stephanum.* 8.	Paris.	1542.
De puellâ, quæ ſinè cibo & potu vitam tranſigit, brevis narratio, teſte & authore Gerardo Bucoldiano Phyſico regio: *ex officinâ Rob. Stephani.*		

(*a*) In fine, *Anno M. D. XLIII. Calendis Octobris.*

phani. 8. *XIIII. Cal. Mai.* . . Paris. 1542.

Moralis Philoſophiæ Epitome, Phil. Melanchthonis: *apud Seb. Gryphium*. 8. . . Paris. 1542.

Platonis Timæus, ſive de naturâ, Græcè: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum*. 4. . Paris. 1542.

Ariſtotelis Topicorum libri octo, Græcè & Latinè, cum magni Auguſtini Niphi Medices Philoſophi Sueſſani Commentariis: *apud Iacobum Kerver*. fol. . . Paris. 1542.

Ejusd. decem librorum Moralium tres converſiones, & ejusd. Magna Moralia, cum variis Commentariis: *ex officinâ Simonis Colinæi*. fol. 6. *Cal. Nov.* . . . Paris. 1542.

Ejusd. Elenchorum libri duo, cum annotationibus Alexandri Aphrodiſienſis, Latinè, Gulielmo Dorotheo Veneto interprete: *apud Simonem Colinæum*. (*a*) fol. . Paris. 1542.

Ejusd. Topicorum libri octo Latinè, cum Alexandri Aphrodiſei Commentario, Gulielmo Dorotheo interprete: *apud Ioannem Roigny*; *excudebat Ioannes Lodoicus Tiletanus*. fol. . Paris. 1542.

In ejusd. Prædicamenta Commentarii Ammonii Hermeæ, à Barthol. Sylvanio Salonenſi nuper Latinè converſi, & à Gaſtono Salâ nuperrimè recogniti: *Imprimebat Simon. Colinæus pro ſe & Ioanne Roygni*. fol. *Idibus Septemb.* . Paris. 1542.

Ejusd. liber de Interpretatione, Latinè, cum Joannis Arborei Laudunenſis Commentariis: *apud Simonem Colinæum*. 8. . . . Paris. 1542.

F. Claudii Cæleſtini de Mundi mirabilibus & cælorum influentiis opuſculum; & F. Rogerii Bachonis Anglici de mirabili poteſtate artis & naturæ (ubi de Philoſophorum lapide) libellus; Orontio Fineo Delphinate regio Mathe-

matico

(*a*) Cum Colinæi inſigni typographico: ſunt autem hujus editionis exemplaria, quæ prælum Aſcenſianum præferunt, cum hâc ſubſcriptione, *Imprimebat Simon Colinæus ſibi & Joanni Roigny*.

matico recognoſcente : *apud Simonem Colinæum.* Lugd. 1542.

Xenophontis de factis & dictis Socratis memoratu dignis, Libri quatuor, Latinè, Beſſarione Cardinal. interprete : *ex officinâ Jacobi Bogardi.* 4. . . . . Paris. 1542.

Orontii Finei Arithmetica practica : *ex officinâ Simonis Colinæi.* fol. . . Paris. 1542.

Ejusd. Coſmographia ; & rectarum in circuli quadrante ſubtenſarum (quos ſinus vocant) demonſtratio ; & organum univerſale : *ex officinâ Simonis Colinæi.* fol. . . Paris. 1542.

C. Plinii Secundi Naturalis Hiſtoriæ libri duo, nonus de aquatilium naturâ, cum annotationibus Franciſci Maſſarii Veneti ; & trigeſimus ſecundus de Medicinis ex aquatilibus ; & Ovidii Halieutica : *ex officinâ Michaelis Vaſcoſani.* 4. . . . . . Paris. 1542.

Feneſtell. & Pompon. Læt. *ex offic. Sim. Colinæi.* 8. . . . . Paris. 1542.

Eutropii de geſtis Romanorum libri decem : *apud Simonem Colinæum.* 8. . . Paris. 1542.

L. Flori libri quatuor, cum annotat. Joan. Camertis ; item Sexti Ruffi Epitome Romanæ Hiſtoriæ ; & Meſſalæ Corvini de progenie Auguſti libellus : *apud Chriſtianum Wechelum.* 8. Paris. 1542.

L. Florus : *apud Franciſcum Gryphium.* 4. Paris. 1542.

C. Plinii Secundi Novocomenſis de Viris illuſtribus liber, Philippi Præpoſiti Poncherii Commentariis illuſtratus : *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . Paris. 1542.

Caroli V. expeditio ad Argieram, per Nicol. Villegagnon : *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . . . Paris. 1542.

Guilielmus Paradinus de Antiquo Statu Burgun-

gundiæ: *apud Stephanum Doletum.* (a) 4. Lugd. 1542.

Ciceronis de Oratore libri tres: *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . . Paris. 1542.

Ejusd. Orator: *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . . Paris. 1542.

In ejusd. Partitiones Oratorias Johannis Sturmii Dialogi duo: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . . Paris. 1542.

Ejusd. Oratio pro Q. Ligario, Georg. Merulæ, Fran. Sylvii, Barth. Latomi, & Ant. Luschi lucubrationibus illustrata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (b) 4. . . . . Paris. 1542.

Ejusd. in Catilinam Oratio quarta: *apud Mauricium de Portâ.* 4. . . . . Paris. 1542.

Ejusd. Oratio pro Q. Ligario, Francisci Sylvii adnotationibus declarata: *apud Antonium Damæum.* 8. . . . . . Paris. 1542.

Ejusd. de Divinatione libri duo, Petri Marsi Commentariis illustrati; item Julius Obsequens de Prodigiis: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. Paris. 1542.

Ejusd. Tusculan. Quæstionum libri quinque: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XVII. Cal. Dec.* Paris. 1542.

Ejusd. Topica: *ex officinâ Rob. Stephani.* 8. Paris. 1542.

Ejusd. eadem; cum Comment. Boetii & Johannis Visorii: *sub signo floris lilii, viâ Iacobæâ.* 4. . . . . . . Paris. 1542.

Quintiliani de Institutione Oratoriâ Libri duodecim

(a) Bibliothec. Cordesian. pag. 265. & Bibliotheq. du Verdier. Aliam hujus libri editionem (cum aliis multis tractatibus) vidi in 8. excusam Basileæ, sine typographo & anno. Huic præfigitur. Stephani Doleti ad Franciscum Montelonæum Galliæ Cancellarium Epistola *Lugduni, Calen. Novem. anno* 1542. data *Hic*, inquit, *nuper iter faciens invisit me (ut literati literatos ferè solent) Guilielmus Paradinus: & suas de antiquo Burgundiæ Statu lucubrationes in transcursu mihi legit, Probavi quidem opus tum eruditionis, tum laboris multi plenum: neque quod à me petebat, ut meis typis illud evulgaretur, viro docto denegatum volui.* &c. *Nostra hæc fuit sententia, ut tibi consecratum in lucem ederetur* &c.

(b) Vidi exemplaria hujus editionis, quæ exhibent annum 1543.

decim, cum argumentis Petri Gallandii, & cum notis Petri Mosellani in septem priores, Joachimi Camerarii in primum & secundum, Antonii Pini Portodemæi in tertium; item ejusdem Quintiliani Declamationum liber: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (*a*). fol. . . Paris. 1542.

Quintiliani Institutionum Oratoriarum libri XII. *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. *IIII. Non. Mart.* Paris. 1542.

Ejusd. eædem: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . . Paris. 1542.

Ejusd. Declamationes: *apud Simonem Colinaum.* 4. . . . . Paris. 1542.

Epitome Quintiliani authore Jonâ Philologo: *apud Simonem Colinaeum.* 8. . . Paris. 1542.

Rhetorica Joannis Cæsarii in septem libros digesta: *apud Simonem Colinaeum.* 8. 16. *Calen. Aug.* . . . . . . Paris. 1542.

Epitome Commentariorum Dialecticæ Inventionis Rodolphi Agricolæ, per Bartholomæum Latomum Arlunensem: *apud Simonem Colinaeum & Franciscum Stephanum.* 8. . Paris. 1542.

Joannis Ludovici Vivis de conscribendis Epistolis libellus: *apud Franciscum Stephanum.* 8. Paris. 1542.

Hesiodi Opera omnia Græcè & Latinè; item eadem Latinè versa interpretibus Nicol. Vallâ ac Bonino Mombritio; & Deorum genealogiæ Latinis versibus elegiacis à Burcardo Pylade Brixiano conscriptæ libri quinque; & Græca in omnia Hesiodi opera Joannis Grammatici cognomento Tzetzis Scholia. (*b*) 8. . Basil.

Home-

(*a*) Privilegium Senatûs Parisiensis Michaeli Vascosano Chalcographo & Audoëno Parvo concessum est.

(*b*) *Cutberto Tonstallo Episcopo Dulmensi* (aut potius *Dunelmensi*) *Joannes Birchman Bibliopola S. D.* —— *Tuis opibus Cantabrigensis Schola ornatior reddita* —— *Thesaurum istum, qui Joannis Tzetzis in Hesiodi poëmata explicationes continet, cunctis communem esse voluit. Quod sanè ut commodius fieret, vir ornatissimus Joannes Chekus, Medicinæ & literarum Græcarum istic*

Homeri Opera, Græcè, duob. voluminib. *apud Ioannem Farreum & fratres.* 8. . Venet. 1542.

Pindari Opera, Græcè, cum Scholiis Græcis: *operâ & impensâ Petri Brubacchii.* 4. . Francof. 1542.

Aristophanis Comœdiæ undecim, Græcè: *apud Ioannem Farreum & fratres.* 8. . Venet. 1542.

Virgilii Bucolica, Georgica, & Æneis: *apud Simonem Colinæum.* (a) 12. . . Paris. 1542.

Ejusdem Moretum, cum notis per Hubertum Sussannæum collectis: *apud Simonem Colinæum.* 12. . . . . . Paris. 1542.

Ovidii Metamorphoseon libri XV. cum figuris & brevissimis in singulas quasque Fabulas Lactantii Placidi Argumentis; omnia multo diligentiùs ac unquam antea ab Joanne Rænerio recognita: *apud hæredes Simonis Vincentii.* (b) 8. Lugdun. 1542.

Horatius cum Comment. Acron. Porphirion. Mancin. & Bad. *apud Ioannem Roigny.* fol. Paris. 1542.

Terentii Comœdiæ, cum Donati & Calphurnii Commentariis: *ex officinâ Roberti Stephani.*

(a) 4.

istic Professor longè eruditissimus, decus ornamentúmque non istius tantùm Gymnasii, sed totius propè dicam Britanniæ, negotium edendi mihi dedit &c. *Scholiasten istum, clariss. Præsul, jam typis editum redire voluimus, quo & tibi voluptatem non mediocrem pariat, cùm unicum tuum archetypum infinita propè exemplaria —— dedisse conspexeris* &c. *Vale, studiorum Mecœnas; Coloniæ Kal. Juniis. An. M. D. XLII.*

(a) In fine hujus libri leguntur hæc:

D. Massetus Campanus ad Nic. Massetum Presbyterum cognatum suum.

A precibus sacris blandâ requiete resolvas
Ut curam, languens cor tibi siqua coquit;
Perlege Virgilii divina poëmata sicut
Ipse vides, unâ tota ferenda manu.
Longarum comites lepidi sunt illa viarum:
Te curâ poterunt illa levare domi.
Codice submovit quædam Colinæus ab isto,
Quòd dubitant, an sint illa Maronis opus.

(b) In fine, *Lugduni, in ædibus Dionysii Harsii, mense Augusto. Anno M. D. XXXIX.* In initio: *Joannes Ranerius ornatissimo adolescenti Francisco Laurencino Lugdunensi S.* —— *Lactantii Placidi, viri doctissimi, perindéque diligentissimi (qui Statii quoque Thebaïda interpretatus est) argumenta in hasce fabulas tam mendosa, mutila, incondita, ac depravata in omnibus, qui circumferebantur, codicibus erant, ut passim insignes solœcismos, hiulcásque periodos, chalcographorum incuriâ, haberent; ac plerunque ipsi Lactantio cum poëtâ cujus fabulas, quantâ poterat brevitate, complecti constituerat, non convenire dixisses. Veteri igitur exemplari adjuti innumeros locos correximus, multáque, quæ deerant, adjecimus,* &c.

(*a*) 4. *IIII. Idus Ianuarii.* . .	Paris.	1542.
Juvenalis Satyræ: *apud Sim. Colinæum.* 12.	Paris.	1542.
Persii Satyræ: *apud Sim. Colinæum.* 12.	Paris.	1542.
Ejusdem eædem, cum annotatiunculis in opusculi fine adjectis: *Has suis typis cudebat Nicolaus Paris.* 8. *mense Septemb.* . .	Trecis.	1542.
Epitaphia Petri à Cornibus Doctoris Theologi, ordinis minorum, Latina, Græca, atque (*b*) Hebræa, à compluribus Orthodoxis & Catholicis edita: *excudebat Adamus Saulnier.* 8.	Paris.	1542.
Amœnissima & pudica jocorum facetiarúmque Sylva, ex Poggii Florentini facetiarum libro aliísque authoribus conscripta, ac in centurias tres digesta: *Excudebat Iacobus Camerlander Moguntinus.* 8. *Mense Martio.* . .	Argent.	1542.
Tabulæ de Schematibus & Tropis Petri Mosellani; in Rhetorica Philippi Melanchthonis; in Erasmi libellum de duplici copiâ: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Idib. Februar.* .	Paris.	1542.
F. Urbani Bellunensis, ordinis minorum, Græcæ linguæ prima Rudimenta: *apud Iacobum Bogardum.* 4. . . .	Paris.	1542.
Nicolai Clenardi Meditationes Græcanicæ in Artem Grammaticam, multo quàm antehac castigatiores: *apud Christianum Wechelum.* 8.	Paris.	1542.
Græcarum Institutionum Rudimenta, per tabulas compendiosè accuratéque perstricta, nunc primùm in lucem edita, authore Georgio Macropædio: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1542.

Diomedes, aliíque (*c*) authores prisci, qui de Arte

(*a*) Robertus Stephanus Lectori indicat se *in Donati Commentariis emendandis nihil, quod in se fuerit, prætermisisse.*

(*b*) Nulla Hebræa in hâc editione comparent.

(*c*) Vir. Probus Cornelius Fronto. Phocas. Victorinus. Priscianus. Caper. Agrætius. Donatus. Servius. Sergius. Cælius Bassus. Beda. Sypontinus. Omnibonus Leonicenus. Franciscus Maturantius.

Arte Grammaticâ scripserunt, post novissimam Joannis Tacuini impræssionem apprime recogniti, cunctísque mendis & erroribus, quibus undique scatebant, expurgati; additis aliis multis, quæ in aliis hactenus impræssis non reperies : *per Cæsarem Arrivabenum Venetum.* (a) fol. *XXIIII. Septemb.* . . . . . Venet. 1542.

Erasmi Paraphrasis in Vallam : *apud Robertum Stephanum.* 8. . . . . . Paris. 1542.

Syntaxis Johannis Despauterii tertiò edita : *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. *Calendis Octob.* Paris. 1542.

De Syllabarum quantitate Regulæ speciales, quas Despauterius in carmen non redegit authore Maturino Corderio : *ex officinâ Simonis Colinæi.* 8. . . . . . Paris. 1542.

Quantitates Alexandri Galli, vulgò de Villâ Dei, correctione Hub. Sussannæi locupletatæ; accesserunt accentuum regulæ per Hub. Sussannæum, & ejusdem elegiarum liber : *ex officinâ Simonis Colinæi.* 8. . . . Paris. 1542.

Tabulæ Joannis Murmellii Ruremundensis in Artis componendorum versuum Rudimenta : *ex officinâ Nicolai Buffet.* 8. . . Paris. 1542.

Naturæ Adverbiorum, ex Prisciani sententiâ, authore Carolo Stephano : *apud Franciscum Stephanum.* 8. . . . Paris. 1542.

Pentateuchus Hebraïcè & Chaldaïcè cum quinque Meghilloth : *apud Bombergum.* (b) 8. Venet. 1543.

Psalterium, cum aliis hymnis Biblicis, Græcè; (τȣ̃ προτέρȣ ἀμολυντότερον) : *apud Franciscum Stephanum* (c) 12. . . . Paris. 1543.

Psal-

(a) *Lucas Panetius Olchinensis Francisco Rhainerio patritio Veneto felicitatem.* —— *Diomedem & alios authores recognoscendos suscepi* &c. *Hæc omnia muneri tibi mittimus, cum propter doctrinam tuam, tum, propter temperatos mores tuos, quibus à Marco Bibliopolâ te præditum esse audio* &c.

(b) Long. Biblioth. Sacr.

(c) Hæc editio rubricis titulos Psalmorum & initia versuum ornantibus insignis est. Huic præivisse oportet editionem Wolfii Cephalæi, cujus mentionem facit Joannes

Pfalterium Græcè, cum Argumentis & Metaphrafi Græco-Barbaris: *apud Joannem Antonium Julianum* (*a*) 8. . . .	Venet.	1543.
Pfalterium Græcè & Latinè. (*b*) 16.	Antverp.	1543.
Nov. Teftam Græcè ex caftigatione Erafmi cum Scholiis Jo. Gaftii: *apud Th. Platterum.* (*c*) 8.	Bafil.	1543.
Idem, Græcè & Latinè: *apud Carolum Guillard.* (*d*) 8. . . .	Paris.	1543.
Biblia Latina, cum not. Rob. Stephani: *apud Regnault.* (*e*) 8. . . .	Paris.	1543.
Eadem: *apud Yolande Bonhomme.* (*f*) 8.	Paris.	1543.
Eadem: *apud Jac. Lisbeft.* (*g*) .	Antverp.	1543.
Eadem, ex Hebræo, per Theologos Tigurinos: *excudebat Chriftophorus Frofchoverus.* (*h*) fol.	Tigur.	1543.
Pfalterium Latinè è collatione Pfalterii quadruplâ tranflatum è Jo. Draconitide. (*i*).	Marpurg.	1543.
Nov. Teftam. Erafmi. (*k*) fol. .	Lipf.	1543.

Nov. Teftam. Latin. *Jacobi Fezendat, Olive-*

rii.

Joannes Αντωνίνης in Epiftolâ, quam recudit Francifcus Stephanus: Τοῦτο μὲν τὸ ψαλτήριον, σπουδαῖοι, ὑμῖν παρασκευασθὲν σμικρότερον ἐν καρδίᾳ μάρψατε, Βολφιόν τε Κεφαλαῖον, τὸν συγγράφον σπουδὴν ὑμῖν ὀφέλλοντα, εἰς μείζον' ὀτρύνετε ἀσκητάς.

(*a*) Τὸ ψυχοσωτήριον ψαλτήριον ἐξηγηθὲν παρὰ τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου, καὶ μεταγλωττισθὲν μετὰ πλείστης ἐπιμελείας παρὰ Ἀγαπίου μοναχοῦ τοῦ Κρητὸς ἐκ τῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν κοινὴν ἡμετέραν διάλεκτον. Initio præfigitur hæc Epiftola. Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κυρίῳ Ἀθανασίῳ τῷ Βελεριανῷ μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας, ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. ——— Ἐπειδὴ λοιπὸν, καὶ ἐγὼ ὁ Ἀντώνιος Ἰουλιανὸς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ὁ τυπωτὴς, ὄχι μόνον ἀνέκαθεν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον καὶ τώρα εὑρίσκομαι ψυχῇ τε καὶ γνώμῃ διατεθειμένος εἰς τὸ νὰ εὐεργετῶ μὲ προθυμίαν τὸ εὐγενέστατον τῶν Ἑλλήνων καὶ ὀρθοδοξότατον γένος, τυπώνοντας διάφορα διδασκάλων συγγράμματα, καὶ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Διατοῦτο ὄχι ὀλιγώτερον καὶ τώρα παρακινούμενος μὲ τὴν ἰδίαν τοῦ αὐτοῦ γένους στοργὴν καὶ θεϊκὸν ἔρωτα λαμβάνοντας εἰς τὰς χεῖρας μου τὸ ψυχωφελὲς τοῦτο Βιβλίον καὶ χρησιμώτατον ἐτύπωσα. Τὸ ὁποῖον ὁ ἱερὸς ἐσύνθεσε Θεοδώρητος. Καὶ ὁ ὁσιώτατος ἐν μοναχοῖς Κὺρ Ἀγάπιος μὲ μεγαλωτάτην ἐπιμέλειαν εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον ἐμετάφρασεν ὡς θερμότατος ζηλωτὴς τῶν θεϊκῶν ἐνταλμάτων, πολυπλασιάσας τὸ τάλαντον. &c. Δοῦλος ταπεινὸς, τῆς σῆς πανιερότητος Ἰωάννης Ἀντώνιος ὁ Ἰουλιανός.

(*b, c, d, e, f, g, h, i, k*) Long. Biblioth. Sacr.

rii *Mallard*. (*l*) 16. . . . Paris. 1543.

Idem Lat. *apud Graphæum.* (*m*) 8. . Antverp. 1543.

Novum Teſtamentum Latinum haud pœnitendis ſacrorum Doctorum Scholiis, Joannis Benedicti Theologi Pariſienſis curâ concinnatis, non inutiliter illuſtratum: *apud Colinæum & Galeotum à Prato.* (*c*) 8. . . Paris. . 1543.

Nov. Teſtam. Lat. cum brevibus variarum tralationum & annotationibus & variantibus lectionibus: *ex officinâ Roberti Stephani.* 12. *XII. Cal. Sept.* . . . . Paris. 1543.

Epiſtolæ & Apocalypſis Latinè, cum Scholiis; authore Joanne Cagnæio Pariſino Theologo: *apud Simonem Colinæum.* 8. . . Paris. 1543.

Biblia Gallica Gloſſata: *apud Regnault.* (*d*) 8. Paris. 1543.

Pſalter. Gallic. ex verſione Genevenſi cum notis. (*e*) 8. . . . Genev. 1543.

Nov. Teſt. Gallic. Fabri: *apud Gulielmum de Monte.* (*f*) 16. . . . Antv. 1543.

Biblia Germanica Lutheri: *apud Joan. Lufft.* (*g*) fol. . . . Witteb. 1543.

Pſalmi Pœnitentiales, Canticum Canticorum, & Lamentationes Hieremiæ in Caſtellanam linguam traductæ & editæ à Ferdinando Jaravâ. (*h*) 8. . . . . Antverp. . 1543.

Nov. Teſtamentum ex Græco in linguam Caſtellanam converſum, interprete Franciſco Enzinas (*aliàs* Driandrio) Carolo V. Imperatori dicatum: *apud Stephanum Miermannum.* (*i*) 8. Antverp. 1543.

Concordantiæ majores. (*k*) fol. . Baſil. 1543.

Primaſii Uticenſis in Africâ Epiſcopi in omnes

D.

(*l. m.*) Long. Biblioth. Sacr.

(*c*) Regium privilegium Galioto Pratenſi Librario jurato Univerſitatis Pariſienſis & Antonio Vincentio Librario Lugdunenſi conceſſum eſt. Præmittitur Jo. Benedicti ad lectorem Epiſtola.

(*d, e, f, g, h, i, k,*) Long. Biblioth. Sacr.

D. Pauli Epiſtolas Commentarii, ante annos mille ab authore editi, à Joanne Gagneio nunc vulgati: *apud Ioannem Roigny; excudebat Carola Guillard.* 8. . . . Paris. 1543.

Claudii Guilliaudi Pelliocenſis collatio in omnes D. Pauli Epiſtolas juxta eruditorum ſententiam facta: *apud Audoënum Parvum.* 8. Paris. 1543.

Rod. Gualther. Argumenta omn. capitum Vet. & Nov. Teſtamenti Elegiac. Carmin. *excudebat Froſchoverus.* 8. . . . Tigur. 1543.

Probæ Falconiæ vatis clariſſimæ à D. Hieronymo comprobatæ Centones; de fidei noſtræ Myſteriis è Maronis carminibus excerptum opuſculum: *apud Franciſcum Stephanum.* 8. . Paris. 1543.

Horæ in laudem beatiſſimæ Virginis Mariæ, Græcè, ſecundùm conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ; (rubricis, utì Pſalterium Græcum paulò antè, inſignitæ): *apud Fran. Stephanum.* Paris. 1543.

D. Joan. Chryſoſtomi Homiliæ (*a*) duæ, nunc primum in lucem editæ, Græcè & Latinè, interprete Joanne (*b*) Cheko Cantabrigienſi: *apud Reynerum Wolfium in cœmiterio divi Pauli ad ſignum æneï ſerpentis.* (*c*) 4. *Menſe Auguſto.* . Lond. 1543.

D. Auguſtini, de curâ pro mortuis gerendâ, ad Paulinum, liber unus; item D. Chryſoſtomi Homilia, Latinè, quòd pro defunctis lugendum non eſt, ſed orandum: *ex officinâ Joan. Palieri.* 8. . . . . . Paris. 1543.

D. Hieronymi tres Epiſtolæ, ad Paulin. Nepotian.

(*a*) Altera in I. Cor. 10. πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. Altera in 1. Theſſ. 4. περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων &c.

(*b*) *Regi Henrico octavo Angliæ* &c. *Me ante aliquot annos his Magiſtri Butti humaniſſimi viri & optimi patroni mei ædibus & Thomam Smithum Socium atque æqualem meum in Scholaſticos tuos cooptâſti; dein etiam Græcæ lectioni tuæ Cantabrigiæ præfeciſti* &c. *Cantabrigiæ, ad feſtum Nativitatis Domini. Anno* 1543. *Tuæ Majeſtatis Scholaſticus & aſſiduus precator Joannes Checus.*

(*c*) Hujus libri initio & fini affigitur inſigne arboris, cujus fructus decutiunt & colligunt pueri; cum voce CHARITAS, & his verbis Apoſtoli, Ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, μακροθυμεῖ, οὐ ζηλοῖ, πάντα στέγει. *Charitas non quærit, quæ ſua ſunt; patiens eſt, non invidet, omnia ſuffert.*

potian. & Læt. operâ Erasmi : *excudebat Joannes Gymnicus* 8. . . . . Colon. 1543.

Basil. Magn. de liberalib. Stud. Latinè, Leon. Aretino interprete : *apud Ludovicum Grandinum*. 8. Paris. 1543.

D. Augustini Categoriæ decem, ex Aristotelis libro non versæ, sed decerptæ : *ex officinâ Michaelis Vascosani*. 4. . . . Paris. 1543.

D. Germani Vita, authore Herico : *apud Simonem Colinæum*. 8. . . . Paris. 1543.

Gul. Budæi Annotationes in quatuor & viginti Pandectarum libros : *imprimebat Michael Vascosanus sibi, Roberto Stephano, ac Joanni Roigny, affinibus suis*. fol. *Calendis Septemb.* Paris. 1543.

Hippocratis libellus de præparatione hominis, Latinè, (*a*) Joan. Capnione interprete ; item ejusd. Aphorism. Præsag. de Naturâ human. de ratione victûs in acutis morbis, & Galeni ars Medecinalis, Græcè & Latinè, ex variis interpretibus : *per Henricum Petrum*. (*b*) 8. *Mense Augusto*. . . . . Basil. 1543.

Hippocratis Prognosticorum libri tres, cum Galeni tribus in eosdem Commentariis, Laurentiano interprete : *apud Carolam Guillard*. (*c*) 8. Paris. 1543.

Ga-

(*a*) Hic libellus (utì monet Torinus in Epistol.) *ad Ptolomæum regem inscriptus, à Joanne Capnione Phorcensi legum imperialium doctore ante lustra ferè septem è Græciâ in Latium traductus & promulgatus fuit; rara avis: Græcum namque exemplar nullum, Latinum unum duntaxat vidimus.* ——— *Quisnam Hippocratum præsentis opusculi author extiterit, relinquimus modò in ancipiti; quum septem ejusdem tum nominis, tum patriæ, tum familiæ, litterarum & medicæ rei peritissimi floruerint.* &c.

(*b*) *Pantaleoni Fontano Bavariæ Ducum Archiatro Albanus Torinus Medicæ rei sitientissimus artis ejusdem scientissimo S.* —— *Persuasi compatri meo Henrico Petro Basiliensi Chalcographo facilè vigilantissimò, ut selectiores aliquot Hippocratis libellos Stanneis suis typis excudere haud gravatim dignaretur.* &c. *Basileæ pridie Iduum Augusti, anno M. D. XLIII.*

(*c*) Ex officinâ *Iacob. Bogardi typographi*, cujus Epistolium hoc ad lectorem præmittitur: *Quàm diligenter huc incumbamus, ut optimos quosque authores correctos & emendatos maximè excudamus, ostendunt, cum quæ abhinc biennium, tum quæ nunc ex officinâ nostrâ, Hippocratis Coi prognostica emittimus. Nam cùm in Latinâ illâ interpretatione, quæ ab aliis ante nos excusa est, multa essent, quæ malè è Græco conversa viderentur, viri cujusdam docti operâ usi, omnem curam & laborem ad hujus operis veluti reformationem adhibuimus, curavimúsque non modò, ut nihil*

Galeni libri de uſu partium corporis humani; Græcè: *ex officina Chriſtiani Wecheli.* fol.	Paris.	1543.
Ejuſdem Ars Medica, Martino Acaxiâ Catalaunenſi interprete: *proſtat in ædibus Simonis Colinæi; excudebat Michael Vaſcoſanus.* fol.	Paris.	1543.
Ejuſdem de pulſibus, & uſu pulſuum; Græcè: *ex officinâ Chriſtiani Wecheli.* fol. .	Paris.	1543.
Ejuſdem libellus de oſſibus ad tyrones, Græcè, nuſquam hactenus impreſſus: *ex officinâ Michaelis Vaſcoſani.* (*a*) 4. . .	Paris.	1543.
Epitome Andreæ Veſalii in ipſius de corporis humani fabricâ libros: *ex officinâ Joannis Oporini.* fol. *Menſe Junio.* . .	Baſil.	1543.
Caroli Stephani Pratum, Lacus, Arundinetum: *apud Simonem Colinæum, & Franciſcum Stephanum ejus privignum.* (*b*) 8. .	Paris.	1543.
Libri de Re Ruſticâ, Caton. Varron. (16. *Cal. Aug.*) Columell. (II. *Cal. Sept.*) & Pallad. cum Victorii explicationibus, & enarrationibus priſcarum vocum per Georg. Alexand. & annotat. Beroald. in Columell. & Ald. de diebus: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8.	Paris.	1543.
Plinii Natural. Hiſtor. ex poſtremâ ad vetuſtos Codices collatione cum annotationibus Si-		

gism.

nihil amplius in Latino Sermone obſcurum atque perplexum eſſet, ſed etiam quæ non omnibus plana eſſent, adſcriptis interim Scholiis explanavimus. Vale.

(*a*) *Lectori Iacobus Sylvius Medicus S. D. P. Cùm etiam celeritas in deſiderio mora ſit, non dubito expectationem libelli hujus de oſſibus à Galeno ſcripti, tam longam, fuiſſe tibi moleſtiſſimam* &c. *Hujus opuſculi à Venetis & Germanis in Galeni operibus omiſſi utilitatem ſimul & neceſſitatem cùm perſpexiſſet Martinus Gregorius, mihi annis antè aliquot in Medicinâ diſcipulus, jam verò Medicinæ doctiſſimus, & Medicus apud Turones præſtantiſſimus, id à Venetiis deſcriptum amico ſuo Michaeli Vaſcoſano typographo non modò diligentiſſimo, ſed literis purioribus ornatiſſimo, excudendum miſit. Eâ autem ſpe hanc oſteotomen tanquam πρόδρομον aliquem præmiſit Martinus noſter, ut Doctorum de ſuis laboribus judicium exploraret: à quibus ſi ſtudia ſua probari intellexerit, mox alia quamplurima Galeni & Hippocratis Commentaria à ſe Venetiis & Romæ deſcripta & caſtigata in lucem editurus eſt* &c. *Vale.*

(*b*) Præfigitur Caroli Stephani ad Tornabullum præſidem Rhotomagenſem, qui ipſum menſibus ſuperioribus in Antonianum ſuum invitaverat, Epiſtola data Lutetiæ ad XIII. Kalen. M. D. XLIII.

gism. Gelenii, & indice: *apud Audoënum Parvum* [(& utì habetur in quibusdam exemplaribus) *apud Andream Berthelin & Guilliermum Roland*] *excudebat Michael Fezandat.* fol. *Mense Augusto.* Paris. 1543.

Ejusd. Natural Histor. Præfatio cum Leodegarii à Quercu Rothomagæi in eandem racematione: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. Paris. 1543.

Platonis Convivium, Græcè; *ex officinâ Christiani Wecheli.* 4. Paris. 1543.

Porphyrii in Aristotelis Categorias expositio, Græcè: *exemplaria væneunt apud Jacobum Bogardum.* (a) 4. Paris. 1543.

Scholia Joannis Arborei in Porphyrium de quinque vocibus, ex Aristotele, Boëtio, Ammonio, Jacobo Fabro, & aliis eruditis authoribus collecta: *apud Simonem Colinæum.* 8. *Mense Ianuario.* Paris. 1543.

Compendiaria Joannis Arborei in Dialectica Elementa introductio: *apud Simonem Colinæum.* 8. Paris. 1543.

Anton. Govean. pro Aristotel adversùs Ramum: *apud Sim. Colin.* 8. Paris. 1543.

Joachimi Perionii Benedictini Cormœriaceni pro Aristotele in Petrum Ramum Orationes II. Ejusdem de Dialecticâ liber I. *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 8. Paris. 1543.

Ejusdem Commentarii de optimo genere inter-

(a) *Petro Castellano, Matisconensium Episcopo designato, Iacobus Bogardus typographus S. D. —— Quicquid fructûs ex hisce Commentariis lectores capturi sunt, id totum uni tibi potissimùm referant acceptum oportet: quippe qui, ut eos ex regio exemplari describendi copia mihi fieret, author fuisti; illo quidem multis (fateor) locis depravato (tantum temporis injuria veræ lectioni ademit), sed tali tamen, ut indè transcripti libelli plus ad Aristotelis intellectum sensaque capienda sint opis allaturi, quàm quicunque etiam copiosissimi Commentarii ab aliis in easdem κατηγορίας unquam editi fuere. Quanquam sedulò dedimus operam, ut ea clades, pluribus locis, in integrum restitutis, resarciretur. Sic interim fieri non potuit, quin deformes quædam veluti cicatrices extarent: quas nulla quidem res alia, quàm vetustus codex emendatior, si quis tamen usquam talis nunc extat, possit abolere.* &c.

terpretandi, sive in Aristotelis X. libros Ethicorum à se Latinitate donatos; item in Plat. Tim. & Cicer. de Universitate; item in Arat. Sphær. cum ejus interpretibus; & Platon. Antioch. Græc. Lat. cum ejus notis: *ex officinâ Ioannis Oporini.* 8. *Mense Martio.*	Basil.	1543.
Quid inter Lodoicum Strebæum & Joachimum Perionium non conveniat in Politicam Aristotelis interpretatione: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1543.
Procli Sphæra, Græcè: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1543.
Τὰ θεολογούμενα τῆς Ἀριθμητικῆς; opusculum novum, antehac nusquam excusum; Græcè: *apud Christianum Wechelum, sub scuto Basiliensi in vico Iacobæo, & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* 4. (a)	Paris.	1543.
Les Canons des Ephemerides. par Oronce Fine: *imprimez par Simon de Colinez.* 8.	Paris.	1543.
Dialogus de Staticis experimentis; & Sext. Jul. Frontin. de Aquæ ductibus: *ex officinâ Knoblochianâ per Georg. Macheropeum.* 4.	Argent.	1543.
Tit Livii Decades cum Flor. Epitom. & annot. Glarean. Vall. & Sabellic. *Imprimeb. Michael. Vascosanus sibi & Odoino Parvo.* fol.	Paris.	1543.
Cæsar. Commentar. & Eutrop. Epitom. *Imprimeb. Michael Vascosanus sibi & Iohanni Roigny.* fol.	Paris.	1543.
Cæsar. Comment. *apud Stephanum Doletum.* 8.	Lugdun.	1543.
Sallust: *apud Simonem Colinæum.* 8.	Paris.	1543.
Sueton. cum Egnat. annotat. *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XV. Cal. Dec.*	Paris.	1543.

Idem

(a) Hoc opusculum Emario Ranconeto Consiliario regio Christianus Wechelus typographus dedicat Epistolâ Lutetiæ Parisiorum 6. Calendas Julias 1543. datâ. In hoc continentur multa ex Anatolio & Nicomacho Geraseno excerpta.

Idem, cum annotat. Erasm. & compendio Assis Budaïci; & aliis quibusdam : *apud Simonem Colinæum.* 8. . . .	Paris.	1543.
Justin. Histor. *apud Io. Lodoicum Tiletanum.* 8.	Paris.	1544.
Idem : *apud Robert. Stephanum.* 3. *Cal. Dec.*	Paris.	1543.
Idem, cum Joan. Sichardi & Georg. Majoris annotat. & Sext. Aurel. Victor. Epitom. *apud Bartholomæum Westhemerum.* 8. .	Basil.	1543.
Valer. Maxim. *apud Simonem Colinæum.* 8.	Paris.	1543.
Idem : *apud eundem.* 12. . .	Paris.	1543.
Quin. Curt. cum annotat. Erasmi : *apud Simonem Colinæum.* 8. . . .	Paris.	1543.
Sixt. Ruff. Epitom. de Histor. Roman. *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . .	Paris.	1543.
Libanii præparatio in Demosthenis Orationes, in quâ etiam ejusdem vita paucis exhibetur; Græcè; Latinè versa per Renatum Guillonium : *ex officinâ Christiani Wecheli.* 4.	Paris.	1543.
Plutarque de la Vie de Themistocles, de Camillus, de Pericles, de Fabius Maximus, de Alcibiades, de Gaius Marcius, de Timoleon, de Paul Emyle; translaté par George de Selve : *Imprimé par Michel Vascosan Imprimeur & Libraire, pour lui & son associé Iehan du Pré Marchant Libraire.* fol.	Paris.	1543.
De Magistratibus Atheniensium liber Gulielmi Postelli : *ex officinâ Ioannis Oporini.* 8.	Basil.	1543.
De Magistratibus & Republicâ Venetorum libri quinque, authore Gaspare Contareno patritio Veneto : *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1543.
Paul. III. Epistola ad Carol. V. & ipsius Caroli responsio; & Francisci Regis Franc. Epistola Apologetica ad Paul. III adversùs ipsius Caroli calumnias : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8.	Paris.	1543.

Tran-

Tranſlation de l'Epiſtre du Roy François premier à Paul troiſieme contre les Calomnies de Charles cinquieſme : *en l'Imprimerie de Robert Eſtienne*. 8. . . . . . Paris. 1543.

Luciani Deorum Dialogi XXIII. Græcè : *ex officinâ Chriſtiani Wecheli ſub ſcuto Baſilienſi in vico Iacobæo, & ſub Pegaſo in vico Bellovacenſi*. 4. Paris. 1543.

Ejusd. Menippus ſive Necyomantia, Græcè : *ex officinâ Chriſtiani Wecheli. ſub ſcuto* &c. [utì modo in libro præcedente]. 4. . . Paris. 1543.

Ejusd. Mortuorum Dialogi XXX. Græcè : *Excudeb. Chriſtianus Wechelus, ſub ſcuto* &c. [utì priùs.] 4. . . . . Paris. 1543.

Ciceronis Rhetoric. ad Herennium : *apud Ioannem Roigny ; excudebat Io. Lodoicus Tiletanus*. 4. . . . . . . Paris. 1543.

Ejusd. de Invent. & Art. Rhetoric. *excudeb. Io. Lodoicus Tiletanus*. 4. . . Paris. 1543.

Ejusd. de Oratore, cum Schol. Phil. Melanchthonis : *ex officinâ Simonis Colinæi*. 8. Paris. 1543.

Ejusd. Librorum de Oratore Epitome, authore Anonymo : *Excudeb. Michael de la Guierche, in viâ ad D. Iacobum, ſub ſigno vaſis effracti*. 8. *Calendis Septem*. . . . . . Paris. 1543.

Ejusd. Brutus, cum Comment. Strebæi, Victoris Piſani, Melanchthonis, Rivii & Victorii : *apud Ioannem Roigny ; excud. Io. Lodoicus Tiletanus*. 4. . . . . Paris. 1543.

Ejusd. Orator, Jac. Lod. Strebæi & Victoris Piſani Commentariis, Phil. Melanchthonis Scholiis, Jo. Rivii Atthendorienſis & Pet. Victorii caſtigationibus illuſtratus : *apud Ioannem Roigny ; excudebat Io. Lodoicus Tiletanus*. 4. Paris. 1543.

Ejusd. Dialog. de Partition. Oratoriâ, cum Jac. Lod. Strebæi Comment. & Barptol. Latomi narrationibus ; & duobus ſeorſim excuſis

Jo.

Jo. Sturmii in easd. Partition. Dialogis: *apud Io. Lodoicum Tiletanum.* 4. . . Paris. 1543.

Ejusd. Partitionum Oratoriarum enarrationes per Barthol. Latomum; cum Christoph. Hegendorphini Scholiis, & duobus Jo. Sturmii Dialogis: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. Paris. 1543.

Ejusd. Partitiones Oratoriæ cum Jac Lodoici Strebæi Commentariis: *ex officinâ Michaelis Vascosani* 4. . . . . . Paris. 1543.

Ejusd. Topica cum enarrationibus Barthol. Latomi, & Phil. Melanchthonis ac Christoph. Hegendorphini Scholiis: *excudebat Io. Lodoicus Tiletanus.* 4 . . . Paris. 1543.

Ejusd. eadem cum iisdem; & Severini Boetii de differentiis Topicis libri quatuor: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . Paris. 1543.

Ejusd Oratio pro P. Quintio, Franc. Sylvii Argumento & Barthol. Latomi Scholiis illustrata: *apud Io. Lodoicum Tiletanum.* 4. . Paris. 1543.

Ejusd. eadem, Francisci Sylvii Commentariis & Bartholomæi Latomi Scholiis illustrata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . Paris. 1543.

Ejusd Orat. pro Deiotaro, F. Sylvii, B. Latomi, Jac. Bugelii, Gerardi Bucoldiani & Ant Luschi Lucubrationibus explicata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . Paris. 1543.

Ejud. Orat. pro A. Licinio Archiâ, cum Franc Sylvii Comment & Barth. Latomi Schol. & Martin. Bolcri not. & Phil. Melanchthonis Paraphrasi: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. Paris. 1543.

Ejusd. de Universitate liber ex Timæo Platonis, cum Georg. Vallæ Commentariis: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . Paris. 1543.

Ejusd de legibus libri tres cum Pet. Victorii castigationibus: *excudeb. Ioan. Gymnicus.* 8. Colon. 1543.

Joach.

Joach. Camerarii Commentarii explicationum in reliquos quatuor Ciceronis libros Tusculanarum Quæstionum : *apud Ioannem Oporinum*. 4 *Mense Martio*. . . . Basil. 1543.

Cicer. de Officiis liber primus : *ex officinâ Prigentii Calvarini*. 4. . . . Paris. 1543.

Ejusd. Epistolæ familiares, cum Commentariis clarissimorum virorum & castigationibus Petri Victorini : *apud Oudinum Petit*. fol. Paris. 1543.

Erasmi Libellus de conficiendis Epistolis : *apud Simonem Colinæum & Franciscum Stephanum ejus privignum*. 8. . . . . Paris. 1543.

Christoph. Hegendorphini Methodus conscribendi Epistolas ; & de locis Dialecticis ac Rhetoricis : *apud Simonem Colinæum*. 8. . . Paris. 1543.

Cornuti sive Phurnuti de naturâ Deorum Commentarius, & Palæphati de fabulis liber Græcè, & Latinè, interprete illius Conrado Clausero Tigurino, hujus Philippo Phasianino Bononiensi ; item Juliani Aurelii Lessigniensis de cognominibus Deorum libri tres. (*a*). 8. Basil. 1543.

Homeri Iliadis libri tres priores Græcè, Latinis carminibus redditi Helio Eobano Hesso interprete : *Excudebat Iacobus Bogardus*. 8. Paris. 1543.

Batrachomyomachia Homeri à Græco in Latinum carmen versa per Franciscum Villerium Continiacum : *apud Simonem Colinæum*. 8. Paris. 1543.

Hesiodi opuscula inscripta Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Latinis carminibus reddita, Ulpio Franekerensi Frisio authore, cum ejus Scholiis ; item antiqua Nicolai Vallæ translatio : *apud Iacobum Bogardum*. 8. . . . Paris. 1543.

In

(*a*) Conradi Clauseri ad Christophorum Clauserum apud Tigurinos Archiatrum, consanguineum suum, Epistola data est, *ex Thosâ*, 4 *Januarii*, *anno* 1543.

In Hesiodi Opera & Dies, Enarrationes Philippi Melanchthonis: *ex officinâ Jacobi Bogardi.* 8. Paris. 1543.

Theognidis Sententiæ, Græcè & Latinè, cum Eliæ Vineti Santonis Scholiis: *Excudebat. Joannes Lodoicus Tiletanus.* (*a*) 4. . Paris. 1543.

Theocriti Idyllia; Epigrammata; Bipennis & Ala; Græcè: *apud Christianum Wechelum sub scuto Basiliensi in vico Jacobæa, & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* . . . . . Paris. 1543.

Anthologiæ Græcorum Epigrammatum liber primus universus per Franciscum Bellicarium Pequilionem in Latinum Sermonem metricum conversus: *Excudeb. Ludovicus Grandinus.* 4. *IX. Calend. Martii.* . . . . . . Paris. 1543.

Terentii Phormio, ab Antonio Goveano denuo castigata, locis difficilioribus explicata, actibus, scenis versibúsque distincta: *apud Guilllelmum le Bret.* 4. . . . Paris. 1543.

Steph. Doleti Observationes in Terentii Andriam & Eunuchum: *apud eundem Doletum* 8. Paris. 1543.

Horatii Poëmata, Scholiis brevibus iísque brevissimis illustrata: *apud Joannem Roigny; excudeb. Jo. Lodoicus Tiletanus.* 4. . Paris. 1543.

Horatius: *apud Simonem Colinæum.* 12. Paris. 1543.

Horatii Opera, cum Commentariis Acronis,

Por-

(*a*) *Elias Vinetus Santo Lectori. —— diligenter omnia adhibui, cujusmodi sunt cùm variorum codicum locorúmque ex eodem autore ab aliis scriptoribus citatorum diligens collatio, tum syncerum & acre amicorum meorum virorum doctorum unà cum meo judicium; inter quos Petrus Panatius & Jacobus Gupylus facilè principes. Quâ diligentiâ —— tandem effectum est, ut eorum, quæ in bono poëta corrupta erant, magnam partem obiter castigaverim. Cæterùm cùm in eo totus essem, Ioanni Lodoico Tiletano typographo diligentissimo rem patefeci, cùm in ejus Bibliopolium quærendi ex eo exemplaris gratiâ aliquando me contulissem: quam ubi intellexisset, rogavit vehementer, ut siquid haberem in eum authorem, quem esset brevi excusurus, communicarem* &c. *Id impetravit ille —— cui publicandum tradidi, quicquid fuit nostri in Theognidem laboris: quem authorem utinam tam totum restituere omnino potuissem, quàm cupiebam. Is enim tam depravatus fuit, tam lacer, tam mancus, ut nullâ diligentiâ —— id præstare potuerim: quæ res in causâ est, ut in Latinum sermonem à me conversum non habueris.* &c. *Vale, Lutetiæ, Cal. Sextil.* 1543.

Porphyrionis, Ant. Mancinelli, Jod. Badii anno 1543. repositis; & adnotationibus Matthæi Bonfinis & Aldi Manutii à Philologo recognitis; & Henrici Glareani Helvetii: *in ædibus Oudini Petit*. fol. . . . . Paris. 1543.

Ovidii Metamorphos. cum Comment. Regii & Micylli: *per Joannem Hervagium*. fol. Basil. 1543.

Ejusd. Opuscula de Nuce, Philomela, Pulice: *apud Petrum Gromorsum*. 4. . Paris. 1543.

Catullus, Tibullus, Propertius: *ex officinâ Simonis Colinæi*. 12. . . . Paris. 1543.

Persii Satyræ: *apud Petrum Gromorsum*. 4. Paris. 1543.

Lucanus: *apud Simonem Colinæum*. 12. Paris. 1543.

Sententiæ ex optimis authoribus petitæ: *apud Nicolaum Buffet*. 8. . . . Paris. 1543.

Joan. Lodovici Vivis linguæ Latinæ exercitatio: *apud Ioannem & Franciscum Frellonios fratres*. 8. . . . . Lugdun. 1543.

Car. Stephan. de Vascul. ex Baysio: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *XIII. Cal. Oct.* Paris. 1543.

Primus ludus Petri Alitis Carnotensis in puerorum versiculos: *apud P. Vidovæum*. 8. Paris. 1543.

Pugna porcorum per P. Portium Poëtam: *apud Nicolaum Buffet*. 8. . . . Paris. 1543.

Petri Rosseti poëtæ laureati Christus: *apud Simonem Colinæum. mense Octobri*. . Paris. 1543.

Petri Artopœi Latinæ, Græcæ, & Hebraïcæ linguæ Grammatica; item Jonas Propheta & Psalmus I Hebraïcè, Græcè & Latinè, cum Schol ejusd. Artopœi: *apud Henricum Petrum*. 8. Basil. 1543.

Sebastiani Munsteri Dictionarium trilingue; in quo Latinis vocabulis in ordinem alphabeticum digestis respondent Græca & Hebraïca; Hebraïcis adjecta sunt magistralia & Chaldaïca;

item Matthæi Aurogalli liber de Hebræis urbium, regionum, populorum, fluminum, montium & aliorum locorum nominibus : *apud Henricum Petrum.* fol. *Mense Martio.* . . Basil. 1543.

Nicolai Clenardi in linguam Græcam Institutiones, cum Renati Guillonii adnotatiunculis : *apud Christianum Wechelum sub scuto Basiliensi, & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* 8. . Paris. 1543

Lexicopator Joannis Chæredami : *apud Guil. Rolant & Hieron. Garmontium.* fol. . Paris. 1543.

Ælii Donati Commentarii Grammatici tres ; Ars prima ; Ars secunda ; de Barbarismo, Solœcismo, Metaplasmo, Tropis ; Commentarii Sergii in utramque Donati artem, & Servii Honorati in secundam : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XI. Cal. Nov.* . . . Paris. 1543.

Joannis Despauterii Grammaticæ pars prima : *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. *Nonis Octob.* Paris. 1543.

Valer. Prob. de scriptur antiq. *apud Simonem Colinæum.* 8. . . . . Paris. 1543.

Huberti Sussannæi annotiones in artem Despauterii Versificatoriam ; iem Epithalamium Michaelis Hospitalis & Mariæ Morinæ ; ecloga Sylvius inscripta, & carminum farrago : *apud Simonem Colinæum.* 8. . . . Paris. 1543.

Pathelinus Comœdia, alias Veterator, è Gallicâ linguâ in Latinam traducta per Alexandrum Connibertum : *apud Simonem Colinæum.* (*a*) 8. Paris. 1543.

Laurentii Vallæ Opera : *apud Henricum Petrum.* fol. . . . . Basil. 1543.

Ejusd. Elegantiarum Adeps per Bonum Accursium : *apud Simonem Colinæum.* 8. . Paris. 1543.

Tho. Linacri de emendatâ structurâ Latini Sermonis libri sex : & ejusd. Rudimenta Latinè, Buchanano interprete : *apud Mauricium de Porta.*

(*a*) Biblioth. Verdier. 1083.

Portâ. 8.	Paris.	1543.
De octo partibus Orationis cum Comment. Jun. Rabirii: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8.	Paris.	1543.
Phil. Melanchthon. Grammat. Latin. à Micyllo emendata: *ex offic. Rob. Stephani*. 8. *IX. Cal. Dec.*	Paris.	1543.
Thesaurus linguæ Latinæ: *ex officinâ Roberti Stephani*. fol. *XII. Cal. Iul.* . .	Paris.	1543.
Biblia Hebraïca quintò impressa, operâ Cornelii Adelkind: *in domo Danielis Bombergi*. (*a*) 4.	Venet.	1544.
Proverbia, Ecclesiastes, Canticum; Hebraïcè: *apud Danielem Bombergum*. (*b*) 24.	Venet.	1544.
Biblia Hebraïca: *ex officinâ Roberti Stephani*. (*c*) 4.	Paris.	1544.
Nov. Testament. Græcè ex castigatione Erasmi cum Schol. Jo. Gastii: *apud Tho. Platterum*. (*d*) 8. . . .	Basil.	1544.
Biblia Latina. (*e*) fol. . .	Lugd.	1544.
Eadem: *apud Hug. à Portâ* (*f*) 8. .	Lugd. & Paris.	1544.
Eadem: *apud Guill. Vortesman*. (*g*)	Antv.	1544.
Eadem: *Bart. de Albertis, ad insigne spei*. (*h*) 8.	Venet.	1544.

Biblia Latina Protestantium, cum Nov. Test.

Erasmi

(*a, b,*) Long. Bibliothec. Sacr.

(*c*) Hoc opus non integrum uno eodem anno prodiit. *Duodecim Prophetæ cum Commentariis R. Dav. à Franc. Vatablo emendatis & illustratis*; viz. *Osee* 1539. *Sophonias*, *Iun.* 1539. *Micheas*, *Iul.* 1539. *Nahum*, *Aggeus*, *Aug.* 1539. *Habaccuc*, *Nov.* 1539. *Ioel*, *Amos*, *Abdias*, *Ionas*, *Ian.* 1540. *Zacharias*, *Feb.* 1540. *Malachias*, *Mart.* 1540. *Prophetia Isaiæ*, *Sept.* 1539. *Ieremiæ*, *Aug.* 1540. *Daniel*, 1540. *Cantic. Ruth. Lament. Eccles. Esth. Iul.* 1540. *Proverb. Aug.* 1540. *Psalter. Octob.* 1540. *Esdras*, *Iob*, 1541. *Ezechiel* 1542. *Pentateuch. Paralipom.* 1543. *Iosue*, *Iud. Sam. Reg.* 1544. Vidi aliquas horum Bibliorum partes eâdem formâ, eodem charactere excusas, quæ in tituli paginâ cum præcedentibus (licèt conveniant in reliquis) discrepant. viz. *Nahum.* 1539. *Sophonias.* 1539. *Aggeus.* 1540. Hanc Bibliorum editionem à Roberto Stephano datam culpant nonnulli; utpote minùs accuratam. Lege Long. Bibliothec. Sacr. pag. 106.

(*d, e, f, g, h,*) Long. Bibliothec. Sacr.

Erasmi & præfatione Jo. Brentii : *apud Volrabium.* (*a*) fol. . . . . . Lipf. 1544.

Eadem: *apud Nicol. Brylingerum.* (*b*) 8. Basil. 1544.

Eadem ex Hebræo & Græco: *apud Christoph. Froschoverum.* (*c*) 4. & 8. . . Tigur. 1544.

Daniel, Latinè, ex versione Joan. Draconitidis cum Comment. (*d*) 8. . . Marpurg. 1544.

Nov. Testam. Latinè: *apud Sim. Colinæum.* (*e*) 16. . . . . Paris. 1544.

Idem, cum Schol. Isidori Clarii: *apud Joannem Steelsium.* (*f*) 8. . . . Antverp. 1544.

Biblia Italica Bruccioli cum Comment. *apud Barthol. Zanettum.* (*g*) fol. . . . Venet. 1544.

Nov. Testam. Italic. ex Græco per Anton. Brucciol. *apud Fr. Bruccioli.* (*h*) 16. . Venet. 1544.

Biblia Germanica Lutheri: *apud Wolfium Kophelil.* (*i*) fol. . . . . Argent. 1544.

Pentateuchus & quinque parva volumina Germanicè ex Hebræo literis Hebraïcis, interprete Michaele Adamo curâ Pauli Fagii. (*k*) 4. Constantiæ Helvetiorum. . . . 1544.

Epistolæ & Evangelia totius anni Hispanicè, ex versione Ambrosii de Montesino. (*l*) 8. Antverp. 1544.

Concordantiæ breviores. (*m*) 8. . Paris. 1544.

Precationes aliquot celebriores è Sacris Bibliis desumptæ; item Decalogus, & Psalmi septem pœnitentiales; Hebraïcè, Græcè, & Latinè; unà cum Calendario; omnia in enchiridii formulam redacta: *apud Jacobum Gazellum, sub insigni Invidiæ, è regione gymnasii Cameracensium.* 16. Paris. 1544.

S. EPIPHANII Constantiæ Episcopi OPERA GRÆCE: *sumptibus & curâ Joannis Hervagii.* fol. 17. *Martii.* . . . Basil. 1544.

Ejus-

(*a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m,*) Long. Bibliothec. Sacr.

Ejusdem eadem Latinè, per Janum Cornarium Medicum versa, atque Basileæ (*a*) excusa; quibus accessit ejusdem Epiphanii Historia de prophetarum vitâ & interitu, Latinè, Albano Torino interprete (*b*); & ejusdem Epistola ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum, Latinè, D. Hieronymo interprete: *sub signo hominis sylvestris, viâ ad D. Jacobum.* (*c*) fol. *Absolutum est hoc insigne opus Mense Martio.* Paris. 1544.

D. Basilii magni de instituendâ studiorum ratione, & quæ utilitas capi queat ex Gentilium librorum lectione, oratio parænetica ad nepotes suos; locis quamplurimis è Græco restitutis, ab aliis partim corruptis, partim omissis; Latinè: *apud Matthæum Davidem è regione gymnasii ab Ave Mariâ.* (*d*) 8. *Mense Augusto.* . . Paris. 1544.

D.

(*a*) Anno 1543. fol. edente Oporino. Consule Fabric. Bibliothec. Græc. Lib. V. cap. 11. pag. 418.

(*b*) Prodiit Græcè & Latinè apud Andr. Cratandrum. Basileæ. 1529. 4.

(*c*) *D. Joanni Friderich Saxoniæ Duci* &c. *Janus Cornarius Medicus Physicus Francoforden. S. D. Quum Deus ita voluerit, ut jam biennium D. Basilium Latinis hominibus legendum converterim, & intrà unius anni spatium totum opus absolverim, trium usus exemplarium collatione* &c. *insignem item Theologum Epiphanium aggressus, etiam ipsum in Latinam linguam transtuli.* ——— *propter operis raritatem, quod in hunc diem neque Græcè neque Latinè typis excusum est.* &c. *Unicum exemplar secuti, quod potuimus, præstitimus, ut Epiphanius Latinè legatur.* &c. *Philippus Melanchthon, quo & præceptore & amico per multos jam annos usus sum, opus hoc* [Epiphanii de Hæresibus] *ita probavit, ut id primum à Joanne Langio Erfordiensi impetrârit. Deinde ad industrium virum Ioannem Oporinum utrâque linguâ Professorem clarum miserit, quò illius & Roberti Chimerini industrii typographi operâ Græcè ederetur. At hi ambo ut meliùs de Latinâ linguâ & de studiosis Græca non assequentibus mererentur, persuaserunt mihi, ut post Basilii conversionem à me factam etiam hoc Epiphanii opus aggressus sim, & intrà nonum mensem in Latinam linguam transtulerim. Atque hoc extra professionis Medicæ, in quâ jam per viginti annos versor, rationem.* &c. *Hæc omnia recensenda putavi, ut declarem, quàm vellem omnino Celsitudine tuâ dignum hoc opus videri, quod post inscriptum eidem C. T. Græcum* * *Dioscoridem, post tredecim jam annorum tempus tandem C. T. offerre statui. Non quòd nihil interim sit à me editum: sed quòd quum multa à nobis sint è Græcis ad Latinos conversa; quàm multa nemo unus ab hominum memoria in Latinam linguam de Græcis transtulit, atque hæc è diversis doctrinarum generibus, Philosophiâ, Physicâ, Medicinâ, ac Theologiâ, nullum opus æquè C. T. decere visum est, velut hoc Epiphanii scriptum Quum enim acerrimus sis in opprimendis recens enatis hæresibus* &c. *Francoforda ad Mœnum. Calen. Novem. M. D. XLIIII.*

(*d*) Hæc editio diversa est ab illâ quæ in 8 1543. Parisiis prodiit *apud Ludovicum Grandinum juxta D. Stephanum Montanum.*

* Dioscorid. Græc. apud Jo. Bebelium, Basil. 1529. 4. curâ Jani Cornarii. *Fabric. Biblioth. Græc. lib. 4. cap. 3. pag. 96.*

D. Hilarii Pictavorum Episcopi Lucubrationes: *ex officinâ Carolæ Guillard* (*a*) fol. . Paris. 1544.

D. Clementis Opera, quæ ad hunc usque diem extare comperta sunt; scil. Recognitionum libri decem, & quinque Epistolæ, interprete Rufino Torano Aquileiense; item Canones Apostolorum, Græcè, cum duabus Latinis versionibus, alterâ Gregorii Haloandri; item selectissimæ vetustissimorum præsulum Epistolæ ad fidem veterum exemplarium Victorinorum restitutæ: *apud Ioannem Roigny; excudebat Carola Guillard.* (*b*) fol. . . . . Paris. 1544.

Eusebii Præparatio Evangelica, Græcè: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. . . . Paris. 1544.

Ejusdem

tanum in Signo galli, è regione gymnasii de l'Ave Maria. At Matthæus David suæ editioni præfixit idem insigne, idémque lemma typographicum, quod Ludovicus Grandinus; situ tamen tum hujus, tum illius nonnihil mutato.

(*a*) Hanc editionem rariùs obviam esse observat clariss. Fabricius in Biblioth. Latin. Vol. 3. pag. 414. Hanc curavit Ludovicus Miræus, in cujus ad Michaelem Scutarium Epistola leguntur hæc: *affirmare tibi posse videor elaborâsse me magnopere, ut hic noster Hilarius omnium, qui hactenus typis excusi sunt, emaculatissimus prodiret collatis multis variìsque exemplaribus manuscriptis (quibus plus autoritatis ob antiquitatem, an fidei ob synceram priscámque illam scribendi rationem passim & constanter observatam inesse tu dubites) præterquam quòd librariorum vulnera sexcenta, quæ fuerant ab Erasmo curata, sed quæ recrudescere posse viderentur, novâ iterum ceu cicatrice aut splenio contexuimus. Adhac librum de essentiâ Patris & Filii adversùs hæreticos, quem nobis suppeditavit illa instruct. vetustissimáque D. Victoris ad muros Parisien. Bibliotheca, jam primùm typis excusum attexuimus. Huic successerunt ejusdem Hilarii ad D. Augustinum Epistola duæ; altera de reliquiis Pelagianæ hæreseos; altera de aliquot quæstionibus. Item carmen in Genesim, quanquam nonnullis locis depravatum non potuerimus restituere, quoniam unicum nobis erat exemplar. Neque verò integram authoris hujus restitutionem spondemus; id quod & singularis ac divinæ propè mentis, nedum nostri inexhausti laboris est. Hoc sanè tantùm à monachis, canonicis collegiatis, cœnobiis, quorum peculiare munus est juvare rem Ecclesiasticam, quibúsque instructissima omne genus autorum Bibliotheca à majoribus suis relicta sunt, postulamus, ut si qui integriora exemplaria apud se, cum tineis, blattis, situ, squalore neglecta delitescant, prodant.* &c.

(*b*) Præmittitur in tituli paginâ hæc monitio; *lege, si libet, ὦ δεισιδαιμόνιξ, & fateberis non nudius tertius natas caremonias, sed jam indè ab Apostolis ad nos usque per manus devenisse.* Deinde Jo. Sichardi ad Bernardum Tridentinum Episcopum Epistola: —— *Quæ hodie in vetustiss. Bibliothecis supersunt exemplaria, quorum duo omnino licuit per sesquimestrem illam excursionem videre, unum Basileæ, quo usi sumus commodato, alterum Schonaugiæ, nullas habebant capitum sectiones, & Clemens ipse in X. libros totum volumen digesserat, id quod ex fine tertii libri facile est videre.* &c. *Mihi non videtur verisimile Rufinum virum, nequid addam præterea, magnum potuisse adduci, ut Latio donaret librum, quem vidisset parum dextre ab eruditioribus accipi, aut cui dignitatis sua ratio non jam antè constaret.* &c.

Ejusdem, ac Socratis, Theodoriti, Theodori, Sozomeni, Evagrii, Historia Ecclesiastica Græcè: *ex offic. Roberti Stephani.* fol. *Prid. Cal. Iul.* . . . . . . Paris. 1544.

Raban. Maurus in Ecclesiasticum: *apud Simonem Colinæum.* (*a*) fol. . . . . Paris. 1544.

Le Miroüir de la vraye Religion, par Antoine Caracciolo, natif de Melphe, Abbé de S. Victor à Paris: *chez Simon de Colines.* (*b*). 16. Paris. 1544.

Phrases divinæ Scripturæ, per Bartholomæum Westmerum: *apud Joannem Roigny.* (*c*) 1. Paris. 1544.

Alberti Patavini Eremit. Augustin. Sermones à dominica in Passione usque ad dominic. prim. post Pascha: *apud Audoënum Parvum.* 8. Paris. 1544.

Venerabilis Bedæ operum tomi tres: *apud Audoënum Parvum: excudebat Antonius Jurianus.* fol. . . . . . Paris. 1544.

Joan. Royardi ordin. Minor. Homiliæ in omnes Epistolas feriales Quadragesimæ juxta literam: *apud Audoënum Parvum; typis Renati Aprilis.* 8. . . . . . Paris. 1544.

Ejusd. Enarratio Passionis Christi secundùm utriusque Testamenti Scripturas: *apud Aud. Parvum; typis Ren. Aprilis.* 8. . . Paris. 1544.

Vitæ Patrum per Georgium Majorem: *per Petrum Scitz.* 8. . . . Wittenberg. 1544.

Budæi Forensia: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. . . . . . . Paris. 1544.

Hippocratis Jusjurandum; de arte; de antiquâ Medicinâ; medico; Græcè & Latinè; interprete Joanne Gorræo, cum ejus brevibus Scholiis: *apud Christianum Wechelum, sub scuto* *Ba-*

(*a*) Bibliothec. Cordesian. p. 4.
(*b*) Bibliothec. Tellerian. p. 92. & la Croix du Maine: sed du Verdier, sans datte.
(*c*) Bibliothec. Cordesian. p. 25.

Basiliensi, in vico Jacobaeo; & sub pegaso, in vico Bellovacensi. (*a*) 4. . . . Paris. 1542.

Galen. de purgantium medicaminum facultate; de his quos purgare oporteat; de ptisanâ; Latinè; interprete Joanne Pollto: *apud Christianum Wechelum.* 4. . . . Paris. 1544.

Galen. de motu musculorum libri duo cum Scholiis; septimi libri de usu partium pars in impressis omissa; & Hippocrat. de pharmacis liber unus; Græcè, curâ Joannis Caii Britanni: *apud Hieron. Frobenium & Nicol. Episcopium.* (*b*) 4. Basil. 1544.

Galen. de placitis Hippocratis & Platonis; de comate apud Hippocratem; de Medicinis succedaneis; de Anatomicis administrationibus; Græcè; curâ Joannis Caii Britanni: *apud Hieron Frobenium & Nic. Episcopium.* (*c*) 4. Basil. 1544.

De arborum, fruticum, herbarumque nominibus, tam Latinis quàm Græcis, ex variis & receptis authoribus, cum Gallicâ eorum appellatione:

(*a*) *Petro Castellano Tutelensium Episcopo Jo Gorraeus S. P. D. —— à prioribus libris exorsus sum, qui veluti proœmium sunt reliquorum omnium: atque in iis periclitari malui, quàm aliis qui ad morborum curationem pertinent —— Nec verò iis priùs manus admovere decrevi, quàm nactus sim codices magis emendatos, quos tu facilè potes suppeditare ex regis Christianiss Bibliothecâ* &c. *Si versionem istam à te probari intellexero, non priùs ab incepto opere desistam, quàm praecipuam librorum Hippocratis partem in Latinam linguam convertero. Vale.*

(*b*) *Antonio Dennео Regi Britanniae à secretiori cubiculo Joannes Caius S. D. —— Nihil aequè cupiam atque ——* tuum *animum tantâ virtute donatum, quem Gualterus Buclerus reginae nostrae Secretarius, vir ad virtutem atque literas natus, magnificè praedicare solet, perspectum cognitúmque habere; praesénsque venerari,* &c. *Tuo studioso nomini addiximus hos Galeni & Hippocratis libros, quorum alios nostrum saeculum nunquam vidit, alios non nisi depravatos & corruptos vidit.* &c. *Quo animo optârim esse eósque optimos Galeni & Hippocratis libros apud se asservant: ut planè abscondant & sepeliant* &c. *Buclero nostro ex me salutem dicito; jubetóque ut literarum illa ornamenta Henricum Knellum, Richardos Morosinum & Scelleum meo salutet nomine. Vale. Basileae, 6 Cal. Julias.* 1544.

(*c*) Joan. Caii de libris propriis, in 12. Londin. 1570 pag. 6.] *Conscripsimus Commentarios in Galeni libros Graecos novem περὶ ἐγχειρήσεων ἀνατομικῶν & duos περὶ μυῶν κινήσεως, quos in Italiâ castigavimus ad vetustum quendam librum, cujus mihi copiam fecit Lazarus Bonamicus per ea tempora humaniorum literarum Graecae & Latinae linguae Patavii Professor publicus. —— Inquirendo inveni aliud exemplar Bessarionis Graecum in Bibliothecâ S Marci Venetiis, quod aliquot locis juvit.* pag 7. *Postquam in Britanniam venerim, nactus sum aliud exemplar περὶ ἐγχειρήσεων Joannis Clementis Angli, probi viri & singularis Medici, & alterum Thomae Linacri, hominis praecellentis judicii.* &c.

latione: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *VIII. Id. Aug.*	Paris	1544.
Platonis Timæus, vel de Naturâ, Latinè, Marsilio Ficino interprete: *apud Jacobum Bogardum.* 4.	Paris.	1544.
Ejusdem Epistolæ, Græcè, & Latinè seorsim, eodem interprete: *apud Jacobum Bogardum.* 4.	Paris.	1544.
Aristotelis, περὶ ἑρμηνείας libri duo, Latinè: *apud Simonem Colinæum.* 8 . .	Paris.	1544.
Ejusd. Topicorum libri octo cum duobus Elenchorum, Boetio Severino interprete; *apud Simonem Colinæum.* (*a*) 8 . .	Paris.	1544.
Ejusd. de cœlo liber primus, Græcè: *apud Christ. Wechelum.* 4. . . .	Paris.	1544.
Porphyrii Prædicabilium liber, Latinè; & Aristotelis Categoriæ, Latinè; Boetio Severino interprete: *apud Simonem Colinæum.* 8. .	Paris.	1544.
Simplicii Commentarii in VIII. Aristotelis libros de Physico auditu, Latinè: *apud Joannem Roigny.* (*b*) fol.	Paris.	1544.
Joannis Grammatici Philopini Commentarii in posteriora Aristotelis Analytica, Latinè: *apud Ioannem Roigny.* (*c*) fol. . .	Paris.	1544.
Platonis Axiochus & Hipparchus, Gallicè, Stephano Doleto interprete. (*d*) 12. .	Lugdun.	1544.
Ejusd. Apologia Socratis, Græcè: *apud Iacobum Bogardum.* 4. . . .	Paris.	1544.
Plutarchi de placitis philosophorum libri quinque, Græcè; ad Aldinam editionem codicémque vetustissimum manuscriptum emendati; addita		

est

(*a*) Ad calcem, *excudeb. Sim. Colinæus* 1545.
(*b*, *c*,)Bibliothec. Cordesian. p. 388. 389.
(*d*) Fabric. Bibliothec. Græc. lib. 3. cap. 1. pag. 39.

est Gulielmi Budæi interpretatio Latina: *apud Iacobum Bogardum.* 4. . . . Paris. 1544.

ARCHIMEDIS Opera, quæ extant, omnia, nunc primùm & GRÆCE & LATINE in lucem edita, cum EUTOCII Ascalonitæ Commentariis Græcè & Latinè nunquam antea excusis: *per Ioannem Hervagium.* (*a*) fol. . Basil. 1544.

Oront. Fin. Quadratura Circuli; de Circuli mensurâ & ratione Circumferent ad Diametr. de multangul. & regular. fig. de inveniend. longitud. different. & planisphær. geographic. *apud Simonem Colinæum.* fol. . . . . Paris. 1544.

Ejusd. Arithmetica Practica, in compendium per authorem ipsum redacta, multísque accessionibus locupletata: *apud Simonem Colinæum.* 8. Paris. 1544.

Ejusdem in sex priores Euclidis elementorum libros demonstrationes, recèns auctæ & emendatæ; unà cum ipsius Euclidis textu Græco, & Latinâ Barthol. Zamberti Veneti interpretatione: *apud Simonem Colinæum.* fol. . Paris. 1544.

Georgii Trapezontii Dialectica: *in officinâ Simonis Colinæi.* 8. *XXII. Aprilis.* . . Paris. 1544.

Dialecticæ methodus Patritio Todæo Scoto authore: *prostat in ædibus Simonis Colinæi.* (*b*) 4. *Mense Octob.* . . . . Paris. 1544.

Petri Ruffi Druydæ Dialectica, nuper ab authore eodem emendata; secunda editio: *apud Petrum Gromorsum.* (*c*) 8. . . Paris. 1544.

Joannis Noviomagi de Numeris libri duo: *Excudebat Ioannes Gymnicus.* 8. . . Colon. 1544.

Flavii JOSEPHI Opera, GRÆCE: *apud*

Hieronym.

(*a*) De hâc editione dictum est priùs; Annal. Typographic. Tom. 2. pag. 375.

(*b*) Ad calcem, *Excudebat Parisiis Gulielmus Bossozelus impensis Reginaldi Calderii anno* 1544.

(*c*) Ruffi Epistola D. I. Gelidæ Gymnasiarchæ Scholarum Cardinalis inscripta, ex Remeis ædibus 1544. Nonas Oct. datur.

Hieronym. Frobenium & Nicol. Episcopium. (*a*). fol. Paris. 1544.

Herodoti Clio & Euterpe, Græcè: *apud Christianum Wechelum.* 4. . . . . Paris. 1544.

Salluſtius de conjurat Catilin. & bello Jugurth. & Porc. Latr. contra Catilin. & fragment. ex hiſtor. Salluſtii: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. Paris. 1544.

Herodian Hiſtor. Latinè, Politiano interprete: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IX. Cal. Iun.* Paris. 1544.

Cæſar. Commentar. cum picturis Galliæ ac Pontis in Rheno &c. cum deſcriptione veterum Galliæ locorum: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*b*) 8. Paris. 1544.

Eutropii Epitome belli Gallici; cum Henr. Glareani in Commentarios Cæſar. de bell. Gallic. & Civil. annotationibus; & nominibus Gall. popu-

(*a*) *Ad Diegum Hurtadum Mendozam, apud Senatum Venetum, Legatum Cæsarium, Arnoldi Peraxyli Arlenii præfatio.* —— *Labores infinitos ac sumptus maximos in exquisitissimos inventúque rarissimos codices insumpsisti: quos tum in Italiâ tum in Græciâ defossos quasi thesauros aliquos eruendos ac in tuam pulcherrimam Bibliothecam deferendos curâsti: quam —— cum omnibus etiam studiosis piisque hominibus cupis habere communem* &c. *operæ pretium me facturum existimavi, si ex egregiâ illâ tuâ Bibliothecâ alios quidem aliàs, nunc Flavium Josephum clarissimum ac præstantissimum historicum quasi flosculum ex amœnissimo quodam horto delibarem.* &c. *Posterior pars* ἀρχαιολογίας *ita multis mendis confusa & incuriâ quâdam librarii vel imperitiâ deformata erat, ut ad veram præstruendam lectionem nullum laborem sufficere experti fuissemus, nisi epitomen, quam ante annos aliquot Romæ mecum comportaveram, adhibuissemus; è cujus collatione multa suæ dignitati reddita, nonnulla quæ prætermissa fuerunt restituta, beneficio inprimis ac operâ Sigismundi Galenii; qui vir humanitate, & virtute, & mirâ ingenii laude præditus, & disciplinâ exquisitarum literarum eruditissimus, assiduitate, labore ac omni diligentiâ perfecit, ut omnia prodirent castigatissima. In bello Iudaïco ac reliquis minus negotii habuimus, propterea quod & nostra exemplaria accuratiùs erant descripta, & alia insuper nobis suppeditata à præstantissimis doctissimisque viris Ioanne Croto ac Petro Gillio; quâ in re & studium suum nobis probaverunt, & summum erga literas amorem declaraverunt.* &c. *Venetiis, quarto Nonas Mart. M. D. XLIIII.* Huic editioni præfixum Caroli V. Imper. privilegium laudat Hieron. Frobenium & Nicol: Episcopium, quod hanc *Iosephi historiam Græcam suis impensis diligenter & accuratè procudendam susceperint, nonnullósque alios ejusdem linguæ authores hactenus nunquam evulgatos, quos magnâ parte describendos curârunt, in lucem proferre statuerint.*

(*b*) *Rob. Stephanus lectori. Ne fortè silentio nostro nihil præter aliorum editionem attulisse videamur, hoc tantum testari satis visum est, veterum codicum auxilio, & amicorum, eorúmque non quorumlibet, sed qui in emendandis veteribus tum Græcis tum Latinis judicio pollent, quive nobis, Reip. nomine siquid illis otii à suis datur negotiis, in ejusmodi rebus operam dare solent, multa esse in hôc quoque auctore restituta, quæ illis sunt aliquando nominatim edito libello indicaturi. Vale: & nos juva, quantum potes.*

populor. urb. fluvior. mont. vulgari linguâ redditis: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. . Paris. 1544.

Dionis Caſſii Nicæi Cocceius Nerva, Trajanus Nerva, Adrianus, Conflagratio Veſevi, Latinè, Georg. Merulâ interprete; Ælius Spartianus, Julius Capitolinus, Ælius Lampridius, Vulcatius Gallicanus; cum Jo. Bapt. Egnatii annotationibus: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *Idibus Iun*. . . . . . Paris. 1544.

Trebellius Pollio, Flavius Vopiſcus, cum Egnatii annotationibus; Sext. Aurel. Victor; Pomp. Læti compend. hiſtoriæ Romanæ; Egnatius de principibus Romanorum: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *VI. Id. Iul*. . . Paris. 1544.

Sext. Aurel. Victor: *apud Simonem Colinæum*. 8. . . . . Paris. 1544.

Plin de Vir. illuſtrib. & Sueton. de claris Grammatic. & Rhetor. & Jul. Obſeq. de prodigiis: *ex officinâ Roberti Stephani* 8. . Paris. 1544.

Flor. de geſt. Romanorum; Sext. Ruffi Epitom. de hiſtor. Romanâ; Meſſal. Corvin. de progenie Auguſti: *ex officinâ Michaelis Vaſcoſani*. 4. . . . . . Paris. 1544.

Ammiani Marcellini libri, à decimo quarto ad trigeſimum primùm, nam XIII. priores deſiderantur; Quanto verò caſtigatior hic ſcriptor nunc prodeat ex Hieronymi Frobenii (*a*) Epiſtola,

(*a*) *Hier. Frobenius Philologis omnibus S. D. Ioannes Frobenius pater felicis memoriæ meus, quanto animi ardore totus huc incubuerit, ut authores lectu dignos vel ab interitu revocaret, vel à mendis, quibus ætas illa rudior contaminarat omnia, vindicaret, arbitror nemini ſtudioſorum ignotum eſſe: quare factum eſt, ut hæredibus ſuis plus famæ reliquerit, quàm pecuniæ. Hujus animum atque induſtriam nos non ſolùm æquare, verùm etiam ſuperare pro noſtra quidem virili conamur. Dedit ille* * *tum, ut licuit, Ammiani Marcellini rerum geſtarum libros tredecim. Nos caſtigavimus, lacunas aliquot explevimus ſcribarum incuria prætermiſſas, & in his verſus interdum integros reſtituimus, Græca omnia, quæ vel prorſus aberant, vel ſic aderant, ut fruſtra adeſſent, quum vix à Sibylla quid eſſet ſcriptum divinari poſſet, repoſuimus. Nihil autem horum ex inani conjectura, quæ ſæpe fallit, dum in ſuo quisque commento ſibi pulcher eſt, ſed*

* Anno 1518.

ftola, quam hâc de causâ addidimus, cognosces; librum trigesimum primum, qui in exemplari Frobeniano non habetur, adjecimus ex codice Mariangeli Accursii: *ex officinâ Roberti Stephani.*
8. *XVI. Cal Iun.* . . . Paris. 1544.
Corn.

sed ex fide vetusti codicis. Non fugit nos, ab utrisque peccari, tum ab iis, qui nimiùm fidunt manu descriptis codicibus, quasi protinus rectum sit, quicquid in illis invenitur; tum ab his, qui de suo capite mutant, adimunt, addunt, quod libet. Nos, quanquam inter Scyllam & Charybdim medium cursum tenere studuimus, tamen in priorem partem maluimus esse proniores. Excusatiùs enim peccat, qui ductu labitur alieno, quàm qui seducit alios. Sed de his esto docti lectoris judicium. Illud mihi videor meo jure bonâque conscientiâ pollicere posse, hactenus Ammianum nunquam editum fuisse castigatius. His adjunximus libros quatuor à vigesimo sexto usque ad trigesimum, antehac à nemine typis excusos. &c. *In hâc provinciâ strenuam ac fidelem operam novis navavit vir utriusque literaturæ non vulgariter callens emunctæque naris Sigismundus Gelenius. Exemplar manu descriptum gratis & alacriter suppeditavit egregius princeps Abbas Hirsfelden.* &c. *ex ædibus nostris Basileæ Calen. Julii Anno M. D. XXXIII.* Audiamus jam, quid Henricus Valesius hujus historici editor anno 1536. in suâ ad lectorem præfatione dixit. *Prima Marcellini editio Romæ prodiit M. CCCC. LXXXIV cui præfuit A. Sabinus poëta laureatus. Hæc, utpote nondum exortâ Criticorum natione, omnium fidelissima est. Nævos enim exemplaris sui & lacunas servat omnes. Hanc secuta est Bononiensis anno 1517 quam curavit P. Castellus vir nec ingenio nec judicio ullo præditus. Ac nescias, utrùm stuporem hominis mirari magis an audaciam atque impudentiam debeas. Nam neque ullum codicem manuscriptum consuluit; & conjecturæ adeò infœliciter indulsit, ut monstra quædam ac deliria in Marcellini libros intruserit. Denique lacunas omnes, quæ in editione Romanâ fideliter expressæ fuerant, ipse insertis vocabulis explevit, aut ita coire fecit, nullum ut vestigium lectoribus relinqueretur. Itaque hæc editio omnium ferè errorum, qui in Marcellini libris occurrunt, seminarium meritò dici potest.* —— *Huic, anno post, successit editio Basiliensis à Joanne Frobenio excusa, quæ Bononiensem illam duntaxat expressit. Tandem verò anno M. D. XXXIII. editiones duæ prodiere: prior Augustæ Vindelicorum, mense Maio, emendata à Mariangelo Accursio; posterior Basileæ apud Hier. Frobenium, Calendis Julii, cui præfuit Sig Gelenius. Utraque porrò ex scriptorum codicum fide & emendata & aucta Nam Accursius libros quinque postremos, qui in superioribus editionibus deerant, ex suo codice primus adjecit. In editione verò Gelenii, qui Hirsfeldensi MS. exemplari usus est, ultimus liber cum extremâ tricesimi paginâ desideratur.* —— *Erat in utroque horum virorum magna doctrina: sed in Gelenio major quædam ingenii vis, & judicium acrius fuit. Quod cùm multi præclari labores illius viri testantur, tum maximè interpretationes Latinæ Dionysii Hallicarnassei, Appiani, Philonis, Josephi, Origenis, & aliorum. Sed & Ammiani Marcellini historiæ ab eo editæ id ipsum abunde testantur. In quibus plurima acutè & ingeniosè emendavit; & insignem paginarum transpositionem, quæ in MSS omnibus codicibus reperitur, & in editione extat Accursii, mirâ dexteritate restituit Quamobrem ejus viri nomini libenter hoc laudis impertimus, neminem adhuc extitisse, qui de historiâ Marcellini meliùs meritus sit. Editio Roberti Stephani (1544)* ad exemplar Gelenianæ expressa est. Has secuta est Editio Frobenii anno M. D. XLVI. in quâ ultimus liber adjectus, & quidam loci à nescio quo emendati sunt, ope editionis Augustanæ, ut equidem censeo. Hanc editionem Basiliensem anni 1546. Henrici Stephani (1568.) Gryphiique (1552.) editiones instar archetypi secutæ sunt.* Valesius tamen aliquoties multa à Sig. Gelenio fuisse addita (*conjecturâne an ex fide codicis scripti, incompertum habet*) conqueritur. Lege, ejus notas in initio libri vigesimi secundi.

Corn. Taciti Annales, ex editione Rhenani: *in officinâ Frobeniana.* fol. . . Basil. 1544.

Fenestell. de Magistratib. & Sacerdot. Roman. *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. . . . Paris. 1544.

Paul. Æmyl. de gestis Francorum: *Imprimeb. Michael Vascosanus sibi & Iohanni Roigny.* fol. Paris. 1544.

Cl. Martii Aretii patricii Syracusani Cæsar. Majest. Historiographi Chorographia Siciliæ; Dialogi, & elegiæ: *apud Henric. Petrum.* 8. Basil. 1544.

Descriptio brevissima priscæ Romæ: *apud Cominum de Tridino Montisferrati.* 8. . Venet. 1544.

Vie des Hommes Illustres, les opuscules Morales de Plutarque; quatre volumes: *par Michel Vascosan.* (a) fol. . . . Paris. 1544.

Oratio de Sententiâ Christianissimi Regis scripta ad imperii ordines Spiræ; item adversus Jacobi Omphalii maledicta pro Rege Christianissimo defensio; utraque Latinè & Gallicè; hæc Simone Brunello interprete; Responſe à une Epistre envoyée de Spire, par un Secretaire Alemand à ung Serviteur du Roy Tres Chrestien, avec une aultre Epistre des choses faictes puis quatre ans en l'Europe; singula hæc seorsim excusa: *in officinâ Roberti Stephani.* 4. Paris. 1544.

Cice-

(a) Caille. pag. 102. Ubi tamen vitium suspicor esse typographicum: nam Vascosanus Gallicè impressit ter Plutarchi vitas anno 1559. in fol. anno 1565. in fol. & anno 1567. in 8. quæ vocatur editio tertiâ; ter itidem Plutarchi Moralia, anno 1572 in fol. anno 1574. in 8. quæ vocatur editio secunda; & anno 1575. in fol. quæ editio vocatur tertia. Nullus ergo vel horum vel illarum editioni anno 1544 relinquitur locus. Præterea Jacobus Amyot interpres suam translationem illarum dedicavit Regi Henrico II. anno 1558. & horum, Carolo IX. duodecim pòst vel tredecim annis; (utì ex Epistolis dedicatoriis constat); at anno 1544. regnabat adhuc Franciscus I. Henrici II. pater. Alius porrò locus est in paginâ 102. supradictâ, ubi typographum lapsum fuisse puto, [*Vascosan —— l'un des plus celebres & des plus renommez Libraires & Imprimeurs de Paris, tant pour son sçavoir, que pour le choix qu'il faisoit des bons livres, qu'il imprimoit en leur derniere perfection, comme on le peut voir par Diodore Sicilien, & par beaucoup d'autres de l'année* 1530.] nam Gallica Diodori Siculi versio à Jacobo Amyot Henrico II. dedicata ex Vascosani prœlo anno 1554. prodiit; nec ullum adhuc librum à Vascosano ante annum 1532. excusum comperi.

Ciceronis Opera : *ex officinâ Roberti Stephani.* (*a*) 8.	Paris.	1544.
Ciceronis de Oratore Dialogi tres : *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (*b*) 4.	Paris.	1544.
Ejusd. Oratio in L. Pisonem, Q. Asconii Pædiani, & Jacobi Omphalii Commentariis illustrata : *apud Joannem Roigny.* 4.	Paris.	1544.
Ejusd. Oratio pro M. Cælio, Joannis Tisli-ni, Barth. Latomi, & Phil. Melanchthonis Commentariis illustrata : *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1544.
Ejusdem Actionum in C. Verrem liber III. IIII. V. VI. VII. singuli libri seorsim excusi : *in officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1544.
Ejusdem Orationes Philippicæ XIIII. Commentariis Franc. Maturantii, Georg. Trapezuntii, Phil. Beroaldi, Jo. Sturmii, Barth. Latomi, Christoph. Hegendorphini, & quibusdam Hieron. Ferrarii observationibus illustratæ: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (*c*) 4.	Paris.	1544.
Ejusdem de Naturâ Deorum libri tres : *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1544.
Ejusdem Cato, & Somnium Scipionis (seorsim) Græcè, ex traductione Theodori : *apud Iacobum Bogardum.* 8.	Paris.	1544.

Insti-

(*a*) Singula hujus editionis volumina non data sunt eodem tempore. *Orationum volumen primum* ; 14. *Cal. Mart.* 1543. *Secundum* ; 10. *Cal. April.* 1543. *Tertium*; 7. *Cal. Jul.* 1543. *Hieronymi Ferrarii emendationes in Philippicas* ; 10. *Cal. Aug.* 1543. *Philosophiæ volumen primum*; 1543. *Secundum*; 3. *Id. Sept.* 1543. *Pauli Manutii Scholia in Philosophiam* ; 1543. *Officia, Cato, Lælius, Paradoxa, Somnium Scipionis* ; 15. *Cal. Oct.* 1543. *Epistola ad Atticum, Brutum & Quintum fratrem*; 1543. (& ad calcem, 4. *Non. Januar.* 1544.) *In easdem Pauli Manutii Scholia*; 1543. *Epistolæ familiares*; 1543. (& ad calcem, *Non. Jan.* 1544.) *In easdem Pauli Manutii Scholia*; *Non. Jan.* 1544. *Rhetorica*; 1544.

(*b*) Vidi hujus editionis exemplaria; quæ in titulo exhibent Jo. Lodoici Tiletani insigne typographicum ; cum hâc subscriptione, *Apud Jo. Lodoicum Tiletanum.*

(*c*) In quibusdam hujus editionis exemplaribus, *Imprimebat Michael Vascosanus sibi & Ioanni Roigny.*

Institutiones Oratoriæ, anonymo authore : *apud Iacobum Bogardum.* 8. Paris. 1544.

Trois Oraisons de Ciceron, pour Marcellus, pour eslire Pompée Chef de l'Armée contre Mithridates & Tigranes, pour Ligarius ; traduites par Estienne le Blanc : *impr. par Simon de Colinez.* (*a*) 8. Paris. 1544.

Andreæ Alciati Emblematum Libellus, vigilanter recognitus, & ab ipso jam authore locupletatus : *apud Christianum Wechelum, sub scuto Basiliensi in vico Iacobæo, & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* (*b*) 8. Paris. 1544.

Heraclidis Pontici, qui Aristotelis ætate vixit, Allegoriæ in Homeri fabulas de diis, nunc primùm è Græco Sermone in Latinum translatæ Conrado Gesnero interprete, eodem etiam libello Græco adjecto, cum aliis (*b*) : *ex officinâ Ioannis Oporini.* 8. *Mense Septembri.* Basil. 1544.

Hesiodi

b. (*a*) *Philiberto Baboo Angolismen. antisti, Christianus Wechelus S. D.* —— *Delegi ex tantâ exercitationum Universitate artem excudendorum librorum, quam passim incultam & penè abjectam jacere cernebam. Vanus sim, nisi id quamplurima authorum monumenta typographorum injuriâ miserè contaminata palàm testentur. Testis & hic And. Alciati emblematum libellus, qui superioribus annis, idque authoris injussu, tam neglectè, ne quid gravius addam, apud Germanos invulgatus fuit, ut illius minuendæ existimationis ergo, à malevolis quibusdam id fuisse factum plurimi interpretarentur. Quam ob rem mearum partium esse putavi, ut novâ editione, & lectoribus consulerem, & notam Alciato negligentiâ prioris inustam, quantum in me quidem esset, eluerem. Quamquam autem Alciatus invitus fecit, ut studiorum suorum tyrocinia in manus hominum emitteret, quoniam tamen opus semel aliorum temeritate excusum supprimere vix erat integrum, facilè ab eo impetravi, ut ad limam revocaret* &c. *Mendas itaque, quibus undique scatebat, sustulit; plurima etiam retractavit & correxit ; addidit autem non pauca, ut eo authore nunc demum liber prodire videatur. Quod ad me attinet, pro viribus contendi, ut in formandis iconibus, quæ sanè in eo libello quamplurima sunt, neque laborem me ullum neque impensas subterfugisse quisquam jure objicere queat.* &c. *Lutetiæ ex officinâ nostra typographicâ, anno M. D. XLII.*

c. (*b*) Dion. Chrysostomi de Homero Oratio, Latinè, Conr. Gesnero interprete. Nonnulla Græcè ex Porphyrii acroasi, ex Clement. Alexandr. & aliis, ex Michaele Psello, & Joan. Tzetze. *Hæc omnia quondam*, ait Gesnerus, *Arsenius Monembasiæ Episcopus in unum fasciculum collegit, qui centonibus hujusmodi delectus est. Nam & Venetiis nuper apud quendam Græcum, qui se Arsenii affinem aiebat, satìs magnum volumen vidi, totum ex Io. Stobæi nostri collectaneis decerptum, ordine solùm inverso, quantum ex brevi tum temporis inspectione mihi judicare licuit. Quod ideo hic narro, ut, siquando fortè liber ille exiverit, ambitiosas hujusmodi fraudes aliena usurpandi pro suis studiosi intelligant.*

Hesiodi Opera Græcè & Latinè; adjectis iisdem Latino carmine partim à Nic. Vallâ, partim Bonino Mombritio versis; & Pyladæ Theogoniæ quinque libris: *per Ioannem Oporinum.* (*a*) 8. . . . . Basil. 1544.

Sophoclis Tragœdiæ Græcè, cum Scholiis Græcis: *ex officinâ Petri Brubachii.* 4. . Francof. 1544.

Euripidis Hecuba & Iphigenia in Aulide, ac Medea, in Latinum translatæ, hæc à Georgio Buchanano, illæ ab Erasmo Roterodamo: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 8. . . Paris. 1544.

Aristophanis Comœdia, Concionantes, Græcè: *apud Christianum Wechelum.* (*b*) 4. . Paris: 1544.

Hecu-

(*a*) Hanc editionem, quamvis nondum viderim, extare tamen comperio tum ex Fabric. Bibliothec. Græc. lib. 2: cap. 8. pag. 384. tum ex Jo. Oporini Epistolâ ad optimæ spei juvenem Joannem Rispach Tannensem, Basileæ, sexto Calendas Augusti, anno M. D. XLIIII. datâ; ex quâ libet quædam excerpere. *Quum*, inquit, *ante paucos aliquot annos ipse Hesiodi Opera ac Dies prælegissem studiosis juvenibus, quos tum fortè convictores habebam, illique calamis excepissent quædam, quæ postea pluribus etiam aliis certatim flagitantibus evulganda viderentur, minimè quidem obstiti*, &c. *Verùm nobis aliâ interim tempestate ab instituto cursu abreptis, ut iisce castigandis nullum omnino tempus suppeteret, cùm perire tamen illa qualiacunque studiosi isti nollent, ac seriò uti ea multorum usui consecranda curarem, instarent, facilè etiam eò me adduci passus sum, ac meam ipsis operam in hoc ipsum uti locarem, primam ferè, ex quo tempore isthôc officii genere mihi studiosorum juvenum animos devincire statueram, haud gravatim feci. Sed quia nimiùm aliis tum quoque rebus occupato, in reliquis Hesiodi opusculis idem præstare haud licebat, à doctis aliquot viris suppleri, quod deerat, curavi, adjectis etiam iisdem Latine carmine partim à Nic Vallâ, partim Bonino Mombritio elegantissimè versis* &c. *Sicque instructa illa simul unóque tanquam fasce comprehensa in lucem exire permisi.* —— *Vix paucis mensibus transactis, quia quæ pauciora principio edideramus exemplaria, tanto studiosorum desiderio non suffecissent, ad eadem sub prælum revocanda ac denuo publicanda hortantur quidam. Hic ego maturandam esse tantopere à multis desideratam rem arbitratus, quanquam ne tum quidem interesse mihi ei curandæ per alia quædam negotia liceret, uti ne differretur tamen effeci* &c. *Itaque parte jam confectâ reversi, operæ pretium duximus adjicere ejusdem cum Hesiodi Theogoniâ argumenti carmen Pyladæ, quinque libris, gentilium deorum ac heroum genealogiam comprehendentis.* &c. Hanc Epistolam legi præfixam alii Hesiodicorum operum editioni in 8. per Joannem Oporinum, nullo tamen anno addito, sed insertâ Hesiodici Clypei Latinâ metricâ versione per Joannem Ramum de Goes cum ejusdem Epistolâ nuncupatoria ad Nicolaum Olahum Episcopum Agriensem Hungariæ & Bohemiæ supremum Cancellarium datâ Viennæ Austriacorum, tertio Idus Maii, anno 1550.

(*b*) Plures, quæ hunc annum gerant, Comœdias nondum vidi. Sed notandum est omnes seorsim excusas à Christiano Wechelo prodiisse anno 1540. Aliæ verò, quæ annum diversum in titulo exhibent,

Hecuba d'Euripide, traduicte de Grec en Rhythme Françoise, dediée au Roy: *de l'Imprimerie de Rob. Estienne.* (*a*) 8. . Paris. 1544.

Julii Pomponii Sabini Grammatici eruditissimi in Virgilii opera Commentarii variâ multarum rerum cognitione referti, núncque primùm in lucem editi: *apud Ioannem Oporinum.* (*b*) 8. . . . . . Basil. 1544.

Ovidii Heroidum Epistolarum liber: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . Paris. 1544.

Horatii Poëmata; cum Nic. Perotti tractatu de metrorum generibus in odis Horatianis, & Servii centimetro, & variis lectionibus: *ex officinâ*

bent, viz. 1544. (utì hæc) vel 1550. utì Plutus) sunt ejusdem tamen editionis, utì ex collatione paginarum, ciphrarum, ac signaturarum constare cuivis poterit.

(*a*) Interpretis nomen non indicatur. In Bibliothec. Verdier. *Guillaume Bouchetel Secretairè des Finances du* Roy *François Premier à traduit de Grec en rime Françoise la Tragedie d'Euripide nommée Hecuba: impr. à Paris* 8. *par Robert Estienne.* 1550. At Franciscus à Cruce-Cœnom. in suâ Bibliothecâ aliter. *Lazare de Baif a traduit de Grec en Vers François l'Electra de Sophocle, impr. à Paris* 1537. *par Estienne Roffet, & l'Hecuba d'Euripide, impr. à Paris* 1550. *par Robert Estienne. Il n'a voulu mettre son nom à pas une de ses deux traductions, sinon qu'il se voit dans l'Electra, compris dans les lettres capitales d'un dizain; & dans l'Hecuba, par sa devise Latine seulement, qui est* Rerum vices.

(*b*) Hæc verba [*nunc primùm in lucem editi*] mira sanè videntur, si sequentes examinentur Epistolæ huic editioni præfixæ. *Ludovico Martorffo patritio Frankfordiano Ioan Oporinus S. D.* —— *Cùm hunc Iul. Pompon. Sabini in Virgilii opera Commentarium, ante menses aliquot, à D. Arnoldo Peraxylo, viro doctissimo asserendisque ab interitu veterum monumentis nato, essem nactus eúmque uti è tenebris tandem in lucem proferrem; amici aliquot instarent, tu mihi statim occurristi, cujus velut nomine publico studiosorum usui communicare illum possemus. Dignum sanè judicabamus Commentarium huncce, quem à situ quoque unà cum aliis vindicaremus* —— *ob minimè obscuram ejus brevitatem, haud postremam boni interpretis (nisi ubi dignus vindice nodus incideret) virtutem* —— & *quia non parum multis etiam locis ab aliorum omnium expositione ita variaret, ut ad multa hujus authoris loca temporum quidem injuriâ perversóque sciolorum studio depravata, & meliùs emendanda & intelligenda rectiùs, plurimum allaturus momenti videretur. Quanquam de hôc quidem quæ dici poterant, malumus ex eâ, quam huic nostræ subjunximus, ejus, qui primus illum velut ab Orco reduxit, Epistolâ, quàm nostrâ hâc intelligi. Unum tamen illud addere non gravabor, dignum esse Pomponium hunc, cujus etiam reliqua scripta, quibus à se T. Livium, Cor. Tacitum, Silium Italicum, & alios quosdam explicatos esse non uno in loco testatur, aliquando in lucem proferantur.* —— *Supra sexcenta loca per librarii incuriam corrupta emendavimus* &c. *Vale. Basileæ, Idibus Augusti, M. D. XLIIII.*

Daniel Gaietanus Petro Manna insigni Grammatices & Rhetorices propagatori S. —— *Hoc pignus* —— *non potui penes me*

ficinâ Roberti Stephani. (*a*) 8. *VII. Id. Mai.* Paris. 1544.

Martialis Epigrammata adjecta Græcarum vocum, quibus author utitur, interpretatione: *apud Simonem Colinæum.* 12. . . Paris. 1544.

Ejusdem Epigrammata, ab omni verborum obſcænitate expurgata, & in locos digeſta, ac plerisque in locis emendata per Conradum Geſnerum; cum tribus Geſneri de ratione hujus inſtituti Dialogis, & Jacobi Micylli Argentoratenſis annotationibus: *Excudeb. Froſchoverus.* 8. Tigur. 1544.

Catonis Diſticha, cum notis & Gallicâ Corderii interpretatione: *ex officinâ Rob. Stephani.* 8. Paris. 1544.

Meteora Joannis Joviani Pontani ad Lucium Franciſcum filium: *ex officinâ Mich. Vaſcoſani.* 4. Paris. 1544.

L'Arcadie de Jaques Sannazar, miſe d'Italien en François par Jehan Martin Secretaire du Cardinal de Lenoncourt: *ce Livre a été imprimé par Michel de Vaſcoſan, pour lui & Gilles Corrozet.* 8. Paris. 1544.

Le premier Livre de l'honneſte exercice du Prince, en vers François, par Jehan Breche de Tours: *impr. par Michel Vaſcoſan.* (*b*) 4. Paris. 1544.

Alphabetum Hebraïcum, & Ant. Cevallerii

Hebræi

me diutius continere, quin palàm facerem. Neque inficiabor, me ſæpe ac multum addubitaſſe, an impreſſoribus traderem: in quo ſola tui authoritas, ſiquid librarii vitio interciderit, pro ratione mihi apud omnes obtrectatores ſufficiet. —— *Adeſt itaque Pomponius Sabinus, vir noſtri temporis doctiſſimus: cujus exactiſſimum opus in Virgilium viri quanto diutius expectaverunt, impreſſoribus tradi, tanto fortaſſe juſtiùs movebuntur, qui citiùs illud idem non ediderim.* —— *Is eſt unus, qui in præclariſſimâ illâ ac feliciſſimâ Pii Pontificis ſecundi Academiâ optimas è ſitu literas in lucem cœpit aſſerere* —— *nec adhuc parcit quotidianâ antiquorum Græcorum uti conſuetudine* —— *& notas in æs & marmor inciſas ſcrutari* &c. *Vale.* 1486. *Data ex urbe Cremonâ, pridie Calendas Januarias.*

(*a*) Viſum eſt lectores monere, quòd in aliquibus hujus editionis exemplaribus mihi occurrerit paginarum ordo (in octernione C.) ſic transpoſitus & miſerè perturbatus:

Pag.	33. 38.	39. 36.	37. 34.	35. 40.	41. 46.	47. 44.	45. 42.	43. 48.
Signatura	C i	C iiii.	C iii.	C. ii.				

(*b*) Bibliotheq. du Verdier. & de la Croix du Maine.

Hebræi Professoris recognitione: *ex officinâ Rob. Stephani.* (*a*) 8. . . . . Paris. 1544.

Michlol R. David Kimchi, Hebraïce: *in ædibus Danielis Bombergii.* 8. . . Venet. 1544.

Grammaticæ Quadrilinguis (Gallic. Lat. Græc. Hebr.) Partitiones, authore Joanne Drosæo, in utroque jure Doctore: *ex officinâ Christiani Wecheli, sub scuto Basiliensi in vico Iacobæo.* 4. . . . . Paris. 1544.

Erotemata Chrysoloræ; de verbis anomalis; de formatione temporum ex libro Chalcondylæ; liber quartus Gazæ de constructione; de encliticis; monostich. sententiæ; Catonis gnomæ; Guarini erotemata; Græcè: *ex officinâ Fareâ.* 8. . . . . Paris. 1544.

Joannis Varennii Mechliniensis de accentibus Græcorum libellus; Emman. de Moschopul. de iisdem, Græcè; de Dialectis Græcis collecta ex Corintho, Joan. Grammatico, Plutarcho, atque aliis, per Hadrianum Amerotium: *apud Christianum Wechelum, sub scuto Basiliensi in vico Iacobæo, & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* 8. Paris. 1544.

Laur. Vall. Elegant. Lat. & de *Sui* & *Suus*; cum Epit. Bad. & Mancin. Lim. & annotat. Jo. Theodorici: *apud Sim. Colinæum.* 4. *Mense Septembri.* . . . . Paris. 1544.

Ejusdem libri alia editio (*b*) *apud Ioan. Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . Paris. 1544.

Modus examinandæ constructionis in Oratione, Johanne Pellissone Condriensi authore: *ex officinâ Rob. Stephani.* 8. *XV. Cal. Mart.* Paris. 1544.

De octo Orationis partium constructione libellus, postpositâ ad ejus enodationem accessio-

ne

(*a*) Almeloveen. de Vit. Steph. p. 16. & Bibliothec. Heinsian. part. poster. p. 109.

(*b*) Hæc est eadem ac præcedens, nisi quod Lodoici Tiletani Italico charactere, Colinæi Romano imprimatur; Theodori annotationes habeat Colinæus, non Lodoicus.

ne perbrevi : *apud Sim. Colinæum.* 8. . Paris. 1544.

Naturæ adverbiorum : *apud Sim. Colinæum.* 8. Paris. 1544.

Dictionariolum puerorum : *ex officinâ Rob. Stephani.* (*a*) 4. . . . . . Paris. 1544.

Les mots François selon l'ordre des lettres, ainsi que les fault escrire, tournez en Latin pour les enfants : *de l'Imprimerie de Rob. Estienne.* 4. *XV. Mars.* . . . . . Paris. 1544.

Index librorum omnium, quos suis typis excudit Christianus Wechelus : *sub scuto Basiliensi in vico Iacobæo, & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* 8. . . . . . . Paris. 1544.

Job, Hebraïcè, cum Commentario R. Isaac Cohen. (*b*) 4. . . . Constantinop. 1545.

Psalter. Hebr. Græc. Latin. (*c*) 8. . Basil. 1545.

Veteris ac Novi Testamenti Omnia, Græcè; innumeris locis nunc demum, & optimorum librorum collatione, & doctorum virorum operâ, multo quàm unquam antea emendatiora, in lucem edita : *per Ioannem Hervagium.* (*d*) fol. *Mense Martio.* . . . . . . Basil. 1545.

Psalterium Græcè. (*e*) 12. . . Venet. 1545.

Et *apud Wolphium Cephalæum.* (*f*) 24. Argent. 1545.

Idem Græco-Latinum, ad fidem veterum exemplarium, cum brevibus Psalmorum singulorum argumentis, & Calendario; item reliqua Bibliorum Cantica, Græcè & Latinè : *exemplaria prostant sub cruce albâ in vico Jacobæo; excu-*

debat

(*a*) *Excudebat Rob. Stephanus M. D. XLV. XV. Cal. Maii.*

(*b, c;*) Long. Bibliothec. Sacr.

(*d*) Ad calcem, *locorum aliquot diversa lectio, partim ex optimorum exemplarium collatione, partim observatione doctorum collecta.* Initio, Epistola Phil. Melanchthonis ad lectorem data *anno* 1544. *die* 25. *Novembris, quo Jerosolymæ erant instituta encænia, propter repurgatum eo die templum, ejecto idolo quod ibi Antiochus collocari jusserat. Oremus* (addit Melanchthon) *nunc quoque, à Deo simili fœlicitate repurgari templa, & restitui vera pietatis officia in pluribus. Gratum* (idem ait in hâc Epistolâ) *Deo faciunt & scriptores, qui versiones luculentas adornant; & typographi, qui edunt; & principes, qui hac studia fovent, nec impediunt, ut fit multis locis.*

(*e, f,*) Long. Bibliothec. Sacr.

debat Carola Guillard. (*a*) 12.	Paris.	1545.
Nov. Test. Græc. *per Hieron. Curionem.* (*b*) 4.	Basil.	1545.
Idem Græc. (*c*) 16.	Basil.	1545.
Idem Græc. charactere grandiori & magnifico ad Erasmicam quartam editum: *apud Hier. Froben. & Nic. Episcop.* (*d*) 8.	Basil.	1545.
Biblia Latina, ex veteri & novâ translatione, cum annotationibus; duob. Voluminib. *ex officinâ Roberti Stephani.* 8.	Paris.	1545.
Biblia Latina: *apud Jo. Giuntam.* (*e*)	Lugdun.	1545.
Et *apud Hugonem à Portâ.* (*f*)	Lugd.	1545.
Eadem, cum glossâ ordinariâ; 7. Vol. *apud Gaspar Trechsel* (*g*) fol.	Lugd.	1545.
Psalterium Latinum, cum tenoribus ad rectè pronuntiandum aptissimis: *apud Bonhomme.* (*h*) 8.	Lugd.	1545.
Idem. ex versione Hulrici Zwinglii. (*i*) fol.	Tigur.	1545.
Nov. Testam. Latin. 2. Vol. *ex officinâ Rob. Stephani.* 12.	Paris.	1545.
Harmoniæ Evangelicæ libri quatuor [*VIII. Cal. Maii.*] cum annotationum libro [*III. Non. Maii*] authore Andreâ Osiandro: *ex officinâ Rob. Stephani.* 12.	Paris.	1545.
Nov. Testam. Latin. *apud Joan. Barbæum.* (*k*) 26.	Paris.	1545.
Biblia Gallic. Genevens. *apud Sulpitium Sabon.* (*l*) 4.	Paris.	1545.

Nov.

(*a*) *Pio lectori.* —— Hunc librum *ut in manibus tuis emaculatior quàm antehac versaretur, contulimus ad fidem vetusti codicis Græci è divi Victoris ad muros Parisienses Bibliothecâ desumpti, adhibitâ familiari* καὶ κατὰ πόδας *è regione Latinâ interpretatione, quæ à mente Basilii, Chrysostomi, Hieronymi, cæterorumque, qui posteris Commentariorum aliquid in Psalmos reliquerunt, nihil dissideat: præfixis quoque singulis Psalmis argumentis non minùs dilucidis, quàm doctis juxtà ac piis. Tu si laborem nostrum, ut par est, minimè aspernaberis, conabimur obnixè, ut in cæteris sacrorum Bibliorum libris studium nostrum non desideres. Vale.*

(*b, c, d, e, f, g, h, i, k, l,*) Long. Bibliothec. Sacr.

Nov. Teſtam. Gallic. Genevens. *de Tournes*, *Rouille*. (*a*) 16. . . . . Lugd. 1545.

Biblia Germanica Lutheri; tertiò & ultimò à Luthero recognita cum gloſſis marginalibus & figuris: *apud Joannem Lufft*. (*b*) fol. . Witteberg. 1545.

Biblia Saxonica, 2. Vol. *apud Seeliſch*. (*c*) fol. Magdeb. 1545.

Biblia Belgica: *apud Vorſterman*. (*d*) fol. Antv. 1545.

Biblia Germanica, cum prologo Bullingeri, multis figuris ornata: *ex officinâ Froſchoverianâ*. (*e*) fol. & 4. . . . . . Tigur. 1545.

M. Anton. Flaminii in librum Pſalmorum brevis explanatio: *excudebat Joannes Barbæus*; *veneunt exemplaria apud Iacobum Gazellum*. 12. Paris. 1545.

D. Joan. Chryſoſtomi in omnes D. Pauli Epiſtolas Commentarii Latinitate donati, à multis mendis purgati, & recèns in tres tomos diviſi: *apud Ioannem Roigny*. 8. . . Paris. 1545.

Theodoreti Epiſcopi Cyri de Providentiâ Sermones X. Græcè, nunc primùm in lucem editi. (*f*) 8. . . . . . Romæ. 1545.

Rogardi Homiliæ in Evangelia feriarum Quadrageſimæ juxta literam: *apud Audoenum Parvum*; *typis Renati Aprilis*. 8. . . Paris. . 1545.

Canones Concilii provincialis Colonienſis anno 1536. celebrati; cum reformatione cleri, ſtatutis Synodal. & formulâ vivendi Canonicorum: *apud Ioannem Roigny*. 8. . . Paris. 1545.

En-

(*a*, *b*, *c*, *d*, *e*,) Long. Bibliothec. Sacr.

(*f*) *Nicolao Rodulpho Cardinali Nicolaus Majoranus S. D. Cùm Vaticanæ Bibliothecæ curam Pontif. Maximi juſſu recepiſſem, nihil mihi potius fuit, quàm ut libros, ſuperiorum temporum culpâ, negligentiùs habitos, ad certum ordinem revocarem Græcóſque perinde ac Latinos authores in quaſdam veluti claſſes deducerem* &c. *Theodoreti librum de Providentiâ Dei fortè reperi, hominis ad eum diem ne de nomine quidem mihi noti* &c. *Me dies aliquot ab hujus editione deterruit, quòd unicum tantùm extaret exemplar idque à ſitu & antiquitate adeò confectum, ut plurimis in locis legi vix poſſet* &c. *Romæ M. D. XLV. XV. Cal. Julii.*

Enchiridion Christianæ pietatis in Concilio provinciali Coloniensi editum : *apud Ioannem Roigny* 8. . . . . . Paris. 1545.

Le Promptuaire des Conciles de l'Eglise Catholique, par Jean le Maire de Belges : *de l'Imprimerie de Denys Ianot, pour Galiot du Pré.* Paris. 1545.

Procopius Gazæus in Octateuchum : *per Andream Gesnerum* (*a*) fol. . . Tigur. 1545.

SIBYLLINA ORACULA GRÆCE, cum Xysti Betuleii annotatiunculis : *ex officinâ Ioannis Oporini.* (*b*) 4. *Mense Martio.* . Basil. 1545.

Forensium Verborum & loquendi generum, quæ sunt à Gul. Budæo proprio Commentario descripta, Gallica de foro Parisiensi sumpta interpretatio ; item Græca aliquot verba forensia dicendíque genera, interdum Latinè, interdum Gallicè exposita ; & Gallicus forensium verborum index, cum Latinâ ex adverso interpretatione : *ex officinâ Roberti Stephani.* (*c*) fol. Paris. 1545.

Regalium Franciæ libri duo, authore Carolo Degrassalio : *apud Galeotum Pratensem.* 8. Paris. 1545.

Hippocratis libri de Geniturâ, & de Naturâ pueri, Græcè, & Latinè, Jo. Gorræo interprete, cum ejusdem annotationibus : *ex officinâ Michaelis Vascosani.* (*d*) 4. . . Paris. 1545.

Nicolai

(*a*) Bibliothec. Cordesian. p. 4.

(*b*) Præmittitur Betuleii Epistola nuncupatoria ad Thomam & Ambrosium Blauterum, Germanos fratres, alterum Reip. alterum Ecclesiæ Constantiensis præsides data ex Augustà Vindelicorum, 4. Cal. Novemb. ann. 1544. Subjicitur ejusdem Betuleii ad Joannem Oporinum Epistola (de quâ priùs). Ad Calcem libri, *Typographus ad lectorem. Absoluto jam huc usque opusculo, oblati nobis sunt à D Gilberto Cognato, viro & erudito & amico nostro singulari, diversarum Sibyllarum carmina aliquot, Latinitate jam olim donata, & ex vetustissimo codice descripta, quæ hìc subjicere operæ pretium duximus.*

(*c*) Rob. Stephanus lectori indicat hoc opus à Jo. Lucio Parisiensi fuisse procuratum, *homine pragmaticorum sui ordinis facilè principe, & Latinæ linguæ, assiduâ veterum authorum lectione, valde perito, & multorum annorum usu in causis exercitato.*

(*d*) *Henrico Valesio Delphinatium Brittonúmque Duci Jo. Gorræus S. F. Q. P. D.* —— *Superiore anno Hippocratis de arte Medicâ declamationem, & simul de antiquâ Medicinâ déque medico libellum in Latinam linguam vertendum susceperam, atque isto anno hos libros paulo difficiliores vertere aggres-*

Nicolai Magni de Medicis pulveribus libellus: *apud Simonem Colinæum.* (*a*) 8.	Paris.	1545.
Diſſectio partium corporis humani per Carolum Stephanum cum figuris à Stephano Riverio compoſitis: *apud Simonem Colinæum.* fol.	Paris.	1545.
Moralis Jacobi Fabri in Ethicen introductio, Judoci Clicthovei Commentario elucidata: *in ædibus Simonis Colinæi.* fol. *Menſe Septembri.*	Paris.	1545.
Priorum Ariſtotelis Analyticorum libri duo Boetio Severino interprete: *apud Simonem Colinæum.* 8.	Paris.	1545.
Poſteriorum Ariſtotelis Analyticorum libri duo eodem interprete: *apud Simonem Colinæum.* 8.	Paris.	1545.
Georgii Pachymerii in univerſam Ariſtotelis diſſerendi artem Epitome, Latinè, Joanne Baptiſtâ Raſario interprete: *apud Michaelem Vaſcoſanum.* (*b*) 8.	Paris.	1545.
Pſelli Syntagma in quatuor Mathematicas diſciplinas, Arithmeticam, Muſicam, Geometriam & Aſtronomiam; Græcè: *Excudeb. Jacobus Bogardus.* (*c*) 12.	Paris.	1545.
Ejusdem Arithmetices compendium, Græcè & Latinè: *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 8.	Paris.	1545.
Gemmæ Friſii Medici ac Mathematici me-		

thodus

aggreſſus ſum: certa nunc ſpes animo meo inſedit, fore mihi poſthac laborem, quem in vertendis libris Hippocratis de morbis mulierum impendere decrevi, multo magìs tolerabilem &c. *Nec carent quidem omnino difficultatibus libelli iſti duo, quos modò in Latinum converti: ſed tales ſunt, unde ſe expedire & evolvere, ſi acceſſerit ſtudium & labor, non ſit adeò moleſtum. Nam & nos quæcunque obſcura eſſe videbantur, ea brevibus Scholiis illuſtravimus, Galeni quidem imitatione, ſed eruditione impari —— mutuatis ab illo tranſlatisque in meos Commentarios propemodum omnibus, quæ ad Hippocratis enarrationem pertinere exiſtimarem.* &c. *Vale. Pariſiis, Oct. Cal. Novemb.* 1541.

(*a*) Bibliothec. Tellerian. p. 376.

(*b*) Huic libro Epiſtolam ad Jacobum Spifamium ſtudiorum Academiæ Pariſienſis Rectorem ac ſupremæ curiæ præſidem Michael Vaſcoſanus præfixit.

(*c*) Præmittuntur Epiſtolæ duæ; utraque ad Nicolaum Redulphum Cardinalem, altera Latinè à Franciſco Contareno, altera Græcè ab Arſenio Epidauri ſive Monembaſiæ Archiepiſcopo data.

thodus Arithmeticæ practices, cum Jacobi Peleterii Cenomani annotationibus; item de fractionibus Astronomicis compendium, & de cognoscendis Calend. Idib. Non. Aureo numero, festis mobilib. ac loco Solis & Lunæ in Zodiaco: *apud Gulielmum Richardum; excudeb. Jo. Lodoicus Tiletanus* 8. . . . Paris. 1545.

Euclidis Elementorum libri quindecim Græcè: *apud Antonium Bladum Asulanum.* (*a*) 8. Rom. 1545.

Gulielmi Philandri Castilionii Galli civis Ro. in decem Vitruvii libros annotationes: *ex officinâ Michaelis Fezandat* 8. . . . Paris. 1545.

Varronis de re rusticâ libri tres, per Petrum Victorium, ad veterum exemplarium fidem, suæ integritati restituti; *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 4. . . . . Paris. 1545.

Carol. Stephan. de re hortensi; & de cultu & satione hortorum: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Prid. Id. Sept.* . . . Paris. 1545.

Ejusd. de Latinis & Græcis nominibus arborum, fruticum, herbarum, piscium, & avium liber, ex variis authoribus; cum Gallicâ appellatione; editio secunda cui multa accesserunt: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Calendis Sept.* Paris. 1545.

ÆLIANI VARIÆ HISTORIÆ libri XIIII.; ex HERACLIDE de rebus publicis Commentarium; POLEMONIS Physiognomica; Adamantii Sophistæ Physiognomnicorum libri duo; MELAMPODIS ex palpitationibus divinatio; de nævis corporis; Græcè. (*b*) 4. *Mense Januario.* . . . Rom. 1545.

Valerius

(*a*) *Antonio Altovito eruditissimo Angelus Caianus S. P. D. Lucubrationes nostras, quibus multo cum labore suæ pristinæ formæ reddidimus Euclidem, —— tibi dicare decrevimus. —— quindecim elementorum libros cùm integros, tum emendatos* &c. *Vale, Romæ, M. D. XLV.* Clariss. Fabricius in Bibliothec. Græc. lib. 3. cap. 14. pag. 373. ex Gesneri fide aliam affert Græcam Euclidis editionem Florentiæ excusam.

(*b*) Præmittitur Græca Camilli Perusci edtoris Epistola ad Paulum III. Papam data; in quâ notat Adamantium antea [nempe anno 1540.] excusum fuisse, sed ὐκ ἀκριβῶς ὐδὲ ὀρθῶς. Huic editioni

Valerius Maximus: *ex officinâ Roberti Stephani* 8 (in initio, 1544. sed in fine) *VII. Id. Januar.*	Paris.	1545.
Idem: *ex officinâ Francisci Gryphii.* 12.	Paris.	1545.
Plin. de Vir. Illustrib. *ex offic. Rob. Stephani.* 8.	Paris.	1545.
Idem, & Sueton. de clar. Grammaticis & Rhetoribus, & Jul. Obseq. de prodigiis: *apud Sim. Colinaeum.* 8. *Prid. Id. Mai.*	Paris.	1545.
Andr. Fulvii Sabini antiquarii liber de urbis antiquitatibus: *per M. Valerium Doricum & Aloisium fratrem Brixianos.* 8.	Paris.	1545.
Ælii Antonii Nebrissensis rerum à Fernando & Elisabethâ Hispaniarum Regibus gestarum Decades duae; Belli Novariensis libri duo; Archiepiscopi Roderici Chronica. fol.		1545.
Jo. Sturmii Dialog. in Ciceronis Partitiones: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4.	Paris.	1545.
Ciceronis Topica cum Antonii Goveani Commentario, & ejusd. Govean ad L. Imperium de Juris. om. judicum: *imprimebat Simon Colinaeus Reginaldo Calderio.* 8.	Paris.	1545.
Ejusd. Oratio pro Q. Roscio comoedo: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1545.
Ejusd. Orat. de Aruspicum responsis, Jo. Sturmii annotationibus illustrata: *apud Io. Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1545.
Ejusd. Actionum in Verrem libri septem, cum argumentis Asconii Pediani in quatuor priores, & partitionibus Barth. Latomi in singulas actiones: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1545.

Ejusd.

ni adjicitur nullius typographi nomen*; sed, pro typographico insigni, affigitur icon Boni Eventûs, cum his verbis, ΑΓΑΘΟΣ ΔΑΙΜΩΝ EVENTUS BONUS; cujus effigies (ut Plinius lib. 34. cap. 8. meminit) erat adolescentis dexterâ pateram, sinistrâ spicam ac papaver tenentis.

Ejusd. Officia, Lælius, Cato, Paradoxa, Somnium Scipionis; cum Erasm. Melanchth & Latom. annotationibus: *ex officinâ Francisci Gryphii.* 12.	Paris.	1545.
Ejusd. Opera: *apud Sim. Colinæum.* (*a*) 12.	Paris.	1545.
Historia de vitâ & rebus gestis M. Tullii Ciceronis M. filii, Simone Vallamberto Heduo Avalonensi authore: *in ædibus Simonis Colinæi.* (*b*) 8.	Paris.	1545.
Tabulæ de Schematibus & tropis Pet. Mosellani, in Rhetorica Phil. Melanchthonis, in Erasm. de duplici copiâ: *apud Ioan. Lodoicum Tiletanum.* 8.	Paris.	1545.
Lil. Gregor. Gyraldi Ferrariensis Historia Poëtarum Græcorum & Latinorum: *apud Michaelem Isingrinium.* 8.	Basil.	1545.
Euripidis Medea, Græcè, cum Schol. Græc. *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1545.
Ejusd. Hecuba; Græcè, cum Schol. Græc. *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4.	Paris.	1545.
Ejusd. Electra, Græcè, recensita à Petro Victorio (*c*) 8.	Paris.	1545.
Aristophanis Thesmophoriazusæ, Græcè, cum Græcis Scholiis Ægidii Bourdini: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* (*d*).	Florent.	1545.
Homer. Odyss. libri octo, Latino carmine per Franciscum Floridum Sabinum: *ex officinâ*		

Michae-

(*a*) Non eodem anno: nam *Orationum Volumen primum*; 1544. *XIIII. Calend. Decemb. Secundum*; 1543. *tertium*: 1544. *Officia, Lalius, Cato, Paradoxa, Somnium Scipionis, cum not. Erasm. Melanchth. & Latom.* 1543. *Rhetorica*; 1545. *Philosophia volumen primum*; 1545. *mense Maii. Secundum*; 1545. *sexto Id. Octob. Epistola familiares*; 1545.

(*b*) Privilegium concessum est Reginaldo Calderio, & datum 1545. decimo Novembris.

(*c*) Fabric. Bibliothec. Græc. lib. 2. cap. 18. p. 636. Ubi nescio an *Florent.* non referatur ad *Victorio*, scil. *Florentino*: nam Bibliotheca Bigotiana (Numer. 4972.) hunc librum habet Romæ editum.

(*d*) Bourdinus hoc Scholiorum opus Francisco I. dedicat Epistolâ Græcâ, in quâ notat se ad illa scribenda adductum fuisse, quod in hâc unâ Aristophanis, præter Lysistratam, Comœdia vetus Scholiastes desideretur.

Michaelis Vascosani. . . . . Paris. 1545.

Les dix premiers Livres de l'Iliade d'Homere, traduitz en vers François par M. Hugues Salel de la Chambre du Roy & Abbé de S. Cheron: *imprimé par Iehan Loys.* . . Paris. 1545.

Plauti Aulularia & Amphitryon: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . Paris. 1545.

Terentii Comœdiæ: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . . Paris. 1545.

Eadem: *ex officinâ Francisci Gryphii.* 12. Paris. 1545.

Horatii poëmata: *ex officinâ Michaelis Vascosani.* 4. . . . . . . Paris. 1545.

Eadem: *ex officinâ Francisci Gryphii.* 12. Paris. 1545.

Ovidii Opera Amatoria: *apud Sim. Colinæum.* 12. . . . . . . Antverp. 1545.

Eadem: *typis Ægidii Diestemii.* 12. . Paris. 1545.

Lucani de bello civili libri decem, ad vetustiss. scripta exemplaria emendati, cum variis lectionibus: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. Paris. 1545.

Juvenalis & Persii Satyræ, ad vetustiss. scripta exemplaria emendatæ, cum variis lectionibus: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. (In initio, 1545. sed in fine) *III. Non. Ianuar.* . Paris 1545.

Eorund. eædem, jam recèns recognitæ atque emendatæ: *ex officinâ Francisci Gryphii.* 12. Paris. 1545.

Maphæi Vegii Supplementum Æneidis; Virgilii Epigrammata cum aliis opusculis & Priapeis: *apud Simonem Colinæum.* 12. . Paris. 1545.

L'Art Poetique d'Horace traduit en Vers François par Jaques Peletier du Mans, recongnu par l'Auteur depuis la premiere impression: *imprimé par Michel de Vascosan.* . . Paris. 1545.

Æsopi Vita & Fabulæ à viris doctiss. in La-

tin.

tin. linguam conversæ; Apologi ex Chiliadib. Erasm ex Politian. Crinit. Campan. Gell. Gerbel. Mantuan. & Horatio; item fabulæ Aniani, Hadriano Barlando & Gul. Hermanno interpretibus; & fabulæ Laur. Abstemii : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XVII. Cal. Mart.* . Paris. 1545.

Les Azolains de Bembo, de la nature d'amour, traduictz d'Italien en François par Jehan Martin : *impr. par Michel de Vascosan pour lui & Gilles Corrozet, Libraires.* (*a*) *au moys de Iuing.* Paris. 1545.

Chr. Hegendorphin. de instituendâ vitâ & corrigendis moribus : *ex officinâ Rob. Stephani.* (*b*) 8. . . . . Paris. 1545.

Oratio de doctrinâ morum ac vitæ, à Matthiâ Garbicio Illyrico habita, ab initio instaurati studii bonarum artium in Academiâ Tubingensi anno M. D. XLIII. Mense Novembri : *ex officinâ Ulrici Morhardi.* 8. . . . Tubing. 1545.

Hypnerotomachia Poliphili : *Stampato di novo in casa de Figlivoli de Aldo.* fol. . . Vineg. 1545.

Opus de prosodiâ Hebræorum in quatuor partes divisum, authore Johanne Vallensi Hieronymiano : *apud Iacobum Bogardum* 4. . . . Paris. 1545.

Institutiones Hebraïcæ, authore A. R. Calignio Heb. literarum regio professore; tertia editio : *excudeb. Christianus Wechelus, scuto Basileiensi in vico Iacobæo & sub Pegaso in vico Bellovacensi.* (*c*) 8. . . . . . Paris. 1545.

Manuelis Moschopuli de ratione examinandæ Orationis libellus, Græcè, ex Bibliothecâ regiâ :

(*a*) *Le Traducteur aux Lecteurs. Plusieurs s'esmerveilleront de ceste mienne traduction, s'ilz viennent a la conferer avec l'Oeuvre de Bembo faicte de l'impression d'Alde en l'an mil cinq cens & quinze —— Depuis elle a esté trois ou quatre fois reimprimée, & Bembo en a expressement osté plusieurs choses superflues —— la derniere impression (laquelle j'ai suyvie) est de l'an mil cinq cens quarante, faicte (comme il est a presupposer) soubz son auctorité & licence.* &c.

(*b* Bibliothec. Cordesian. p. 514.

(*c*) Calignii Epistola ad Pet. Castellanum Tutelensium Episcopum data est è *Scholis Cameracens. Quarto Calend. Feb.* 1540.

giâ: *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. *Pridie Cal. Jan.* . . . . . . Paris. 1545.

Francisci Vergaræ de Dialectis liber, qui est ejus Græcæ Grammaticæ liber quintus: *apud Joannem Lodoicum Tiletanum.* 8. *Mense Februario.* Paris. 1545.

Laur. Vall. Elegant. Latin. & de *Sui* ac *Suus*: *apud Guillelmum Rovilium.* 8. Lugdun. 1545.

Paraphrasis in Vallam inscripta Erasmo; & farrago sordidarum vocum per Cornel. Crocum: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. . Paris. 1545.

Eadem Paraphrasis, & farrago: *apud Simonem Colinæum.* 8. *Sexto Cal. Julii.* . . Paris. 1545.

Les Declinaisons des Noms & Verbes de la langue Latine: *impr. par Robert Estienne.* (*a*) 8. Paris. 1545.

Traité de Loys Meigret Lyonnois touchant le commun usage de l'Escriture Francoise; avec la maniere de bien traduire, la punctuation & les accentz de la langue Francoise par Estienne Dolet: *de l'Imprimerie de Ieanne de Marnef vefve de feu Denys Ianot.* 8. . . . Paris. 1545.

Theodosii Trebellii Promptuarium linguæ Latinæ, duob. voluminibus: *apud Ioannem Oporinum & Robertum Winter.* fol. . . Basil. 1545.

Elucidarius poëticus: *ex officinâ Ioannis Loëi.* 8. . . . . Antverp. 1545.

Conr. Gesneri Bibliotheca Universalis: *apud Christophorum Froschoverum.* fol. . . . Tigur. 1545.

Biblia Hebræa, litera minori: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*b*) 12. . . . . . Paris. 1546.

Pen-

(*a*) Bibliotheq. du Verdier. p. 269.

(*b*) Elegantissimè & sat correctè (Long. Bibliothec. Sacr.) Voluminibus pluribus, nec eodem anno: nam *Prophetia Isaiæ*; *Feb.* 1544. *Jeremiæ*; *Jul.* 1544. *Ezechielis*; *Aug.* 1544. *duodecim Prophetæ*; *Nov.* 1544. *Cantic. Ruth, Thren. Eccl. Esther*; *Nov.* 1544. *Psalterium*; *Ian.* 1545. *Proverbia, Iob*; *Mart.* 1545. *Daniel, Esdras*; *Mai.* 1545. *Iosue, Iudices*; *Nov.* 1545. *Reges. Liber Paralipomenon. Pentateuchus*; *Ian.* 1546.

Pentateuchus Heb. cum brevi Commentario Rasi, Ramban, Aben Esræ &c. à R. Juda F. Isaac: *typis Bombergi.* (*a*) 4. . .	Venet.	1546.
Psalterium Hebræum: *typis M. Antonii Iustiniani.* (*b*).	Venet.	1546.
Biblia Hebræo-Latina Seb. Munsteri: *ex officinâ Michaelis Isingrinii & Henrici Petri.* (*c*) fol.	Basil.	1546.
Pentateuchus Hebræo-Chaldæo-Persico-Arabicus: omnia charactere Hebraïco cum punctis: *in domo Eliezeris Berab Gerson Soncinatis.* (*d*) fol.	Constantinop.	1546.
Psalter. Gr. Latin. *apud Brylingerum.* 12.	Basil.	1546.
Novum Testamentum Græcè: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*e*) 12.	Paris.	1546.
Biblia Latina, cum indice rerum & propriorum nominum: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. *Id. Mai.*	Paris.	1546.
Biblia Latina: *apud Iacob. Grozet.* (*f*) fol.	Lugd.	1546.
Et *apud hæredes Iacobi Iuntæ.* (*g*) 8. .	Lugd.	1546.
Et *apud Hugonem à Portâ.* (*h*) 8. . .	Lugd.	1546.
Et *apud Iunt.* (*i*) 8. . . .	Lugd.	1546.
Pentateuch. Latin. ex Hebræo, cum præfatione & annotationibus Seb. Castalionis: *apud Joannem Oporinum.* (*k*) 8. . . .	Basil.	1546.
Targum in Pentateuch. ex Chaldæo in Latinum fidelissimè versum, cum annotationibus, authore Paulo Fagio: *apud Machæropæum.* (*l*) fol.	Argent.	1546.

Psalterium, & Cantica quæ passim in Bibliis leguntur, Latinè, ex versione veteri Vulgatâ & novâ (scil. *Tigurinâ*, utì notat Long) cum

anno-

(*a*, *b*, *c*, *d*,) Long. Bibliothec. Sacr.

(*e*) De hâc editione dictum est in Histor. Stephan. p. 65.

(*f*, *g*, *h*, *i*,) Long. Bibliothec. Sacr. *has tres posteriores editiones notat Index expurgatorius.*

(*k*, *l*,) Long. Bibliothec. Sacr.

annotationibus ex Hebræorum Commentariis: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IIII. Cal. Mart.* Paris. 1546.

Nov. Teſtam. Latin. *apud Ioannem Steelſium.* (*a*) 16. . . . . Antverp. 1546.

Biblia Gallica gloſſata, charactere Gothico: *apud Thielmanum Kerver.* (*b*) fol. . Paris. 1546.

Eadem, charactere Romano: *ſub inſigni triplicis coronæ.* (*c*) fol. . . . Paris. 1546.

Biblia Gallica ex Genevenſi verſione: *apud Godefridum & Marcellum Beringen.* (*d*) 4. Lugd. 1546.

Biblia Italica Malermi: *apud Bern. Bendonum.* (*e*) fol. . . . . Lugd. 1546.

Bibl. Italic. Ant. Bruccioli, cum Comment. *typis Franciſci Bruccioli* (*f*) fol. . . Venet. 1546.

Eadem Sanctis Marmochini, denuo recognita: *apud hæredes Lucæ-Antonii Iuntæ.* (*g*) fol. Venet. 1546.

Concordantiæ Bibliorum Germanicorum à Leonardo Brunnero confectæ. (*h*). . . Argent. 1546.

Pſalmi triginta [viz. 1. 3. 6. 11. 12 13. 15. 23. 30. 42. 100. 113. 114. 120. 121. 222. 123. 124. 125. 126. 127. 128 129. 130. 131. 132. 133. 134. 137. 144.] Latinè, cum poëticâ paraphraſi Latinâ M. Antonii Flaminii: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8 *Cal. Jun.* Paris. 1546.

D. Hieronymi Opera: *apud Carolam Guillard.* (*i*) fol. . . . . . Paris. 1546.

SENTENTIARUM ſive Capitum, Theologicorum præcipuè, ex ſacris & prophanis libris Tomi tres, per ANTONIUM & MAXIMUM Monachos olim collecti; Abbæ Maximi Philoſophi, Confeſſoris & Martyris ad

Elpi-

(*a, b, d, e, f, g, h,*) Long. Bibliothec. Sacr.
(*i*) Long. Bibliothec. Sacr. part. 1. p. 133. lin. 9. & Chevillier de l'Imprimerie de Paris. p. 297. & Fabric. Bibliothec. Lat. Vol. 3 p. 450.

Elpidium Presbyterum centuriæ quatuor; **Theophili** ſexti Antiochenſis Epiſcopi de Deo & fide Chriſtianorum contra gentes inſtitutionum libri tres ad Autolycum; **Tatiani** Aſſyrii, Juſtini Martyris diſcipuli, Oratio contra Græcos; Græcè, omnia nova & nunquam edita, præter Maximi Centurias, nunc etiam caſtigatiores: *excudeb. Chriſtophorus Froſchoverus.* (*a*) fol. . . . . Tigur. 1546.

Eadem hæc, Latinè; Antonii Meliſſæ pars prima, Conr. Geſnero; ſecunda, & Maximi loci communes, Joanne Ribitto Sabaudo; Maximi Centuriæ, Vincent. Obſopœo Germano; Theophili Inſtitutiones, Conrado Clauſero Tigurino; Tatiani Oratio, Conr. Geſnero, interpretibus; cum Geſneri in Tatianum annotatiunculis: *excudeb. Chriſt. Froſchoverus.* (*b*) fol. Tigur. 1546.

Euſebii Demonſtratio Evangelica, Græcè: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. (In initio, 1545. ſed in fine) *Cal. April.* . . Paris. 1546.

Sibyllina Oracula de Græco in Latinum converſa, & in eadem annotationes, Sebaſtiano Caſtalione interprete; item Moſis carmen Lati-

no

(*a*) Conr. Geſnerus in Epiſtolâ ad Joannem Welſerum & Iacobum Herbrot Coſſ. totúmque Reip. Auguſtanæ Vindelicorum Senatum dedicatoriâ, Tiguri Cal. Febr. 1546. datâ, Auguſtanam Bibliothecam laudat, & Wolfgangum Muſculum & Xyſtum Betuleium: idem in præfatione ad lectores ſcribit ſe Venetiis nactum fuiſſe illud Sententiarum opus favore Diegi Hurtadi Mendozæ, & Arnoldi Arlenii Peraxyli operâ; & locos aliquos in primâ Meliſſæ (ſic enim ſuum opus vocavit Antonius). parte mutilatos, transmiſſis ad ſe quæ deerant per Wolfgangum Muſculum ex codice Auguſtanæ Bibliothecæ, expleviſſe. Addit *exemplaria Græca, quæ facilè corrumpuntur in tantâ typographorum avaritiâ & incuriâ, poſſe reſtitui per qualemcunque tranſlationem ex antiquis & manuſcriptis exemplaribus compoſitam:* item ſe in Maximi centuriis *Vincentii Obſopœi tranſlationem frequenter vitioſam ad Græcum exemplar recognoviſſe.* Ioannes Friſius Tigurinus in ſuâ ad nobiliſſ. juvenem Georgium Grebelium Epiſtolâ, Theophilo præfixâ & Tiguri Calendis Martii 1546. datâ, ſcribit ſe Venetiis ab Arnoldo Arlenio Peraxylo fuiſſe tribus illis Theophili libris donatum: & in ſuâ ad Hieronymum Frik Bernatem Epiſtolâ, Tatiano præfixâ & Tiguri quarto Nonas Martii 1546. datâ, ſe ejuſdem *Peraxyli liberalitate Tatianum ſecum deportâſſe.*

(*b*) Conr. Geſnerus in præfixâ ſuâ ad Iacobum Puggerum dominum in Wyſſenhorn Epiſtolâ, Tiguri Nonis Februarii 1546. datâ, ſcribit, typographo ſuo, aliter ac ſibi, viſum fuiſſe, ut interpretatio à Græcis ſepararetur; quippe *Magis è re ſuâ futurum perſuaſo, ſi ſeorſim veneant.*

no carmine redditum; & Virgilii Ecloga quarta cum Jo. Lod. Vivis Scholio: *ex officinâ Joannis Oporini.* (*a*) 8. *Mense Aug.* . . Basil. 1546.

Acta Tridentini Concilii: *ex officinâ Reginaldi & Claudii ejus filii.* 8. . . . . Paris. 1546.

Galeni, de curatione per sanguinis missionem, libellus, Latinè; Leonharto Fuchsio Professore Scholæ Medicæ Tubingensis interprete cum ejus Commentariis: *apud Joannem & Franciscum Frellonios fratres.* (*b*) 8. . . . Lugd. 1546.

Ejusd. de Element. secundùm Hippocrat. de optimâ corpor. constitutione, de bono habitu, de atrâ bili; Græcè: *apud Christianum Wechelum.* fol. . . . . Paris. 1546.

Actuarius de Medicamentorum compositione, Latinè, Jo. Ruellio interprete: *apud Jacobum Bogardum.* (*c*) 8. . . . Paris. 1546.

Hier.

(*a*) *Seb. Castalio Mauro Musæo Francisci Galliæ regis apud Helvetios legato.* —— *Cùm super hâc re* [scil. *undènam hæc oracula prodierint, & ubi manu scripta extent*] *scripsissem ad Xystum Betuleiam; qui apud Augustam Vindelicorum bonas literas docet, cujúsque operâ pervenit Sibyllæ Græcum exemplar ad Joannem Oporinum, à quo impressum est; rescripsit ille mihi in hæc verba: Quæris, ubi nactus sim exemplum. Nactus sum in Bibliothecâ nostrâ, inter libros nuper à Magistratu nostro Venetiis à Græco quodam emptos. Archetypus (unde sedulò transcribi curavi) recens est; eleganter quidem & splendidè, sed (ut vides) parum orthographicè scriptus: nam contuli religiosè; nolui tamen quicquam in his temere agere. Sed malui vel mendósum in lucem edere, & medicis submittere manibus, quàm committere, ut diutius lateat. Hæc ille. Præterea est Ferrariæ in Italiâ M. Antonius Antimachus, vir raræ doctrinæ, qui vetus habet exemplar, quod cum hôc, quod ab Oporino excusum est, contulit; & emendationem (nam multos locos ex collatione correxit) Oporino misit: quâ ego in transferendò usus sum. Habet & aliud exemplar (sicuti nos ex amico quodam fidelissimo intelleximus) quidam nomine Ranconetus in Galliâ, qui tibi notus est: qui vellem imitaretur Antimachum, impressúmque exemplar cum suo conferret, & Oporino mitteret emendationem.* &c. *Vale, Basileæ, mense Maio, Anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo sexto.*

(*b*) Fuchsius in suâ Epistolâ ad Hulderichum Ducem Wirtebergensem & Tecensem datâ Tubingæ, XIIII. Cal. Sept. ann. 1545. scribit se *ex Onoltzbachio, ubi octò annis aulæ Georgii Marchionis Brandenburgensis inservierat, ab Huldericho in ipsius Scholam vocatum* &c. Se *in hôc Galeni libello Græci codicis fidem, nisi ubi depravatione non carebat, diligenter secutum; non paucos locos in Aldino codice mendosos emendavisse.*

(*c*) Hic liber Francisco regi dedicatur à Dionysio Corronio, qui hanc versionem à Ioanne Ruellio Suessione, annis aliquot antequam è vitâ discessisset, factam ad Græcum exemplar recognovit.

Hier. Fracastorius de Sympathiâ & Antipathiâ, & de Contagiosis morbis: *apud hæredes Lucæ-Antonii Juntæ*. 4. . . . Venet. 1546.

La Dissection des parties du corps humain par Charles Estienne Docteur en Medecine, avec les figures composées par Estienne de la Riviere Chirurgien : *imprimé chez Simon de Colines*. (*a*) fol. . . . . . Paris. 1546.

Chiromantia; Physionomia; Periaxiomata de faciebus signorum; Canones Astrologici, de judiciis ægritudinum; Astrologia naturalis; complexionum notitia, juxta dominium planetarum; authore Jo. Indagine: *apud Petrum Drouart*. 8. Paris. 1546.

Sphæra mundi autore Abrahamo filio Chai natione Hispano, & Arithmetica authore Rabi Eliâ; Hebraïcè, & Latinè, interprete Oswaldo Schreckenfuchsio; ex editione & cum annotationibus Seb. Munsteri : *per Henricum Petrum*. (*b*) 4. . . . . . Paris. 1546.

Hermol. Barbari compendium librorum Ethicorum: *apud Ioannem Roigny*. (*c*) 8. . Paris. 1546.

Sallust.

(*a*) Hic liber est ultimus omnium, qui nomen Simonis Colinæi gerunt. Potuit tamen in ejus ædibus, post ejus obitum, imprimi. Particula enim Gallica [*chez*] id videtur indicare. Certum est eum vixisse & impressisse anno 1545.; sed non (quantum adhuc sciam) ultra annum 1546. Multos passim allegavi libros ab illo excusos sinè ullo anni notamine; quibus addi velim hos sequentes: *Ἡσιόδου τοῦ Ἀσκραίου ἔργα καὶ ἡμέραι ἐν λευκετίᾳ τῶν παρισίων παρὰ Σίμωνι τῷ κολιναίῳ*. 8. & *Raison d'Architecture antique extraicte de Victruve & autres, traduit d'Espagnol en François*. (charactere Italico) *imprimé par Simon de Colines à Paris*. 4. & *le Voyage & Navigation faict par les Espagnolz es Isles des Mollucques*; (charactere Gothico) *translaté de Italien en François : on les vend à Paris en la maison de Simon de Colines Libraire juré de l'Université de Paris demourant en la rue sainct Jehan de Beausvais à l'enseigne du Soleil d'Or*.

(*b*) Munsterus gaudet hos libros *ad manus pervenisse, cùm hactenus tanta esset Hebraeorum librorum penuria, ut nihil ferè suppeteret, quod novis tyronibus prælegeretur præter Grammaticas institutiones & sacros codices. Non enim dignos judicat, qui libris annumerentur, tam multos quibus Judæi explent chartas, unde nihil nisi meras nugas licet haurire & traditiones seniorum; & bona hora sine fructu in ejusmodi teruntur inanibus libris, qui tamen hodie in magno numero Venetiis, Constantinopoli atque Thessalonica excuduntur. Scripsit* (addit Munsterus) *mihi superiori anno* (nempe 1545.) *Andreas Masius, vir in Hebraïcis supra modum doctus, de multis libris Hebraïcis, quos Romæ vidit apud Judæos, partim impressos, partim imprimendos* —— *quibus ego præfero unicam Eliæ Grammaticam, quam ex tot veterum lucubrationibus compegit in unum corpus; & fortassis in hunc usque diem à Christianis non haberetur, nisi ego primas manus admovissem*. &c: *Basileæ, mense Julio*, 1546.

(*c*) Bibliothec. Cordesian. p. 418.

Salluft. cum Commentariis virorum doctorum: *apud Hieronymum Scottum*. fol. . Venet. 1546.

Chronicon Marcellini Comitis: *excudeb. Chriſtianus Wechel* 8. . . . . Paris. 1546.

Pauli Jovii elogia virorum imaginibus appoſita, quæ in muſæo Joviano Comi ſpectantur: *apud Michaelem Tramezium*. fol. . . Venet. 1546.

Demoſthenis de Rhodiorum libertate oratio, cum Libanii argumento; Græcè: *ex officinâ Servatii Zaſſeni*. 4. . . . Lovan. 1546.

Ejusd. pro Megalopolitis, & de fœderibus cum Alexandro initis, orationes duæ, cum Libanii Argumentis; Græcè: *ex officinâ Servatii Zaſſeni*. 4. . . . . . Lovan. 1546.

Ejusd. quarta contra Pilippum Oratio, cum Libanii Argumento; Græcè: *apud Iacobum Bogardum*. 4. . . . . . Paris. 1546.

Luciani Opera, à Græco Sermone in Latinum converſa, ex variis interpretibus, nunc poſtremùm multo diligentius & meliùs quàm antè, ad Græcum exemplar correcta & emendata: *imprimebat Michael Vaſcoſanus ſibi & Iohanni Roigny*. fol. *Menſe Ianuario*. . . Paris. 1546.

Ciceronis lib. de Oratore, de claris oratoribus, Orator, de optimo genere oratorum; cum variis ad calcem lectionibus: *ex officinâ Roberti Stephani*. 12. . . . . Lutet. 1546.

Ejusd. Offic. Cat. Læl. Parad. Somn. cum var. lect. & Eraſmi annotationibus; & not. Phil. Melanchthonis in Offic. & Barth. Latomi in Paradox. *ex officinâ Roberti Stephani*. 12. Paris. 1546.

Epiſtre de Ciceron à Octavius nouvellement miſe de Latin en langage François: *de l'Imprimerie de Conrad Badius*.† 4. . . . Paris. 1546.

Obſervationes Gulielmi Morelii Tilliani in Ciceroni libros quinque de finibus bonorum & malo-

† Vid. ſupra p. 137. not (a)

malorum Commentarius: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* (*a*) 4. . . . . Paris. 1546.

Ciceronis Sententiæ illustriores, Apophthegmata item & parabolæ sive similia, aliquot præterea ejusdem piæ Sententiæ; authore Petro Lagnerio Compendiensi: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*b*) 8. . . . . Lutet. 1546

Æsopi Vita & Fabulæ plures & emendatiores: Græcè, ex vetustissimo codice Bibliothecæ Regiæ: *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. *Nonis Novembribus.* . . . . . Paris. 1546.

Lycophron. Græcè, cum TZETZÆ COMMENTARIIS & Chiliadibus, cum Nicol. Gerbelii ad Tzetzæ Commentarios castigationibus, & indice; curante Arnoldo Arlenio Peraxylo. (*c*) fol. . . . . . Basil. 1546.

Apollon. Argonautic. Græcè, cum Scholiis Græcis: *apud Petrum Brubachium.* (*d*) 8. . Fracof. 1546.

Plauti Asinaria 4. . . . Paris. 1546.

Terentii Andria, cum omni interpretationis genere: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XV. Cal. Maii.* Lutet. 1546.

Ovidii Amatoria Opera: *excudeb. Ioannes Crinitus.* (*e*) 8. . . . . . . Antverp. 1546.

Persii

(*a*) In fine, *excudebat Jo. Lodoicus Tiletanus ann. M. D. XLV.* & Morelii ad Jacobum Spifamium Scholæ Parisiensis Cancellarium & in supremo Senatu præsidem Epistola data est *Lutetiæ Parisiorum, pridie Cal. Nov.* 1545: Illæ Morelii observationes, in Pithœanis, Adriano Turnebo tribuuntur: quod notat. Fabric. Biblioth. Lat. Suppl.

(*b*) Præfigitur Lagnerii ad Arnal. Ferrerium, Jo. Messebracum, Jo. à Coras, legum apud Tholosam Professores, Epistola Tholosæ, septimo Calend. Septemb. ann. 1541. data: in quâ, præter tres illos viros suprà nominatos, laudat D. à Vindrac, Boetium, Raynerium & Berengarium Fernandum; & Tholosæ Barbariem expulsam, jurisprudentiæ dignitatem restitutam gratulatur.

(*c*) Peraxylus (ut in suâ ad Benedictum Accoltum Cardinalem Ravennæ Epistolâ scribit) Lycophronem ad exemplar M. Antonii Antimachi emendavit, & Commentarios è Bibliothecâ Collegii, quod Bononiæ est, S. Salvatoris edidit.

(*d*) Fabric. Bibliothec. Græc. lib. 3. cap. 21. 525.

(*e*) Recèns accessere fragmenta quædam ex epigrammatis Nasonis, item carmen incerti authoris ad Pisonem. Huic præfigitur sequens præfatiuncula. *Adamus Petrus Lectori. Fefellit nos consilium nostrum, humanissime Lector, quo cogitaramus, typis videlicet confici, quicquid usquam*

Persii Satyræ, cum Joannis Murmellii Ruremundensis ecphrasi & scholiis, & Hermanni Buschii Pasiphili Epistolâ ad illam, quam à Murmellio acceperat, respondente: *typis Ægidii Diest*. 8. . . . . . Antverp. 1546.

Eædem, cum iisdem; sed additis indice vocabulorum Murmellianis Scholiis enodatorum, indice adagiorum explicatorum, & variâ lectione juxta Aldinum exemplar: *ex officinâ Christiani Wecheli*. 8. . . . . . Paris. 1546.

Salmonii Macrini Juliodunensis Odarum libri tres; item Jo. Bellaii Cardinalis Poëmata aliquot; ad Pet. Castellanum Pontificem Matisconum: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. . Paris. 1546.

Discours du Songe de Poliphile translaté par Jan Martin: *Imprimé pour Jaques Kerver aux deux cochets, Libraire en l'Université de Paris, par Loys Cyaneus*. fol. . . . Paris. 1546.

La Coltivatione di Luigi Alamanni: *Stampato da Ruberto Stephano Regio Stampatore*. 4. In Parigi. 1546.

De rebus in Galliâ Belgicâ nuper gestis, & pace restitutâ, carmen: *ex officinâ Roberti Stephani*. (b). 8. . . . . Lutet. 1546.

Sanctis

quam Nasonis extaret, in unum libellum constringere, ut enchiridii, cujus is præ se formam ferebat, nihilo tamen minus etiam nomen tueri posset. Verùm excrevit liber opinione magìs, ut subinvitì cogamur divortio quodam à seriis illis magisque futuris usui, segregare Amatoria. Quod ita consules, optime lector, ut tulit tui respectus, rèsque ipsa. Imperavimus enim semel nobis, quicquid de cætero hujus sumus rei acturi, id totum ad publicam utilitatem accommodare. Quod dum facimus, tuum erit & sumptum, quem facimus, & labores, quos etiam sponte ob commoda tua nobis accersimus, aliquâ ex parte relevare. Id fiet, si candidè nostra complexus fueris. Vale ex nostrâ officinâ.

(b) Ad anonymum hujus carminis authorem Salmonius Macrinus carmen præfixit; ex quo sequentes versus descripsi.

Quod faustum fœlixque tibi divino futurum
Jam tuus in lucem prodeat iste liber.
&c. &c. &c.
Excusum nitidis formis emitte precamur,
Quales vel Stephanus, vel Colinæus habet.
Nam per se pùlchra quod serica palla puellæ,
Hoc, mihi crede, libro cusso tersa nova est.
Omnibus ut numeris igitur perfectus ad unguem.
Exeat, & cultu splendidiore juvet;
Elige chalcographis age de potioribus unum,
More Aldi exactum qui tibi vulget opus.
&c.

Sanctis Pagnini Lucensis observationes in linguam Hebraïcam: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *VI. Non. Oct.* . . . . . Lutet. 1546.

Institutionum Hebraïcarum abbreviatio, Sancte Pagnino authore: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *V. Id. Aug* . . . . Lutet. 1546.

פתח דברי sive Grammatica Hebræa: *in domo Danielis Bombergi* 8. . . Venet. 1546.

Erasm. de duplici copiâ verborum: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XIII. Cal. Julii.* Lutet. 1546.

Matur. Corderii de syllabarum quantitate regulæ speciales, quas Despauterius in carmen non redegit: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IIII. Non. Decemb.* . . . . . . Lutet. 1546.

Rudimenta Grammatices Thom. Linacri ex Anglico sermone in Latinum versa à Georg. Buchano: *ex officinâ Roberti Stephani.* (*a*) 8. Paris. 1545.

Naturæ Verborum: *apud Mauritium de Portâ.* 8. . . . . . . Paris. 1546.

Despauterii Syntaxis: *apud Rob. Stephanum.* (*b*) 8. . . . . . . Paris. 1546.

Libri in officinâ Roberti Stephani typographi regii partim nati, partim restituti & excusi. 8. *IIII. Id. Maii.* . . . . 1546.

Psalterium Hebr. *apud Hier. Froben. & Nicol. Episcop.* . . . . . . Basil. 1547.

Pentateuchus Hebraïcus, Hispanicus & Barbaro-Græcus; omnia literis Hebraïcis cum punctis: *in domo Eliezeris Berab Gerson Soncinatis.* (*c*) fol. . . . . Constantinop. 1547.

Nov. Testam. Græc. *apud Froschoverum.* (*d*) 8. . . . . Tigur. 1547.

Evan-

(*a*) Bibliothec. Thuan. (edit. Hamb.) part. 2. p. 222.
(*b*) Histor. Steph. tom. 2. p. 78.
(*c, d,*) Long. Bibliothec. Sacr.

Evangel. S. Joannis Græc. Lat. (*a*) 8.	Basil.	1547.
Biblia Latina ad vetustissima exemplaria recèns castigata, studio Joannis Hentenii cum ejus præfatione: *apud Bartholomæum Gravium.* (*b*) fol.	Lovan.	1547.
Nov. Testam. Lat. Erasmi. (*c*) 16.	Lugd.	1547.
Biblia Italica Bruccioli: *apud Hieron. Scotum.* (*d*) 4.	Venet.	1547.
Psalmi & reliqui Hymni Biblici, Græcè, cum magnâ diligentiâ correcti & impressi: *apud Christophorum Zanetum.* 4. . .	Venet.	1547.
Psalmi Latinè, cum M. Ant. Flaminii explanatione, & ejusdem in Psalmos aliquot paraphrasi solutâ & metricâ: *apud Joannem Roigny.* 12.	Paris.	1547.
Psalmi septuaginta quinque in lyricos versus, servatâ Ecclesiasticæ versionis veritate & Hebræorum varietate, redacti; authore Joanne Ganeio Parisino Theologo, Parisiensis Ecclesiæ atque Academiæ Cancellario: *per Nicolaum Divitem.* (*e*) 8.	Paris.	1547.

Theo-

(*a*, *b*, *c*, *d*,) Long. Bibliothec. Sacr.
(*e*) *Nicolaus Dives Bibliopola Lectori S. Habes tandem, Lector optime, Domini Ioannis Gaignei in* 75. *Psalmos odas diu desideratas, quot olim illi per aulicos tumultus edere licuit. Nunc enim plusculum otii nactus, si tibi non displicere intellexerit institutum suum, perget in reliquos Psalmos. Illi autem uni acceptum ferre debes, quòd aut mortui aut diu in Italiâ latitantes Aldini typi in Galliis revivixerint. Nam hosce typos proximè Aldinos referentes impensis suis sculptos per me in publicum studiosorum gratiâ exire voluit, amplámque tibi bonorum librorum supellectilem tum parturit, tum à viris exceptos doctissimis tibi parat his nostris typis propediem excudendos. Nam illo authore non multo post multos dies è nostrâ officinâ prodibunt nova in quatuor Evangelistas & Acta Apostolorum Scholia, cum Scholiis in Paulum & Canonicas Epistolas & Apocalypsin multo quàm antea auctioribus. Ex alienis autem scriptis jam sunt sub incude Cardinalis Contareni Veneti de elementis & eorum mixtione libri quatuor: quos proximè sequentur libri Priorum Posteriorúmque Analyticorum Aristotelis, à Ioachimo Perionio Latinitate donati. Totum enim se bonis libris evulgandis dedidit, sive quos ex vetustis librariis eruit, atque ab amicis accepit, seu quos in dies in sacra ipse Biblia meditatur: tantum illi bene precare, Deúmque obtestare, ut diu tibi nobisque superstitem illum incolumémque servet.* Deinde sequitur Joannis Gaigneii ad lectorem præfatio; in quâ *Ausum sum*, inquit; *in varia odarum genera Psalmos transfundere, quod nemo, opinor, ante me tentaverat. Nam præter elegiacos illos poëtas, perpaucos lyricis versibus Psalmos Germani aliquot ediderant.*

Theodorit. contra Hæreses, Græcè, edente Camillo Perusco: *per Stephanum Nicolinum Sabiensem Chalcographum Apostolicum.* (a) 4. *Mense Ianuario.* . . . . . Rom. 1547.

Michaelis SYNGELI presbyteri Hierosolymitani de laudibus divi Dionysii liber Græcè; è Cartusiâ Parisiensi: *ex officinâ Roberti Stephani.* (b) 4. *Nonis Martii.* . . . . Paris. 1547.

EUSEBII EMISENI Episcopi Homiliæ recèns in lucem emissæ à Joanne Gaigneio: *per Nicolaum Divitem.* 8. . . . Lutet. 1547.

Decreta sextæ & septimæ Sess. Concilii Tridentini: *apud Michaelem Vascosanum.* (c) 8. Paris. 1547.

Certain Sermons or Homelies: *by Edward Whit-*

derant. Marcus autem Antonius Flaminius, vir nostrâ ætate orator, Poëta, Philosophus ac Theologus summus, lyricos suos nondum ediderat. Testes sunt hujusce rei Cardinalis Bellaius & Salmonius Macrinus; testis est & Petrus Danesius præceptor meus, quorum censoriæ limæ odas nostras permiseram, annos (antequam suos lyricos Flaminius ederet) duos: postea autem quàm in publicum edidit, premendarum penè atque abolendarum author mihi harum odarum fuit ——— amicis contrà reluctantibus ——— Horum itaque tandem consilium secutus vela ventis permitto &c.

(a) Præmittitur Græca Camilli Perusci ad Cardinalem Ardingellum Epistola. Ad calcem nonnulla emendanda annotantur ex codice Manuscripto in Bibliothecâ Cardinalis de Salviatis, in quo continetur ea tantùm pars quæ αἱρετικῆς κακομυθίας ἐπιτομὴ inscribitur, & altera, quæ θείων δογμάτων ἐπιτομή.

(b) *Nicolao Hieronymo Mallario insignis Ecclesiæ Parisiensis Theologo Godefridus Tilmannus Cartus. S. En te adit tandem Michael Syngelus annos plus minus triginta uni mihi fidus Achates ——— verùm locis aliquot, tribus potissimùm, colluxatus ac mutilus. ——— Ut alicunde corrogari alter posset emunctior et absolutior ——— identidem sum percontatus, nuncubi delitesceret Syngelus, Romæne an Venetiis, Bononiæ an uspiam gentium; ut de Blesensi Bibliothecâ interim taceam, déque Belloaquensi magnificentiâ plusquam regali (ita enim audio) redimitâ ——— Quantopere id à multis contenderim, quámque huc incubuerim totus, abunde mihi esse etiam possit testimonio, præter cæteros unus ille Asulanus de meliore notâ tibi notissimus, nedum de facie. Optâram nec ita pridem, ut publicum peteret, sed ἀλέκλητος, ut aperto Marte adversùs istos Dionysio-mastigas manus consereret, junctis classiariorum copiis, quas ante annos abhinc octo ad hoc concinnâram in qualicunque nostrâ præfatione apologeticâ in Georgii Pachymeræ paraphrasin ad antistitem Abrincensium D. Robertum Senalem, tibi quidem syntheologum, mihi verò sane quam suspiciendum præceptorem. Negare passim omnes se vel inaudiisse quicquam de Syngelo. Prodeat itaque tandem qualis est, & vel nonnullâ sui parte lacer* &c. *Est planè exemplar hoc nostrum manu, ceu penicillo delineatum Georgii Hermonymi Spartani, qui quàm eleganter pingeret, alicubi commeminit Gulielmus Budæus* &c. *at idem Georgius quàm limate & expensè lineamenta duceret, per me tu arbiter esto honorarius* &c. *E gurgustiolo cellula nostra Cartusiæ Parisiensis, anno XLVI. supra sesquimillesimum.* Ad calcem libri, adjiciuntur variantes lectiones ex codice antiquissimo; qui post excusum librum repertus est.

(c) Bibliothec. Tellerian. p. 189.

Whitchurch. 8.	Lond.	1547.
Meditations of Sr. Ant. Kope upon 20. Select. Psalmes, to Katherin Queen of England, France and Ireland : *imprinted in Sepulchres paryshe a lytle above Holborn conduit at the signe of he resurrection by Jhon Daye.* 8.	Lond.	1547.
Galeni de Simplic. Medicamentor. Libri undecim, Latinè, Theodorico Gerardo Gaudano interprete, ad exemplar Venetum ab Augustino Ricco Medico Lucensi recognitum diligenter emendati; item ejusd. liber de facultatum naturalium substantiâ, Latinè, Guinterio Joanne Andernaco interprete: *apud Jacobum Gazellum.* 12.	Paris.	1547.
Ejusd. adhortatorius Sermo ad artes; de optimâ doctrinâ; quòd optimus Medicus, etiam Philosophus; Græcè; adjecta est versio Latina Erasm: *Excudeb. Christianus Wechelus.* 4.	Paris.	1547.
De alteratione, concoctione, digestione, præparatione, ac purgatione ex Hippocratis & Galeni sententiâ methodus, authore Donato Antonio ab Altomari Philosopho ac Medico Neopolitano: *apud Hiero. Scotum*, & (ad calcem) *apud Joan. Gryphium.* 8.	Venet.	1547.
Medici antiqui omnes Latini: *apud Aldi filios.* fol.	Venet.	1547.
Antonii Mizaldi Meteorologia: *ex officinâ Reginaldi Calderii & Claudii ejus filii.* 8.	Paris.	1547.
Hermolai Barbari compendium Scientiæ naturalis: *apud Joan. Roigny.* (*a*) 8.	Lutet.	1547.
Porphyrii Isagoge, Græcè, curâ Petri Joannis Olivarii Valentini : *excudeb. Christianus Wechelus sub Pegaso in vico Belovacensi.* (*b*) 4.	Paris.	1547.

Eadem

(*a*) Bibliothec. Cordesian. p. 418.

(*b*) Hæc editio à priore 1538. nihil omnino differt; imò in hâc idem, quod in alterâ, reponitur erratum. Unicum inter utramque discrimen id deprehendo, quòd in priore Castigationes typis Italicis

Eadem Latinè, Audomaro Talæo interprete, cum ejus prælectionibus: *è typographiâ Matthæi Davidis*. 8. . . . . . Paris. 1547.

Porphyrii libri de abstinentiâ, Latinè, Jo. Bernardo Feliciano interprete: *apud Ioannem Gryphium*. (a) 4. . . . . Venet. 1547.

Le Criton de Platon traduit par Philibert du Val Evesque de Sees: *imp. par Michel Vascosan*. (b) 8. . . . . . Paris 1547.

Plutarch. de Institutione librorum, Græcè: *excudebat Wechelus*. 4. . . . . Paris. 1547.

Ejusd. Convivium septem Sapientum, Græcè: *ex officinâ typographicâ Michaelis Vascosani*. 4. . . . . . Paris. 1547.

La Cyropedie de Xenophon traduite par Jaques de Vintemille Rhodien: *impr. par Estienne Groulleau*. (c) 4. . . . . Paris. 1547.

Quinto libro d'Architettura di Sabastiano Serlio Bolognese; traduit en Francois par Jean Martin: *de l'Imprimerie de Michel Vascosan*. fol. Paris. 1547.

De verâ mensurarum ponderúmque ratione opus Roberti Cenalis; liber jam tertiò auctus & recognitus ab authore; accedunt & Paralipomena quædam: *apud Ioannem Roigny*. 8. Paris. 1547.

Observationes Ferdinandi Pintiani, Professoris in Academiâ Salmanticensi, in Histor. natural. Plinii, cum retractationibus in Pompon. Melam: *excudebat Martinus Nutius, typograhpus juratus, & à Cæs. M. admissus*. 8. . . . Paris. 1547.

DIONYSII HALICARNASSEI Antiquitatum

cis, in posteriore Romanis excudantur; ideóque cùm istæ in illâ minus, in hâc majus includant spatium, hinc fiat, ut inter illius hujúsque paginas lineasque non sit eadem, quæ in Græco utriusque textu, convenientia.

(a) Fabric. Bibliothec. Græc. lib. 4. cap. 27. p. 184.

(b) Bibliotheq. du Verdier. At Bibliotheca *De Mr. de la Croix du Maine* eum nominat *Pierre du Val*, non *Philibert du Val*.

(c) Bibliotheq. du Verdier. At la Croix du Maine, *par Vincent Sartenas*.

tatum Romanarum libri decem, GRÆCE; ex Bibliothecâ Regiâ: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. [1546. sed in fine] *Cal. Feb* . Paris. 1547.

Ejusd. de Compositione; de arte Rhetoricâ; quo genere dicendi usus est Thucydides; ejusd Lysias; Isocrates; Græcè: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. *Cal April.* . . Paris. 1547.

Sallust. de bello Jugurthino: *apud Ioannem Lodoicum Tiletanum.* 4 . . . Paris. 1547.

L. Fenestell. de Roman. Magistrat. & Sacerdot. ac Pomp. Læt de Magistrat. & Sacerdot. & Legib. Roman Uterque ab innumeris propè mendis, & iisdem portentosissimis, quibus scatebat totus, nunc primùm accuratissimè repurgatus: *ex officinâ Reginaldi Calderii & Claudii ejus filii.* 8. . . . . Paris. 1547.

Aristotelis de Arte Rhetoricâ libri tres, Græcè: *ex ædibus Wendelini Rihelii.* 8. . . Argentor. 1547.

Ciceronis Rhetoric. & de Invent. ex Pet. Victorii, & Paul. Manutii castigationibus: *apud Hieronymum, & Dionysiam de Marnef viduam spectab. viri Ambrosii Girault, sub Pelicano.* 12. Paris. 1547.

Ejusd. Partitiones cum Comment. Georg. Vallæ & de opt genere oratorum: *ex officinâ Roberti Stephani* 8 *XVI. Cal. Iunii.* . . Lutet. 1546.

Ejusd eædem cum Comment. Jac. Lod. Strelæi: *veneunt exemplaria apud Mathurinum du Puys, viâ Iacobæâ sub insignibus hominis sylvestris & Frobenii.* (*a*) 4 . . . . . Paris. 1547.

Ejusd. Oratio pro Deiotaro: *apud Mich. Vascosanum.* 4. . . . . Paris. 1547.

Ejusd. Epistolæ ad Attic Brut. & Quint. cum Scholiis Paul. Manutii: *ex officinâ Roberti Stephani.* 12. *Calendis Aprilibus.* . Paris. 1547.

Ejusd.

(*a*) Huic editioni præfigitur privilegium Vascosano concessum, & anno M. D. XLV. datum.

Ejusd. Lælius cum Commentariis Martini Rogerii Lemovicis, & Annotationibus Erasmi, *apud Ioannem Roigny*. 4. . . . Paris. 1547.

Ejusd. de Fato, cum Comment. Georgii Vallæ: *apud Michaelem Vascosanum*. 4 . Paris. 1547.

Epitome Rhetorices ex Quintiliani operibus collecta, authore Jonâ Philologo: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. . . . . Paris 1547.

Aphorismi Rhetorices ab Amando Chabassio Montis Haymarii, ex optimis artis dicendi principibus desumpti: *ex officinâ Iacobi Callii*. 4. Paris. 1547.

Methodus conscribendi Epistolas, per Christoph. Hegendorphinum; ejusdem Dragmata locorum tum Rhetoricorum, tum Dialecticorum: *ex officinâ Roberti Stephani* 8. *IX. Cal. Mai.* . . . . . Paris. 1547.

Cœlii Secundi Curionis, de omni artificio disserendi, atque tractandi, summa; cum Oratoriis ejusdem exercitamentis & juvenilibus quibusdam carminibus: *ex officinâ Ioannis Oporini*. 8. *Mense Augusto*. . . Basil. 1547.

Lingua per Erasmum conscripta; & Plutarch. de vitiosâ verecundiâ, Latinè, Erasmo interprete: *apud Hier. Frobenium & Nic. Episcopium*. 8. *Mense Augusto*. . . . . Basil. 1547.

Petri Gallandii Regii Latinarum litterarum Professoris Oratio in funere Francisco Francorum Regi à professoribus regiis facto, habita Lutetiæ Nonis Maii, M. D. XLVII. *apud Michaëlem Vascosanum* 4. . . . . Lutetiæ.

Et *ex officinâ Roberti Stephani*. (*a*). . Lutetiæ.

Eadem, Gallicè, interprete Joanne Martino: *par Michel de Vascosan*. (*b*) 4. . . . . Paris. 1547.

Trespas, Obseques & Enterrement de Fran-

cois

(*a*) Almeloveen de Vit. Stephan.
(*b*) Bibliotheq. du Verdier & Croix du Maine.

cois Roy de France; les deux Sermons funebres prononcés l'un à Nostre Dame de Paris, l'autre à S. Denys: *de l'Imprimerie de Robert Estienne*. 8. . . . . . . Paris.

Le Sacre du Roy Henry II. *chez Robert Estienne*. . . . . Paris.

Familiarium colloquiorum formulæ; Cebetis tabula, Naumachii Fragment. de institutione puellæ, Nonnulla ex Phocylid. & Lino; Hippocrat. jusjurandum; Agapetus; Homeri Batrachomyomachia cum Scholiis; Galeomyomachia; omnia hæc Græcè & Latinè; Elisii Calenii Amphratensis de bello ranarum & murium libri tres; Andreæ Guarnæ Salernitani bellum Grammaticale: *in ædibus Joannis Steelsii*; *typis Joan. Graphei*. 8 . . . . Antv. 1547.

Aristophanis Comœdiæ novem, Græcè, cum Scholiis Græcis; & duæ, Græcè sinè Scholiis: *apud Hieronymum Frobenium & Nicolaum Episcopium*. (*a*) fol. . . . . . Basil. 1547.

Ejusdem Plutus in Latinum Sermonem metricum conversa, authore M. Cabedio: *ex officinâ Michaelis Vascosani*. 8. . . Paris. 1547.

Dionys. Alexandrin. de situ orbis, Græcè, cum GRÆCIS EUSTATHII COMMENTA-

RIIS,

(*a*) *Phil. Melanchthoni Sigis. Gelenius S. D. Aristophanem primus ex officinâ Aldi* [nempe anno 1498.] *dedit Marcus Musurus Cretensis, præceptor olim noster; vir in utrâque linguâ omnium suæ gentis doctissimus, & in eruditionis honorem ad summas dignitates evectus. Nec potuit vel optari alius ad curandam editionem commodior, quippe qui adjunctâ ad exquisitissimum judicium summâ curâ ac diligentiâ effecit, ut non alius liber ex eâ officinâ prodierit castigatior. Proinde Florentini typographi* [nempe anno 1525.] *cùm hâc parte vincere non possent, addiderunt tamen aliud lenocinium; & sparsim adjecerunt multa in Commentariis, sanè non aspernanda ejusmodi deliciarum consectatoribus. Itaque cùm utrâque editione maturè distractâ desiderarentur exemplaria, flagitatione Bibliopolarum adducti Hier. Frobenius & Nic. Episcopius viri multorum jam annorum operâ & impensâ de literatis optimè meriti, noluerunt deesse officio, me quoque in partem laboris adscito: qui ejus viri, quem loco parentis semper veneratus sum, vestigia sequi satìs habui, duntaxat in novem Comœdiis; nam de duabus postremis hoc tantum polliceri possum, castigatiores esse quàm antea. In Commentariis Florentinos ut copiosiores sequi maluimus.* &c. *Vale, Basiliæ, vertente brumâ.*

RIIS, ex Bibliothecâ Regiâ : *ex officinâ Roberti Stephani, Regiis typis.* 4. . . Lutet. 1547.

Jodoci Willichii Resselliani in Bucolica Virgilii Commentaria, multo quàm antea emendatiora : *apud Thomam Richardum.* 4. (in fine 1548.) . . . . Paris. 1547.

Terentii Eunuchus, adjectis à Donato Argumentis : *è typographiâ Matthæi Davidis.* 4. Paris. 1547.

Ejusd. Andria, cum omni interpretationis genere : *apud Franciscum Stephanum ; excudebat Francisco Stephano Franciscus Girault.* 8. . Paris. 1547.

Ovidii elegia de nuce, cum Erasmi Commentario : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IX. Cal. Iulii.* . . . . . . Lutet. 1547.

Oeuvres Poëtiques de Jaques Peletier ; viz. les deux premiers livres de l'Odyssée ; le premier des Georgiques ; trois Odes d'Horace ; une Epigramme de Martial ; douze Sonnets de Petrarche ; Congratulation sur le Regne de Henri II. Epigrammes ; Antithese du Courtisan & de l'Homme de repos ; Epistre de Saingelais : *imprimé par Vascosan, pour lui & Gilles Corrozet.* . . . . . Paris. 1547.

Franc. Petrarchæ de remediis utriusque fortunæ libri duo : *apud Nicolaum Boucher.* 12 Lutet. 1547.

Car. Stephan. libellus de Vasculis ex Baysio : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *VI. Cal. Mai.* Lutet. 1547.

Ejusd. de re vestiariâ, ex Baysio ; tertia editio : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *Nonis Decembribus.* . . . . . Lutet. 1547.

Ejusd. de Latinis & Græcis nominibus arborum, fruticum, herbarum, piscium & avium liber ex Aristotele &c. cum Gallicâ appellatione ; tertia editio : *apud Robertum Stephanum.* (a) 8. . . . . . Lutet. 1547.

Hub.

(a) Bibliothec. Græv. p. 182. & Nic. Heins. part. 2. p. 44 & Index libr. Henr. Steph. p. 24.

Hub. Suſſannæi ludi, cum enodatione vocabulorum, quæ in Dictionariis non reperiuntur: *apud Colinæum*. (*a*) , ... Paris. 1547.

De rectâ Latini Græcíque Sermonis pronuntiatione Eraſmi Dialogus, hâc noviſſima editione locupletatus : *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *XVI. Cal. Iulii*. . . . Lutet. 1547.

Laur. Vallæ elegantiarum libri ſex, carmine nuper perſtricti, cum breviſſimis Scholiis, Joanne Roboamo Raverino authore : *ex officinâ Iacobi Callii*. 8. . . . . Paris. 1547

Tabulæ Joan. Murmellii in artis componendorum verſuum Rudimenta: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *XV. Cal. Mart*. . . Lutet. 1547.

Commentarius Roberti Vallenſis Ruglenſis in artem verſificatoriam Hulder. Hutteni; denuo ab authore auctus & recognitus: *ex officinâ Ioan. Lodoici Tiletani*. 8. . . Paris. 1547.

Ælii Donati de octo partibus orationis libellus: *apud Franciſcum Stephanum*. 8. . Paris. 1547.

Principia Elementaria, quibus naturæ verborum ſubnectuntur: *apud Mauricium de Portâ*. 8. Paris. 1547.

La maniere de tourner en langue Francoiſe les Verbes; reveuë & corrigée en grande diligence: *de l'Imprimerie de Robert Eſtienne*. 8. Paris. 1547.

Eraſmi Opus Apophthegmatum: *ex officinâ Roberti Stephani*. 4. *Calendis Iulii*. . Paris. 1547.

Dictionariolum puerorum: *ex officinâ Roberti Stephani*. 4. *Calendis Octob*. . . Lutet. 1547.

Les mots Francois ſelon l'ordre des lettres, tournez en Latin, pour les enfans: *de l'Imprimerie de Robert Eſtienne*. 4. . . Paris. 1547.

Pen-

(*a*) Bibliothec. Bigot. part. 2. p. 217. At verò hìc (ut puto erravit typographus in notatione anni; nam (ut antè dictum eſt) Colinæus ante hunc annum obiiſſe mihi videtur.

Pentateuchus & quinque Meghilloth, Hebraïcè: *apud Danielem Bombergum.* (*a*) 8.	Venet.	1548.
Pentateuchus Hebr. & Chald. cum Comment. Rasi & R. Isaac Abouhab in Biur Mosis F. Nahhman; & quinque Meghilloth Hebr. & Chald. cum Comment. Rasi: *per Danielem Bombergum.* (*b*) fol. . . .	Venet.	1548.
Proverb. Hebr. cum versione Latin. Munsteri & annotat (*c*) 8.	Basil.	1548.
Nov. Testament. Æthiopicum: *per Valerium Doricum & Lodovicum fratres Brixianos.* (*d*) 4.	Romæ.	1548.
Biblia Latina. (*e*) 8. . . .	Paris.	1548.
Ecclesiasticus Latinè juxta translationem Germanicam Lutheri à Justo Jonâ. (*f*) 8.	Witteb.	1548.
Biblia Gallica ex Genevensi versione recèns recognita & emendata ex Hebræo, Græco & Latino: *typis Ioannis Pidier & Nic. Bacquenois pro Guillelmo Rouille & Theobaldo Payen.* (*g*) fol.	Lugd.	1548.
Nov. Testam. Gallic. Fabri: *apud Matthæum Crom.* (*h*) 8.	Antv.	1548.
Biblia Italica Ant. Bruccioli, cum Comment. *typis Francisci Bruccioli.* (*i*) fol. . .	Venet.	1548.
Nov. Testam. Italic. ex Græco, interprete Ant. Bruccioli: *typis Franc. Bruccioli.* (*k*) 8.	Venet.	1548.
Biblia Helvetic. Tigurina: *apud Froschoverum.* (*l*) 4.	Tigur.	1548.
Biblia Belgica recognita à Nicolao van Wingh ex aliis quibusdam versionibus cum ejus præfatione: *apud Bartholom. Gravium.* (*m*) fol.	Lovan.	1548.
Eadem: *van Blakue.* (*n*) fol. . .	Colon.	1548.

Psalmi viginti septem priores & trigesimus septimus, Latinè, cum interpretatione Adriani Lametii Henencurii, Ambianorum decani &

Novio-

(*a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n,* Long. Biblioth. Sacr.

Noviomensium Archidiaconi : *apud Michaelem Vascosanum.* 8. . . . . Paris. 1548.

Gul. Budæi Forensia : *excudebat Roberto Stephano Conradus Badius.* fol. *VI. Nonas Maii.* Lutet. 1548.

Hippocratis de natura hominis libellus, Græcè : *excudeb. Christianus Wechelus , sub Pegaso , in vico Bellovacensi.* 4. . . . . . Paris. 1548.

Actuarii Joannis Zachariæ filii libri VII. de Urinis, Ambrosio Leone Nolano interprete; ad trium exemplarium Græcorum fidem à Jacobo Goupylo recogniti. Jacobi Hollerii Medici Opera; Aristotelis de coloribus liber, Cælio Calcagnino interprete; & Ant. Thylesii Cosentini de eâdem re liber : *apud Iacobum Gazellum.* (& *apud Ioan. Roigny.*) 8. . . . Paris. 1548.

Alexandri Tralliani Medici libri XII.; Græcè; & Rhazæ de pestilentiâ libellus, ex Syrorum linguâ in Græcam translatus; cum Jacobi Goupyli in eosdem castigationibus; ex Bibliothecâ regiâ : *ex officinâ Roberti Stephani , typis regiis.* (*a*) fol. *Prid. Non. Ian.* Lutet. 1548.

Caroli Stephani Seminarium & plantarium ; & de arboribus in Seminario conserendis , ac in plantarium transferendis : *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *III. Id. Decemb.* . . . . Paris. 1548.

Jo. Perionii Versio & Observationes in Porphyrii institutiones & Aristotelis organum : *per Nicolaum Divitem* 8. . . . . Lutet. 1578.

Porphyrii in Aristotelis prædicamenta explanatio, nunc primùm in Latinam linguam conversa, atque in lucem edita , Joanne Bernardo Feliciano authore : *ex officinâ typographicâ Michaelis Vascosani.* 8. . . . . . . Paris. 1548.

Ejusd.

(*a*) Goupylus in suâ Epistolâ ad Medicorum Parisiens. Collegium datâ , scribit se *à Roberto Stephano rogatum fuisse , ut duos illos Tralliani & Rhazæ codices , quos P. Castellanus ex regiâ Bibliothecâ prompserat , recognosceret;* & in eâ re perficiendâ sibi magnam *alacritatem ab - And. Tiraquello regio consiliario additam.*

Ejusd de abstinentiâ ab esu animantium libri IV. Græcè, è codice Mediceo, curâ Pet. Victorii, præmissis Michaelis Ephesii Scholiis in Aristot. de partib. animalium & subjectâ Porphyrii per Eunapium vitâ. (*a*) fol. . Florent. 1548.

Georgii Diaconi protecdici & dicæophylacis Pachymeris Epitome Aristotelis Logicæ; Græcè: *apud Vascosanum*. 8. . . . . Paris. 1548.

De coloribus libellus, Græcè, cum Latinâ versione & Commentariis Simonis Portii: *ex officinâ Laurentii Torrentini*. 4. . . . . Florent. 1548.

Aristotelis Politica, Græcè: *apud Vascosanum*. 4. . . . . . Paris. 1548.

Aristotelis de Republicâ libri VIII. Latinè à Cornelio Valerio ab Auuater Ultrajectino: *apud Vascosanum*. 8. . . . . . . Paris. 1548.

Petri Rami Veromandui animadversionum Aristotelicarum libri viginti: *è typographiâ Matthæi Davidis*. (*b*) 8. . . . Paris. 1548.

Ori Apollinis Niliaci Hieroglyphica, Græcè, & seorsim Latinè, Jo. Mercero Uticensi interprete, cum ejus observationibus: *excudebat Chistianus Wechelus*. (*c*) 4. . . . Paris. 1548.

Thucydidis Historiæ liber primus, Græcè: *apud Vascosanum*. . . . . . Paris. 1548.

DIONIS Romanarum historiarum libri XXIII, à XXXVI. ad LVIII. usque; GRÆCE; ex Bibliothecâ regiâ: *ex officinâ Roberti Stephani*.

(*a*) Fabric. Bibliothec. Græc. lib. 4. cap. 27. p. 184.

(*b*) Ramus Carolo Lotharingo Cardinali Guisiano gratias agit, *quòd ejus bonitate & clementiâ pristina libertati reddita atque restituta essent Institutiones Dialecticæ & Aristotelicæ Animadversiones*. Hi enim duo libri damnati fuerant decreto regio dato 1543. Martii 26. quod lege in Bibliothecâ Verderii pag. 1045. Lege etiam. Rami Vitam à Nic. Nancelio scriptam (edit. in 8. apud Cl. Morellum, Paris. 1599.) pag. 14.

(*c*) Mercerus notat *à Bernardino quodam Vincentino multa non satis feliciter versa, pleraque etiam prætermissa; quod fortè codici, in quem inciderat, adscribendum fuerit*.

phani, typis regiis. (*a*) fol. *Prid. Cal. Febr.*	Paris.	1548.
Fenestell. de Magistrat. & Sacerd. Roman. ac Pompon. Læt. de Magistrat. Sacerd. & Leg. Roman. *apud Joannem Roigny.* 8. .	Paris.	1548.
Paul. Æmyl. de reb. gest. Francor. & Chronic. de eorum regibus: *apud Vascosanum* [vel *apud Audoenum Parvum.*] .	Paris.	1548.
Flavii Josephi vita per Godefridum Tilmannum è Græcis versa primùm & excusa typis: *ex officinâ Michaelis Fezandat, in domo Albreticâ, è regione D. Hilarii.* (*b*) 8. . . .	Paris.	1548.
Luciani Marini Dialogi 15. Græcè: *Excudeb. Christian. Wechelus.* 4. . .	Paris.	1548.
Ejusd. Timon, Græcè: *Excud. Christian. Wechelus.* 4.	Paris	1548.

Ejusd. Dialogi aliquot per Erasmum versi

cum

(*a*) *Rob. Stephanus lectori S.* —— *in iis excudendis unico exemplari usi & adjuti sumus, eóque accuratam ac diligentem castigationem desyderante. Nos verò id quicquid erat incommodi diligentiâ quantâ potuimus maximâ sarcire studuimus: idque si non omnino, aliquâ certè ex parte consecuti sumus: ita tamen ut locos mutilos & imperfectos intactos reliquerimus, locos etiam adeò depravatos, ut nulla jam recta ac integræ lectionis vestigia superessent, non modò non correxerimus, sed ne corrigere quidem conati fuerimus, Medicorum hâc in re auctoritatem secuti, qui deploratis adhibenda esse remedia negant. Ac ne cui hâc in parte officio nostro deesse videremur, parum esse existimavimus locis illis asterisci notam apposuisse, nisi etiam iis de quibus planè desperatum non esset, Medecinam aliquam adhiberemus. Quocirca ad calcem libri castigationes locorum aliquot rejecimus quas non inutiles tantisper fore speravimus, dum quid melius ac certius emendatioris alicujus exemplaris collatio nobis afferret.* &c. Clariss. Fabricius (Bibliothec. Græc. lib. 4. cap. 10. p. 325.) notat hanc Dionis editionem prodiisse *cum castigationibus ipsius* [Scil. Roberti Stephani] *& H. Stephani filii.* Nihil autem de H. Stephano ipsa editio indicat. Attamen verisimile est, H. Stephanum patri in exemplarium collatione adfuisse, non tantùm *dum Dionysii Halicarnassei historiarum volumen excuderet* (quod satìs apertè colligitur ex p. 195. Athenagoræ apud H. Stephanum excusi in 8. 1557.) sed etiam dum Dioni excudendo operam daret; nam H. Stephanus in præfatione suæ Dionis Editioni Gr. Lat. in fol. 1592. affixâ, commemorat *ea medicamenta, quæ Parisiis partim à patre suo, partim à se, & aliquot pòst annis à Gulielmo Xylandro interprete adhibita ejus vulneribus fuerant.*

(*b*) Epistolam ad lectorem præmisit *Dominicus Wannerius Albreticæ typographiæ* ἐπανορθωτὴς; *miratus, quî factum sit, ut hoc segmentum vigesimi libri* περὶ τῆς ἀρχαιολογίας *ita sit ab reliquâ portione operis totius avulsum & dissectum, ut quum ante annos abhinc plus mille alia ejusdem authoris commentationes in Latinam transierint coloniam, vita hæc ejus Græcè tantùm didicerit, non etiam Latinè loqui.*

cum Nicolai Boscoducensis explanatione; his accesserunt aliquot alii Luciani Dialogi, eodem Erasmo interprete; *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *XII. Cal. Maii*. . . .	Paris.	1548.
Ciceronis Oratio pro P. Quintio cum Sylvii argumento: *apud viduam Mauricii* à *Portâ* 4.	Paris.	1548.
Ejusd Epistolarum ad Atticum liber secundus: *è typographiâ Matthæi Davidis*. 4. .	Paris.	1548.
Ejusd. Paradoxa: *apud Vascosanum*. 4.	Paris.	1548.
Ejusd. Somn Scip. *è typogr. Matth. Davidis*. 4.	Paris.	1548.
Ejusd. prima ad Lentulum Epistola, cum Græcâ Theodori versione: *apud Thomam Richardum*. 4.	Paris.	1548.
Urania de Oratore perfecto Ciceronis ad Brutum, Nicolao le Sueur authore: *Excudeb. Christianus Wechelus*. (*a*) 4.	Paris.	1548.
Quintilian. Institution. Orator. cum notis Gul. Morelii: *apud Jacobum Bogardum & Gulielmum Morelium*. (*b*) 4. . . .	Paris.	1548.
Joachimi Fortii Ringelbergii Andoverpiani Rhetorica: *ex officinâ Roberti Stephani*. 8.	Paris.	1548.
Ciceronis Sententiæ: *ex officinâ Rob. Stephani*. (*c*) 8.	Paris.	1548.
Petri Victorii Comment. in Aristotelis Rhetoricam: *apud Bernardum Juntam*. fol. .	Florent.	1548.

Aristo-

(*a*) *Ad Christianum Wechelum vigilantem typographum à Nicolao le Sueur aliquando conscriptum* Epigramma.

Quòd glaciem frangas, prudens Cynosura Minerva,
Non labor est aliis ire per alta maris.
Est locus æde tuâ, possunt Helicona vocare:
Sunt Jovis Aglaæ semina chara dei.
Arma tibi Pallas, pulses si classica; pubes
En Normana ruit, conterit invidiam.

(*b*) Hujus editionis mentio fit in Historiâ clariss. Johannis de la Caille de l'Imprimerie de Paris. pag. 123. Mihi pergratum faceret, qui aut illam ostenderet, aut illius notitiam ulteriorem daret.

(*c*) Hæc editio mihi eadem videtur esse ac illa ann. 1546.

Ariſtotel. de Arte Poëticâ Græcè & Latinè, cum Franciſci Robortelli Utinenſis explicationibus; acceſſere ejusd. Robortelli in Horat. Art. Poët. paraphraſis, & explicationes de Satyrâ, Epigrammate, Comœdiâ, Salibus, & Elegiâ: *Excudeb. Laurentius Torrentinus ducalis typographus.* (*a*) fol. *Menſe Oct.* . . Florent. 1548.

Muſæi opuſculum de Herone & Leandro, & Sententiæ μονόστιχοι; Græcè: *ex officinâ Chriſtiani Wecheli.* 8. . . . Paris. 1548.

Ariſtophanis Comœdiæ undecim, Græcè, multis metris corruptis mendíſque plurimis purgatæ, ut emendatiores hactenus non prodierint; emendationis ratio ad libri calcem explicatur: *Joan. Gryphius excudebat.* (*b*) 8 . . 1548.

Franc. Porti in Sophocl. prolegomena; vita Sophoclis; de Tragœdiâ; Sophoclis & Euripidis collatio. (*c*) 8. . . . Morgiis. 1548.

Vir-

(*a*) Robortellus in hôc Ariſtotelis libro edendo *uſus eſt quatuor libris: tribus manuſcriptis; quorum duo ſunt in Mediceâ Bibliothecâ; alter quidem Politiani manu deſcriptus, cui plurimum tribuendum puto propter Politiani ſingularem doctrinam & acre judicium, viri meherele cum antiquis conferendi; alter verò multo veſtutior; præter hos duos, perantiquus liber in membranis deſcriptus, de quo mihi libentiſſimè, ſicuti de aliis multis, accommodavit Paulus Laciſius Veronenſis, vir Græcarum Latinarúmque litterarum, etiam Hebræarum peritiſſimus. Acceſſit his quartus, impreſſus ille quidem, ſed ex vetuſtorum librorum fide multis in locis emendatus. In eo appoſita ſunt lectionis varietates ab accurato doctóque homine: his notis V. C. F. L. quibus vetuſtum codicem & Florentinam lectionem ſignificari putat Robortellus; multa enim cum Mediceis quæ conveniunt, habet.* Ille liber impreſſus (ut puto) eſt Rhetores Veteres Græcè apud Aldum 1508. in fol. excuſi: in quo continentur Ariſtotelis libri de Rhetoricâ & Politicâ.

(*b*) Ἄγγελος Καινίνιος νέοις τοῖς φιλέλλησιν, εὖ πράττειν. ——— Ἰωάννης ὁ Γρύφιος Ἀριστοφάνους τὰς ἕνδεκα κωμῳδίας τυπῶσαι διανοούμενος ἐμοὶ διείλεκται, ὅπως εἴ τι πλαῖσμα τῇ βίβλῳ ἐνείη, τοῦτο διορθώσω. ——— πάμπολλα μὲν τῶν τραυμάτων ἰασάμην, ἔνια δὲ, ὡς ἀνήκεστα, καταλέλοιπον, ἀρχαίου ἀντιγράφου οὐκ εὐπορήσας. σημειωθέντα γε ἀστερίσκῳ. Καθ᾽ ὃ ἰδεῖν ἐστι τὴν ἀμέλειαν τῶν πρὸ τοῦ τυπωσάντων, οἳ ἐπὶ οὕτω φανερῶν σφαλμάτων κατέμυσαν. Ἀλλ᾽ ἔγωγε κατὰ τὸ τῆς βίβλου τέλος πολλὰ τῶν ἐπιφανεστέρων διεσημηνάμην, ἐν οἷς πάντες οἱ πρὸ ἡμῶν ἐσφάλησαν, ἵνα μὴ αὐτοὺς μιμήσωμαι, οἳ πάντα μὲν ὑπισχνοῦνται &c. Ἐνετίησι, μηνὸς Ἰουλίου ἑβδόμῃ ἐπὶ δέκα, ἔτει α φ μ η. Sed in fine libri, *Typographus Lectori. Emendationum rationes ——— quas ſuppeditaturus erat, multis maximiſque negotiis distractus, hinc per aliquot menſes peregre abeſſe coactus eſt. ——— Cùm reverſus fuerit, quod hinc ad paucos menſes fore ſpero, ego edam & illa & pleraque alia, quæ ad Ariſtophanis Comœdiarum cognitionem non minus neceſſaria ſunt.*

(*c*) Fabric. Biblioth. Gr. lib. 2. cap. 17. p. 565.

Virgilii Georgicon libri IIII. Phil. Melanchthonis Scholiis illustrati : *apud Thomam Richardum*. 4. . . . . Paris. 1548.

Terentii Comœdiæ sex ab Antonio Goveano integritati suæ restitutæ : *apud Thomam Richardum*. 3. . . . . Paris. 1548.

Ejusd. Andria, cum omni interpretationis genere : *ex officinâ Roberti Stephani*. (*a*) 8. Lutet. 1548.

Ovidii de Ponto libri IIII. liber primus. (*b*) : *è typographiâ Matthæi Davidis*. 4. . Paris. 1548.

Sententiæ & Proverbia ex Poëtis Latinis : *ex officinâ Roberti Stephani*. 8. *IX. Cal. Jan.* Lutet. 1548.

Theodori Bezæ Vezelii Poëmata : *ex officinâ Conradi Badii sub prælo Ascensiano, è regione Gymnasii D. Barbaræ*; (& ad finem) *Roberto Stephano & sibi Conradus Badius excudebat*. (*c*) 8. *Idibus Julii*. . . . . Lutet. 1548.

M. Ant. Flaminii carminum libri duo ; & paraphrasis metrica 30. Psalmorum : *apud Seb. Gryphium*. 8. . . . Lugd. 1548.

Franc. Robortel. de Historicâ facultate, Laconico, nominib. Romanorum, Rhetoricâ facultate; explicationes & annotationes in varia tam Græcorum quàm Latinorum loca ; & Ode Græca βιοχρηστομῳδία vocata : *apud Laurentium Torrentinum*. 8. *Mense Julio*. . . Florent. 1548.

Petri

(*a*) Hæc sanè editio eadem mihi videtur ac illa anni 1546.

(*b*) Tres alios nondum vidi.

(*c*) Inter Bezæ Epigrammata, unum est, quod hic libet inserere.

De Aldo Manutio Rom. omnium quidem authorum, præcipuè verò Poëtarum excellentissimo typographo.

Didonis cecinit rogum disertus
Maro; Pompeii rogum Lucanus:
Et disertè adeò hoc uterque fecit,
Ut nunc vivere judicetur illa,
Nec jam mortuus hic putetur esse:
Immo sint redivivi & hic & illa.
Ergo credere fas erit poëtas
Divos; utpote qui loquendo possint
Vitam reddere mortuis: quod ipsis
Est divis proprium & peculiare.
Quòd si credere fas deos poëtas,
Vitam reddere quòd queant sublatam;
Quanto est justius, æquiúsque, quæso,
Aldum Manutium deum vocare,
Ipsis qui potuit suo labore
Vitam reddere mortuis poëtis?

Epigramma sanè elegantissimum, nisi quod in uno & altero loco licentiæ poëticæ nimiùm (ut puto) indulgeatur.

Petri Nannii Alcmariana Miſcellaneorum decas una: *apud Godefridum & Marcellum Beringos, fratres.* 8.	Lugdun.	1548.
Joan. Anton. Campani de regendo Magiſtratu liber, & oratio cineritia: *apud Servatium Saſſenum.* 8.	Lovan.	1548.
Thomæ Mori Utopia: *Excudeb. Servatius Saſſenus impenſis viduæ Arnoldi Birkmanni.* 8. *Menſe Junio.*	Lovan.	1548.
De ratione communi omnium linguarum & litterarum Commentarius Theodori Biblіandri; cui adnexa eſt compendiaria explicatio Doctrinæ rectè beatéque vivendi, & religionis omnium gentium atque populorum, quam argumentum hoc poſtulare videbatur: *apud Chriſtoph. Froſchover.* 4.	Tigur.	1548.
Theſaurus Linguæ Sanctæ, ex R. David Kimchi ספר השרשים, Sancte Pagnino Lucenſi authore; contractior & emendatior: *ex officinâ Roberti Stephani.* 4. *XII. Cal. Feb.*	Lutet.	1548.
Commentarii Græcæ linguæ, Gulielmo Budæo auctore: ab eodem accuratè recogniti, atque ampliùs tertiâ parte aucti: *ex officinâ Roberti Stephani.* fol. *IX. Calend. Ian.*	Paris.	1548.
Alphabetum Græcum: *ex offic. Rob. Stephani.* 8.	Paris.	1548.
Paraphras. Eraſm. in Vall. Elegant. & Farrago Croci: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *XVI. Cal. Iul.*	Lutet.	1548.
De octo orationis partium conſtructione libellus, cum Comment. Iun. Rabirii: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8.	Lutet.	1548.
Grammatica Phil. Melanchthonis Latina, jam denuo recognita, & pleriſque in locis locupletata: *ex officinâ Roberti Stephani.* 8. *IX. Cal. Feb.*	Lutet.	1548.

La Grammaire Italienne de Jean Pierre de

Mesmes, composée en Francois : *impr. par Gilles Corrozet.* (*a*) 8. . . . Paris. 1548.

Dictionariolum puerorum tribus linguis, Latinâ, Gallicâ & Germanicâ conscriptum ; Latino-Gallicum nuper ediderat Rob. Stephanus Parisiis, cui Germanicam interpretationem Joannes Frisius Tigurinus nunc primùm adjecit : *apud Froschoverum.* (*b*) 4. . . Tigur. 1548.

Conradi Gesneri Pandectarum libri XXI. : *apud Christophorum Froschoverum.* fol. . Tigur. 1548.

Libri venales in Bibliopolio Reginaldi Calderii, tum à Simone Colinæo, tum à Calderio excusi. 8. *Mense Augusto.* . . Paris. 1548.

(*a*) Bibliotheq. du Verdier. & Croix du Maine.

(*b*) Frisius in Epistolâ præfixâ *Robertum Stephanum typographum* appellat *cùm spectatæ probitatis, tum eximiæ eruditionis virum maximum.*

Finis Partis I. Tomi III.

